

**Questiones subtilissime.
Alberti de saxonia in li-
bros de celo ⁊ mundo. †**

Questiones in octiduum
Alberti de sermone in
proo de celo et mundo.

Clarissimi doctoris Alberti de Saxonía qñes sup q̄ttuor libros Aristotelis de celo ⁊ mūdo feliciter incipiunt.

De natura scientia fere plurima ⁊c.

Aristoteles in libro de celo ⁊ mūdo qui est sc̄ds liber i ordine libroꝝ naturalium: cōsiderat de totali mundo ⁊ corporibus naturalib⁹ simplicibus sicut sunt q̄ttuor elemēta ⁊ celū s̄m q̄ sunt mobilia motibus localib⁹ simplicibus: ex quib⁹ ipse mūdus constat talē: obseruans ordines. qz in p̄ libro

p̄iali determinat de mūdo s̄m se totū. In 2° autē de parte mūdi nobilioꝝ. vt puta de celo p̄tes eius ⁊ p̄tates ⁊ p̄pas passionēs eius cōsiderās. Et in 3° libro determinat d̄ p̄tib⁹ mūdi minus nobilibus sicut sunt quattuor elemēta ⁊ hoc s̄m opinionem antiquoꝝ. In 4° determinat de eisdem s̄m p̄p̄riā opionē. In p̄ libro sic p̄cedit. p̄ determinat de p̄fectione mūdi hāc soluēs q̄nē. vtrū mūdus sit p̄fectus ⁊ 2° autē de finitate mundi in magnitudine soluēs q̄nē secundā p̄ncipalē hui⁹ libri p̄mi. s. vtrū mūdus sit magnitudo finita vel infinita. Tertio determinat de vnitāte mūdi. s. vtrū sit vnus solus mūdus vel plures vel salti possint eē. que est tertia q̄ p̄ncipalis huius p̄mi. 4° determinat de p̄petuitate mūdi hāc soluēs q̄nē quartā. vtrū mūdus sit p̄petu⁹. Sc̄ds exigētā istaz materiaꝝ dño cōcedēte q̄sdā scribā. qñes sup totalē libzū. Ari. antedictum. In quibus si qd minus bene dixero benigne correctioni melius dicentiū me subycio. p̄o benedictis autē non mihi soli sed magnis meis reuerēdis de nobili facultate artiū parisiē. q me talia docuerūt peto dari grates ⁊ exhibitōes bonoz ⁊ reuerentie. Uolo autē quantū potero sic p̄cedere. vt dicta in q̄nibus p̄ozibus deseruiāt dicendis i q̄nibus posterioribus ad finē vt scia veniat ordinate.

Secūdu naturā q̄dez enim nō est ipsi celo que in rectū latio: vna enī erat vnūsciuſqz simpliciu. Tertū p̄meti decimioctau.

Ccedendo Igitur ad itētū p̄ cōclu dedo mūdū eē p̄fectū qd Arist. in p̄mo tractatu huius p̄mi libri partialis intēdit concludere: volo tractare istas gñqz qñes. quaz p̄ma est ista. vtrū cuiilibet corpōꝝ simplicis ist naturaliter tā

tum vn⁹ mot⁹ simplex ⁊c. vt p̄in mūdo sint gñqz corpora simplicia distincta specie. s. quattuor elemēta ⁊ q̄nta eēntia. 3ª vtz p̄ter dca gñqz corpora simplicia sit ponendū sextū corpus simplex sc̄dm speciem. 4ª vtrū totalis mundus sit vnū ens cōtinuum. q̄nta vtrū mūdus sit p̄fectus. Ad primā dictaz questionū p̄positaruz arguē. p̄ ad p̄negatiuā sic. Nō cuiuslibet corpōꝝ simplicis est motus. Igit nō itū vn⁹ mot⁹. n̄a nota ē d̄ se ⁊ probat assūptuz. Et p̄ de celo qd ē corp⁹ simplex s̄m Arist. in littera. ⁊ tamen eius nō videtur esse motus saltē localis de quo hic intēditur cum semp maneat in eodē loco. Et si dicit qz p̄pter hoc bene concedit celum non moueri s̄m se totū adhuc tamen celū bene mouet s̄m eius partes. Arguo qz non. Nā vtrazqz medietas celi ita manet in eodē loco sicut celū. qd patet de medietatibus celi quas equinoctialis diuidit ab inuicē. vltima s̄pera est corp⁹ simplex ⁊ tamē nō mouet localiter eo qz nō est in loco cū extra ipsam non sit locus nec reuoluit nec va cui sicut ponit Aristoteles in l̄ra. 3^a p̄ hoc de totali terra q

ponit corpus simplex ⁊ tamē semp manet in medio mūdi ⁊ celsit. igitur nō cuiuslibet corpōꝝ simplicis est motus. 4°. idēz cōfirmat auctoritate illoꝝ astrologoꝝ qui ponunt vltimum celum immobile non obstāte qz sit corpus simplex. Sc̄do ad p̄ncipale sic. nullus mot⁹ ē simplex. ergo q̄stio falsa cū hoc supponatur in q̄nē. antecedēs p̄s. qz ois mot⁹ est diuisibilis in p̄es s̄m diuisionē tēporis in quo fit sicut vult Aristoteles in sexto physicoꝝ. q̄ nō est simplex. Cōfirmat idē sc̄do. ois motus vel ē naturalis vel violētus. si ē naturalis sic in fine ē velocior q̄ in prin⁹. si violētus. sic i fine ē tardior. ⁊ sic ois mot⁹ siue naturalis siue violentus cōponitur ex velociori ⁊ tardiori: q̄re nō est simplex. 3° ad p̄ncipale sic. qlibet orbis planete est corpus simplex. ⁊ tamē ei naturaliter insūt plures mot⁹ simplices locales. quozum vnus est ab oriēte in occidētē per meridiē s̄m motū primi mobilis super polos mūdi. alter autē ē ab occidētē in orientē etiā p̄ meridiē sup polos zodiaci: qz d̄ eē motus p̄p̄rius illi orbis ⁊ p̄m motus rapi⁹. Nec valet si dicat qz s̄m vnus istoz motū est orbis naturalis. alter autē est ei violētus ex eo qz tunc nō p̄petuo orbis planetarū taliter dictis motibus fuissent moti: cū nullū violētū diu durer. p̄ Aristotele i l̄ra. qd tñ est falsum. 4° ad p̄ncipale sic. ignis in s̄pera sua mouet circulariter vna cū celo: ⁊ cū s̄ est mobilis naturaliter sursum idē eiusdē corpōꝝ simplicis sūt plures motus nales simplices distincti s̄m spēm: p̄ma pars autis p̄ Aristotele. p̄ metheoꝝ. Et sc̄da pars p̄ ad exp̄itiā. vide mus enī ignē hic inferi⁹ nō p̄hibitū nālī moueri sursum. n̄a p̄ ex eo qz ignis ponit eē corpus simplex. ⁊ cū s̄ mot⁹ circularis ⁊ mot⁹ sursum ponūtur eē mot⁹ distincti s̄m specie p̄ Ari. in l̄ra. Et si dicat nō p̄ hoc igni insunt duo mot⁹ quoz vterqz insit ei nālī. qz l̄z vterqz dictoz motū ē isit tñ solū vn⁹ eoz. s. motus sursum inest ei nālī: ⁊ alter. s. mot⁹ circularis inest ei violenter. hoc nō valet. Nā tūc non p̄petuo ignis in s̄pera sua fuisset mot⁹ circulariter vna cū celo. Cuius oppositū cederet Ari. n̄a t̄z p̄ hoc qz nullū violētū diu durat. p̄ Aristotele in l̄ra. Quinto si terra qz ponit eē corpus simplex poneret sursum ipsa nō p̄hibita descenderet vno motu simplici vsqz ad s̄perā aeris. ⁊ vno alio motu simplici distincto spē a p̄. vsqz ad aquā. deinde ad huc alio distincto spē vsqz ad mediū mundi. q̄ eiusdē corpōꝝ simplicis p̄nt esse plures motus nales simplices. n̄a nota ē d̄ se. ⁊ autē quantū ad partē eius dubiā p̄batur per Aristotele in l̄ra qz videt distinguere motus nales ab inuicē spē s̄m distinctionē specificaz terminoꝝ: ad quos mō p̄z qz dicti motus terre sūt ad terminos distinctos spē postqz vnus ē ad aerē alter ad aquā. Ista autē distinguunt spē. 6° motus sursum ⁊ motus deorsū sunt motus nales simplices ⁊ ambobus illis motibus aer qui ponit corpus simplex p̄t moueri saltē successiue. nā si aer eēt in loco aque moueret nālīter sursum ad locū p̄p̄riū. si autē esset in loco ignis moueret nālīter deorsū ad locū eundem. 7° probat qz idē corpus sil⁹ p̄t moueri diuersis motib⁹ simplicib⁹ s̄m spēz. Nā descendat vna terra donec tāgat cētrū terre quo facto nodū quiescit illa terra. sed adhuc mouebitur si nō fuerit p̄hibita donec ei⁹ mediū fiat mediū mūdi. Ideo p̄ illd tps p̄ qd mouebit postqz p̄ tetigit cētrū aliqz ps ei⁹ recedet a cētro: ⁊ alia accedet ad cētrū. Et cū a cētro recedere sit ascēdere. ad cētrū accedē sit descēdere seq̄ qz terre sic mote sil⁹ vna ps ascēdit qñ alia descēdit ⁊ cū idē sit mot⁹ toti⁹ ⁊ p̄tis p̄ Ari. i l̄ra seq̄ qz illa terra sil⁹ ascēdit ⁊ descēdit. Octauo ē p̄bat qz vnus mot⁹ simplex p̄t inesse plurib⁹ corpōꝝ simplicib⁹ distinctis s̄m spēm. s̄ p̄z de motu circulari qui inest celo nālīter ⁊ ēt igni que ponitur corpōꝝ distincta s̄m spēm. sc̄do. nā motū a medio Arist. reputat vnus motū simplicē tali tñ motu sūt mobilia plura corpa simplicia distincta s̄m species. s. ignis ⁊ aer. Nono. idē motus simplex s̄m spe

ciem pot inesse pluribus mixtis dñtibz fm spēs. igit ma gis pluribus simplicib⁹ distinctis fm spēs. anis pz. qz plūbū z auz z multa talia sūt mixta dñia spē. z tñ oib⁹ eis inest nālī vnus mot⁹ simplex. puta deorsum. nā t3 p b q mixta mo uent ad motū elemētoz dñantiū in ipsis sicut dicit Ari. in lra. In dictis at mixtis diuersa dñantur elemēta seu corpa simplicia. igitur zc.

Oppositum arguitur p Ari. i lra. C In ista qōne q̄ttuoz erūt articuli. C Prim⁹ erit iuxta mās primi argumēti. s. vtrū oē corp⁹ nāle sit nālī mo bile motu locali. C 2⁹ erit iuxta mās scđi argumēti. s. vtrū aliqs sit motus simplex z qd debeamus intelligere p motū simplicē z quot sint fm spēs. C 3⁹ erit responsalis ad qōnē ppositā. z cū hoc ad illā dubitationē iuxta mās octauī ar gumēti pncipalis. s. vtrū idē mot⁹ simplex possit inesse nālī plurib⁹ corpozib⁹ simplicib⁹ distinctis fm spēs. C 4⁹ erit de motu mixti postqz dcm ē de motu simplici iuxta mām noni argumēti.

In primo articulo p ponā descripiōes quozūdaz terminoz qb⁹ oz plies vti i sequētib⁹ cuz vna distinctōe eius qd ē moueri localiter. Deinde respōde bo ad articulū. Termini describēdi sūt isti nā. corp⁹ nāle. motus localis. motus nālis. mot⁹ violēt⁹. C Unde nā sic describitur scđo physicoz. Nā ē pñ⁹ z cā mouēdi z gescē di ei⁹ in quo ē p⁹ se z nō ēz accis: z diuidit i mās z formā. z ēz hoc duplex dī eē pñ⁹ mot⁹. s. passiuū z actiuū. passiuuz qdēvt mā. actiuū vt forma. C Corpus aut nāle dī corp⁹ cō positū ex mā z forma. C Iux qd dubitat vtrū celū sit corz p⁹ nāle. ad qd dico qz sic si celū capiat p aggregato ex orbe z intelligētia: qz nō faciat vnū orbē p inherentiā intelligē tie ad orbē: tñ bñ facit vnū cū ipso p qdā appropationē z i distātia z pntiā ei⁹ ad orbē et: ad quālibet eius pte. Si aut celū capet p orbe solo cū exclusionē itelligētie tūc nō dice retur ens nāle: sed nā. z vtrū mā vel forma postea dicitur.

C Alia descriptio. motus localis dicit quo aliqd mutat lo cū formalr fm se vel fm partē vel mutaret si eēt i loco. qd addo ppter nonā sperā q mouet motu eiusdē spēi cū motu locali: lz nō mutat locū nec fm se nec fm ptes suas postqz nec fm se nec fm ptes ei⁹ in loco. Silr posito qz infra sperā lune eēt vacuū: z nihil ibi esset excepto vno lapide: nō est dubiū quin deus posset adhuc mouere illū lapidē de vno polo ad aliū: z nō nisi motu locali vel motu eiusdē spēi cū ipso nō obstāte qz ille lapis nō mutaret locū postqz nō esset in loco. Sufficit ergo qz motu illo formaliter mutaret locū si esset in loco ad hoc qz dicat moueri motu locali vel mo tu eiusdē spēi cū ipso. de hoc magis i libro physicoz.

C Alia descriptio. mot⁹ nālis dī qz sita pñ⁹ actiuo itriseco vl actiuo extriseco: dū tñ pñ⁹ passiu⁹ itriseco illi⁹ mobil⁹ ad illū motū nālē hēat inclinationē. C Exemplū primi sic ē motus gra uis deorsū. Exem⁹ scđi. sic ē mot⁹ ferri ad magnetē vel cale factio aq. vñ lz aq calefiat ab extriseco puta igne. tñ qz mā aq ad illā calefactionē hz inclinationē pp formā substātia lem ignis q illā calefactionē pseqt: inde ē qz aq dī nālī ca lesieri. C Alia descriptio. mot⁹ violētus dī qz est a pñ⁹ extri seco ad quē motū pñ⁹ passiuū mobilis nō hz inclinationē sicut ē motus grauis sursum. istud pz p descriptionē violēti. quā ponit Aristo. tertio ethicoz. vbi dicit violētū eē a pñ⁹ extriseco nō pferēte vim passo. i. ad qd passum nō hz icli natōez nālē. C Dubitat hic qre mā aq hz iclinationē nālē ad calefactionē z nō ad motū sursum. C Dico qz iō qz mā nō appetit accidētia nec inclinatur ad ea nisi pp formā subalē ad quā talia accidētia disponūt. z iō qz calefactio q̄ttū ē de se mās disponit ad formā subalē nouā in ipsam mās intro ducendā. z h nō facit motus localis salte ēz se. iō mā aque bñ hz inclinationē nālē ad calefactionē lz nō ad motū loca lē aliuz ab illo ad quē inclināt forma subalis actualiter in

ea exis. pp qd dcedimus bñ aquā nālī calefieri lz nō cōce damus ipsam naturaliter ascēdere. C Luz istis descriptio nib⁹ addo istā supponē. s. qd qdlibet corp⁹ nāle hz aliqū lo cū sibi nālē ipsi⁹ pseruatiū. qz pz ex eo qz nos videmus idē corpus in vno loco diutius durare. in alio aut min⁹ diu. z cū quodlibet ens appetat se pmanere. sequit qz quodlibet cor pus nāle cū fuerit extra locuz suū: naturalē hz inclinationē ad illū: z cū fuerit in ipso hz inclinationē ad manendū in eo ppter diutius cōseruari in suo esse. C Sic sit distinctio qz aliquid pot moueri localr multipliciter vno mō fm se torz sicut graue deorsum. alio mō ēz partes sicut celū. C Simi liter vno mō motu recto sicut graue cū mouetur deorsum z leue sursum. alio mō motu circulari sicut mouet celum z ignis in spera sua. Alio mō mere nālīter. vt graue deorsum. Alio mō mere violēter vt graue sursum. Alio mō mouet na turaliter z volūtariē vt celū. talis enī motus est orbi nālis z sit voluntariē ab intelligentia. Alio modo nec nālīter nec violēter. sed pter nāz: quo mō mouetur ignis in spera sua. Alio mō mixti ex volūtario z violēto sicut ē mot⁹ aialis. alio mō mixti ex recto z circulari sicut est mot⁹ lapidis trāsterfa lis vel mot⁹ grauis ad mediū mūdi p arcū cui⁹ semidyme ter mūdi ē corda. Istis suppositis pono vnicā dclōnē nāla. le ad articulū. s. oē corp⁹ nāle est nālī mobile motu locali. p batur. oē qd hz pncipiū in se actiuū mouēdi localiter ē naturaliter mobile localiter. sed oē corp⁹ nāle ē bō. ergo zc. Maior pz p diffōnē mot⁹ nālis pus posita q est cōis oī mo tui nālī siue sit alteratiōis siue localis siue gcunqz ali⁹ vna cū supponē posita post descriptōes terminoz dcoz nā cor pus nāle zc. lz minor pz p diffōnē corpis nālis vna cū diffi nitōe nāe. C Iux dclōnē istā dubitat. qre dī corp⁹ nāle. nō ne sufficeret dicer corp⁹ cū oē corp⁹ sit nāle z ed. C Dic pot rāderi duplr. p dcesso qz oē corp⁹ eēt naturale z oē naturale eēt corp⁹: tñ addit li naturale propter opinionem platonis qui credidit aliq corpora esse mathematicalia z nō nālia. C Alr pot dici negādo qz oē corp⁹ sit nāle. Nāz mā est cor pus cōsili forma eq est corp⁹: cū qdlibet istoz sit lōgū latū z pfundū. Et tñ neutz istoz ē ens nāle lz nā. Silr albedo z dulcedo in lacte sūt corpora cū vtrūqz illoz sit lōgū latū z pfundū z tñ neutz eoz est ens nāle. qd pz p diffōnē entis seu corporis nālis pus posita lz bñ sint etiā scđz nāz. C 2⁹ dubitat d dclōnē i se. qz celū ē corp⁹ naturale: cū sit vnū de gnqz corporib⁹ simplicib⁹ nālib⁹. p Ari. i lra. z tñ lz moueat nō naturalr sed violēter moueri vt ex eo qz mouet ab itel ligētia q nō vt itriseca eē celo lz extriseca. z nā bñ pote ē eē aliq corp⁹ naturale qd tñ nūqz mouet localiter. z p dñs tale nō vt eē mobile localr. Nāz si eēt mobile localr z nū qz moueret pō ei⁹ naturalis ad motū eēt frustra. qd vt eē fal sum: cū ds z natura nihil agāt frustra. Assūptū pz. nā pote ē aliqz terrā i aliq loco gnari z i eodē corzūpi absqz b qv nqz moueat localr. C Ad ista ad p⁹ dico qz vtiqz celuz mouet naturalr. z vlteri⁹ dico qz mouet a pñ. itriseco p appropatio nē z pntiā. puta ab itelligētia lz nō p iherētia. z h sufficit ad motu naturalē. C Ad scđz bñ dcedo qz ē pole aliqz eē cor p⁹ nāle qd nūqz moueat localr. Evtleri⁹ dico qz nō ē icōue niēs pōm aliquā frustrari ēz idiuidū: lz sit ipole pōz natu ralē frustrari tā fm idiuidū qz fm spēm. Nō dico qz i p. posito lz dca pō frustrat ēz idiuidū tñ dñs pō i aliq sili reducūt ad actū. Un lz aliq flores nūqz pducat fructū z pō pducedi fructū i illis nō reducūt ad actuz: tñ pō pducedi fructū i alyz eis silib⁹ i spē ad actuz reducūt. Et ita de z na tura nihil faciūt frustra ēz spēs z idiuidū sil: lz bñ ēz vnū idiuidū vel plura solum.

Quantum ad z⁹ arti⁹ pmittā prius aliqs pponēs tanqz supponēs. z deide ponā aliqs dclō nes nāsales ad arti⁹. Supponēs erūt iux qd nois mot⁹ fm plicis. C Et sit h p⁹ suppositio. qz mot⁹ localis nō dī simplex

135

qz motus nālī

p motū

subalē

plur p m

p sup

Liber I.

Questio I.

per puatione oponis ex prib' qritatiuis. pz. qz cum qlibet motus sit oposit' ex prib' qritatiuis cu sit d' numero continuo/ ru vel successiuoz nullus motus eet simplex. Cui' opp' dicit Ari. C' 2' suppositio e ista q' mot' no' d' simplex p' p'uaione oponis ex prib' qz vna sit velocior vel tardior q' a'. Na' tuc motus naturalis terre deorsu' fm semidyametrus mudi vl' pte ei' no' eet simplex cuz i sine sit velocior q' i pn'. Cui' opposituz itez dicit Ari. C' 3' suppositio. nec mot' d' simplex p' puatoz oponis ex prib' qbus vna ps mobilis mouetur veloci' z alia tardi'. Na' t' tota' mot' celi ipi celo coe' r'etus no' eet mot' simplex. qd' e' fallum z' Ari. 2'na p' ex B. qz ptes celi q' sunt iux' egnociale' mouetur veloci' q' ptes celi q' sunt iux' polos: postq' in eode' tpe describunt plus de spacio vo vel imagiato. C' 4' suppositio. nec motus d' simplex pp' B q' mobile tali motu motuz sit figure simplicis z regularis. qz no' obstate q' terra eet valde irregularis figure adhuc mot' ei' deorsuz diceret simplex. C' 5' suppo. nec motus d' simplex pp' simplicitate sube mote. Na' t' mo' eloz no' eet simplex: cu' qdlibet eloz sit oposituz ex ma' z forma. Silr mot' grauis mixti deorsu' no' eet simplex pp' cosilem rone qd' Ari. negaret. qz tale mixtu' naliter mouet tali motu simplici ad motu' eli' p' dominatis in ipso. C' 6' suppo. nec mot' d' simplex pp' B q' fit sup' spacio simplici. na' t' mot' grauis q' fieret fm linea' trasuersale' recta eet simplex. qd' e' fallu'. qz coponit' ex recto z circulari. silr et mot' mole fabri eet simplex. qz fit B' spaciū simplex. s. linea' circularē. z tñ B' est fallu'. qz mot' mole fabri opoit' ex motu' pulsus z tract'. C' 7' suppositio e ista q' mot' d' simplex ex eo q' fit p' linea' breuiore p' qua' pot' fieri ad me' mudi vl' a medio mudi. s. fm semidyametrū mudi vel pte ei' absq' B' q' aliqd' p'icipet de circuitoe vel circa mediū mudi fm linea' circularē vel pte ei' absq' B' q' p'icipet aliqd' de descēsu ad mediū vel ascēsu a medio ita q' simplicitas motus attēditur i ordine ad mediū mundi. C' Ex quo seq' d'atis duob' mobilibus eq'lr distantib' a medio mundi vtrifq' eq' velocior d' scēdentib' ad mediū mudi. vno tñ descēdēte p' semidymetrū mudi: altero aut' p' arcū cui' semidyameter mudi esset corda. p' moueret motu simplici. z' autē nō. qz z' nō descēderet p' linea' breuiore p' qua' p't. sed p' linea' curuā aliqd' p'icipans de circuitoe i ei' descēsu. z' incidētaliter addo q' i eode' casu illa duo mobilia lz eq' velocior descēderēt nō tñ eq' velocior mouerētur. qz ill' d' descēderet p' arcū vel loci' moueret cum in eq'li tpe plus p'transfret de spacio. qz p'transfret arcū qñ reliquū p'transfret cordā. arc' at' e' maior corda. eq' velocior tñ descēderet. qz eq'lr cētro appropinq' ret: ita q' mot' velocitas mēsurat' penes trāsitu' spaty maioris vel minoris i tāto vel i tāto tpe. descensus at' velocitas penes approximationē maiorē vel minorē ad mediū mundi i tāto vl' i tāto tpe. C' Jux' illā ppōnē seu suppositōez dubitatur p' q' tū ad motū rectū. nā seq'ret q' aliqd' totū moueret motu simplici. cui' tñ qlibet medietas moueret motu coposito. p'robat' 2'na. nā sit vna terra pura vniiformis in granitate fm pres ei' q' descēdat sic ad cētrū mudi q' punctus i medio ei' imaginat' describat semidyametz mudi. z' i ei' descēsu illa terra dēdeset: in isto casu totalis terra mouetur motu simplici. z' tñ qlibet medietas v' eē mota motu coposito ex descēsu z' aliqli circuitoe postq' nulla ei' medietas d' scēdit p' semidyametz mudi. Alr p't argui B' idē sic ponēdo talē casū q' sit aliqd' terra pura q' i ei' descēsu rare fiat v' q' s. ad instās mediū t'pis mēsuratis descēsu: sp' pūcto medio ipsi' terre manēte i semidyametro mudi z' p' mediū instās t'pis terra illa e' dēdeset. i isto casu pūct' medi' totalis terre describit semidyametz mudi. qlibet at' medietas describit q' si arcū cui' semidyameter mudi e' corda. q're qlib' medietas terre sic motevt eē mota motu coposito totali terra mota motu simplici. C' Ad ill' d' rīdeo dēcedo d'clo

nez. s. q' aliqd' corpus totale mouetur motu simplici cuius qlibet medietas mouetur motu coposito. cuz quo bñ stat q' medietates ille sil' sup're mouent motu simplici cu' ille medietates sil' sup're nō sint aliud q' ill' d' totum. C' 2' dubitat' iux' eadē suppositionē q' tū ad motum circularē. nā si ipa eet v' a seq'ret q' ecētric' solis vl' alicui' alteri' plāete nō moueret motu simplici: qd' tñ e' fallu'. ex eo q' orbis ecētric' e' cor p' simplex. cui libet at' tali debet mot' simplex. p' Ari. i l'fa. p'robatio 2'ne. qz ecētric' lz moueat circa cētrū mundi tñ aliqd' de ascēsu z' descēsu p'cipe v' ex eo q' aliqd' ei' ps efficiat' aliqñ cētro mudi p'pigoz aliqñ remotioz. cētro at' mudi appropinq're e' descēdere. z' a cētro mudi elōgare e' ascēdere. q' z'. C' p'ropter istā rōnē z' pp' q' dā alias rōnes omē. negauit ecētricos de gbus videbitur plus postea. Sz ad ipam per aliquos volētes sustinere ecētricos rīdes z' cōcedit q' ecētrici mouēt motu simplici. z' qñ d' aliq' ps ecētricialiqñ efficiat' cētro p'pigoz z' aliqñ remotioz. bñ dēdūt. sz negāt q' pp' B ecētrici nō moueant motu simplici. qz dicūt simplicitatem mot' circularis nō attēdi penes motum circa cētrū mundi sz circa cētrum p'prium corpus. mō ecētrici nunq' efficiunt quātum ad aliquas suas ptes aliqñ p'pingozes cētris p'p'ys aliqñ remotiozes. Sz semp manēt equalr distātes ab eis. sed breuiter ist' salua grā sic dicētū nō v' mihi valere. qz si simplicitas mot' circularis attēderet resp' cū cētri p'p'ry corpis moti t' mola fabri moueret circulariter motu simplici. qd' e' fallu'. z' credo q' illimet credat' B' e' f' lz. 2'na nō e' d' se ex eo q' sp' pres mole fabri i ei' motu circulari maneret eq'lr distātes a cētro p'po illi' mole. falsitas 2'nis pz p' qz mot' mole fabri opoit' ex pl'isu z' tractu. z' qz i tali motu vna ps mole ascēdit reliq' descēdēte. q're mot' ei' nō v' eē simplex. Alr ig' d'icēdū e' ad illā rōnē sustinendo ecētricos: q' vtriq' mot' eoz e' simplex. cū dicis q' p' eoz motū aliq' eoz ptes efficiūt aliqñ cētro p'pigozes aliqñ rēotiozes. z' ce'. Et qñ vlt' dicebat' iō aliqñ d' scēdūt z' aliqñ ascēdūt. negat' 2'na pp' B q' nō eē cētro mudi appropinq're e' descēdere nec oē a cētro mudi elōgari e' ascēdere: sz solū qd' sit ifra orbē lune i spa actioz z' passioz. C' Adhuc dubitat' d' motu epicki circa cētrū p'p'riū vtz sit simplex vl' coposito. Ad qd' aliq' d'nt q' si nos pōim' ecētricos si e' neciū pōer epickos. z' iō si epicki nō ponūt nō oz q'rere d' motu eoz an sit simplex vl' oposit' d' B tñ vtz sint ponēdi epicki vl' n' cū ecētrici videbūt i z' b'. C' Jstis p' suppositi' sit B' p' 2'na. aliq' d' scō e' mot' simplex circularis nāl. pz d' motu celi q' e' circa mediū mudi absq' B' q' aliqd' p'icipet d' ascēsu vl' descēsu. C' z' 2' aliq' pot' eē mot' simplex rect' nāl. pz B. nā terra p't moueri vsus me' mudi: z' ignis p't moueri a medio absq' B' q' i' eoz motib' aliqd' p'icipet d' circuitoe. C' 3' 2' q' so' sūt duo mot' simplices nāles fz g'. s. rect' z' circulari. pz B. qz tot' sē magnitudines simplices penes q's sumit' simplicitas mot'. s. linea' recta directē tēdēs ad me' vl' a medio: z' linea' circularis circa me' fm oēz pūctū eq'lr distās a me'. C' 4' d'clo. tres sē mot' simplices nāles fz spēz subalternā. pz B. qz rect' subdiuidit'. i. i motū sursum z' motū deorsū. C' 5' d'clo ples q' tres sē mot' nāles simplices fz spēz spālissimā. pz B. qz pla' sūt corpa simplicita q' tria distincta fm spēz spālissimā z' vnuq' d' q' corpa simplex fm spēz spālissimā determinat' sibi motū nālē distin' fm spēn specialissimam vt postea p'babit'. z' sic sit d'ca' de istis duob' articulis vt occurrit.

Quantū ad 3' arti' p' p'mitto aliq's sup'pōnes. qz p' e' ista q' aliqd' pot' imaginari moueri motib' plib' simplicib' duplr. vno sil' alio' successiue. z' sup'pō aliqd' pot' imaginari moueri sil' plib' motib' simplicib' triplr vno: q' eq' p' z' eq' velocior moueat illis motib' simplicib'. Sed mō q' moueat plib' motib' simplicib' nō eq' p' sz moueat vno ex se z' alio ad motū alteri' iuncti cū eoz: q' moueat motu mixto ex duob' simplicibus sic ex motu recto z'

2' dubitat'

Rep'na

3' 2' 4' 2' 5' 2'

z'

circulari. Et sit p^o celo. ipole e aliqd moueri sil plib^o simpli
 cib^o motib^o eq^o r^o eq^o velociter. p^o b^o ex eo q^o r^o b^o opozteret
 q^o idē sil r^o sel eēt i diuer^o locis postq^o mor^o simplices sunt
 ad diuer^o loca. r^o p^o istō mor^o local^o d^o r^o a motu alteratōis. nā
 istō bñ ē pole d^o motu alteratōis q^o aliqd sil altere^o diuer^o
 alteratōib^o. vñ bñ pole ē q^o aliqd sil ita velocit^o albe fiat sic
 calefit. C^o 2° aliqd simplex p^o moueri sil plib^o motib^o. 2°
 p^o de spa sol^o q^o mouet motu p^o p^o r^o motu circulari diurno q^o
 vterq^o ē mot^o simplex. s^o n^o mouet ill^o eq^o p^o cū n^o vterq^o corū
 sit ei nāl. s^o vñ^o eoz^o iest sibi p^oter nāz. C^o 3° idē simplex bñ
 pōt moueri sil plib^o motib^o simplicib^o. 3° p^o b^o. q^o aliq^o terra
 pura p^o sil d^oscēder^o r^o aliq^o r^o cētz^o circuire sic si aliq^o terra de
 scēderet sup^o aliq^o tabulā trāsuersalr^o positā. s^o v^oz^o ē q^o b^o n^o
 ē corpi simplici mere nāle. C^o 4° est i aliqd simplex p^o sil
 moueri plib^o motib^o. 2° r^o 3°. p^o b^o vt si aliq^o terra pura descē
 deret supra aliq^o tabulāz trāsuersalr^o positā r^o illa tabla mo
 ueretur i tali d^oscēsu ad aliā p^ore. puta ad lat^o t^o illa terra sil
 moueret plib^o motib^o simplicib^o. 2° r^o 3°. s^o sic dixi tal^o mot^o
 n^o eēt ei mere nāl. C^o 5° ipole ē idē corpi simplex sil moue
 ri nāl^o plib^o motib^o. p^o probat^o i^o ex eo q^o corpi simplex n^o b^o
 i se nisi vnā formā simplicē q^o apra nata ē illō inclinat^o ad vnū
 lo^o so^o r^o p^o n^o p^oductiua i ipo solū vni^o mot^o ad illū locū vñ
 illo loco cū idē simplex iēstū idē sp^o aptū natū sit face^o idēz
 vñ inclinat^o ad idē. Confirmat^o b^o. q^o vni^o corpi simplici^o fm
 spēz n^o ē nāl^o nisi vn^o loc^o r^o spēz. iēst^o n^o nisi vn^o mot^o localis
 specific^o r^o nāz. nā nō ē d^o se. q^o mot^o local^o d^o r^o eē tal^o q^o ē ad
 talē locū vñ i tali loco. a^o n^o p^o 4. phi. C^o 6° ipole ē idē corpi
 simplex nāl^o moueri plib^o motib^o simplicib^o r^o spēm succē
 siue. p^o p^o rōnē p^ocedētis d^oclonē. s^o 3° b^o dubitat^o. nā aq^o mo
 uet^o nāl^o d^ozū. r^o cū b^o aliq^o mouet^o sur^o nāl^o i seq^ondo aerē
 attractū sur^o i s^ostula violēter. C^o Rndet^o q^o simplex moue
 ri plib^o motibus simplicib^o r^o spēm distinctis itelligit^o duplr.
 vno mō sic q^o qlibet illoz motū sit sibi p^orius. alio modo
 q^o vnus illozum sit sibi p^orius r^o alter non. s^o cōis ei r^o cuili
 bet alteri corpi. Tūc dico q^o p^o modo ipole ē alicui^o corpi
 simplici eē ples mor^o nāles. s^o 2° bñ. Un^o q^o aq^o sic nāl^o ascē
 dat aere a^o ipaz moto sur^o i p^o violētā ne fieret vacuū nō
 solū ouenit aq^o. s^o cuilibet corpi b^o accideret q^o p^o sil mō eēt
 situatū ad aerē sic motū violēter. C^o Istā solutionē aly di
 cūt sub aly v^o b^o q^o vni^o corpi simplici^o so^o ē vñ^o motus
 nālis r^o spēz oueniēs ei fm nāz p^oriā. nihil oim^o nihil phi.
 bet alicui^o corpi simplici^o r^o spēz eē ples mor^o distinctos r^o
 spēz. q^o vñ^o eēt ei nālis r^o nāz p^oriā alter at eēt ei nālis r^o
 nāz seu inclinatōez cōez sibi r^o aly. C^o 7° celo. vñ^o mot^o sim
 plex fm spēz nō iest nisi vni corpi simplici r^o spēz. p^o b^o. q^o
 ex q^o forma corpi simplici^o n^o inclinat nisi ad vnū motū sim
 plicē r^o forme distincte fm spēz inclinat^o ad distinctos mot^o r^o
 spēz. segtur q^o vñ^o mot^o simplex fm spēz n^o iest plib^o corpi^o
 distinctis r^o spēz. alr. n. forme distincte fm spēm inclinat^o ad
 idē. q^o est falsū. C^o Ex his seq^o q^o mor^o circularis q^o mouet
 ignis i spa sua nō ē nālis igni. nā igni iest nāl^o mot^o sur^o q^o
 distinguit^o spē a motu circulari p^o p^ocedētē articulū. si igit^o cū
 b^o eidē mot^o circularis eēt nāl^o eidē corpi simplici fm spēz i
 eēt ei nāl^o ples mor^o simplices r^o spēz q^o ē d^o g^o n^o d^oclonē.
 C^o Et cōfirmat^o b^o alr. nā mot^o circularis inest nāl^o celo q^o
 mō suppono. si igit^o ēt in eēt igni nāl^o idē mot^o simplex fm
 spēz in eēt nāl^o plib^o corpi^o simplicib^o distinctis fm spēz
 q^o est d^o septimā d^oclonē. C^o Dico 2° q^o mot^o circularis n^o inē
 igni violēter. p^o b^o. q^o tē illi motui circulari eēt mot^o sur^o q^o
 ē nāl^o igni d^ozū. r^o cū eidē motui ignis sur^o sit mot^o ignis
 deorsū d^ozū vni fm spēz pla fm spēz eēt d^oria q^o ē d^o Ari. i
 lra. C^o 3° dico q^o aliq^o ē mor^o q^o nō ē nāl^o nec violēt^o p^o d^o mo
 tu circulari ignis i spa sua. C^o Dico 4. q^o talis mot^o d^o r^o iesse
 igni p^oter nāz cū sit ei i^optinēs. nec seq^o ad nāz ignis nec re
 pugnat eidē. tale at ē alicui i^optinēs. r^o p^oter nāz. C^o 5° n. dico
 q^o nō ois mor^o sur^o ab oi motu deorsū differt spē. p^o 3. q^o aer
 exis i loco terre vel aq^o nāl^o mouet^o sur^o ad locū p^oriūm

exis at i loco ignis nāl^o mouet^o deorsū ad locū eūdē mō si
 isti duo mor^o differat^o spē tē eiusdem corpi simplici^o eēt
 ples mor^o nāles. q^o ē d^o 6° d^oclonē. C^o 6. dico q^o ad b^o q^o mo
 r^o sur^o r^o mot^o deorsū distiguat^o spē oz q^o sint ad terminos
 distinctos spē q^oles sūt mot^o deorsū terre r^o mot^o sur^o ignis.
 C^o 7° dico q^o nō ois mor^o deorsū cū oi motu deorsū ē eiusdē
 spēi. p^o 3. b^o. q^o ex q^o tā terra mouet^o nāl^o deorsū q^o aq^o opozte
 ret q^o plib^o corpi^o simplicib^o idē mot^o r^o spēz eēt nāl. q^o ē
 d^o 7° d^oclonē. C^o 8° dico q^o ad b^o q^o mot^o deorsū ab alio motu
 deorsū d^orat spē n^o suffic^o illi mot^o sint ad diuer^o terminos
 i spē. Nā tē terra i d^oscēdēdo d^o loco ignis ad locū p^oriū mo
 ueret^o diuer^o motib^o i spē. q^o i tali motu ipsa vēt ad diuer
 fos terminos in spē. puta ad locū aeris ad locū aq^o r^o ad locū
 terre que sunt loca d^oria spē. sed nō ē falsum. nā tē eidē cor
 por^o plib^o corpi^o distinctū nāl^o ples mor^o r^o spēz distincti fm spēm
 q^o est falsum. r^o d^o 6° d^oclonē. C^o Nono dico q^o ad b^o q^o
 motus deorsū ab alio motu deorsū differat spē oz q^o termi
 ni ad quos vltimate tēdunt d^orant spē. r^o p^o hoc. q^o terra in
 descēdēdo nō tēdit vltimate nisi i vnū terminū fm spēz. id
 est q^o totalis ille descēsus ē vn^o in spē. s^o q^o terra r^o aq^o simul
 descēdēt^o de loco ignis ipsa terra p^o suū motum tēdit vlti
 mate i terminū distinctum spē a termino ad quē vltimate
 tēdit aq^o p^o suū motū. inde ē q^o illi descēsus differunt abinu
 cē spē. s^o simili mō dicat^o d^o motu sur^o sic iā d^ocm ē de motu
 deorsū. C^o 10. dico q^o si ponim^o orbē celestes distigui ab
 inuicē spē non ois motus circularis cum oi motu circulari
 est eiusdē spēi. nā aliter idē mot^o simplex p^oteret nāl^o
 plib^o corpi^o simplicib^o fm spēz. r^o idē r^o b^o oz ponere q^o loca
 nālia ipoz orbū distiguat^o r^o spēz. r^o fm b^o mot^o circularis
 orbis ipi^o solis ē alteri^o spēi a motu circulari orbis lune p^o
 q^o l^o vterq^o eoz sit circa cētz^o mūdi: tñ vn^o ē i vno loco fm
 spēz. r^o alter i alio. r^o r^o b^o l^o so^o sint duo mot^o simplices r^o b^o
 solū tres r^o spēz sub alternā. tñ sūt valde ples r^o spēz spāl^o
 simā r^o q^o pla sūt corpa simpliciā distincta r^o spēz spāl^o simā
 mobilia ad diuer^o loca i spē vel i diuer^o locis i spē.

Quantum ad 4° articulū restat videre de motu mi
 xti. v^oz ipz moueat^o ad motū. elemēti p^o
 d^ontantis in ipso. r^o q^o in ista dubitatōe p^osupponit^o q^o vnū ele
 mentū p^odominet^o. p^omo dicā quōd hoc itelligit^o r^o deider^o r^o de
 bo ad articulū. vñde ex libro. de g^ontatōe suppono q^o forme
 subales elo^oz nō remanēt i mixto. Ex quo statim d^ocludo q^o i
 mixto nō est d^oniū alicui^o eli^o fm formā subalez nec per nōs
 fm nāz eius p^orie dictā. q^o nā nō d^o r^o p^orie nisi de mā r^o for
 ma subali. vt p^o 3. z. phy. mō de mā n^o bil^o est ad p^opositū. q^o in
 p^oposito itendimus de d^ono elemēti in monēdo actiue: mā
 aut nulli^o ē actiuitatis sic h^oz oñdi circa p^omū phy. C^o Secōdo
 d^ocludo ex eodē q^o si dicim^o aliqd elemētum d^oari i mixto
 illud d^oniūm debet attendi fm q^olitate derelictas ex ele
 mentis vel similes qualitatibus naturalibus elementoz.
 de talibus qualitatibus est distingendum. nam quedam
 sunt qualitates elementoz que dicuntur qualitates alte
 ratiue sicut sūt caliditas humiditas siccitas r^o frigiditas r^o
 de d^ono autē elemēti i mixto fm tales qualitates nō inten
 dimus in p^oposito. quia clarum est q^o scōm d^oniūm ta
 lis qualitatis nō mouetur mixtum ex eo q^o in ferro ignito
 dominatur caliditas ignis vel consimilis ei. r^o tamen non
 propter hoc ferz ignitū ascendit. C^o Alie aut^o sunt qualita
 tes nāles elemētoz que dicunt^o non alterantur: s^o localiter
 motiue sicut sūt iste qualitates. s. grauitas r^o leuitas. De do
 minio autē elemēti in mixto fm aliquā illaz qualitatū iten
 dimus in p^oposito. C^o Docvifo respōdeo ad articulū. r^o sup
 pono p^omo q^o qualitas motiua alicui^o grauis vel leuis nālis
 s^o nō trahit sur^osum. nec deorsūm patet hoc ex eo q^o si esset
 aliquis in fundo maris r^o haberet cētum dolia aque supra
 se uel mille nō propter hoc sentiret pondus r^o tamen sentire
 deberet si oppositū suppositionis esset veruz. C^o Secundo
 etiam suppono graue vel leue tunc esse natural^o locatum:

29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40

quando est sub leuiozi ipso. et super grauius ipso. vñ si in spa ignis cervas plenu aq̄ ad huc lignu natas sup ipaz eet loca tu naturalr. C Similiter si aer eet i vna fouea bn̄ pfuda i terra du tñ nō esset sup ipz aliqd̄ graui ipso eet nāl̄ sit. vñ nāl̄is ordo grauiū z leuiū ē grauiora eē sub leuiozib⁹ z leuiora eē sup grauiora. C 3° suppono. q̄ qlitas motina grauis vel leuis tē trahit sursum vel deorsū qñ ē ināl̄ sitū vt qñ graue est sup leuiozi eo vel leue sub grauiozī ipso. C Deide suppono ignē eē iter oīa grauiora z leuioza leuissimū z aerē eē min⁹ leuē. z deide aquā eē magl̄ graue. z deide eē terrā grauiissimā. C 4° sit p^o ipole ē q̄ aliq̄ mixto trit eq̄lr d̄ grauitate z leuitate. pbat. nā qñ eēt eq̄litas i grauitate z leuitate q̄ dñr qlitates motine oporteret q̄ eēt ieq̄litas i caliditate z frigiditate q̄ dñr qlitates actiue vel alteratiue. z tē p actionē caliditatis z frigiditatis adiuicē stati fieret graui⁹ vel leui⁹. Assūptū pbat. Nā videm⁹ q̄ cū magna caliditate stat magna grauitas sic i ferro ignito. Jō si eēt i aliq̄ tm̄ d̄ leuitate sic de grauitate oporteret i illo eē maiorē caliditatē q̄ i ferro ignito. z sufficeret i eodē eē modicū vel nihil d̄ frigiditate. z si sic stati p actionē caliditatis illud fieret leui⁹ z sic nō maneret per tps eq̄lr graue z leue. qd̄ itēdo p cōlonē. C 2° si eēt aliqd̄ tale illi nō posset assignari loc⁹ nāl̄. z tñ oī corpi ekali locus nāl̄is ē assignādus. assūptū pbo. qz si aliqs loc⁹ nāl̄ posset illi corpi assignari ille maxie videret eē iter duo ela grauia z leuia. s; pbo q̄ n. nā sit vnū tale corp⁹ p aduersariū mixtū eq̄lr ex grauitate z leuitate. z sit figur̄ q̄dra te z vna medietas ei⁹ sit grauis z alia leuis. z sint disticte ille medietates abiuicē p lineā rectā q̄ ex vna pte derelinq̄t totā grauitatē illi⁹ corpi z ex alia pte totā leuitatē. tūc si tale corp⁹ nāl̄ locaret iter duo ela graue. s; z leue oporteret q̄ medietas e⁹ tota grauis eēt i loco eli grauis. vt i aq̄. vbi gra. z medietas ei⁹ tota leuis eēt i loco eli leuis. vt i loco aeris. s; pbo q̄ B ē ipole ex eo q̄ linea diuidēs supficie z uerā aq̄ a supficie ccaua aeris ē circulari ex eo q̄ ela sūt rotūde figure vt postea pbat. mō si dcm̄ corp⁹ dco mō eēt nāl̄ locatū oporteret q̄ linea. recta distiguēs eius medietatē graue a medietate leui oīno illā lineā circularē diuidētē ela p̄tima abiuicē p̄ta aerē z aquā coopiret. qd̄ ē ipole. qz oporteret dictā lineā rectā i dco casu dictā lineā circularē vel otigere vlt eē cordā ei⁹. sic clare p; cōsiderati. z qlirercūq; esset vtiq; aliqd̄ d̄ grauitate eēt i loco leuis vlt aliqd̄ de leuitate eēt i loco grauis. z sic illd̄ corp⁹ nō eēt nāl̄ sitū. C 2° mixtū nō mouet fm̄ nāz eli p̄nantis i ipso itelligēdo p nām qlitatē motiua sic dcm̄ ē. pbat. nā sit vnū mixtū i spa aeris i q̄ sint duo gradus de grauitate terre. z duo de grauitate aq̄. z duo de leuitate aeris. z tres d̄ leuitate ignis. Claz ē q̄ in B mixto dñat leuitas. qz gradus sil̄ iuncti sūt qnq; z gradus grauitatis nō sūt nisi. 4. z tñ n̄ pp B dcm̄ mixtū mouet sursum lz leuitatis sit moueri sursum. p; B ex eo qz i casu dco solū tres gradus leuitatis ignis trahūt sursum p 3^{am} supponē postq; ipi sūt n̄ nāl̄ sitū. s; duo grad⁹ leuitatis aeris nec trahūt sursum nec dcozū p p̄mā supponē. mō tres grad⁹ leuitatis ignis nō pnt sup. 4. grad⁹ grauitatis duos. s; aq̄ z duos terr. C 2° nā oleū ē vnū mixtū i q̄ dñat aer z tñ n̄ mouet nec gescit sic sic aer p; hoc. nā oleū i aere descēdit sic p; p expictā z tñ aer i aer n̄ dscēderet sic p; p p̄mā supponē. C Iux istā cōlonē cū ad intorio supponis p̄me ifero duo correlaria p meli⁹ itelligēdo cōlonē sequētē. Et sit p̄ istd̄ q̄ pole ē motū nālē mixti i fine eē tardiozē q̄ in p̄n: p; B si eēt vnuz mixtū i q̄ eent tres grad⁹ grauitatis terre z tres grad⁹ grauitatis aq̄ z duo leuitatis aeris z duo leuitatis ignis z sit illd̄ mixtū i spa ignis in descēsū tal mixtū nō motiua ē sic. s; qz taz aer q̄ aq̄ q̄ terra trahit dcozū p supponē 3^{am}. z resistētia ē sic vnū. nā pono q̄ me⁹ extrin⁹ resistat sic vnū. tūc illd̄ mouebit vsq; ad cōuēxiū aeris exclusiue a pporiōe s; ad v^o. s; diceses n̄ ne cū illa resistētia extrifeca resistūt ēt duo gradus leuitatis ignis

dico q̄ nō q̄ diu illud mixtū est i spera ignis. nā in p̄mā i suppositione dcm̄ est q̄ grauitas vel leuitas in loco nāl̄ ei⁹ cuius est nec trahit sursum nec trahit deorsum. deinde autem qñ dcm̄ mixtū puenit ad aerē tunc resistētia efficit maior. nā tunc illi duo gradus leuitatis ignis resistūt cum nō sint nāl̄iter siti. z potentia motiua efficit minor qz amplius duo gradus leuitatis aeris nō trahūt deorsum. sed solū tres grauitatis terre z tres grauitatis aque. z per dñs illud mixtū tardius mouet in aere q̄ mouebat in igne. z ppter cōsimilē rationem tardius mouebitur in aqua q̄ moueatur in aere. Sic igr̄ p; quō dcm̄ mixtū motū nāl̄ mouet i fine tardius q̄ in pncipio. C 2° ifero q̄ ē pole aliqd̄ graue veloci⁹ dscēdere i pleno q̄ i vacuo. nā si sit vnū mixtū ex q̄tuor gradib⁹ grauitatis terre z q̄tuor aq̄ z q̄tuor gradib⁹ leuitatis aeris z trib⁹ leuitatis ignis. z sit i spa ignis plena q̄ resistat extrifeca vt vnū. ifra at sperā ignis sit vacuū vsq; ad cētz mūdi. isto casu posito illud mixtū dscēdet i spa ignis resistēte sic vnū a pporiōe. iz. ad. i. qz tā aer q̄ aq̄ q̄ terra trahit deorsū p 3^{am} supponē cū sint innāl̄ sita p eādē cū adiutorio q̄re: z solū me⁹ extrifecū resistit vt vnū. leuitas. n. ignis n̄ resistit i spa sua. C Deide qñ illud mixtū p̄tigit ad vacuum vbi dberet eē aer ampli⁹ q̄tuor gradus qlitatis motiue aeris non trahunt deorsū sed solū q̄tuor aque z quatuor terre. z tūc tres gradus qualitatis motiue ignis resistūt. z per cōsequēs tale mixtū in vacuo descenderet a pporiōe octo ad tria qd̄ p̄us descēdebat in pleno a pporiōe. iz. ad vnuz. modo pporiōtio. iz. ad vnuz maior q̄ pporiōtio octo ad tria z cum pporiōtio velocitatis in motibus sequat pporiōtionē potentiarū mouentiū ad suas resistēcias. quēadmodum cōmuniter cōceditur sequit dcm̄ mixtū velocius moueri in pleno q̄ in vacuo. ergo zc. C Tertia cōclusio mixtū mouet fm̄ qualitatem vel qualitates elemēti vel elementozū habentē vel habētēs dominiū in trahēdo sursum vel deorsū. z hoc itēdit Aristoteles quādo dicit mixtū moueri fm̄ naturā elemēti p̄dominantis in ipso. Ista cōclusio patet ex eo q̄ si ē vnū mixtū habēs de qualitate motiua ignis duos gradus. de qualitate motiua aeris tres. de qualitate motiua aque quattuor. de qualitate motiua terre quiq;. z sit in spera ignis iuxta ea que dicta sunt nō soluz grauitas terre trahit deorsum cum grauitate aque. sed vna cū eis trahit etiā grauitas aeris z sic non mouetur sedz qlitatem motiuam vni⁹ eli. s; plurium deorsū trahētū. s; cū puenit ad locū aeris nō ampli⁹ qlitas motiua aeris trahit s; solū qlitas motiua aq̄ z terre. Cū at puenit ad aq̄ nō vltēri⁹ descēdit pp B q̄ tot sūt ibi tūc grad⁹ trahētēs sursum q̄ deorsū vñ cū ē i aq̄ qlitas motiua aq̄ n̄ trahit sursum sed deorsū iuxta p̄us dca. s; solū. 5. grad⁹ grauitatis terre trahūt dcozū. z tot grad⁹ leuitatis trahūt sursum. s; tres aeris z duo ignis q̄ sil̄ iuncti sūt ēt. 5. z pp B ē qd̄ oleū descēdit i aere s; nō descēdit i aq̄. qz qñ ē i aere qlitas motiua aeris q̄ est i ipso non trahit ad vnā p̄tē nec ad aliā. s; grauitas aq̄ z terre i ipa trahūt dcozū. qñ at pueit ad aq̄ grad⁹ grauitatis aq̄ n̄ apli⁹ trahūt iux p̄ dca s; so⁹ grauitatis ipi⁹ terre. s; tūc resistit qlitas motiua aeris q̄ p̄us n̄ resistebat q̄ n̄ p̄mittit qd̄ grauitas terre trahat oleū vltēri⁹ dcozū z pp cōsimilē cāz lignū descēdit i aere sed nō descēdit i aq̄.

Tunc ad Rōnes pncipales. C Ad p̄mā. nō cuiuslibz zc. negat aīns. ad p̄bationē. celū ē corp⁹ simplex z tñ n̄ mouet. dico q̄ imo. z dico vltērius q̄ licet fm̄ se totū cathegozē acceptū maneat i eodē situ n̄ tñ oēs ei⁹ p̄tes s; q̄cūq; diuisione imaginariā acceptē. vñ licet medietas celi ex vna pte egnocitāl maneat i eodē situ. z medietas ei⁹ ex alia pte egnocitāl silr: tñ si celū imaginef diuidi talr qlf diuidit ipz coluri. z circuli meridian⁹ nō est aliq̄ ps celi fm̄ illā diuisionē qn mutet sitū saltē celi iferi⁹ extritis i loco qd̄ nōnter addo pp vltimā sperā q̄ n̄ ē i loco ipaz circūdate C Ad 2^{am} affirmatōz dico q̄ imovltia spa mouet. tu dici. B

204

203

2043

eēt motu locali dico qd vtz ē vl motu eiusdē spēi cū motu locali. ⁊ tale non oportet esse secunduz locum. sed sufficit qd eēt fm ipm mutatio fm locū si mōbile tali motu motū eēt in loco ipm circūdante. ¶ Ad 3° cōfirmationez que erat de terra q̄ est corp^o simplex ⁊ tamē ei nō debet motus simplex. dico qd imo ei debet motus simplex. tu dicis ipa semper gescit in medio mūdi. dico qd hoc nō ipedit qn ei debeat motus simplex quo moueret si esset extra locū sibi nālem. ⁊ hoc sufficit. ¶ Ad 4° cōfirmatōez nego opinionōez illoz q ponunt aliqd celum imobile ⁊ hoc iuxta dicta pbi. ¶ Ad 5° pncipale qd sit dicenduz claz est ex 2° articulo. ¶ Ad 3° pncipale dico q licet orbis planete moueat pluribus motib^o. nō tñ qlibet illoz inest ei naturalr. sed vn^o solū. ⁊ qñ dicebat. alter ḡierit ei uiolēter. nego. sed bñ uest ei pter nāz. vñ dicitū erat in 3° arti^o q nō oīs mot^o est nālis vel uiolētus: sed bñ aliqs uest mobili pter suā nām sicut motus circularis igni in sua sfera. ¶ Per hoc idē pz ad 4° pncipale de motu ignis naturali sursum ⁊ motu circulari ignis in sfera sua. non. n. vterq; eoz ē ei nālis. vñ dico q mot^o circularis ignis in sfera sua nō est ei nālis. nec ppter hoc oz qd uest ei uiolēter: s; bñ uest ei pter suā nāz: nec est icōueniēs tale eē ppetuū ⁊ diu durare: cū hoc nō repugnet nature alicuius. vnde qz motui circulari nullus alter motus ē h̄ius. sic Aristo. dicit. in sfa. etiā mot^o circularis nulli uest uiolēter. ¶ Ad 5° pncipale pz ex nono correlario posito in 3° articulo. ¶ Ad sextuz pz ex gnto correlario eiusdē tertij articuli. ¶ Ad 7° xcedo q in dicto casu vna pars ascendit qñ alia descendit. nec hoc ē icōueniēs. ⁊ qñ dē ergo eadē terra sil ascēdit ⁊ descendit nego nāz. ⁊ qñ dicebat idē est motus toti^o ⁊ partis. hoc itelligit sic si est aliqd ens homogeniuz. sicut est aqua. tunc mot^o g est nālis toti scōz spēz etiā est nālis parti. ¶ Ad 8° nego q idē motus scōm spēm specialissimaz uest plurib^o corpozibus simplicibus distinctis fm spēz. ⁊ quādo dicit mot^o circularis uest nāliter celo xcedo. ⁊ etiā inest naturalr igni i sfera sua. B nego. sed bene uest ei pter suā nām. nec ppter h̄ uest ei uiolēter sicut dicitū est pri^o. ¶ Ad cōfirmationē pz ex nono correlario tertij. ar. ¶ Ad 9° pncipale xcedo aīs. s; nego nāz. ⁊ qñ dicebat. in mixtis diuersis fm spēm dñant diuersa ela fm spēm. bene xcedo. ⁊ h̄z q̄ litates eloz alteratiuas: cū q̄ bñ stat q̄ i diuersis mixtis h̄z spēm possit dñari idē elm h̄z q̄ litates motiuas de gbus est sermo p̄is sic dicitū est pri^o. ⁊ hoc de qōne.

Propter quod ex oib^o vtiq; his aliqs syllogizās credit qd ē aliqd preter corpa que hic ⁊ c. Textu p̄mēti decimi septi. **Questio II.**

Secundum ppositoz erat. Utrū in mundo sint gnq; corpa simplicia spē distincta. s. q̄tuor ela ⁊ celū seu q̄nta eēntia. Et arguit p qd sic. celum nō ē alteri^o nāe a q̄tuor elemētis. ergo nō sūt gnq; corpa simplicia ⁊ c. nā nota est de se. aīs pbat. ⁊ primo q nō sit alterius nature ab eis in suba. nam fm astrologos aliq; partes celi si cut aliq; signa zodiaci dicunt esse ignea: aliq; aerea. aliq; aq̄tica. aliq; terrea. ¶ Cōfirmat hoc etiā auctoritate pythagoricoz q ponūt celū eē de natura ignis. ¶ 2° pbat q nec celū est alteri^o nāe ab elis q̄tū ad q̄ litates motiuas sic sunt grauitas ⁊ leuitas p qz celū est corp^o leuissimū. pbat h̄ qz celū oib^o alyz supeminet. Tale aut dē leuissimū p Ari. i sfa. 2° qz nisi vn^o orbis celestis eēt leuior alio si videret rō: qre vn^o orbis eēt sup aliū ⁊ ali^o ifra aliū. ¶ 3° nā sic sub grauissimo puta sub terra nihil est positū ita sup leuissimū sic ē ignis nihil v̄ eē ponēduz: ⁊ qz sup ignē est celū. 3° ignis nō v̄ eē leuissim^o. ⁊ p nāz aliqd videt eē leui^o ipso. qd nō v̄ eē aliud q̄ celū. ¶ 4° si ad imaginationē aliq; pars celi eēt in aere ascēderet. ⁊ p nāz esset leuis. q̄ videt q partes celi sine

eiusdē nature cū elemētis leuib^o: aīs pbat. qz si illa pars celi nō ascēderet tūc maneret gescēs. v̄ igit nātr. ⁊ hoc nō. qz nō eēt in loco sibi nāli nec violēter: qz tūc loc^o violēt^o aeris eēt eidē parti celesti nālis. qd est falsuz. Et ex alio. qz si eēt ibi violēter cū nullū esset p̄hibēs vtiq; videret ascendere. ¶ 5° planete q sūt partes celi aliqñ ascēdunt ⁊ aliqñ descēdūt qd nō v̄ eē nisi eēnt nātr leues. aīs pbat ex eo q p eoz motū in suis ecētriciis ⁊ epiciclis aliqñ efficiunt cētro mūdi ppingozes aliqñ remotiozes: s; B nō videt esse aliud q̄ aliqñ ascēdere ⁊ aliqñ descēdere. ¶ Deide 3° pbat q celū nō sit alteri^o nature ab elemētis q̄tū ad q̄ litates p̄mas seu alteratiuas q sūt caliditas frigiditas ⁊ c. Nā scōm Astrologos aliq; ptes celi sūt calide aliq; frigide aliq; humide. sic pz de signis zodiaci q sūt aries taurus ⁊ c. pz B de planetis silr quoz aliq dñr excellēter calidi. aliq excellēter frigidi. aliq excellēter humidi. aliq excellēter sicci. aliq v̄o medio mō se h̄ites. ¶ Deide 4° pbat q celū sit eiusdē nature cum elemētis q̄tuz ad q̄ litates dñtes q̄ litates p̄mas. sic sūt raritas dēfitas color ⁊ c. pz B p. qz aliq; ps celi dē eē rarioz ⁊ aliq; dēfioz. vñ 2° bul^o dicit Ari. q stella est dēfioz ps sui orbis. pz B ex alio: qz stelle apparēt diuersoz colorz mars. n. apper. rubē^o saturn^o aut plūbei coloris. mō scōz Ari. raritas ⁊ dēfitas ⁊ color sunt q̄ litates dñtes q̄ litates p̄mas.

Oppositum vult Ari. i sfa. C̄sta qd facilr soluit suppositū his q̄ dca sūt i pcedēti qōne.

Sit ergo p^o celo. q pter celū sunt duo corpa simplicia fm gen^o. s. graue ⁊ leue occupātia totū mūdū iferioz vna cū mixtis. p̄obaf. nā tot sūt mot^o nāles simplices fm gen^o corpoz elariū. s. sursum ⁊ deorsū. cuius at eoz corruēt vni cū corp^o simplex fm g^o. tota rō pz ex his q̄ dca sūt i pcedēti qōne. ¶ 2° pter celū. 4. sūt corpa simplicia spēz spālīs simā distincta. s. q̄ terra aer ⁊ ignis vna cū mixtis totalē mūdū iferioz ē occupātia. d terra q sit ⁊ silr d aq pz ad sēfū. de aere at q sit pbat. qz nisi eēt aer nō possē videre faciē tuaz mihi obaz. nā si eēt mediū iter me ⁊ te p qd possēt multiplicari spēs faciei tue ad oculū meum. Un 2° d aia dicit omen. si eēt vacuū iter oclz ⁊ visibile ipz visibile n̄ videret. qz p̄ dēctū mediū n̄ eēt subz i q̄ recipet spēs multiplicata ab obō ad oclz. De igne at q sit sup^o i cauo orbis lune. ex h̄ pz q sp̄ ignis h̄ iferi^o exiūs ascēdit sursum: si n̄ fuerit p̄hibi^o: qd n̄ eēt nisi sup^o eēt ignis nātr situat. ⁊ cōfirmat p B q i supma regione aeris ē valde magna calitas i tñ q̄ ibi iflāmā exalatoēs grosse ⁊ magne ex qb^o gñant cōete sic pz ex p̄ metheo. ¶ 2° ad celonē pncipalē: tot si corpa simplicia i isto mūdo i ferioz disti^o spēz ⁊ n̄ pla: q̄ sūt cōbinatōes q̄ litatū p̄maz poles. q̄ sūt caliditas frigiditas hūiditas ⁊ siccitas. s; istaz q̄ litatū magiabiles sūt sex cōbinatōes: qz solū. 4. sūt poles. pz hoc. Nā p̄ma est caliditatis cū frigiditate. ⁊ illa ē ipolis qz h̄ioz. 2ª humiditatis cum siccitate. ⁊ illa silr est ipolis qz h̄ioz. 3ª caliditatis cum siccitate. ⁊ illa est p igne. 4ª caliditatis cum humiditate ⁊ illa ē p aere. 5ª frigiditatis cū siccitate: ⁊ illa ē p aq̄. ¶ Breuiter illa rō nō ē p̄zia p̄ti pposito s; magis p̄tinet ad 2° libz de gñatōe pp B: qz i p̄posito nō itēdim^o iuestigare numez corpoz simpliciu ex numero q̄ litatū alteratiuaz nec ex politate cōbinatōis eaz s; magis ex numero ⁊ distinctiōe motuū localū simpliciu pp qd arguat 3° ad dictā celonē sic. solū sunt. 4. mot^o simplices nāles corpoz elemētariū distincti fm spēz spālissimā. s. vn^o simplr deorsū. sic mot^o simplr grauis. 2° est mot^o deorsū s; nō simplr sic ē mot^o simplr grauis. 3° est mot^o simplr aq̄. 3° est mot^o simplr sursum sic ē mot^o simplr leuis. 4° est motus sursum nō simplr sic ē mot^o leuis s; qd. cui^o modi ē mot^o aeris. sic p̄t patere ex pcedēti qōne. Et cū cuius motui simplici nāli dbeat corruēdere vnū corp^o simplex: cui ille uest naturalr ⁊ nulli alteri distincto ab ipso fm spēz. sic pz ex eadez qōne ideo precise erūt q̄tuor correlaria simplicia elaria distincta specie specialissima sicut sunt precise quatuor motus

*Summarij de p̄p̄ simpliciu p̄ dca in v̄tuz q̄
ex numero qualitatz alteratōz baz. i. ex p̄o
subz h̄ta te cōb̄inatōez eaz. i. ex distinctiōe
numez motuū localū simpliciu.*

simplices recti distincti fm specie specialissima appropriati corporibus simplicibus istu mundu inferioro occupatib^o dicto modo. **Tertia conclusio.** pter pdicta corpora simplicia ponendu est vnu aliud corpus simplex. s. celus seu gnta essentia: pbat: qz ex pcedete qstione pter motus simplices rectos sursum z deorsum est vnus alter motus simplex. s. circularis. Et cu omni motui simplici fm spz correspodeat solu vnu corpus simplex fm spz sicut sepe ante dictum est. Ideo cu motib^o rectis simplicibus correspodeat qtuor elementa simplicia oportuit vt motui circulari corrspondeat vnu corpus simplex distinctu ab alyis cui ille motus circularis isit nalter z illud corpus vocamus celu seu gnta eentia. **Quarta conclusio.** illud gntum corpus simplex nec est graue nec leue. pbat. na si sic ipz esset nalter mobile motu recto. z sicvni corpori simplici essent nalter plures motus simplices. s. rectus z circularis. qd est tra dicta in pcedeti qstioe. nra tener. per hoc qz celo isit nalter motus circularis. **Quinta conclusio.** illud gntu corpus simplex nobilius est alyis quatuor corporibus simplicibus. pbat hoc: quia nalter isit ei motus nobilior. s. motus circularis qui est nobilior motu recto: ex eo qz ipse est sz linea nobilior. s. circulari que est nobilior z pfectior linea recta ex eo qz linee circulari no potest fieri additio. z b arguit perfectionez. linee autē recte potest fieri additio. igitur zc.

Ad rationes In oppositu distinguendu est q ali quid dicitur esse calidu vel humidu igneu vel aquu dupliciter. vno mo formaliter in quo e caliditas tanqz in subo. Alio mo virtuali i quo no e caliditas simpliciter tanqz in subo lz ipm sit pductiuuz caliditatis. z differut sic qz calidu formalr est calefactiuu per tractum. Calidu vero virtuali no sed solum lumine vel influentia. Dicunt scdo qz calidu formalr in agendo reparitur vel saltem potest repati z alterari a suo cotrario. calidum aut virtuali no. **Differut 3o** qz calidu formalr ipedit per interpositum sed calidu virtualiter no ipedit in calefaciedo nisi quatu ad actione qua bz p lumē z no qua facit p influentia. **Ex hoc ergo dico ad pma rōnem** qn dicebat celus e eiusde nature in suba cum elemētis. nego: z qn dicebatur alique partes celi sunt ignee zc. dico qz hoc vez est virtualiter: sed no formaliter. vñ si formaliter eet igneu tuc haberet zru z sic eet alterabile. z per zns generabile z corruptibile. qd est falsum vñ qz alique partes celi sunt ignee z alique aquee virtualiter hoc est ad istu sensuz qz tales efficiut in istis inferioribus qlitates similes qlitatib^o ignis. Alique autē qlitates siles qlitatibus aque. z sic de alyis. **Deinde ad auctoritate pithagoricoz** dico qz pithagorici erac talis opinionis: sed alterius opinionis erat Aristo. z sui sequaces. **Ad scdoz nego** qz celu sit eiusde nāe cu elis qstū ad qlitates motias. Et qn dicebat qz celu e corp^o leuissim^o nego. et qn dicebat leuissimuz est qd oibus supeminet alyis z supfert istud bene xedo si alyis supfert motu recto: sic no est de celo. nā est solu mobile motu circulari sicut patet ex pcedetibus. Uel sic. leuissimū e qd oibus alyis supeminet vez est: si oibus alyis supemineret infra sperā lune existēs. s. infra sperā actiuoz z passiuoz. **Ad confirmationē dico** qz vnus orbis no ppter hoc est sup aliu: qz sit leuior: sed ideo: qz nobilior. **Ad alia confirmationē dico** qz no oz qz si sub grauissimo nihil est: ergo sup leuissimū nihil sit: qz licet nihil posset poni sub cetro: tamē bene aliquid potest poni sup circūferētia. **Ad alia quādo dicebat** de massa celi existēte in aere aliqui dicūt qz hoc est impossibile: z qz ad impossibile segtur qd liber: ad hoc segtur dictā massam ascēdere z dictam massam no ascēdere. **Aliter potest dici** qz talis massa celi no ascēderet ppter hoc qz no haberet in se principiu motus sursum vl deorsuz. Et quādo Aristoteles dicit qz corpus naturale si sit extra locū suū mouet naturaliter ad illū. hoc

debet intelligi de corporibus naturalibus mobilibus motu recto: z no de celo: qz nec celum nec aliqua pars eius potest pōi extra locū suū naturaliter: lz bene supernaturaliter. Et quando dicebat. si talis massa gesseret vel naturaliter vel violēter. dico qz nullo istoz modoz: sed bene quiescit pter naturā. vnde imaginandū est qz sicut motus circularis no inest alicui corpori violēter cu ei non sit alter motus zruis sz qbuscunqz isit z non naturalr eis inest preter naturam. Ita dico qz corporibus naturaliter mobilibus motu circulari no inest aliqua qes violenta: sed si inest eis aliqua inest preter naturā. **Ad alia confirmationē dico** qz partes celi non ascendūt neqz descendūt lz alique efficiant aliquando centro ppinquiores aliquādo remotiores: quia sicut dictum est prius in alia qstione non oē centro mundi propinquare est descēdere: nec omne a centro elongari est ascēdere: sed solu quod sit intra concauū orbis lune in spera actiuoz z passiuoz. **Ad tertiā rationē principalem** soluitur per hoc qz aliq partes celi bene sunt calide vel frigide virtualiter sed non formaliter. **Ad quartam dico** qz in celo lz reperiantur alique qualitates similes qualitatibus secundis sicut sunt raritas dempsitas zc. ille tamen non sunt eiusdem rationis cum qualitatibus secundis repertis in istis inferioribus quia tales reperte in celo non generantur ex actioibus z passionibus qualitate primarum adiuuicem sicut reperte in istis inferioribus que admodum dicit zmentator in suo tractatu de substantia orbis.

Manifestū autē ex dictis quia z numerz ipossibile eē plez dictoz corporoz simpliciu zc. **Tertium zmenti vigesimi tertij.** **Questio III.**

Tertium propositoz erat. Utrū pter qtuor elemēta z celus sit ponēdu sextū corpus simplex. Et arguitur pmo qz sic. nā sicut ponitur vnum corpus simplex mobile motu simpliciter sursum z vnu aliud mobile motu opposito. s. simplr deorsū. ita videt esse ponēdu vnu corpus mobile motu circulari: z hoc e celu z vnu aliud mobile motu opposito motui circulari: z sic erūt sex. s. qtuor elementa mobilia motib^o rectis: z 5°. s. celu mobile motu circulari z 6° mobile motu opposito. **2° naz** sicut ponunt duo corpora simplicia motu recto mobilia. puta graue z leue. ita de bent poni duo corpora simplicia motu circulari mobilia. 3° nā pōt esse 6° corp^o simplex 7° 8°. z 9°. lz talia corpora non moueantur aliquo motu.

Oppositū vult Ari. i lfa. **In ista qōne erūt duo articuli.** p^orim^o erit iuxta maz pmi arguisti s. vtz motui circulari sit aliqs mot^o zruis. 2° erit de qstio. **De psciēdu e qz i pposito no itēdim^o de zruitate pponūz nec terminoz.** hec. n. ptinet ad logicū. sz i pposito itēdim^o de zruitate rez vl modoz seu dispōnū. quō caliditas z frigiditas sunt zrua. Sitr loc^o sursum z loc^o deorsū sunt zrua. z sitr mot^o ad sursum z mot^o ad deorsū. **Itē de zruitate for maz nihil p nūc ad ppositū sz de zruitate locoz z motuū.** Et atēqz rñdeat ad articulu ponēde sūt aliq supponēs. Et p^o sit ista. qz ad zruitate locoz regrit maxia distātia no sim pfr sz illo gñe. s. fm dñas loci q sunt sursum z deorsū. Un magl distāt duo extrēa tori^o diametri spere corruptibiliū qz cētz z circūferētia. z tñ ista extrēa n sūt loca zrua. Et iō illa distātia maxia q fac ad zruitate locoz accipiēda e no fm totale dyamet^o spere corruptibiliū. sz fm semydiamet^o eiusdē. **2° suppo.** ad b qz loca sint zrua regrit qz hēant zruas vtutes. s. potētias seruādi zrua. vñ in loco simplr sursum e potētia cōseruādi leuissimū. In loco at simplr deorsū e potētia seruādi grauissimū. Leuissimū at z grauissimū sūt zrua. **3° suppositio.** qz ad zruitate motuū localiu qtuoz regrun^o.

Divisiones Acquis...
non est eadez...
ins

Primo q̄ sint de locis contrariis ad loca contraria. Secūdo re-
greditur q̄ fiant per lineam breuissimā. s. rectā. Tertio re-
quiri q̄ fiant per eandē lineam equiualentē. Quarto re-
gri q̄ si vnus eoz est nālis alicui alter sit violentus eidē.
C̄ Juxta primū sequit̄ q̄ motus ad latus nō sunt pprie cō-
trary. qz possibile est talia loca non esse pprie contraria.
C̄ Propter 2° sequit̄ motū circularem motui recto nō eē
contrariū ppter hoc qz motus circularis nō fit per lineam
breuissimā per quā potest fieri. s. rectā. nec etiā aliquem mo-
tum factū per lineā curuā esse contrariū motui facto per li-
neā rectā ex eo qz tūc plura eēnt vni d̄ria. quod est contra
Aristo. in littera. cōsequētia tenet p̄ β q̄ multis modis pōt
fieri mot^o p̄ lineā curuā. C̄ Propter 3° sequit̄ q̄ possibile
est aliq̄ duo moueri motib^o cōtrariis z tamē cōtinue dista-
būt equalr sicut si aliq̄ terra descēderet de spera ignis deoz
sum ad centrū ex vna parte cētri z describeret semidyamē-
trū spere corruptibiliū. z pro tūc vna alia terra moueretur
sursū versus circūferentiā. per alium semidyametru spere
corruptibiliū ex alia parte cētri. tūc iste due terre mouerē-
tur: motib^o cōtrariis. z tamen eq̄lter distaret̄ in fine z in p̄-
cipio. qz vtrobiqz per semidyametuz mūdi. C̄ Propter 4°
seq̄t q̄ motus terre deorsum nō est d̄rius motui ignis deoz
sum ex eo qz vterqz fm spēm est nālis terre. C̄ Tunc sit cō-
clusio r̄sālis ad articulu. nullus mot^o est cōtrari^o motui cir-
culari celi. pbat̄ primo ex pte locoz quia ad cōtrarietatez
motuuz regrit̄ contrarietas locoz. modo oriens z occidēs
a qbus z ad que est motus celi nō sunt loca cōtraria. qz sunt
eq̄ sursum z eq̄ naturalia cui libet parti celi. ita q̄ eque na-
turaliter est sol in oriēte sicut etiā in occidēte. C̄ Secūdo qz
motus circularis celi est de eodē in idem. z ita esset si fieret
conuerfo. ergo non est ibi contrarietas. C̄ Tertio motus
circularis celi sufficit ad acquirendum omnes differentias
positionis. igitur frustra poneretur alius motus alterius
speciei sibi contrarius. sed sic non est de motibus rectis.
C̄ Deinde sc̄do pbat̄ eadē r̄cto sic. si motui circulari eēt ali-
quis motus d̄ri^o ille posset esse in rez nā: sed hoc est falsuz.
d̄ria p̄z ex hoc. qz si vnū d̄rioz est in natura nō repugnat eē
reliq̄. falsitas d̄rioz p̄z. qz si talis motus posset esse opoz-
teret q̄ fieret per eadē viā oīno vel equiualentē opposito
per quē fit motus celi ab oriēte in occidēs per meridiem
postq̄ talis motus esset tali motui celi d̄rius: sed talis mot^o
nō pōt eē ex eo q̄ perpetuo celū mouebit̄ ab oriēte in occi-
dentē per meridiē. z ideo nunq̄ erit aliqs motus ab oriēte
in occidētē per septētrionē saltē per eandē viā z sup̄ eisdē
polis z super eandē axem. p̄mus. n. ppter sui perpetuitatez
sc̄oz nunq̄ fieri p̄mittit. C̄ Si at̄ dicat̄ si vn^o orbis puta su-
perior moueret̄ ab oriēte in occidētē per meridiēz motus
alteri^o orbis sub illo est sibi d̄rius si fiat ab oriēte in occidē-
tē per septētrionē. p̄bo q̄ nō: qz tales motus nō fiūt oīno p
eandē viā nec equalentē ex eo q̄ motus orbis superioris fit
sc̄dm maiorē circulationē: z motus orbis inferioris fit sc̄dm
minorē. z ex alio qz vnus illoz motuū nō ipedit et aliū q̄re
nō essent d̄ri. p̄propter illā rationē aliq̄ magistri mei reue-
rēdi p̄cedūt q̄ d̄rietas motuū nō reperit̄ in celo. z hoc bene
p̄cedo cū eis. Addūt tamē q̄ hoc nō obstante d̄rietas bene
reperit̄ in motibus circularibus in istis inferioribus. ad q̄
deklarandum ipsi imaginātur motus circulares fieri vno
modo vnū ad vnā partem. alium ad aliam super eisdēz pol-
lis. z super eandē axē. 2° modo vnū eoz ad vnā partem z
aliū ad aliā super tamē diuersis polis z circa diuersas axes.
z de istis duobus modis motus circulares factos dicūt nō
eē d̄rios. qz bene reperiūt̄ i eodē mobili nec se mutuo impe-
diūt. C̄ De motibus circularibus primo modo factis. claz
est de se qz non sunt cōtrary. de motibus autem circulari-
bus secundo modo factis q̄ non sunt cōtrary. declarant
de orbe solis qui simul mouet̄ ab oriēte in occidētē p me-

ridiē: z cum hoc ab oriēte in occidētē per septētrionem.
Primus tamen motus est super polis alyz: qz super polis
mūdi: secūdo aut̄ super polis zodiaci. z torū illud bene cō-
cedo cū eis. C̄ Sed dicūt vltērius q̄ tertio modo possum^o
imaginari. duos mot^o circulares vnū ad vnā partē z alter^o
per eandē viā ad oppositū sup̄ eisdē polis z circa eandē axē.
z tales motus circulares ipsi dicerēt esse d̄rios. qd̄ ipsi p̄sua-
dēt duobus modis. quoz p̄mus est: qz semper taliū motuū
vnus ipedit aliū. Sc̄oz mediū ē: qz tales motus nō possunt
eidē iesse s̄l: s̄ bene successiue. C̄ Cōtra hoc salua eoz gra-
tia pono istā cōclusionē z est sc̄da. in ordine q̄ motus circu-
lares sup̄ eisdē polos circa eandē axem per eandē viam
non sunt adiuicē cōtrary. p̄ro quo suppono q̄ illi mot^o qui
possunt adiuicē cōtinuari nō sunt cōtrary. Istud p̄z quā-
to p̄physicoz. tūc arguit̄ sic. tales motus circulares quos ipi
dicūt esse d̄rios possunt adiuicem esse cōtinui ergo nō sunt
cōtrary: cōsequētia tenet per sup̄pōnem: an̄s p̄batur ponēdo
casuz q̄ aliq̄ corpus orbiculariter moueat̄ ab oriēte in oc-
cidētē per meridiē sup̄ polos a. z b. z itēz qd̄ sic mouet̄ ver-
tat̄ sic: q̄ vbi erat̄ polus a. fiet polus b. z cōuerfo. q̄ si fiat
eadē pars illius orbis que p̄us mouebat̄ ab oriēte in occi-
dentē per meridiē sine interruptione motus: ab oriēte in oc-
cidētē mouebit̄ per septētrionē z sup̄ eisdē polis oīno. q̄re
tales motus adiuicē cōtinuātur: illud possumus clare vide-
re si sperā materialē voluamus fortiter ad sinistrū. z iterim
ipsam vertamus sic q̄ polus qui p̄us erat̄ superior fiat infe-
rior. z cōtra ipsa sic versa adhuc ex p̄mo impulsu mouebit̄: z
clare videmus q̄ eadē pars que p̄us mouet̄ versus sinistrū
voluit̄ vsus dextrū. C̄ Sed dices. per eadē rōnē possemus
p̄bare q̄ motus sursū z motus deorsum nō sunt d̄ri. nā po-
sito q̄ musca ascēdat sup̄ aliq̄ lanceā z musca cōtinne ante se
mota lancea vertat̄. quo facto eadē musca q̄ p̄mo ascēdebat
descēdit sine interruptione media. z per oīs tales motus. s.
ascēsus musce z descēsus nō essent d̄ri. qd̄ tamē oēs negāt.
R̄ndeo q̄ nō est s̄l: qz in versione spere nō fit interruptio
per motū alterius speciei a motu circulari ipsius spere. s̄ in
vertendo lanceā fit interruptio per motū circularē alterius
speciei ab illis motibus rectis. z hoc ipedit q̄ illi motus re-
cti nō cōtinuātur. vnde nō possum vertere lanceā nisi ipsam
moueam vnā cum musca motu circulari: z ideo non est s̄-
mile hic z ibi. quod claruz est consideranti. Restat ergo re-
spōdere ad rationes quibus mouentur aliqui de magistris
meis z c̄ ad ponendum oppositum cōclusionis iam posite.
C̄ Ad p̄mam. taliū motuū vnus ipedit aliū. ergo sunt con-
trary negatur d̄ria. nam plus regritur. ad contrarietate mo-
tuū sicut in sup̄pōnibus dicebat̄. oz. n. cū hoc q̄ sint a locis
d̄riis ad loca d̄ria per lineas breuissimas. sed hoc deficit i p̄-
posito. Et etiā aliqui dāt instantiā dicentes q̄ si ignis moue-
retur sursū z terra deorsum obuiādo igni vnus illoz mo-
tuū ipedit et aliū: z tamē adiuicē nō essent cōtrary. aliter enī
essent duo cōtraria vni ex eo q̄ motus terre sursū etiā cō-
trariat̄ motui terre deorsū. C̄ Ad sc̄daz. tales motus non
possunt eidē simul sed successiue iesse ergo sunt d̄ri. iteruz
negat̄ d̄ria. nā plus ad d̄rietate motuū requiritur pur iā di-
cebat̄. C̄ Deinde dubitat̄. videt̄ vtiqz q̄ motui circulari sit
aliqs mot^o d̄rius. qz mot^o rect^o z mot^o circularis magis sunt
adiuicē cōtrary q̄ duo recti. s. motus sursū z motus deor-
sum. claz est autē q̄ aliqui motus recti sunt adiuicē cōtra-
ry. ergo similiter motus circularis motui recto ē d̄rius. Al-
sumptū ex hoc p̄z. qz d̄rietas attendit̄ penes maximam di-
stantiā. propter quod illa que magis distant magis dicunt̄
esse cōtraria. sed motus rectus z motus circularis magis di-
stant q̄ motus recti adiuicem. qd̄ pater. p̄mo fm naturas
mobiliū. qz plus differt nā celi a naturis grauiū z leuiū q̄
nature grauiū z leuiū adiuicem. ergo etiaz videt̄ plus dif-
ferre ab inuicem motus circularis qui inest celo naturali-

3° p̄z

3° p̄z

2° p̄z

2° p̄z

ter a motu recto q̄ motus recti inter se qui insunt naturali ter grauibus ⁊ leuibus. Et firmatur hoc. qz motus sur sus ⁊ deorsum cadūt sub eodē mēbro diuisionis. motus aut̄ rectus ⁊ circularis nō. ergo motus circularis ⁊ rectus ma gis differunt abinuicē q̄ motus sursum a motu deorsum: s; qz motus sursum ⁊ motus deorsus sunt d̄y magis videt̄ q̄ motus circularis ⁊ rectus sint d̄y postq̄ magis differūt. As sumptū patet ex hoc qz motus p̄ma sui diuisione diuidit̄ in rectū ⁊ circularē. ⁊ deinde motus rectus in motū sursum ⁊ in motū deorsū. Ad istō r̄ndet̄ p̄cedēdo qz magis differūt abinuicē ⁊ motus rectus ⁊ circularis q̄ motus sursum ⁊ motus deorsū. ⁊ cū arguit̄ ergo magis debet̄ eē p̄trary negat̄ d̄na vñ maior d̄ria nō sufficit ad d̄rietatē: quod p̄z qz albedo pl̄ differat a linea q̄ a nigredine: ⁊ tñ albedo nō ē d̄ria linee sed nigredini. sic ergo p̄z per rōnes ⁊ p̄ rōnū solutiōis qz nullus motus motu circulari est cōtrarius. Ex quo concludo qz motus circularis nulli corpori ē violēt̄. nā si sic tūc motus nā lis illi corpis esset illi motui circulari d̄ri ⁊ hoc est d̄ dicta.

Segitur ⁊ qz si motus circularis uest̄ alicui corpori ⁊ nō in est ei nāliter est ei ip̄tinentis ⁊ dicitur ei inesse p̄ter natu ram postq̄ nō sequit̄ ad illud corp̄ cuz non sit ei naturalis nec repugnat̄ cū nō isit̄ ei violēt̄. sed tale dicit̄ alteri ip̄tinentis qd̄ nec segit̄ ad ip̄m nec ei repugnat̄. Segitur ter tio qz cū quolz motu motus circularis pōt̄ misceri postq̄ nul li motui d̄rius. Vñ vnus motus circularis cuz alio motu cir culari pōt̄ misceri. sic p̄z de motu circulari solis qz mixtus ē ex motu circulari ei⁹ ab oriente in occidentē per meridiē su per polis mūdi ⁊ ex motu circulari ab occidentē in orientē per meridiē super polis zodiaci. Sitr̄ motus circularis pōt̄ misceri cū motu deorsū sicut si aliqua terra descēderet per arcum cui⁹ semidiameter spere corruptibilem eēt corda. Sitr̄ pōt̄ misceri cum motu sursum sicut si ignis ascēderet p̄ silem arcū. Sic autem nō est de motib⁹ rectis qz motus sursum cū motu deorsum misceri non potest.

Quantum ad ⁊ p̄noy nicaz d̄clusionem ⁊ sit ista. p̄ter quinqz corpa simplicia. s. q̄tuor ela ⁊ quinta essentia seu celū non est ponendū sextū corpa sim plex distinctū ab eis spē. probat̄. nā si poneret̄ ip̄m esset na turaliter mobile p̄ p̄mū articulum p̄me questionis: ⁊ tunc vel esset naturalr̄ mobile motu recto vel circulari. vt p̄z ex sc̄do eiusdē p̄me q̄ōnis. si motu recto tūc ē eiusdē speciei cū corporibus elemētariis ex eo qz illis motus rectus inest naturaliter. ⁊ qz motus rectus est motus simplex non pōt̄ naturaliter inesse pluribus corporibus distinctis spē a cor poribus elemētariis. totum illud patet ex tertio articulo eiusdem p̄me q̄ōnis. Si autē est naturaliter mobile motu circulari tunc erit eiusdem spē cum corpe celesti ex eo qz illi attribuit̄ motus circularis simplex. ⁊ idē motus simplex fm spē nō pōt̄ inesse naturaliter pluribus distinctis cor porib⁹ fm spē. sic. s. qz si sit idē f̄z speciei sp̄alissimā. nō pōt̄ naturaliter inesse pluribus corporibus simplicibus distin ctis fm spē sp̄alissimā. Si autē sit idē fm spēz subalternā nō pōt̄ inesse naturaliter pl̄ibus corpb⁹ simplicib⁹ distinctis f̄z spēz subalternā. nec si est idē f̄z genus pōt̄ inesse plurib⁹ corporibus distinctis fm genus. nec pōt̄ dici qz tale corpus esset mobile motu opposito motui circulari. cū ostensuz sit in p̄mo articulo qz nullus motus est contrarius motui cir culari. Sc̄do p̄nadetur eadē d̄clusio sic. in mundo non sunt nisi ḡnqz corpa regularia distincta spē. qd̄ bñ videt̄ eē nature miraculū. ideo etiā videtur qz nō sunt nisi ḡnqz corpa simplicia distincta specie. añs patet decimo tertio elementoꝝ euclidis. ⁊ sunt ista diacedron exacedron ⁊ y cedron octacedron ⁊ tetracedron. p̄mū. s. dyacedron est ex cedron octacedron ⁊ tetracedron. p̄mū. s. dyacedron est ex duodecim basibus pentagonalibus. Sc̄dm autem. scilicet exacedron seu figura cubita est ex sex basibus quadratis. Tertium vero. s. ycedron est yiginti basium triāgulariū

Quartus autē. s. octacedron est octo basium triangulariū. Quintus vero. s. tetracedron siue piramis est quatuor ba siū triāgulariū. d̄na tenet testimonio antiquoꝝ platonico rum in quoz tēpore floruit geometria sicut dicit cōmenta tor tertio b̄nius qui posuerūt tñ ḡnqz corpa mūdi simpli cia. ⁊ hec figurauerūt dictis ḡnqz figuris regularibus. vnde celo dederūt diacedron: qz ip̄z est capax aliaz figuraz re gulariū. sicut p̄z ex decimoq̄nto elemētōꝝ euclidis. modo celum debet esse talis figure qz ip̄z cōmodissime possit alia capere cum ip̄m p̄tineat oia: ⁊ qz ignis ascēdit in figura pi ramidali dederunt igni figurā pyramidalē seu tetracedrō. ⁊ qz aer in leuitate ⁊ motu assimilaf̄ igni dederūt ei figurā octacedron iter ceteras magis appropiquantē ad figurā te tracedrō. ⁊ qz aqua habet varios motus in partib⁹ suis fle xuosos dederūt ei figurā icocedron p̄pter multitudinem li neaz ⁊ superficies ⁊ anguloꝝ eius: s; qz terra est corpus fi xū ⁊ stabile cētꝝ alioꝝ ideo dederunt ei figurā exacedron seu figurā cubicā q̄ fixe iacetybi p̄ycif ⁊ iēpta est ad motū: sic ergo patet dicti duo articuli.

Ad rationes p̄ncipales. ad p̄mā dico qz non est file ctū est motui recto bene est aliquis motus d̄rius. motui at circulari nō. Et cōsimili mō dicat̄ ad sc̄oz. Ad tertiā di co qz nō possunt esse aliqua talia corpa ḡn ad minus sint mobilia cuz omne corpus nāle sit nāliter mobile per p̄mū articulū p̄me q̄stionis: ⁊ ideo si essent talia ipsa essent mobi lia: q̄ro tūc quo motu. vel recto vel circulari sicut arguebat̄ p̄mo ad d̄clonē r̄nsalē ad q̄sitū: ⁊ q̄qd̄ dicat̄ erūt vel de nā elemētari vel celesti. ⁊ sic finit̄ q̄stio.

Propter qd̄ tanq̄ altero quodaz existente p̄i mo corpe p̄ter terrā ⁊ ignē ⁊ aerē ⁊ aquam ethera apellauerunt ⁊c. Textu cōmenti vige simi secundī.

Questio III.

Quartum p̄positoꝝ erat. vtz̄ totalis mūdus aggregat̄ ex ḡnqz corpib⁹ simplicib⁹ sit vnū ens cōtinuū. vñ qz sic. dictoꝝ corpoꝝ materie sunt continue ergo dicta corpa videntur esse cōtinua ⁊ p̄ cōsequēs totalis mundus ex eis aggregatus videt̄ esse vnū ens cōtinuū: antecedens pbatur. qz si ad imaginationē forme substāiales dictoꝝ corpoꝝ corūperen̄t: materys eoz remanētib⁹ remaneret vna massa cōtinua. s. materia p̄ma totalis q̄ nō min⁹ ante vi detur fuisse continua recte sicut paries qui anteq̄ in eo de pingātur imagines diuersoꝝ aialū ex̄is cōtinuū nō desi nit esse cōtinuū p̄pter talē picturā sup̄ eo factā. sic si materia p̄ma totalis eēt vna massa cōtinua ablatis formis non vi detur discōtinuari p̄pter p̄nem formaz in ipsa. Sed forte diceret aliquis. ista rō non pbat̄ qz iste mundus infe rior sit cōtinuus mūdo superiori. p̄pter hoc qz mūdus supe rior. s. celum nō habet materiā. ⁊ si habet materiā saltem illa nō est eiusdē rōnis cū materia istoꝝ inferioꝝ: licet bene videatur pbare aliquāliter mūdū inferioꝝ totalem esse vnū cōtinuū. Breuiter istud nō videt̄ valere: qz celū habet materiā ⁊ cū h̄ materiā eiusdē rōnis cū m̄ istoꝝ inferioꝝ. Primū pbat̄ p̄mo auctoritate Aristotelis dicit̄is p̄mo huius. qz differt dicere celuz ⁊ hoc celum. nā qui dicit celū dicit formā: ⁊ qui dicit hoc celū dicit formā materie mixtā .i. cōpositū ex materia ⁊ forma. Cōfirmat̄ idē auctori ta te cōmētatoris in tractatu suo de substātia orbis i p̄ncipio. vbi dicit celū esse ex duabus naturis: sed nature dicunt̄ ⁊ p̄ physicoꝝ materia ⁊ forma. Cōfirmatur idē tertio. nāz celū ē vnū numero. ergo celū h̄z m̄az. añs notū est de se. d̄na pbat̄ p̄ Aristō. q̄nto methaphysice. d. qz vnū numero sunt quoz m̄a est vna. Cōfirmat̄ idē quarto. nā Aristō.

pmo huius volens pbare mundū trā esse vnū dīc hoc esse ideo qz orinet totalē māz ptinentē ad formā mūdi. z ita nō restat alia mā ex qua posset fieri alter mundus. Ecce quō quō cōtingit mundum hīe materiā. sed nō accipit mundū solū p isto mūdo iferiozi. sed p mūdo totali cuius celū est pncipalioz pars. ideo videtur qz cedat celū habere mā. **Cōfirmat idē qnto sic.** Naz. iz. metaphysice dicit in nō habētibus māz nō est possibile esse plura idiuidua sub vna specie. z trā in corporibus celestibus iueniuntur plura idiuidua sub vna specie. quare videt qz celū nō careat mā. **Cōfirmat idē sexto.** in celo reperit ray z densum. ergo in celo est materia. aīis pz. per hoc qd dicit in secundo hui' qz stella est dēpsioz pars sui orbis. nā tenet per Aristotē in tertio hui' dīffiniētē ray z dēpsum per hīe materiāz. vnde dicit hoc esse dēpsus qd sub equali vel mīozi extēsiōe hz plus de materia. hoc aut rariuz: qd sub equali vel maiori extēsiōe ne habet minus de materia. **Cōfirmat hoc idem 7°.** qz afr celū nō eēt diuisibile. vñ dīc mētator i de suba orbis si nō esset dimēsiō in materia ante formā substantialē ipsa esset idiuisibilis nec esset extēsiō: ita consimili modo videtur esse in pposito. qz si dimēsiō non pcedat formam substantialē celi ipsa videretur esse idiuisibilis: sed non potest eam pcedere nisi celū habeat materiā: z illa dimēsiō iherreat prius naturalit' qz forma celi. **Deinde pbatur scōz.** s. qz habeat materiā eiusdem rationis cum materia istoz inferioroz: qz oīs materia scōz se est potētia pura: iō nulla materia scōm se differt ab aliā rōne. nā tenet. per hoc qz oīa rōnis est per formā z actū: z aīis patet pmo pbycoz. **Secūdo ad pncipale:** terra est continua aque. z aqua aeri. z aer igni. z ignis orbi lune. z orbis lune orbi mercury. z sic d' alyz orbibus. ergo totalis mūdus ex his aggregatus videt esse vnū ens ptinuū. nā tenet de se. aīis pbat. pmo qz illa sunt ptinua quoz vltima sunt vnū. pz per dīffiniētē ptinuoz: sed sic est de terra z aqua. patet hoc. qz supficies iuxta terre z caua aque videntur esse vna superficies ppter hoc qz egliter distāt a cētro mūdi oīno ex eadē parte cētri qd pz p hoc qz nullū est mediū iter dictas supficies. **Et cōfirmat hoc scōo.** dicte supficies sunt equales: qz se habēt sicut loc' z locatū. locus aut est equalis locato: ideo si dicte supficies essent due: z nō vna segtur qz circa idem centz possent esse duo circuli equales. qd est ipossibile ex tertio geo'. nā pz. si i dictis supficiesbus imaginemur periferias circuloz. **C 3°** ad pncipale auctoritate z testimonio parmenidis z mellis: si quoz oppositionē recitat Aristo. primo pbycoz. z dicit ipfos dixisse oīa esse vnū. z credo ipfos non fuisse ita fatuos qz hoc itellexerit. sic qz soz. z plato essent vnuz. z qz celū z terra essent vnuz. nā hoc nullā videt habere pbabilitatē: ideo videt qz ipsi itellexerunt hoc sic: qz oīa essent vnū ptinuū modo quo exprimit in titulo questionis. nā hoc videt quandā habere pbabilitatē.

Oppositum arguitur. partes mundi diuersis mouentur motibus. ergo nō sūt adinuicē cōtinue. cōsequētia tenet. nam i qnto metaphysice dicit. cōtinuū est cuius motus est vnus. ideo si ptes mundi eēt cōtinue non possent moueri diuersis motibus antecedens patet. nā aqua nota ad vnā pte aer bñ mouetur ad aliam. similiter hoc idēz patet de orbibus celestibus qui diuersis mouent' motib'. **In ista qōne erunt duo articuli.** Prius erit iuxta materiā primi argumenti. vtrū. s. celū hēat materiā. z si sic vtz illa sit eiusdē rōnis cum materia istoz inferioroz. Scōs articulus erit de q̄sito pncipali.

Quantum ad primum sciendum est primo qz hoc nomen materia pluribus modis accipitur. aliquādo enim accipitur pro partibus quantitatiuis alicuius totius sicut accipitur septimo metaphysice. z sic non est orbium quin celū habeat materiā. Scōdo modo ac

cipitur materia p substantia subiecta motui mō quo accipitur octauo metaphysice. vbi dicitur qz in omni eo quod mouetur necesse est imaginari materiam. z itēz sic accipiēdo materiā non est dubiuz qn celum habeat materiā vel sit ipsūmet materiā tertio mō accipitur materia p substantia potenciali ex qua cum forma sibi inherente cōponitur substantia p se subsistēs. z sic accipiēdo materiā dubiū est vtrum celum talē habeat materiā. de qua dubitatione Egidius z sanctus thomas in suis diuersificantur opinionibus. vnde Egidius p ista dubitatōe ponit tres conclusiones. quarum prima est qz celum habet materiā scōa celsio qz illa est eiusdem rationis cum materia istoz inferiorum. **tertā cōclusio.** hoc nō obstāte celum nō est generabile nec corruptibile. **Primam suam conclusionē** pbat rationibus illis que posite sunt iuxta primū argumētum pncipale. Scōam autem pbat sic. nam si materia celi z materia istoz inferioroz non essent eiusdem rationis. tunc differrent specie. quod est falsum ex eo qd materia scōm se cum sit pura potētia nullā determinat sibi formāz p quā posset differre specie ab aliā materia vel a quocūqz alio. ista etiaz ratio in virtute posita erat iuxta primū argumētū pncipale. **Tertā cōclusionē** pbat sic. tali materie celi nō est annexa ptiatio. ergo lz sit in celo nō ppter hoc ipsum est corruptibile. cōsequētia patet. antecedens pbat per hoc. qz forma celi omnes alias formas continet virtualiter. qd patet per Ari. scōo de generatione dicentē. forme rez sunt i terminis. Itelligit qz in corporibus celestibus terminātibus mundus. z per cōsequēs materia habēs formā celi non dē habere aliquā ptiatiōē alicui' forme sibi annexam: cum includat eas virtualiter. **Scōo arguit sic.** corruptio nō est nisi ppter generationē alterius forme ad quā materia habet appetitū. mō nō ē aliqua forma alia a forma celi ad quā materia celi habeat appetitū: hoc ppter excellentiā forme celestis existētis i tali materia. **Tertio arguit sic** habēs materiāz non est corruptibile nisi qz forma eius habet contrarium fm se vel fm suas dispōnes naturales. mō forma celi nō habet cōtrariū aliquo istoz modoz. ideo nō obstante qz celum habeat materiā eiusdē rationis cum materia istoz inferioroz adhuc est icorruptibile z ignābile. ecce opinionē Egidij. **De ista eadē dubitatione** sanctus thomas habet aliā opinionē concordās bene cū egidio in pma sua conclusionē. s. qz celum habet māz: sed discordat ab eo in scōa. Nā dicit lz celū habeat materiā. trā illa nō est eiusdē rōnis cū mā istoz iferioz. z B pbat. nā aliter celum esset generabile z corruptibile sicut ista iferioza. **Cōtra istos ambos pono istā cōclusionē** qz in celo non ē materia tertio modo accipiēdo materiā. **Scōa cōclusio specialit'** sanctum Thomā. in celo non est materia differēs rōne a materia istoz iferioz. **Tertā cōclusio.** celū circūscripta intelligentia est vna simplex suba corporea. **Quarta cōclusio.** ista substantia magis debet dici forma qz materia. **Prima cōclusio** pbatur. quia si in celo eēt talis materia etiā in celo esset vna forma iformās illā materiā pter intelligentiā ita qz celū circūscripta intelligentia adhuc eēt cōpositū ex materia z vna forma alia ab intelligentia sicut dicti doctozes volunt. sed hoc est falsum. qz tunc celū esset ex se mobile nāliter circūscripta intelligentia. qd negaret Aristo. cōsequētia tenet p hoc qd haberet in se pncipiū actiū z passiū motus. s. materiā z formā adhuc circūscripta intelligentia. **Scōo motus localis circularis** ē simplicior motibus rectis. ergo etiā corp' mobile nāliter motu circulari debet esse simplicius corporibus mobilib' motib' rectis. sed hoc nō esset si celū ita esset cōpositū ex materia z forma sicut corpa elemētaria naturaliter mobilia motib' rectis. **Tertio motor z mobile** debent esse pportionalia: sed motor celi ē multo simplicior motoribus elemētoz. ergo

mobile. scilicet celum debet etiam esse simpliciter ipsis elementis. sed hoc non esset si esset compositum ex materia et forma intelligenda circa scripta. Quarto de extremo ad extremum debet procedi per medium: sed secundum Aristotelem deus et intelligentie sunt sic oino simplices quod non est ibi compositio ex materia et forma nec etiam compositio ex subiecto et accidente: et ista inferiora sunt utroque modo composita ideo corpora celestia debent tenere gradum medium. scilicet quod non sint composita nisi unico modo videlicet ex substantia et accidente et non ex materia et forma.

Quinto si celum esset compositum ex materia et forma sequeretur quod ipsum esset naturaliter generabile et corruptibile. cuius oppositum probat Aristoteles primo huius. consequentia patet ex eo quod omne compositum ex materia et forma est corruptibile ut patet primo philosophorum. Et postquam arguitur sic. nihil est ponendum frustra in natura: sed frustra poneretur materia in celo si ibi poneretur cum non appareat necessitas ponendi ipsam nisi propter generationes et corruptiones subales quales non inveniuntur in celo. Secunda conclusio probatur per primas: quod si in celo non est materia nec est ibi materia alterius rationis cum materia istorum inferiorum. Secundo. quod si in celo esset materia eiusdem rationis cum materia istorum inferiorum tunc sicut materia celi maxime appetit formam celi ita etiam materia istorum inferiorum maxime appeteret eandem: sed ipsa nunquam habere posset. et sic aliquid esset appetitum frustra in materia eterno tempore. quod est falsum. Tertia conclusio patet: quod si celum circa scripta intelligentia non est substantia composita ex materia et forma sicut dicitur prima conclusio: et tamen est substantia corporea sicut notum est de se oportet quod sit substantia simplex saltem per generationem compositionis ex materia et forma licet non per generationem compositionis ex partibus quantitativis nec per generationem compositionis ex substantia et accidente. Quarta conclusio patet per primas. ex eo quod materia nullus est actus. celum autem alicuius est actus: quod agit in ista inferiora lumine et influentia. ergo celum magis debet dici forma quam materia. nec propter hoc oportet quod sit nature intellectualis et indivisibilis sicut arguit sanctus thomas. nam dico quod non oportet omnem actum esse subsistentem esse nam intellectuales et indivisibiles. nec valuit illud quod dicitur Egidius. scilicet quod quantumvis celum sit compositum ex materia et forma tamen: quod materia illa est satiata forma celi quam habet propter eius nobilitatem propter hoc celum est incorruptibile: nam tunc multo plus materia hominis debet esse satiata forma hominis. et per omnes habet esse incorruptibilis. nam forma hominis nobilior est quam illa forma celi quam ponit Egidius esse in celo propter intelligentiam. Nec etiam valet illud quod ipse dixit quod id celum non est corruptibile: quia eius forma non habet numerum nec formam se nec formam suas dispositiones naturales. nam si sic tunc subito talis forma reciperetur in materia inferiorum: quod hec materia istorum inferiorum appeteret illam formam: cum forma Egidii sit eiusdem rationis cum materia celi: que quidem materia celi appetit illam formam. nec hec materia istorum inferiorum habet contrarium illi forme. ideo statim illam formam reciperet sicut recipit lumen quod quidem lumen etiam non habet contrarium in materia. nec etiam valet illud quod dicit sanctus thomas. quod una materia sit ab alia alterius rationis. quod pure potentie non habent unde distinguantur secundum rationes specificas vel substantiales. quod que distinguuntur secundum rationes specificas vel substantiales: illa sunt diversorum graduum entitatis. modo due pure potentie non sunt diversorum graduum entitatis. quod non habent intrinsece unde una excedat aliam. imo pura potentia est oino alterius gradus in entitate substantie. et impossibile est aliquam substantiam minus esse quam in pura potentia.

Quantum ad secundum articulum suppono primo quod illa sunt continua quorum ultima sunt unum per se et illa non sunt continua quorum ultima non sunt unum per se. Suppono secundo quod illa que sunt diversarum specierum sunt in potentia ad reliquum non faciunt unum saltem per se licet bene per aggregationem eo modo quo exercitus dicitur unum. Suppono tertio quod continua sunt quorum ultima sunt simul. Sed di-

ceres si hoc esset verum sequitur quod si esset aliqua virga cuius una medietas esset arida et alia vivida non esset ens unum continuus ex eo quod ultima suarum medietatum non faceret unum per se postquam essent diversarum specierum. Rursus concedendo prius et secunda. Tunc sit prima conclusio. quatuor elementa non sunt adinvicem continua. probatur. quod eorum ultima non sunt unum. ergo non sunt continua. secunda tenet per primam suppositionem. ante probatur. quod quatuor elementa distinguuntur specie sicut dicitur in secunda questione. ergo ultima eorum non faciunt unum. secunda tenet per secundam suppositionem. Tercia conclusio quatuor elementa bene sunt continua. probatur. quod eorum ultima sunt similia. ergo sunt continua. secunda tenet per tertiam suppositionem. ante patet. quod inter aquam et terram nulla est distantia. nec inter aerem et aquam nec inter aerem et ignem. Tercia conclusio. mundus inferior est continuus mundo superiori et non continuus. prima pars patet: quod eorum ultima sunt simul. et pars pars: quod ultima eorum non sunt unum cum distinguantur specie ut dicebatur in secunda questione. Quarta conclusio. orbis celestes non sunt sibi invicem continui sed contigui. prima pars patet. quod diversis moventur motibus. pars hoc clare de octava sphaera et de sphaera saturni et de aliis sphaeris. sicut et hoc procedunt omnes astronomi. si autem essent continui unus moveretur ad motum alterius ex eo quod continuo unum est motus. secunda pars patet ex eo quod ultima orbium superiorum celestium sunt simul. ergo sunt continua. secunda tenet per tertiam suppositionem. ante patet. quod nulla est distantia inter ultima orbium celestium. et hoc inter ultima formam que sunt immediati.

Ad rationes Ad primam. omnium corporum mundi materiae sunt continue et continuo. nego ante. ad probationem dico quod licet totalis massa prime materie esset unum ens continuus omnibus formis subalibus ablati: ipsa tamen definit esse continua propter positionem formarum subalium in ipsa. nam propter illas non omnium in mundo immediatoz ultima sunt unum. nec est sile de pariete respectu imaginum depictarum in ipso et materia prima. respectu formarum subalium extrinsecum in ipsa: quod portio materie prime cum sua forma subali facit unum ens quod est per se unum. sic autem non facit portio parietis cum imagine super eam depicta. sed unum per accidens. Et quantum est de obiectione posita iuxta primam argumentum dico quod licet res mundi inferioris essent continue sicut tamen non sunt: adhuc mundus inferior non esset continuus mundo superiori: quod in mundo superiori non est materia: sed quod probatur primo auctoritate Aristotelem. primo huius. qui dicit celum dicit formam et continuo. dico quod hic non loquebatur ex intentione sed de imputatione arguendo ad partem falsam. Et ad secundam dico quod commentator in loco pallegato accipit celum pro aggregato ex orbibus et intelligentia movente appropriata orbi. et sic celus est compositum ex duabus naturis. id est ex motore et mobili. cum tamen stat quod quilibet dictarum naturarum est substantia simplex. Ad tertiam. unum numero sunt continuo. dico quod Aristoteles accipit materiam improprie. scilicet per qua termini supponunt ita quod de illis terminis verificat unum in numero. quorum materia est una. id est qui supponunt pro eadem re. sic enim bene concedimus quod sorus et homo scribes sunt unum et in idem numero. Ad quartam dico quod Aristoteles ibi per materiam mundi intelligit corpora simplicia. scilicet quatuor elementa et celus et non tale materiam ex qua cum forma subali sibi inherere sit unum per se. et per formam mundi intendebat ordinem istorum corporum simplicium vel ipsarum partium eam. Ad quintam dico quod Aristoteles hoc intellexit sic quod in substantiis non habentibus materiam. id est partes quantitativas non sunt plura individua sub una specie: ita quod capit ibi materiam pro partibus quantitativis: et non capit materiam pro materia tertio modo dicta. Sed notandum quod dicta auctoritas sic intellecta non est concedenda secundum fidem nostram et veritatem: quod deus posset facere tot angelos quot vellet omnino eiusdem speciei licet non haberent partes quantitativas. Ad sextam dico quod in celo est bene raritas et densitas non tamen eiusdem rationis cum raritate et densitate istorum inferiorum: quia corpora ista

inferiora dicuntur rara vel densa ex eo qd habent minus vel plus de materia prima sub equali extensione: sed partes celi dicunt rare vel dense. qz habet plus vel minus de substancia celesti sub equali extensione. vnde stella habz plus de substancia celesti qz vna alia massa celi sibi ppinqua z equalis que no est stella. z ppter hoc dicit dñsior. pars aut ppinquior dicit rarioz. **C** Ad septimū. si celū non haberet materia esset indiuisibile. nego psequētiā. qz ipsum est substancia diuisibilis. z quādo dicit dñmetator in 'de substantia orbis. si no esset dimēsiō in materia ante formā substātiāle ipsa eēt indiuisibilis. dico qz illa auctoritas nihil facit ad ppositū. qz ibi loquitur de diuisibilitate rerū generabilium z corruptibiliū de quarum numero non est celus: z adhuc aliqui qstū ad B negant dñmetatores. Deinde quando probatur qd celum habet materiam eiusdē rationis dico qd hoc esset bene verū si celum haberet materia ppter hoc qd nulla materia fm se ab alia differat ratione. modo celū non habet materiam sicut dictū est **C** Ad 4° principale dico. qd superficies pueri terre z cōcaua aque non sunt quid vnum per se. quia sunt diuersarum speciez. Ad probationē. equaliter distant a centro mūdi. nego. qz superficies cōcaua aque plus distat. vnde imaginor qd quelibet dictarū superficierū est diuisibilis fm profunditatem z no indiuisibilis sicut alij imaginantur. sed statim qd imaginabor eas diuisibiles fm pfunditatem clarum est qd no equaliter distant a centro mundi. Et quando dicebatur nullū est medium. inter dictas superficies. ergo equaliter distant a medio mūdi. psequētia no valet **C** Ad confirmationē. dicte superficies sūt equales. nego. z quādo dicebat locus est equalis locato. dico qd si illa auctoritas esset vera oportet ipsaz bene gloriare. vnde sciendū. qd aliquādo locus est minor locato z aliquādo maior z aliquādo equalis. vnde si capiat vna parua pellicula que circūdat vitellū oui ipsa est locus ipsius vitelli. z tamē claz est qd est multo minor qz sit illud vitellū qd locat. Similiter ignis est locus aeris z tamē est multo maior qz sit aer. Similr si caperent due cere equales in qtitate z in pōdere z vna eaz fiat lata z circūflectat alteri tūc ipsa fit locus eius z est sibi equalis. sic ergo patet quomodo locus aliquādo est minor. aliquādo maior. aliquādo equalis locato. Et ideo quando Aristoteles dicit locū esse equalē locato itelligit qstū ad dñtētiā. i. qstū est locatum tātum precise eius locus capit z dñtinet. **C** Ad tertiū principale dico qd parmenides z mellissus fuerūt illius opinionis ideo negent. Et h breuiter d ista qōne.

Totum autem cuius hec partes perfectus necesse est esse zc. Textu dñmenti quarti.

Questio V.

Quantum ppositorum erat. Utz mūdus sit pfectus. et arguitur pmo qd non. qz illud no est perfectū cui pōt fieri additio: sed mundo pōt fieri additio. ergo zc. maior est nora. nam Ari. i lra pp B cōcedit lineā circularē esse perfectam. quia sibi no pōt fieri additio z lineā rectā esse i perfectā qz sibi pōt fieri additio. minor pz: qz per potentia supernaturalē vltra istū mundus posset fieri de nouo vnus orbis vltior: et per potentiam naturalē potest fieri perfectior: qz potest de nouo generari naturaliter aliquis homo ex cuius additione mūdus videt fieri perfectior qz erat ante. **C** Secūdo mūdus multas icludit iperfectiones z defectuositates. ergo mūdus no est perfectus. psequētia tenet nā in mūdo sunt multa mōstra z multa fiūt mala que sunt quidā defectus: sed hoc videt mundo iperfectionē argue. **C** Tertio mundus est perfectior vna vice qz alia. ergo aliquādo est iperfectus. patet psequētia. nā tunc deficit sibi aliqua perfectio quā alias habuit. atcedēs pz: qz aliquādo

sunt plura indiuidua de vna perfecta specie qz consue. runt esse sicut plures hoies vel plures equi. z etiam aliquādo est pfectior stellatio z aliquando iperfectior. ppter qd mundus videt esse aliqū perfectior aliqū min^o perfectus. **C** Quarto mūdus no est ens. ergo non est qd perfectū. psequētia tenet. anis probat. quia vel esset suba vel accidēs. no suba. quia mūdus est quoddā aggregatus ex oibus substantiis z oibus accidētibus. tale autē non est suba solum. etiam tale non est accidēs solum.

Oppositum vult Aristoteles. **C** In ista questione primo ponam quādam distinctiones. scdo cōclusiones. tertio aliqū dubia.

Prima distinctio mūdus accipit qttuor modis. vno mo pro aggregato ex deo z itelligētis z oib^o aly reb^o. z sic mūdus dñ esse vniuersitas entiu. **C** Scdo mo accipit mundus p aggregato ex oib^o rebus excepto deo. **C** Tertio mo accipit mundus p aggregato ex oib^o exceptis itelligentis z deo: z sic accipit in tractatu de spera vbi mūdus diuidit in mūdū superiorē z inferiorē. **C** Quarto modo accipit mundus p aggregato ex oibus ifra cōcauum orbis lune. z sic accipit pmo metheozoz. vbi dicit: necesse est mūdum istū inferiorē esse cōtinuus. id est cōtinuū latiorib^o superiorib^o vt eius tota virtus gubernet inde. Accipiēdo mundus pmo modo est pfectior mūdo accepto scdo modo: z mundus acceptus scdo mo est perfectior mundo accepto. tertio mo. z sic dñter. **C** Scda distinctio est. pfectū dicitur dupliciter. s. simplr z fm quid. pfectum simplr dicitur de quo hoc nomē pfectus est affirmatiue verificabile sine additamento vt dicēdo B est pfectū. Perfectū vero fm qd dicitur de quo est verificabile B nomen pfectū cum additōe sicut dicēdo hic est pfectus hō: brunellus est pfectus a sinus. Ista distinctio patet qnto metaphysice. vbi dicit qd quoddā est pfectū in genere. z quoddam est pfectū extra genus: z per pfectus in genere itelligit pfectū fm quid: z per pfectū extra genus itelligit pfectus simplr. **C** Et est sciendū qd ad hō aliqd dicit pfectus simplr requirit hō nihil sibi deficit nec ei possit fieri additio nec aliqd sit pfectius eo. nec possit esse. Ecce qttuor dñtiones requisitas ad pfectionē simplr. **C** Tertia distinctio. pfectū fm qd seu in gñe dicit duplr. s. quoddam subale z quoddā accidētale: substātiāle est de quo est verificabile hoc nomē pfectū cuz additamento de pdicamēto substātle. sicut dicēdo sol. est pfectus hō. Sed perfectum accidētale dicit de quo est verificabile hoc nomē pfectum cuz additamento de pdicamēto accidētis vt dicēdo. sol. est pfectus lector. mūdus est perfecta magnitudo. Et istud posset subdividi fm genera pdicamentoz accidentiu. **C** 4° distinctio. qd corpus pōt dici vnus vel simplr vel aggregatiōe.

Quantum Ad 2° sit pma dñlo. Accipiēdo mundus pmo mo mūdus ē pfect^o simplr. pbat. ex qd nominis pfecti simplr. **C** Confirmat. qz sic accipiēdo mūdū icludit deū qd ē ens pfectus simplr. mo totū no est minoris pfectiōis qz sua ps. **C** Scda dñlo. accipiēdo mūdū in aly trib^o acceptiōibus vltimis ipse no est pfectus simplr pbat. qz sic accipiēdo aliquid ē eo pfecti^o. puta deus: sed si esset pfectus simplr sic accipiēdo mūdū nihil deberet esse eo pfectius sicut pz ex quid nominis pfecti simplr. **C** Tertia dñlo. sic accipiēdo mūdū. s. scdo tertio z qnto modis mundus est pfectus fm quid. i. mūdus est perfectus mūdus. pbat. qz nihil deficit ei de pertinētibus ad pfectionē mūdi. h pbat. quātum est ex parte cozpoz simplicium distinctozuz spē: qz non sunt nisi gnqz cozpora simplicia spē distincta sicut pbat in tertia qstione mo nulluz istoz deficit mundo. Ista dñlo Aristoteles pncipaliter itendit in pmo tractatu hui^o. **C** Quarta dñlo. mūdus est pfecta magnitudo. pbat. qz est diuisibilis fm oēs dignēsiōnem. s. tā fm longitudinem qz latitudinem qz profunditatem z non

unt plures dimensiones fm speciem sicut patet per Aristo
 telé in littera. Quinta dco. mūdus est corpus vnū loquē
 do de vnitare aggregatōis r nō de vnitare dicta simplr. pba
 tur. illud qd est pfecta magnitudo hoc est corpus: r hoc vnū
 pmo vel 2° modo dictū. sed mundus est magnitudo pfecta
 per pcedentem dclusionē. ergo rē. maior pz ex eo q iter oēs
 magnitudines q sunt linea superficies corpus solū corpus est
 magnitudo pfecta. nā alie due magnitudines nō sunt f3 oēs
 dimēssionē diuisibiles. vnde linea solum est diuisibilis fm
 vnā dimēssionē. s. lōgitudinē. superficies soluz fm longitu
 dinē r latitudinē. corpus vō f3 oēs. s. tā latitudines q longitu
 dinē q pfunditatem. Et notanter dico in maiore oīs ma
 gnitudo perfecta ē corpus vnum pmo vel 2° modo dictuz
 ad venotādum q sufficit vnitare aggregatōis. vñ mūdus
 non est corpus vnū simpliciter sicut est for. vel plo. sicut p
 baur qtra rō. sed bñ est corpus vnuz aggregatōe multaz
 rerum adinuicem.

Quantum ad tertiū dubitat vtz accipiēdo mundū
 pmo modo sit perfectior deo. pbat q sic
 qz mūdus pmo modo acceptus rinet pfectionē dei r cum
 hoc pfectionē multaz aliaz rez. Scdo dubitat videf
 q mūdus nō sit diuisibilis fm omnē dimēssionē: qz nō est
 diuisibilis fm dimensionem illius ligni vel illius lapidis.
 Tertio dubitat ex quo mundus est diuisibilis secūduz
 omnē dimēssionē. penes quā ergo diametuz mundi cum sit
 spericū debet capi eius longitudo. r penes quaz latitudo: r
 penes quā pfunditas: r illud nō solū dubiū ē de mūdovez
 etiā de quocūqz alio corpore sperico. Ad p̄mum dico. q
 accipiēdo mūdum primo modo non ē perfectior deo. r vlte
 rius dico. q mundus pmo modo acceptus nō includit an
 pliozē pfectionē qz deus ex eo q cuiuslibet entis perfectio
 nem includit deus. Ad 2^m dico rcedēdo q mūdus nō est
 diuisibilis scdm omnē dimēssionē. fm numez tamē est be
 ne diuisibilis fm omnē dimēssionē. scdm speciē que nō sunt
 nisi tres. s. lōgitudo latitudo r pfunditas ex eo q nō possunt
 esse plures linee itersecātes se in aliquo corpore ad angulos
 rectos r penes vnā illaz lineaz sic se itersecantiū capif lō
 gitudo: r penes aliā latitudo: r penes aliā pfunditas. Ad
 tertiū dico q diameter in corpore sperico mēsurās lōgitu
 dinē potest accipi ad placitū mēsurātis ex quo oēs dyame
 tri corporis sperici sunt equales: sed sic nō est in corpore nō
 sperico. r ideo ibi diameter mensurans longitudinem non
 accipitur ad placitum mensurantis.

Ad rationes ad p̄mā. mundo posset fieri additio di
 co q nō pertinet ad perfectionē mun
 di eēntialē: r qñ dicebat. deus posset apponere vnum orbē
 dicēdum est q nō: r hoc ppter imutabilitatē voluntatis di
 uine. ita diceret Aristo. sed tñ fm fidē r rei veritatē rcedē
 duz est q deus valde bene posset facere mundū pfectiozē.
 imo pōt facere vnū aliū mundum vel duos vel tres vel q̄t
 velle. r qñ dicebat videf q per potētā naturalē posset fie
 ri pfectior sicut aliqs hō de nouo generef dico q non ppter
 hoc fieret pfectior perfectione eēntiali: s3 bene accidētali.
 Ad 2^m dico q ex hoc q i mūdo sunt mōstra r defectuo
 sitates per tātā nō arguit mūdi iperfectio: sed magis perfe
 ctio. vñ si oia in mundo eēnt eque pfecta non esset tāta pul
 chritudo mundi sicut modo ē: aliqbus existētib⁹ perfectis:
 aliqbus defectuosis: vnde maior pulchritudo r dcor dom⁹
 est parietes diuersis colorib⁹ r imaginib⁹ eē depictos: vt q
 hic sit depicta figura leonis hic capre qz si oēs parietes con
 sili colorē eēnt colorati r silib⁹ imaginibus depicti. Ad
 tertiā dico q est bene pfectior vna vice qz alia pfectio ē
 accidentalī r non eēntiali. Quarta rō bene pbat munduz
 nihil eē qd sit per se vnū cum quo bñ stat mundū esse aliqd
 aggregatiōe. nec oz illud aliqd esse substantiā vel accidens:
 s3 bñ aggregatū ex subijs r accidētib⁹. r sic sit finis.

Intendendum primo vtrum est corpus ifini
 tum rē. Textu p̄menti trigesimi tertiū.

Intendendum Questio VI.
 Est mō de finitate r i
 finitate mūdi postqz
 locutū est de pfectione mūdi. gratia cui⁹ vo
 lo tractare istas qōnes. s. pmo vtrū possit eē
 aliqd corpus ifinitum immobile. 2° q̄tio.
 vtz possit eē aliqd corp⁹ ifinitū mobile mo
 tu circulari. Tertia ē. vtz possit eē aliqd corp⁹ ifini⁹ mobi
 le motu recto. Quarta. vtruz aliq magnitudo siue corpo
 rea siue icorporea possit eē vel sit ifinita. Quinta. vtrum si
 ifinitū eēt vnū eoz possit eē mai⁹ alio si essent plura. Sex
 ta vtrū mundus sit magnitudo finita vel ifinita.

De prima arguit q sic. si vnū oppositoz ē in nā r re
 liquū. s3 corp⁹ mobile fini⁹ ē i nā r ei oppo
 nit corpus ifinitū mobile. ergo rē. C 2°. qz extra celum de
 facto est spaciū ifinituz immobile. qz alr nō potest imagina
 ri qd sit extra mundū r illud spaciuz videf eē corpus cuz sit
 longū latū r pfundum. C 3° ifinitum dicit qd totum occu
 pat: sed tale corp⁹ de facto est. s. mūdus. r cuz hoc ipse est im
 mobilis: qz nō vñ ad quam dñam positionis posset moueri
 ex quo totum occupat.

Oppositum arguit. omne corpus est naturalr mo
 bile sicut p̄i⁹ p̄babaf. iō non est aliqd
 corpus immobile: r per rñs nec ifinituz immobile. Scdo. nam
 tale corpus eēt frustra cuz nullā h̄ret opationē neqz motū.
 Dic pmo volo p̄mittere aliq gnālia valētia nobis ad q
 stiones p̄positas de ifinitate. C Deinde volo respōdere
 ad questionē p̄ximā.

Quantum Ad p̄m⁹ sciendū est. q ifinitū pōt imagina
 ri plurib⁹ modis. vno mō fm q̄titate cō
 tinuā. alio mō fm q̄titate discretā. f3 q̄titatez discretā pōt
 imaginari vel actualr separatoz abinuicem: vel non actuali
 ter separatoz ab inuicem: sed separabiliū. in finitum
 autē fm quantitatē r̄tinuā pōt imaginari vel extēsiue solū
 vel extēsiue r itensīue sit. Deide ifinitum scdm extensio
 nē possumus imaginari vel successīue vel p̄manēter. C De
 inde ifinituz imaginatuz f3 extēssionē p̄manētē possumus
 imaginari vel f3 vnā dimēssionē. sicut si nos imaginaremur
 lineā ifinitā vel fm duas sicut si imaginaremur sup̄ficie in
 finitā. vel fm tres sicut si imaginaremur corpus ifinitum.
 C Deinde ifinitū siue sit imaginatum fm vnā dimēssionē
 siue fm duas siue fm tres possum⁹ imaginari vel ifinituz
 fm q̄libet ei⁹ partē vel ifinitū ad vnā eius partē r finitum
 ad aliā. C Exemplū p̄mi sicut si imaginaremur aliqz lineā
 ifinitam tā versuz oriēs qz versuz occidēs: vel aliqd corpus
 ifinitum versuz omnē dñam positionis. C Exemplū secū
 di. sicut si nos imaginaremur ifinitā lineā versuz orientem
 finitā tñ versuz occidentē p̄ximū ifinituz vocaf ifinituz
 sim plr: scdm aut ifinitum scdm qd. C Adhuc possum⁹ ima
 ginari ifinituz duplr. vno mō sine aliq r̄cauitate. alio modo
 cum r̄cauitate: vt si imaginaremur vnū ifinituz circa nos:
 puta celū vlteri⁹ p̄ntium in ifinitum. C Adhuc vlteri⁹ pos
 sumus imaginari de ifinito fm lōgū licet sit finitū f3 latū r
 pfundū: vel q sit vniformiter latū vlp sit difformiter latū
 ita q vna ei⁹ portio sit pedāl r lata: alia aut subduple latitu
 dinis: r alia subq̄druple. r sic vlteri⁹. C 2° sciendū q ly ifini
 tū pōt capi duplr. vno mō cathegozematice. alio⁹ fincatego
 rematice cū accipit cathego⁹. equalē oñoni huic res n̄ h̄ns
 finē. r iuxta talē acceptōz bec ē negāda. r̄tinuū ē diuisibile
 in ifi⁹. qz est sensus q r̄tinuū ē diuisibile in rē q nō h̄z finē.
 mō hoc est falsū: qz q̄libet partiū i q̄s r̄tinuuz est diuisibile
 h̄z finē. vñ sic accipiēdo ifinitū dñ ab i qd est nō r finitū. vñ
 ifinitū quasi nō finitū r sic exponit ifinituz: cathegozema
 B z

Handwritten notes in the right margin:
 p̄m⁹
 3°
 p̄m⁹ mobile
 q̄tinuuz nō est in
 re in ifinituz
 gorematice

In finibus cathedre
eod. q. in exponit in q. cum
et dicitur q. si valet sicut vs
no habent fines

Liber I.

Questio VI.

tice acceptum in continuis. proportionaliter exponitur in
numeris: ita q. ille numerus diceret infinitus qui non habet ultimum
nec finem: infiniti sic accepti alii sunt proprietates que sibi
conuenient si esset aliquid tale: prima q. non posset sumi per ab-
lationem finiti quantumcumque multoties facta. nec ex quocumque
numero finitorum resultare posset. Secunda proprietates eius esset
q. non posset determinari quantum ipsum esset: quia si quereretur quod
rum ipsum esset non posset aliter raderi nisi quod ipsum est infinitum: et
hec non esset responsio propria. propter hoc quod illa responsio non mu-
taretur posito quod ab eo auferretur tantum quantum est totus mun-
dus. unde tanto ablato adhuc residuum maneret infinitum: ex eo
quod infinitum per ablatum finiti non desinit esse infinitum. aliter
enim per additionem finiti ad finitum fieret infinitum. quod est falsum.
Sed infinitum simpliciter exponitur in continuis et
aliter in discretis: unde aliquid in continuis exponitur sic infinitum cor-
pus. id est non tantum corpus quod maius: ita quod in continuis exponitur infi-
nitum tunc simpliciter exponitur per illam orationem non tantum quin
maius. sed in discretis exponitur per illam orationem non totum plus
quam. Sed illud non videtur valere. nam secundum illam expositionem
oportet concedere quod infinita pars est in isto corpore pedali: quod
non communiter conceditur: licet bene concedatur quod infinite partes
sunt in isto corpore pedali. contra probatur. quia non tanta pars est in
isto corpore pedali quod maior pars sit in eodem. Secundo iuxta eandem
exponitur hec esset concedenda. infinitum potest ferri. potest portari:
nam ex quo potentia fortis non determinatur ad maximum
pondus quod ferri. potest portare: quis bene ad minimum quod non po-
test sequi quod quocumque pondere dato quod ferri. potest portare
adhuc maius potest portare: et sic si ly infinitum in continuis di-
ctum non esset exponendum hec esset concedenda. si potest ferri. potest
portare. Nec etiam bene exponunt infinitum simpliciter exponitur
tice acceptum in discretis ex eo quod expositio potest esse contingibilis
cum exposito. sic non est in proposito: quia non sequitur. non totum plura
sunt. ergo infinita sunt: aliter. n. ex negatiua sequitur affirmatiua.
quod est falsum: ex eo quod negatiua quantum est ex forma eius nihil
ponit. affirmatiua autem aliquid ponit. Alii autem exponunt
sic. et hoc in discretis. Verbi gratia: infiniti homines currunt: duo
hoies currunt et tres hoies currunt et non totum plures: sed in conti-
nuis sic. infinitum corpus est corpus pedale est corpus tripe-
dale est corpus quadrupedale et sic in infinitum. Sed illud
item non sufficit. nam posito quod viginti hoies traherent nauem unam
et triginta unam aliam et quadraginta aliam tertiam et quinquaginta quartam
et sic in infinitum: et quod non essent pauciores quam viginti trahentes
nauem: hec esset concedenda infiniti hoies trahunt nauem et tamen hec
esset falsa. duo hoies trahunt nauem. et similiter hec. tres hoies tra-
hunt nauem. et sic ulterius usque ad viginti. similiter posito quod infini-
ta essent corpora quorum unum non esset pars alterius quorum mi-
nimum esset decem pedum et aliud viginti pedum et aliud quadragi-
ta. et sic in infinitum ascendendo secundum proportionem duplicem. hoc est con-
cedenda. infinitum corpus est. non tamen hec. pedale corpus est et bipe-
dale corpus est et sic ascendendo usque ad decem. Possimus
ergo aliter exponere infinitum tunc simpliciter exponitur in
continuis quod per hanc orationem aliquid quod quilibet maius: in dis-
cretis autem per hanc orationem aliquid quod quilibet plura. Iuxta
istam expositionem infinitum in continuis hoc est falsum. infini-
tum pondus ferri. potest portare. nam ad eam sequitur quod aliquid quod
potest portare. potest portare etiam quod quilibet maius illo potest por-
tare. modo hoc est falsum. Iuxta etiam eandem expositionem hec est
falsa. infinita pars est in isto corpore pedali. quia ad eam sequitur
quod aliquanta pars est in isto corpore pedali et quod quilibet maior
ea est in isto corpore pedali. modo hoc est falsum. Iuxta autem ex-
positionem infinitum simpliciter exponitur in discretis accepti hec
est concedenda. infinite partes sunt in continuo: quia aliquid partes
sunt in continuo: et quod quilibet partes sunt in eodem. Alterius scien-
dum quod propones in quibus una ly infinitum tenet simpliciter exponitur
tice et in alia cathedre: sunt sibi inuicem impertinentes ita
quod una eorum non sequitur ad aliam nec repugnat ei. unde non sequitur

infinitum corpus est. ergo aliquid corpus est infinitum. nam
in prima ly corpus stat in se. in secunda autem determinate. et in
prima ly infinitum accipit simpliciter exponitur: et in alia cathedre
remanet. Alterius scien-
dum quod propones de futuro vel de
preterito in quibus ly infinitum est simpliciter exponitur sumptus ad
proponens de presenti in quibus ly infinitum non tenet cum ly verum non va-
let prima. unde non sequitur. infinitum corpus fuit hec ergo aliqua-
do fuit vera infinitum corpus est. nec sequitur infinitum corpus
erit: ergo hec aliquid erit vera infinitum corpus est. per se simili-
nam ly hec sit vera. infiniti dies fuerunt. nunquam tamen hec fuit
vera de presenti. infiniti dies sunt: et ly infiniti dies erunt nunquam ta-
men hec erit vera. infiniti dies sunt. ista sic in generali dicta de
finito valebunt nobis ad sequentia.

Tunc sit prima conclusio. nullum corpus infinitum simplex est im-
mobile. probatur: quia illa non sunt nisi quibus secundum speciem ex
ceditur. si quatuor elementa et celum. modo quodlibet eorum est mo-
bile. elementa quod motibus rectis. celum autem motu circulari. tota
ratio per se prima parte huius. secundo. nam sequitur si aliquid corpus na-
le simplex esset infinitum quod etiam locus eius naturalis esset infinitus: cum
locus debeat esse equalis locato: sed hoc est impossibile. primo:
quia periret sursum et deorsum. nam in infinito non est medium nec
extremum. et tamen sursum et deorsum sunt extrema et medium.
Et confirmatur secundo. nam non esset amplius diuersi motus na-
turales diuersorum simplicium ex eo quod motus simplicium saltem
elementorum sunt naturaliter sursum et deorsum: modo tales
motus non essent si non esset sursum et deorsum. Confirmatur
tertio. quia sequeretur quod lapis vel gleba terre si esset in illo loco
infinito vel ubique moueretur vel ubique quiesceret. quod non apparet
verum. sequentia per se. quia totus locus corporis naturalis debet esse
conformis. id dicitur quarto physico. quod idem est locus totius
et partis. Si autem locus infinitus esset totus conformis nature.
non esset ratio quare aliquid corpus positum in eo moueretur magis vel
quiesceret magis in una parte quam in alia ideo vel ubique moue-
retur vel ubique quiesceret. quod erat probandum. Tertio arguitur
ad conclusionem sic. nam sequeretur quod tale corpus infinitum simplex
immobile nec haberet locum naturalem nec violentum. contra est fal-
sum ex eo quod omne corpus simplex postquam est mobile naturaliter sicut
primo probatur est: habet aliquem locum naturalem ad quem vel in quo
est naturaliter mobile. contra patet. quia locus est extrinsece conti-
nens locatum modo impossibile est quod unum infinitum contineatur ab
alio. ergo per impossibile esset tale corpus simplex infinitum
contineri ab aliquo loco naturali vel violento. Quarto
illud corpus simplex infinitum immobile vel nec esset graue nec
leue vel esset graue vel leue. si dicitur primum tunc vel esset
celum. et per contra non immobile. unde videtur celum moueri
ab oriente in occidentem: etiam ex alio. nam tunc illud corpus
totum occuparet. et sic nullus esset graue nec leue quod est fal-
sum. Si autem dicatur quod illud corpus esset graue. sic nullum esset
leue. quod item est falsum. si autem esset leue tunc nullus esset gra-
ue. quod item est falsum. contra patet per hoc quod illud corpus totum
spacium occuparet et sic non permetteret secus aliquid aliud cor-
pus. Si autem diceretur quod una eius pars esset grauis: et alia leuis
hoc non valet. nam tunc illud corpus esset compositum et non sim-
plex nec etiam posset dici. quomodo illud corpus deberet par-
tiri: et quia proportionem haberet pars grauis ad partem leuem vel
ad partem que nec est grauis nec leuis. Secunda conclusio. nul-
lum est corpus infinitum compositum ex simplicibus immobile.
probatur. nam omne corpus compositum seu mixtum ex simplicibus
est mobile motu elivel eorum cuius vel quorum qualitates mo-
tue dominant in ipso sic ut ostenditur est in prima parte huius. ergo
nullus tale est immobile. nec etiam aliquid tale est infinitum
quia tale esset compositum ex corporibus simplicibus infinitis secundum
multitudinem vel finitis. si infinitis: tunc alicuius rei natura-
lis essent principia infinita. quod improbatum est primo physico
per Aristotelem contra anaxagoram. Et confirmatur. quia
sicut illa simplicia essent diuersarum naturarum sic eorum lo-

aliter

verum

in libro

ca naturalia etiā essent infinita. modo nō est possibile loca sic eē infinita cuius motus nāles simplices sint finiti. qz tres vt dicebat in p̄ma parte hui⁹. etiā si essent loca infinita non eēt iter ea locus medius. nec etiā tunc eēt locus extrem⁹. z sic non esset sursum nec deorsus sicut p̄us arguebat. nec pōt dici q̄ illud corpus infinitū sit cōpositū ex corporib⁹ simplicibus finitis s̄m multitudinē. qz hoc nō posset eē nisi vnū illorū corporū simplicū eēt infinitū. mō hoc est falsū. scōz q̄ dixit p̄ma dclō. n̄a p̄z. per hoc. qz nunq̄ ex finitis s̄m magnitudinē z s̄m multitudinē resultat infinitum. z si sunt finita s̄m multitudinē z debeāt cōstituere ifinitū oportet ad min⁹ q̄ vnū eoz sit ifinitū s̄m magnitudinē. C̄ p̄robať etiā aliter q̄ nō pōt dici q̄ vnū eoz sit ifinitū. z alia finita ex eo q̄ tūc illud vnū torū occuparet. z sic nō p̄pateret secum alia z etiā alia corrūperet. C̄ Tertia dclō. nullus est corpus ifinitum immobile. p̄bat. oē corpus vel est simplex vel cōpositum ex simplicib⁹. si est simplex sic ē mobile. p̄ p̄mā dclōnē. si est cōpositū ex simplicibus adhuc est mobile. p̄ 2°. z^o sic nullus est icorpozeū q̄ ipm sit motiuū. ita videt̄ p̄portionalit̄ nullū esse corpozeū q̄ ipm sit mobile. C̄ Quarta dclō n̄a falsā ad q̄stionē. nullus pōt eē corpus ifinitū immobile. p̄bat. qz tale si p̄ducereť isse oporteret q̄ eēt simplex vel cōpositus. q̄dcūq̄z dicereť ipm eēt mobile. Diceres tu nonne deus pōt facere vnū tale corp⁹. dico q̄ nō. nam posito q̄ faceret vnū corp⁹ q̄rūlibet magnū adhuc ipō facto nō eēt immobile: qz deus sicut ipm fecit sic pōt ipm mouere.

Ad rationes Ad p̄mā si vnūz oppositorū zc. dico q̄ nō ōz de oppositis adiuicē p̄uatiue q̄lī ter opponit̄ adiuicē ifinitū mobile z in finitum immobile. C̄ Ad scōdam extra celū de facto est spaciūz ifinitum. nego. sed de hoc videbit̄ postea diffusius. C̄ Ad tertiā in finitum dicit̄ qd̄ totū occupat. c̄cedo. si occupat totū z vez z imaginatū. mō hoc nego de mūdo. nā lz occupet totū spaciū vez non tū totū imaginatū vel imaginabile. nā lz extra mundū nō sit aliq̄d spaciū vez tamē bene possumus imaginari ibi aliq̄d esse. z hec de questione.

Quod quidem igitur necesse quod circūferatur corpus finitum esse omne ex his palam zc.
Textu p̄mēti trigēsimi quinti. Questio. VII.

Secundum p̄positoz erat vtz pos sit eē aliq̄d corpus ifinitū mobile circulariter: z videt̄ q̄ sic. mouēs ifinitū debet habere mobile ifinitū: s̄z p̄mū mouēs est ifinitū. p̄z. 8. p̄by. ideo p̄mū mobile sibi correspōdens debet esse ifinitū. sed p̄mūz mobile est mobile motu circulari in eodē. s. p̄by. qz ibidē dicit̄ p̄mū motū esse circularē z illū esse p̄mū mobilis: ideo nō solū videt̄ eē possibile imo de facto videt̄ eē corpus ifinitū mobile circulariter. maior p̄bat. qz si motor eēt ifinitus z mobile finitū virtus mouētis excederet sine p̄portioē virtutē mobilis. z per d̄ns moueret ip̄z in nō tpe siue in istāti. qd̄ est ipole. C̄ Scōdo in ifinitū partiu⁹ corpus est mobile circulariter ideo videt̄ q̄ etiā in ifinitus magnū corp⁹ sit mobile circulariter. z per d̄ns ifinitū. n̄a videt̄ tenere a simili. āns p̄bat. qz medietas celi ē mobile circulariter. z medietas medietatis eiusdē z sic in ifinitum descēdendo. C̄ Tertia si ipole eēt esse corpus ifinitū mobile circulariter hoc videt̄ eē. ideo q̄ ifinita velocitas non potest eē in tēpoze finito vt arguit̄ Aristo. sed hoc est falsū. p̄bat sic. ifinita tarditas potest eē in tēpoze finito imo de facto est. ergo similr̄ ifinita velocitas pōt esse in tēpoze finito. n̄a videt̄ tenere a simili. nā sile videt̄ eē q̄tū ad hoc de tarditate z velocitate. āns p̄bat. nam partes circūferētiales mole fabzi mouent̄ aliqua tarditate. z aliqua versus centz in duplo tardius. z alie adhuc versus centz in quadruplo tar-

dus z sic in infinitum. ideo de facto in infinitum tarde mouetur aliqua pars. z hoc in tempore finito.

Oppositum dicit Ari. In ista qōne p̄mo p̄mittēda sunt duo. C̄ 2° ponēda sunt dclōnes.

De primo sciendū est q̄ dupliciter dicit̄ ipossible. s. simplr̄ z scōz quid. ipossible simplr̄ dicit̄ qd̄ nec est nec potest esse per aliq̄d potentia siue naturalē siue supnaturalē. verbi gr̄a. sicut est p̄les deos eē. Silt̄ sicut est oppositū p̄mi p̄ncipij complexi. ipossible autē secū dum quid dicit̄ quod nō potest esse per aliq̄d potētia natu ralem licet bene supnaturalē. verbi gratia. sicut q̄ celum quiescat vel aliq̄d tale. C̄ 2° sciendū q̄ in finitū corpus esse mobile circulariter pōt imaginari. vnō mō q̄ sit vn⁹ orbis qui moueat̄ aliq̄d velocitate. z supra illuz sit vnus alius duplus ad p̄mū qui moueat̄ in duplo tardius p̄mo. z deinde sit vnus alius puta terti⁹ duplus ad scōm q̄ moueat̄ in duplo tardius scōdo. z sic in ifinitū ascēdendo cōtinue scōz p̄p̄tionē duplā in quātitate orbū z tarditate motus eozūdez. C̄ 2° mō q̄ sit vnus orbis q̄ moueat̄ velocitate finita. z sup illuz sit dupl⁹ ad primū dupla velocitate motus. z sup illuz sit duplus ad s̄m dupla velocitate motus ad velocitatē secūdi. z sic ascēdēdo s̄m p̄portionē duplā in q̄titate orbūz z in velocitate motū eozūdem. C̄ 3° q̄ sit vnū corpus circularē z in ifinitū p̄tensiuuz vndiq̄z mobile motu circulari recte. sic si imaginaremur vltimū celū esse in ifinitum p̄tensuz z cum hoc moueri circulariter.

Quantum Ad scōm sit p̄ma dclō. ifinitū corpus mobile circulariter p̄mo vel scōdo mō nec est nec pōt eē nāliter. p̄bat. qz nō est aliqua potētia naturalis q̄ sic posset facere ifinitos orbēs vnū super aliū. nec etiā ifiniti tales sunt cū p̄batum sit in scōdo metaphice q̄ in eētia liter ordinatis nō p̄cedit̄ in ifinitū quales eēt tales orbēs sic ordinati. C̄ Scōda dclō. ifinitū corpus mobile circulariter p̄mo z scōdo mō pōt esse supnaturalr̄. p̄bat. nā aliquatū corpus mobile motu circulari pōt eē imo de facto est. z duplum ad illud mobile circulariter potest eē per potentia diuinā z q̄druplū ad illud pōt esse etiā per potentia diuinā. z sic vltorius sine statu: iō ifinitū corp⁹ circulariter mobile p̄ potētia diuinā potest esse. āns gl̄ibet catholicus habet cōcedere. n̄a patet. per expositionē huius termini ifinitū tēti sicut̄ hegozematice in quātitatib⁹. c̄tinuis positaz in p̄cedenti q̄stioē. C̄ Tertia dclō est q̄ in finitū corpus circulariter mobile. p̄mo vel scōdo mō est ipossible q̄liter cūq̄ accipiat̄ ipossible. nam si eēt possibile q̄ ifiniti tales orbēs de facto eēt ipsi possent̄ adiuicē cōtinuari. z sic fieret ex eis vnūz ifinitum circulariter mobile tertio mō. s̄z esse tale est ipossible simplr̄ sicut̄ statū p̄babif. nec ista dclō tertia repugnat̄ cōclusioni scōde. qz scōda. q̄ erat de possibili erat vera in sensu in quo ponebat̄. scilicet in sensu diuiso: hec autē tertia que ē de ipossible est etiā vera in sensu in quo ponit̄. s. in sensu cōposito: tales autē sensus sunt sibi iniicē ipertinētes: sic q̄ nec vnus sequit̄ ad aliū nec repugnat̄ ei. Istius etiā dclō sionis tertiē. p̄batio latior: videbit̄ i p̄tractatioē. quarti p̄positoꝝ. C̄ Quarta dclō. si esset corp⁹ in finitum circulariter motū. 3° modo ipm haberet centrū: ista dclō p̄batur. p̄ d̄ifinitionē motus circularis positā in p̄ma parte huius: dicebatur enīz q̄ circulariter moueri est moueri circa centz. z hoc absq̄ participatione ascensus vel descēsus: si talis motus circularis est simplex. C̄ Quinta dclō. si eēt corpus in finitum circulariter motum tertio modo ipsum non haberet centz. probatur qz centz corporis dicitur medium illius corporis s̄m equidistantiā ad extremitates. modo in tali ifinito non eēt extremitates. ideo nō esset tale mediū. vnde si esset spaciū in finitū vnde q̄q̄ qua ratione hic parifus esset centrum vel mediū illius eadem ratione in roma vel vbiq̄z placeret signare eēt centz eiusdē. C̄ Sed

2 m̄

2 a 20

2 a 20

3 a 20

4 a 20

5 a 20

iuxta hoc dubitatur. quia dicit Aristoteles in secundo meta
 physice qd infiniti si esset quelibet pars esset media. & hic in p
 mo huius dicit qd no. Ista duo dicta possunt concordari disti
 guendo de medio: qd medius in aliquo continuo dicitur vno
 modo negative: qd no est extremum imo aliqd est ultra & ali
 qd citra. & sic quelibet pars infiniti si eet: eet media. alio mo
 do dicitur medius positive p eqdistantia ab extremis. & sic
 no esset medium corporis infiniti. Nec iste due conclusiones. s.
 quarta & quinta contradicunt: sicut nec iste. si tm pater e aliquis
 pater est. & si tantu pater est nullus pater est. Snt. n. due ad
 ditionales vere: sed bene cedunt qd ams est impossibile. quonia
 ois ppositio est impossibilis ad qua sequitur ppositio tra
 dictoria. Et ideo ex dictis bene cludit qd impossibile est esse
 corpus infinitu circulariter motu. Et ista sit sexta conclusio.
 qua Aristo. multipliciter pbat in littera primo sic. qd si esset
 possibile esse corpus infinitu circulariter motu tuc esset possi
 bile in tepore finito pertransiri spaciū infinitu. cuius opposi
 tu ostendit Aristo. 6. phy. nra pbat. nam imaginetur due li
 nee ex eutes a centro illius corporis: circa qd mouet versus
 circuferentia eiusde corporis causantes angulu in centro a
 quo egrediunt: inter illas duas lineas sic imaginatas cadit
 spaciū infinitu: tunc illud spaciū infinitu sic imaginatu per
 transit ab vna illaz lineaz i tepore finito postqz totale cor
 pus facit vna circuitio in tepore finito. ¶ Juxta istaz ra
 tionē dubitat. na videt pmo qd spaciū interceptu inter illas
 duas lineas esset finitu: qd pbat. qz esset terminatu illis
 duabus lineis. ¶ Et confirmat hoc. na posito qd qñ ille linee
 incipiunt egredi a cetro constituat triangulu cum linea tertia
 q vna cu illis recedat a cetro q tertia in recedendo sic crescat
 q continue maneat sup illis duabus lineis cum qbus con
 stituit triangulu: tunc quando ille linee p infinitum recesserunt
 a centro iter eas cadit spaciū: sed pbo q finitu. qz figuratur
 figura triangulari. ¶ Secdo videt. qz si esset tale corpus in
 finitu no ptransiret ppter hoc spaciū infinitu recte: sicut si
 mundus totalis moueret. no ppter hoc ptransiret aliqd spa
 ciū saltē aliud a mudo. qz mudo no occupat aliqd spaciū
 distinctu a seipso nisi tunc velimus ponere locū esse vna di
 mensionē separata. qd improbatu est ab Aristotele 4. phy co
 rum. ¶ Similit deus posset destruere oem locū huius lapi
 dis. & adhuc mouere huc lapidē: & sic ille lapis moueret sine
 loco & spacio. sic videt in pposito: qd si eet corpus infinitum
 circulariter ipm posset moueri circulariter absqz hoc qd ptran
 sires aliqd spaciū: & sic in tepore finito no oportet pertransiri
 spaciū infinitu nec etiā finitu. ¶ Tertio videt. qd dicta ratio
 sic posset ipediri: qz diceret aduersarius qd illud corpus infi
 nitu circulariter mobile no faceret aliquā circuitioez pfe
 ctā in tepore finito: sed bñ in tepore infinito: & sic no oportet
 ret vna de dictis lineis imaginata in tepore finito pertransi
 re spaciū infinitum. ¶ Ad ista. ad pmo bene cōcedo qd si es
 set tale corpus infinitu circulariter motu & in eo essent ima
 ginate tales due linee infinite egredientes a centro q inter
 eas interciperet spaciū finitum: sed etiā cum hoc inter eas i
 terciperet spaciū infinitum: ex quo ille linee continue vadūt
 elogando: & sunt infinite: & qz inter illas lineas spaciū totale
 interceptu eet finitu & idē esse infinitu repugnant adinuicē
 & sequuntur ambo ad esse corpus infinitu circulariter mo
 tum cōcludo qd esse tale corpus infinitu est impossibile post
 qz ad ipsum sequuntur contradictoria. Et consimiliter re
 spondeatur ad confirmationē. ¶ Ad secunduz respondeo
 qd Aristoteles in dicta ratioe non supponit qd tale spaciū sit:
 sed qd non repugnat imaginationi: & ex hoc tunc cum hoc qd
 est corpus infinitu circulariter motu infert vnum quod repu
 gnat imaginationi. s. qd spaciū infinitu pertransiretur in
 tepore finito. & ex hoc concluditur qd esse corpus infinitu
 circulariter motu est impossibile & imaginationi repugnās.

nam quādocunqz ex duobus quoz vnuz non repugnat ima
 ginationi infert vnum repugnans imaginationi tunc ab
 terum illozum duozum etiā imaginationi repugnat.

¶ Ad tertium dico. qd illa obiectio non valet: qz talis linea
 infinita imaginata vel in tempore finito describit aliquem
 angulum circa centrum vel non. si non. tunc non mouetur.
 & sic nec illud corpus infinitum mouetur. si autē describit
 aliquem angulum tunc sicut deductum est. sequitur dictaz
 lineam in tempore finito pertransire spaciū infinitu ima
 ginatum: & sic tale inconueniens sequitur ad dictam conclu
 sionem siue illud corpus infinitum circulariter mobile po
 natu complere vnam circuitioem in tempore finito siue
 in tempore infinito. ¶ Secundo. si esset possibile esse tale
 corpus infinitum circulariter motu sequeretur qd spaciū
 pedale pertransiretur in non tempore siue in instanti. quod
 est falsum. probatio consequentie. nam ponatur qd a centro
 talis corporis protrahatur in infinitum linea a. b. que cum
 illo corpore moto circumuoluitur: & extra centrum imaginatur
 vna linea infinita quiescēs. que sit c. d. & sit equidistans
 siue parallela linee. a. b. & spaciū inter eas pedale in lati
 tudine: & moueatur linea. a. b. versus lineam. c. d. tuc sequi
 tur impossibile scilicet qd spaciū pedale pertransiretur in no
 tempore siue in instanti. probatur. quia in principio motus
 vix est dicere qd linea. a. b. secundum se totam & secundum
 quamlibet sui partē distat pedaliter a lineam. c. d. & imedia
 te post hoc non distabit: sed concurrerit cum ea & interseca
 bit eam: cum nunc sit equidistans ei & immediate post hoc
 non erit equidistans ei. & cum necesse sit lineas non equidi
 stantes siue non parallelas concurrere si in infinitu pro
 trahantur: & sic cum nunc dicte linee distat pedaliter & im
 mediate post concurrunt: ideo sine tempore medio & diu
 sibili pertransitum est spaciū pedale & per motum conti
 nuum. quod est impossibile. ¶ Juxta dictam imaginatio
 nem sequitur qd ita cito linea. a. b. concurrerit cum linea. e. f.
 multum ab ea distante sicut cum linea. c. d. solum distan
 te ab ea pedaliter. et sic ita cito pertransiret spaciū ma
 gnum sicut paruum vel sicut partem partem eius. proba
 tio consequentie. quia cum dictis duabus lineis. a. b. & c. d.
 imaginetur tertia linea. scilicet. e. f. etiā equidistans linee. a.
 b. multo plus tamen distans ab ea qz. c. d. tunc in instanti
 in quo a. b. incipit moueri versus c. d. & versus e. f. vix est
 dicere qd a. b. est equidistans linee. c. d. & etiam linee. e. f. & im
 mediate post non erit alicui earum equidistans: & cum om
 nes tres dicte linee sint infinite sequitur. per diffinitionem
 linearum inequidistantium siue non equidistantium qd im
 mediate post instans datum linea a. b. concurrerit cum linea
 c. d. & etiam concurrerit cum linea e. f. cum immediate post i
 stans datum erit equidistans vtrunque: & sic dicta linea a. b.
 ita cito pertransibit spaciū magnum interceptum inter
 ipsam & lineam e. f. sicut spaciū paruum interceptum in
 ter ipsam & lineam. c. d. ¶ Juxta idē sequitur qd linea. a. b.
 ita cito interfecaret lineam. c. d. sicut eam tangeret. quod est
 inconueniens. probatio consequentie: quia ita cito concu
 rit cum linea. c. d. sicut concurrerit cum linea. e. f. sicut iaz ostē
 debatur: sed non potest concurrere cum linea e. f. nisi inter
 secet lineam. c. d. Ideo ita cito sicut concurrerit cum linea. c.
 d. interfecet eam. & ex hoc tunc vltius sequitur qd linea. a.
 b. immediate post instans. in quo incipit moueri pertran
 sibir spaciū infinitum: quod iterum est in conueniens &
 imaginationi repugnans: probatio consequentie: quia im
 mediate post illud instans interfecabit lineam. c. d. sicut iaz
 ostendebatur: sed non potest ipsam interfecare nisi pertran
 siverit spaciū infinitum imaginatum versus circuferen
 tiam dicti corporis. ¶ Tertio arguitur ad dictam conclu
 sionem sic. omnis linea circa centrum circumuoluta descri

bit circulum. scilicet maiore maiore. et minorez minor. Ideo infinita linea circa centrum mota describeret circulum infinitum. et hoc est impossibile: cum de ratione circuli et cuiuslibet figure sit esse terminatum. quod patet per definitiones figure positas in principio geometrie. figura est que termino vel terminis clauditur. unde non posset dici cuius figure esset infinitus. ex quo concluditur quod impossibile est et imaginatio ni repugnans esse corpus infinitum.

Tunc ad rationes. ad primam potest dici quod virtus infinita libera potest bene mouere mobile finitum finita velocitate. quod non mouet quantum potest. sed quantum vult. et ideo non oportet esse potentia motiua infinita quod sit mobile sibi contrarium infinitum. Ad secundam concedo ans. sed nego antiam. ratio negationis consequentie est. quod diminutio continui bene vadit in infinitum. sed non augmentatio. Consimili modo respondeatur ad tertiam. quia tarditas est diminutio motus. velocitas autem augmentatio. et ideo licet tarditas possit ire in infinitum. non tamen velocitas.

Sed adhuc neque quod ad medium neque quod a medio fertur infinitum erit etc. Tertium metri quadragesimi quarti.

Questio. VIII.

Tertium propositum erat. utrum possit esse aliquod corpus infinitum mobile motu recto. probatur quod sic. quod ignis est sicut natura mobilis est motu recto. et si est infinitus non minus est mobilis motu recto. quod adhuc habet naturam ignis. sed potest esse ignis infinitus. ergo potest esse mobile infinitum motu recto. assu-

peritur probatur auctoritate Aristoteli. secundo de anima dicitur. ignem esse augmentabilem in infinitum si opponatur combustibile. Etiam confirmatur hoc. quod deus potest facere ignem pedalem. id est pedum. id est pedum. et sic sine statu. ergo posset facere ignem infinitum. Etiam confirmatur quod non tamen ignem finitum posset deus facere quoniam posset maiore facere. et hoc sequitur cum dicitur quod infinitum ignem deus potest facere. per hoc ex eo. quod infinitus sic exponitur per aliquam et non tamen quoniam maius. Secundo. nam si non potest esse tale corpus infinitum mobile motu recto hoc est propter hoc quod illud corpus habet gravitatem vel leuitatem infinitam. quod Aristoteles reputat impossibile. probo quod hoc non oportet. quod posset esse tale corpus. et habet adhuc gravitatem vel leuitatem finitam. quod ostendo sic. nam capiat una certa latitudo gravitatis finita et illi pars prima proportionalis sit in una parte pedali illi corporis in finiti. et secunda pars proportio nalis eiusdem sit in alia parte pedali illi corporis infiniti. et sic ultra. tunc illud corpus infinitum erit graue. quod habet gravitatem. et tamen finitam ex eo quod gravitas unius libere sola est extensa per illud totale corpus infinitum. Tertio. nam licet contingat esse corpus infinitum mobile motu circulari sicut est dictum in alia questione. quod non contingit imaginari lineam infinitam circulari. non tamen sic videtur esse de corpore infinito recto. quod bene contingit imaginari. lineam rectam infinitam. et ideo videtur quod etiam bene contingat imaginari mobile infinitum motu recto per illam lineam rectam infinitam imaginatam.

Oppositum vult Aristoteles in ista et ad hoc plures ponit rationes. Ad istam questionem breuiter pono unam conclusionem quod non potest esse corpus infinitum mobile motu recto. Ista conclusio Aristoteli. probatur in littera multipliciter. Primo sic ex parte locorum. quod si est tale mobile infinitum oportet ipsi habere locum infinitum. sed hoc est impossibile. quod nullus locus est infinitus. quod per definitionem loci quod dicitur locus est terminus corporis continetis. probatur contra. quod omne corpus mobile localiter debet habere locum saltem vel imaginabile. quod deus posset mouere totale mundum motu recto sicut dicit articulus parisienensis. et si deus ipsum taliter moueret non moueret ipsi in spacio vero. sed imaginabili vel

imaginato: et cuius locus alicuius corporis non possit esse minor illo corpore cum debeat continere ipsum oportet si est corpus infinitum mobile motu recto quod haberet locum infinitum. Secundo si est corpus infinitum mobile motu recto oportet dare duo loca extra iuncte quorum quilibet esset infinitus: et hoc est impossibile. quod unus locus infinitus occuparet omne spacium imaginabile. et per rationem non premitteret extra se alium locum. contra probatur. quod mobile motu recto moueret de uno loco a quo erit ad alium locum in quem intrat. Ideo si corpus infinitum moueret motu recto ipsum premitus esset in uno loco infinito et ex eodem intraret alium locum ex illi primo. Tertio tale corpus infinitum si esset vel esset in loco sibi naturali vel violento. si dicitur primum tunc non posset ab illo loco remoueri nisi per motum qui esset maioris potentie quam illud infinitum esset resistetie ex eo quod potentia mouetis debet excedere resistentiam moti Sed illa resistetia cum esset infinita nulla potentia motiua posset esse maior: et sic illud corpus per nullam potentiam posset remoueri a suo loco naturali. et per rationem non esset mobile motu recto. Si autem dicatur secundum. scilicet quod illud corpus sit in loco sibi innaturali seu violento hoc est impossibile ex eo quod nulla esset potentia que violentiam posset illud corpus tenere in illo loco sibi violento cum nulla esset potentia maior quam esset potentia illi corporis infiniti: postquam potentia illius corporis infiniti esset infinita. in infinito autem nihil est maius neque finitum sicut notum est de se nec infinitum sicut postea videbitur. Quarto arguitur ad eandem rationem ex parte gravitatis vel leuitatis. quod si est corpus infinitum. et hoc esset graue sequeretur quod esset gravitas infinita. contra est impossibile. ergo et ans. contra probatur. quia in maiori corpore est maior virtus. ideo in corpore infinito esset virtus infinita. ideo si esset aliquod corpus infinitum et esset graue haberet gravitatem infinitam. falsitas consequens probatur. quod si haberet gravitatem infinitam. tunc moueret in non tempore. sed hoc est impossibile. contra per hoc quod aliquanta gravitas mouet in aliquo tempore: et ceteris paribus maior gravitas mouet in breuiori tempore. ergo si esset gravitas infinita moueret in non tempore. Sed diceretur quod si esset talis infinita gravitas illa non moueret. sed instantanee mutaretur: modo licet impossibile sit motum esse instantaneum: tamen non est impossibile mutationem esse instantaneam. Breuiter istud magis videtur nostrum propositum confirmare quam destruere. quia iuxta illud conceditur quod si esset gravitas infinita vel infinitum haberet gravitatem infinitam non esset mobile. sed bene mutabile. et hoc sufficit nobis per conclusionem nostram qua dicitur quod non est possibile esse finitum mobile motu recto bene dicimus mobile et non mutabile. Adhuc iuxta vltimam rationem aliquis dubitaret vel obiceret negando consequentiam qua arguebatur si esset corpus graue infinitum haberet infinitam gravitatem. nam sicut arguebatur secundo ad questionem si illud corpus esset difforme in gravitate secundum suas partes non oportet in eo esse gravitatem infinitam licet hoc bene oportet si esset uniformiter graue per totum. Breuiter istud non valet. quia tale corpus infinitum mobile motu recto si esset oportet quod esset simplex vel mixtum: et siue esset simplex siue mixtum non esset in eo tanta difformitas in gravitate quoniam totalis eius gravitas esset infinita.

Ad rationes quando dicitur ignis est augmentabilis in infinitum dico quod non. et quando Aristoteles dicit hoc dico quod dicit hoc conditionaliter. et illa conditio est impossibilis. quia dicit si apponeretur sibi infinitum combustibile. modo hoc est impossibile. quia ex quo non est infinitum combustibile non est possibile hoc igni ministrari. Ad confirmationes sequentes videtur in sequenti questione in qua pertractabitur vtrum possibile sit aliqua magnitudinem esse infinitam siue hoc sit naturaliter siue per potentiam diuinam. et ibidem etiam

videbitur de hoc d quo tangitur in tertia rone. s. vtz repu gnet imaginationi esse magnitudinē rectā infinitā. ¶ Ad scdaz soluta est in soluendo obiectionē scdo factā in q̄rtā rōnem. z sic est finis qōnis.

¶ Si igitur neq3 spera neq3 tetragonuz neq3 circulus est infinitus zc. Textu cōmenti trigesimali noni.

Questio. IX.

Partum propositoz erat. vtrū aliq̄ magnitudo siue corpea siue linearis siue superficialis sit vel possit esse infinita. videt primo q̄ sic. nā possibile ē q̄ in p̄ma parte p̄portionali alicuius hore deus creet vnū lapidē pedale. z similiter possibile est q̄ in secūda creet vnū lapidē pedale ad primū. z similiter q̄ in tertia. z sic vltra de alyz p̄ribus p̄portionalibus hore. ponat ergo q̄ in qualibet pte p̄portionali alicuius hore deus sic faciat i fine hore: aggregatū ex omnibus illis lapidibus erit infinitū. ideo possibile ē q̄ aliqua magnitudo corpea sit infinita. ¶ Scdo. nā possibile ē q̄ secūda pars p̄portionalis alicuius corpis pedalis rarefiat z extēdat ad equalitatē prime. z ita de 3^a z 4^a z sic de alyz. z saltē hoc ē possibile per potentiaz diuinā. z si sic fieret i fine illi^o hore illd esset infinitus. ¶ 3° p̄batur q̄ de facto corpus bipedale est infinitū. quia illud ē infinitum quod est cōposituz ex infinitis p̄ribus quaz quelibet est tanta sicut aliqua certa data. sed sic est de corpore bipedali. qz in ipso sunt infinita p̄cta. a quozū quolibet ad aliū est corpus pedale. ¶ 4° magnitudo est augmētabilis i infinitum. ergo videtur q̄ sit possibile esse magnitudinē infinitā. cū enī est aucta in infinitū videtur eē infinita. aīs p̄bat. qz sint a. z b. due magnitudines corpee z id qd diuidit a. b. addatur ad a. tūc si b. est diuisibile in infinitū. ergo a. est augmētabile in infinitū. nā v̄ tenere ex eo qd p̄ idē per cuius ablationē b. diminiuit a. augmētāt. z qz b. p̄ ei^o diuisionē diminiuit ad subduplū z ad subtriplū. z sic in infinitū videtur q̄ a. augetur ad duplū z ad triplū. z sic in infinitū ¶ Quinto aliqd de facto est corpus trī q̄tum eēt corpus ex infinitis corpozib^o nō cōmunicantibus cōpositū quoz quodlibet est trī sicut aliqd certū datum. ergo de facto est aliqd corpus in infinitū. Consequētia t3 ex eo. qz tale corp^o ex talibus infinitis cōpositū eēt infinitum. Assumptū p̄batur nā posito q̄ eēt infinita corpea quoz quodlibet eēt sicut vnū ouū. tunc p̄bo q̄ ex omnib^o illis omni rarefactione z cōdensatione amota pōt fieri vnū corp^o finitū tante forme sicut est caput meū. vel aliqd tale. Nā sint talia corpa flexibilia. z sit ad imaginationem q̄ in p̄ma pte p̄portionali alicuius hore vnū eozum fiat latuz z circumflectatur vni de illis. z tunc claz est q̄ illud circūflexū est finite spissum. capiatur i scda pte p̄portionali eiusdē hore vnū aliud z circūflectatur aggregato ex p̄ z scdo. tunc corp^o scdo circūflexū est min^o spissum q̄ corp^o p̄mo circūflexū pp hoc q̄ circūflectitur maiori. deinde i tertia parte p̄portionali eiusdē hore capiatur itez vnū de illis corpozibus z circūflectat aggregato ex prioribus: tūc itez corpus tertio circūflexū ē min^o spissuz q̄ corpus scdo circūflexū. z p̄tinuet hoc vlteri^o p̄ singulas ptes p̄portionales alicuius hore: in fine hore sunt infinita corpea sic circūflexa: q̄ p̄ circūflexuz ē spissius scdo. z scdo circūflexū est spissius tertio. z sic vlteri^o. ḡ v̄ q̄ total spissitudo ex his aggregata sit finita postq̄ spississimū iter omnia corpa sic circūflexa est finite spissum recte sic aliqd corpus est finitū cuius p̄ma ps p̄portionalis ē maior scda z secūda 3^a. z sic vlteri^o ppter b̄ q̄ inter tales infinitas ptes maxia ē finita. sic ḡ v̄ eē p̄batū q̄ ex infinitis corpozib^o eq̄lib^o nō cōdicantibus siue rarefactōe z cōdensatione factū sit vnū corpus finitū. ¶ Et deinde p̄batur q̄ aliq̄ magnitudo sup

ficialis est infinita. p̄batur. qz angulus rectus ē magnitudo superficialis. z ē infinit^o. ergo zc. assumptū p̄bat. qz angulus rectus cōponitur ex infinitis angulis acutis rectilineis nō cōmunicantibus quoz qlibet ē maior angulo r̄igētie certo dato qd p3. ex 3° geometrie. illd at qd p̄ponit ex infinitis non cōdicantibus maioribus aliquo certo dato. videt eē infinitū. ¶ Deinde p̄batur q̄ aliq̄ magnitudo linearis sit infinita. p3 hoc de linea giratiua q̄ cōponitur ex infinitis giris: qz quelibet girat vnā pte p̄portionalē corpis colūnaris spissitudinis vnus pedis.

Oppositum vult Aristo. In ista qōne duo erūt articuli. Prim^o erit vtz de facto sit aliq̄ magnitudo infinita. z^o erit vtz possit eē magnitudo infinita.

De primo sit scdo p̄ma. Nō est aliq̄ magnitudo corpea infinita. p̄bat. qz illa esset mobilis vel immobilis. nō pōt dici q̄ immobilis sicut p̄us p̄batū ē. nec pōt dici q̄ mobilis. qz vel circulariter vel motu recto sicut p̄us oñsuz ē. ergo zc. ¶ Scda scdo est. Infinita magnitudo est. p3 tā de linea giratiua q̄ de superficie giratiua q̄ d corpore giratiuo corpis colūnaris. nā aliq̄ linea giratiua ē z q̄stū libz maior giratiua linea ē. vñ gira cōposita ex gira p̄ z z^o ptis p̄portionalis colūne cui^o diameter spissitudinis ē pedalis: dupla est ad girā p̄me ptis p̄portionalis. z gira cōposita ex p̄ z z^o giris tripla est ad eādē. z sic vltius. sili mō est de superficie giratiua q̄stū ad lōgitudinē cōtenta iter duas lineas giratiuas. sili mō est de corpore giratiuo. z b̄ q̄stū ad longitudinē intercepto inter q̄tuor superficies giratiuas. ¶ 3° scdo nulla magnitudo est infinita. p̄bat. qz si aliq̄ magnitudo eēt infinita maxime videt eē linea vel superficies giratiua vel corpus giratiuū: s3 hoc nō. nā si aliq̄ linea giratiua eēt infinita v̄ illa giraret oēs partes p̄portionales corpis colūnaris: vel terminaret citra terminū colūne. nō pōt dici p̄mū ex eo q̄ nulle ptes sūt oēs ptes p̄portionales colūne. z p̄ oīs nulla ē gira girās oēs. z per oīs nulla gira girans oēs ē infinita. nec potest dici scdm ex eo q̄ quelibet talis est finita.

De secundo sit p̄ma scdo. nō est possibile aliq̄ magnitudinē circularē eē infinitā. imo b̄ implicat d̄dictōez. p̄bat. nā data aliq̄ magnitudine circulari infinita ipsa est figurata. qz circularis. z vltra ipsa ē figurata. ḡ termino vel terminis clausa. p3 hoc ex eo q̄ figurata est que termino vel terminis clauditur. ex p̄ncipio geometrie. z vltra. ipsa est termino vel terminis clausa. ergo finita. nō ergo infinita scdo. nā dato opposito scdonis sit aliquis circulus infinit^o in cui^o circūferētia signetur duo puncta a. b. a gb^o trabatur due linee. s. a. c. z. b. c. curretes z facientes angulū in certo. c. illi^o circuli. quo posito sequitur aliq̄ angulū rectilineū eē acutissimū. sed b̄ est falsum. nā p̄bat. qz si ab a. z b. p̄ctis traherent due linee q̄ currerēt p̄az remote a p̄ctis. a. z b. ille linee carent angulū aliq̄ acutū. z si currerēt remoti^o ab a. z b. carent angulū acutiorē. ḡ si remotissime carent angulū acutissimuz. s3 cū currūt i p̄cto c. currūt remotissime a p̄ctis a. z b. z ex q̄ itercipit spaciū infinitū iter. c. ex vna pte z a. z b. ex alia seq̄ angulū. c. rectilineū eē acutissimū: qd erat p̄badū falsitas oīs p̄bat. qz vel latera illi^o anguli distaret vel nō. si distaret z nō distācia indiuisibili. seq̄ q̄ ista latera eē possent p̄pingozas. sed tē carent angulū acutiorē. z p̄ oīs angulū dat^o nō erat acutissimū. si at latera nō distaret tē vnū iaceret supra aliū z tē nō facerēt angulū. z p̄ oīs n̄ angulū acutissimū. ¶ 3° ad idē. nā si possibile eēt aliq̄ magnitudinē circularē eē infinita seq̄ret q̄ eēt pole duas lineas n̄ egdistātes vsua eādē pte trahi p̄i finitū spaciū anq̄ currerēt. b̄ ē falsū z d̄ diffōnem lineaz non equidistantium. probatur consequētia. quia si traheretur ab a. z b. punctis signatis in circūferētia circuli infiniti due linee recte in centro. c. illius circuli ille linee eēt non equidistantes: z traherentur p̄ aliquantum spaciū anq̄

concurrerent: et per quadruplū spacium ad idē aīqz cōcur-
rerent et p quantūlibet maius spacium. ergo traheret p spa-
cium infinitū anteqz concurrerēt. Sequētia nota est de se.
aīqz pbatur ex eo qd iter c. ex vna pte. 2a. et b. pūcta ex alia
intercipitur spacium infinitū. ¶ 4. si esset aliqz magnitudo
circularis infinita sequeretur qd eiusdē circuli essent plura
centra. qd est contra 3^m geometrie. pbatur nā. qz i tali cir-
culo plura possunt assignari puncta a qbus ducte linee ad
circūferentiā non essent inaequales. oēs. n. eēt infinite. sed
vnum infinitum nō est inaequale alteri. mō ille punctus est
cētū circuli a quo oēs linee ad circūferentiā ducte non
essent inaequales. et talis circulus infinitus si eēt sic se habe-
ret qd vbiqz eēt ei cētū. et circūferentia eius nūqz. vnde
nō magis centz eius assignaretur parisiū qz i roma sicut
pūs dicebatur. ¶ 5. ad idē. nā sit aliqz circulus infinitus
per aduersariū. et signent sicut prius duo pūcta in eius cir-
cūferentiā. s. a et b. et trahat linea recta ab a. ad b. per modū
chozde. tunc queritur vtz corda distat ab arcu vel nō. si di-
catur qd nō. hoc est falsum. qz tunc corda et arcus essent vna
linea. si aut dicatur qd distent et nō distantia indiuisibili cū
nulla talis sit. ergo distantia diuisibili. et cum possit dari cir-
culus finitus in quo inter tātum arcū et tantaz cordā cadit
equalis distātia segtur circulum infinitū esse equalē circu-
lo finito. quod est falsū. ¶ Sexto ad idē. si possibile esset
aliqz circulum eē infinitum. sequit qd eius diameter esset
finita. hoc ē falsū. nā nota est de se. falsitas nūqz pbatur.
nā sit illa diameter iter. a et b. puncta sibi inuicē opposita i
circūferentiā illius circuli. et incipiat for. moueri ab a. pūcto
versus b. sic qd in pma pte proportionali alicui⁹ hōze ptra-
seat pedale. et in scda tm. et sic vltra. et plato incipiat moueri
a b. versus a. sup eadē diametro eqli velocitate sic for. mo-
uetur. tūc claz est qd for. et plo. sibi obuiabunt sup illā dia-
metruz. et nō in instāti termināte exclusiue illā hōzā. nā tē-
qlibet eoz eēt sup vnū terminū illi⁹ dyametri ad quē mo-
uebantur. puta for. sup b. et plo sup a. ergo obuiabunt sibi i
aliquo instāti intrinseco illi⁹ hōze. sed in quolibet instāti i-
trinseco illius hōze a. qdlibet eoz ptransitū est solum fini-
tum. et cum duo finita nō constituāt infinitū. segtur qd illa
duo spacia ab eis ptransita nō cōstituūt dyametuz infinitā
et cū illa duo spacia sint due semidiametri illi⁹ circuli ifini-
ti. seqt totalē dyametru illi⁹ circuli eē ifinitā. qd erat pbā-
dū. ¶ Per istā rōnez vlt pōt pbari qd nō est poe aliquaz
magnitudinē rectā eē ifinitā clausaz iter duos terminos.
¶ Scda cōlo nō est possibile eē aliquā magnitudinē qua-
dratā ifinitam. pbatur p pnam rōnē et vltimā poiz con-
clusionis. ¶ Tertia cōlo. nō est possibile eē aliqz corpus i
finituz. pbatur p pma rōnē pme cōlonis. ¶ Quarta cōlo
nō est possibile qd aliqua magnitudo sit ifinita siue nāliter
siue supnaturaliter. pbatur. nā si sic hoc maxime videret
eē p potentiā diuinā isto mō sicut aliqui credūt demonstrā-
re possibilitatem infiniti qd deus in qualibet pte portio-
nāli alicuius hōze creet aliqz lapidē pedale. et qd i fine hōze
illi simul cūcti cōstituāt infinitū. ¶ Sz pbatur qd hoc est
impossibile. p quo suppono qd nō ē possibile eē vltimā pte
pproportionalē alicui⁹ cōtinui. tūc arguo sic. nā si est possibile
qd i qualibet pte ppportionali deus faciat vnū lapidē peda-
le. faciat ergo in pma pte ppportionali alicui⁹ hōze lapidē
pedale tangente a. pūctū manētes fixū. deinde in scda pte
pproportionali eiusdē hōze remoueat illū lapidē ab a. pūcto p
spaciū pedale. et faciat inter ipsum et a. pūctū sūm lapidē pe-
dalem. deinde in tertia pte eiusdē hōze remoueat aggrega-
tum ex illis duobus lapidibus pedalis. itez ab a. puncto
manēte fixo p spacium pedale. et creet tertiū lapidē pedales
inter illud aggregatū. et a. punctū. deinde in quarta parte p
portionali eiusdē hōze remoueat itez aggregatū ex illis
trib⁹ lapidib⁹ pedalis ab a. pūcto p spacium pedale i qd creet

quartū lapidē pedale. et hoc cōtinuet per alias ptes ppportio-
nāles illius hōze vsqz ad finē eiusdē si est possibile. tūc cla-
rum est qd in fine hōze aliqz lapis pedalis tanget a. pūctū
manētes fixū. ergo ille lapis erat vltimus i creatōe infini-
toz lapidū creatoꝝ scdm infinitas ptes ppportionalis hō-
ze. sed cū per casuz cuiuslibet lapidūz creationi cōrūdeat
vna ps ppportionalis hōze. sequitur qd lapidūz vltio creato. s.
tangenti a. punctū in fine hōze cōrūdet vna ps ppportionalē
hōze que est vltima inter oēs sicut ille lapis est vltim⁹ iter
oēs lapides creatos. et cū tps sit de numero cōtinuoꝝ seqt
esse vltimā ptem ppportionalē alicui⁹ cōtinui. qd est contra
suppositionem. ¶ Juxta istam rōnem pono aliquas ppo-
sitiones. quarū prima est ista. qd non est possibile qd in qua-
libet pte ppportionali alicuius hōze deus faciat vnū lapidē
pedale sicut iaz pbatum est. lz tū bene sit possibile qd in q
libet pte ppportionali alicuius hōze deus faciat lapidē. nāz
bene possibile est qd deus in vna hōza successiue continue
faciat vnum lapidē. ita qd in fine hōze lapis fact⁹ a deo to-
talis sit pedalis. tunc cum quelibet pars lapidis sit lapis
sequitur qd in qualibet pte ppportionali hōze illius deus fe-
cit lapidē. quia fecit ptem lapidis. ¶ Scda ppositio. qz
uis non sit possibile qd in qualibet parte ppportionali ali-
cuius hōze deus faciat vnum lapidē pedalem tamen in
qualibet parte ppportionali alicuius hōze deus potest fa-
cere vnum lapidē pedalem. p hoc. qz in pma potest facere
vnum lapidē pedalem. et in scda potest facere vnū lapidē
pedale. nec est dare instantiā de aliqua. ergo in qualibet
potest facere vnum lapidē pedale. ¶ Et si arguat. in qualibet
potest facere vnū lapidē pedale. ergo possibile est qd in qua-
libet faciat vnū lapidē pedale. neganda est sequētia. ex eo
qd arguit a sensu diuiso vero ad sensum cōpositū falsum: vñ
nō sequitur. qzlibet partē istius ponderis for. potest portare
ergo possibile est qd qzlibet partē istius pōderis for. potest
portare: vnde sit a. vnū pōdus equalē in grauitate cum potentia
for. tunc claz est qd qzlibet partē a. pōderis for. potest por-
tare: et tamē non potest qzlibet partē a. ponderis portare. qz
tunc a pōdus posset portare. qd est falsū. qz fieret actio a p-
portione equalitatis. ¶ Tertia ppositio iuxta dictā ratio-
nem. aliqua ppositio vniuersalis est ipossibilis cuius que-
libet singularis est possibilis: et quelibet cuiuslibet eaz com-
possibilis. patet hoc. nam hec est ipossibilis. in qualibet par-
te ppportionali alicuius hōze deus faciet vnum lapidē
pedalem: et tamen quelibet singularis eius est possibilis:
quia nō est repire aliquā qn sit possibilis: etiā qzlibet earū
cuiuslibet alteri earuz est cōpossibilis. quia non est reperire
aliquas qn sint cōpossibiles. vnde scda ē cōpossibilis pmo
et tertia illis duabus. et quarta et qnta et sic vltimus. ¶ Sz
diceret. ex quo omnū singulariū alicuius vniuersalis pos-
sibilitas et cōpossibilitas nō sufficit ad possibilitatē vniuer-
salis. qd ergo sufficit ad possibilitatē eius. dico qd requirit
et sufficit qd oēs singulares simul esse veras sit possibile. i. qd
hec sit possibilis. omnes eius singulares simul sunt vere. et
conformiter dicatur de possibilitate ppositōis copulatiue
¶ Sed diceret. pbo ergo qd hec sit possibilis in qualibet
parte ppportionali alicui⁹ hōze deus faciet vnū lapidē pe-
dalem. cuius tamē oppo⁹ dictū ē. pbatur. nā pnam ei⁹ sin-
gularem esse verā est possibile. et scdm eius singularem esse
veram est possibile. et tertiā eius singularem esse verā ē possi-
bile. et nō est aliqua eius singularis qn ipsam esse verā sit
possibile. ergo omnes eius singulares esse veras est possi-
bile. et si sic ipsa est possibilis. ¶ Rūdeo. concedo totū aīqz
et nego nām. vnde consequens omnino est imprimēs an-
tecedenti. vnde si cōsequētiā valeret scdm quā credit argui
inductiue nīs deberet esse vna ppositio vniuersalis. sed
hō. ex quo est vna ppositio cōposita de possibili. vnde ista
omnes eius singulares esse veras est possibile. est ita mo-

cum vniuersalis sicut ista omnē hoiez esse animal est possibile modo sicut scitis talis nō est vniuersalis. sed indefinita sicut diffuse declarati in logica. **C** Secōdo arguit ad 4^{am} cōclusionem si esset possibile q̄ esset aliqua magnitudo infinita. tunc eēt possibile q̄ aliquid corpus opacū obyceret alicui cozpoz luminoso: tñ non faceret umbrā: q̄ videt eē falsū. pbat̄ cōsequētia. nā sit per aduersariū vnū corpus luminosū infinitū: z obyciat sibi vnū corpus quadratū pedale. pbo q̄ non facit umbrā pro quo suppono q̄ qlibz ille punctus medy illuminat qui ē retro corpus opacū ad quē pertingit aliqs radijs recedēs vel rectus: ab aliquo pūcto cozpozis luminosū. deinde suppono q̄ illud corpus luminoso sic se habeat q̄ pportionaliter secūdam q̄ puncta eius plus distant a cozpoze opaco habeant plus de luce in tñ q̄ qlibz punctus illius cozpozis luminosū possit radiare vsqz ad corpus opacum. tunc arguit sic. qlibz punctus medy retro corpus opacum illuminatur. ergo illd corpus opacum non facit umbrā. cōtra tenet. antecedēs pbat̄. nā quocūqz puncto medy dato retro corpus opacum ille distat a cozpoze opaco. ergo ad quēlibet talē punctum pōt puenire radius rectus ab aliquo puncto cozpozis luminosū absqz hoc q̄ impediatur p cozp^o opacum. z per cōtra p vnā supponem quilibet punctus medy retro corpus opacū illuminat q̄ erat pbandum. **C** Tertio arguit sic. si eēt possibile aliqua magnitudinē eē infinitā: tunc esset possibile q̄ a. per vnā totā horā eēt finitum z in instāti termināte illā horā exclusiue eēt infinitum. z tñ in illo instāti nihil sibi adderetur: quod videtur eē incōueniēs. pbat̄ cōtra. nā sit a. vnū pedale quod in pma parte pportionali alicuius hore crescat ad duplum. z in scōda ad quadruplum. z sic vltra quō volunt pba re possibilitatē infiniti. tunc in qualibet parte pportionali illius hore est finitum. sed in instanti termināte exclusiue illā horā est infinitum ex quo tunc est cōpositum ex infinitis q̄tis nō comunicātibz quoz quodlibet est tñ sic ali quod certū datū. z tñ p illo instāti nihil sibi additur pp b q̄ positū est: q̄ augeatur vsqz ad illud instās exclusiue. sic simili mō sequitur q̄ eēt possibile q̄ aliqd p vnā totā horā eēt infinitū. z in instāti termināte exclusiue illā horā esset finitum. z tñ in illo instāti nihil ab eo remoueretur. hoc itez videtur eē incōueniēs. cōtra pz si a. qd factum est infinitum ecōuerso minuatur p pres pportionales alicui^o hore sicut augebatur vsqz ad istās terminās exclusiue illā horā. **C** 4°. ad idē. nā dato opposito cōclusiōis sequeretur q̄ eēt possibile q̄ a. z b. p vnāz totā horā eēt equalia z in instanti termināte exclusiue illā horā nō eēt equalia: z tñ in illo instāti a nullo eoz aliqd remoueret: nec alicui eoz aliqd adderet: hoc itez videt esse incōueniēs. pbat̄ cōsequētia. nam sint a. z b. duo quāta pedalia. z augeantur in aliqua hora. sic q̄ in pma pte pportionali illius hore qdlibet eoz augeat ad duplū. z in secūda ad quadruplū. z sic semp vsqz ad finē hore. tūc p totā horā a. z b. manēt equalia. ex quo p totā horā sunt finita. z in pncipio erāt equalia z equaliter augentur. z tñ in instāti termināte exclusiue illā horā nō sūt eq̄lia ex quo quodlibet eoz in fine hore est infinitū. sed iter infinita non est equalitas nec ineq̄litas p cōmentatores tertio physicoz. ergo zc. **C** Quito ad idē. dato opposito cōclonis seq̄ret q̄ per totā horā. a. esset maius. b. z in fine hore nō: z tñ in fine hore nec. a. nec. b. aliquid adderet nec aliquid ab eis remoueret. hoc itez videt esse incōueniēs: pbat̄ cōtra nā posito q̄ a. sit duplū ad. b. z augeat in hora: sic q̄ a. cōtinue maneat duplū ad. b. z q̄ in pma parte pportionali hore. b. augeat ad duplū. z in scōda ad q̄druplū. z sic vltra. in fine hore nihil addit ipsi. a. nec remouetur ab eo. z sic illr est de. b. z tñ in fine hore. a. nō est maius. b. postq̄ tā. a. q̄. b. est infinitū. vnū aut̄ infinitū non est maius alio sicut postea pbat̄. **C** 6° dato opposito cōclonis seq̄ret q̄ soz. z pla. moueret

tur per horā sic q̄ in qualibet parte pportionali illius hore soz. p̄trāsiret duplū ad illud qd p̄trāsiret plato. z tñ in fine hore p̄trāsītū a soze nō esset maius p̄transito a platone. pbat̄ cōtra. posito q̄ soz. in pma parte pportionali alicuius hore p̄trāfeat spaciū bipedale z plato pedale. z in scōda plato bipedale. soztes vero q̄drupedale. z sic vltra eūdo p̄z pportionē duplā. tūc claz est q̄ in qlibet parte pportionali illi^o hore soz. p̄trāsīt duplū ad illud qd p̄trāsīt plato. z tñ in fine hore p̄trāsītū ab vno nō est maius nec minus p̄transito ab alio p̄ter hoc q̄ in fine hore ab vtroqz p̄trāsītū est infinitū. modo vnū infinitū nō est maius nec minus alio p̄transito. **C** 7° dato opposito cōclonis sequitur q̄ a linea breuior b. linea posset fieri lōgior ea p solū motū locale omnī rarefactione. z cōdensatione amota. quod videtur esse incōueniēs. pbat̄ cōtra. nā sint a. z b. due linee eque distātes p̄tense i infinitū versus oriens finite. tñ versus occidēs. z sic se habeant q̄ b. versus occidēs terminet ad centrū alicui^o circuli. a. aut̄ citra. tūc pz q̄ b. versus occidēs est p̄tēsa vltra a. z p cōtra a v̄t eē breuior. tūc vltēri^o imaginemur q̄ ille due linee circūuoluentur: fixe tñ manētes circa puncta ad que terminantur in circulo. circūuolutōe aut̄ facta a. p̄tēditur vltra b. sic pus b. p̄tēdebat vltra a. sic pz volēti intueri. ḡ videtur q̄ p solā talē circūuolutōez a. q̄ pus erat breui^o b. factū sit longius b. inter oēs istas rōnes ad quartā cōclonē positas p̄mā magis pōdero. **C** Dubitat. nos possum^o imaginari magnitudinē infinitā. ergo magnitudō infinita saltē pōt esse. cōsequētia. pbat̄. qz nō possum^o aliqd imaginari nisi imaginatio nostra ab aliquo moueat. ergo si imaginemur aliquā magnitudinē infinitā: videtur q̄ ad extra sit aliqua magnitudo infinita mouēs ad h̄s imaginatōez. Rñ datur q̄ de infinito nō possum^o b̄re nec h̄m^o aliq̄ceptū simplicē plusqz de chimera. lz b̄n aliq̄ceptū cōplexū de infinito h̄m^o. z illi nihil corruēt in re: p̄ter hoc q̄ non est aptus natus pzo aliquo supponere. lz bene partib^o eius. vnde ego bene cōcipio corpus z cōcipio ipsum eē finitū. z deinde remouēdo b̄ ab illo cōcipio corpus sine termino. z talis cōcept^o cōplexus non h̄z corruēt^o in re q̄uis pres eius h̄eantur. z talis cōceptus cōplexus est cōceptus infiniti. imaginādo ergo corpus infinitum nō mouemur ab aliq̄ extra qd sit infinitū. sed mouemur ab alyz rebz p quaz spēs diuidēdo eas ab inuicē formamus in nobis cōceptū de infinito. qui tñ sicut dixi fm se totū nō habet corruēt^o in re. sed fm pres eius recte sicut ē de cōceptu chimere.

Ad rationes ad p̄mā nego anīs. z rō negationis pz ex p^o rōe adducta ad quartā cōclonē Simili modo respondeatur ad secundam. **C** Ad tertias nego anīs. pro p̄batione dico q̄ aliquid eē cōpositum ex infinitis partibus equalib^o non sufficit ad hoc q̄ sit infinitum. sed requiritur cum hoc q̄ ille partes non sint cōmunicantes. sed q̄ oīno vna sit extra alteram. sed sic nō ē i p̄posito. **C** Ad quartā que stabat in hoc q̄ sicut magnitudo pōt diminui in infinitū p diuisionē ad subduplū. z ad q̄druplum zc. ita per appositionem illarum partū ad aliam magnitudinem illa alia videtur crescere i infinitū. f. ad duplū: z ad quadruplū zc. hoc nego. qz cum aliq̄ magnitudo per ablationē sue medietatis ad duplū diminuat. tūc alia sibi equalis p additionē illi^o ad eā ad sexgalez solum augeat: z sic nō tñ augeatur vna magnitudo p additionē alicuius. qd refecat̄ ab vna alia q̄tū dimiuit illa a qua sit refecatio. **C** Ad quintam dico q̄ non est possibile q̄ ex infinitis cozpozibus equalibus non cōmunicantibus fiat aliqd corpus infinitum deducta rarefactione z condensatione. Et cū dicebatur q̄ infinite essent ibi spissitudines circūflepe inter quas maxima esset finita. admittatur. Et cū vltērius arguebatur. ergo spissitudo ex omnibus his aggregata esset finita. bene cōcedit. sed aliter nō: si ille spissitudines haberēt se

admirabile in continua proportione. modo non est sic. unde non eodem modo habet se prima ad secundam sicut secunda ad tertiam et in hoc est dissimilitudo inter illas spissitudines et partes proportionales continui. nam pres proportionales in continuo se habent in continua proportione ita quod qualis est proportio primi ad secundum talis est proportio secundum ad tertium. et sic ultra. sic autem non est de illis spissitudinibus. Ad 6^{am} cum arguitur de superficie nego quod aliqua sit superficies infinita. Et cum arguebatur de angulo recto dico quod non est infinitus sed sit compositus ex infinitis angulis non coincantibus quorum quilibet aliquo dato est maior. scilicet angulo contingente. unde hoc non sufficit ad infinitatem anguli. sed requiritur si debeat esse in finitum quod sit compositus ex infinitis angulis non coincantibus. quorum quilibet angulo dato eiusdem speciei sit maiori. modo sic non est de angulo acuto rectilineo et angulo contingente. sunt enim anguli diversarum specierum. Ad septimam cum arguebatur de magnitudine lineali dico quod illa bene probat istam conclusionem quod infinita est magnitudo linearis. non tamen probat aliquam magnitudinem linearem esse infinitam. et primum est concedendum. secundum vero negandum secundum quod patet ex dictis in questione.

Adhuc autem necessarium infinita magnitudine esse etiam loca ipsarum et cetera. Textu metri. LVIII. Questio decima.

Quantum oppositorum erat utrum infinitum possit esse maius vel minus alio si essent plura infinita. seu utrum sit unum comparabile alteri. arguitur primo quod sic. quod si essent plura quodlibet eorum esset quantum. primum autem est quantitati secundum eas equaliter vel inaequaliter dicitur sicut dicitur Aristotelem in predicamentis. quod infinitum potest esse infinito equaliter vel inaequaliter. et per omnes comparabile secundum maius et minus. Secundo. omne comparatum alteri aut excedit ipsum. aut exceditur ab eo aut est equaliter ei. ergo sic videtur esse de infinito respectu infiniti si essent plura. Tertio infinitum est comparabile finito. quod maius est infinitum. ergo a fortiori est comparabile infinito. quia comparatio fit inter res eiusdem rationis modo magis conveniunt duo infinita quam finitum et infinitum. Quarto. si infinita si essent equalia vel inaequalia si equalia sic sunt comparabilia. si inaequalia tunc unum est maius et alterum minus. quia quanto metaphysice dicitur quod inaequaliter id est quod maius aut minus. Quinto duo infinita sibi inuicem supposita sic se possunt habere quod neutrum excederet aliud nec excederetur ab eo. ergo essent equalia. Sexta tenet. per unum principium geometricum. antequam patet. sunt duo ligna versus orientem infinita. et versus occidentem unum eorum non esset per transversum ultra aliud. et utrumque eorum esset pedalter latum. Sexto. omne totum est maius sua parte aliqua proportione. modo unum infinitum potest signari tanquam portio alterius sicut columna infinita esset portio infiniti undiqueque et multitudo partium medietatis est portio multitudinis partium totius. Septimo. omne contentum est minus corpore continente vel aggregato ex continente et contento. sed columna infinita esset contenta in infinito undiqueque si esset. ergo et cetera. Octavo illud quod totum occupat est maius illo quod non totum occupat. quod si non tunc pari ratione unum occuparet totum sicut alter. modo sic est de duobus infinitis quorum unum est infinitum undiqueque et aliud non. Nono. omne corpus est in loco sibi equali physico. saltem capiendo locum per spacio imaginato. ergo infinitum et locus eius in finitum sunt equalia et capiendo locum per superficiem continente in finitum. et sic saltem superficies continentis et superficies contenti que sunt infinite sunt equalia. Decimo sic. sit a. unum infinitum secundum longum pedalter latum et pedalter profundum. et b. conformiter longum et minus latum et profundum. tunc sequitur. a. excedit. b. secundum unam dimensionem et secundum quod. et non excedit secundum aliam. ergo est maius. ista tamen tenet. nam sic est in omnibus corporibus finitis. ergo ut sic esse in

finitis si essent. Et si diceretur quod in corporibus finitis sic sit non tamen in corporibus infinitis sic esset si essent. ut esse quodam voluntarium et sine ratione. Undecimo. omne figuratum alio figurato est equaliter vel maius vel minus. patet statim. quod equalitas et equalitas maxime probantur de figuris in geometria. modo si essent due coline infinite ipse essent figurate adhuc figuris eiusdem rationis. quod si essent plura infinita ipsa essent admirabile comparabilia. Undecimo. sit a. finitum dupliciter ad b. tunc continue per partes proportionales hore dupliciter utrumque. tunc statim patet quod nihil deperdit continue per horam de ista equalitate aut proportione. quod continue. a. est dupliciter ad b. ergo in fine adhuc est dupliciter. quod non deperdit subito in ultimo instanti cum additio sit successiva. et tamen in fine sunt duo infinita ut statim sequitur ex casu. et per idem potest argui quod unum infinitum ad aliud sit dupliciter tripliciter quadrupliciter et cetera. Undecimo. sit a mobile quod in qualibet parte proportionali hore pretereat unum pedale. et b. sicut tunc in fine. a. et b. fuerunt equaliter mota. ergo preterfuerunt spacia equalia. sed ex casu sequitur quod illa spacia sunt infinita. ergo per imaginationem sequitur quod duo infinita sunt equalia. et per omnes comparabilia. Undecimo. arguitur sic. moueat. a. per pedale et b. per pedale sicut prius in qualibet parte proportionali hore. tunc a. moueat in duplo velocius continue. ergo ex definitione velocioris posita. 6. physica. a. in duplo velocius moueat. ergo in fine preterfuit in duplo maius spatium. sed quodlibet eorum preterfuit infinitum. ergo unum infinitum alteri est dupliciter. et ita potest argui quod infinitum potest dupliciter et quadrupliciter. et sic ulterius. Undecimo. arguitur sic. infinitum posset augeri. ergo infinitum infinito potest esse maius. tamen tenet. ante probat. quod ad infinitum quod non est undiqueque infinitum potest fieri additio. quod ex descriptione augmentatiouis fiet augmentatio. quod augmentatio est portio quantitati additamenti. sic ergo argumentum est de infinito secundum extensionem. Deinde arguitur de infinito secundum virtutem vel intensionem. nam sit. a. una columna infinita. et b. una alia superposita. et sit. a. calidum uniformiter in quolibet puncto duobus gradibus intensius. et b. infinitum uniformiter frigidius in quolibet suo puncto uno gradu frigiditatis. tunc patet quod quodlibet pedale ipsius a. ager in parte b. cui supponitur. ergo totum a. ager in totum b. sed tam caliditas quam frigiditas est infinita. ergo unum infinitum ager in aliud. et quod agens excedit passum et est maius eo statim sequitur quod unum infinitum est maius alio. Eodem modo esse si imaginaremur a. esse unum graue ita quod quodlibet pedale eius esset duax librarum. et b. unum leue. et quodlibet pedale eius esset sicut una libra in granitate. quo posito a moueret. b. et faceret b. descendere tali velocitate sicut bipedale moueret pedale. et hoc esse a proportione dupla. ergo unum infinitum est alteri dupliciter. et per omnes maius. etiam quia a. est calidius b. vel grauius sequitur quod habet maiorem caliditatem quam sit frigiditas vel leuitas ipsius. b. et tamen utrumque illorum esset in finitum. Secundo sic. sit a. infinitum calidum infinite extensius et intensius. et b. infinitum habens caliditatem infinitam extensius solum. tunc cum a sit calidius b. in infinitum sequitur quod caliditas eius sit maior in infinitum quam sit caliditas b. que etiam est infinita. quod in uno pedali ipsius a. est caliditas infinita. et tamen est maior in toto a. Deinde arguitur de proportione infinita. quod de quanto euclidis. si aliqua fuerunt continue proportionalia proportio primi ad tertium est dupla ad proportionem primi ad secundum. modo qualis est proportio corporis ad superficiem talis est superficie ad lineam. ergo proportio infinita corporis ad lineam est in duplo maior quam sit proportio corporis ad superficiem. Secundo in eodem quinto euclidis dicitur. quod si due quantitates comparantur ad tertiam illa tertia habebit ad maiorem maiorem proportionem. sicut. 4. maiorem habent proportionem ad i. quam ad duo. ergo angulus rectus habebit maiorem proportionem ad angulum contingentem maiorem quam ad maiorem. et ad utrumque quod habet infinitam. ut patet tertio euclidis. ergo una proportio infinita est altera maior. Deinde arguitur de tpe. quod si mundus fuit ab eterno sicut fuit secundum Aristotelem. tunc

luna fuit infinities eclipsata. ergo totum tempus quo luna fuit eclipsata fuit infinitū ideo videt q̄ totū tēpus eternuz nō sit mai⁹ illo tempe in quo luna fuit eclipsata nisi tūc ponat vnū infinitū eē maius alio. 2° nō eēt eligibili⁹ nūc incipere h̄re bonū in ppetuū q̄ expectare adhuc 100000 ānoꝝ qz vtroq; modo habere^t bonum infinitū in duratōe 2 vna duratio infinita nō est maior alia. ergo 2°. ¶ 3° sequere^t q̄ nō esset fugibilis h̄re malū ppetuū aliquantū intensuz q̄ in duplo vel in quadruplo magis intensum. qd̄ videt eē falsum. 2^a tenet. qz vtrobiz esset malum similiter infinituz. 2 si alteꝝ nō esset maius tunc nō esset fugibilis. ¶ Deinde arguitur de deo. sequeretur q̄ deus nō pōt mouere ifinituz posito q̄ fecisset vnū infinitum. 2^a t3. qz deus nō eēt potētiōꝝ. ex quo vnū infinitum nō esset maius alio. ¶ 2° si faceat qualitātē infinitam que esset virtus infinita tunc deus non esset maioris virtutis: quod est incōueniēs. ¶ Tertio cuz ipse sit omnipotēs tollatur ab eo p̄ imaginationē virt⁹ calefaciendi 2 dimittatur quo ad alia tūc est min⁹ potens. ergo potētia infinita est diminuta. 2 tñ adhuc est infinita. qz pōt pducere infinitam frigiditatem.

Oppositum arguitur. nā infinitū si eēt occuparet locū sibi equalē vel spatiū imaginatū quod esset infinitum. 2 sic eēt infinitum infinito equalē qd̄ Ari. 2 commentator reputat impole tertio p̄bycoꝝ. mō si im possibile est infinitum infinito esse equalē pari rōne videt q̄ impole sit infinitum infinito eē maius vel minus. 2 per 2as v̄ q̄ impossibile sit infinito infinitum eē compabile. ¶ In ista questione primo ponā duas breues distinctiōes deinde conclusiones.

Prima distinctio est q̄ equalē d̄r dupl^r. vno mō quādo aliqua d̄r equalia sine additione 2 totuz toti est equalē in summa. 2 isto modo nihil simul est eidem equalē 2 equalē. Alio mō aliquid d̄r equalē alteri p̄ 3 qd̄. s. s̄m latum vel s̄m longum. aut a dextris aut a sinistris 2°. 2 sic aliq̄ s̄l sunt eq̄lia 2 ineq̄lia p̄ 3 qd̄. qz aliqua equalia p̄ 3 profundum sunt in equalia s̄m longū 2 etiā s̄m latū. ¶ 2° distinctio. q̄ aliqd̄ d̄r maius alio dupliciter. vno mō p̄prie qz ad aliqd̄ certuz bz maiorē p̄portionē sicut tripedale ad pedale habet maiorē p̄portionē q̄ bipedale. ergo est maius eo p̄prie sicut p3 ex qnto euclidis. 2° modo aliqd̄ dicit̄ maius alio improprie. qz cōtinet aliquod totū 2 adhuc plus lz nō habeat ad illud maiorē p̄portionē. sicut si. a. eēt aggregatuz p̄ imaginationē ex vno corpze 2 vna sup̄ficie. 2 b. eēt corp⁹ equalē a. accepto sine illa sup̄ficie. tūc a. eēt maius b. improprie. qz indiuisibile additum indiuisibili nō redit ipsum maius.

Quantum ad scdm p̄ p̄ma d̄clōne ponēde sūt tres sup̄pones. ¶ Prima est q̄ nihil pōt fieri maius q̄ sit solū ex alia ordinatione 2 situatione partiuꝝ. nec pōt fieri minus sine subtractione vel cōdensatione. s̄l nulla multitudo pōt fieri maior multitudo sine additiōe vnitatis nec minor sine subtractione. ¶ 2^a suppositio. q̄ quecūq; sibi inuicē supposita v̄l per imaginationē applicata sūt si vnū nō excedit aliud nec excedit̄. vnū eoz nec ē mai⁹ nec ē min⁹ alio. 2 s̄l ē de mltitudinib⁹ q̄ sic se h̄nt q̄ cuilibz vnitati in vna cōr̄ridet vnitatis in alia eaz vna nō est maior altera neq; minor. 2 hoc videt per se ma^m postq̄ vnū non excedit alterū. ¶ 3^a suppositio q̄ infiniti ad infinitū nulla est p̄portio finita sicut dupla v̄l tripla 2 cetera. qz tūc sequeret q̄ finitū esset medietas infiniti v̄l pars aliquota. ita q̄ finities sumpta faceret infinitū. quod implicat. 2 intelligo hoc de infinitis que essent eiusdē rationis. ¶ Tūc sit p̄ma d̄clō. nullū infinitū altero infinito ē mai⁹ aut min⁹. scilicet corp⁹ corpze. superficies sup̄ficie. multitudo multitudine. tempus tēpore. virtus virtute. p̄bat. nam impossibile ē infinitū esse sicut dictū est p̄s. q̄ 2 cetera. ¶ Aliter arguit̄

sic. nā per imaginationē sic possibile sit a. vnū corp⁹ in finitū vndiq; 2 b. sit vnū aliū infinitū pedaliter latū 2 pedaliter profundū 2 in ifinitū longū s̄m vsus occidentē tūc per imaginationē dimiō a. sumat p̄mū pedale de b. 2 fiat sp̄ciū. deinde 2^m addat p̄mō 2 fiat totū sp̄ciū. deinde 3^m. deinde 4^m 2 sicyltra. 2 nō fiat rarefactio nec aliud de additio. 2 cōtinuet̄ s̄m partes p̄portiones hore. qd̄ aduersariuz nō reputaret impossibile. tunc i fine hore totū s̄m erit infinitū vndiq; qz infinite sūt facte additiōes eq̄les. ponat̄ ḡper imaginationē q̄ applicet ipsi a. ac si duo corpora essent s̄l tūc non excedit a. nec excedit̄. qz qd̄lz vndiq; ē extēsum. ḡ per 2^m suppositionē nō erit maius neq; minus. sed ipsi b. nihil est additū nec ipsū ē rarefactū. ḡ per p̄mam suppositionē nō ē augmentatū. ḡ in principio qñ erat infinitū s̄m s̄m longum 2 ab vna parte nō erat maius q̄ a. neq; min⁹. sed tñ si aliqd̄ infinituz est v̄l pōt esse maius alio. a. deberet esse maius. b. ¶ Et si dicat q̄ nō imo forte sūt v̄l possūt eē duo alia ifinita quoz vnū eēt mai⁹ alio. hoc nō valz. qz de ḡbusciq; alyz infinitis pōt eodē mō argui vt fiat ratio in generali arguēdo sic. omne infinitū pōt taliter aptari sine diminutiōe vel augnētatione q̄ alteꝝ ifinitū nō excedet ip̄s nec excedet ab eo. ḡ nullū altero ē maius v̄l min⁹. a. n̄s p3 ex casu posito. 2ª tenet ex suppositionibus. ¶ Juxta eandē imaginationē segtur q̄ ex b. pōt fieri infinitū vndiquaq; 2 tñ b. adhuc nō esset diminutū. vt si capiat secūdū pedale 2 deinde 4^m 2 deinde 6^m 2 deinde 8^m 2 sicylterius p̄ 3 partes alternatas 2 ponat̄ in globo sicut p̄us 2 alia pedalia remanētia cōiūgatur. tunc p3 p̄positum. Nec soluz hoc segtur sed etiam ex ipso b. nō diminuto pōt fieri adhuc vnū aliud infinitum per eandē viā imo infinities infinita. Ex hac imaginatione segtur q̄ impossibile ē infinitū esse sicut dicebat̄ in p̄cedēti questione. ¶ Secōdo arguit̄ ad d̄clōsiōē sic. aut infinituz excederet infinitū excessū finito aut infinito. nō finito qz tunc eēt p̄portio in ifinitū parua. qd̄ p3. qz si eēt certa p̄portio sicut dupla: tunc finitū esset medietas infiniti v̄l p̄ aliquota. qd̄ est 2^a tertia suppositionē. 2 si est in infinituz modica tūc vnū nō ē maius alio p̄prie. sic p3 ex 2^a distinctiōne. Nec pōt dici q̄ vnū ifinitū excedat aliū excessū ifinito: qz aut hoc esset finite. s. in certa p̄portione sicut dupla vel tripla 2 cetera. aut infinite v̄ltra omnē p̄portionē finitam. nō potest dici p̄mū. nam tūc vnū infinitum esset medietas alterius infiniti cuius oppositū ostendit̄ 3° p̄bycoꝝ. nā sicut prius dicebat̄ nō posset assignari vbi esset medietas. sicut p3 de tēpore eterno. nec pōt dici 2^m. nam tunc non esset p̄prie maius sicut dicebat̄ in 2° distinctiōne sicut nec corpus ē p̄prie mai⁹ superficie nec superficies linea. ¶ 3°. nā sit a. vna linea sicut octo 2 b. sicut vnū. tūc secūdū partes p̄portiones hore cuilibet addat vnū. qd̄ est possibile secūdū aduersariū tunc in fine quelibz illaz lineaz erit infinita 2 etiam s̄m aduersarios a. in fine hore excederet b. excessū finito. s. per septē. sed hoc est falsum. qz inequalitas est diminuta i ifinituz. vñ sp̄ sit minor p̄portio in ifinitū a. ad b. in tali additiōe. 2 sic videt q̄ i fine hore talis p̄portio a. ad b. sit diminuta vsq; ad nō gradum. 2 per 2as in fine hore a. nō erit maius b. nec inequale. ¶ 4°. arguit̄ de multitudine. nā sit vnū pedale p̄ imaginationem diuisum per partes p̄portiones tunc super p̄mā partē sit aliquod album. super scōbas sit aliquod nigrum. 2 sup̄ tertiā itez aliqd̄ album. 2 super 4^m itez aliquod nigrū 2 sic alternatim de alyz partibus p̄portionalibus. tūc auferat̄ p̄mū nigrū 2 transferat̄ 2° album sup̄ scōbam ptē. deinde auferat̄ 3^m nigrū trāfferendo sic prius. 2 cōsequēter amoueantur omnia nigra. istum casum excederet aduersarij: tunc claz est q̄ sup̄ q̄libet partem erit aliqd̄ album. ergo per p̄mā sup̄ponem multitudo album nō ē maior nec minor multitudine partiuꝝ p̄portioaliū: 2 per idē patet ex principio casus q̄ tota multitudo album 2 nigrū

uale d̄r imp̄l̄n̄r

ma p̄ alio d̄r imp̄l̄n̄r

p̄ imp̄

3 sup

p̄ 2

Handwritten signature or mark at the bottom center.

Handwritten mark at the bottom right.

rum non est maior nec minor multitudinum partium proportionalium: ergo sequitur quod alba et nigra simul sumpta non sunt plura nec pauciora quam alba solū. Eodem modo si sup̄ p̄mā ponat̄ vnū albū: deinde trāfferēdo ponat̄ sc̄dm̄ albū sup̄ mille simā: deinde super millesimā ab illa: sic sequēter pbabit̄ vt̄ p̄us q̄ partes p̄portionales nō sunt plures q̄ illa alba: et simile arḡ^o solet fieri de coronis vel colūnis. ¶ Quinto arguit̄ de virtute. et sint a. et b. due virtutes infinite s̄m̄ aduersarios respectu effectū eiusdē rōnis: tūc arguit̄. q̄stuncūq̄ pōt̄ a. t̄m̄. pōt̄ b. ergo neutra excedit reliquā. n̄a nota est. et āns p̄z. q̄z si a. potest plus q̄ b. tūc b. nō est virtus infinita. et nō posset t̄m̄ q̄ vna alia posset plus. ¶ Et confirmatur: q̄z ex effectib^o arguit̄ maioritas virtutis. ergo si virtus est infinita pōt̄ in effectū infinitū: et iam pbatū est infinitū infinito non eē maius: ergo vna talis virt^o nō pōt̄ eē maior q̄ alia. ¶ Pro 2° conclusio sit prima suppositio. q̄ portio alicuius nō eē equalis illi cuius eē portio: et cū quo eē eiusdē rōis: hoc videt̄ per se notū. q̄z si negaret̄ eodē modo posset dici q̄ pars et illud cuius eē pars eēt̄ idē vel equalia. ¶ Secūda suppositio. si vnū sup̄ excedit et trāscēdit aliud et nō ab aliqua parte excedit ab illo illa nō sunt equalia: q̄d videt̄ eē per se manifestū ex q̄d no minis equaliū. ¶ Tertia suppositio. si ab equalib^o equalia demas que remanēt̄ erūt̄ equalia: siue depra habeat̄ p̄portionē ad residua siue non: sicut si a. duobus angulis rectis remoueat̄ur duo anguli contingēt̄ equalēs: restat̄ equalia. Et itēz si equalib^o iugant̄ equalia tota sūt̄ equalia siue habeat̄ p̄portionē siue nō sicut p̄us: et nō est rō quare ista sint magis vera de finitis q̄ de infinitis si eēt̄. ¶ Tūc sit sc̄da conclusio. aliqua duo infinita nō sūt̄ equalia pbat̄. nā sit a. corpus infinitū vnde quaq̄z per aduersariū: tūc in eo pōt̄ signari portio que est pedat̄ lata et p̄funda et i infinitū lōga solū vsus occidentē q̄ sit b. tūc arguit̄ sic. a. et b. nō sūt̄ equalia. ergo aliqua duo infinita nō sūt̄ equalia. āns p̄z. quia b. est portio a. ergo p̄ p̄mā suppositionē b. et a. non sūt̄ equalia. S̄z n̄tia conclusio. nam ipsum a. est simpliciter infinitum sine additione et sine rarefactione s̄z quod patet̄ ex probatione precedentis conclusionis. ergo si a. et b. non sunt equalia aliqua duo infinita non sunt equalia. ¶ Confirmatur āns huius rōnis. a. transit̄ vltra b. in aliqua parte et non excedit a. b. in aliq̄. ergo non sunt equalia. āns p̄z. ex casu. n̄tia t̄z. per sc̄daz suppositionē. ¶ Sc̄da. sit a. pedaliter latū et p̄fundū et in infinitū longū versus occidentēz solū. et b. s̄m̄ modo. et superponant̄ ita q̄ vnus non trāscēdat alteruz. tūc a. et b. vident̄ esse equalia si aliqua infinita sunt equalia. deinde iungat̄ ipsi a. corpus quatuor peduz: et sit c. et ipsi b. iungat̄ d. corpus vnus pedis. tūc arguit̄. si a. et b. non sunt equalia habet̄ intentū. si sint equalia. ergo per tertiam suppositionem. ad iunctis c. et d. equalib^o tota sunt in equalia. ergo duo infinita. s̄a. c. ex vna parte. et b. d. ex alia sunt nō equalia. q̄d est p̄positū. ¶ Confirmat̄. sint a. et b. corpora vt̄ p̄z^o. et trahat̄ a. ad orientē usq̄ quo a. trāseat̄ extremitatē b. tūc a. suppositum b. trāscēdit ipsum. et nō ec̄uerso. ergo a. et b. nō sunt equalia. ¶ Tertio. sint a. et b. duo infinita qualitercūq̄z non tamen vndiquaq̄z. tūc adiungat̄ c. q̄ drupedale. ipsi a. et d. vni^o pedis. ipsi b. tūc vel duo. infinita a. c. et b. d. non sunt equalia. et habetur p̄positum. vel sint equalia. et tūc de p̄ris equalib^o. s̄a. et b. remanēt̄. per tertiā supponē. et d. equalia. q̄d est cōtra p̄ositum. Si dicat̄ q̄ a. et b. non sunt equalia hoc est q̄d peto. et sic semp̄ sequitur p̄positum. ¶ Confirmatur. sint a. et b. vt̄ p̄ius. que si nō sunt equalia h̄i intentū. si sint equalia adiūgatur. ipsi a. secundū latum vnū infinitū omnino s̄m̄. quod sit c. et ipsi b. vnū pedale. q̄d sit d. tūc vel a. c. et b. d. sunt equalia vel nō equalia. si nō equalia habet̄ intentum. si sint equalia tūc per tertiā suppositionē. demptis a. et b. ē libet remanebit̄ c. infinituz equale d. finito. q̄d eē impossibile. ¶ Quarto pōt̄ argui. de multitudinibus. et sit a. multitudo partium p̄portio

naliū vni^o ordinis quāti pedalis. et b. multitudo infinita partium p̄portionalium alterius ordinis. vt̄ vbi gratia. a. sit multitudo medietatū p̄portionalium. et b. tertiaz. tūc ipsi a. addat̄ vnitas. q̄ sit c. et ipsi b. addat̄ vna alia multitudo infinita. que sit d. tūc. si a. et b. nō sunt equalia multitudo infinita. si sint equalia. aut ergo a. c. et b. d. nō sunt equalia. et hoc est p̄positum. si sunt equalia. tūc de p̄ris equalib^o. s̄a. et b. residua remanēt̄ equalia. s̄c. vnitas et b. multitudo infinita. s̄z hoc est impossibile. n̄a tenet̄ per tertiā suppositionēz. ¶ Alter pōt̄ argui. quia quedā multitudo infinita est portio alteri^o multitudinis infinite: ergo q̄dā cuidā non est equalis. n̄a t̄z. p̄ p̄maz suppositionem. pbat̄ antecedēs. quia si sit multitudo infinita alborum et nigrorum simul: multitudo infinita alborū solū est portio multitudinis infinite alborū et nigrorū occupatū p̄tes p̄portioales alic^o et inuixta imaginationē. et rōnis ad p̄mā conclusio. ¶ Cōsiliū mō pōt̄ argui de virtutib^o. q̄z nō d̄nr̄ infinite. nisi q̄z p̄nt̄ p̄ducere infinitū effectū: et iō ex nō equalitate effectū arguet̄ nō equalitas cāz vel v̄tutū. ¶ Concludat̄ ergo q̄ in quolibet ḡne in quo p̄nt̄ imaginari infinita aliq̄d alteri est non equalis: et b. conclusat̄ iuxta d̄cā et c̄cessa aduersarioz. ¶ 3° conclusio. nulla infinita sunt adiuicē cōparabilia: pbat̄. nullū infinitū est mai^o alio nec min^o. p̄ p̄mā conclusio. q̄ vel oīa sūt̄ equalia vel nō sūt̄ adiuicē cōparabilia. s̄z nō oīa sūt̄ equalia p̄ sc̄daz conclusio. q̄ oīa nō sūt̄ adiuicē cōparabilia. et hoc dicit̄ 2°. ¶ Quarta conclusio. infinita si eēt̄ nō eēt̄ adiuicē cōparabilia. p̄z p̄ conclusio p̄cedētē. etiā essent̄ adiuicē cōparabilia. pbat̄. q̄z ad ipole sequit̄ q̄d̄z. mō impossibile est eē infinituz. et p̄ n̄is impossibile eē eē infinita sic dictū eē i p̄cedētī q̄one. q̄z c̄. ¶ Quintas conclusioes ifero q̄dā corzla. ¶ Primū. infinitū nō pōt̄ augeri nec addēdo finitū nec addēdo infinitū: p̄z b̄ q̄z augeri eē fieri mai^o. mō infinitū nō pōt̄ fieri maius: aliter enī aliq̄d eēt̄ maius infinito. q̄d eē cōtra p̄mā conclusio. ¶ 2° corzla. q̄ nec pōt̄ minui nisi tollēdo infinitū et cū b̄ q̄ remaneat̄ solū finitū: vñ existēte infinito nō pōt̄ minorari. ¶ Tertio sequitur q̄ non pōt̄ duplicari nec triplari. q̄z hoc est augeri: nec eēt̄ subduplicari vel subtriplari. q̄z tūc diminueretur ipō remanētē infinito. modo nūquā finitū eēt̄ subduplicū ad infinitū aliter enī ex duob^o finitis posset cōstitui infinitū. q̄d eē falsū. ¶ Quarto sequit̄ q̄ infiniti nō eē pars p̄prie d̄cā nec aliquota. sicut duo sunt pars ipoz sex: nec etiā nō aliquota sic tria sunt pars ipoz quoz. p̄z. nā talis pars infiniti nō eē aliq̄d finitū q̄z infiniti ad finitū nō eē aliqua p̄portio nisi sic lineē ad p̄t̄erū. Nec eē aliq̄d infinitū. q̄z tūc infinitū ad infinitū haberet̄ aliquā certā p̄portionē q̄ eēt̄ iter maius et min^o: et oīs pars eē minor suo toto et sibi cōparabilis: sed infinitū infinito nō eē cōparabile. nec minus nec maius. ¶ Quinto sequit̄ q̄ infinitū nō est totū nisi valde iproprie. p̄z. q̄z totū d̄r̄ relatiue ad p̄tem: et iā ostēdit̄ est q̄ nō h̄z p̄tem. ergo c̄. ¶ Sexto sequit̄ q̄ ipsi infiniti est portio valde iproprie. sic forte diceret̄ p̄ctū eē portio lineē. sic d̄r̄ p̄ posterioroz q̄ suba lineē est ex p̄ctis. et sic lineā diceret̄ p̄z^o infiniti: et infinitū p̄z^o infiniti: sed nō p̄prie: q̄z infinitū nō habet̄ p̄prie portio. necq̄ finitaz necq̄ infinitam. ¶ Septimo sequit̄ q̄ infinitum posset demi ab infinito: sed eēt̄ absq̄ diminutiōe infiniti. imo infinitus infinita sicut pōt̄ patere ex p̄mā et q̄tra rōne facta ad p̄mam conclusio. ¶ Octauo sequitur q̄ per cōtinuā augmētationē finituz fieret̄ subito infinitū. si pole esset fieri infinitū. ita q̄ in instanti sit finitum et imēdiate post infinitū. vel e^o. s̄. in instanti est infinitū. et imēdiate ān erat finitū. Sicut p̄z in exēplo i trāsp̄ositione partium p̄portionalium: vnde est vnū istans in quo sit trāsp̄ositio subitō de multitudine finita ad infinitā recte. sicut est dare p̄mū istans in quo q̄libet pars p̄portioalis alicuius cōtinuū est p̄trāstā: et imēdiate ān illud istās s̄. ¶ 9° corzla. q̄ p̄ subtractionē finiti ab infinito infinitū fieret̄ subito finitū. ita q̄ in tali subtractione deueniret̄ ad aliq̄d istās i quo p̄mo erit verū d̄re nūc illud per subtractionē factū est finituz et imēdiate

3. 9. 0
9. 2. 0
p. 2. 2. 2
23
3. 2. 2. 2
9. 1. 2. 2

te ante h non. **C** Decimo sequitur q infinitum non potest mouere ifinitu nec successiue nec subito. 7 hoc dicit Aristo. p hui. nō successiue. qz talis velocitas seqtur pportione mo uetis ad motu: nō ifiniti ad ifinitu nō est pportio: nec subit o. qz tūc ifinitu eēt mai⁹ ifinito in ifinitu. qd est falsum.

Ad rationes ad pma quādo dicebat ifinitu si esset esset qtu. vtz est: etiā si esset ipz non esset qtu cum ad ipole sequantur ddictoria. 7 sic ifinitu si eēt vel si eēt plura vnū esset maius alio. 7 esset sibi cōpara bile: 7 nō eēt maius alio nec eēt sibi cōparabile. 7 ideo qcqd tibi placet seqtur ad ifinitu esse. **C** Ad scdm. omne cōpara bile 7c. ccedo totum. sed nego q sit sic de ifinito. quia ifi nitu nō est alicui cōparabile. **C** Ad tertiā. ifinitu esset cōpa rabile finito 7c. ccedo. etiam dico q nō eēt cōparabile fini to. cū sicut iam dicebat ad ifinitu esse sequatur ddictoria postquā ifinitu esse est ipossibile sicut pbatū est in pcedē ti qstione 7 sformiter etiā potest respōderi ad omnes alias rationes iuxta idem fundamentum.

Quod quidem igitur non est corpus omnino infinitum ex his manifestum 7c. Textu pmeti septuagesimi quinti. Questio XI.

Sextum pposito erat. vtz mundus sit magnitudo finita vel ifinita: videt q sit magnitudo ifinita. qz totū occu pat. tale at est ifinitu. **C** Secdo nisi mundus eēt magnitudo ifinita extra mūdū videret eē spaciū ifinitu. 7 sic adhuc seqtur q eēt da re actu ifinitu: cuius oppositū pus dciū est.

Et cfirmat. qz si mūdus esset magnitudo finita aliqs exis in extremo mūdi vtiqz posset extēdere brachiū suū: cū nul lū videat esse ipediēs ipz. 7 per nōs ibi videt eē spaciū: 7 nō finitū. qz nō videtur rō vtiqz ad qtu illud spaciū esset exten sum paise. Et cfirmat qz nisi extra mundū eēt spaciū vel lo cus seqref q vltimū celū nō moueret localr. hoc est falsuz. falsitas nōtis pz qz mouetur 7 non alio motu specie a motu locali. ergo. nā pbat. nā tunc vltimū celū nō eēt in loco 7 per nōs non mutaret locū: 7 cum latio seu motus localis sit loci mutatio seqtur illud quod dictum est. s. qz vltimum ce lum non mouetur localiter.

Oppositum vult Aristo. in lra qui probat hoc tanqz vnā cclonē pncipalē q mūdus sit ma gnitudo finita. **C** Vic erūt duo articuli. Primus erit de pncipali qsito. Scdus erit postqz mūdus est magnitudo finita vtz extra ipm sit aliqd. puta spaciū ifinitu vel aliqd aliud. de quo iam tangebatur in arguēdo.

De primo sit ista cclō q mūdus est magnitudo fin ta. pbat. mūdus ē magnitudo iuxta pus dicta. vel ergo est magnitudo finita vel ifinita. si finita ha be⁹ ppositū. si ifinita tūc seqtur q aliqd eēt actui ifinitu. cuius oppositū oīsum est in pcedētibz.

De secundo videt q extra mundū sit locus: quia aliter nō posset saluari q vltimū celū moueret localr. **C** Deinde videt q extra mundum vtiqz sit spaciū: qz extra mundū deus posset adhuc creare vnuz lapidē: sed talis nō eēt i diuisibili: imo aliqd spaciū diuisibi le videret occupare. **C** Scdo. qz deus talē lapidē extra mundū creatū potest mouere motu recto: 7 facere eum di stare plus ab vltimo celo qz pus: sed nō potest talia facere nisi per spaciū. **C** Tertio de⁹ extra mūdū posset creare du os lapides quoz vnus esset ex alterū. ergo videt q de fa cto extra munduz sit ex. sed ex est dria loci vel spacy: ergo videt q extra mundū sit spaciū. **C** Confirmat. qz si tales lapides nō essent sibi iniucē immediati. sicut deus posset eos creare: tūc vn⁹ videret distare ab alio. 7 p nōs extra celū vi dere⁹ esse distantia per quā tales lapides creati. distarent.

Quarto. nā ponat q de⁹ extra hūc mundū formet duos alios mūdus 7 illi tres mūdi 7 tingerēt se sicut spere imaginā tur se 7 tingerē: videt q iter illos tres mūdus 7 pūcta in qb⁹ 7 tingerēt se eēt spaciū mediū 7 distātia media. alr. n. tāgerēt se s3 suplicies 7 nō scd3 pūcta. qd est falsū. **C** Quito. nō mi nus ccedēdū est spaciū extra celū q iter orbē lune eēt cce dēdū si oia corpora ifra ccauū orbis lune exntia eēt anni hilata: s3 tali annihilatiōe scā adhuc iter latera celi esset spa ciū. pbat. qz adhuc latera orbis lune distarēt sicut nūc posi to q orbis lune remanet in sua qstitate 7 figura. vñ nō opoz teret ppter talē annihilatiōe latera celi sibi iniucē eē pri ma que admodū bñ accidit de laterib⁹ vesice expulso aere.

Et cfirmat. tali annihilatiōe scā de⁹ de nouo pōt creare vnū lapidē ifra latera celi q plus distaret ab vno polo qz ab alio: immo pōt illū lapidē mouere ab vno polo ad aliū: ista aut nō pnt saluari nisi inter latera celi remaneret distātia.

Sexto. vbi nō est corpus. s3 pōt eē. ibi est vacuū. s3 extra mundū nō est corp⁹ cū mūdus sit vniuersitas entiu. sed pōt ibi esse. qz de⁹ posset ibi creare corp⁹ de nouo. qz videt q ex tra mundū sit vacuū ifinitu: cū nō appareat ad qtu illud p cise deberet terminari. **C** Septimo. videtur q vtiqz extra mundū sit aliqd. qz dicit Aristo. in lra extra mundū eē entia inalterabilia optimā vitā ducētia. **C** De isto articulo sit p ma cclō. extra mūdū nō est corp⁹. pbat sic. oē corp⁹ vel mū dus est vel ps mūdi. imo oē ens 7 nō solū corp⁹ cuz mūdus sit vniuersitas entiu. s3 nec mūdus nec pars mūdi est extra munduz. qz c. **C** Scdo si extra mūdū eēt corp⁹ vel hoc esset simplex vel mixtum cum omne corpus sit tale. si dicatur q sit simplex cū nō sint nisi gnqz corpora simplicia s3 spz: oporteret q illud corpus eēt alicuius spē de istis quinqz: 7 sic oporteret q vel eēt nāe celestis vel nature elemētoz. si nāe celestis eēt ps mūdi. 7 sic non eēt ex mundū. si nāe ela lis adhuc eēt ps mūdi. 7 sic nō eēt ex mundū. si aut eēt mix tum adhuc eēt pars mūdi. 7 sic nō eēt ex munduz. vnde oē corp⁹ siue sit simplex siue mixtū est ps mūdi. **C** 3°. si extra mundū eēt corpus vel hoc eēt ibi nāliter vel violēte. si eēt ibi nālī 7 nō pōt dici. qz oē corpus siue simplex siue mixtū h3 alibi qz extra mūdū locū suū nālem. 7 cum vnus corpis fm spēm nō sint plura loca nālia fm spz sequit q tale cor pus nō eēt ibi nāliter. nec pōt dici q violēte: qz tūc ille loc⁹ eēt alicui alteri corpori nālis. qd est ipossibile. qz neqz esset nālis simplicis neqz mixto. **C** Scdo cclō. extra mundū nō pōt eē nāliter aliqd corp⁹. pbat. qz nec pōt ibi eē nāliter cor pus simplex nec corpus mixtū: qz tale nec pōt ibi esse natu raliter nec violēte sicut iaz pbat. **C** Tertia cclō. ex mun dum nec est nec pōt eē nāliter aliqs locus. pbat. nāz si sit talis locus eēt alicui corpi naturalis 7 alicui alteri violēt⁹. qd est falsuz. sicut pz ex iam pbat. **C** Quarta cclō. ex tra mundū nec est nec pōt esse vacuū. pbat. nā vacuū dicitur vbi nō est corpus: sed pōt eē. modo licet extra celuz non sit corpus cū hoc etiā nō pōt ibi esse corpus. 7 per nōs nō est ibi vacuū nec pōt esse. vnde hic terminus vacuū cum sit ter minus priuatiu⁹ nō significat solū carentiā corporis alicubi s3 cū 7 notat aptitudinē essendi corpus ibidez. **C** Quinta cclō. nec extra munduz pōt nāliter esse motus. pbat. vbi nō potest naturalr esse corpus nec potest esse locus ibi non potest esse motus. sed extra celum non possunt esse h. ergo 7c. maior est nō. ex hoc q ad oēm motuz regrif corp⁹. minor pz ex dictis. **C** Sexta cclō. extra mundū nō pōt eē tēpus. pbat. vbi nō pōt esse motus ibi nō potest esse tē pus. sed extra mundū nō potest esse motus per pcedentem cōclusionē. igit nec tempus. maior pz. ex hoc q tempus est idē cū motu: quarto physicoz. **C** Septima cclō. deus 7 itelligētie nec sunt extra mundū nec sunt in mundo circun scriptiue pz ex co: qz huiusmodi carent situ 7 magnitudine. **C** Octaua cclō. de⁹ 7 itelligētie sunt extra mundū pūatiue

ideft non habent fitum in mundo. patet per precedentem
conclufionē. cū quo bene stat q̄ deus ⁊ intelligētie sunt pars
mūdi licet non habeant fitū in mundo. ¶ Er omnibus his
cōcluditur hoc q̄ Aristoteles dicit in primo hui⁹. q̄ extra
mūdū nec est corpus: nec est locus: nec est vacuus: nec est
motus: nec est tēpus: sed extra mūdū sunt entia ialterabi-
lia optimā vitā ducentia: exponēdo li extra priuatiue scōm
intellectū precedētis clufionis. ¶ Nonā clufio. ad saluan-
dum q̄ deus supernaturaliter extra mūdū poffet creare vnū
lapidē vel duos: vel vnū alium mūdū: vel plures nō opor-
tet ponere q̄ de facto extra mūdū sit spaciū vel vacuum
vel distantia vel aliq̄ tale. pbaf. naz si extra mūdū de fa-
cto effet aliq̄ tale deus poffet illud annihilare ⁊ nō minus
illo annihilato poffet creare extra mūdū illa que vellet fi-
cut modo. igit̄ modo ponere extra mūdū talespaciū vel ta-
lē distantia ppter creationē alicuius extra mūdū poffibile
supnaturaliter videt̄ esse frustra oīno: quia ṽsimiles fierēt
difficultates tali spacio annihilato que fiūt modo. Etiam
bñ verifimile apparet q̄ deus non velit facere aliqd̄ extra
istū mūdū: nec etiā aliū mūdū extra istū. qz si plures crea-
turas mūdanas voluiffet feciffet potuiffet istū mūdū in du-
plo vel i triplo maiore feciffet: sic ppter creationē aliquoz
de nouo nō oportuiffet ipm̄ dimiffisse extra istū mūdū aliq̄
spaciū. ¶ Decima clufio est. si oīa ifra orbē lune eēt anni-
hilata. celo remanēte in sua figura ⁊ q̄titate nihil eēt iter la-
tera celi. p̄ de se. nam si aliqd̄ eēt iter latera celi nō oīa eēt
annihilata inter latera celi. q̄ est tra hyppotesim. ¶ Un-
decima clufio. tūc oēs iste eēt negāde. vacuū est iter late-
ra celi. distantia est iter latera celi ⁊ ṽsimiles. p̄ qz eēt affir-
matine quaz̄ subiecta p nullo supponerēt. ¶ Duodecima
clufio. adhuc vnus polus distaret ab alio distantia curua. p̄
qz talis distantia curua puta medietas celi effet inter eos.
¶ Tredecima clufio. tali casu p̄posito poli mundi ⁊ similit̄
latera celi nō distaret distantia recta. pbatur. nam tūc si fin
lineam rectā iter ea eēt distantia non oīa essent annihilata
inter orbē lune: q̄ est ṽ hyppotesim. ¶ Sed diceret̄ si in
dicto casu non distaret distantia recta: ergo tāgerent se. nega-
tur n̄tia. nā plus ad tactū regiritur. s. q̄ vnū sit p̄tensum
vsq̄ ad aliud: sed hoc deficeret in dicto casu. ¶ Adhuc dice-
res si non distaret saltē essent imediata ppter hoc q̄ aliqua
dicunt̄ imediata ppter priuationē medij iter ea. modo i di-
cto casu iter ea nō effet mediū. ¶ Respōdet̄ q̄ si ly imme-
diate exponit̄ ip̄ proprie. s. negatiue solū. sic q̄ illa dicant̄ ime-
diata iter que nō est mediū. ⁊ q̄ hoc sufficiat: bene cederē
q̄ essent imediata. nec ppter hoc oporteret q̄ eēt prima.
sed si ly imediata exponat̄ pp̄ie. ⁊ affirmatiue. s. sic q̄ talia
sint cōiuncta scōm superficies eozū extremas. ⁊ iter ea non
iterciperēt mediū tunc nego. q̄ in isto casu latera celi eēt
imediata: qz licet iter ea non iterciperetur medium non ta-
men ppter hoc sunt cōiuncta: ⁊ prima scōm superficies eo-
rum extremas. nec vnū eozūz effet p̄tensum: vsq̄ ad aliud:
nec cōtigerent se: q̄ tamē requirit̄ ad aliq̄ esse prima: ⁊ cō-
iuncta: ⁊ esse imediata dicto modo. ¶ Juxta istaz̄ imagina-
tionē dico. q̄ si de⁹ crearet iter latera celi vnam fabā omni-
bus alus prius sic annihilatis inter latera celi potest illa fa-
ba moueri absq̄ hoc q̄ fieret pp̄inquoꝝ vel remotioꝝ a la-
teribus celi. ¶ Sed diceret̄ quo motu vel locali vl altera-
tionis vel augmentationis. ⁊ cetera. Dico q̄ vno motu: qui
non effet alteratiōis nec augmentationis nec localis: lz eēt
eiusdē speciei cum motu locali: ⁊ hoc si per motum localem
intelligimus motū. quo aliquid mutat locū verum. ⁊ non so-
lum imaginatūz vel imaginabile. vnde dico q̄ talis motus
fabe non eēt localis. sic accipiēdo motum localem. ⁊ tamen
effet eiusdē speciei cum eo recte. sicut fortes lz non haberet
albedinē tamen bene adhuc effet eiusdē speciei cum plato-
ne albo. ita q̄ sicut albū est quoddā predicatum non perti-

nēs ad subaz fortis vel platonis. sic dico q̄ ly localē ē q̄dā
nō p̄tines ad subaz mor⁹ q̄ of localis vl mor⁹ eiusdē sp̄ei: cū
motu locali: hoc nō obstante dico. q̄ adhuc nō sunt nisi tria
genera motūz scilicet augmentationis ⁊ diminutionis cōpu-
tando ambos pro vno. ⁊ motus alteratiōis. ⁊ mor⁹ qui dicit̄
tur localis denominationē accidentali ⁊ extrinseca si secun-
dum ipsum mobile mutat locū veruz. sed non diceretur lo-
calis: si mobile secundū ipsum non mutaret locum. ¶ Jux-
ta idem dico q̄ vltima spera nunquam mouet̄ motu locali:
nisi tunc largius vellemus capere motum localem: scilicet
quo aliquid mutat locū verum vel imaginatum vel imagi-
nabilem. sed vltima spera bene mouet̄ motu eiusdē spe-
ciei cum motu locali. ¶ Juxta dictam imaginationem vl-
terius possumus imaginari: q̄ sicut deus poffet omnia in-
fra latera celi annihilare absq̄ hoc q̄ latera celi se tangerēt
sic in aliquo paruo loco: vt in grano mily ip̄e potest ponere
vnū corpus: ita magnū sicut totalis mundus absque ali-
qua cōdempsatione vel rarefactione vel cozpoz penetrati-
one: vnde ita imaginandum est de cozpoze christi in hostia
parua: nam in illa parua hostia corpus christi est ita magnū
sine cōdempsatione. ⁊ penetratiōe quacūq̄ sicut erat pro
nobis peccatoꝝbz̄ suspensuz in cruce. ¶ Juxta idem possu-
mus imaginari q̄ in tali puo grano mily poffet creari vnuz
spaciuz centum vel mille leucarum: vel quotquot volum⁹
Et consequenter imaginandum est q̄ aliquis homo in vno
grano mily poffet ambulare per mille leucas de vno extre-
mo antequā pueniret ad aliud. ⁊ plura alia similia iuxta B
essent concedenda.

Ad rationes ad p̄mā. mundus occupat totū. potest
hic dici q̄ mūdus non occupat aliud
spaciū a se: ⁊ ideo sicut nō occupat seipsum ita nō occupat
aliud spaciū. Vel aliter dicat̄ sicut p̄us dicebat̄ q̄ dicit̄ ifi-
nitū est q̄d totū occupat vey est q̄ totū occupat spaciū vey
⁊ imaginabile: sed hoc nego de mūdō. ¶ Ad scōaz. nisi mū-
dus effet magnitudo ifinita extra mūdū effet spaciū infi-
nitū. nego frequentiā. qz nec ppter hoc effet extra mūdū
spaciū finitū nec ifinitū. Ulterius gratia materie argumēti
dico q̄ extra mūdū deus poffet creare bene spaciū finitū.
tantū q̄tum sibi placeret absq̄ hoc q̄ illud spaciū effet ifi-
nitū. ¶ Ad tertiā si mūdus effet magnitudo finita tunc ali-
quis existēs in superficie vltimi celi poffet extēdere brachiuz
suū. nego. ⁊ cum dicebat̄ nullū effet impedimentū resistēs
vltra mūdū: placet mihi: sed vltterius dico q̄ hoc nō obsta-
te non poffet ppter defectū receptaculi sicut loci vel spacy
in quo brachiū reciperet̄ brachiū suū extēdere. ¶ Ad cō-
firmationē si extra celū non esset locus vel spaciū vltima
spera nō moueret̄ localiter. cōcedo. cum quo tamē bene stat
q̄ mouet̄ motū eiusdē speciei cum motu locali. ⁊ de hoc di-
cebatur in cozpoze q̄stionis. ¶ Deinde erant ibi facte alie
rationes. iuxta 2^{am} articulū questionis: q̄bus etiam proba-
batur q̄ extra mūdū esset spaciū: que etiā restant solūde.
¶ Ad primā. extra mūdū deus poffet creare vnū lapi-
dem. placet mihi. sed vltterius dico q̄ talis lapis nō esset in ali-
quo spacio neq̄ diuisibili neq̄ idiuisibili. qz non esset in lo-
co aliquo sicut nec totalis mūdus. bene tamen concedo q̄
quando crearetur lapis extra mūdū etiam crearetur spa-
cium extra mūdum. ⁊ illud spaciū non esset aliud q̄ ille
lapis creatus. ¶ Ad secundam. deus potest illum lapidem
creatum extra mūdum mouere elongando ipsum a celo.
dico q̄ verum est. sed hoc non potest esse nisi etiam crearet
spaciū in quo moueretur. ⁊ per quod haberet certuz sitū
ad centrum vel celum: ⁊ ad partes celi. sed postquā deus ab-
solueret illum lapidem a determinato situ ad celū ipse nec
esset prope celum nec longe a celo: ⁊ de hoc etiaz dicebatur
in cozpoze questionis. ¶ Ad tertiā deus potest extra mū-
dum duos lapides creare quozum vnus esset extra alium

concedo accipiendo ly extra negatiue ad istum sensum qd vnus nō esset in alio. sicut nec vna intelligentia est in alia: s; vltorius dico qd non pōt facere vnū eorum extra aliūz positiue. nisi cōcrearet eis spaciū vel distantia per qd vel quā vnus eorum esset extra aliū. r vltorius dico qd extra negatiue acceptū non est differētia loci vel spacy. sed bene extra positiue r affirmatiue acceptū. ¶ Ad quartam. ex eodē fundamēto dicatur. ¶ Ad quinta dico. qd soluitur ex his que dicebantur in scdo articulo. ¶ Ad sexta vbi nō est corpus s; pōt esse ibi est vacuū. breuiter illud pōt negari. qz vacuū nō debet imaginari tanq; dimensio separata. sed tanq; corpus nō locans qd aptum natū est locare. r qz extra mundū nō est tale corpus. segtur qd nec est ibi vacuū. ¶ Iuxta istō dico. qd si omnia ifra orbē lune eēnt annihilata non ppter hoc iter latera celi esset vacuū. lz bene cōcedere qd orbis lune esset vacuus: r iuxta hoc esset cōcedendū qd vacuū esset vna bona res puta celū. ¶ Sed diceret cōmuniter dicitur qd vacuū nihil est: cōcedo. qz nullū est corpus qd aptū natū sit locare qd de facto locet. r ita hoc debet intelligi. r non aliter. r istud cōcordat dictis Aristotelis. in 4° phisicorū. qz ipse vocat locū nō dimēsiōne sepatā nō occupatā corpe: sed corpus locans scōz vltimā eius supficiē. Sic etiā scōm hoc nō debemus vocare vacuū dimensioē sepatā: vel imaginatam nullo corpore occupatā. sed debem⁹ vocare vacuū corpus: qd non locat. sed aptū natū est locare. r ideo dicit Aristoteles qto phisicorū. describens vacuū qd sit locus nō repletus corpore. ¶ Ad septimā extra mundū sunt entia inalterabilia rē. quid sit dicendum ad h etiam patet ex quibusdam conclusionibus positis iuxta scōm articulus. r hoc de questione sufficiat.

¶ Ad mediū itaq; qd huc si inferē terra inde hic fereretur illuc secundū naturā: r si manet hic inde nō violētia: r feret secundum naturā huc. vna enim secundū naturam rē. Textu pmeti septima gesimi septimi.

Questio XII.

Bonum est iuxta ordinē Aristotelis pcedere. r querere mō circa terra materiā pncipalē quā pertractat Aristot. in pmo huius. s. iuxta finitāte mundi in multitudie. circa quā duo sūt. iquirēda. Primū est. vtz supposito qd eēnt plures mūdi terra vnus mūdi moueret ad mediū alteri⁹ mūdi. scōm est. vtz sint vel possint eē plures mūdi. ¶ De pmo arguit qd nō. Nā si deus ad istū mundū faceret vnū aliū nō ppter hoc terra vnus mūdi haberet aliā inclinationē quas habet. sed iam nō moueret vel nō inclinatur moueri alicubi nisi ad mediū huius mundi. ergo neq; tūc. assumptū patet. ex eo qd ex quo terra est vnū corpus simplex habet vnicam inclinationē: scilicet ad vnicū locū r non ad diuersa. s. scōm speciē. ¶ Scdo. si sic vel hoc eēt nāliter vlt violēter. nō nālī nā terra istius mūdi nō posset moueri ad mediū alteri⁹ mūdi nisi ascēderet in isto mūdo. sicut pz ituenti. modo ascendere non cōpetit naturalr ipsi terre scōz nām eius propriā. sed violēter. Si autē dicat qd terra huius mūdi moueret violēter ad mediū alteri⁹ mundi tunc nō oporteret: nec esset necessariū si plures eēnt mundi qd terra hui⁹ mūdi moueretur ad mediū alterius mundi postq; esset violentū. r haberetur ppositū. Et etiā. qz hoc est cōtra Aristotelē in littera qd dicit qd nālīter terra vnus mūdi moueret ad terrā alteri⁹ mūdi. Et ex alio. qz si terra istius mundi moueretur ad mediū alterius mūdi: quādo veniret ad aliū mundū descenderet ad mediū alterius mūdi: modo descēdere conuenit terre naturalr. r non violēter. ¶ Tertio. si esset alius mūdi ignis vnus mūdi non moueretur ad ignē alterius mundi. igitur nec terra ad terrā. ¶ Sequētia tenet a simili. antecēdēs

patet. nā hoc non posset esse nisi ignis vni⁹ mūdi fieret centro alterius mūdi ppinquior. r sic ille ignis descenderet: qd nō veniret nālīter igni. ¶ Sequētia tenet. ex hoc qd cētro fieri ppinquius est descendere. s; qd ignis non nālīter descendat pz. qz ex quo naturalr ascēdit eidē simplici cōuenirent plures motus scōm spēm. r hoc naturalr. cui⁹ oppositū est pū pbatum. ¶ Quarto. si eēnt plures mūdi illi essent eiusdem rōnis. igit sicut terra in isto mūdo gescit in medio hui⁹ mūdi nālīter. ita terra alterius mūdi quiesceret in medio alterius mūdi naturalr. r sic vna non tēderet ad aliam. sed ad mediū sui mūdi si esset extra ipsūz. quia tenderet ad mediū sibi ppinquius. sed si cōtingeret qd equaliter abytroq; distaret gesceret iter ambo sicut ferruz inter duos adamantes equalr trabentes. ¶ Quinto. nāz terra vnus mūdi nō posset moueri ad terrā alterius mūdi nisi diuideret celū huius mundi r etiā celū alterius mūdi. modo hoc est impossibile postq; celū est idissolubile. ¶ Sexto. adhuc supposito qd videret celum nō posset moueri vsq; ibi nisi trāsiret vacuū iterceptū iter illos duos mūdos q postq; non possent se tangere s; superficiē postq; essent sperici iter eos interciperet vacuū. modo corpus simplex quale est terra non posset moueri in vacuo sicut pz. 4° phisicorū. igit rē.

Oppositum determinat Aristot. In ista questione. pmo ponende sunt. q̄tuoꝝ conclusiones preabulare. secundo respondendū est ad questū.

Prima est oia graua nālīter mouent⁹ ad suū locū nā lē. s. deorsum. r leuia ad suū. s. sursum si nō fuerit impedimentū. pbat ex hoc qd q̄to aliqd est grauius tanto ceteris paribus descēdit velocius. igit nō violēter. sed nālī. aīs pz ad experiētia. nā tenet. qz si hoc non eēt nālīter sed violēter tūc grauitas resisteret r maior grauitas magis resisteret. r p̄ nīs tardius moueret. Et ista conclusio patet salu⁹ p̄ fitas duaz opinionū de motu terre ad mediū. Una dicit qd terra in pncipio mūdi fuit ppe celū: r quando celum icepit moueri violēter tali modo motus pulsa erat ad mediū. r sic adhuc fieret quādo aliqd graue esset positū sursum sicut terra vel aliqd tale. violēter motu celi pelleret ad mediū recte. sicut quādo ponit aliqua faba vel aliqd tale in aliqua scutellā r velociter circūuoluit illa scutella faba ppter motū scutelle pellit ad mediū. ¶ Erat 2° opinio qd terra moueret ad mediū quādo eēt extra ipm motu tractus. imaginabat. n. qd centz mūdi traheret sibi terrā r similt alia graua r sic ambe iste opinionēs imaginant⁹ graua moueri ad mediū motib⁹ violētis. vna qdē dixit qd hoc fieret motu pulsus. alia motu tractus. isti autē motus sunt violēti. ¶ Contra istas opinioēs est conclusio nra. Contra tamen cui⁹ pbatio nem dubitat. nam si valeret argueret consimili forma. grauiora mouent⁹ velocius sursum q̄ leuioza. igit motus grauiū sursum est naturalis. antecēdēs pz. de plūbo quod velocius pycit⁹ sursum q̄ pluma. vnde si cōsequētia ad conclusio nem facta valeret. r ista valere videret. ¶ Respondetur. qd ista instantia nō valet. nā dicebat in ratione facta ad conclusionem vniuersalr. quāto aliquid ē grauius. tanto velocius descēdit. modo quāuis grauius velocius pnciat⁹ sursum. tamen falsū ē qd quanto aliquid ē grauius tāto velocius mouetur sursum. imo aliquid posset eē ita graue qd non posset pyci sursum. sed nihil pōt esse ita graue. quin aptum natum sit descendere imo quanto grauius tāto veloci⁹. Dic incidēter possumus notare causas quare plumbū remotius proyicitur q̄ pluma. r p̄ a proyiciente sibi commensurato. cuius causa est. nam illud qd ē grauius ē receptiuum pluris virtutis a proyiciente. r ē diutius retentiū illius virtutis. ppter pluralitatē materie q̄ vnum leue sicut pluma vel aliquid tale. r ita mediante illa virtute recepta r retenta velocius. r remotius pycitur. ¶ Secundo arguit⁹ ad conclusionem sic. graua in descendendo mouentur velocius in fine q̄ in

principio. & similiter leuia in ascendendo. ideo tales motus talibus corporibus sunt naturales & non violenti. antecedens patet ad experientiam. consequentia probatur. quia proprium est motibus naturalibus saltem in medijs vniuersalibus in fine itendi: & motibus violentis in fine remitti. nam in motibus violentis virtus motiua fatigatur & debilitatur continue. & sic in fine mouet tardius: quod non est in motibus naturalibus. Tertio arguitur ad conclusionem. si graua non mouerent naturaliter deorsum: sed violenter: sequeretur quod mouerent naturaliter sursum. modo hoc est falsum. ostenditur per hoc quod cui aliquis motus est violentus: est ei oppositus naturalis. & hoc si sunt motus simplices. Sed diceretur contra. nam sequitur quod si terra moueretur violenter ad sinistram moueretur naturaliter ad dextram. postquam motus ad sinistram & motus ad dextram sunt motus contrarij. Respondetur quod non est simile. quia motus sursum & motus deorsum sunt motus contrarij simplices: motus autem ad dextram & motus ad sinistram sunt motus contrarij mixti. modo illud quod dicebatur intelligitur de motibus contrariis simplicibus & non mixtis. Secunda conclusio. si esset alter mundus terra istius mundi esset eiusdem speciei specialissime cum terra alteri mundi. & sic de alijs corporibus simplicibus ex quibus vterque componitur. per hoc primo. quod aliter hoc nomen mundus diceretur eoque uoce de isto mundo & de illo. modo hoc videtur esse falsum. Secundo. quia operationes talium corporum essent conformes sicut calefacere excipere. & huiusmodi. Tertio. quia eis deberentur idem motus in specie corporum simplicium quod non sunt nisi tres sicut prius dicebatur. Quarto. quod vel isti duo mundi dependerent ab eodem primo principio. vel diuersis similibus tamen & eiusdem speciei: vel a diuersis diuersarum specierum. istud per se sufficiens tamen diuisione. Si dicatur primum. tunc isti mundi deberent esse omnino similes. per hoc. quia causa eadem & nullo modo diuersificata non debet parere dissimiles effectus. simili modo est dicendum si illi duo mundi sint a duobus principijs eiusdem speciei. quia cause similes debent parere similes effectus. si vero isti mundi sint a principijs diuersarum rationum seu specierum. tunc vnum istorum principiorum est altero melius & perfectius: & sic naturaliter prius. ergo alter principium ab ipso dependeret & etiam mundus suus quia omnia essent adinuicem ordinata & ad vnum primum. Tertia conclusio. corpus quod naturaliter inclinatur ad aliquem locum: inclinatur ad illum ad quacumque distantiam. per hoc. quia in quacumque distantia ipso manente obtinet suam formam que est causa talis inclinationis naturalis. modo posita causa ponitur effectus. 3° per hoc. quia terra posita magis sursum ita bene inclinatur ad locum suum naturalem sicut terra posita minus sursum. Sed contra diceretur aliter. terra in loco suo non est grauis. ergo in loco suo non videtur habere talem inclinationem. dico quod imo. quia in loco suo habet inclinationem ad manendum ibi: & extra locum suum habet inclinationem ad mouendum se ad locum suum naturalem: & ita proportionaliter dicatur de alijs elementis. etiam falsum est quod terra in loco suo non sit grauis. vnde si extra locum suum est grauis & cum venit ad locum suum non potest illam grauitatem sequi quod in loco suo est sic grauis sicut extra. verum est tamen quod illa grauitas extra locum naturalem habet vnum officium: & in loco naturali aliud. cum enim terra extra locum suum fuerit posita sua grauitas inclinatur ipsam ad motum ad locum suum: & cum est in loco suo eadem grauitas inclinatur ipsam ad quietem: & ideo in loco suo naturali non potest. & ad istum intellectum auctores de ponderibus procedunt corpora in suis locis naturalibus non esse graua. Secundo dubitatur. nam ad hoc videtur quod distantia aliquid faciat. ut si vnus ignis esset in medio mundi. vna pars moueretur versus vnam partem puta versus septentrionem & alia versus meridiem versus celum ad locum ignis. & tamen si ille idem ignis esset ex vna parte centri mundi. tunc totalis ille ignis moueretur vel versus vnam partem solum vel versus aliam. Respondetur quod distantia bene facit quod aliquid inclinatur moueri secundum diuersas eius partes per diuersas vias ad suum locum naturalem: sed nunquam distantia faceret quod aliquid inclinat

retur ad suum locum naturalem. Quarta conclusio. quocumque graua eiusdem speciei. & quocumque leuia eiusdem speciei tendunt vel inclinantur ad eundem locum numero si sunt simplicia. probatur. quia si due terre dimittantur cadere ad deorsum videmus quod inclinantur ad eundem locum pura deorsum. & eodem modo. & per eandem viam si ponantur cadere de eodem loco successive. Sed contra. diceretur aliter. diuersa in specie tendunt ad diuersa loca in specie. ergo diuersa in numero tendunt ad diuersa loca in numero. Secundo. nulla inclinatio naturalis est ad impossibile: sed impossibile est plura in numero esse in eodem loco in numero naturaliter. ergo naturaliter non inclinatur corpora distincta in numero ad eundem locum in numero. Tertio. non videtur quod vnus ignis ascendit ad locum suum versus septentrionem aliter versus meridiem. modo ista sunt diuersa loca in numero. Ad ista. ad primum. negatur similitudo. & ratio est. quia quocumque simplicia vel similia eiusdem speciei nata sunt facere vnum per continuationem quod quidem vnum habet vnum locum in numero naturaliter sui: & cuiuslibet sue partis: ergo & quilibet pars inclinatur ad eundem locum in numero. Per hoc ad 2um dico quod non est impossibile plura partialia esse in eodem loco sui totum. & hoc in eodem loco totali. Per hoc idem ad 3um dico quod ambo illi ignes mouentur ad eundem locum in numero totalem: qui est concauitas orbis lune: cum quo bene stat quod partes totius habent distincta loca in numero partialia.

Quantum ad secundam pono vnicam conclusionem responsalem ad questionem. scilicet quod si esset alter mundus non concentricus huic mundo terra istius mundi haberet inclinationem mouendi ad medium alterius mundi & e converso. licet forte haberet impedimentum veniendi ibi propter hoc quod celum non est dissolubile secundum quod arguebatur in principio questionis. probatur. omnia simplicia eiusdem speciei naturaliter inclinatur ad eundem locum in numero per quartam conclusionem. ita quod nulla distantia talem inclinationem posset impedire. per tertiam conclusionem. sed terra huius mundi & terra illius essent eiusdem speciei. per conclusionem secundam. & terra huius mundi naturaliter mouetur ad medium huius mundi. per primam conclusionem. igitur terra illius mundi moueretur naturaliter ad medium huius mundi. Sed quod hoc est impossibile. quia pari ratione fieret e converso secundum Aristoteli. concluditur quod impossibile est esse plures mundos non concentricos naturaliter. cum quo bene stat quod deus posset facere plures per suam omnipotentiam. 3° de hoc in sequenti questione latius tractabitur.

Ad rationes ad primam dico. quod si miraculose fierent plures mundi vnus extra alium eccentrici: non mirum quod tunc terra huius mundi iciperet habere aliam inclinationem quam ante habuit: etiam dico quod deus habet posset facere: quod obtineret vnicam inclinationem: videlicet mouendi solum ad medium sui mundi. sed Aristoteles breuiter diceret quod hoc non potest fieri. Ad secundam & ad omnes sequentes dico concedendo omnia ista illata ex concessione si miraculose fierent plures mundi eccentrici. sed secundum Aristoteli. concedendo essent consequentie. & quia consequentia secundum ipsas essent ipsa: antequam ipse reputatur impossibile. scilicet esse plures mundos. ad quod secundum ipsam concederetur sequi quodlibet: iuxta illam regulam. ad ipse potest sequi quodlibet. & sic est finis questionis.

Contra autem non solum vnus est: sed & impossibile fieri plures. Adhuc autem quod sempiternus & incorruptibilis existens & igenitus dicimus &c. Textu comenti nonagesimi secundi.

Questio. XIII.

Secundum propositum erat. ut sint vel possint esse plures mundi. probatur quod sic. quia hic terminus mundus est terminus communis. igitur vel actu vel potentia habet plura supposita. & per consequens vel actu sunt vel potentia possunt esse plures mundi. antecedens

patet. per omnes consequentia probatur. per hoc qd terminus comunis dicitur qui predicabilis est de pluribus. **Secundo** melius est bonum et perfectum multiplicari quam non multiplicari. sed mundus est quoddam bonum et perfectum sicut prius dicebatur. ergo melius est esse plures mundos quam unum. et quia hoc est possibile apud deum. et cum deus faciat de possibilibus quod melius est: sequitur quod sunt plures mundi. **Tertio** mundus potest generare alium mundum sibi similem. ergo potest esse plures mundi. **Quarta** tenet. ante probatur. quod mundus est quoddam perfectum. et non orbatum. tale autem secundo de aia. potest generare sibi similem: cum generare arguat perfectionem. **Quarto** videtur quod saltem possunt esse plures successiue: quia iam sunt alia mixta in numero. Et sicut alia elementa que erant sunt centum anni. et illa sunt partes mundi. quibus non manentibus eisdem videtur etiam quod mundus non maneat idem et sic videtur quod saltem possint esse plures mundi successiue.

Oppositum vult Aristoteles. In ista questione proponuntur distinctiones. secundo conclusiones.

Prima distinctio est. quod esse plures mundos possumus imaginari dupliciter. scilicet simul vel successiue: sicut dicimus quod possunt esse plures phenices quare una succedit ad aliam. **Secunda** distinctio. plures esse mundos simul possumus imaginari vel quod essent concentrici: vel quod essent eccentrici. concentrici quod sicut si superlunum celum nostri mundi imaginamur unum orbem terrenum: et ultra illum unum orbem aqueum: et ultra illum unum orbem aerem: et ultra illum unum orbem igneum: et ultra illum orbem celestes conformes orbibus celestibus nostri mundi. vel si imaginaremur nostram terram unum orbem: infra quem esset aggregatum ex orbibus celestibus contiguum concavitati orbis terre nostre. infra quod aggregatum ex orbibus supercelestibus imaginemur quatuor elementa sicut in nostro mundo. et sic possumus imaginari infinitos mundos concentricos et ascendendo et descendendo. **Sicut** possumus imaginari plures mundos eccentricos: vel quod unum totaliter sit extra alium: et hoc quod contingant se quemadmodum plures globi positi in uno sacco: vel quod non contingant se: sed sint separati ab invicem. vel sic quod unus non sit extra alium. sed quod in aliqua parte nostri mundi sit alter mundus: sicut si in luna imaginaremur unum alium mundum vel in sole. et sic de aliis stellis.

Tunc sit prima conclusio. si essent plures mundi concentrici non oporteret quod terra unius mundi moueretur ad terram alterius mundi. probatur. quia cuiuslibet mundi terra gesceret naturaliter. propter hoc quod omnium illarum terrarum unum esset centrum seu medium. Unde imaginandum est quod si terra esset concava et in medio concavitatis esset medium mundi ita gesceret naturaliter sicut modo. Ex quo concluditur quod contra pluralitatem mundorum eccentricorum non valet ratio Aristotelem. quia arguit quod nec sunt nec possunt esse plures mundi propter hoc quod terra unius moueretur naturaliter ad medium alterius. licet illa ratio bene probet istam conclusionem que potest esse secunda conclusio. huius questionis. impossibile est esse plures mundos eccentricos. et hoc naturaliter. **Tertia** conclusio. impossibile est naturaliter quod sint plures mundi successiue unus post alium. probatur. nam si sic tunc iste mundus esset corruptibilis secundum se totum. et tunc etiam celum esset corruptibile cuius oppositum postea ostenditur. verumtamen antiqui bene dixerunt mundum non corruptum totaliter sed aliquando fieri deordinationem entium et reuerti omnia in quoddam chaos confusum. et quando iterum entia ordinarentur debite dicebant iterum esse alium mundum. et ista de ordinationem et ordinationem dicebant fieri per litteram et amicitiam. sed istud non valet quia per tale deordinationem mundus non corrumpitur ex eo quod deordinatio est unum predicatum accidentale. et ideo potest verificari affirmatiue et negatiue successiue de aliquibus sine hoc quod illa entia corrumpantur. **Et** si dicatur quando entia sunt deordinata tunc non dicitur mundus sed quando sunt ordinata tunc dicitur mundus. **Sed** breuiter hoc non valet. nam tunc hoc nomen mundus esset nomen connota-

tiuum. **Quarta** conclusio. impossibile est aliquo modo esse plures mundos. probatur. impossibile est esse plures primos motores. ergo impossibile est esse plures mundos naturaliter siue eccentricos siue concentricos. **Quinta** tenet. quia si essent plures mundi: in quolibet esset unum primum celum. et etiam unus primus motor. ante concludit Aristoteles. id est metaphysice in fine ubi dicit. mala autem est pluralitas principum. unus ergo princeps. **Sed** alius dicit. retinetur quod non oporteret propter hoc esse plures principes omnium illorum mundorum: quia in quolibet esset unus motor mouens propter illum primum tanquam propter finem. hoc remouet cometatores. et dicit quod hoc non valet: eo quod primus motor mouet propter se. et hoc probatur sufficienter in. id est metaphysice. et ideo non valeret dicere tales primos motores mouere propter unum alium motorem. **Secundo** arguit ad idem rationem Aristoteles. quia iste mundus stat ex omni materia pertinete ad formam mundi. ergo non esset materia ex qua posset esse vel fieri alter mundus. **Quinta** tenet. antequam probatur. quia iste mundus continet omnia corpora simplicia que non sunt nisi quinque secundum speciem sicut prius dicebatur: que quidem corpora simplicia cum aliis corporibus hic in isto mundo existentibus dicuntur materia mundi. **Ultima** conclusio. que stat cum precedentibus quod est possibile secundum naturaliter esse plures mundos tam simul quam successiue. tam eccentricos quam concentricos sicut deo placeret.

Ad rationes ad primam dico quod non solum iste terminus mundus. imo etiam iste terminus deus et ille terminus sol sunt termini connotati. non quia de facto supponatur pro pluribus: nec quia possint esse plures res pro quibus supponatur: sed quia non repugnat talibus terminis ex forma et modo suorum ipsorum supponere pro pluribus licet ex parte rerum significatarum repugnet. **Ad secundam** quam dicebat melius esse esse plures mundos: dico quod non. sed dices semper maior multitudo bonorum est melior. illud est falsum. quia tunc melius esset esse plures deos quam unum. quod tamen est falsum. quia hoc est impossibile. ergo non est melius. unde quam pro multitudinem bonorum tollere ordo vniuersi non esset melius esse plura bona quam unum qualiter fieret in opposito. **Ad tertiam** nego ante. et quando dicitur generare sibi simile arguit perfectionem: verum est inter corruptibilia que non possunt permanere secundum idiuuuium. sed inter incorruptibilia argueret imperfectionem. **Ad quartam** dico quod illa bene probatur quod plures possunt esse mundi successiue diuersi ab invicem partialiter. et hoc bene conceditur. cum hoc tamen stat quod non possunt esse plures mundi successiue diuersi ab invicem totaliter.

Si itaque aliquid potest moueri stadia centum: aut leuare pondus semper ad plurimum dicimus putatam leuare centum: aut stadia ire centum et cetera. **Textu** cometeri cetera simidecimiseti. **Questio XIII.**

Nunc expedit iuxta ordinem Aristotelem. tractare de vtrum mundus sit generabilis et corruptibilis vel ingenerabilis et incorruptibilis. postquam ostensum est quod mundus est magnitudo perfecta. et magnitudo finita: et quod non sunt plures mundi. Sed quia generabile et corruptibile includit potentiam: ideo iuxta istam maiorem primo quodam sunt aliquid circa terminationem potentiarum. vnum per quod tendit est vtrum quod actiua determinet per maximum in quod potest agere. 2° vtrum quod passiuum terminet per minimum a quo potest pati. 3° vtrum quodlibet ens habeat potentiam respectu sue durationis per maximum tempus per quod potest durare. **Quarto** vtrum omne corruptibile necessario corrumpitur. **Quinto** vtrum aliquid de nouo genitum possit perpetuari. **Sexto** vtrum generabile et corruptibile conuertantur ad invicem. **Septimo** concluditur mundum esse incorruptibilem et perpetuum. **De primo** videtur primo quod sic per Aristotelem in littera. **Secundo** si potentia actiua non terminaretur maximo in quod posset. tunc non esset dare pondus maxi-

num quod fortis posset portare. sed hoc est falsū. nā si nō tūc quocūq; pōdere dato qđ posset portare adhuc maius pōt portare. & sic infinitū pōdus pōt portare. qđ est falsum

Tertio ponat vnus lapis sicut octo in grauitate sup caput fortis potētie sicut. 8. p̄cise qđ seruet in tali potētia per tps & lapis silr. tunc vel for. sustinebit lapides. vel lapis deprimet sortē. si dicat p̄mū segtur qđ potētia fortis est terminata ad maximū qđ pōt sustinere. qz ita graue lapidē & non grauiorē. & habet ppositū. Unde q̄rūcunq; iste lapis esset grauior excederet potētia for. & cum qlibet excessus sufficit ad motū statiz ille lapis deprimet sortē. si autē dicat qđ for. nō potest sustinere illū lapidē segtur qđ ille lapis deprimet sortē. & sic a pportioe eq̄litas fieret actio: & etiā seq̄ret qđ potētia dep̄siua lapidis terminat ad maximū qđ pōt deprimere. qz ad potētia for. vt s̄ qđ si eēt maior sustineret lapides cū qlibet excessus sufficit ad actionē.

Quarto sit vnus mediū vniformiter difforme sup̄ terminatū ad n̄ gradū resistētie. iferi? aut ad gradū resistētie eq̄lem potētie motiue alicui? grauis descēdētis p̄ ip̄m: & sit illud medium b. & mobile qđ dz descēdere p̄ ip̄s a. tunc b. est maximū spaciū qđ a potētia motia pōt p̄rāssire. qđ potētia actiua? terminata ē maxio in qđ pōt. n̄a tenet. āns pbat. nā tm̄ pōt & nō plus ex quo extremū ip̄i? b. ē eq̄le i resistēdo cū potētia ip̄i? a. in mouēdo.

5° elonget vnū visibile p̄ aliq̄ distantia a me vsq; quo primo ip̄s non videat nec possit videre ppter elōgationē: tūc distātia iter oculū meū & illud visibile terminata ad ip̄s exclusiue est maxima distātia p̄ quā illd visibile potuit agere in visum meuz visionem. Ex quo segtur qđ ē dare maximā distātia p̄ quā aliq̄ potētia actiua puta obiectū pōt agere in suā potētia passiua. puta oculū.

6° nō ē dare minimā distātia p̄ quā nō. ergo est dare maximā distātia p̄ quā visibile pōt agere i visuz: n̄a cōiter cecidit ab oibus de hac mā loquētibus. āns pbat. qz si eēt dare minimā distātia p̄ quā n̄. tūc p̄ illā nō. & p̄ quālibet minorē visibile pōt agere i visum. sed hoc nō. nā sit illa. verbi gr̄a pedalis: tūc arguo sic. visibile: si poneret b̄n ppe oculū r̄igeret qđ ppter paruitatē distātie nō posset videri. qđ distātia pedalis nō erat minima p̄ quā illd visibile nō potuit agere in visū. āns p̄ iuxta illud. sensibile positū supra sensu nō facit sensationē.

7° est dare maximā velocitatē qđ potētia actiua pōt mouere. ergo terminata est p̄ maximus: n̄a r̄z āns p̄. d̄ de pō sup̄nāl. qz dat̄ maxia velocitas qđ mouet vltimā sperā. vnde ppter imutabilitatē suā & sue voluntatis & ppter inalterabilitatez vltime spere non pōt sperā vltimā neq; tardius neq; velocius mouere. hoc idē p̄ de potētia naturali. qz est dare maximā velocitatē qđ a. mobile descendit p̄ b. mediū ex eo qđ potētia nālis i sua actōe agit f̄z vltimū sui conatus potentie.

Oppositum arguit. qz si potētia actiua terminatur maximo in qđ posset agere vel excederet illud vel nō excederet: si nō excederet nō pōt agere in ipsum ex eo qđ a pportioe eq̄litas nō puenit actio: nec a pportioe minoris inequalitatis. si autē excederet: vel excessū diuisibili v̄l̄ idiuuisibili. n̄ idiuuisibili sic cōiter cecidit: cū nō sit dare excessum indiuuisibile. v̄n̄ B̄ eēt non excedere si diuisibili. ergo per medietatē illius excessus i mai? posset cū qlibet excessus sufficit ad motū. & per r̄sequēs illud nō erat maximū in qđ illa potētia actiua potuit: & B̄ ē intētū.

Notandum est hic qđ potētia actiua potest comparari vel ad resistētia v̄l̄ ad distātia: vel ad effectū: v̄l̄ ad tps: vel ad velocitatez: vel ad spaciū in motu locali. ergo r̄c.

In ista qōne erūt sex articuli. in p̄mo enim ponaz q̄sdaz distinctiones & terminoz expositiones. secundo dicam de comparatione potentie actiue ad resistētia. tertio de comparatione potentie actiue ad distātia. 4° de comparatione potentie actiue ad effectū. 5° de comparatione potētie actiue ad spaciū.

ad velocitatem. 6° de comparatione potētie actiue ad spaciū. De comparatione autē potentie actiue ad tempus videbit̄ seq̄sū in tertia questione pposita.

Quantum ad p̄mum sit prima distinctio qđ potentiarum quedā dicit̄ actiua & quedā passiua. **1^a** distinctio. potentiaz passiuaruz quedam dicitur receptiua solū & de illa nihil ad ppo^m. quedā est receptiua & cū hoc resistitiua & de illa ad ppo^m. **2^a** distinctio. potētia r̄u actiua: qđā finita sic pō nālis. quedā ifinita sicut potētia dei. **3^a** distinctio. potētia: actiua: qđā est motiua: quedā portatiua: qđā leuatiua: qđā pductiua. **4^a** distinctio. potētia: pductiua: qđā est pductiua sube. qđā pductiua q̄litas. **5^a** distinctio. potētia: pductiua: q̄litas: qđā est pductiua q̄litas sibi filis: sicut caliditas pductiua caliditatis. qđā at̄ ē pductiua q̄litas dissilis sicut lux est pductiua luminis: & color est pductiuus sp̄ei visibilis. **6^a** distinctio. adhuc potētia: qđā ē pductiua alicuius effectus qđ postq̄ pduct̄ ē inuat potētia ad v̄lteri? pducēdū. qđā at̄ nō. **7^a** p̄mi sic ignis qđ postq̄ pduxit ignez ppe se inuat ip̄s ad pducēdū ignē a se magis remote. Exēpluz sc̄di. sicut ē lumē. B. n. postq̄ pductū ē a luce nō inuat ad v̄lterius pducēdū lumē. ita fili? postquā pduct̄ est a p̄re nō inuat patrē ad vnū aliū filiū pducēdū.

8^a distinctio potētia finita terminari r̄igit qđ dupl̄r imaginari. vel maximo. vel minio. vel maxio i qđ nō. vel a quo nō. v̄l p̄ qđ nō & cetera. vel minimo i qđ nō. v̄l minio p̄ qđ n̄ r̄c. **Maximū** vocat̄ i qđ pōt vel a qđ pōt aliq̄ pō agere vel pati. & i nullū mai? sed i qđlibet min?. vel a nullo maiozi. sed a qđlibet minoi? s̄z minimū vocat̄ i qđ v̄l a quo aliq̄ potētia pōt agere vel pati & i nullū min? vel a nullo minoi. s̄z i qđlibet mai? vel a quolz maiozi? s̄z maxi? qđ nō vocat̄ qđ nō vel a quo nō vel p̄ qđ n̄. s̄z cuiuz maiozi illo dat̄ mai? qđ nō. s̄z minimū r̄ illo dat̄ min? i qđ v̄l p̄ qđ sic. Ecce q̄tuor descriptōes q̄t tuor terminoz. In istis descriptōib? q̄tuor q̄tū ad primas duas descriptōes istoz duoz terminoz maxi? & minimū r̄cordo cū cōiter loquētib? i ista mā. s̄z q̄tū ad duas alias descriptiones discordo ab eisdem. & apparet mihi qđ quantum ad hoc melius sit describere alio modo illos duos terminos maximum quod non & minimum quod non q̄ ipsi describant. vnde ipsi vocant maximum a quo non illud a quo non nec ab aliquo minoi: sed a quolibet maiozi. & minimum in quod non illud in qđ nō nec in aliquod maius. sed in quodlibet minus. in hoc apparet mihi qđ non bene dicant nisi plus addant. nam sc̄dm hoc non posset saluari qđ esset dare minimam distātia v̄ltra quā aliquod visibile posset videri. qđ tamen est falsū. immo oppositū ipsi dicunt. nam secundum eorum expositiones esset minima distātia v̄ltra quam non aliquod visibile potest videri. sit ergo illa pedalis. tunc v̄ltra illam distātia illud visibile non potest videri. sed v̄ltra quālibet minozem. & tamen hoc est falsum: quia aliqua posset esse distātia ita parua prope oculum si visibile qđ esset v̄ltra illam & non remotius ab oculo non videretur. sicut arguebatur etiam ante oppositum.

Tunc sit prima conclusio: qđ potētia infinita nō terminatur maxima resistētia nec minima: nec maxima in quā nō. nec minima in quā nō potest agere. probatur. quia talis potentia non est terminata. ergo nec sic nec sic postq̄ est infinita.

Secundo ad hoc qđ aliqua potentia aliquo dictorum modorum terminetur requiritur qđ in aliqua resistētia possit & in aliq̄ nō. mō sic non est de potētia infinita ex eo qđ in quālibet pōt. **De**inde ante q̄s ponā r̄elusiones de potentia finita & naturali pono primo vnā cōclusionē p̄cambulā quā oportet supponere in probationibus sequentium. & sit ista. si quilibet excessus sufficit ad continuandū motum inceptū. tunc quilibet ex-

quedam recepti
Soluz
quedam recepti

qđ dicit.

qđ dicit.

qđ dicit.

quadruplin
qđ dicit p̄
aliq̄s term

no bene

qđ dicit.

qđ dicit.

g. p̄cambula.

potentia actiua potest comparari
 1. ad resistētia
 1. ad distātia
 1. ad effectū
 1. ad tempus
 1. ad velocitatez

cessus sufficit ad motū incipiendum et inchoandum. istius conditionalis antecedens cōmuniter omnes cōcedit: licet non cōmuniter omnes concedat cōsequens. sed probo dictam conditionalem esse verā. et ideo si conceditur aīns oīz cōcedere oīs. vñ arguo sic. si nō quilibet excessus sufficeret ad inchoandum motū: et tamē sufficeret ad continuandum motum. hoc videretur esse ex eo q̄ inchoare motum esset difficilius q̄ cōtinuare motum: tūc sic. vel ergo inchoare motum est finite difficilius vel infinite q̄ continuare motum. non pōt dici q̄ infinite. quia tunc oporteret esse excessum infinitum. nec aliquis excessus finitus sufficeret ad inchoandū motū. cui^o oppo^o p̄ ad experientiam. si autē dicatur q̄ inchoare motum est finite difficilius q̄ continuare motum. sit ergo. verbi gratia q̄ solum in duplo et sit excessus a. qui per aduersariū non sufficit ad inchoandū. sed bñ ad cōtinuandū. Tūc sic. quilibet excessus p̄ aduersariū sufficit ad cōtinuandū. ergo medietas a. sufficit ad continuandū. et cum inchoare sit solum in duplo difficilius sequitur q̄ a. duplum ad suam medietatem sufficit ad inchoandū. qd̄ ē intentus. cōsimili modo argueretur si diceretur q̄ inchoare motum esset in decuplo difficilius q̄ continuare. et sic d̄ quacunq̄ alia p̄portione finita. ¶ Nam si dicas q̄ decuplo difficilius est inchoare q̄ continuare: sit a. excessus q̄ p̄ aduersariū nō sufficit ad inchoandū. et si quilibet excessus sufficit ad continuandū. sequitur q̄ decima pars ipsius a. sufficit ad continuandū. et cum solum in decuplo difficilius sit inchoare q̄ continuare. sequitur q̄ decuplum ad decimam partem ipsius a. sufficit ad inchoandū. et cum hoc sit a. sequitur q̄ a. sufficit ad inchoandū. et sic si quilibet excessus sufficit ad continuandum motū. et cū solum finite difficilius sit inchoare q̄ continuare. sequitur q̄ quilibet excessus sufficit ad inchoandū. ¶ Secūdo ad idē et suppono p̄mo sicut cōmuniter cōceditur q̄ p̄portio velocitātū in motib^o sequitur p̄portione p̄portio potētiaz mouentū ad suas resistentias. hoc supposito sit a. vnus motor q̄ excedit. b. mobile excessu non sufficiente ad motū inchoandū s̄m aduersariū. tunc sit vnus alius motor. c. q̄ excedat. d. mobile excessu sufficiente ad motū inchoandū. et ad mouendū certa velocitate. et sit ille motus. e. tunc clarū est q̄ p̄portio. c. ad d. habet certā p̄portione ad p̄portione a. ad b. cum nulla earum sit in infinitū magna nec in infinitū pua. sit ergo. vbi gratia q̄ sit dupla ad eaz. tunc cū ad motum e. sit dare motum subduple velocitatis sicut p̄. 4. et 6. p̄physicoz. sequitur per suppositionē q̄ ille p̄duceretur et inchoabitur s̄m p̄portione alicuius motoris ad mobile subduplam ad p̄portionem. c. ad d. sit ergo illa p̄portio ipsius. f. motoris ad g. mobile. ex quo sequitur p̄portione. f. ad g. eē equalē p̄portioni ipsius a. ad b. cū vtraq̄ eaz sit subdupla ad eandē p̄portionem. puta ad p̄portione ipsius. c. ad d. tunc vltra. p̄portio. f. ad g. est equalis p̄portioni a. ad b. sed a p̄portio. f. ad g. puenit motus. quia subduplus ad motū. e. ideo etiā a p̄portio. e. ad b. prouenit motus. quare excessus. a. ad b. sufficit ad motum nō solū cōtinuādo sed inchoando. qd̄ erat probāndū. ¶ Ista conclusio p̄ambula supposita ponat cōclusiones de potētys nālibus.

Quantum ad scdm articulum. et sit p̄ma ista. nō est dare maximā resistentiā in quā aliq̄ potētia actiua p̄t. p̄ba^o. q̄ si sic sit potētia actiua et resistentia b. tunc arguitur sic. a. vel excedit. b. vel nō excedit b. si dicatur q̄ non excedit b. sequitur q̄ non pōt in b. cū omnis potētia actiua debeat excedere quantū ad posse agere ipsam potētia resistentiā quantū ad posse resistere. qd̄ supponit tanq̄ vnū p̄ncipium in naturali scientia. si autem dicatur q̄ a. excedit b. vel ergo excessu diuisibili vel excessu indiuisibili. si dicatur q̄ excessu indiuisibili hoc nō valet: quia nullus talis est. si autē dicatur q̄ excessu diuisibili. sint ergo

partes illius excessus. c. d. tunc si ipsum b. augetur in tñ q̄ adhuc ipsum a. moueret ipsuz excedens solum in d. medietate excessus prioris adhuc a. augetur in b. cum quilibet excessus sufficiat. et ad inchoandū et ad continuandū motuz sicut dixit conclusio p̄ambula. et cū b. tunc esset maius q̄ ante erat. sequitur q̄ b. non erat maximum in qd̄ potuit a. et ita argueretur de quolibet alio qd̄ aduersariū in qd̄ potuit esse maximum in qd̄ potētia actiua posset. ¶ Secūdo sequeretur q̄ per augmentationē ipsius b. eēt dare vltimū instans esse actionis. a. in b. qd̄ est falsum. cum impossibile sit dare vltimum instans esse motus. cōsequentia tenet per hoc q̄ b. erat maximum in qd̄ a. potuit. ideo statim aucto. b. a. in ipz non potest. ¶ Secūda cōclusio non est dare minimā resistentiā in quā potētia actiua pōt. p̄ba^o. nā sit illa. b. tunc arguitur sic. a. potētia actiua potest in b. resistentiā. ergo pōt in suā medietate. q̄ qd̄ pōt in maius pōt in min^o. sed si a. potest in medietatem. b. et cum illa sit minor. b. sequitur q̄ b. non erat minimum in quod. a. potētia actiua potuit.

¶ Secūdo. nam tunc sequeretur q̄ esset dare vltimum instans esse motus: sed hoc est falsum. consequentia tenet. nam si. b. diminuitur vltimū instans nō esse diminutionis eius esset vltimum instans esse actionis. a. in b. post quas. b. erat minimum in quod. a. potuit. ¶ Tertia conclusio. non est dare maximā resistentiā in quam potētia actiua non potest. nam sit illa. b. tunc sic. a. non potest in b. ergo. a. non potest in maius. b. saltem maius in resistendo. quia qd̄ non potest in minus: non potest in maius: sed si. a. nō potest in maius. b. sequitur q̄ b. non erat maximum in quod a. non potuit. cum etiam in maius non possit.

¶ Quarta conclusio. est dare minimā resistentiā in quā potētia actiua finita nō potest: probatur. omnis potētia finita in aliquā resistentiā potest et in aliquā non potest. ergo per sufficientem diuisionem vel datur maximā resistentiā in quā potest. vel minima in quam potest. vel maxima in quā nō potest. vel minima in quam non potest. non potest dici primum. neq̄ secūdum neq̄ tertium secundum primam et secundam et tertiam conclusiones. ergo relinquitur quartum. et hec est conclusio.

¶ Secūdo. data aliqua potētia actiua. puta a. est dare aliquā resistentiā sibi equalē: sit illa b. sed talis est minima in quā a. nō pōt ex eo q̄ in illā nō pōt ex quo non excedit ipam. sed quilibet minoz illa dat maior in quam potest. ex eo q̄ qualibet minoz illa datur maior quā a. potētia excedit. et cum quilibet excessus sufficiat ad motū. sequitur q̄ qualibet minoz illa scilicet. b. datur maior in quā a. potētia actiua potest. et cum in b. non possit: sequitur per expositionē minimi qd̄ non. prius positam q̄ b. sit minimum in qd̄ a. non potest.

¶ Circa istam cōclusionem dubitatur. nam secūdū ipsaz esset cōcedendū q̄ esset dare minimum pondus qd̄ for. non potest portare vel leuare vel mouere vel aliquid h̄s: sed hoc est falsuz. consequentia nota est de se: falsitas cōsequētis p̄ba^o. q̄ sit illud p̄odus b. tunc arguitur sic. virtus et potētia fortis potest augeri. ergo potest portare maius pondus q̄ sit. b. et per consequens b. non est minimum qd̄ for. nō potest portare ex quo ipsum potest et maius ipso pōt per augmentationem virtutis.

¶ Secūdo. nam sit illud pondus. b. pedale et vnus libze. et sit. c. vnus pondus duplū in quāritate: et subduplus in gravitate ad ipsum b. tunc arguitur sic. for. pōt portare pondus in duplo maius b. ergo. b. non est minimum qd̄ for. non potest portare. nā tenet antecedens p̄batur. q̄ potest portare c. cum potētia fortis sit maior q̄ resistentia. c. et c. est in duplo maius. b. per casum. ergo potētia fortis pōt in duplum ad. b. et hoc erat p̄bandū. ¶ Tertio. si lapis in infinitū distaret a cetro adhuc descenderet non obstante q̄ infinitus aer resisteret sibi. q̄ videt q̄ nulla sit resistentia minima in quā ille lapis nō posset. ex quo in resistentiā vel distantiā infinitā posset.

Ad ista. ad primum illa bene probat q non est dare mi-
 nimu podus qd for. non potest portare scdm potentia eius
 remota scdm quale potentia diceremus puez habere po-
 tentiam pugilladi vel curredi. nihilominus cum hoc bene
 stat q est dare minima resistantia in qua potentia actiua no-
 potest scdm potentia eius propinquaa. Ad scds illa bene
 pbat q no est dare minima resistantiam. r hoc fm qstitate
 in qua potentia actiua no potest. cum quo bene stat q est da-
 re minima resistantia fm gravitate vel scdm aliqz alia qua-
 litate in qua data potentia actiua no potest. Ad tertia di-
 co q in tali casu no esset infinita resistantia interfiua. de qua
 solum interedimus in proposito: sed bene ifinita extensive.
 Quinta clusio. potentia actiua terminat per minimum
 in qd no potest. ad istu sensum q nos scimus r cognoscim?
 qta est potentia actiua fz fortitudine sciendo minimum in qd
 no potest. pbat. per illud scimus qta est potentia actiua fz
 fortitudine per qd scimus ea fm fortitudine distinguere a
 potentia fortiozi r a potentia debiliori: sed hoc est p minimum
 in qd no potest. ergo r. maior e nota de se. pbat minor. qz
 scire minimum in qd no potest icludit tria. scire q no in tm
 potest. r q no in plus potest. r per ista duo distingui? ipas
 a potentia maiore. r quolibet minori illo dat mai? in qd pot
 r per hoc distingui? ipsam a potentia minozi. Sexta co-
 clusio cu dictis clusionibus bene stat q est dare maximam
 resistantia in qua aliqua potentia actiua potest cu aliquibus
 certis circustantys: sicut cu tanta velocitate vel cuz tanta
 tarditate in tali vel in tali medio. pz hoc qz lz non sit dare
 maximu podus qd for. pot portare. r hoc simplr. tamen be-
 ne est dare maximu podus qd for. potest portare tata velo-
 citate in tali medio. q si podus eet maius r mediu grossi-
 us r minus dispositu for. no posset portare illud podus ta-
 ta velocitate. ita pportionaliter dicat de minimo. D-
 ceres tu sicut arguebat in pncipio qstionis Aristo. dicit in-
 lia q potentia actiua terminat p maximu. dico q vez est:
 sed no per maximu in qd potest nec per maximu in qd non
 potest. lz per maximu ifra qd potest. r illud id e est minimum
 in qd no pot. r sic cum dictis stat sententia Aristo.

Quantum ad tertiū articulū vidēdum ē de compa-
 ratione potētie actiue ad distātiā. vbi
 premittēdum. q in xta terminatione potētie actiue moti-
 ne localiter distātia non pprie habet locū: quia semp in ta-
 li actioe potētia actiua motiua ē simul cū moto r distātia fi-
 cut pz ex septimo physicozū r maxime hoc eperu de mouē-
 te immediato. r hoc semper ē sic nisi motus talis localis fie-
 ret per alterationē modo quo magnes alterādo ferrū mo-
 uet ipz trahēdo per aliquā distātiā. licet hoc nō faceret per
 omnē. r ideo quātum ad propositū videndū ē de cōpara-
 tione potētie actiue alteratiue ad distātiā quomodo ta-
 lis sit terminata distātia r quomō nō. Scdo est pmitte-
 dū q dña ē inter distātiāz per quā fit vel non fit actio. seu
 in qua fit vel nō fit actio ex vna parte r distātiā vltra quā
 fit vel non fit actio ex altera parte. vnde per illā distātiāz
 vel in illa distātia dicitur fieri actio. que sic se bz q qdū
 passum est in aliquo pūcto intrinseco illius distātie tādiu
 agens agit in ipsum. sed illa distātia dicitur esse distātia
 vltra quā fit actio. que sic se bz q passo existente nō in ali-
 quo puncto intrinseco eius: sed extrinseco agēs agit i ipm:
 pportionaliter dicatur de distātia p quā nō fit actio: r de
 distātia vltra quā nō fit actio. Tūc sit pma clō. nō est
 dare maximā distātiā vltra quā aliqua potētia actiua pōt
 agere nec simplr. neqz cū certa resistantia. pbat qstū ad pzi-
 mū. nā sit illa distātia. a. r sit resistantia. b. tūc ex quo potētia
 actiua vltra a. agit in. b. sequitur q eadē potentia in subdu-
 plo ad. b. ageret ad maiore distātiā. r sic a. distātia non
 erat maxima vltra quā dicta potentia poterat agere. Et
 confirmatur. nam sit. b. p instanti pnti vltra maximam

distātiā vltra quam potentia actiua pōt agere. r in hoc
 instāti incipiat elongari ab. a. sequitur q in pnti instāti. a
 agit in. b. r imediate post hoc instans. a. non agit in. b. r sic
 presens instans esset vltimuz instans esse actionis. r sic da-
 retur vltimū instās esse motus. qd ē impossibile. Dein
 de probatur eadem clusio quantū ad scdm. quia si agens
 agit in. b. passum cum cerra resistantia. c. gradu velocitatis
 idem agens pōt agere in idem passum remotius remissiozi
 gradu velocitatis. r id eo dicta distātia non erat maxima
 simpliciter nec maxima cū certa resistantia vltra quā dictū
 agens poterat agere i b. passum: cuz quo bñ stat q dicta di-
 stātia erat maxima vltra quā dictum agēs poterat agere
 in. b. passum cum certa resistantia r certo gradu velocita-
 tis. Scda conclusio. nec est dare minima distātiā vltra
 quā agēs pōt agere in passum. pbat. quia tunc vltra
 illam posset r nō vltra minorem: r sic si passum inciperet
 appropinari agenti esset dare vltimum instās esse actio-
 nis. quod est incōueniens. Tertia conclusio nec est da-
 re maximam distātiā vltra quā non agens potest agere
 in passū. qz tunc vltra illam nō r qualibet maiori illa dare
 minor vltra quā sic. que tñ minor esset maior illa vltra quā
 non. modo hoc est falsum iuxta illud. r quod non pōt vltra
 minus non pōt vltra maius saltem ppter remotioez: qd
 notāter addo propter visibile qd ad aliquā parūā distātiā
 non pōt agere in visum. sed hoc ē propter propinquitatem
 sed vltra maiore pōt. 4a clusio ē dare minima distā-
 tiā vltra quā non agens pōt agere in passum. probatur a
 sufficienti diuisione. vltra aliquā distātiā agens pōt age-
 re in passum: r vltra aliquā non. vel ergo est dare maximā
 vltra quā pōt: vltra minima vltra quā pōt: vel maximā vltra
 quā nō pōt: vel minimam vltra quā nō pōt. nō pōt dici p
 per primā conclusionē: nec secundū: per scdam. nec tertium
 per tertiam. ergo relinqtur quartū. r hec est quarta cōclu-
 sio. Quinta conclusio est dare maximā distātiā per
 quā agens pōt agere in passum: probatur. eadem est distā-
 tia maxia p quā pōt agere: r minia vltra quā nō. sed ē dare
 minima distātiā vltra quā nō per precedentem cōclu-
 sionem. ergo r. antecedens pbat. naz data minima di-
 stātia vltra quā ignis nō pōt agere in passum. tunc qdū
 passum est in aliquo puncto intrinseco istius distātie vel
 equalentis ignis pōt agere in ipsum. r q cito ē in aliquo pū-
 cto extrinseco illius distātie vel equalētis ignis nō pōt
 agere in ipsum. r illud pz si aliqd passum elongaret ab igne
 tādiu q pmo eet vez dñe. nūc ppter distātiāz ignis non
 pōt agere i illū passū. r imediate an b potuit. vñ tē tota distā-
 tia ab igne vsqz ad passū eet minia distātia vltra quā ignis
 nō pōt agere i passū. r eet maxia i q vltra quā ignis pōt agere i
 passū. sic pōt patef ex expōne ei? q ē distātia minia p quā vltra
 q sic. Pro istis clusionib? ē sciēdū. q duplex est agēs.
 qdā qd sic se habet q si potest agere vltra aliquā distātiā
 tunc potest agere vltra quācūqz minorem. sicut est ignis
 vel calor vel aliquod tale. alia est potētia. que si potest age-
 re vltra aliquā distātiā non tamen vltra quācūqz mino-
 rem: sicut est visibile. nam lz visibile vltra aliqz distātiāz
 posset agere non tamen vltra quācūqz minozi. qz potest
 esse ita prope oculum q non posset agere in ipsum. simi-
 liter si esset aliquod luminosum r essent duo foramina re-
 cta. r luminosum esset minus qz spaciū inter illa duo fo-
 ramina. non potest vltra quācūqz distātiā pariam
 lucere per illa duo foramina. vnde potest esse ita prope q
 non posset. etiā posset esse ita remote q nō posset. r ideo po-
 test ipediri in sua actione vel ppter nimis parūā distātiā
 vel propter nimis magnam: sed sic non est de agētibus pzi-
 mo modo dictis. qz licet possent impediri in suis actioni-
 bus in passa propter nimis magnam distātiā. non tamen
 propter nimis parūam. Modo vos debetis scire qd quim-

2^a g.
 3^a g.
 4^a g.
 5^a g.
 duplex agens

3^a g.
 4^a g.
 5^a g.

no est dare. maximam distātiā
 vltra qz potētia actiua potest nec
 simpliciter nec cū certa resistantia
 bene fm dat talis maxima distātia
 vltra quā cū certa resistantia

que conclusiones iam posite principaliter posite sunt de agē
ribus pmo mō ocis. Sed ppter maiorē explanatiōem po
nēde simt rclones de agēribus scōo^o dictis. **C** Et sit pma
ista. recedēdo ab oculo pro inceprōe visionis non est dare
minimā distātiā vltra quā a. visibile nō pōt agere visionē
in visuz ppter distātie puitatē: nec minimā vltra quā pōt.
pimum pz ex eo q quacuq; distātia data vltra quā nō pōt
paruitatē: qd enī nō pōt vltra maius ppter eius paruitatē
nō pōt etiā vltra min^o. scōa pars pz. qz sit a. distātia minima
vltra quā pōt: que si eēt minor vltra ipsaz nō posset seque
retur q in approximatione visibilis ad visuz esset dare vl
timū instans eē visionis: qd est falsum: nā nota est itūeti
C Scōa cōclusio. recedēdo ab oculo p inceptiōe visio
nis est dare maximā distātiā vltra quā a. non pōt videri
propter distātie paruitatē probat. qz iter omnes distātiās
vltra quas non pōt pp paruitatē est dare vnam maximāz
vltra quā nō pōt: sz qlibz maiori illa datur mīoz vltra quā
pōt ex eo q visibile eēt precise vltra illā distātiā z in pscn
ti instanti inciperet elongari a visu. illud visibile nunc non
sed inmediate post hoc instās ageret visionē in visuz. **C** 3^a
conclusio: visibili accedēte ad oculū pro corruptione visio
nis ppter nimis paruum distātiām visibilis ab oculo ē da
re pimum instās non esse visionis. ad istum intellectum q
aliquū pmo erit verū dicere nunc non ē visio a. visibilis:
z inmediate ante hoc fuit. z hui^o ratio ē. qz ex quo visio desi
nit eē p talē approximationē visibilis ad visum. z nō dat
vltimū instās eē visionis oz q de pimum istans nō esse.
C Oz aut non de vltimum instans eē visionis sicut sepe
sumptū est pōt sic pbari. naz quero vtrū visio p illo istāte
sit alicui^o itensiois: vl nō. si dicat q nō b nō pōt eē. qz tūc
eēt idiuisibil: si dicat q sic. oz q successiue z gradualr dep
datur. z sic instās datū nō erat vltimū istās eē visiois. **C** 4^a
conclusio distātia que est iter visibile qñ desinit videri pp ni
miam ppingtatē eius ad oculū: z inter visibile qñ desinit
videri ppter nimā remotionē ei^o ab oculo est maxima di
stantia in qua seu p quā illud visibile pōt agere visionem i
visum illuz. pbatur. qz qd diu illud visibile est i aliquo pū
cto illius distātie ipsū agit in visum visionem: sic q nec
est defect^o ppter puitatē distātie. nec ppter magnitudinē
eiusdem. **C** Quinta conclusio eadem distātia est minima
vltra quā illud visibile non pōt agere visionē in illum visū
z hoc ppter illius distātie magnitudinē. pbatur. quia iter
omnes distātiās vltra quas non pōt ppter distātiarum
magnitudinē hec est minima.

Quantum ad quartū articulū sit pma conclusio. lo
quando de potentia pductiua effectus q
innatur a suo effectu pducto ad vltierus pducendū sicut
est ignis vel calor: nō terminatur per maximū neq; p mini
mum effectum. z hoc nec affirmatiue nec negatiue quātū
est ex se. patet. qui dato aliquo tali agēte sicut est ignis ipe
pōt pducere vnum aliū ignē: z cum illo itez vnū aliū. z sic
quātūlibet quantū est de se: si nō esset impedimentū ex de
fectu materie que nō est infinita. z hoc est qd dicit Arist.
scōo de anima. q ignis esset augmentabilis in infinitum
si combustibile apponeretur in infinitū. nihilomin^o cum
hoc stat q determinatur maxio effectus: puta maxio igne
quem pōt pducere in istam ma^o z in isto tempore. Scōa
oclo. loquēdo de potētia pductiua alicuius effect^o que nō
innatur ab illo effectu pducto ad vltierus cōsimilē pducē
dū vel pōtēte intendendū sicut est corp^o lucidū: talis potētia
terminat^o mīnimo effectu que nō pōt pducere. pbatur. qz
lumen ita intēsum sicut est lux corporis lucidi illud corp^o
lucidum nō pōt pducere. sed quolibet remissiori illo dato
datur lumē intensius qd pōt pducere. vel in pposito possu
mus dicere z quodlibet remissius illo illud corpus lucidū

pōt pducere. vtz eēt q idēz corpus lucidū nō sp in qdli
bet mediū in quod agit pducit equalē gradū luminis. i. in
vnū sicut in aliud. sed fm q medium est melius vel peius
dispositū ad recipiendū lumē fm hoc corpus lucidū inten
sius vel remissius lumē pducit in ipm cū fuerit ei applica
tum. **C** Dic sūt aliq dubia iurta istā materiā. **C** pmo
enī dubitat vtrū possibile sit aliq^o lucidū pducere i aliq^o
mediū quēlibet gradū citra gradū sūmū lucis exētis i lu
cido. **C** Ad hoc apparet mihi p nūc eē dicēdū q nō. z ad b
adduco talē rōnē: naz si hoc eēt possibile. pōtatur g q. a. cor
pus lucidū pducatur i aliquod mediū quēlibet gradū lumi
nis citra sūmū gradū lucis exētis i a. lucido. z sit illd lumē
b. z lux ipsius a. sit. c. tūc qritur. vtz. c. excedat. b. vel nō. si
dicat q si tūc nō ē pduct^o qlibet citra sūmū. sz cū hoc sum
mus: qd ē cōtra hypothesim. si dicatur q. c. excedat. b. vel
ergo excessu diuisibili vl indiuibili. si dicat q excessu diui
sibili segtur q potuisset fuisse productū citra gradū sūmū
lumē intensius qz sit productū. z sic nō qlibet gradus citra
sūmū eēt pduct^o. qd ē hō hypothesiz. Si dicatur q excedat
excessu indiuibili. hoc est falsum. qz nullus talis ē. etiam
hoc eēt nō excedere. z sic excederet z nō excederet. qd pli
cat dictionē. **C** Sz diceret aliqs expers logice. a. lucidū
quēlibet gradū citra sūmū pōt pducere in aliq^o mediū. g
possibile ē a. lucidū quēlibet gradū citra sūmū pducere in
aliq^o mediū. **C** Rīdetur negādo nām ex eo q ibi ar. a
sensu diuiso vero ad sensū pmo falsū: q sensus sūt sibi iūcē
imptinētes. vñ i alio sili nō segtur dato aliquo pōdere eē
li i resistētia cū potētia portatiua fortis nō segtur quālibet
ptē illi^o pōderis for. pōt portare. g pole ē q quālibet partē
istius ponderis for. portet. nam tunc hec esset possibilis
quālibet partē illius ponderis for. portat. quod est falsum
saltem stante potentia fortis z alijs requisitis. **C** Simili
ter non sequitur. quodlibet creabile deus pōt creare. ergo
pole est q qdlibet creabile deus creet. nā hoc posito in esse
segtur ipole. i. potētia dei esse exhaustā. **C** 2° dubitat. vtz
corpus lucidū illuminet mediū cū resistētia medij vel si
ne resistētia. videf q cū resistētia. qz lz i medio dyaphano
illuminabili a lucido dyaphancitas nō resistat: tñ opacitas
resistere videf. in tñ q opacū nō ita itēse illuminat ab eo
dē lucido: nec ad tātā distātiā sicut minus opacū z magis
dyaphanus. **C** Ad opp^o ar. qz si opacitas resisteret lucido
tūc p lōgiore morā lucidi fieret illuminatio itēfior recte si
cut est de calefactiōe. z tñ hoc est falsū. qz statū lucido appli
cato medio illuminat mediū ad tantā distātiā. z ita intēse
sicut facit postea cum fuerit pīs medio p horā vel per diē.
C Ad illud rīdet q nulla est resistētia medij illuminabi
lis ad lucidū illuminās. ppter hoc. qz resistētia est p hūi
vel p iclinationē ad hūi: sed in medio illuminabili nec est
hūi luminis: nec iclinationē ad hūi ipsius luminis: cū lumē
nō habeat hūi. vñ licet isti termini lumē z tenebra oppo
nant^o puatiue. nō tñ ppter hoc luminis est aliquid rtrariū.
C Tūc ad rōnez factā ante oppositū dico q cā qre min^o
dyaphanū z magis opacū min^o intēse z ad minorē distātiā
illuminat est minor passibilitas respectu luminis. ex eo. n.
corp^o est passibile z receptiuū luminis. qz est dyaphanū. ita
q qto est dyaphanū tāto est passibili^o z receptiuū itēfior
ris luminis ab eodē lucido. **C** Tertio dubitat. si calidū in
sūmo agat qstū pōt z pducatur calorē in sūmo in aliq^o passū
z supueniat aliq^o calidū simile. tūc illud calidū non potest
in illud passum agere calorē in ipso intendēdo. z tamē si
aliq^o luminosum pducatur lumē in aliquod mediū tantum
quantū potest pducere in illud medium cum talibus cir
cūstantijs: z superueniat luminosum simile intēder illud
lumen: que sit causa huius diuersitatis. pzo cuius rōfione
supponit q nihil agat vltra gradū sūmū p pziū. Ex hoc ad
dubitationem dico q quia calidum in summo potest sibi

2. 2. 2.

assimilare passum. puta combustibile in quod agit si aliud calidum sibi simile superueniret non intenderet illuz effectum. aliter enim oporteret qd ageret vltra gradum suum proprium: postq̄ illud passum iam est sibi assimilatum per actionem foris calidi in summo. Sed quia luminosum seu corpus lucidū nō assimilatur sibi passuz. id alio luminoso supueniente potest lumē illud itēdere absq; b̄ qd ppter hoc agat vltra gradum suū p̄prium. **C** Tertia d̄clo. non semp est consimilis proportio effectuum in intensione qualis est p̄portio agentium etiaz in intensione: et hoc est maxie vez de potentys que nō iuuatur a suis effectib⁹ in eaz actione. patet d̄clusio. qz sint a. et b. duo corpora lucida. a. duplū ad b. in intensione: et agant in duo media. puta c. et d. vniformia: et incipiant ista duo media. c. et d. vniformiter intendi: et equaliter in opacitate. tunc prius q̄ a. desinat agere lumen in medio c. b. desinat agere lumen in medio d. ppter intentionē opacitatū istoz medioz: mō si continue p̄ horaz talis intensiois opacitatis medioz lumē ipsi⁹ a. fuisset duplū ad lumē ipsius b. sicut a. erat duplū ad b. tūc ita cito p̄ huiusmodi intensiois opacitatis remissionē luminis a. desineret agere sicut b. qd tūc est falsum. n̄a nota est de se. nā si essent duo quanta. vnū duplū ad aliud: et iciperet de crescere versus nō quantū in p̄ma pte p̄portionali quodlibet ad subduplū. et in sc̄da siliter. et sic vltra: eque cito iciperent esse nō q̄sta: sicut si lumē actū ab a. continue p̄ horā remissionis luminū fuisset duplū ad lumen actuz a. b. ita cito a. desinisset agere sicut b. **C** 4. d̄clusio. nec quantū ad extensionē oz eē cōsimilē p̄portio effectū sicut ē p̄portio cāz agentiu⁹. probatur. qz si aliqua superficies circularis pōt videri ab aliqua distantia oz qd illa que videtur ad in duplo maiorē distantiaz sub equali angulo: habeat in duplo maiorē dyametru. et si sic sequitur qd ipsa est quadrupla i extensione ad p̄maz. et p̄ nō est eadē p̄portio effectū i extensione sicut est p̄portio causaz agentiu⁹ ex quo p̄portio effectū est dupla in extensione. et p̄portio causaz est quadrupla. qd aut oporteat talē superficiem circularē eē quadrupla ad aliā cuius dyameter est in duplo maior. p̄ p̄ vna p̄portio i extensionē. i. z. geometrie: que sic dicit. qd que est proportio dyametroy talis est proportio circuloz duplicata. et ideo si p̄portio dyametroy aliquoy circuloz est dupla. tunc p̄portio talium circuloz est quadrupla: ex eo qd quadrupla ē dupla duple. **C** Et attendēdum qd cū dico effectum eē duplū in extensione ad aliū: intelligo lineā mēsurantē extensionē illius effectus: sicut est dyameter totius effect⁹ acti p̄ vnuz agens esse duplā ad lineā mēsurantē extensionē alterius effectus acti per aliud agens. **C** 5. d̄clusio possibile est qd a. et b. sint duo agentia. et a. sit duplū ad b. in intensione: et qd a. agat ad duplā distantia ad quā agit b. p̄. nā sit a. vnū corpus luminosum sphericum cuius dyameter sit pedalis q̄stītatis. et sit duplū intensiue ad b. corpus: et nō curo cui⁹ q̄stītatis sit b. tunc claz est qd b. tantū pōt diminui in extensione non tū in qualitate qd a. agat in duplo remotius q̄ agat b. b. enim posset tātum diminui qd vix ageret ad tantā distantiam q̄sta est distantia vni⁹ grani milij: et si sic etiā possibile est qd pōt tūc diminui in extensione et nō in intensioe seu i luce ipso a. nō diminuto nec in extensione nec in intensioe qd ipsum a. agat p̄ duplā distantia ad illā per quā agit b. a. existente duplo ad b. et hoc erat intentū. **C** 6. d̄clusio. qd si a. agit ad duplam distantiam ad quā agit b. tunc effectus a. ē octuplus ad effectum b. p̄. qz tūc a. agit vnum effectuz sphericum cuius dyameter est dupla ad dyametru effectus acti a. b. ergo effectus ipsius a. est octuplus ad effectū ipsi⁹ b. n̄a t̄z ex eo qd qualis est p̄portio dyametroy talis est p̄portio speraz illaz dyametroy triplicata. cū q̄ p̄portio octupla sit tripla duple: ex eo qd cōponitur p̄cise ex tribus duplis. sequitur p̄portioē taliū effectūz sphericoy eē octuplā.

postq̄ p̄portio dyametroy taliū effectūū est dupla. Ex his d̄clusionibus sequitur qd possibile ē qd a. agēs sit duplū itē siue ad b. agēs: et effectus a. agentis sit octuplus in extēsiōne ad effectū b. agentis. **C** Tu dicerēs. tu b̄n cōcluderes si effectus taliū agentiu⁹ essent sperici. sed si sunt orbiculares tu nō d̄cludis aliqd. placet mihi. sed mō possibile est qd effectus taliū agentiu⁹ sint sperici et nō solū orbiculares. de claro hoc sic. nā capiatur vnū corpus transparens sicut est cristallus. tale nō solū agit orbe imo sperā. p̄z ex hoc qd si tale corpus ponat iter te et me ego video ptes q̄ sunt versus te sicut illas que sunt versus me. et tu similiter vides partes que sunt propinquiores mihi sicut ego video partes q̄ sunt propinquiores tibi. ex quo sequitur partes isti⁹ corporis nō solū multiplicare species suas circa illud corpus. sed etiaz i illo corpore. et per illud corpus. quare si ad imaginationē totalis effect⁹ sicut totalis spēs acta ab illo corpore cōserua retur corpore illo destructo esset vna spera et nō solū orbis ex eo qd ita ibi vbi fuerit illud corp⁹ eēt spēs sicut alibi: et q̄ rōne ille effectus eēt spericus et nō orbicularis illo agente corrupto eadē rōne sic erat illo agente existēte. et p̄ n̄ ali q̄ sūt agētia effect⁹ spheriales. et de talib⁹ eēt qd d̄cū ē.

Quantum ad quintū articulū de comparatione potētie ad velocitatē sit p̄ma cōclusio. quātū est de se nulla potentia naturalis terminatur p̄ maximam velocitatem quā pōt facere nec affirmatiue nec negatiue. nec etiā p̄ minimā. pbatur. qz velocitas cōsequitur p̄portio nem potētie ad resistentiā per cōmentatorē. sc̄do hui⁹. sed huiusmodi p̄portio in ifinitū pōt diminui. ergo i ifinituz tarditas pōt augeri. similiter hui⁹ modi p̄portio i ifinitū pōt augeri p̄ diminutionē resistentie s̄m Ari. 4. p̄physicoz. ergo i ifinitū velocitas pōt augeri. **C** Sc̄da d̄clusio. respektu certe resistentie date potētia naturalis nāliter agens terminatur p̄ maximam et per minimā velocitatē quā pōt p̄ducere rebuz sic stantibus. patet ex eo quia lapide i acre dato s̄m torum sui conatum nec pōt moueri maiori velocitate. nec minori q̄ mouetur. **C** Tertia conclusio. potētia determinatur per suam velocitatē. i. nō cognoscitur. quia ex hoc qd videmus talem potētiā p̄ducere tantam velocitatem non cognoscimus quantitatem potētie ex eo qd si cum tali resistentia producit tantam velocitatem cū alia puta maiori non p̄duceret tantam. et ideo ad cognoscendū quantitatem potētie motiue non sufficit solum cognoscere velocitatem. **C** Dic dubitatur vtrum de facto sit aliqua maxima velocitas. videtur qd sic. nam de facto vltima spera velocissime mouetur. probatur qd non. quia quacūq; parte data in vltima spera vna alia mouetur ea velocius. **C** Respondetur qd non est dare de facto maximam velocitatem. probatur. nāz si sic hoc maxime videretur de velocitate vltimi celi. sed probatur qd non. quia si vltima spera mouetur velocissime. vtiq; aliqua ei⁹ pars mouetur velocissime. sed probō qd non. quia hoc maxime esset pars celi circa egnocctialem. sed probō qd non. qz illa vel ē diuisibilis in latitudine. vel non. si dicat qd nō. hoc est falsū. qz nec in celo nec in aliquo continuo est aliq; pars q̄stītatiua sine latitudine. si autem dicatur qd illa pars habeat latitudinem tūc aliquid eius est propinquius polo et reliquum remotius ab illo: sed illud quod est propinquius polis mouetur tardius: et quod remotius mouetur velocius: et sic illius partis aliqua pars mouetur velocius et aliqua tardius. et sic illa pars non est pars velocissime mota in vltimo celo. et ita potest argui de quacūq; parte facta i celo. Consimili modo probatur qd non est aliqua pars in celo tardissime mota. ex eo qd illa eēt versus alterum polo. et cū nulla pars sit immedia ta polo sc̄d̄z se et qdlibet sui ppter diuisibilitatē illi⁹ partis. sequitur qd etiā illius partis vna pars mouet tardius. puta qd est versus polū. et alia velocius que magis distat a polo.

1. 2.

2. 2.

3. 2.

no est dare de facto maximam velocitatem propter diuisibilitatem partium huiusmodi vltimi celi et quissime.

Et confirmat. in ultimo celo non est dare partes remotissimā a polis nec est dare partem ppinquissimam alicui i polozum. ergo in ultimo celo nō est dare partem velocissime motā nec partem tardissime motā. cōsequētia tenet ex eo. q̄ ex hoc q̄ partes vltimi celi sunt remotiores a polis ipse mouent̄ velocius: et s̄m q̄ sunt ppinquoiores ipse mouentur tardius. antecēdēs p̄z. quia quacūq̄ parte in vltimo celo data que ē remota a polis ppter diuisibilitatē illius partis est dare vnā que est magis remota. et ita similiter ē quātuz ad partes ppinquoas alteri polozum. cōcluditur ergo q̄ nec vltima sphaera mouet̄ velocissime. nec tardissime verūtā mē secundū imaginationem mathematicā imaginādo lineas indiuisibiles: et puncta indiuisibilia est bene dare in vltimo celo aliqd̄ velocissime motū. et hoc est p̄ctus ex̄tis in linea circūferentiali maxime distāte ab vtroq̄ polozum mundi que qdē linea imaginat̄ in duexo vltimi celi: et nō i cōcauo nec in medio inter cōcauum et conuexū: et tunc si dicamus velocitatē alicuius mobilis attēdi penes spaciū lineale verum vel imaginatum descriptū ab eius p̄cto velocissime moto esset concedēdum q̄ vltimū celum mouet̄ velocissimē. si autem velocitatē mobilis cuius aliq̄e partes mouent̄ velocius: aliq̄e tardi⁹: dicamus attēdi penes spaciū lineale descriptū a p̄cto medio iter p̄ctū velocissime motum et p̄ctuz tardissime motū vel nō motū: dicendum ē vltimā sperā seu vltimū celū moueri ita velociter sicut mouetur p̄ctus medius inter lineā equinoctiales et alterū polozuz. si dicam⁹ primo mō tunc secundū imaginationē mathematicā concedendū esset de facto celū vltimū velocissime moueri. si dicamus sc̄do mō dicendū esset vltimū celū nō velocissime moueri. sed p̄cise ita velociter sicut mouet̄ p̄ctus eius medius inter equinoctialem et alterū polozū de hoc vtrū debeat dici sic vel sic videndū ad 6° p̄hycor̄.

Quantum ad 6° articulū. s. de compatione potētie actiue ad spaciū sit prima d̄clo. potentia actiua naturalis sicut est potētia actiua grauis deorsū vel sicut leuis sursum nō terminatur maximo spacio neq̄ minimo simpliciter nec affirmatiue nec negatiue. p̄z. q̄a quocūq̄ spacio dato p̄ diminutionē resistētie talis potētie potest p̄trāsire et p̄ augmentationē resistētie ad equalem gradū potētie motiue non potest p̄trāsire. vnde a quacūq̄ distātia graue descenderet ad centrum si nō esset impedimentū. **Sc̄da conclusio.** q̄ cū certis circūstantiis terminat̄ ad maximū spaciū qd̄ potest p̄trāsire. que circūstātie sūt velocitas et tempus duratio. vnde est dare maximū spaciū per qd̄ lapis potest moueri in tanto tempore cum tali resistētia vel tali velocitate. et sic de alijs.

Ad rationes principales ad p̄mā auctoritatē Ari. cū dicit potētia actiua determinari maximo. dico q̄ B nō est d̄dicta. imo hec est q̄nta d̄clusio sc̄di articuli. determinatur enī maximo. i. cognoscitur q̄nta est potētia s̄m fortitudinē per maximū ifra qd̄ potest: et hoc idē est m̄i qd̄ potest. **Aliter** etiā potest dici qd̄ Ari. intellexit sic. q̄ potētia actiua terminatur maximo nūerato sine fractione. vnde centū potest eē maximus numerus librarū sc̄tione. potest portare. q̄ q̄uis possit modicū plus nō tū potest plus in vna libra. **Ad sc̄dam cōcedo** q̄ nō est dare maximū pondus qd̄ s̄oz. potest portare. et quādo dicebatur. ergo quocūq̄ pondere dato qd̄ potest portare adhuc maius potest portare. concedo. et quando dicebatur. ergo infinitum pondus potest portare. negatur cōsequētia. quia sit status ad m̄i pondus qd̄ nō potest portare. **Ad tertiā de lapide** posito sup̄ caput fortis dico q̄ tam s̄oz. q̄ grauitate lapidis cōseruatis in suis potentis s̄oz. sustineret lapides. nec ppter hoc actio fieret a p̄p̄tione eq̄lilitatis. q̄ nec ppter hoc s̄oz. ageret in lapidē. sed resisteret sibi. ne lapis caderet deorsū. et sibi lapis resisteret forti ne aliquo mō moueret se sursum:

si ille eēt si duo corpora sibi obuiarēt in aliq̄ medio. quoz vnum esset in ascendēdo. et reliquū in descendēdo. et vnum haberet p̄cise tot gradus grauitatis: quot reliquus gradus leuitatis. **Ad quartā** dico q̄ si i perpetuum tale mobile moueretur nūquam p̄trāsiret illud mediū vniformiter diffozine inferius terminatū ad gradum resistētie eq̄les potētie motiue illius mobilis. sic q̄ aliquādo illud totale mediū ab illo mobili eēt p̄trāsitū. et hoc satis potest cōuinci ex illa ratione. et ideo illud mediū nō est maximū qd̄ a tali potētia potest esse p̄trāsitū. ex eo q̄ nullo mō a tali potētia potest eē p̄trāsitū tali resistētia manēte. **Ad quintā** elongetur vnū visibile et c. admitto. et vltērius dico q̄ quādo visibile primo nō videtur distātia inter ipsum et oculū est bene maxima i qua illud visibile poterat videri: et hoc non ē p̄tra dicta. cuz hoc tū stat q̄ non ē maxima vltra quā. sed est bene minima vltra quā nō: et hoc dicebat̄ in cōclusionē. **S̄z** contra h̄ fuit 6^a ratio. nam si illa eēt minima distātia vltra quā non: tūc vltra illā nō ē vltra q̄libet minozes negaretur p̄nta. nam non sic exponēdus est minimum vltra qd̄ non: sicut dicebatur in p̄mo articulo huius questionis. s̄z bene sequitur talis distātia est minima vltra quā nō. ergo vltra illaz non: et qualibet minozē illa dat̄ maior vltra quā sic. et hoc est verū. cū quo adhuc stat q̄ visibile potest eē ita p̄pe oculum q̄ p̄p̄ter paruitatē distātie nō potest videri. **Aliter** potest dici q̄ dicta distātia ē minima vltra quā non: ppter magnitudines. et ideo non ē aliqua minor i fra ipsā que impediāt p̄ magnitudinē s̄z bene sit aliqua in fra ipsā que impediāt p̄ paruitatē. **Ad septimā** ne q̄ sit dare maximā velocitatē qua potest actiua supernaturalis potest mouere: imo nec de facto ē maxima velocitas qua mouet̄: q̄ hec maxime esset velocitas vltimē spe. modo sicut dicebatur in 5° articulo vltima sphaera nec mouetur velocissimē nec tardissime nisi loquēdo secundū imaginationem mathematicā: et vltērius dico q̄ quacūq̄ velocitate data potētia sup̄naturalis posset mouere velocitate maiorē s̄z forte Ari. hoc negauisset. **Et** si diceret̄ p̄tra tūc volūtas potētie sup̄naturalis esset mutabilis. r̄idē negādo p̄sequētiā. vnde si post hoc moueret̄ velocius q̄ modo mouet̄ nō ppter hoc esset mutatio facta in ipsa licet bene in re eēt. hoc p̄fecte discutere magis p̄tinet ad 8° p̄hycor̄. **Ad vltimā** qua arguit̄ de potētia naturali. illa bene p̄bat q̄ est dare maximā velocitatē qua aliqua potētia motiua mouet̄ in tali medio et cum tali resistētia et cuz alijs circūstātis. s̄z non est dare maximā velocitatē simpliciter qua potētia motiua potest mouere. et B totū dictū ē i corpe q̄onis.

Ad d̄. n. d̄i manifestū: visus qd̄ enī q̄ minoris excedit: velocitas autem que maioris. **Texti p̄menti ceterimi d̄cimi septimi. Questio XV.**

Secundum p̄p̄ositoruz erat. vtrū quelibz potētia passiua terminet̄ per minimum a quo potest pati. videtur p̄mo q̄ sic. per Aristo. et cōmētatores qui B vidētur dicere. **2°** nā dicit Aristo. in de sensu et sensato q̄ ē dare minimum visibile qd̄ visus potest videre: visus at̄ ē potētia passiua. ergo et c. **Tertio** sit vna rota adamantina infra cuius circūferentiam sit vnum ferrum. tunc arguit̄ sic. est dare minimum arcum illius rote a quo illud ferrū potest retineri ergo ē dare minimum a quo potētia passiua potest pati: p̄nta tenet. āns probatur. nam illud ferrum potest ita modicū arcum illius rote sup̄ se derelinquere q̄ non retineret̄ imo descenderet. descendat ergo tādiu q̄ habeat super se arcus sufficientes retinere ipsū. et cū i tali descensu ferri deueniatur ad primū instans non esse sui motus sequit̄ arcū quem super se habet esse minimum a quo illud ferruz retinetur:

2 a quo potest retineri. quia si a minori potuisset fuisse retentum plus quicquid esset. et sic instans datum non fuisset primus instans. non esse motus seu descensus ferri. sed unum aliud ante ipsum. et quocumque daret aliud equaliter concluderet arcum pro tunc super ferrum existente esse minimum potentem illud ferrum retinere. Et confirmatur. alius arcus illius rote sufficit illud ferri retinere. et alius non. vel ergo est dare maximum quod sufficit. vel minimum qui sufficit. vel maximum qui non sufficit. vel minimum qui non sufficit. non potest dici primus. quia quocumque arcu dato qui sufficit. maior illo etiam sufficit. ad quod enim sufficit minus ad hoc idem sufficit maius. Si dicatur secundum habeo propositum. Sed si dicatur tertium. scilicet quod sit dare maximum arcu qui non sufficit. sit ille a. tunc sic a. non sufficit. sed glibet maior a. sic. sit ergo quod in presenti instanti. illud ferrum habeat super se arcum a. et cum ille non sufficit retinere illud ferrum. sequitur quod pro hoc instanti illud ferrum non quiescit. sed immediate post hoc descendat tadium quod habeat super se arcum sufficientem ipsum retinere. postquam a. arcus non sufficit. sed si immediate post hoc instans mouebit. tunc immediate post hoc instans habebit maiorem arcum super se quam sit arcus a. et per omnes immediate post hoc habebit arcum super se sufficientem ipsum retinere. postquam a. arcus erat maximum quod non potuit. et sic deum ferri immediate post hoc gescit. et cum idem ferrum immediate. post illud instans mouebit. sequitur quod illud ferrum immediate post hoc instans mouebit. et illud ferrum immediate post hoc instans gescit. et ulterius sequitur quod sit dare ultimum instans esse motus. quod si dictus ferrum continue ante datum instans descendisset vel quod ad hoc instans. tunc hoc instans videretur esse ultimum instans esse illius motus. postquam immediate post hoc instans dictum ferrum gescit. sicut iam dicebatur. vel deducebatur. Nec potest dici quantum. scilicet quod sit dare minimum arcum qui non potest. nec sufficit dictus ferrum retinere. quod sic ille arcus non sufficeret. sed minor eo sufficeret. et sic ad aliquem effectum producendum sufficeret minus ad quod non sufficeret maius. quod est inconueniens.

Oppositum arguit. potentia actiua terminat minima resistetia in qua non potest. ergo potentia passiuia terminat maxima potentia actiua a qua non potest. unde patet ex precedente questione. omnia probatur. nam deest aliqua potentia actiua et sit a. et minima potentia passiuia seu resistetia in qua non potest. et sit b. tunc in. b. a non potest. sed in. b. quolibet maius a. potest. ergo a. est maxima potentia actiua a qua b. non potest pati. contra per significationem eius quod est maximus a quo non. prima pars antecedentis patet ex eo quod b. est minimus in quod a. non potest. et si sic tunc in. b. a non potest. secunda pars eiusdem antecedentis patet. quod quolibet maius a. excedit b. et cum quilibet excessus sufficit ad motum inchoandum. et continuandum sicut probatur in precedente questione. sequitur quod quolibet maius a. potest in. b. tunc ultra potentia passiuia terminat maxima potentia actiua a qua non potest pati. ergo non terminat minima a qua potest pati. Secundo potentia actiua non terminat maximum in quod potest agere. ergo nec passiuia terminatur minimo a quo potest pati. antecedens patet ex precedenti questione. omnia probatur ex eo quod oppositum consequentis iterum antecedens. da enim oppositum consequentis. scilicet potentia passiuia terminat minimo a quo potest pati. ex hoc sequitur quod illa potentia passiuia est maximum in quod illa potentia actiua potest agere. et hoc repugnaret antecedenti. In ista questione primo ponende sunt aliquae distinctiones de potentia passiuia. secundo conclusiones.

Quantum ad primum sit prima distinctio. et ista etiam ponenda dicitur receptiua solui. quod dicitur autem dicitur receptiua et cum hoc resistitua. exemplum primum sic est materia prima. exemplum secundum sicut est aqua respectu ignis. Secunda distinctio. potentiarum passiuarum quod dicitur est passiuia tertia. et quod dicitur cum hoc est et actiua. exemplum primum sic est unum paruum frigidum. quod patitur ab uno magno calido a tanta magna distantia. quod licet illud calidum posset

agere in illud frigidum tamen illud frigidum propter nimiam distantiam non potest re agere in illud calidum. exemplum secundum. sicut est frigidum quod patitur a calido. et cum hoc re agit in ipsum. Tertia distinctio potentiarum passiuarum. que cum hoc sunt actiue quedam dicitur cognitiua sicut est potentia visiva. quod dicitur non cognitiua sicut frigidum quod patiendo a calido re agit in ipsum. Quarta distinctio. potentiarum passiuarum non cognitiuarum quod cum hoc sunt actiue quedam re agunt in agens. ut frigidum in calidum. quedam autem agunt in aliud ab agente. non tamen agens in ipsum puta sol. sed aliud ab illo. Quinta distinctio. potentiarum passiuarum quedam patiuntur per abiectioem contrarium. sicut calidum cum patitur a frigido vel econtra. quedam autem sine abiectioem contrarium. sicut medium cum illuminatur. in huiusmodi enim illuminatione non abiectum aliud quod sit contrarium lumini generato. ex eo quod lumini nihil est contrarium.

Quantum ad secundum articulum sciendum est quod potentia passiuia potest comparari vel ad potentiam actiuam a qua potest pati. vel ad distantiam in qua vel ultra quam potest pati. vel ad effectum quem potest recipere et pati. vel ad tempus per quod potest pati. vel ad velocitatem qua potest alterari vel moueri. vel ad spacium super quo potest moueri motu locali. Et preterea adhuc est aliqua potentia specialis. sicut visiva. que potest comparari ad angulum sub quo potest pati vel videre. tunc discurrendum per omnia ista sicut factum est in alia questione sit prima conclusio ista potentia passiuia resistitua non terminat minima potentia actiua a qua potest pati. probatur. nam sit illa potentia actiua a. et passiuia b. tunc si b. debet pati ab a. oportet quod a. excedat b. ex eo quod aliter a. proportione equalitatis vel minoris equalitatis fieret actio. quod est falsum. et etiam quod in omni actione agens debet esse prestantius passio. sed si a. excedit b. non potest excedere ipsum excessu inuisibili. cum nullus talis sit excessus. relinquatur ergo quod excessu diuisibili. ergo cum quilibet excessus sufficiat ad motum. sequitur quod si a. per solam medietatem illius excessus excederet b. adhuc b. potest pati ab a. sed tunc a. esset minus quam ante erat. ergo a. non erat minimum a quo b. poterat pati. Secunda conclusio. nec potentia passiuia talis terminat maxima potentia actiua a qua potest pati. probatur ex eo quod quicquid potest pati a magno potest pati a maiore illo. et si sic nullum est maximum. saltem finite potentie a quo talis potentia possit pati. Tertia conclusio. nec talis potentia passiuia terminat minima potentia actiua a qua non potest pati. quod tunc a tali non posset pati. sed a minori illa posset pati. hoc est falsum. ex eo quod illud quod non potest pati a maiori. non potest pati a minori. Quarta conclusio. talis potentia passiuia terminatur maxima potentia actiua a qua non potest pati. probatur per sufficientem diuisionem. nam talis potentia passiuia ab aliqua potentia actiua potest pati. et ab aliquo non. vel quod dicitur minima a qua potest pati. vel maxima. vel minima a qua non. vel maxima a qua non. non prius per primam conclusioem. nec secundum per secundam. nec tertium per tertiam. relinquatur ergo quartum. et hoc est conclusio. Unde hoc potest declarari exemplo. ponatur quod potentia leuatiua sortis. et resistetia unius libree sint equales. ita quod precise tantum possit for. in leuando quantum potest libra in resistendo. tunc statim sequitur quod virtus sortis est maxima inter omnes potentias leuatiuas que non possunt leuare libram. quod nulla minor potest leuare. et quilibet maior potest. ita quod omnium non potentium leuare libram sortis est fortissimus. exponendo ly fortissimus negatiue. et tamen ipse est debilior inter omnes potentes leuare libram. et sic potentia actiua equalis resistetie est maxima a qua illa potentia resistitua non potest pati. et eadem potentia resistitua est minima in quibus illa potentia actiua non potest agere. Sed contra istud diceretur. videtur quod potentia actiua equalis resistetie non sit maxima a qua potentia resistitua non potest pati. nam tunc ab illa non. et a qualibet maiori potest pati. sed hoc videtur esse falsum. quia potentia actiua posset

3°
4° dicitur

5°

2° 9°

7°

2047

augeri insensibiliter. et tamen non propter hoc posset in illa resistentiis. verbi gratia. si potentia leuatiua fortis equalis resistentie vnus libe augeret insensibiliter non propter hoc leuaret libra. Respondetur. qd sicut potentia actiua esset aucta insensibiliter: ita pot leuare per spaciū insensibile. et sic forte fortes pot leuare sic qd non perciperet se illud posse leuare: nec hoc est aliqd iconueniens. Adhuc dices. sed ista instantia magis pertinet ad alia questione. si potentia actiua terminaret minima potentia passiua in quas non potest. s. sibi equali. tunc cum visibile habeat se sicut potentia actiua respectu visus. sicut pz secūdo de anima: etiam visibile terminaret minima potentia visiva in qua non pot. et sic in illa non pot. sed in minorē et debilioz illa posset: sed hoc est falsuz. qz si aliqd visibile non pot agere in aliqua potentia visiva: multominus pot agere in potentia visivam minorē et debilioz illa saltē ceteris paribus. sicut patet de se. Ad hoc respondet qd illud qd dictū est de terminatōe potentie actiue respectu potētie passiue intelligitur de potētia actiua agente in passiua nō coagentē nec cōcurrentē ad effectū. nec ad actionē illius potētie actiue. sed sic nō est in pposito de visibili. et potētia visiva. qz visibile nō solū causat visionē in oculo. nec potētia visiva cōcurrit mere passiue ad visionē. sed visibile per suas speciē vna cū virtute visiva actiue cōcurrente pducunt visionē in oculo et in potentia visiva. Sed diceret. tunc idē eēt agēs et patiēs respectu eiusdē. sed hoc videt esse iconueniens. probatio nō. qz respectu visionis potētia visiva esset tam agēs qz patiēs. Respondet qd non est iconueniēs idē esse partiale agēs et totale recipiens respectu eiusdem: licet esset bene iconueniens idē eēt totale agēs et totale recipiens respectu eiusdem. modo dico qd in pposito totale agēs nō est pot visiva licz bñ modo dicit. sed totale agēs est aggregatū ex visibili et specie sensibili et potētia visiva et alijs cōcurrentibus ad visionē per eoz actionem: sed potentia visiva est totale recipiens. Quinta conclusio. ois potētia passiua mere receptiua sicut est materia pma pot pati saltē q̄tus est ex se a quocūqz magno vel paruo agēte sine termino. pz statiz. qz qdlibet agēs talē potētia passiua excedit. Deinde comparatō potētia passiua q̄tus ad distantia sit pma cōclusio. qd potētia passiua nō cognitiua q̄tus ē ex se pot pati a qualibz distantia q̄tūcūqz magna vel parua. pbat. qz quacūqz distantia agēs pot agere a tali distantia potētia passiua pot pati. et ideo si talis potētia passiua pot pati ab aliqua distantia parua. tūc ab alia potētia dupla vel quadrupla pot pati a dupla vel a quadrupla distantia: et sic vltorius. et sic talis potētia passiua nō est terminata distantia quātū ad magnitudinē. Sed etiā pbo qd nō quātū ad paruitatē. qz talis potētia passiua nō cognitiua non definit pati ppter paruitatē distantie sicut bene definit pati potētia passiua cognitiua. vnde frigidum nō definit pati a calido ppter nimia ppinquitatē calidi ad ipsuz. imo quātō calidū est ppinquius frigidū in tantū frigidū plus patit a calido. Secūda cōclusio. talis potētia passiua respectu date potentie actiue terminat minima distantia vltra quā nō potest pati. et hoc a tali agēte. pbat. nam datū agēs terminat minima distantia vltra quā non pot agere respectu date potētie passiue. ergo etiā ecōuerso potētia passiua data terminat minima distantia vltra qz non pot pati ab agente dato. Tertia cōclusio. potentia passiua cognitiua sicut est potentia visiva: et etiā alia potētia passiua requirēs modera tam distantias: terminat ab vtraqz parte: ita qd prope visum est vna maxima distantia oium illarū in quibz non pot pati ppter paruitatē distantie. et de longe est vna minima distantia in qua nō potest pati ppter magnitudinem. et illud potest pbari ex his que dicta erant q̄tum ad hoc de potentia actiua in alia questione. Quarta cōclusio. formiter potest poni de angulo sub quo pot pati: qd omniū paruoꝝ an-

guloꝝ qui non sufficiunt ad visuz vnus est minimus. et ille ē angulus rectus. Deinde cōparando potētia passiua ad effectū sit conclusio ista. qd potentia passiua receptiua pot recipere quēcūqz effectum quē potētia actiua pot facere. et id quātū est de se mā prima est infinite receptibilitatis: nec repugnat sibi recipere caliditatē infinitaz si esset qd causaret eā. et ita de alijs nisi tamē aliqd aliud ipediat. s. vt cum hoc qd potentia est passiua sit etiā actiua. sicut est potētia visiva. De cōparatiōe aut potētie passiue ad velocitatē et ad spaciū dicat omnino sicut dictū est de potētia actiua in precedenti questione. De cōparatione aut eius ad tēpus videtur in sequente questione vna cum potentia actiua.

Ad rationes ad p̄mam dico qd quādo Aristo. dicit potētia passiua terminari minimo. intelligit minimo numerabili sine fractione modo quo dicitur in alia questione de maximo. Cōsimili modo ad secundā. Ad tertiā dico qd retinere nō est pprie agere. sed bene est motū talis ferri ipedire recte. sicut si duo hoies eque fortes traheret se vnus ad vnā partē et alter ad alia. vnus nihil ageret pprie in alter. sed vnus bene ipediret alter. et ita le ipedimentū pot bene fieri a pportione equalitatis. modo quo etiam dicebatur in alia questione de lapide vt octo in grauitate posito super caput fortis vt octo in potentia. sic dico in pposito qd in talis ferri descēsu deuenit ad aliquod p̄mū instās in quo gescit. et tūc reliquit sup se minimū arcū qui ipm retinet et ipedit qd nō pot descēdere. nec ppter hoc potētia passiua terminat minima potētia actiua a qua pot pati. ex eo qd illud ipedire non est pprie agere. Vltorius dico qd ille idem minimus arcus qui sufficit ferz retinere est maximus qui nō sufficit ferz attrahere. qd quidē attrahere est pprie agere. Ecce ergo tūc maximā potētia actiua a qua nō potest pati illa potētia passiua.

Adhuc si prius virtus existit actu omni existet tempore etc. Textu commenti centesimi trigēsi miscundi.

Questio XVI.

Tertium pposito erat. vtrum oēns habeat potētia respectu sue duratiōis p maximū tēpus per qd pot durare. et arguitur pmo qd nō. nā tūc sequeretur qd durare per dupluz tēpus esset duple potētie. et durare per quadruplū tēpus eēt quadruple potētie. et durare per infinitū tempus esset infinite potētie. sed hoc est falsuz. pmo qz tūc celū esset infinite potētie ex eo qd potest durare per tēpus infinitū. secundo. nā tūc terra ppe centrū etiā esset infinite potētie. quia talis nunquā corrumper. sed durabit per tempus infinitum. ex eo qd nunquā corrumper nisi a contrario sibi applicato. sed terra existēte in centro nunquā applicabit contrariū sibi. Cōsimiliter posset argui de igne existēte in loco sibi nāli. s. in concauo orbis lune. Secundo ad principale si aliquod mixtum sicut homo haberet potētia durandi per maximuz tempus: vita talis hominis vltra illud tempus non potest prolongari. quod videtur esse contra medicos. cōsequētia videtur tenere ex hoc qd vltra maximum non est maius. et etiam si vita eius vltra illud tempus prolongaretur. tūc illud tempus non fuisset maximuz per qd ille homo poterat durare. Tertio. si entia sic eēt determinata maximis temporibus quibus possent esse et vivere. vtiqz illa mixta essent maioris potētie duratiue in quibus contraria essent magis adequata. consequens est falsum. cōsequētia probatur. quia postquā corruptio fit a conerario. tūc illa in quibus contraria sunt magis adequata minus cito deberent corrumpi. et per consequens diutius durare. falsitas consequentis patet ex eo qd homo non diutius. imo minus durat qz lapis in quo quidem lapide contraria

3. 9. 9.

minus sunt adequata q̄ in homine. **Quarto**. si aliquid ens per tēpus durat semper durabit. ergo questio falsa. cōsequētia tenet. antecēdēs pbatur. q̄ si aliquid ens per tēpus durat. tūc per illud tēpus potentia duratiua resistens corrupentibus est maior q̄ potētia corruptiua: sed q̄ diu ipsa est maior nunq̄ remittitur. ergo in fine illi tēporis potentia duratiua adhuc est tāta quanta erat in p̄ncipio: ergo in fine illius tēporis adhuc v̄z est dicere q̄ talis potētia duratiua adhuc per tantū tēpus p̄t manere sine ei remissiōe: et in fine illius adhuc per tantū: et sic semp: et sic si aliqua res totalr potest durare p̄ vnuz tēpus sine aliq̄ corruptione sui. videt q̄ semp possit durare. videt ergo q̄ entia nullam habeāt potētia ad durandū. alr eniz videt sequi illud qd dictū est. qd tamen est falsum.

Oppositum videt velle Arist. in littera. et etiam in sc̄do de generat. **In** ista questioe. p̄mo sunt ponēde quedā distinctiones et cause corruptionis in generali. Sc̄do videndū est de causis durationis. Tertio videndū est de questio.

Quantum ad p̄mū sit p̄ma distinctio. duplices sūt substantie. s̄ simplices et mixte. **Sc̄da** distinctio substantiāz quedāz sunt corporee q̄daz in corporee. Corporee sicut celū et elemēta. icorporee sicut deus et intelligentie. **Tertia** distinctio. substantiāz simplicium et corporeaz. quedā nō habēt materiā neq̄ contrariuz. materiam q̄dem que sit subm generationis et corruptionis. sicut sunt orbēs celestes: quedā autē habent talem materiā et contraria sicut sunt elementa. **Quarta** distinctio. substantiāz mixtaz quedā dicuntur homogenee quedā eterogenee. homogenee dicuntur quaz partes q̄ritatiue suscipiūt predicatōne nominis toti. sicut est lapis. vel lignū. vnde quelibet pars lapidis est lapis quelibet pars ligni dicit lignū. eterogenee dicuntur quoz nō q̄libet pars q̄ritatiua suscipit predicatōne nominis toti. sicut est hō: vel leo vnde nō q̄libet pars q̄ritatiua hōis est hō. **Adhuc** p̄t poni quinta distinctio. q̄ subaz simplicium materialium q̄dam dicuntur simplices tam subalteris q̄ q̄ritatiue: sicut aq̄ frigida. quedā autem dicuntur simplices subalteris: sed mixte q̄ritatiue: sicut eēt aq̄ calefacta. **Tunc** sit p̄ma conclusio. et de causis corruptionis in ḡnali. ois suba determinās sibi cōtrariū est corruptibilis. pbatur. q̄ ois talis suba est alterabilis. ex eo q̄ causa alterationis est cōtrarietas: et q̄ talis suba determinat sibi aliquā q̄litatē habentē cōtrariū: sequit q̄ per applicationez qualitatis h̄ie qualitati quā determinat sibi illa substantia ē alterabilis: sed si est alterabilis est corruptibilis: q̄ determinatum est p̄mo de ḡnatiōe si alteratio est p̄lis tūc corruptio et ḡnatio sunt possibile: ex eo q̄ alteratio est p̄pter generationez et corruptionē: et si non esset corruptio et generatio nō esset alteratio. ergo omnis qualitas alterabilis et remissibilis est corruptibilis: et p̄ ois suba determinās sibi illaz q̄litatem est corruptibilis: naz corrupta illa qualitate corruptitur substantia que sibi illā qualitatem determinat. vñ sine tali qualitate talis substantia eēt nō potest. si. n. sit tūc ipsa sibi ipsam nō determinaret. qd est cōtra hypothēsīm. **Sc̄do** ad idē. omne habēs materiāz est corruptibile. p̄ h̄ p̄mo phy. et p̄ h̄ rōne. q̄ aliter potētia materie que eēt ad aliam formā frustraret. sed ois ḡnatiua determinās sibi qualitates habentē cōtrariū habet materiā. ergo ois talis substantia est corruptibilis. **Sc̄da** conclusio nulla corruptio substantie est ab intrinseco p̄mo. et voco corruptionē ab intrinseco p̄mo cuius q̄libet pars in q̄libet partē eēt actiua. et voco illā ab intrinseco non p̄mo cuius vna pars bene est actiua in aliā et alteratiua alterius: nō tñ q̄libet in quālibet. pbat̄ cōtra. ois suba corruptibilis vel ē mixta vel simplex: si ē simplex: et est corruptibilis ipsa est m̄lis. et per ois elemētāris: sed elemēta nō habēt in se p̄ncipia sue corruptionis: ex eo q̄ nō habent in se quali-

tates cōtrarias. si autē dicat q̄ sit substantia mixta. adhuc non habet in se p̄ncipiū sue corruptionis primo: ex eo q̄ tunc q̄libet pars eius in quālibet partem eius eēt actiua: et sic eadez pars in seipsaz esset actiua: qd est falsuz: ex eo q̄ eadem sibi nō est cōtraria: et etiā quia qdlibet ens diligit seipsuz permanere: et per se sequens. nō est sui ipsius alteratiuum. nec dispositiuū ad sui corruptionem. **Tertia** conclusio. suba mixta eterogenea bñ habet in se p̄ncipiū sue alterationis et corruptionis. nā p̄mo p̄z de hōie cui vna pars determinat sibi maiorem caliditatē: alia minorē: que quidez partes bñ mutuo se alterant: et se ducūt extra suas dispositōes nales: et aliquādo in tantū q̄ sequit mors et corruptio. **Quarta** conclusio. substantie mixte homogenee si corumpuntur ab intrinseco: nō tamē ita cito sicut eterogenee: patet ex eo q̄ nō est tanta diuersitas iter pres homogeneoz quāta est iter partes eterogeneoz: et hoc est in q̄litatibus alterationis: vnde in lapide partes nō differunt tantū p̄m caliditatē et frigiditatē sicut i hōie differūt cor et cerebz. **Quinta** conclusio. suba corporalis simplex et substantiāliter et q̄litatiue nullo mō h̄z in se p̄ncipiū sue alterationis nec corruptionis. nec p̄mo nec nō p̄mo pbatur. nam aliter nō esset simplex substantiāliter et qualitatiue. **Sexta** conclusio. suba simplex substantiāliter: et mixta q̄litatiue bñ habet in se p̄ncipiū sue alterationis qua p̄t se trahere a sua dispositōe innaturali ad naturalē: patet de aqua calefacta que se ipsam alterat et trahit se ad frigiditatē p̄zē. nec valet dicere q̄ hoc faciat mediū circūstans: nā aqua talis aliquā trahit se vltra maiorez frigiditatē q̄ sit frigiditas mediū circūstans: et cū nihil agat vltra gradū p̄prium concluditur q̄ mediū circūstans non est illud qd trahit aquā calefactā ad frigiditatem priorem. **Ex** his conclusionibus sequit p̄mo q̄ elemētū simplex corumpitur vnico modo scilicet ab extrinseco: ab intrinseco enī corūpi non potest: ex eo q̄ nō habet in se p̄ncipiū sue alterationis a dispositōne sibi naturali. sequitur secundo q̄ mixtum duplici modo potest corumpi. scilicet ab intrinseco et ab extrinseco. **Ex** quibus sequitur. tertio q̄ simplex debet magis durare q̄ mixtum. nam vbicumque ponitur mixtum habet circa se vel intra se p̄ncipiū sue corruptionis. sed simplex quando ponitur in loco sibi naturali licet habeat prope se p̄ncipiū sue corruptionis. non tamen intensum. et cum hoc vbicumq̄ ponit̄ caret p̄ncipio sue corruptionis intrinseco. hec de p̄mo.

Quantum ad sc̄dōz videndū est de causis durationis que sūt p̄les. quaz vna ē. homogeneitas. qd statim patet. ex eo q̄ eterogeneū corūpi p̄t ab intrinseco et extrinseco. q̄to ergo plus declinat ab eterogeneitate ad homogeneitatem tāto debilius efficit p̄ncipiū sue corruptionis intrinsecū. et ideo nullū viuens ita diu p̄t durare sicut terra vel lapis. cuz sit magis eterogeneum. et hoc ceteris paribus. **Sc̄da** causa est similitudo in qualitativis loci cōtinētis et rei cōtēte: et ideo locata magis durat in vno loco q̄ in alio. puta in illo vbi minorē habent cōtrarietas ad qualitates loci. **Tertia** causa est durities et resistētia passi in diuidēdo. et ideo forte duratio dicta est a duritie. q̄ magis dura magis durat. vnde diuisio alicuius facit ad citiozē corruptionē diuisi. et ideo que sunt dura et difficilius diuisibilia magis durat. **Quarta** est bona et fortis cōmixtio humidi cuz sicco sicut patet quarto methēoroz. **Quinta** causa est latitudo cōplexionis. vnde aliqua sunt que statim p̄pter modicā variationē p̄ortionis in p̄mis qualitativis corūpūnt. sicut homo et alia que non sunt sicut ferz qd p̄t fieri valde calidū sine corruptione p̄pter maiorez latitudinez sue cōplexionis. **Sexta** est tēperamentū in qualitativis. vnde homo tēperatus in illis est lōgioris vite. Plures possent assignari cause durationis. sed iste ad p̄sens sufficiūt. **Tūc** sit p̄ma conclusio. secundū cōbinationē vel obuiationē et cōcurrētiam starum causarum et aliarum si sint plures accipitur differē

3^a

4^a

5^a

p̄ca durat
 p̄mo
 p̄mixta
 p̄mixta
 p̄mixta
 p̄mixta
 p̄mixta

2

3

4

5

6

tia in duratōe rez fm magis 7 minus. patet ex eo q magni-
tudo 7 paruitas effectus accipiuntur fm magnitudinē 7 par-
uitatē causaz. ita q vos debetis scire q nō oportet si ad du-
rationē vnius effect⁹ concurrunt tres de dictis causis 7 ad-
duratōe alterius alie tres: q ergo illi effectus equalr du-
rent: q forte vna de istis facit plusquaz oēs alie tres: 7 ideo
oportet aduertere concurrentiā causaz nō fm q̄titatē discre-
tam: s; fm vigore 7 fortitudinē maiore vel minore causari.

¶ Ex quo sequitur q nō oportet q si in tali mixto miscibilia
seu cōtraria sunt magis adēq̄ta. q ergo illud mixtū diuti⁹
duret: q forte vñ aliud mixtū sicut lapis vel ferrū licet nō
habeat illā causaz sue duratiōis: tamē habet aliā fortiozem
vel fortiozem illa propter quas diuti⁹ durat. in lapide enim
vel fortiozem illa ad questionem contraria nullo modo sūt
ita adēquata sicut in homine: 7 tñ ipse diutius durat: quia
latitudo sue complexionis est maior. quia est magis durus
7 magis potēs ad resistendū q̄litatibus cōtrariis suis q̄lita-
tibus quas sibi determinat. **¶** Secūda cōclusio est. qd nō est
corruptibile nō habet cōtrariū: nec cōtrariū sibi b̄ret contrariū vti
p3. nā cum d̄rietatē sit cā corruptionis si b̄ret contrariū vti
q̄tē corruptibile. cuius oppositū supponit in cōclusionē.

¶ Tertia cōclusio. qd nō ē corruptibile nō hz potentiaz re-
sistendi d̄rio. patet qz cui nō habeat cōtrariū per p̄cedentes
cōclusiones frustra haberet talē potentia. **¶** Quarta cōclu-
sio. qd nō ē corruptibile nō habet aliquaz potentia ad duran-
dum. probat. nā potētia durādi nō est aliud nisi potētia re-
sistendi d̄rio vt suppono. sed q nō est corruptibile nō habz
potentia resistēdi cōtrario per p̄cedentē cōclusionē. ergo qd
nō est corruptibile nō habet potentia ad durandū. 7 b̄ dicit
h̄ cōclusio. Ex quo sequitur q in celo cū sit icorruptibile non
est aliqua potentia ad durandū. Ex quo sequitur vltimus q
nō valz hec cōsequētia: celū durabit p̄ tēpus ifinitū. ergo
celus habet potentia durādi per tps ifinitū. nā cōsequēs est
falsū per p̄cedēs correlariū. 7 aīs est vey. 7 per hoc soluitur
vna ratio facta ad questionē.

Quantum ad tertiū sit p̄ma cōclusio. q omne elemē-
tum simplex aliqui corrupet. pbatur p̄
mo ex parte agentis. qz ignis in spha sua aliqui descendit ad
locū sue corruptiōis p̄pter aliquaz cōstellationē ipsū regen-
tem. **¶** Secūda p3 b̄ idē ex parte materie. qz cuiuslibz elemē-
ti materia est in potētia ad aliā formā. sed talis potentia nō
perpetuo frustra. ergo aliqui habebit aliā formaz. 7 tūc cor-
rumpef illud elementū. **¶** Tertiū pbatur idē ex parte fi-
nis: qz elemēta principalr sunt propter mixta: et ideo illud
elemētūz eēt frustra qd nō aliqui veniret ad locum mixtōis:
s; ipō veniēte ad locū mixtōis corrupit. ergo rē. **¶** Secū-
da cōclusio: oē mixtus aliquādo corrupet. p3. qz est corru-
ptibile 7 ab intrinseco 7 ab extrinseco: 7 sic habet plures causas
sue corruptiōis q̄ simplex elm: 7 eque fortes. 7 ideo qz elm
simplex aliqui corrupet per p̄cedentē cōclusionem: multo
magis mixtū. **¶** Tertia cōclusio. de quolibet ente nāli vey
est dicere q est simplex elm vel mixtū qd per aliqd tempus
pōt durare. 7 per aliqd non. p3 per p̄cedentes duas cōclusio-
nes. **¶** Quarta cōclusio. q cuiuslibet entis nālis corruptibi-
lis potētia durādi est terminata vel maximo tēpore vel mi-
nimo per qd pōt durare: vel maximo vel minimo p qd non.
patet. nā ex quo per aliqd tempus potest durare. 7 per aliqd
nō per p̄cedentem cōclusionem. oportet dare maximum
tps vel minimū per qd potest durare. vel maximum vel mi-
nimū per qd non. **¶** Quinta cōclusio. nō est dare minimum
tempus per quod res corruptibilis potest durare. pbatur.
nam. quocunq; tempore dato per qd data res corruptibilis
potest durare eadem per minus tempus potest durare. Un-
de si aliqua res potest durare per annum eadem res potest
durare per medietatē anni 7 per medietatē medietatis rē.
7 per oīs potētia durandi talis rei non est terminata mini-

mo tēpore per qd potest illa res durare. **¶** Sexta cōclusio.
nō est dare maximum tempus vltra qd aliqua res corruptibi-
lis potest durare. pbatur. nam si sic sequeret q esset dare vlti-
mum instans esse talis rei. sed hoc est falsum. consequentia
pbatur. nam sit illud tps. a. 7 b. sit istās terminans exclusi-
ue ipm. tunc si a. est tēpus maximū vltra qd for. verbi grā.
pōt durare. tunc vsq; ad. b. instans inclusivē qd terminat. a. tē-
pus exclusivē for. pōt durare. 7 non vltra. qz si vltra a. tūc nō
esset maximum tēpus. vltra qd for. pōt durare. quia vltra ma-
ius pōt durare. sed si for. durat vsq; ad. b. instans inclusivē. 7 nō
vltra. tunc in. b. instanti vey erit dicere for. modo est. 7 imme-
diatē post hoc nō erit. 7 sic. b. instans erit vltimum. instās esse
fortis. sed falsitatē istius p̄bo sic. qz in. b. instanti potētia for-
tis nō est idiuisibilis. 7 per cōsequēs nō subitō corrupit. 7 p̄
oīs tēpus erit anteq̄z corrupatur. 7 per consequens b. in-
stans nō est vltimū instans eē fortis. 7 ita arguerē de quacū-
q; alia re corruptibili. 7 de quocūq; alio instanti qd aduerfari-
us diceret eē vltimū istās esse talis rei corruptibilis. **¶** Se-
ptima cōclusio. nō est dare maximum tēpus per qd res corru-
ptibilis non pōt durare. pbatur. naz quocunq; tēpore dato
per qd res corruptibilis nō potest durare: est dare mai⁹ per
qd non pōt durare. si eni non pōt durare per min⁹ etiaz non
pōt durare per maius. 7 ideo iter tēpora p que res corrupti-
bilis non pōt durare nullū dat maximum. 7 hoc vult cōclusio
¶ Octava cōclusio. bene dat minimum tēpus vltra qd res
corruptibilis non pōt durare. pbatur. naz per quartā cōclu-
sionē q̄libet res naturalis corruptibilis terminatur maxi-
mo tēpore vel minimo vltra qd pōt durare. vel maximo vt
minimo vltra qd nō. sed nō terminat minimo vltra qd pōt
per 5^{am} cōclusionem. nec maximo per 6^{am} cōclusionem. nec
maximo vltra qd non per 7^{am}. ergo minimo vltra qd non.
7 hoc dicit cōclusio. 7 hoc est illud tempus q est terminatū
exclusivē ad primū instans. nō esse talis rei. 7 inclusivē a parte
ante p̄mo instanti esse eiusdē rei. qd quidē tēpus est mensu-
ratiū illius rei quantū ad duratōnē suā naturalez. **¶** No-
na cōclusio. rei nālis corruptibilis dat maximum tempus in
quo pōt durare. p3. idēz tēpus qd est minimum vltra qd nō po-
test durare est maximum in quo pōt durare: qz quādiu est ali-
quod instans intrinsecū talis tēporis illa res potest durare: 7 i
nullo instanti extrinseco illa res pōt durare. p̄pter hoc q illd
tēpus dictū est esse minimum vltra qd illa res nō potest dura-
re: 7 p̄pter hoc dicto tēpore non dat maius tēpus in quo il-
la res possit durare 7 in q̄libet instanti illius tps illa res po-
test durare. ergo illud tēpus est maximum tempus in quo illa
res pōt durare. Et ista cōclusio posita sit p̄ intentionē Ari.
¶ Decima cōclusio. nō oē ens habet potentia sue duratiōis
per maximum tēpus per qd potest durare. patet de rebus icor-
ruptibilib⁹ quaz duratio nō est terminata nec terminabilis.

Et ex hoc soluta ē prima ratio vna cū vno correlario
posito iuxta 4^{am} cōclusionem secundar-
ticuli. **¶** Ad scđam cōfirmationē. nego q terra ppe centrū
sit incorruptibilis. imo dico q aliquādo corrupet. nā p̄o-
pter fluxum multarūz partiū terre vna cum fluviis fluenti-
bus ad mare aliaz partem terre cooperiēs pars terre que ē
modo vltra terram centralē fit grauior: 7 pars terre que est
citra fit leuior per ablationem talium partium terrestriūz
ab ipsa. 7 sic tandē partes terre que modo sunt in centro ali-
quando erunt hic in superficie: 7 tunc per applicationes suo-
rum contrariōrum corrupentur secundū se totas: vel sal-
tem fm suas partes. **¶** De igne autem modo existēte in cō-
cauo orbis lune quomodo aliquando corrupetur dictum
est in corpore questionis. **¶** Ad secundam principalem de
prolongatione vite dico q bene potest prolongari: sed non
quātūlibet. vnde vita hominis non potest prolongari vl-
tra certam periodum vel durationem determinatam p̄o-
speciē humana. s; bene possit quantū est ex parte individui.

ad hoc valet medicina. Ad tertiam nego consequentiam... si aliquid ens per tempus durat semper durabit. nego. Et quando dicebatur. si durat per aliquid tempus in cuius fine est tunc potest sicut erat in principio adhuc potest durare per tantum; bene concedo: sed ulterius dico quod hoc non potest contineri quantumlibet propter motum celi: et constellationes alias: et alias que sunt cause corruptionis: et generationis istorum inferiorum: sicut probat Aristoteles in secundo de generatione.

Manifestum autem et aliter quod impossibile corruptibile ens non corruptum esse quandoque et cetera. Textu pmenticentiesimi trigiesimi tertij.

Questio XVII.

Primum propositum erat. utrumque corruptibile necessario corrumpitur. arguitur primo quod non de partibus centralibus terre que sunt corruptibiles: quia composita ex materia et forma: et tamen non necario corrumpuntur. quia non videtur quomodo sibi posset applicari corruptio. sicut est ignis aut aer que sibi sunt contraria. Sic sic potest argui de igne contiguo cœcauo orbis lune. Et confirmatur. quia talia simplicia non senescunt. ergo non corrumpuntur. consequentia videtur tenere ex eo quod corruptio videtur presupponere senectutem. antecedens patet. nam dicitur quarto meteororum quod ignis non putrescit: et cum senectus sit quedam putrefactio sequitur quod ignis non senescit. Secundo arguitur de auro quod est corruptibile. quia habet materiam: et tamen nunquam corrumpitur. prout alchimiste dicunt se esse expertos: quod habent artem corrumpendi omnia alia metalla et non habent artem corrumpendi aurum. Tertio arguitur. de qualitate symbola que manet eadem in genito que fuit in corrupto. sicut est caliditas que manet eadem in igne que fuit in aere quod ex aere generatur ignis. si ergo ex aere fiat ignis. et ex igne aer absque hoc quod illa materia aliquando subiacet forme aquę vel forme terre. nunquam illa caliditas corrumpitur. et tamen est corruptibilis. ergo et cetera. Quarto lumen lune ad quod non attingit umbra terre est corruptibile. et tamen nunquam corrumpitur. ergo non omne corruptibile necessario corrumpitur. Quia tenet. prima pars antea probatur. nam lumen lune ad quod potest attingere umbra terre et lumen lune ad quod non potest attingere umbra terre sunt eiusdem speciei. sed primum est corruptibile. nam aliquando corrumpitur sicut in eclipsis lune quando terra diametraliter interponitur inter solem et lunam. ergo secundum etiam est corruptibile. et tamen nunquam corrumpitur ex eo quod nunquam applicabilis sibi corruptio. Quinto aliquid corruptibile contingenter corrumpitur. non omne corruptibile necio corrumpitur. Quia tertia pars de sorte qui forte cras a casu occidetur. modo quod a casu corrumpitur contingenter corrumpitur.

Oppositum videtur velle Aristotelem et commentatores. In ista questione primo ponam aliquas distinctiones. Secundo conclusiones.

Prima distinctio est ista. quod refert dicere omne corruptibile necessario corrumpitur. et dicere omne corruptibile corrupti est necessarium. prima. non est diuisa. et secunda est composita sicut scilicet ex logica. Secunda distinctio de corruptibilitate. corruptibile vno modo dicitur de omni illo quod potest corrumpi. siue sit. siue non sit. et secundum illam acceptionem diceremus antiphrasem esse corruptibilem: et ita large non accipitur corruptibile in proposito. alio modo sumitur corruptibile pro omni illo quod est et potest corrumpi. et sic accipitur corruptibile in proposito. et dicitur de substantia corruptibili. et sic de accidente corruptibili. Tertia distinctio quod duplex est potentia. scilicet naturalis et supernaturalis.

Tunc sit prima conclusio. secundum potentiam supernaturalem non oportet quod omne corruptibile aliquando corrumpatur. probatur. nam talis potentia posset aliquando corrumpi et sic corrumpitur et conseruari in perpetuum. Sed diceret si talis res perpetua

bis tunc est perpetua. et si est perpetua tunc non est corruptibilis. Respondetur concedendo quod si talis res perpetua est quod tunc est perpetua. Ulterius tamen concedo quod eadem res que potest perpetuari potest corrumpi et conuerso. Unde concedo quod corruptibile potest esse perpetuum: et perpetuum potest corrumpi. nego tamen ista potest esse corruptibile esse perpetuum et possibile est perpetuum esse corruptibile. Predictam tamen conclusionem non concederet Aristoteles. Nos secundum fidem nostram ipsam concedere debeamus. Tunc sit alia conclusio secunda secundum philosophum. omnis substantia corruptibilis corrumpitur. probatur primo ex parte materie. quia omnis substantia corruptibilis habet materiam que semper est in potentia ad essendum sub alia et alia forma: et cum talis potentia non sit perpetuo frustra. sequitur quod aliquando reducitur ad actum. et tunc recipiet vnam aliam formam a forma quam iam habet. et tunc oportet formam precedentem corrumpi. cum non sit possibile secundum potentiam naturales tales duas formas stare simul in eadem materia. cum autem talis forma precedentis corrumpitur: etiam substantia composita cuius illa est pars. scilicet essentialis corrumpitur. Secundo omnis substantia corruptibilis vel est simplex vel mixta. si simplex ipsa aliquando corrumpitur sicut pars de elementis. quia materia eorum semper appetit esse sub alia et alia forma. si autem mixta iteque aliquando corrumpitur: quia si est mixta et cum miscibilia ex quibus est mixta sint contraria. et continue agant et patiuntur adinuicem. sequitur quod aliquando corrumpitur. Tertio ratione Aristoteles. si aliquid corruptibile posset semper durare sequeretur quod idem potest non esse. et non potest non esse. probatur contra. quia sequitur. est corruptibile. ergo habet aliquam potentiam resistendi contrariis. et tunc si potest resistere per infinitum tempus habet potentiam infinitam itensiuam. quod a nullo diuino potest remitti vel corrumpi illa potentia. quia infinitum non potest pati a finito nec ab infinito. et sic illud est incorruptibile quod ponebant corruptibile. et ultra. ergo non potest non esse. et quia est corruptibile potest non esse. et sic potest non esse. et non potest non esse. quod est probandum. Quarto. omnis substantia corruptibilis habet finitam potentiam sue durationis. ut dicebatur in precedenti questione. et aliquando finietur talis potentia. et per contrarium tunc talis substantia corrumpitur. Tertia conclusio. nulla substantia corruptibilis necessario corrumpitur. probatur. omnis substantia corruptibilis contingenter corrumpitur. ergo non necessario. Quia tenet. antecedens probatur. nam omnis substantia corruptibilis vel corrumpitur ab intrinseco vel ab extrinseco. si ab extrinseco hoc est per applicationem contrarij. talis autem applicatio libere arbitrii potest impediri. et sic contingenter corrumpitur ab extrinseco. si autem corrumpitur ab intrinseco. hoc est ex eo quod vniu elementum dominaat super alia: et sic fortis super alia. modo actio elementum fortioris etiam potest impediri. puta per aliquam medicinam vel huiusmodi. Quarta conclusio. de intentione Aristoteles. hec est necessaria. omnis substantia corruptibilis corrumpitur. probatur. quia necesse est ita esse sicut ipsa significat. patet. quia si non tunc eius oppositum stabit. scilicet aliqua substantia corruptibilis non corrumpitur. modo hoc est falsum. et contra secundam conclusionem. Sed dices tu. iam dixisti de substantia corruptibili quod aliquando corrumpitur. quid diceretis tu de accidentibus corruptibilibus. utrum aliquod tale corruptibile nunquam corrumpitur. Distinctio de accidentibus. quod quedam sunt accidentia que corruptibilia sunt per se sicut caliditas. vel ex consequenti sicut albedo. alia sunt accidentia corruptibilia non a suis contrariis per se vel ex consequenti: sed propter absentiam conseruantis. sicut est lumen. vel species in medio. De accidentibus primo modo dictis dicendum est sicut dictum est de substantijs corruptibilibus. De accidentibus autem secundo modo dictis sit quinta conclusio. quod quilibet tale est corruptibile. et tamen possibile est quod nunquam corrumpatur: sicut prius arguebatur de lumine. unde lumen de natura sua non repugnat quod corrumpatur. et tamen aliunde sicut per presentiam conseruantis potest perpetuo conseruari. Et ratio est. quia tale accidens non habet contrarium positium. et ideo nullius est virtutis ad resistendum contrario. et propter hoc non oportet si nunquam corrumpatur sed duraret in perpetuum.

ergo haberet virtutem resistendi infinitam. Sed diceres. contra. nam si talia accidentalia sunt corruptibilia. et possibile est quod nunquam corrumpantur. sequitur quod potentia eorum ad corruptionem est frustra. Respondet distinguendo de potentia. quod quedam est potentia ad unum positum. sicut frigidum est in potentia ad calidum. et si materia nunc frigida que potest esse calida nunquam haberet caliditatem. potentia talis manet ad caliditatem diceret esse frustra. et talis potentia frustrari potest non concederet per se. alia est potentia ad variationem. eo modo quo nunc existens medium illuminatum potest fieri umbratum. et talis potentia frustrari non est inconueniens. nec talis est potentia nisi aditionaliter. ex hoc potest solui instantia.

Ad rationes ad primas. scilicet de partibus centralibus terre. quod dictum est in alia questione quomodo aliquando corrumpitur. Ad confirmationem quod dicebat simplex non est sensibile. dico quod imo. sed tamen quod omnis senectus fit per alterationem: et mixta continue alteratur. ideo continue senescunt per processum temporis. sed quod simplicia sicut ignis in sphaera sua. et partes centrales in centro per multos annos non alterantur. etiam per multos annos non proprie senescunt: sed appropinquant corruptioni. sed statim cum alterantur senescunt. non tamen per putrefactionem quemadmodum mixta. sed per dispositionem eorum ad corruptionem factam per eorum contraria. Ad secundam de auro. dico quod imo aliquando corrumpitur. et quod arguitur alchimiste non possunt ipsum corrumpere per artes suas. sed non corrumpitur. neganda est consequentia. quod natura multa potest que non potest ars. unde quis ars bene disponat ad corruptionem. tamen non potest eam implere. Sed tamen potest nam. et ideo natura vigorosior est ad corrumpendum quam ars.

Alterius dico quod bene auctor propter diuturnitatem suam et breuitatem vite hominum videtur quod nunquam corrumpatur. sed ita non fit. Ad tertiam de qualitate symbola. dico quod necesse est aliquando in aliqua reuolutione celi quod illa materia que est sub forma aeris vel ignis aliquando fiat sub forma terre vel aquae. nec est possibile quod ita perpetuo ex aere fiat ignis et e converso. modo quod materia aeris vel ignis erit sub forma terre vel aquae tunc talis caliditas de qua arguitur corrumpitur. et ita dico de quibus aliam materiam quod talis est cursus nature quod quelibet portio materie sub qualibet specie fuit infinites et erit. sed forte non ordine eodem. et hoc supposita eternitate quam credidit Aristoteles. Ad quartam de lumine. lumine ad quod non attingit umbra terre potest dici secundum quod dictum est in quinta conclusionem. aliter potest dici quod non est aliquid lumine lune quin corrumpatur. licet aliquod aliquando corrumpatur per umbram terre. aliquod etiam corrumpitur aliunde. unde propter motum solis potest dici quod in luna continue est aliud et aliud lumen propter diuersum aspectum quem sol habet ad lunam. unde in medio illuminato a sole in quolibet instanti est aliud et aliud lumen. pro hoc quod in quolibet instanti sol habet alium et alium aspectum super illud medium. Ad quintam concedo totum argumentum. quod nihil de necessitate corrumpitur sicut dixit tertia conclusio. cum bene stat quod forte et similitur platonem et quacumque aliam substantiam corruptibiles corrumpi est necessarium. Et sic est finis questionis.

Est autem et sic videre quod impossibile aut quod factum est quandoque incorruptibile aliquid perficere. Aut ingenerabile ens et semper prius quod corrumpi et cetera. Textu memeti ceterisimi trigessimiquarti.

Questio XVIII.

Quantum oppositorum erat. videlicet aliquid non nouo genitum possit perpetuari. et aliquid eternum possit corrumpi. id est videlicet aliquid non perpetuum a parte ante possit perpetuum a parte ante et possit non esse perpetuum a parte post. De primo arguitur primo quod sic de anima intellectiva que est

non perpetua a parte ante. cum cuiuslibet hominis anima intellectiva de nouo incipiat esse illo homine incipiente esse. et tunc est perpetua a parte post. Et primo. nam aliquis ignis potest de nouo generari: et in cauo orbis lunari est locus naturalis ignis poni: et ibi perpetuari sicut arguebat philosophus. Deinde arguitur de primo. nam possibile est quod aliquis mons fiat nouiter in terra. ratione cuius in aliqua parte celi causetur umbra. et corrumpatur lumine quod perpetuo ante fuit: et sic perpetuum a parte ante non perpetuabitur a parte post. Et primo. nam potentia materie ad formam sortis fuit perpetua a parte ante. quod modo est corrupta in aduentu forme sortis. Deinde arguitur simul ad utrumque questionis. nam non videtur esse impossibile quod aliquid sit finitum ab una parte et infinitum ab alia. ergo nec videtur esse impossibile prima pars questionis neque secunda. ans probatur de linea giratiua traesente per oes partes proportionales alicuius colune. que est finita ex una parte. et infinita ex alia. vnde est finita versus partes proportionales maiores. et infinita eundo versus partes proportionales minores. Hoc idem videtur de tempore preterito. quod a parte ante dicitur perpetuum. et a parte post non perpetuum. tempus autem futurum a parte ante dicitur non perpetuum. a parte autem post dicitur perpetuum.

Oppositum videtur velle Aristoteles et cometator. vnde potest argui sic. semper ens et semper non ens sunt contraria. ita quod semper ens necessarium est. et semper non ens est impossibile. ergo medium inter ea videtur esse contingens. sicut est illud quod est aliquis ens et aliquis non ens. quod quod est et aliquando non fuit est contingens. et per omnes potest non esse. et cum potentia non sit ad preteritum sed ad futurum. sequitur quod tale quantum ad futurum potest non esse. et cum talis potentia non frustrabitur perpetuo tempore. sequitur quod hoc aliquis non erit. et sic non erit perpetuum a parte post. Per istam rationem videtur posse probari quod non perpetuum a parte ante non est perpetuum a parte post. Et sic si anima intellectiva inciperet esse de nouo non perpetuaretur a parte post: et sic esset improbata prima pars questionis. Secundo contra eandem partem arguitur sic. si aliquid esset non perpetuum a parte ante. et perpetuum a parte post. sicut solemus dicere de anima intellectiva. tunc esset dandum vnum tempus infinitum per quod illud perpetuo non fuisset a parte ante. et tunc non esset ratio que talis res magis inciperet esse in vno instanti quam in alio. ex eo quod in tempore infinito vnum istas non habet magis rationem medium vel termini quam reliquas: et sic si talis res per tempus infinitum non fuisset nunquam esse inciperet: et sic non esset perpetua a parte post. Deinde arguitur contra ambas partes questionis simul. nam si ambe partes questionis essent vere. sequeretur quod essent concedenda plura infinita. cuius oppositum vult cometator. probatur contra. nam a parte ante perpetua a parte ante et perpetua a parte post oporteret concedere vnum tempus infinitum per quod illa res perpetuo duraret a parte post: et a parte perpetua a parte ante et non perpetua a parte post oporteret concedere aliud tempus infinitum per quod illa res perpetua durasset a parte ante. et sic oporteret concedere duo tempora infinita. vnum a parte ante. aliud a parte post.

Procedendo ad istam questionem distinguendum est de ipso. vnde accipitur ipse solum per illo quod implicat adictionem et posse per omni illo quod non implicat adictionem. alio modo accipitur ipse per extendit se ad illud quod non potest fieri secundum cursum nature. licet possit fieri per potentiam supernaturalem et posse solum per illo quod potest fieri secundum cursum nature.

Tunc sit per deo. capiendum ipse per primo. ipse est quod aliquid per genitum sic est mixtum vel etiam vel habens unum perpetuum. probatur. nam hoc esset ex cursu nature. cum tale habeat in se unum quod sit per se corruptionis. vel aliquis applicabitur suo unum ipsum corrumpitur. Secundo quod tale est suba corruptibilis vel accidens corruptibile a suo unum per se vel ex natura. sed omne tale aliquando corrumpitur per precedentem conclusionem. aliter enim sicut dicebatur in precedente questione habet infinitam potentiam resistendi suis contrariis. sciendum tamen quod cum illa conclusionem bene stat quod aliquid tale bene posset perpetuari per potentiam supernaturalem. Secunda conclusio. vniuersaliter de omni de nouo ge-

*inlece potest ad
de traxit potest
ad p...
sensible*

pro...

nito determinate sibi dñum impossibile est loquedo itez de
 ipossibili secundo modo ipm ppetuari. pbat sicut pcedes.
 Er ista dclusione sequitur q si aia intellectiua est forma
 inheres materie determinas sibi qsum ad suum esse qlita
 tes haberes rtraria fm cursum nature non e ppetua a p
 te post si non est ppetua a pre ante. Si autem vellemus
 dicere q anima intellectiua qsum ad esse i corpore r quan
 tum ad exercere opationes corporales indigeret qlitatib
 habentibus rtraria sed no indigeret talibus qsum ad esse
 suum simpliciter diceret q non esset inconueniens ipsam
 extra corpus manere ppetuo. S; forte h phs non concede
 ret. licet nos secudum nostram fide r veritatem concedere
 debeamus. C 3^a conclusio. si aliqd est de nouo genitū vtē
 do generatione pro inceptioe. r no habet rtrariū nec de
 terminat sibi rtrariū sicut est lumē. possibile ē qualitercū
 q accipiat possibile illud ppetuari qsum est expe. i. non re
 pugnat sue nature. pbat. qz. ex quo tale no habet rtrariū
 nec determinat sibi rtrariū non habet potētiam resistēdi
 rtrario. r ideo no obstat q ppetuaret non pp hoc oz ipsuz
 habere potētiam infinitam durationis prout potētia dura
 tionis ē idēz qd potētia resistēdi corrupētibus. ita q bre
 uiter entia talia no determinantia sibi rtraria sic se habēt
 q possūt corrumpi accipiēdo corruptionē. put extendit se
 ad quācūq; desinitionē. r possunt ppetuari. r h aliūde. ppe
 tuari quidem fm ppetuam confuarionem conseruantis si
 aliquod esset tale. r corrumpi per absentiam conseruantis.
 r illud intelligitur de talibus que cōseruantur a conseruantib
 bus. quibus non repugnat q possunt mutari r non mutari.
 Quarta dclō impossibile est mām ppetuā a pre ante no
 esse ppetuā a pre post. pbat. quia si ipsa desineret esse vel
 p corruptionē vel p ānihilatiōē. vtrūq; est impossibile. no
 p corruptionem. qz corruptio ppe relinqt post se māz q fuit
 pars corrupti. mō si mā corrupetur materie esset materia
 qd est falsū. nā tūc mā no esset simplex. ēt eēt pcessus i ifini
 tū i materie. nec pōt dici q māz eē no ppetuā a pre post
 sit pole p ānihilatiōē qz talē ānihilatōez oporteret fieri p
 pmaz cāz q est imutabilis. sed si ppetuo māz rseruauisset i
 esse. r nūc eā ānihilaret pma cā videret esse mutabilis. ita
 argueret cōmentator. Quinta dclō. celū ppetuū a parte
 ante eē no ppetuū a pre post est ipossibile. pbat. qz celū cō
 seruatur in esse immediate a cā imutabili. ideo si talis ppe
 tuo ipsuz rseruasset. r mō no talis causa videretur esse mu
 tabilis. Sexta dclō. aliqua intelligentiā citra pnam
 ppetuā a pre ante esse no ppetuā a pre post ē ipossibile.
 pbat sicut pcedens. C Iste dclones de substātia debēt
 intelligi de ipossibili fm cursum nature. C Septima cō
 elusio. pma causam esse no ppetuā a pre post ē ipossibi
 le. pbat. qz si desineret esset h eēt vel a se vel ab alio. non
 a se. qz tē aliqd eēt destructiū sui ipsi. nec ab alio. qz tē ali
 quid esset potentius pma cā. r sic pma causa nō esset pma
 causa. qd implicat. C Scdo dato opposito dclonis pma cā
 esset mutabilis. qd est ipossibile. C Octaua dclō. aliqua
 substātia esse ppetuam a pre ante r non ppetuā a pre post
 est ipossibile. pbat. omnis substātia ppetua a pre an
 vel est materia pma. vel celū vel intelligentia citra pnam
 vel ipsamet causa pma. s; de qualibet istaz est vez dicere
 q ipsam non esse ppetuā a pre post est ipossibile. sicut di
 xerunt dclusiones pcedentes. igit r. Et est vria qstuz ad h
 de substātijs ppetuis a pre ante. r de accidentibus. quia si
 aliqua sunt talia accidentia illa no dependent imediate a
 causa no mutabili. sed mediate. r imediate a causa mutabi
 li. r ideo non mix si talia accidētia ppetua a pre ante si ali
 qua sint talia possint esse no ppetua a pre post. licet hoc no
 sit possibile de substātijs.

Ad rōnes ad pnam. Az. r cōmentator dixissent aiaz
 intellectiuam no incepisse de nouo. sed eē

ppetuum tam a pre ante q a pre post. r esse vnam numero
 in omnibus hominibus. cui⁹ determinatio magis pmet
 ad 3° de aia. C Ad scōaz de igne dictū est pus in qōne pre
 cedente qōne istam. C Ad aliam diceretur q illa iret pro
 tertia dclōne. Vel pōt dici supposita eternitate mūdi quā
 creditit vel determinat Ari. q terra no possit augeri in ali
 qua pre gn aliqū fuisse ibi aucta isto modo ante multa se
 cula. r sic nullū esset lumen nec fuisse lumē in celo ppetuū
 a pre ante qd nūc corrupetur vel aliquādo alias corruppe
 tur. C Ad aliam de potētia materie respectu forme fortis
 nunc genite. dicendum q talis potentia in aduentu forme
 for. non corrupetur. quia talis potentia non est aliud a mā.
 nihilomin⁹ mā desinit eē in potētia ad talē formā. ad istuz
 intellectu q talis ppositio desinit eē vera. mā est i potētia
 ad talē formā. C Ad vltimā. no est incōueniens q aliqd sit
 infinitū ab vna pre r finitū ab alia. dico q imo r qū diceba
 tur d linea giratiua. dico sicut pus dicebatur q nulla linea
 giratiua ē infinita nec ad vnā pre solū nec quomōlibet alr.
 quia nec illa que girat duas pres colūne. nec que girat tres
 rē. nec que girat omnes pres pporzionales. qz nulle sunt
 omnes. qz nec due sunt oēs. nec tres sunt oēs. r sic de alyz.
 C Ad rfirmationē dico etiā q nullū est nec fuit tēpus pte
 ritū ifinitū. qz nec dies. nec septimana. nec mēsis nec ānus.
 nec duo anni. nec tres āni. r sic de alyz. nihilomin⁹ bñ cōce
 do q infinitū fuit tēpus pteritū. qz quātolibet tpe pterito
 dato maius fuit tps pteritū. nec h ē d pdcā. pporzionāl^r ē
 dicendū de tempore futuro.

Deinde ad rōnes post oppositum q videntur pbare
 vlr q nullū ens siue suba siue acciōs de nouo
 genitū posset ppetuari. r nullū ppetuū a pre an pē corrupi.
 qd vlr eē d tertiā dclōne. C Ad pma qū dī sp ens r sp n ens
 sūt dria. placet mihi. s; sp ens ē necessariū. hoc pōt negari.
 qz aliqd pōt eē sp ens qd tñ no necessario sp est ens. sed con
 tingent. Itēz semp non ens no est ipossibile. qz hñ pps
 pōt semp no eē ens absq; hoc q ipossibile sit ipsū eē ens. r
 sic negaret fundamentū isti rōnis. C Et vltierius qū dice
 baf. si aliqd no eēt sp ens nec sp no ens. tē eēt r igēs. placet
 mihi. q pōt no eē. adhuc placet mihi. ergo no ppetuabit ne
 gatur dña. r qū dicebaf tūc talis potētia ad no eē frustrare
 tur. Rūdet sicut dicebatur i pcedēti qōne no eē icōueniens
 potētiam frustrari que non est ad aliqd positū ex hoc ad
 argumentū patet. quid sit dicendū. C Ad scdam sequitur
 q eēt dare vñū tps infinitū p qd illud ppetuo no fuisse. ne
 go. s; sufficit q infinitū fuerit tempus. hoc est quantolibet
 tempore maius fuerit tempus in quo no fuit. r sic etiā illa
 rō non pcedit. q arguebatur q no eēt rō qre magis icipet
 esse in vno instanti qz in alio.

**Quod quidē ingenitum incorruptibile r qd i
 corruptibile igenitū.** Textu pmeti cētesimi vige
 simi quinti. Consequūtur ergo adinnicē genitū
 r corruptibile. Textu pmeti cētesimi vigesimi
 octani.

Questio XIX

Sertum propositoz erat vtz gnabile
 r corruptibile quertantur ad
 innicē. r similiter igenerabile r incorrupti
 bile. r arguitur p q no. omne corruptibile
 aliqū corrupetur p pdicta in pcedenti qd
 ne. sed non omne generabile corrupetur. q
 no omne generabile ē corruptibile. discor
 pus est bonus. qz in baroco. r maior pz. minor pbat. no oē
 generabile gnabitur. igitur no oē gnabile corrupetur. dña
 tenet. nam si aliqd gnabile oz corrupi oz q pus generetur.
 antecedēs pbat. pmo. quia ex hoc vino ē generabile ace
 tum. r tamen forte nunq; generabitur. quia prius vinum
 potabitur. Secundo ista mulier que est perfecta et apta

ad generationem potest maritari & longo tempore viuere. & sic possibile est quod ex ea generentur filii. & tamen possibile est quod illi nunquam generabuntur. quia possibile est quod ipsa cras casualiter interficiatur. **Tertio** si est necessarium quod omne generabile generabitur: tunc omnia que eueniunt necessario euenirent. sic quod non est possibile ea non euenire. sed hoc est falsum. & contra Ari. in fine primi phycermentias. & 3° fide. **Secundo** arguitur ad principale. si generabile & corruptibile adinuicem conuertentur. & cum generabile habeat potentiam ad esse & corruptibile ad non esse. sequitur quod idem simul haberet potentiam ad esse & non esse. ex quo idem esset generabile & corruptibile. postquam generabile & corruptibile adinuicem conuertuntur. **Tertio** for. q. 2. iam genitus est corruptibilis. & tamen non est generabilis. igitur non omne corruptibile est generabile. prima pars antea per se. scilicet pars probatur. quia quod semel genitum est amplius generari non potest. quod probatur sic. nam si semel genitum amplius generari posset. vel generatione que prius generabatur vel alia generatione. non potest dici prius quod potentia non est ad preterita. vnde annus preteritus non potest iterato esse. nec potest dici 2^m. quia antequam generaretur illa generatione alia a priori oporteret quod prius corrumpitur. & sic idem numero post sui corruptionem posset redire. quod est falsum & improbatum per Ari. secundo de generatione. **4°** sicut se habet generabile ad genitum ita corruptibile ad corruptum. & a transmutata proportione sicut se habet generabile ad corruptibile ita genitum ad corruptum & 2°. si non omne genitum est corruptum sic notum est de se ergo non omne generabile est corruptibile. sic ergo improbatum prima pars rationis. ad cuius probationem sequitur improbatum secundo.

Oppositum videtur velle Ari. & arguitur sic. quicquid conuertitur cum aliquo tertio conuertitur inter se. sed ingenerabile conuertitur cum semper ente. & incorruptibile conuertitur cum eodem. ergo ingenerabile & incorruptibile conuertuntur inter se. **Sic** generabile conuertitur cum aliquo ente & aliquando non ente. & corruptibile cum eodem. ergo generabile & corruptibile conuertuntur inter se. **In** ista questione per videndum est de quo tangitur in primo argumento videtur. scilicet hec sit concedenda. omne generabile generabitur. secundo respondendum est ad quesitum.

Quantum ad primum sit prima distinctio. generabile dicitur dupliciter vel quod potest generari subiectiue. vel quod potest generari terminatiue. generabile subiectiue dicitur non quod capit esse postquam non fuit. sed quod potest esse sub modo generationis eius quod capit esse postquam non fuit. generabile autem terminatiue dicitur quod potest esse terminus generationis per quam aliquid capit esse postquam non fuit. isto modo forma vel compositum dicitur esse generabile. ista distinctio ponit meta. per phycermentias & Ari. sicut ea vnde inuenire in ista. **Secundo** distinctio. si ista questione possumus loqui super naturaliter aut naturaliter. ac si opinio ari. eest vera qua opinabatur mundus esse eternum tamen a parte antea que a parte post. **Tunc** sit prima conclusio. si loquimur quantum possibile est per potentiam super naturalem. concedere debemus quod aliquid est generabile substantialiter vel super naturaliter siue subiectiue siue terminatiue: quod forte nunquam generabitur. per. quia materia huiusmodi generabilis subiectiue. quia potest ex ea alia generari forma. quoniam forma huiusmodi ab ea separatur. & tamen deus potest facere quod nunquam ex ea aliquid aliud generaretur. quia potest ea annihilare vel ipsum cum anima in celum assumere ita quod nunquam ex ea alia forma generaretur. sed hoc non concessisset ari. & commentatores credentes se demonstrare ex hoc quod deus est immutabilis sicut pluries prius arguebatur. patet hoc etiam de anima christi que potest generari terminatiue. & deus posset facere quod nunquam generaretur. imo adhuc hoc posset fieri naturaliter. **Deinde** ponam conclusiones de ista dubitatione quas ari. posuisset. & prima sit ista. quod omne generabile subiectiue generatione substantiali generabitur. quia omne tale generabile est prima materia que aliquando generabitur subiectiue. quia ipsa est sub forma corruptibili que aliquando corrumpitur: & non corrumpitur nisi alia generetur. cum materia non possit esse naturaliter sine forma. ergo ista materia tunc generabitur subiectiue. **Secundo** conclusio. in substantiis omne generabile terminatiue generabitur: si ponamus quod ista di-

ctio omne distribuatur solum usque ad species non usque ad indiuidua. probatur. nam si lapis est generabilis. habet ex aliquo materia. & ab agente quod potest materia illi applicari. & si potest applicari applicabitur etiam infinites propter eternitatem motus celi. Sed talibus applicationibus ipsius agentis ad ipsam materiam factis pro generatione lapidis lapis generabitur. Et non oportet quod iste. sed sufficit quod iste vel ille. & sicut arguitur est de lapide: ita potest argui de asino & de quacunque alia specie. Et credo quod expediat. imo sit necessarium quantum ad ista supponere commensurabilitatem motuum supercelestium. quia forte si essent incommensurabiles aliter esset & fieret. **Tertia** conclusio. non omne generabile terminatiue generabitur faciendo distributionem ad indiuidua. & hoc probant ille tres rationes sufficienter posite in principio questionis. **Contra** istam conclusionem dubitatur probando quod omne generabile generabitur: prout licet omne distribuit usque ad indiuidua. quia si non sit a. generabile quod non generabitur. tunc arguitur sic. a. non generabitur. & idem a. generabitur. ergo quod generabitur non generabitur. discursus est bonus. & conclusio est impossibilis. ergo aliqua premissarum. non minor. ergo maior. **Quod** minor non sit impossibilis. probatur. quia ex quo a. est generabile per positum non est impossibile quod a. generabitur. **Secundo**. si non tunc aduersarij haberet concedere istam copulatiuam. a. est generabile. & tamen a. non generabitur. sed hoc est falsum. quoniam ad unam eius partem sequitur oppositum alterius. sequitur. n. ad istam partem a. non generabitur. ista. a. non est generabile que repugnat prime parti dicte copulatiue. **Tertio**. si a. non generabitur tunc hec est falsa. a. est generabile. probatur. quia tunc h. a. est generabile est affirmatiua cuius subiectum per nullo supponit. quia nec per illo quod est nec fuit nec erit. sed omnis affirmatiua est falsa cuius subiectum per nullo supponit. **Ad** ista. ad primum quando arguebatur sic. a. generabitur & c. concedo quod discursus est bonus & quod conclusio est impossibilis. & ulterius dico quod non propter hoc oportet aliquas premissas esse impossibiles. sed sufficit totale ans esse impossibile. scilicet copulatiuam compositam ex maiore & minore. que non est impossibilis propter alicuius siue partis impossibilitatem. sed propter suam partium incompatibilitatem. quod patet in simili sic arguendo. omne currens est homo. equus est currens. ergo equus est homo. discursus est optimus. quia in tertio modo prime figure. & conclusio est impossibilis. non tamen propter hoc aliqua premissas est impossibilis sicut vos videtis. sed bene premissas sunt impossibiles. & hoc sufficit. & ideo quando arguitur discursus est bonus. & conclusio est impossibilis. ergo aliqua premissas. non debet concedi consequentia. nisi cum ista additione. vel copulatiua ex ambabus composita est impossibilis. **Ad** secundam. tunc aduersarij & c. concedo. & cum dicebatur. illa est una copulatiua cuius una pars infert oppositum alterius. nego. & quando dicebatur. a. non generabitur. ergo a. non est generabile. neganda est consequentia. quia cum ista. a. non generabitur bene stat ista. a. potest generari. & per consequens ista. a. est generabile. **Sed** dices. si a. non generabitur. tunc si aliquis homo protulisset heri istam propositionem. a. non generabitur ipse dixisset verum: ex quo a. non generabitur. & si ista propositio fuisset vera: sequitur quod impossibile est ipsam non fuisse veram. quia quod fuit impossibile est non fuisse. ergo etiam impossibile est illud ad quod sequitur ipsam non fuisse veram. sed ad istam propositionem. a. generabitur sequitur illam non fuisse veram que dicebat a. non generabitur. ergo sequitur quod hec est impossibilis. a. generabitur. ad quod ultra sequitur quod a. non potest generari. id est conclusio quod a. non est generabile. & sic a. per ad ultimum sequitur quod a. non generabitur. ergo a. non est generabile. **Ad** istud quando dicitur quod ad hanc. a. non generabitur. sequitur quod hec propositio. a. non generabitur heri. plata fuit vera: concedo. & quando dicebatur. ergo impossibile est ipsam non fuisse veram. consequentia ne-

gar. imo dico q̄ adhuc ē possibile ipsam non fuisse veraz sed falsa. quia sicut habet primo perhyermenias nondum est determinatū q̄ fuit vera aut q̄ fuit falsa hec ppositio de futuro. qm̄ talis determinatio dependet ex actu futuro ad quē adhuc nō ē facta determinatio. Et quādo dicebat omne qd̄ fuit impossibile ē non fuisse. concedo. r̄ id bene concedo q̄ impossibile ē illam ppositionem non fuisse. vlt̄erius tamē dico q̄ h̄ ē falsa. omne qd̄ fuit verū impossibile est non fuisse verū. nec valet sequētia. omne qd̄ fuit impossibile ē nō fuisse. ergo omne q̄ fuit verū impossibile ē nō fuisse verū. q̄ cōmittitur ibi fallacia figure dictionis mutando quid ī quale qd̄ vel ī ad aliqd̄. vnde verū potest dici ad aliqd̄. ex eo q̄ ppositio dicit̄ vera quia taliter ē ī re. ¶ Ad 3^{am} si a. nō generabit̄. tūc ī ista. a. ē generabile. li a. p nullo supponit̄. nego. quia lz non supponat pro p̄senti neq̄ pro p̄terito neq̄ p futuro. tamē supponit̄. p possibili. r̄ hoc sufficit.

Quantum ad sc̄d̄s dicit Arist. q̄ generabile r̄ corruptibile dicunt̄ s̄z potētias. generabile q̄ dē qd̄ pōt generari. r̄ corruptibile qd̄ pōt corruipi. iste enīz sūt proprie significationes dictoz terminoz. Et vltra dicit Ari. q̄ nō ē potētia ad p̄teritū. non enī est possibile q̄ sit annus p̄teritus. r̄ sc̄dm̄ ista dicta videt̄ sequi q̄ ista asin̄ qui iā ē genit̄ nō sit generabilis sicut p̄us arguebat̄. tamen ipse bñ est corruptibilis. ergo nō omne corruptibile ē generabile. r̄ sic dicit̄ termini s̄m̄ ppriaz eozum acceptione non duertunt̄. imo corruptibile ē ī plusq̄ generabile. q̄ omne generabile ē corruptibile. sed nō oē corruptibile ē generabile. Et sic etiā isti termini generatū r̄ corruptū nō duertuntur. imo generatū ē ī plus. q̄ omne corruptū ē generatū sed nō omne generatū ē corruptū. sicut etiā p̄us arguebat̄. Ita etiam ingenerabile r̄ incorruptibile nō conuertuntur. imo ingenerabile est ī plus. q̄ omne incorruptibile est ī generabile. sed nō oē ī generabile est ī corruptibile. vlt̄er̄ Ari. dicit q̄ tā gn̄abile q̄ corruptibile duertunt̄ cū aliqñ ēte r̄ aliqñ nō ente. ita q̄ oē generabile r̄ etiā oē corruptibile ē aliqñ ens r̄ aliqñ nō ens. sed istud de p̄p̄tate sermonis nō est vez. nā dictū est ī p̄cedēti articulo q̄ aliqua sūt generabilia que nūquā gn̄abuntur. r̄ sic illa nec sunt nec vnquā fuerūt nec erūt. de talibus gn̄ nō est vez dicere q̄ ipsa aliqñ sunt r̄ aliqñ nō sūt. r̄ tñ vez est quod sunt generabilia. ergo ille terminus generabile est ī plusquam ille terminus copulatus aliqñ ens r̄ aliqñ nō ens. ¶ Ex oibus his finaliter dico q̄ si volum̄ tenere r̄ clones Arist. o3 dare aliquos sensus q̄ forte nō sūt s̄m̄ ppriā ipositionē terminoz. cū enī dicit̄ mus q̄ isti termini gn̄abile r̄ corruptibile cōuertuntur ad inuicē. Et cum illo termino copulato aliqñ ens r̄ aliqñ nō ens o3 accipere tā gn̄abile q̄ corruptibile p eo q̄ aliqñ pōt vel potuit vel poterit eē. r̄ etiā pōt potuit vel poterit nō eē. r̄ etiā o3 istū terminū copulatū aliqñ ens r̄ aliqñ nō ens accipere nō s̄m̄ actualē existentia vel nō existentia. sed p illo qd̄ pōt eē r̄ pōt nō eē. r̄ cum hec o3 vti isto termino pōt siue ad esse siue ad nō eē. nō put pōt notat carentia actus. s̄z p nō repugnātia essendi vel nō essendi.

Et iuxta ista solui possunt rōnes facte hinc inde. ¶ Quod quidē igitur neq3 factum est omne celum: neq3 ptingit corruipi quēadmodum qdam dicit̄ ipsū. s̄z ē vnū r̄ sempiternū r̄ c. Sc̄do celi Textu p̄m̄ti primi. **Questio XX.** r̄ vlt̄ia

qui añerat. r̄ p̄ns cū corruipit̄ aliq̄ pars mūdi. puta equo vel homo videt̄ q̄ corruipatur mūdus. r̄ sic etiā v̄r quātū ad gn̄ationē. ¶ Sc̄do quelibet ps mūdi ē corruptibilis. ḡ totalis mūdus ē corruptibilis. r̄ p̄ns nō ppetu². añs pbatur. nā totalis mundus sufficienter diuiditur saltē exclusis deo r̄ intelligentys ī mundū inferiorē r̄ supiorē. mō claz est q̄ qlibet ps mūdi iferioris pōt corruipi. siue sit elm̄ siue mixtū. de mūdo etiā supiori sicut est celū pbatur q̄ sit corruptibile. q̄ qd̄ est alterabile ē corruptibile. celū ē alterabile. ḡ r̄ c. maior ps p̄mo d̄ generatōe. vbi dicitur. si impossibile est aliqd̄ corruipi impossibile est ipsūz alterari. minor ps ex eo q̄ nunc aliqua pars celi est illuminata que ante nō erat illuminata. illuminari aut̄ est alterari. ¶ Et cōfirmat̄ hoc sc̄do. agens remorū ab alterabili nō alterat ipsum nisi p̄us alterādo mediū sibi p̄p̄iquū. modo stat q̄ sol r̄ stelle alterant ista iferiora. ergo videt̄ q̄ alterat̄ speras celestes iter medias. r̄ per sequēs celū videt̄ esse alterabile. ¶ Et confirmatur hoc. nā corpora celestia sicut plāte maiores hnt̄ virtutes ī aliquibus signis celi. r̄ minores ē alyz. ergo videtur q̄ talia sint alterabilia. ¶ Tertio ad principale. mundus depēdet a deo ī conseruari qui ē voluntatis omnino libere. ideo pōt velle nō amplius p̄seruare ipsū. r̄ ita mūdus corruperetur. cū non possit manere sine cōseruatiōe a deo. ¶ Quarto. qd̄ ē augmētabile r̄ diminubile ē corruptibile r̄ nō perpetuū. mūdus ē huiusmodi. ergo r̄ c. p̄obatio minoris. q̄ sol r̄ luna r̄ alie stelle q̄ sunt partes mūdi de q̄bus minus v̄r. sūt augmētabilia r̄ diminubilia. qd̄ probat̄. q̄ ī ortu eoz r̄ ī occasu apparēt maiora. ī medio at̄ celi minora.

Oppositum vult Ari. r̄ pbat̄ rōne. mundus ē ppetuus a pte añ sicut credidit Ari. se demōstrasse ī octauo phy. ḡ etiā ē ppetu^a pte post. pbat̄ sequētia. ex h̄ qd̄ pbat̄ p̄us ī vn̄ qōne q̄ nullū ppetuū a pte ante pōt eē nō ppetuū a pte post. ¶ In ista qōne p̄mo ponā aliquas distinct̄ idēs. Sc̄do r̄ clusiones.

Quantum ad p̄mū sciēdū ē q̄ duplex ē alteratio. q̄ dā ē cū abiectiōe s̄m̄ disponēs ad corruptionē vel gn̄ationē sicut ē calefactio vel frige factio vel aliqua talis. Alia ē alteratio q̄ nō fit cū abiectiōe s̄m̄ sicut ē illuminatio q̄ s̄z se nō ē dispositiua ad generationē. nec ad corruptionē lz bñ p accūs. r̄ h̄ adhuc nō ē. vel nisi iuz̄ subiecta alterabilia alteratōe p̄mo mō dicta. ¶ 2ª distinctio. q̄ sicut differūt gn̄abile r̄ creabile. ita etiā differūt corruptibile r̄ annihilabile. vnde generabile dicit̄ qd̄ ad sui eē iceptionē p̄supponit̄ materiā ex qua ipsū fit vel ī qua ipsūz fit. sed creabile dicit̄ qd̄ ad sui esse iceptionē nō p̄supponit̄ materiā ex qua ipsū fiat. nec ī qua ipsū fiat. ita corruptibile dicit̄ qd̄ post sui desitionē derelinquit̄ materiā que manet. Annihilabile autē qd̄ post sui desitionē nihil derelinqt̄ qd̄ fuerit pars eius. ¶ 3ª distinctio ē. q̄ aliqd̄ pōt dici ppetuū cuius quelibet ps ē ppetua. alio mō cui⁹ p̄ncipalior ps ē ppetua. r̄ cū h̄ ipsū obtinet cōsimilē figurā r̄ dispositionē. r̄ p̄pter hoc lz hominis p̄ncipalior ps sit ppetua. puta aia intellectiua. tñ q̄ ipse homo nō ppetuo obtinet cōsimilē dispositionē r̄ figurā nō dicit̄ ppetuus.

Quantum ad 2° sit p̄ma r̄ clo. s̄z fidē nostraz deus. posset celū qd̄ ē p̄ncipalior ps mūdi añibi lare. sed nō posset corruipere. p̄mā p̄tē fide credim⁹. 2° ps pbat̄ ex qd̄ nominis corruptibilis. q̄ corruptibile dicit̄ qd̄ post sui desitionē derelinqt̄ materiā q̄ fuit ei⁹ ps. s̄z celū nō h̄z māz sic p̄us. pbatur. r̄ hec accipiēdo celū p̄ orbe celesti exclusio motore. ita p̄portionalit̄ pbaret̄ adhuc h̄z fidē n̄fraz q̄ d̄s nō posset gn̄are itelli^{am}. s̄z bñ creare accipiēdo gn̄are dco mō. ¶ S̄z s̄m̄ p̄ncipia q̄ credidit Ari. sit p̄ma r̄ clo. celū nec est gn̄abile nec est corruptibile. r̄ rō est. q̄ nō h̄z māz ¶ Sc̄do q̄ nō h̄z aliqd̄ s̄m̄ nec sc̄d̄s suā subaz nec s̄m̄ suas nāles disponēs. ¶ Tertio nā cōiter oēs attribuit̄ deo r̄ itel ligētys istū locuz̄. s̄z celū. q̄ deos ponūt eē ppetuos. s̄z ppetu⁹

Sep̄timū p̄positoꝝ erat vtrū mundus sit perpetuus. Arguit̄ p̄ q̄ nō. mūdus est gn̄abilis r̄ corruptibilis. ḡ nō est ppetu⁹. añtia t3 añs pbat̄. q̄ ex quo ad corruptionē partis toti⁹ nō manet idēz toti⁹ qd̄ añ erat. segtur q̄ ad corruptōez ali cuius p̄cicule mūdi nō manet idē mundus

2° p̄
duplex a h̄to
3ª cōnt^o
p̄ 3°
p̄ 3° añz
p̄ 3° añz

is nō debet attribui loca corruptibilia. **C** Quarto qz p oēs memoriā. siue p scripturā. siue p aliā quaz possumus hēre ab antiq̄ssimis nō apparet qz celū vsq; nūc sit corruptū vel peioratū. z tñ verisile est qz corruptibile in tāto tēpore esset peioratū: vel i toto vel in pte. **C** Scda dclō celū nō ē alterabile alteratōe corruptiua. pbatnr. qz talis sit cū corruptōe qualitatis cōtrarie. z cū resistētia. talis aut nō est i celo. z nā tales alteratōes ordināf ad gnātōes v̄l corruptōes. iō n̄ inueniunt in celo. cū celū nō sit generabile nec corruptibile. p pcedētē dclōnez. **C** Tertia dclō. celū bñ est alterabile alteratōe scdo mō dicta que sit sine abiectōe s̄y z sine resistētia. patet. qz bñ aliqua pars celi illuminatur q̄ ante nō illuminabatur. p3 de luna. **C** Silr p3 de speris inferioribus que recipiūt influētias solis z astroz supioz. aliter. n. non possent ille influētias multiplicari ad ista inferiora. **C** Quarta dclō. celū non ē augmentabile p rarefactōne nē nec diminiabile p condensatiōne. p3 hoc. qz talē augmentatiōne oportet fieri cū alteratiōne pcedēte que q̄dem alteratiō fieret p qualitates pmas cōtrarias. puta p caliditate z frigiditate s̄z talis alteratiō nō inuenitur i celo. per secundā conclusiōem. **C** 5^a cōclusio. nec celū est augmentabile per appōitiōem aliquaz partium que essent de natura celesti. nec ē diminiabile per amōitiōne taliū. quia non apparet vbi iste essent: nec vnde venirēt nec quomō venirēt ad ipsū celū. qz si eēt distātes a celo nō possent puenire ad celū nec a celo recedere nisi per motus aliquat̄ rectos modo dictū est p̄us qz celū z partes que sūt de natura celesti nō sic nate sūt moueri. **C** 6^a dclō. ēt celū nō ē augmentabile p nutritiōnez. quia nutritiō requirit quādā gnātōne subalē. s. cōuersionē nutritiōne in subam nutriti. sed celo non uenit gnātio subalis. nec alteratiō. requisita ad talē generatiōne sicut p3 ex pcedētibus cōclusiōibus. s. pma z scda. ergo zc. **C** Proportionaliter pbat qz celum nō ē diminiabile diminiōe opposita tali augmentatiōi. nā tūc i celo esset aliqua corruptiō substācialis. Ex his dclōnibus inferf qz celū est perpetuū. **C** 7^a dclō. mūdus nō est ppetuus pmo modo. p3. qz multe eius ptes sunt corruptibiles. **C** 8ª cōclusio. mūdus est ppetuus scdo modo. pbatnr. quia pncipalior eius pars est ppetua. s. celū sicut p3 p pcedentes dclōnez. Ex hoc seqtur opinionem illoz eē falsaz. qui dixerūt mūdū icēpisse. sed nūq; corūpi. vñ si mūdus nec ē generabilis nec corruptibilis s̄m qz seqtur ex iam dictis. seqf illā opinionē esse falsaz. **C** Et pōt argui s̄ illaz opinionem sic. qz in p̄bia debemus solū ponere ea q̄ in oibus vel in pluribus apparēt esse vera. sed quecūq; apparēt nobis eē facta illa videm⁹ esse corruptibilia. ideo nō est ponēdum i p̄bia q̄ aliqd sit genitū z nō est corruptibile. **C** Ad idē. nā Ari. credidit omne qd sit fieri ex mā p̄supposita. iō si mundus fuit factus oportuit p̄existere pncipiū māle ex quo fiebat: z illud erat tūc sine forma mundi: z post sub forma mundi. Et si illud pncipiū s̄m suā nām est possibile eē sine forma mundi: z esse sub forma mundi: cū mūdus sit factus: adhuc manet pncipiū materiale qd ē nature potētia lis ad nō esse mūdū. sed omne cōstitutum ex tali pncipio vel corūpet z aliquando non erit. vel saltē potest non eē sicut aliquādo nō fuit. modo possibile nō esse nō ē incorruptibile. ergo dclōdat qz mūdus: si fuerit factus ē corruptibilis qd est cōtra illā opinionē. **C** Inferitur z^o ex dictis opinio: nē illoz esse falsaz qui dixerunt mūdū infinities generari z corūpi: tali mō qz aliqñ pamicitiā oia corpa cōgregab ātur sine appōne vel apparētia alicti⁹ distinctiōis entū. z s̄ sicopinātes volebāt mūdū corūpi. postea redeūte lite digregabātur z appebat distinctiō entū. z s̄ vocabāt mūdū gnari. falsitas hui⁹ p3 ex dictis postq; mūdus est ppetuus. **C** s̄. sic dicere est cedere qz s̄m veritate z subaz mūdus sp̄manet. licet sub alia z alia dispōne. qz sic manerent sube

elementoz z alioz corpoz sil licet in cōfuso. **C** Ex dictis etiā appet falsitas tertie opinionis antiquoz dicentiū mūdū semel fuisse factū. z qz semel corūperet. z qz nūq; post poterat reuerti. **C** Cōtra quā pōt argui. qz si mūd⁹ fuisset factus nō fuisset fact⁹ ex nihilo. sed ex aliquo. z si sic tūc an mūdū factionē illud p̄fuisset i finito tēpore sine forma mundi. z post corruptionē mūdū maneret p infinitū tps ēt sine forma mūdū. sed s̄ nō videtur eē v̄ez. qz nulla v̄ eē rō. si ex tali aliqñ poterat fieri mūdus. qn post corruptionē mundi adhuc ex illo posset fieri mūdus. Sic ḡ p3 falsitas triū opinionuz antiquoz ex dclōnibus positis quas Ari. etiā ponit in lra z i probatōes opinionū antiquoz. scdm qz nūc ip̄roba te sūt: z pma fuit opinio platonis z suoz sequaciū. scda erat opinio empedoclis. tertia erat anaxagore.

Ad rationes ad primā dico qz bñ pbat mūdū nō esse ppetuū p mō accipiēdo ppetuus: cū quo bñ stat mūdū eē ppetuū scdo mō. **C** Ad 2^{am} negat̄ aīs. z qñ dicebat̄ celū est corruptibile: nego. vlteri⁹ qñ dicebat̄ ip̄z ē alterabile cōcedo alteratōe nō corruptiua: nec o3 si est sic alterabile qz sit corruptibile. z qñ p̄bauit Aristo. p̄ de gnātōe. si gnātio ē ipolis alteratiō est ipolis. itelligit de alteratōe corruptiua q̄ sit cū abiectōe s̄y z resistētia dispo nēte ad gnātōne vel ad corruptōez. z nō de alteratōe iproprie dicta. **C** Ad 3^{am} de⁹ pōt velle nō cōseruare celū. ccedatur. z iō bñ ccedit qz supnāl̄ celum ē annihilabile. s̄z Ari. hoc negauisset pp̄ s̄ qz de⁹ ē imutabilis volūtatis. nec illō ē cōtra libertatē sue volūtatis. qz Ari. reputat libez simplr. nō qz pōt i opposita. s̄z qz est sui ip̄ius grā tanq; finis alioz. **C** Ad 4^{am} negat̄ aīs. z qz stelle apparēt maiozes i ortu z occasu q̄ in medio celi. h⁹ cā ē. qz tūc vident̄ p fumos grossos eleuatos a terra: qz sūt cā rarefactōis vel refractōis radioz. qz qdē rarefactiō vel refractiō vltierius ē cā ei⁹ qd vi sibile appet mai⁹. qd p3 de denario i fundo aq̄ appet mai ior qd qñ est ex aquā. cū aut sol z luna vel alie stelle sunt in medio celi nō vident̄ p fumos grossos. z adhuc posito qz sic nō tñ viderēt̄ p tātā rarefactōne v̄l refractōez radiorū sic qñ sūt i ortu vel occasu. ex eo qz i medio celi sūt pp̄in gores cēnit n̄ro sic appet ex p̄spectiua: si visibile eēt i cēnit viderēt̄ p radiū pp̄diculārē qz trāsiret p media diuersaz rōnū i opafaneitate z raritate sine fractōe. iō q̄to visibile est p̄pinguis cēnit. tanto ceteris pib⁹ iudiciū visus q̄tū ad verā q̄titarē z locū visibilis est magis verax. Et sic cū grā dei qōnibus super p̄mū celi finē imponamus.

C Expliciūt qōnes supra libzū p̄mū de celo z mūdō. **C** Quod quidē igif neq; factū ē omnez celū zc.

Nunc restat que rere circa scdm celi: in quo Ari. postq; in p̄ determina uit de totali mundo māli vult determinare de pncipaliori z nobiliori ei⁹ p̄re. s. de celo. z p̄tractat pncipaliter tria in isto scdo celi. p̄ enī illa que cernūt celuz s̄m se totū. scdo illa que cernunt ptes celi minozes sicut sunt astra. tertio illa que cernūt terras pront ipsa est tanq; cētrū celestis

corporis. z s̄m hoc iste z^o celi solet diuidi in 3. tractatus. **C** Nobis autē quoniam determinatum ē p̄tius qz in habentibus pncipiū motus tales virtutes existunt: est autem celum animatū z habet motus pncipiū. Abanifestum quoniam habet

2^a g^o

3^a g^o

4^a g^o

5^a g^o

7^a g^o

ut empedocles

Liber II.

Questio I.

fursu z deorsum. Dextru z sinistru zc. Tertu
pmeti tredecimi. Questio I.

Circa istas tres materias pn cipales. intedo formare qones circa istu libru. z pmo circa illa q cōcernunt celuz fz se totu vel pres ei' maiores q̄ sint astrā sic sunt ozbes. Et quantū ad hoc pmo illa que ptinet ad drias positionis in celo. Scdo illa que ptinent ad figurā celi. Tertio illa que ptinent ad pres maiores totalis celi sicut sunt ozbes. 4° illa que ptinet ad motū celi. C Quantū ad primū vo lo q̄rere quattuor. pmo vtz in celo sint fursuz z deorsuz. añ z retro. dextrū z sinistz. 2° vtz fursū z dōrsū i celo capiēda sint fm polos. s. antarcticū z arcticū. 3° vtrū polus arctic^o s. polus nr sit deorsum. z polus antarcticus ei oppositus sit fursum. 4° vtrū hō differentie i celo. s. fursū deorsū zc. sint distincte ex natura rei vel solū fm habitudinē ad nos.

Quantum ad primū. s. vtrū in celo sint fursū z deorsuz. ante z retro. dextrū z sinistru. arguitur pmo q nō. nā ignis in spera sua dī simplr fursū. iō i celo sup ipsum nō dz eē deorsum. alr deorsuz eēt sup fursū qd ē fallsum. C 2° celū est spericū z silium partiū. sed in qb' inveniuntur hō drie sunt dissimiliū partium. sicut sunt hoies z boues. z alia pecora campi zc. C 3° fursū z deorsuz habent assignari fm longitudinē. qz distantia alicui^o rei iter fursuz z deorsum illius rei dī longitudo illius rei. z dextrū z sinistru habēt assignari fm latitudinē rei. mō in celo nō est longitudo alia a latitudine. ex quo celū ponitur eē spericū. C Quarto. a dextra pte dz incipi motus. sed in celo nulla est pars. a qua incipiat motus ipsi^o celi: postq̄ celū ppetuo monebatur. C Quinto. fursuz est pncipiū mot^o fm augmētum ante est pncipiū motus fm sensum. ad ante enī sunt sensatiōes. z maxime visiones que fiūt p lineas rectas nō reflexas. sed augmētatio z sensatio non inueniuntur i celo secundum q dicebatur in vltima questione huius pmi. ergo in celo non inueniuntur fursum z ante. z per consequens nec differentie positionis hō oppositē. C Sexto secundum diuersos motus dicte differentie assignantur corporibus. sed in celo non sūt diuersi motus cum celū sit corpus simplex corporis autē simplicis est soluz vnus motus ex primo huius. ergo zc.

Oppositū vult Ari. z ad hoc ipse arguit sic in lra. fm corporibus imperfectis sicut in inanimatorum imperfectionē. dicte differentie positionis propter eorum imperfectionē. vnde i lapide non dicimus vnā partem esse dextrā z aliam sinistram z aliam ante z aliā retro. nisi in ordine ad nos. In plantis autē que sunt perfectiores ipsis inanimatorum iam inueniuntur fursum z deorsum. sed nō alie. Sed in animalibus pfectis inueniuntur omnes dicte differentie. cū ergo celum sit corpus maxime perfectū sicut probatum est primo huius. videtur q in eo debent repiri omnes dicte differentie. C Scdo arguit Ari. ad idēz. quia aliter non pōt assignari rō quare celum magis moueretur ad vnā ptem q̄ ad aliāz nisi ibi assignaretur dextrū z añ. z cū de hoc debeat assignari ratio cū hoc non sit a casu. legatur zc. C In ista qōne primo aliqua sunt supponēda. deide ponēda sunt aliquę conclusiones.

Quantum ad pmi supponēdus est pmo q iste due differentie fursum z deorsum i aliquibus corporibus attribuitur simpliciter secundū diuersas partes diuersarū potentiarum existētes in illis corporibus sicut hominibus z animalibus perfectis. fursum enī est pncipiū augmentatiōis z nutritionis. z sic est caput fursū z os per qd capit nutrimentum. z secundū hoc radices p quas plante sumunt suū alimētum debent dici fursū. hoc

vult Ari. secundo de anima. cum hoc tamē bene stat q in respectu ad loca elemētorum radices sūt deorsum. z ita nō est inconueniens q secundum aliam z aliam acceptionem eius qd est fursum z eius quod est deorsuz idē dicat fursuz z deorsum. Aliqbus autē corporibus dicte due differentie. nō attribuunt simplr: sed solū respectiue. sicut i corporibus inaiatis. vnde in talibus fursuz z deorsum dicūtur solū respectiue ad loca elemētoz. vnde in lapide illa pars dicit fursum que versa est versus locū leuiū: z illa deorsum que versa est versus locū grauiū: z si ille lapis vertit. tūc pars que ante dicebat fursum postea dicit deorsum. z ecōuerso. ex quo patet q dicte due differentie solū reperiūtur ibi respectiue: sed sic nō est de hoie. q̄litercūqz. n. homo vertat semp caput z os dicitur fursum in hoie. z pedes deorsum in eodē. z sic patet q iste due differentie fursum et deorsum in aliquibus corporibus reperiūtur simpliciter. in aliquibus autem non nisi respectiue. z hoc vult suppositio. C Secunda suppositio. q̄ similiter dextrum et sinistrum in aliquibus reperiuntur simpliciter: In aliquibus autem respectiue solum. patet hec. nam in homine illa pars dicit dextra a qua incipit motus. z pars ei opposita dicit sinistra. in lapidibus autē z in plantis que non sunt mobilia nisi tali motu quo mouentur grauiā z leuiā. dicte differentie positionis scilicet dextrū z sinistrum non reperiuntur simpliciter: sicut in homine: sed respectiue ad nos. vnde per motum lapidis eadē pars efficiē sinistra que prius erat dextra: sed sic non est de homine. vnde qualitercūqz homo moueatur illa pars que fuit dextra manet dextra. z que fuit sinistra manet sinistra C Tertia suppositio. q̄ siliter iste due drie. ante z retro in aliquibus corporibus reperiuntur simpliciter. in aliquibus autem respectiue solū. patet. quia in animali illa pars dicitur. ante in qua magis vigent virtutes sensitiue. z pars ei opposita dicitur retro. s. in corpore minus perfecto dicte differentie dicūtur respectiue. qd patet. qz per taliū corpōz motuz. potest fieri q eadē pars que prius dicebatur ante postea dicitur retro. sed qualitercūqz moueatur aial. semp illa pars dicitur ante in qua magis vigent virtutes sensitiue. nec eadē pars sit retro que prius fuit añ per motū localem. z hoc in ipsis animalib^o. C Quarta suppositio q̄ cor in qb' dicte drie positōis reperiunt simplr habēt partes diuersarū virtutū z potentiaz quaz vna dicitur añ z alia retro. vna fursuz z alia deorsum. vna dextra z alia sinistra C Sed corpora in quibus dicte differentie reperiūtur respectiue solum nō oz habere ptes diuersaz virtutū z potētiarū distinctas fm distinctionem dictaz dria z positionis. z ideo quia in plantis fursū z deorsuz reperiunt simplr. ideo plante habēt illas ptes diuersaz opationū z virtutū. s. qz in eisdem ante z retro dextrum z sinistru nō reperiunt nisi respectiue. ideo nō habēt illas ptes diuersaz opationum. C Ex istis supponibus pōt trahi. 5^a. q. q̄ fursum z deorsuz: de seruiunt ad motū augmentatiōis z nutritionis. dextrum autem z sinistru quātuz ad motū locale. sed añ z retro solū quātū ad sensationē. z hoc in corporibus in qb' dē drie positionis reperiuntur simpliciter. z non respectiue soluz. Iste quinqz suppositiones valebunt nobis ad istā mām de differentis positionis in celo.

Quantum ad scdm sit prima conclusio. iste due differentie positionis. scilicet fursuz z deorsum sunt naturaliter omnibus alijs priores. patet. quia cōmuniōes. vbi cūqz enim reperiuntur alie. ibi reperiuntur iste. sed non ecōuerso. patet hoc ve plantis. quia in plantis reperiuntur naturaliter fursum z deorsum. s. alie differentie non nisi respectiue. C Secundo probatur hoc idem ex ordine dimensionū. quia inter dimensiones longitudo est prior. qz simplicior. sed fursū z deorsū capiūt fz lōgitudinē. s. de capite ad pedes. dextrū at z sinistz fz latitudinē

*fm corpore inanimato
fursuz et deorsuz in
omni simpliciter
respectu ad loca et*

*al^o
2° sup*

4ª sup

*fm hōz in die hep^o
pmp hōz in q̄m ptes
et dextruz. Ar. hōz*

9°

2°

sed ante & retro s^m p^funditate: & ideo etiã sursum & deorsum sunt differentie simpliciores & priores alijs differentijs. Tertio p^batur hoc idẽ ex parte motuum quibus dicte differentie deseruiunt. vnde sicut dicebat q^{nta} suppositio sursum & deorsum deseruiunt motui nutritionis & motui augmentationis. & dextrũ & sinistrũ motui locali: añ & retro motui sensationis. sed modo nutritio & augmentatio iⁿ aialibus precedit alios motus. pri⁹ eni oportet q^d aialia nutriatur & augmententur añq³ moueãt se p^gressiue: & añq³ p^grecte sentiant: & adhuc si compemus oẽs dictas d^fias ad motum augmentatiõis. adhuc corpora p^us augent s^m longitudinem. s^m quã accipitur sursum. deinde s^m latitudines s^m quã accipitur dextrũ & sinistrũ. deinde s^m p^funditate s^m quã accipitur añ & retro. Quarto. natura magis fuit sollicita circa p^{tes} q^z vnã dicim⁹ sursũ & aliã deorsũ ipas distinguendo abiuicẽ. q³ circa alias p^{tes}. & h⁹ v⁹ arguere p^oritate & p^{nc}ipalitate illaz partiũ sup^{er} alias. Assumptũ p^z. quia in hoie & similiter in alijs aialibus & plãtis nã distixit sursũ & deorsũ s^z figuras: q^d nõ fecit de dextro & sinistro q^d patet de capite & pedib⁹ & brachys. quoz vnũ est dextrũ aliud sinistrũ: & s^z iliter de laterib⁹. Secõda d^olo. sⁱ celo sũt aliq^{ue} dictarũ differentiaz positionis. tunc in ipso sunt iste sursum & deorsum. p^bat. q^z iste due d^fie sunt ceteris differentijs communiõres. p^z precedẽtẽ d^oclussõẽ: ergo vbi cũq³ reperiuntur aliq^{ue} d^fie positõis vtiq³ ibi repiunt iste due cum aliẽ sint eis posteriores. Tertia cõclusio. q^z i celo sũt iste due d^fie dextrũ & sinistrũ: p^bat. q^z vbi determinate inuenitur p^{nc}ipiũ. motus ab vna parte ad aliã ibi debet poni dextrũ & sinistrũ: cũ de rõne dextri sit q^d ab eo incipit motus naturaliter. sed celum determinate mouet ab vna p^{te} vsus aliã. s. ab oriẽte versus occidentẽ p^{er} meridiẽ. & non ecõuerso. ergo in eo debet assignari dextrum. s. in oriente & sinistrũ in opposito. s. in occidente. Quarta d^olo in celo sunt omnes dicte d^fie. p^batur. i celo reperiunt dextrũ & sinistrũ p^zcedentẽ d^oclussõẽ. que sũt alijs differentijs posteriores. si autẽ in celo reperiunt posteriores differentie rõnabile est q^d in ipso etiã reperiãtur p^ores. s. ante retro sursum & deorsum. Cz^o p^ot persuaderi ex hoc q^d dicte differentie quodãmodo inueniuntur in magnete. qui quidẽ magnes multum habet de influentia celesti intantuz q^z dicitur in quodam tractatu de magnete. q^z qui faceret vnã s^{ph}erã de magnetez eã disponeret s^m suos polos ad polos mũdi moueretur motu diurno sicut celũ. & ex hoc bene posset fieri certissimũ horologium.

Ad rationes ad primã dico q^d illa bñ p^bat q^d s^m respectuz ad loca elementoz. in celo nõ est sursum neq³ deorsuz cũ quo bñ stat q^d s^m p^op^ortates motus localis celi bñ sunt ibi dicte differentie: s^m q^z postea magis declarabitur. Ad scõdaz. illa bñ p^bat q^d celũ non habet distinctas p^{tes} s^m figuras: cũz quo bñ stat q^d habet distinctas p^{tes} s^z potẽtiã & p^op^ortates p^{nc}ipales ad motuz localez celi. vñ poli habet aliã p^op^ortate in motu celi cũ sint imobiles q^z p^{tes} in equinoctiali circulo: que velocissime mouentur. Ad tertiã. dico q^d vbi esset diuersa figura l^ogitudinis ad latitudinem. ibi scõz illas figuras differt sinistrũ & sursum a dextro. & sic de alijs differentijs. sed i corpore s^{ph}erico sufficit q^d differant s^z p^op^ortates p^{nc}ipales ad motum locale illius s^{ph}erici. & iõ nego. q^d semp sursũ & deorsum debeãt capi s^m longitudinẽ. & dextrũ & sinistrũ scõm latitudinẽ. Ad quartaz. dico q^d licet i oriẽte nõ incipiat motus celi. tamen ibi incipet vel incepisset. si aliquãdo incepisset. & nõ perpetuo durauisset. & hoc sufficit. Ad q^{nta}. dico q^d vbi est augmentatio & sensatio ibi dicte differentie bene deseruiunt ad augmentatiõẽ & sensationẽ. sed vbi reperitur solum motus localis dicte d^fie possunt deseruire soluz ad illũ: ita q^d illa pars dicatur dextra a q^z incepit vel

incepisset motus: & illa ante per quã: & illa sinistra ad quã. & pars opposita ante dicatur retro. & tunc pũcta terminantia lineã circa quam fit ille motus dicãtur vnus sursum. & alter deorsuz. Per hoc idem respondeatur ad sextaz. & sic est finis questionis.

Bico autem longitudinem quidem ipsius secundum polos distantie. Et polozum hunc quidem sursum hunc autem deorsum & c. Textu cõmenti decimi quarti. **Questio II.**

Secũdum propositoz erat. v⁹z i celo debeat sumi sursũ & deorsum scõz polos: ita q^d vn⁹ polo^z sit sursũ & alter deorsũ. Arguitur p^{mo} q^d nõ. q^z sursuz & deorsuz debent sumi in corpore scõm terminos longitudinis. sed nũc est ita q^d nõ est magis longitudine capiẽda iter duos polos q^z inter orientem & occidentem: ex eo q^d v⁹robicq³ linee essent sibi inuicẽ equales. ergo nõ magis debent assignari sursuz & deorsuz scõm polos q^z scõz orientẽ & occidentem. Scõdo. distãtia de polo ad poliũ est latitudo. ergo q^z tuz ad polos nõ debet accipi sursũ & deorsũ. s^z magis dextrũ & sinistrũ: postq^z dextrũ & sinistrũ sunt termini latitudinis. añcedens probatur. q^z astrologi & Aristo. in scõdo metheteoroz vocant longitudines climatũ s^z p^ocessum de oriente i occidentẽ. sed vocãt latitudines climatũ s^m p^ocessum de polo ad poliũ. Tertio. s^z zmentatorẽ sursum est ibi vbi est magis p^{nc}ipiũ motus. sed hoc non est in aliquo polo^z sed magis circa equinoctiales circuli. q^d patet. nã Aristo. s⁹ p^hysicoz querit vbi in s^{ph}era magis debeat poni motor ipse respõdet q^d in circũferentia. q^z illa magis & velocius mouet. ergo similiter in partib⁹ circuli equinoctialis que armie velociter mouetur debet magis poni sursuz q^z i polis qui minime mouentur. Quarto in nobis sursum est nobilior pars. quod p^z d capite. ideo p^oportionaliter sursuz in celo debet poni pars nobilior. s^z illa non est polus. imo pars nobilior cell⁹ est p^z quã mouentur planete: & in qua ponuntur imagines signozum sicut est zodiacus. quẽ Ari. scõdo de generatione vocat obliquũ circuli. cũ scõm illa signa & planetas maxime fiant astrologie iudicia.

Oppositum vult Aristo. in littera. In ista questione primo premittẽde sunt suppositiones deinde ponẽdesunt cõclusiones.

Prima suppositio sit ista: q^d in celo debet imaginari tres dimẽsiones. vna de vno polo ad aliũ. scilicet cunda ab oriente ad occidentẽ. tertia a puncto meridiei ad punctũ sibi oppositũ. Secunda suppositio. q^d istozũ sex punctozũ tales tres dimẽsiones terminãtiũ vnus vocat pũct⁹ oriẽtis: alter pũct⁹ occidentis. & ali⁹ pũct⁹ medij celi. & ali⁹ pũct⁹ seu angl⁹ terre. & alioz duoz pũctozũ vn⁹ vocat arctic⁹. & alter antarcticus seu termin⁹ mot⁹ vel axis circa quẽ celũ reuoluũt. Tertia suppositio. q^d partes celi circa dicta pũcta existẽtes aliã & aliã habet virtutẽ & potẽtiã. vñ sol & ceteri planete aliã & aliã habet potẽtiã in oriẽte. & aliã in occidentẽ. & aliã in medio celi. & aliã in angulo terre. sic s^z aliã habet virtutẽ stelle existẽtes circa vnũ poliũ. & aliã existẽtes circa aliũ. q^d p^z p^{mo} de sole q^z aliã h^z virtutẽ in oriente q^z in medio celi. ex eo igit⁹ q^d racemi siti versus orientẽ sunt dulciores q^z racemi siti versus meridiem. p^z hoc etiã de luna: que habet suã fortitudinẽ maiorẽ super motũ & tumescentiã aquaz ipsa existente in puncto medij celi. vel i pũcto quẽ vocamus angulũ terre.

Quantum ad scõm sit prima cõclusio: sursũ deorsũ ante retro dextrũ & sinistrũ i celo debet sumi s^m dicta sex puncta imaginata in celo tanq^z termini dictaz triũ dimẽsionũ imaginataz ibidẽ. Probatur

differentie positionis sumetur in corpore secundum diuer-
 sas potētiās. et virtutes et proprietates diuersarū partū in illo
 corpore: qđ patet de differentis positionis in hoīe: qđ vna ac-
 cipit secundū caput. alia secundū pedes. et sic de alijs: qđ sunt
 partes diuersarū potentiarū et virtutū in hoīe. et ita similis est
 in alijs animalibus. sed dicta sex pūcta imaginata in celo diuer-
 sas habēt potētiās et virtutes scđz qđ dixit suppositio imme-
 diate pcedens. ergo etc. **Secūda cōclusio.** oriens debet poni
 dextrū in celo. pbat. qđ a dextro debet incipere motus sicut
 dicitur in libro de motibus animalium. modo ab oriēte incipiūt
 astra et partes celi moueri sup nostrū hemispherium. ergo etc.
Tertia cōclusio. occidēs seu pūctus siue angulus occidē-
 tis. qđ totū idē est in celo debet dici sinistrū. pbat. qđ pun-
 ctus occidentis opponit puncto oriētis: et qđ semp dextrum
 opponit sinistro. et cum dextrū in celo dicat occidēs
 dēntem cōclusionē. sequit qđ sinistrū in celo dicat occidēs
Quarta cōclusio. pūctus siue angulus meridiei debet po-
 ni ante in celo. pbat. qđ motus incipiēs a dextro tēdit per
 ante. idē qđ astra mouentur ab oriēte ad occidentē per meridiē
 segtur qđ punctus meridiei debet dici ante. **Quinta cōclu-
 sio.** pūctus oppositus pūcto meridiei. sicut est angulus no-
 cris dōz dici retro in celo. p̄z ex eo qđ opponit ante. modo an-
 te et retro debēt adinuicē opponi. **Sexta cōclusio.** respon-
 salis ad questionē qđ poloz vnus est sursum. et alter deorsum.
 pbat. nam scđm dicta sex puncta. de quoz numero sunt
 duo poli debent accipi differentie positionis in celo per p̄mā
 cōclusionē. et qđ iste q̄ttuoz. differentie positionis dextrū et si-
 nistrū. ante et retro accipiunt scđm quattuor puncta de illis
 sex pūctis pcedētes cōclusiones: seq̄t qđ sursum et deorsum debēt
 sumi secundū alia duo pūcta. et hęc sunt poli. igitur et cetera.
Secūda arguit ad idē rōnibus Aristotelis. in nobis scđm
 partes magis distinctas caput sursum et deorsum sicut patet
 de se. ergo etiā in celo dicte due differentie debēt capi scđm
 partes in celo magis distinctas: sed he vidētur esse duo poli.
 qđ pbat ex hoc qđ scđz distinctionē illaz adiuicem accipit
 distinctio hemispherioz. ex eo qđ ipsi sunt ille partes celi que
 nō mutāt sitū ad nos. **Tertio iter sursum et deorsum sunt**
 partes que vocātur partes laterales. modo partes celi que
 sūt iter duos polos vocamus partes laterales. ex quo tanq̄
 a signo cōcludit poloz vnum esse sursum et alter deorsum.
Quarto Aristot. in libro de animalibus dicit. qđ si nos ima-
 ginemur qđ animal puta hō. super pedes sinistrū fixum. moue-
 ret circulariter incipiēdo motū a pede dextro. donec per pe-
 dem dextrū cōpleret vnam circulationē. tunc axis in illo
 motu imaginaretur a sursum ad deorsum. et ideo etiā in celo
 debēt esse sursum et deorsum ille partes secundum quas axis
 imaginatur: et ille sunt poli mundi.

Ad rationes ad p̄mā bene cōcedo qđ ex nulla distā-
 tia in celo debet poni lōgitudō celi. p-
 pter lineā esse lōgiore: sed scđz pportionē ad aial distātia de
 polo ad poli porest dici lōgitudō. qđ pportionat distātie qđ
 est in animalibus de sursum ad deorsum que est lōgitudō animalis. et ē
 illa pportio que iam assignabat. qđ in motu circulari hoīs
 imaginat axis de sursum ad deorsum. et ideo qđ in celo vn-
 poloz dī sursum et alter deorsum. idē distātia iter eos pōt vocari
 lōgitudō. **Ad scđz dico qđ qđā ē lōgitudō motus celi qđā
 ē lōgitudō q̄titatis celi.** sic sicut modo dico de latitudine. Tūc
 ad ppositū dico. qđ scđm pcessum de polo ad poli bñ atten-
 ditur lōgitudō q̄titatis celi: cū quo stat qđ penes eundem
 pcessum attendit latitudō motus celi: sed scđz pcessum ab
 oriente in occidentē attendit latitudō q̄titatis celi. cū quo
 stat qđ penes eundē pcessum attendit lōgitudō motus celi.
 Ex quo patet quomodo possunt recordari modi loquendi. s.
 Aristot. et astrologoz. **Ad tertiā dico qđ licet scđz appare-
 riā in animalibus sursum magis sit pncipiū motus sensationis. qđ
 patet de animalibus. qđ in capite qđ dicitur sursum apparēt maxime**

organa sensuū exteriorū requisitorū ad motū. tamen secun-
 dū veritatē pncipale pncipiū motus et sensus in animalibus nō est
 sursum neq; deorsum. sed in intermedio sicut in corde. sicut
 dicit Aristot. in libro de morte et vita. tamen illud nihil facit
 ad ppositū de celo. ex hoc qđ celum non mouet p sensum.
Ad vltimā pōt negari aīis. imo cor qđ est pncipium mo-
 tus in hoīe videt eē pars nobilior. et ideo etiā in celo dextrū
 vel ante videt eē pars nobilior. dextrū quidē. qđ ab ipso inci-
 pit motus. Aliter posset dici negādo nām. dicēdo qđ nō est
 simile q̄ttuz ad hoc de hoīe et de celo. qđ differentie positionis
 in homine capiūtur secunduz qđ deseruiūt motui nutritio-
 nis augmētationis. et sensationis. secundū quos nō accipiū-
 tur dicte differentie in celo. ex eo qđ tales motus nō reperiū-
 tur in eo. Sequitur alia questio.

**Polozū autē qui quidem super nos apparēt
 qđ deorsum ps est. qui autē nobis imāifestus
 que sursum etc. Tertio q̄mēti decimiquarti.**

Questio.

III.

Tertium p̄positoz erat. vtz videli-
 cet polus arcticus. scđz polus
 nobis apparēt sit deorsum. et alter. s. antarcti-
 cus sursum. **Et arguitur.** primo qđ neuter
 eoz debeat magis dici sursum vel deorsum
 qđ alter. nam si sic hoc videretur esse. ppter
 quasdā virtutes. et proprietates celi reptas in
 vno et nō in alio. et eōuerso. sed hoc est falsuz. nōtia videtur
 tenere. per hoc qđ sic accipiunt sursum et deorsum in nobis. fal-
 sitas sequentia tenet. ex hoc qđ nulla videt esse differentia
 q̄tum ad polos: nisi qđ vnus terminat arē ex vna parte: et al-
 ter ab alia. circa quē voluit celus. igitur etc. **Secūda polus
 noster. s. arcticus est nobilior qđ alter polus.** no-
 ster debet dici sursum. et alter deorsum. sequentia videt tene-
 re ex hoc qđ semp sursum est mobilius qđ deorsum. aīis p-
 batur. p̄mo qđ terra habitabilis est magis sita versus poluz
 arcticū qđ versus polū antarcticū. qđ non videt esse nisi p-
 pter maiorē nobilitatē et virtutes ipsius. **Secundo cōfir-
 matur hoc.** qđ si nō esset differentia ex parte celi vel terre. sed
 solū ad nos. cuius oppositū nondū est. pbatum per pceden-
 tia. nos deberemus dicere polū arcticū esse sursum. quia est
 eleuatus super nostrū hemispheriū. et alter deorsum. qđ est de
 pressus sub nostro hemispherio.

Oppositum vult Arist. in littera. et ad hoc determi-
 nandū et cōcedendū cōmentator ponit
 talē imaginationē de homine vocato athlas. vnde imagina-
 tur de eo qđ sit ita magnus hō qđ est mirabile. habēs caput
 ī polo antarctico. et pedes in polo nostro scilicet arctico. hñs
 faciē suaz versam vñs partē celi nobis meridionalē. et culū
 versus partē oppositā parti meridionali. habēs dextrā ma-
 nū in oriente. et sinistrā in occidentē. ac si cōtinue cum manu
 dextra volueret celus circa se per ante versus sinistrū. mo-
 do sicut in illo homine caput dicitur sursum. et pedes deorsum.
 ita in celo alter polus. s. polus antarcticus dī sursum. et polus
 noster dicitur deorsum. et ita pportionaliter dicat de alijs
 differentis positionis in celo.

De ista q̄stione sit prima cōclusio. nō apparet ex parte
 motus celi q̄re magis vnus polozū debeat dici
 sursum et alter deorsum. pbat primo. quia nō apparet quomō-
 illi poli differenter faciant vel deseruiant ad motū celi. naz
 sicut vnus est terminus axis circa quē fit motus. ita alter.
 Secundo. nā non magis motus celi est ad vnum eozum qđ
 ad aliū. Tertio nec itelligētia mouens. simplex et indiuisi-
 bilis existēs est magis in vno polo qđ in alio. **Secūda con-
 clusio.** ppter motum sensus vel nutritionis non debet dici
 vnus polus magis sursum qđ alter. patet ex eo qđ tales motus
 non inueniuntur in celo. vnde celus nec nutritur nec sentit.

E

verum est tamen qd si consideremus ad motum nutritiois. bene differunt sursum & deorsum in animalibus & plantis. qz illa pars in illis dicitur sursum per qua sumit alimentum. & pars illi opposita dicitur deorsum per qua eicit alimentum. sicut dicitur Aristoteles in de morte & vita: sed celum sicut clavis est non indiget talibus partibus. Si etiam consideramus quatuor ad motum sensationis. bene sursum & deorsum distinguuntur in animalibus in ordine ad illum motum: sed non in celo. unde in animali dicimus illam partem esse sursum ubi est maior congregatio organorum requisitorum ad sensationem. sed illam dicimus deorsum ubi minor. tales autem partes non sunt in celo. nec celum talibus indiget. ex eo quod sicut dicitur est plus ipsius non sentit. Tertia conclusio est ista. propter nobilitatem partium celi unus polus debet dici sursum & alter deorsum. & hoc si dicte sex differentie positionis distinguatur in celo naturaliter. probatur. nam in quocumque corpore dicte sex differentie distinguuntur naturaliter. & non solum respectu. sursum dicitur nobilior pars. & deorsum minus nobilis pars. sicut patet in homine. Quarta conclusio. polus nobis occultus. sicut est polus antarcticus debet dici sursum. & polus arcticus deorsum. probatur. nam inter partes quarum una dicitur sursum & alia deorsum & hoc naturaliter & non respectu. solum nobilior pars debet dici sursum per precedentem conclusionem: sed circa polum nobis occultum est nobilior pars celi: quia circa polum nobis manifestus dicitur enim ab aliquibus astrologis quod ibi sunt nobiliores stelle. quibus circa polum nobis apparentes. & maiores in magnitudine & influentia. & illud intelligendum est de polis primi mobilis.

Ad rationes Ad primam nego quod non sit alia differentia inter polos quam quod unus terminat aere mundi ab una parte & alter ab alia. immo est alia secundum quod iam dicebatur. Ad secundam. terra habitabilis magis declinat ad polum arcticum: admitto: & quando dicebatur. sed terra habitabilis debet esse versa versus nobiliores partem celi. breuiter dico quod in celo totali duo sunt consideranda. scilicet orbis planetarum. & primum mobile. Uterius dico quod aliter est sursum & deorsum assignandum quantum ad orbis planetarum. & aliter quantum ad primum mobile. sed quod diffusius declarabo in sequenti questione. Nunc dico quod non oportet terram habitabilem esse versam versus nobiliores partem primi mobilis sed sufficit ipsam esse versam versus nobiliores partem orbis planetarum. Ad tertiam dico. quod bene verum est secundum vulgares loquendo & ad nos considerando quod polus arcticus dicitur sursum. & antarcticus deorsum. nihilominus considerando differentias quantum ad nobilitatem partium dicendum est e contrario. Et sic est finis.

Est autem celum animatum & habet motum principium. Manifestum quoniam habet sursum & deorsum & dextrum & sinistrum etc. Textu comenti tertij decimi. **Questio III.**

Primum oppositorum erat ut dicte differentie positionis reperiantur in celo ex natura rei. vel solum in habitu ad nos. s. sursum & deorsum. ante & retro. dextrum & sinistrum. & arguitur primo quod non. quod celum est sphericum. ideo ex natura rei una pars non debet dici magis sursum quam alia. nec magis dextra quam alia. Secundo quod sursum & deorsum differunt specie. sicut naturaliter dextrum & sinistrum. & sic de alijs. ergo si dicte differentie in celo reperirentur ex natura rei tales partes celi differerent ab invicem specie. quarum una esset sursum & alia deorsum. vel quarum una esset dextra & alia sinistra. quod est contra cometatores in isto secundo. Tertio. nam si sic cum omnibus dicatur dextrum. & occidens sinistrum. ubique in celo esset dextrum & similiter sinistrum. quod ubique est omnibus respectu aliquorum. & similiter ubique est occidens respectu aliquorum. ubi. n. nobis est omnibus ibi alijs est occidens. quando. n. sol nobis oritur aliquibus alijs sol occidit. & sic adbu videtur quod

in ordine ad nos dicte differentie in celo reperiantur. Quarto quod celum continue movetur. ergo si illa pars que est in oriente nunc est dextra. quod ipsa post erit in occidente ipsa erit sinistra. & ita potest argui de ante & retro. Quinto. primum omnium terre habitabilis. & ultimum occidens eiusdem non opponuntur diametraliter. imo sunt loca valde propinqua. ut dicit cometator in fine huius secundi. ergo non sunt extrema latitudinis celi: quod tamen deberet esse: si una esset dextra et alia sinistra. ex eo quod in corpore puta in homine ubi ex natura illius corporis inveniuntur dextrum & sinistrum: ipsa sunt extrema latitudinis illius corporis.

Oppositum arguitur. quod nisi in celo dicte differentie distinguerentur ex natura rei: non esset ratio que celum magis moueret ad unam partem quam ad aliam. de hoc enim non debet dari ratio ex parte terre vel ex parte nature. quod celum non ordinatur nec regitur per ista inferiora: sed magis e converso. nec apparet quod aliunde de hoc possit reddi ratio. nisi per distinctionem dextri & sinistri. unde per hoc & non per aliud reddit Aristoteles de hoc rationem. Nec valet dicere quod non sit de hoc querenda ratio. hoc enim non est a casu nec a fortuna quod celum sic movetur cum perpetuo sic moueat. sed ex natura rei. sed de talibus que per naturam sunt determinata oportet inquiri & reddi ratio. nisi tunc illa sint principia per se nota sicut dicit Aristoteles. ergo videtur quod ille differentie debent poni in celo distincte ex natura celi. Secundo in inanimatis non sunt distincte habet differentie ex natura rei propter hoc quod ex se non mouentur plus ex una parte quam ex alia. unde quod lapis mouetur vertendo unam partem sursum & aliam deorsum. non ideo sibi ex natura sua. sed accidentaliter. ergo per oppositum dicte differentie videtur esse in celo distincte ex natura celi: quod celum movetur. & non ex omni parte sicut. imo ad unam partem & non ad aliam. Tertio in minime mobilibus. s. in inanimatis non distinguuntur dicte differentie aliquo modo quantum ex parte naturarum talium rerum. In plantis autem. que sunt nobiliores in rebus inanimatis: & minus nobiles animalibus: alique de dictis differentijs. s. sursum & deorsum distinguuntur ex natura rei: sed non omnibus. In animalibus autem perfectis. sicut in hominibus omnibus dicte differentie distinguuntur ex natura rei. cum ergo celum inter cetera corpora sit corpus perfectissimum videtur quod ubique in ipso omnibus dicte differentie ex natura sua debeant distinguuntur. & non solum in ordine ad res. Quarto Aristoteles dictas differentias concludit in celo. ex eo quod celum est animatum: sed quod celum est animatum non est respectu ad nos: sed ex natura celi. Quinto. in magnete sunt realiter vel naturaliter dicte differentie positionis. & apparet in ea dictarum differentiarum distinctio in ordine ad celum. ita quod una pars correspondet unum polo. & altera alteri. & tamen constat quod magnes non habet talem distinctionem nisi a celo. ergo principalius sunt distincte dicte differentie in celo quam in magnete. & per consequens naturaliter. In ista questione primo volo recitare tres opinioniones de questione. Secundo volo tertiam illarum opinionum declarare. quod ipsam ceteris credo esse veriorum.

Quantum ad primum est una opinio que dicit dictas differentias positionis in celo non distinguuntur nisi in ordine ad nos. & non ex natura celi. & illa habet pro se aliquas rationes de rationibus positas ante oppositum. Primum opinionis improbatio & rationum suarum solutio patebit in declaratione tertie opinionis: & in soluendo rationes principales. Secundo opinio dicit quod dicte differentie distinguuntur in celo ex natura celi: non tamen ex natura celi moti: sed ex natura unius celi seu orbis celestis quiescentis. & imaginatur ista opinio quod ultra omnes celos sit unum celum quiescens. & quod in illo celo sint partes diuersarum naturarum & diuersarum influentiarum. quarum partium una dicitur sursum & alia deorsum sursum quidem dicitur illa sub qua est polus nobis occultus. deorsum autem illa sub qua est polus noster. dextra autem dicitur esse illa pars sub qua sunt partes celi moti. quando oriuntur

390
99

290

habitantibus directe sub equinoctiali. ubi dicitur secundū aliquos astrologos eē sita vna ciuitas que vocatur arym. pars aut illi opposita dicitur occidens. pars aut illa dicitur ante q̄ directe est sup̄ orizontē habitantium in dicta ciuitate arym. pars aut illi opposita dicitur retro. Et sic vos videtis tales distinguere dictas differētiās in celo. nō ex natura celi moti: sed quiescētis. De hoc aut̄ postea loco suo faciā vnā q̄stionē. s. vtz sit ponendū aliq̄d celū gescens. tibi ponā z solūā pro posse rationes sic opinantiū. z dicā q̄ non est ponendū aliq̄d tale celū gescēs. ex cuius p̄batione patebit istā opinionē iam recitatā esse falsam. **Tertia opinio** distinguit dictas differētiās in celo. ex diuersa influentia intelligentie mouētis in vnā partem z in aliam.

Quantum ad scōm pro declaratiōe huius tertie opinionis: sciendū est q̄ differētia est iteruerum oriens z nō vez. vnde oriēs non verū diuersificatur secunduz diuersitatē orizontiuz: z ita occidēs similiter: sed oriens verū dicitur oriens quantum ad orizontē habitantium sub equinoctiali in ciuitate arym. z occidens pars ei opposita: z in illo oriēte atblas imaginat̄ habere manum dextraz: z in occidente manū sinistrā: cū imaginat̄ habere caput versus poliū antarcticū. z pedes versus poliū arcticū. z faciē versus hemisperiū qd̄ est super orizontē dicte ciuitatis arym. **Et sciendū est q̄ positū q̄ non eēt ibi illa ciuitas. nec aliqua habitatio:** nec talis homo atblas imaginare sic se habere sic dictū ē: adhuc nō minus illa pars celi dicta diceretur oriēs vez z dextra pars celi. z pars ei opposita diceretur occidēs z sinistra pars celi. p̄pter hoc q̄ ex illa parte intelligentia maiorem causat influentiā. Unde imaginandū est q̄tū ad hoc de intelligentia ad celū: sicut imaginatur de anima intellectiua ad corpus: vnde licet aīa intellectiua sit tota in toto. z tota in quibet parte in corporis. tamē maiorez causat influentiā in vna parte corporis q̄ in alia. sic p̄portionaliter imaginandū est de intelligentia ad celū. ita q̄ pars celi in quā intelligentia causat maiorez influentiā dicitur pars dextra. z ideo qz maiorem causat influentiā in partē illam a qua celū incipit moueri vel inceperit. sicut est pars oriētalis talis pars dicitur dextra z ei opposita sinistra. **Secūdo sciendū est q̄ orbes planetarum mouent̄ cōtra motū primi mobilis. sic dicūt astrologi. z verū est. z ideo in orbib⁹ planetarū aliter oz assignare dextrum z sinistrū: silt z alias differētiās positionis q̄ in p̄mo mobili.** Unde in orbibus planetarū debet assignari dextruz versus occidēs z sinistrū primi mobilis. Et occidēs orbium planetarū seu sinistra pars eoz debet assignari versus dextrā partē z orientālē p̄mi mobilis. Et p̄portionaliter dicatur de alijs differētis positionis in ipsis. recte ac si eēt duo tales atblas seu homines: quoz vn⁹ h̄ret caput versus vnū poliū mundi: z alter versus partē bene p̄pe. puta versus poliuz zodiaci haberet pedes. z versus quā partē vnus haberet manū dextrā: versus illaz alter haberet manū sinistrā: ita q̄ sic motor primi mobilis ifluit aliter in partē dextraz sui orbis: z alr in sinistrā: ita etiā motor orbis planete ifluit aliter in partē dextrā sui orbis: z aliter in sinistrāz. **Ex his r̄ndeatur ad questionē iuxta tertiam opinionē. q̄ in celo distinguunt̄ ex natura rei dicte differētie positionis. z non solum in habitudine ad nos. z p̄ hoc adducantur rationes q̄ bus arguebatur post oppositum.**

Et respondeatur ad alias rationes p̄bates oppositū. **Ad p̄mā. celū est sphericū. ideo quātū est ex natura celi r̄. negat̄ sequētia.** nam positū q̄ hō fieret spherice figure adhuc vna pars hōis dicitur dextra z alia sinistra. alia sursum alia deorsum. alia ante alia retro. p̄pter diuersas virtutes z potētias adhuc existētes in diuersis partibus hōis. licet non p̄pter diuersas figuras. **Ad scōdaz dico q̄ licet isti termini sursum z deorsum differāt specie. cū hoc tamē bene stare potest q̄ res p̄ quib⁹**

supponūt sint eiusdē speciei substātialiter. vnde licet albū z nigrū differāt specie. tamē res p̄ quibus supponūt sicut sor. z plato possunt eē eiusdē speciei. **Ad tertiā negat̄ sequētia.** ad p̄bationē dico q̄ nō qd̄cūqz oriēs dicitur dextra pars celi nec qd̄cūqz occidens dicitur sinistra pars celi: sed oriens vez dicitur dextra pars celi dicitur. qd̄ accipiendū est ad ciuitatē arym. z hec est illa pars celi in qua nobis oriēs sol existens in aliquo p̄cto egnocctiali. puta in p̄ncipio arietis. vel in p̄ncipio librae. z pars ei opposita dicitur occidēs. **Ad quartā. illa bene p̄bat qd̄ pars celi que mō est dextra aliquādo erit sinistra. z ideo nō eadē pars celi secundū numez manet dextra vel sinistra. sed bene s̄m equiualentiam.** **Ad q̄ntā. illa b̄n p̄bat qd̄ oriens z occidēs non vez nō sunt dextra pars. z sinistra pars celi. cum hoc tamē stat q̄ bene oriēs z occidēs vez accepta ad ciuitatem arym sunt dextra z sinistra pars celi. z hoc quātū est ex parte diuersae influentiae primi motoris i illas partes.** Sic ergo expedita sit ista materia de differētis positionis in celo.

Figuram autem sphericam necesse est habere celum zc. **Textu cōmenti vigesimi secundi.**

Questio.

V.

Nunc sequitur tractare de figura celi. de qua forme vnica q̄stio. s. vtz celū sit spherice figure. arguit̄ primo qd̄ non. quia celum est orbiculare. ergo non est sphericum. n̄tia tenet. nā differunt orbiculare z sphericum. orbiculare enī dicitur corpus concauū. sphericū autem dicitur corpus soliduz. anteceden-

dens patet de se. **Secundo. figura spherica est oium figurarum yfoperimetrarū minima. ergo celū non est spherice figure. n̄tia patet. pro tāto qz celū cū sit maxime capacitatis sibi nō cōpetit figura minima. q̄ autē sit maxime capacitatis p̄. qz oīa corpora totius vniuersi p̄ter ipsum includit̄ antecedenz p̄ per archymenidez. in libro de yfoperimetris.** **Tertio. aliq̄ partes celi non sunt spherice figure. ergo nec celū. sequētia tenet. nam cum celū sit homogeneū. cōsimilis debet esse figura celi z suaz partiū. sicut patet. de aqua z gutta aque. aīs patet de orbibus eccentricis. qui claudūt intra se orbē deferentē planetā. tales enī in vna parte sūt spissiores z in alia parte magis tenues.**

Oppositum vult Aristoteles in littera. qd̄ probat pluribus rationibus. que videbuntur ponendo conclusiones.

Pro questione p̄mo notandū est. qd̄ q̄stio potest intelligi de figura celi vltimi quo ad superficiē eius concuā. vel de figura totali celi quātū ad superficiē eius concuam. vel de figuris orbibus intermediorum inter orbē supremū z infimū quantum ad eozū superficies concuās z conuexas.

Tunc sit prima cōclusio. non est demonstrabile celū vltimum quantum ad eius superficiē concuā esse spherice figure. patet. nā positū q̄ quantum ad dictā superficiē esset figure ovalis vel colūnaris. non p̄ hoc sequeretur aliq̄d cōtra p̄ncipia naturalia. **Secūda cōclusio. bene est demonstrabile celū vltimū non esse figure angularis. positū q̄ moueat. patet. nā si sic. tunc tali aliquo angulo moto extra spaciū imaginatū qd̄ occurreret relinquere vacuum. qd̄ est cōtra p̄ncipia nālia.** **Tertia cōclusio. nec est demonstrabile celū quantum ad eius superficiē concuā infimaz nō esse angularis figure: p̄ hoc. quia ad motuz talis anguli aliud corpus sicut ignis succederet. z repleret locū quem prius repleuit ille angulus. z sic non oporteret ponere vacuum.**

Quarta cōclusio. necessariū est secunduz p̄ncipia naturalia orbēs intermedios iter supremū z infimū esse sphericos. tam quantum ad superficies concuās. q̄ quantum ad superficies conuexas.

ficies cōuegas. hoc probatur supponendo primo. q̄ orbes itermēdy moueant̄ super alyis polis motu pprio q̄ p̄mum mobile. sicut sup polis zodiaci. Secūdo supponit̄. q̄ celuz non est frāgibile. nec cōdēmpabile. nec rarefactibile. Tertio supponit̄. q̄ dimensionū penetratio nō est possibilis.

¶ Istis suppositis. p̄z cōclusio. naz si orbes itermēdy essent alteri figure quo ad eorū superficies cōcauas vel cōuegas: tūc ex quo mouent̄ sup alyis polis q̄ primū mobile. sicut dixit p̄ma suppositio. oporteret vel q̄ celum esset frangibile. vel cōdēmpabile. vel rarefactibile. cui⁹ oppositū dicit sc̄da suppositio. vel oporteret fieri penetrationē dimensionū. cui⁹ oppositū dicit tertia suppo. vel oporteret esse vacuūz iter orbes itermēdyos. q̄ etiā suppono esse falsūz.

¶ Quintā cōclusio. rōnabilius est ponere celū quo ad oēs eius superficies taz cōcauā quā cōuegas esse spherice figure q̄ alicuius alterius. probat̄. p̄mo q̄ pulchriori ⁊ p̄fectiori corpori debet attribui figura pulchrior ⁊ p̄fectior. sed illa est figura spherica. ergo ⁊c.

¶ Sc̄do. celuz est corpus simplicissimū sicut p̄z. ex p̄us dictis. ergo sibi debet̄ figura spherica que est figura simplicissima. q̄ p̄z ex eo q̄ ipsa est vna linea cōtēta. alie aut̄ pluribus lineis cōtinent̄. sicut sunt figure triāgulares ⁊ q̄drangulares ⁊c.

¶ Tertio celū cū sit corpus p̄fectissimūz. ratio nabile est q̄ sibi tribuat̄ figura p̄fectissima. sed talis est figura spherica. q̄ p̄z ex eo q̄ linee circumferentiali vel superficiali cōtinenti circulū non pōt fieri additio. nec superficie circumferentiali cōtinenti sperā vel orbē. lineis autēz vel superficiebus alyis bene pōt fieri additio. p̄fectum aut̄ dicit̄ cui nō potest fieri additio. ergo ⁊c.

¶ Quarto. celo debet̄ talis figura que est aptissima ad motū. cum motus celis sit velocissimus. talis aut̄ est figura spherica. vnde aptior est vnus globus sphericus ad hoc q̄ voluat̄ sup terram. q̄ sit vnus corpus cubicum.

¶ Quinto. celū cōtinet oia. ergo rationale est q̄ habeat figurā capacissimā. talis autem est figura spherica. vnde demonstratū est ab archymenide in libro de ysooperimētris figurā sphericā omnīū figuraz sibi ysooperimētraz esse capacissimāz. Unde figure ysooperimētre superficiales dicunt̄ q̄ linee vnus gbus cōtinet̄ simul iuncte lineis alterius cōiunctis gbus alia cōtinet̄ sunt equales. vbi grā. sicut si essent tres figure. s. circulus. triāgulus. quadratus. sic se habentes q̄ circumferentia circuli in rectū p̄tensa esset equalis lineis triāguli ⁊ sic iunctis ⁊ positis vna ante aliā. ⁊ similit̄ lineis q̄drati. tunc dicte tres superficies dicerent̄ figure ysooperimētre. p̄portionalit̄ dicat̄ de figuris ysooperimētris in solidis.

¶ Sexto. corpori elōgatissimo a corruptiōe ⁊ lesione debetur figura que est magis saluatiua figurati. s. hec est figura spica. q̄ in tali figura pres adinuicem magis vicinānt̄. vicinitas aut̄ partiū in toto est p̄pter mutuas influentias earūz.

¶ Deinde p̄bat̄ specialiter q̄ celū est spicum quantum ad superficiem eius cōcauam. naz omnia instrumenta gbus certificant̄ celestia sunt spica: vel ad naz spere reducta: q̄ videt̄ esse signū celū esse spice figure quantum ad dictā superficiem.

¶ Secundo. q̄ si nō tunc non oēs pres celi quantum ad cōcauum orbis lune equalit̄ distarent a loco deorsum: sed hoc est falsum. cōsequētia patet de se. sed falsitas cōsequētis p̄bat̄. nam celū cum sit vnus nāe. ⁊ equalis in omnibus p̄ribus. oportet q̄ equalit̄ distet a terra ⁊ a loco deorsum: q̄ distātia in natura est cā distātie in situ in corporib⁹ mundi.

¶ Tertio p̄batur. q̄ celum q̄tum ad ei⁹ cōcauūz non est plane figure ad modū quadrati seu quadrāguli vel triānguli. nam si sic tūc stelle quando essent in oriente ⁊ in occidentē magis longe distarēt a nobis q̄ quando essent in meridie: q̄ tunc essent supra capita nostra. sed hoc videt̄ falsūz. q̄ tunc apparent minores in oriente vel in occidente q̄ in medio celi. B tñ ē falsūz. q̄ sol apparet maior in oriente q̄ in medio celi. Sed tunc aliquis diceret. ergo videtur. q̄ quādo sol est in meridie. sit a nobis remotior q̄ quādo est in oriente vel

in occidente. ⁊ tamē hoc est falsum. supposito q̄ terra sit in medio celi. ⁊ vterius supposito q̄ celuz sit sphericū. ¶ Re- spondetur q̄ causa eius q̄ sol apparet nobis maior in oriente vel in occidente non est maior p̄pinq̄uitas solis ad nos. s. hoc est p̄pter aliā causāz. s. quia quando sol est in oriente tūc iter nos ⁊ solem sunt positi quidā vapores per quos videtur sol per refractionē radiozum. p̄pter quā tunc apparet maior recte. sicut denarius in aqua positus apparet maior q̄ extra. p̄pter defectum autem talis refractionis radiozum sole exite in meridie nō apparet nobis ipse sol tātē q̄stitatis.

¶ Quarto. nā si celū eēt plane figure q̄tū ad superficiē cōcauā. tūc sol ⁊ etiā luna ex elōgatione eius a nobis non occul- taref nobis in oriente p̄ partē post partē. sed simul sc̄dm se totum: ⁊ tamen falsitas huius patet ad experientiam.

Ad rationes ad p̄mā. celū ē orbicularis figure ⁊c. negat̄ oia. q̄ solem⁹ vti istis terminis spera. orbis p̄ eodē. s. hoc ē large accipiēdo dictos terminos. nihilominus accipiēdo ipsos sc̄dm significaciones proprias ipsozum habent diuersa s̄ descriptiones experientes quid nominis. et ideo quando sic accipiuntur esset dicendum: q̄ celum non esset spicum. sed orbicularē.

¶ Ad secundā. dico q̄ figura spica inter figuras omnes. sibi ysooperimētras est minima quantum ad loci occupationē. cur hoc tamen stat q̄ inter easdem est maxima quantum ad interiorē capacitātē ⁊ ideo expediētius ⁊ commodius est celum esse spherice figure q̄ alicuius alterius.

¶ Ad tertiam. dico q̄ licet aliqui orbis in vna parte sunt spissiores. ⁊ in alia magis tenues. tamē illi adhuc sunt sperei. licet nō sit idē centz superficiali cōcaue ⁊ superficiali duete. Sic ergo dictū sit de celi figura.

¶ Hunc autem tantum manifestum est p̄pter quam causam plura sunt circularia corpora ⁊c.

Textu menti vigesimi primi Questio VI.
¶ **L**terius querendum est circa partes maiores ipsi⁹ celi. sicut sunt spere seu orbis celestes. ⁊ quantum ad hoc volo q̄rere duo. p̄mo de numero sperarū vtrum sint octo vel nouem vel plures vel pauciores. Sc̄do vtrū ad saluandū illa que apparēt ex motibus planetaz oporteat p̄-

nerecentricos ⁊ epiciclos.
Quantum ad p̄mū arguitur p̄mo. q̄ nō sint plures orbis celestes seu spere. nam si sic vel illi eēt cōtinui vel cōtigni. nō potest dici q̄ cōtinui. nam tūc oēs mouerētur vno motu simplici. q̄ tamē est falsum. nam cōmunit̄ ponit̄ q̄ orbis planetaz mouent̄ sup polis zodiaci cōtra motū p̄mi mobilis. qui sit sup polos mundi. ⁊ patet hoc. nam in tantū q̄ orbis solis facit vnā reuolutionē cōtra motū firmamēti. orbis lune facit multo plures. q̄ nō pōt esse si totū celū eēt vna massa cōtinua. ex eo q̄ cōtinuoz ad iuicē vnus est motus. Nec pōt dici q̄ sunt iuicē cōtigni. q̄ p̄bat̄ sic. quoz vltima sūt vnū nō sunt ad iuicē cōtigna s. cōtinua. sed sic est de orbibus supcelestibus sibi iuicem imediatis. q̄ p̄batur. Nam capiat̄ orbis lune. ⁊ orbis mercury. qui ponūtur adinuicē imediati. ⁊ arguat̄ sic. superficies dueta orbis lune. ⁊ cōcaua orbis mercury sunt vna superficies. ergo illi duo orbis sunt adinuicem cōtinui ⁊ nō cōtigni. antecedens probatur. primo quia dicte ambe superficies equaliter distant a centro mundi. Secundo. quia dicte superficies sunt sibi iuicem equales. ergo sunt vna superficies. antecedens probatur. quia se habent sicut locatus ⁊ locatus. sed illa sunt sibi iuicem equalia. quarto p̄physicorum. consequentia probatur. quia si dicte superficies sint sibi iuicem equales. ⁊ sunt due. tunc sequitur q̄ est possibile circa idē centrum esse duos circulos vel duos orbis sibi iuicem equales. quod est contra tertiu⁹ geometrie. p̄p̄oz

ore ysooperimētre

in natura ostēditur. in situ.

ferior non mouet secum speram superiorem: sed bene superior mouet secum inferiorem. **C** Ex his tribus suppositiōibus concluditur esse nonam speram. nam postq̄ octaua spera mouetur pluribus motibus. sicut dicit p̄ma suppositiō. et non ab eodē motore. nec a pluribus motoribus sibi eque p̄mo appropatis. sicut dicit secūda suppositiō. nec a spera inferiori sicut dicit tertia suppositiō. reliquitur q̄ oportet eē nonā. que appropate mouet ab oriēte in occidentē. et illo motu moueat secū octauā speram ab oriēte in occidentē. et sic tūc octaua spera mouet motu pprio per intelligentiā. sibi appropriatā ab occidentē in orientē super polos zodiaci. cum hoc q̄ mouet ab orientē in occidentē ad motū none sperę super polis mūdi. **C** Secūdo aliquis est p̄mus motor. ergo super est primū mobile. antecedēs patet per Aristotelē duodecimo metaphysice. et sequentia patet similiter. et ultra. aliq̄d est p̄mū mobile. ergo illud debet moueri motu vnico et simplici. sed illud nō est octaua spera. cuius ipsa moueat pluribus motibus. ergo p̄ter octauā sperā oportet ponere nonā. que moueat vnico motu simplici. scilicet ab orientē in occidentē. quā astrologi multi vocāt primū mobile. **C** Alia est opinio que non ponit nisi octo. et ista habet diuersos defensores diuersimode ipsam defendentes. vnde primi erant antiqui philosophi. qui non ceperunt octauā sperā moueri alio motu q̄ ab orientē in occidentem. nec quo ad veritatē. nec quo ad apparentiā. et sic quia crediderunt octauā sperā moueri solū vnico motu. dixerunt q̄ non essent nisi octo sperę. nam frustra poneret nonā. postquam stelle fixe essent in octaua. et etiā q̄ illa nonā nō esset necessaria ad p̄ducendum aliquę motū in octaua: cuius ipsa non moueat nisi simplici motu ab intelligentia sibi appropriata: sicut ipsi crediderunt. **C** Sed breuiter isti sunt decepti. Nam ex experiētys plurium habemus octauā sperā pluribus moueri motibus. scilicet ab oriēte in occidentē super polis mundi. et ab occidentē in orientem. in centū ānis gradu vno sup polis zodiaci. **C** Alij autē sunt qui dictā opinionē defendere volunt. et cum hoc cōcedere octauā sperā moueri pluribus motibus: sed ipsi dicunt q̄ hoc est a pluribus intelligentiys eidē orbi appropriatis: quarum vna mouet octauā sperā ab orientē in occidentē. et alia ab occidentē in orientē modo quo dictus est. **C** Sed breuiter illud nō valet. nam vni orbi non sunt plures intelligentię appropriate. aliter enim vnū corpus simplex moueret naturaliter: et eque p̄mo pluribus motibus simplicibus. cuius oppositū ostensum est in primo huius. etiam hoc est cōtra Aristotelem. duodecimo metaphysice. q̄ eidem orbi sunt appropriate plures intelligentię. **C** Aliter potest dicta opinio sustineri sustinendo q̄ non essent nisi octo orbes. scilicet illi qui dicti sunt. et q̄ octaua spera non moueretur pluribus motibus: sed q̄ ipsa apparet moueri pluribus motibus hoc prouenit isto modo. q̄ quando octaua spera mouetur ab oriēte in occidentem super polis mundi: ipsa terra mouetur interis ab occidentē in orientem circa lineam imaginatā. quā terminant poli zodiaci in tantum q̄ in centum ānis vno gradu ipsa terra est tali motu mota. **C** Et si diceretur. quomodo ergo saluabis motus accessus. et recessus octauę sperę: que est imaginatus thebit. dico q̄ ille etiā posset saluari per vnū alium motum terre consimiliter imaginatus qualiter thebit imaginatur fieri motum octauę sperę. et sic diceretur p̄pter talem duplicem motum terre apparere octauā sperā moueri duobus motibus. ultra motum diurnum ab orientē in occidentem. scilicet motu quo apparet moueri in centum ānis gradu vno ab occidentē versus orientem. et motu alio quem thebit vocat motum accessus et recessus. licet tamen octaua spera non moueatur nisi vnico motu simplici. scilicet ab orientē in occidentem. **C** Sed istud non videtur esse omnino tutum: quia non apparet prima facie quid

terrā sic moueret. nihilominus forte q̄ niteret i defensionē huius opinionis posset excogitare facilr modū hoc euadendi et plura alia dictam opinionem multum colorantia. **C** Aliter adhuc opinionem non ponentem nisi octo speras potest quis sic defendere adhuc sustinendo ipsam octauā sperā moueri pluribus motibus. et dicere q̄ octauā sperā mouetur ab intelligentia sibi appropriata ab occidentē in orientē super polis zodiaci. sed q̄ moueatur ab orientē in occidentē cum alijs orbibus planetarum: hoc prouenit non ab intelligentia sibi appropriata: sed hoc prouenit a primo motore appropriato toti aggregato ex omnibus orbibus celestibus. Et tunc iuxta hoc diceretur q̄ per primum mobile non debet intelligi vna spera partialis: sed totum aggregatum ex omnibus speris: et q̄ illud aggregatum ex omnibus speris mouetur vnico motu et simplici et regulari ab orientē in occidentem a primo motore. **C** Ista opinio non habet aliquid contra se. nisi solum hoc q̄ non bene potest saluare motum accessus et recessus octauę sperę: quem inuenit thebit. et fecit de hoc vnum speciale tractatum. **C** Alia est opinio quā inter ceteras magis approbo: q̄ decē sunt orbes: et non plures. probatur: quia per tot possumus saluare illa que apparent quantum ad motum celi. vnde imaginandum est q̄ decimus mouetur vnico motu et simplici ab orientē in occidentem. et vocatur primus mobile. quo motu omnes orbes inferiores mouet secum. secundus autem mouetur motu proprio: tali motu qualem dicimus esse motum accessus et recessus. et consimilem producit in octaua spera. Et octaua spera mouetur motu proprio ab occidentē in orientem per meridiem super polis zodiaci in centum ānis gradu vno. et consimilem producit in orbibus planetarum. Deinde quilibet planetarum mouetur motu proprio ab occidentē in orientem per meridiem. licet non omnes super eisdem polis. et etiam non omnes equali velocitate. q̄ non omnes moueantur super eisdem polis quantum ad motus eius proprium patet. ex eo q̄ sol nunquam exit eclipticam. et p̄pter hoc non dicitur habere motum latitudinis. Alij autem planete exeunt eclipticam. in tantum q̄ vestigia que imaginantur describi ab alijs planetis in eorum motu. intersecant vestigium q̄ imaginatur describi a sole. quod nō esset: si omnium planetarum orbes mouerentur super eisdē polis ab occidentē in orientem.

Ad rationes ad primam vel essent continui et solutio huius argumenti videatur in illa questione primi huius. qua querebatur vtrum totalis mundus esset vnum continuum. **C** Ad secundam rationem. non sunt plures sperę ignis et negatur consequentia. nec est simile de vno et de alio. et quando dicebatur vnus motus simplex secundum speciem. negatur consequentia. quia motus primus circularis inest primo mobili naturali. alijs autem ratione primi mobilis. **C** Ad tertiam dico q̄d commetator fuit illius opinionis. et ideo transeat cū alijs: sed quando dicebatur q̄ frustra ponitur nona spera. negatur. et causa propter quā ponitur dicta est in questione. **C** Ad quartam. illa bene probat q̄ plures sunt sperę celestes q̄ nouem vel decem. accipiendo speram primo vel secundo modo. sed non probat q̄ sint plures accipiendo speram vltimo modo. Ille autē acceptiones sperę posite sunt in questione. **C** Ad confirmationem. Respondeatur consimili modo. **C** Ad quintam. dico q̄ extra vltimum nihil est. scdm q̄ dictū est primo huius. Et sic est finis questionis. **C** Quoniam quidem igitur neq̄ vtraq̄ moueri rationale: neq̄ astrū solum relinquatur circulos quidez moueri. astra autem quiescere et i fixa circulis ferri et c. Tertio p̄menti quadragesimi

sexti.

Questio

VII.

Secundum propositoꝝ erat. utꝛ ad saluandum illa que ap- parēt ex motibus planetaz opozter ponere orbis ecētricos. ꝛ epicyclos. Et arguit qꝛ nō arguēdo pmo ꝛ ecētricos. nā si sic sequerēꝛ qꝛ nullum graue simplex posset moueri nā- liter. ꝛ sequens est falsuz. ꝛ contra ea que dicta sunt in pmo huiꝛ. ꝛ sequētia pꝛ. qꝛ si ponerētꝛ ecētrici eēnt plura centra vel media ad que grauiā mouerentur. ꝛ sic cū nō possint moueri vt quiescant in vtroꝛꝛ medio nāliter: ad neutꝛū mouebuntur nāliter. qꝛ finis motus nālis ē quies i termino ad que. ¶ Secdo. si sic. sequeretur qꝛ terra non eēt in medio mūdi. ꝛ sequēs est falsuz. pbatur ꝛ sequētia. quia terra nō est i medio spere solis. ex quo orbis solis eēt ecen- tricus mūdo. ꝛ eadē rōne nō eēt i medio orbū alioꝝ plane- taz. cū etiā ponātꝛ ecētrici mūdo. ꝛ pꝛ. nō terra nō erit in medio totius ex his aggregati. ¶ Tertio. si fictū in celo opozteret ponere ꝛ dēspatiōē ꝛ rarefactiōē vel vacuum: quodlibet illoꝝ est falsum. pbatur ꝛ nā. qꝛ si ponātꝛ ecen- trici: ad quozꝛ motū mouētꝛ corpora planetaz. oꝛ dū aux venit ad locū vbi prius erat oppositū augis: relinquere va- cuū in loco vbi prius fuit aux: vel fieri rarefactiōē spere su- perioꝛis pꝛ replēdo illud vacuū. ꝛ ex alia pte qñ aux venit i locū vbi prius erat oppositū augis: oꝛ fieri dēspatiōē ipsiꝛ augis vel alterius orbis supioꝛis: vel fieri penetrationem. quozꝛ quodlibet est incōueniens. ¶ Quarto si ponerētꝛ ecen- trici. sequeretur qꝛ motus planetaz nō essent motus simplices. qd est falsum. pbatur ꝛ sequētia. qꝛ qñ planete mouerētꝛ versus augē recederēt a centro mūdi. ꝛ quādo mouerētꝛ ad oppositū augis accederēt ad centꝛ mūdi. ꝛ sic motus eozꝛ viderētꝛ eē cōpositus ex circuitōē ꝛ motu re- cto. cū a centro mundi elongari sit ascendere. ꝛ centro mū- di appropinquare sit descendere. ascēsus autꝛ ꝛ descēsus sūt motus recti. ¶ Quinto arguitꝛ ꝛ epicyclos. luna nō hꝛ epi- ciclū. ergo nec aly planete. ꝛ nā tꝛ. nā tantū vel magis luna indiget epicyclo ad saluādū apparētia i suis motibꝛ. quātū aliꝛ alioꝝ planetaz. aīis probatꝛ. qꝛ si luna haberet epi- ciclum ꝛ mouerētꝛ ad motū epicycli seqꝛētꝛ qꝛ illa imago. seu ille vir habēs pōdus spinaz in dorso deberet aliqñ appere euerfus: sic qꝛ aliqñ pedes eēnt surfū. ꝛ caput deorsū. sꝛ B ē falsū. ¶ Ad istā rōne quidam dicunt negando ꝛ sequētia. nam dicunt qꝛ corpus lune non soluz mouetur ad motū de- ferētis ꝛ epicycli. sed ipsa mouētꝛ in epicyclo secūdū se ꝛ tra- motū epicycli. sic pꝛportionaliter qꝛ quando epicyclus fecit vnā circuitiōē circa centꝛ suum propriū. tunc luna etiā fecit vnā circuitiōē ad oppositū circa centꝛ suum propriū. ꝛ per hoc potest saluari qꝛ illa imago semp apparet ꝛ simili modo: ꝛ nunqꝛ euerfa. Hoc non valet. qꝛ alie stelle non mo- uentur motibus pꝛpꝛis circa centra sua pꝛpꝛia. ergo nec lu- na. ꝛ sequētia tenet. nam ꝛ similis videtꝛ esse ratio hic ꝛ ibi. antecēdēs probatꝛ. nam talis motus stellaz videretur esse frustra. cum propter talē motū non diuersimode ifluerent in ista iferioꝛa: ꝛ cum motus superior non fiat nisi pꝛpter di- uersam ifluentia in ista iferioꝛa. vnde cum stella sit eiusdez nature per totū: ꝛ similiter ifluit in ista iferioꝛa scdmynam- suā partē sicut secūdū aliā. ¶ Ultimo arguitꝛ ꝛ tra ecen- tricos ꝛ epicyclos simul auctozitate cōmentatoꝛis qui sup istū scdm celi dicit in pluribꝛ cōmētis. qꝛ opinio mathema- ticoꝝ de ecētriciꝛ ꝛ de epicyclis est impossibilis.

Oppositum dicitꝛ cōiter omnes moderni astrologi ꝛ inter ceteros maxime ptholomeus i pluribus dictionibus libri almegesti. ¶ De ista q̄stione pꝛ- mo exponendi sūt termini quidaz. Secundo respondendū est ad questionem.

Quantum ad primum sciendum est. qꝛ orbis ecen- tricus. seu egressus cuspidis. seu egredien- tis centri. qd idem est. dicitur orbis habens centrum suum aliud a centro mundi. sub cuius tamen vtraqꝛ supficie taz concava qꝛ conuexa est centrum mundi licet non directe in medio eius. ꝛ quidam talium orbium quātū ad vtrāqꝛ vel vltimam eozꝛ superficiem tam concavam qꝛ conue- xam sunt ecētrici mundo: quidam autem quātū ad sup- ficiem eozꝛ cōcauam sunt cōcentrici mūdo. sed sunt ecē- trici quātū ad superficiem eozꝛ conuexā. quidā autem sunt ecētrici mundo quātū ad superficiem cōcauā. cōcentri- ci autēꝛ quātū ad superficiē cōuexam. Similiter quidam eozꝛ sunt vniformis spissitudinis. sicut sunt illi qui sunt ecētrici mundo quātū ad ambas eozꝛ superficies. quidam autem sunt difformis spissitudinis. sicut sunt illi qꝛ sunt ecētrici mundo quātū ad vnā eozꝛ superficiē: ꝛ cōcentrici quātū ad aliam. Sed epicyclus dicitꝛ vna parua sfera existens in superficie ecētrici: sub cuius super- ficie conuexa non est centrum mundi. Istud posset decla- rari depingendo de hoc figuram in pariete. Sed orbis concentricus mundo dicitur ille cuius centrum est ideꝛ cū centro mundi. ¶ Secdo est notandum qꝛ tam in epicyclo quā in ecētrico assignantur puncta distincta. quozꝛ vnū dicitur aux sicut ille punctus qui magis eleuatus est a cen- tro mūdi. punctus autꝛ sibi oppositus dicitꝛ oppositū augis. Sed pūcta itē media itē illa dicuntꝛ lōgitudines medie.

Quantum ad scdm sit pma conclusio. Ad saluandū apparentia ex motu solis non opozter po- nere solē moueri i ecētrico. nec opozter ponere moueri in epicyclo cū cōcentrico. nec opozter ponere ipsum moueri i epicyclo moto in ecētrico. pbatur. nam per qdlibet istoꝝ sine reliquo cōringit saluare apparentia in motu solis. ergo nullum istoꝝꝛ necesse est ponere ad saluāda ea ꝛ sequētia nota est. antecēdēs patet per ptholomeū dicitꝛ tertia al- megesti minoris. vbi demōstrat qꝛ quolibet istoꝝꝛ mōꝝ est possibile saluare apparētia ex motu solis. ¶ Secda conclusio ad saluandū apparentia ex motu solis necesse est ponere so- lem hꝛ ecētricū sine epicyclo vel concentricū cū epicyclo vel ecētricū cū epicyclo. pbatur. quia nisi altero istoꝝꝛ trium modoꝝ ponamus solem moueri non videtur posse saluari diuersitas distātie solis a terra. scōꝝ qꝛ sol est sub di- uersis gradibus codiaci. vnde istis temporibus quādo sol est in fine geminorum est magis remotus a terra qꝛ qñ est in principio capricorni. cum iam aux solis dicatur esse prope finem geminorum: ꝛ eius oppositum prope principi- um capricorni. ¶ Secundo probatur hoc idem ex inequa- litate motus solis in orbe signozꝛ. que certis deprehensa est instrumentis. cum enim in suo deferente equaliter mo- ueatur sicut ex naturalibus principijs supponēdum est: nō potest moueri in orbe signozꝛum inequaliter nisi detur qꝛ habeat ecētricū. vel epicyclum. vel vtrumqꝛ. ¶ Tertio hoc idem cognoscitur ex eclipssi. nāꝛ cum aliquando terrā inter solem ꝛ lunam diametraliter contingat interponi lu- na nullam vel paruiam habente latitudinem. ꝛ tamen luna non patiatꝛ eclipssim: et aliquando facta interpositione et manente latitudine eadem patiatꝛ: alia causa dari non potest nisi qꝛ vmbra terre aliquando ita breuis est qꝛ eius corpus non potest attingere corpus lune. et aliquando est vmbra longioꝛ in tantꝛ qꝛ tunc eius corpus obtenebrat corpus lune. abbreviatio autēꝛ ꝛ elongatiōē vmbre esse non potest nisi per appropinquationē ꝛ elongatiōē solis a ter- ra. qꝛto. n. aliqꝛ corpꝛ lucidū maiꝛ corpe vmbroso pꝛpingus est vmbroso. tanto vmbra breuior existit: eo qꝛ radꝛ pꝛpin- quius vniuntur. quāto vero remotiꝛ. tāto vmbra fit lōgioꝛ. ¶ Hoc idem similiter habetꝛ ex diuersa longitudine solis

a terra. que secundū viā geometricaz inuenit̄. sicut patet in quinta dictione almegesti. e. quintodecimo. **T**ertia conclusio. ad saluādum apparentiā ex motib⁹ alioꝝ sex planetarum ponendum est ipsos h̄re epiciclos cuz eccentricis. probatur: naz aliter non appareret modus quomodo possem⁹ saluare q̄ illi planete aliquādo sūt magis distantes a terra: aliquādo minus: ⁊ aliquādo sunt retrogradi: aliquādo stationary: aliquādo directi: ⁊ aliquādo p̄cessiui: excepta luna que nō dicit̄ stationaria. nec retrograda. licet bñ dicat̄ cursu velox vel tarda.

Tūc ad rationes ad p̄mam negat̄ ⁊ sequentia. ⁊ ad probationem: dico q̄ q̄uis sint plures orbes celestes diuersa habētes centra. non tamē propter hoc sunt plures termini motuū grauius simpliciter. qz nō cuiuslib⁹ orbis celestis mediū est termin⁹ motuū nāliū grauius simpliciter. ⁊ locus ipsorum nālis. s̄ solum vnū mediū. s. centrum totius aggregati ex orbib⁹ supercelestibus qd̄ dicit̄ mediū mundi vel vniuersi. ⁊ ad illud tēdunt simpliciter grauius. **A**d secundā negat̄ n̄ia. ad probationē dico q̄ terra ē i medio totalis spere cuiuslibet planete. saltē quantū ad centrū sue grauitatis. nec obstat q̄ terra nō est i medio ecētricoꝝ. qz ecētrici includūt in orbibus totalibus planetaz. **A**d tertiā negatur n̄ia. ad probationē dico q̄ rō imaginatur vnū falsus. imaginat̄ enim q̄ motus ecētricoꝝ fiat circa centrū mūdi. sic q̄ q̄libet punctus ecētrici deferētis cōtinue maneat in eadem remotione ad terrā. ⁊ illud est falsum. nec ponitur ab astrologis. imo ponūt ecētricos moueri circa cētra prop̄a. circa que etiā quelibet puncta ecētricoꝝ cōtinue eādē seruāt distantia. ⁊ ad talem motū saluandū deseruiūt nobis ecētrici difformis spissitudinis infra se includentes ecētrici spissitudinis vniformis. **A**d quartā negatur ⁊ sequentia. ad probationē dico q̄ nō omne elongari a centro mūdi est ascendere. nec omne appropinquare ad centrū mūdi ē descendere. sed solū elongari a centro infra cōcauū orbis lune vel appropinquare ad cētrum infra cōcauū orbis lune est ascendere vel descendere. mō sic non ē de planetis. q̄ infra cōcauū orbis lune fiant cētro p̄p̄inquoꝝres vel remotiores. **S**imiliter istā rōnem iaz solutā taliter qualiter que non soluz vadit cōtra ecētricos. imo etiā ⁊ magis contra epiciclos. suppositis principis naturalibus: ceteris reputo fortioꝝ. sicut ergo bene vellē deducere. put mibi apparet. **A**d q̄ntam luna nō habet epicicliū. negat̄ antecedens. ⁊ quādo dicit̄. tunc illa imago x̄. breuiter ergo nescio qd̄ sit de illa imagine. pluries enī inspexi lunā ⁊ bene vidi ibi quādā maculā nigrā. nullo tamē modo poteraz ibi apprehēdere imaginē talē. quam qdam. dicunt ibi apparere. s. imaginē viri habētis pondus spinaz in dorso. nihilominis q̄cqd̄ de hoc fit. p̄ saluādū illud q̄ talis imago nō appareat euer sa pōt dici: q̄ hoc accidit p̄pter motum lune specialē. quez habet circa centrum prop̄iū. contra motum epicicli. sicut dicit̄ erat i arguēdo. Et quando dicebat̄. alie stelle non habent motus p̄p̄ios circa eaz centra p̄p̄ia. ergo nec luna negatur ⁊ sequentia. nā luna non omnino est eiusdē nature in suis p̄tibus sicut alie stelle. ⁊ ideo ipsa secundū vnā eius partē pōt aliter ifluere: ⁊ aliter secundū aliaz. q̄ nō possūt facere alie stelle. ⁊ ideo nō mirū si ipsa luna ponat̄ moueri: circa cētrum p̄p̄ium: ⁊ alie stelle nō. **A**d vltimam. s. ad antozitatē ⁊ mētatoris. dico q̄ ipse negādus ē in hoc. ⁊ nō mirū. qz ipsemet dicit̄ super. i. z. metaphisice q̄ in iuuetute sua sperauit p̄tingere ad aliā astronomiā q̄ ptolomei ponētis epiciclos ⁊ ecētricos. sed i senectute desperauit. ⁊ ideo i utilis debet eius positio ⁊ p̄batio hic reputari. **A**lii aut̄ negātes epiciclos ⁊ ecētricos nō fuerunt. nec sunt. si adhuc tales sunt nisi sophiste verborū. sicut heu sunt multi qui ad pauca respicientes de facili enūciāt. ⁊ supfluas flās imagia

tionones euomere p̄sumūt. Et sic sit finis huius p̄t̄is q̄onis. **Q**uoniaz autem celum tale. corpus enī quoddam diuinum: propter hoc habet circulare corpus quod natura circummoueatur. Huius autē nullam possibile manere partem: neqz vniuersaliter. neqz in medio. ⁊ c. **T**extu cōmenti decimi septimi.

Questio VIII.

Sequenter p̄tractare illa que cōcernunt motū celi: ⁊ suaz partiuū tā maioꝝ sicut sūt orbes. q̄ mīnoꝝ sicut sunt astra: ⁊ q̄rū ad hoc volo querere tresdecim q̄ones. **P**rima est. vtrum omne celū sit mobile. vel sit ponēdus aliq̄d celū quiescēs. accipiēdo celuz pro orbe celesti.

Scōdo. vtrum celum moueat̄ cum fatigatione ⁊ pena. **T**ertio. vtrum ista sequentia sit bona. si celum mouetur necesse ē terrā quiescere. **Q**uarto. vtrū ista sequentia sit bona. celū semper mouet̄. ergo necesse ē ipsuz moueri plib⁹ motibus. **Q**uinto. vtrū ista sequentia sit bona. si necesse est eē ḡtationes ⁊ corruptiones hic inferius: necesse est esse plures motus celestes. **S**exto. vtruz motus celi ab oriente in occidentem sit regularis. **7**o incidentaliter. vtrum omnis motus nālis in fine debeat esse velocior q̄ in principio. **8**o. vtrum spere celestes diuersis moueant̄ motibus. **9**o. vtrum corpora celestia suis motibus causant̄ sonum. **D**ecimo vtruz spere inferioꝝ planetarum debeāt moueri velocius motib⁹ p̄p̄iis. q̄ spere superiores. **U**ndecimo. vtrū sol ⁊ luna debeāt moueri paucioꝝ motib⁹ q̄ alij planetete. **D**uodecimo. vtrū spera solis per suū motū magis calescat ista inferiora q̄ alie spere. **T**redecimo. vtrū stelle moueant̄ p̄ se. vel solū ad motū sui orbis.

Quoniam ad p̄mū. ar. p̄mo. q̄ sic qz sic dicit̄ Ari. i s̄ra celū mouet̄ circulariter. s̄ tale pōt moueri ad vnā p̄tē vel ad aliā idifferēter vt de a. i. c. p. b. vel de a. in. c. p. d. mō videm⁹ q̄ celū determinate mouet̄ ad vnā p̄tē. ita q̄ nō ad aliā ⁊ nō a cāu. nec a fortuna. cū semp sic moueat̄. **I**deo querēda ē rō ⁊ cā. q̄re sic magis moueat̄ ad vnā partē q̄ ad aliā. ⁊ nō pōt illi reddi rō ex p̄te istoz inferioꝝ. qz nullo mō debem⁹ dicere q̄ determinatio celi sit p̄ ista inferiora. imo eoz tot⁹ iste mūdus inferior p̄ corpa supercelestia regit̄ ⁊ gubernat̄. **N**ec illi pōt reddi rō ex p̄te corporuz celestiuū nisi p̄ dextrū ⁊ sinistrū. ⁊ an ⁊ retro: sic videt̄ velle Arist. qz p̄ h. ⁊ nō p̄ aliū ipse nitit̄ p̄dicti accidētis reddere rōnē. s. qz mot⁹ debet icipere a dextro. ⁊ tēdere ad an ⁊ nō ad retro **S**z ista rō. nō videt̄ sufficere. nisi recurram⁹ ad aliq̄d celū quiescēs. eo q̄ nūq̄ possit vna ps celi ad aliā p̄tē eiusdē celi mōi pertinere. **E**rgo videtur. q̄ oporteat ponere celum quiescēs quia p̄ illud poterit valde bñ reddi rō de p̄dictis. **I**stud enī celū quiescēs haberet in diuersis suis p̄tib⁹ diuersas influētias p̄p̄ietates ⁊ virtutes. p̄ quas duo essent poli mundi. ⁊ vna alia esset nobilissima q̄ vocaret̄ ante. ⁊ opposita retro. ⁊ qdā alia post illā nobilissimā esset inter ceteras nobilioꝝ q̄ vocaret̄ dextrū ⁊ opposita sinistrū. **E**t tūc diceret̄ q̄ ois ps celi moti q̄ esset sub illo dextro celi quiescētis appeteret: ⁊ inclinaret̄ nāliter ad B q̄ fieret sub illa p̄te nobilissima celi quiescētis. q̄ vocat̄ an. ⁊ ita nāliter quelz ps celi icipiēs motū suū dextro. siue etiā suā circulationē: mouet̄ ad an. qz nā itēdit ad honorabili. **E**t ⁊ oē qd̄ p̄ se mouet̄ localiter d̄ h̄re locū p̄ se. ⁊ cū vltima spera mota moueat̄ p̄ se localit̄ p̄ q̄ mouet̄ p̄ se. ⁊ nō alio motu q̄ locali. q̄ ipsa vltima spera mota d̄ h̄re locū p̄ se. s̄ B nō h̄ret nisi sup̄ eā esset alia spera nō mota cōtinēs ipaz. qz diūso loci ē: q̄ locus ē termin⁹ corporis cōtinētis. ⁊ qz loc⁹ d̄ eē immobilis. **4**o p̄ h̄. vtrū super oēs sp̄as motas sit vna sp̄a immobilis. **N**ec valet solo quā ali q̄ ad hoc adducūt. s. q̄ vltima spera h̄z locū fm ordinē ei⁹ ad

centrū suū qđ est terra. quia terre in ordine ad vltimam sperā nullo mō oueniunt pprietates loci: nec enī sibi cōuenit continere locatum. nec esse equale locato. et sic de alijs. et quia etiam per ipsum locū et naturam loci debet ordinari motus localis naturalis. sed motus celi non ordinatur aliter qualiter per ipsas terrā. ideo et. **Tertio.** nullū per se mobile est per se fixū. imo indiget fixatione p aliquod quiescēs: vt patet in libro de motibus aialū. sed corpora celestia nō habent fixationē ex ipsa terra. sed magis eōuerso. ergo in celestibus oportet ponere celū quiescēs. et p se fixum. p qđ oia alia habēt fixationē. **Et cōfirmatur.** qz polos mūdi o3 esse fixos et immobiles. mō in speris planetaz nulli poli sunt fixi ppter duplīcē motū illaz speraz. nec etiā in octaua spera. qz adhuc illa s̄m astrologos mouetur plurib⁹ motib⁹. et vlt⁹ nulli⁹ celi moti poli sūt immobiles. ḡ vt v̄ pter oēs celos motos o3 ponere celū immobile. i quo assignātur poli immobiles. **Quarto.** nam videmus magnam diuersitatē i fructibus in moribus hominum in plūbus alijs inter oriētē et occidentē. quibus polus ē adhuc equaliter eleuat⁹. sed illa diuersitas non pōt saluari per speras mobiles. et stellas que sunt i eis. cum omni die eadē oriānt stelle istis et illis: sed illis qui sunt versus oriētē citi⁹ ille stelle oriūnt. et tardius illis q sunt versus occidentē. ergo videt q ad saluādum dictaz diuersitatē oportet ponere pter speras mobiles vnā immobile. que secūdu diuersas ei⁹ partes: quas habet fixas super illis patrys sit causa talis diuersitatis taliū patriarū. **Quinto.** nā cōsimili ratione nō videt esse causa. quare vnā ps terre esset habitabilis magis q̄ alia. nam illius causa non potest reddi ex celo moto. qz eadē ptes celi volūt tur circa vnaz partez terre. que ē habitabilis. et circa vnā alia que est inhabitabilis. ergo oportet de hoc r̄ dēdere cāz ex celo gescēte. cuius vnā pars que ē sup nos h3 influentiā et dominū sup salutem aialium et plantaz. et alia magis h3 dominū sup gregatiōez aqz. **Sexto.** nā dicūt astrologi q planete maiorē habēt virtutē i oriēte. q̄ q̄ sūt aliq̄lr eleuati sup oriōntem. sed hoc nō pōt esse ex pte celi moti. ppter hoc q spera mote eadē ps que pmo erat in oriente postea est eleuata cum planeta. ergo o3 vt videt q B sit pp naturam celi quiescentis. q in oriente aliam habet influentiā. et in occidente aliam.

In oppositum videntur esse illa que dicebātur p huius. nā si poneret tale celū quiescens. vtiqz ipsum esset corpus nāle sicut alij celi. et cū cuiuslibet corpori naturali debeatur aliqz motus naturalis. tale celū non esset semp quiescēs. sed mobile. **Secūdo** illud celum. si eēt: deberet eē nobilior celis motis. postq̄ esset sup eos. et cōtinēs eos et dans eis virtutē h3 p̄s arguta. **Et** s3 probō q non. quia motus est prior et nobilior gete. sicut habitus puatione. ergo videtur q corpora mota sint naturaliter nobiliora quiescentib⁹. vnde terra ponitur gescere. q̄ est ignobilissima. et sic ad pōnem illi⁹ celi immobilis videtur sequi: q ipm eēt nobilior alijs celis et non eēt nobili⁹ alijs celis. qđ iplicat. **Tertio.** h3 illud celū esset quiescēs. tamē esset mobile. pbatur. qz deus posset ipsuz mouere. modō videtur iconueniens qz potētia ad actum et perfectionē cuius modi est motus. fuisset frustra toto tēpore eterno. ideo v̄ esse iconueniēs eē tale celum. qđ nūq̄ fuisset motū. Breuiter propter istas tres rōnes Ari. cōcessisset omne celū esse mobile. et nullum eē immobile.

Et ad rōnes primo factas. s̄m sua p̄cipia. sic r̄ dētur. **Ad p̄mā.** diceretur q celū magis moueretur ad vnā ptē q̄ ad aliā. nō ē st ex pte celi quiescentis. sed ex pte intelligentie. que alr influit in vnā ptem et aliter in aliā. sicut prius declarabatur in cōsimili de aia intellectiua in ordine ad corpus. Et ppter hoc vnā pars celi dicitur dextrū. et alia sinistrum. et alia ante. et alia retro.

Et quia motus est a dextro per ante ad sinistrum. Ex hoc est q celū taliter mouetur qualiter mouetur. Possit etiaz dici. q hoc eēt ex libera voluntate intelligentie mouentis. **Ad scđam** dico q vltima spera nō mouetur motu locali sed bene mouetur motu eiusdē sp̄ei cū motū locali. de hoc prius fuit dictum in p̄mo huius. **Ad tertiā.** dico q celus nō h3 fixationē oppositā motui. s3 h3 bñ fixationē motui recto oppositā. et illa sufficit. et habet illam a sua natura. et a deo. **Quādo aut dicitur** in de motibus aialuz. omnē motū indigere aliquo fixo. intelligitur de motibus aialū. **Ad quartā.** et ad qntam simul dicendū est q ab eterno sic ordinatum fuit a deo. sed quō nāliter maneat vel variet talis ordinatio dicā postea. cū tractabo qōnes de centro celi sic est terra. **Ad vltimā** dico q non est ad ppositū. qz si eēt celum quiescēs. tūc alibi et alibi habitātes. haberēt in suis orientibus aliā et aliā plagā celi quiescentis. et ita etiā i suis occidentibus et in suis meridiēbus et i angulis terre et i angulis noctis. Et cuz omnes astrologice iudicātes aspicerēt ad ascendētia i suis orientibus. et ita nō faceret ad ppositum virtus talis vel talis plage ipsius celi gescētis et imoti. Cā autē quare planeta i vnā parte celi ē vigorosior q̄ in alia. ē alius et alius modus pyciendi suos radios super ista inferiora. quando est in oriente. et quando est in alia parte celi. Et sic est finis qōnis.

Adhuc autem sine labore propter neqz vnā indigere violenta necessitate et c. Textu cōmentī tertij. **Questio IX.**

Secundum propositorum erat vtrū celū moueatur cuz pena et fatigatōe. **Arguit p q sic.** celus mouet cū resistētia. ḡ celū mouet cū fatigatōe et pena. nā t3. qz resistētia est causa fatigatiōnis et remissiois potētie motiue. antecedēs probatur. quia celū mouetur certa velocitate. et cū certa velocitas sequatur certā propozitiōnē potētie mouentis ad resistētiā. sicut p3 7° p̄p̄sicoz. videtur q celū moueatur cū resistētia. **Et cōfirmatur** hoc scđo. qz nisi celū moueretur cū resistētia. sequeretur q mouerēt velocitate ifinita. hoc ē falsum. nā probatur. ex eo q potētia naturalis mouens sine resistētia moueret velocitate ifinita. sic solet dici de motu grauis simplicis in vacuo. **Et cōfirmatur** hoc tertio. si circa idem mobile sint diuerse virtutes diuersos motus intēdentes: ille sibi iuicē resistit. et quā dā violentiā inferunt. p quā causat fatigatiō. sed sic est in celo. nam motor diurnus quālibet speram planetaz mouet. et inclināt ad vnū motum. scilicet diurnum. et alter motor. scilicet proprius mouet et inclināt eandem speram ad alium motum. s. in obliquo circulo contra diurnū. ergo illi motus et illi motores sibi iuicē resistunt. et ē simile sicut videm⁹ in animali. anima enim iclināt ad motum naturalē de isto loco ad illū locum. et grauitas corporis inclinat ad aliū motum deorsum. et hec iclinatio resistit motui quē anima itendit: et propter hoc animali accidit fatigatiō et labor. **Cōfirmatur** hoc quarto. qz Ari. dicit scđo hui⁹ in dādo causam quare superiores planete lōgius tempus apponūt in pficiendo suas circuitiōnes q̄ planete inferiores quantū ad suos motus p̄p̄ios. hoc enim dicit esse. qz vltima spera motu diurno mouet velocissime. et eā quantū ad illum motum assequunt spera planetaz. et sic qz ille motus velox videt resistere motibus p̄p̄ijs. et magis videt posse resistere speris pp̄in quioribus illius vltime sperē. ideo ille tardius mouent motibus suis p̄p̄ijs. vnde saturnus triginta apponit ānos ad pficiēdum vnā circulationē. luna autem que est infima vnum mensem solum. ergo videt q Aristo. in motu celi imaginēt resistētiā et violentiā.

rely quereit quid motu recto quā s̄m motu locali

2

Confirmatur h' gnto. vnuz corpus simplex nō habet nisi vnum motum simplicē naturalē. sicut dictum est pmo huius. ergo cum sphaera lune sit corpus simplex: et moueatur pluribus motibus. oportet vnū illoz motuū esse pter nām et habentē quasi modū violētie. et hoc concordat dictis astrologorum dicentium: q' vltima sphaera rapit alias inferiores motu diurno. raptus aut videtur sonare quandā violentiā

Confirmatur hoc sexto. qz celū trahit secū ignē et aerez in supiori regione. sicut dicitur pmo metheozoz. et cum sic trahantur pter p'pas et nāles inclinationes eoz. videtur q' resistant trahēti. ergo saltem ex igne et aere: motus celi resistentiā h'ie videtur. **S**cdo ad principale illa que qñqz mouentur tardius. qñqz velocius. videtur moueri cū fatigatione: sic ē de quibuscūqz planetis. ergo et maior ē nota. quia retardatio motus videtur ēē signū fatigationis. minor patet d' planetis. qñqz dñr stationary. qñqz directi. qñqz retrogradi. **T**ertio. nisi virtus motiua celi eēt fatigabil' sequit' q' ipsa esset infinita intensiue. h' ē falsū. sequentia p'z. ex eo q' de facto haberet potētiaz mouendi per tēpus in finitum sine fatigatione. vnde si. eēt aliquod aial qd' posset vigilare p' tempus infinitū sine fatigatione. videt' eē potētie infinite. **Q**uarto. nā dicit Ari. in de somno et vigilia. q' omnis virtus nālis est fatigabilis. mō motus celi cuz sit naturalis ē a virtute nāli. ergo videtur esse a virtute fatigabili. qd' est intentum.

Oppositum volunt Ari. et cōmētator. dicit. n. Ari. q' celuz mouetur sine labore. et sine aliq' violentia et difficultate. et cōmētator dicit. q' sine fatigatione quia nō est ibi aliqua d'ietas. que d' esse causa fatigationis. **I**n ista qōne erūt duo articuli. p'imo enī videbit' quid sit fatigatio. et q' sit causa fatigationis et i' quibus repiatur. **S**cdo respondebitur ad questū.

Quantum ad p'mum sciendū ē. q' fatigatio p'prie loquēdo ē diminutio virtutis actiue cog' scitiue p'p' lōgam eius actionez: q' quidem virtus diminuta per requiē pōt restaurari vel recuperari. Et dicit' notāter virtutis actiue ad denotādū q' potētia pure passiua nō est fatigabilis. et addit' cog' scitiue: ad denotādū q' potētie actiue nō cognoscitiue nō sunt fatigabiles. vnde lapidē in descendo nō dicimus fatigari. nec ignē in cōburendo: et sic de alijs. Et vltērius additur p'pter longā eius actionem etiā ad denotandū q' hō nō p'p'e fatigatur si sit factus impotēs ex senectute v' egritudine vel ex defectu mēbz. S'z si fiat impotēs vel minus potens. qz nimis ambulauit vel nimis vigilauit. dicim' ipsum esse fatigatū. que qdē ipotētia vel minor potētia fit p'pter exhalationē spiritū: quos natura mittebat ad mēbra laborantia. q' cum expirauerit mēbra fiunt ipotentia: donec tales spūs p' requiē fuerit recuperati: et nō solū spūs. imo et humores mittūtur ad mēbra laborantia. et fit quedā inordinatio in corpe p'p' quā corpus fit minus potens. donec p' requiē fuerit spūs recuperati: et humores ordinati. **T**unc sit p'ma d'elo. nulla fit fatigatio sine actōe disponēte ad corruptionē. p'bat. nulla fit diminutio virtutis sine tali actōe. ergo nulla fit fatigatio sine tali actōe. nā t'z. qz ois fatigatio ē diminutio virtutis. p' diffinitionē fatigationis. an' p'bat: qz si d'z eē virtutis diminutio. o'z q' sit alteratio. et p' d'ns actio corruptiua. **S**cda cōclō q' cā fatigationis est d'ietas. p'z hoc. qz d'ietas est cā actiōis corruptiue. et actio corruptiua est cā fatigationis: ergo s'lt' cōtrarietas est cā fatigationis. nā p'z p' illā maximā. q' quid est cā cause est cā cāti. an' p'z quātū ad p'mā ei' p'tē p' de generatōe. scda aut' p's an'tis erat d'elo p'cedens. **T**ertia d'elo. nulla virt' agēs sine resistētia ē fatigabilis. p'z. qz ibi deficit cā fatigationis. puta resistētia et d'ietas. **S**ed dicerēs d'. sensus agit sine resistētia et d'ietate. et tñ fatigat'. R'ndet' q' ad cognitionē sensitiuā d'currūt plures actiones. vna est

actio obiecti in sensū. alia est ipsamet cognitio. deinde alie sunt ibi actōes d'currētes alteratiue et dispositiue ad corruptionē organi et potētie. **M**odo licet p'me due actiones fiant sine resistētia et cōtrarietate: tamē vltime actiōes nō. Et ideo bene cōceditur: q' ex primis duabus actionib' potētia sensitiua nō fatigatur. nihilominus ex actionib' vltimo dictis bene accidit fatigatio. imo aliquando totalis corruptio. **Q**uarta d'clusio. licet cōtrarietas sit causa fatigationis: non tamen omnis potētia agens cū cōtrarietate ē fatigabilis. patet de igne: qui licet agat cū cōtrarietate. tñ non solemus dicere ignez fatigari. et hoc est ex eo. quia licet cōtrarietas sit causa fatigationis. nō tamen est causa fatigationis sufficiens. sed cum hoc requiritur q' potētia agēs cum cōtrarietate: vel ad cuius actionem concurrat actio contrarioz sit cognoscitiua. **Q**uinta cōcl'usio. omnis potētia cognoscitiua agens cum cōtrarietate vel ad cuius actionem requiritur actio cōtrarioz est fatigabilis. patet. quia iuxta actionē illius potētie possunt esse sufficientes cause fatigationis.

Quantum ad scdm articulū. sit ista d'clusio. q' quilibet motus celi fit sine fatigatione. ista cōcl'usio p'bat sic. p'mo ex parte mobilis. illud mouet' infatigabiliter. qd' nullo modo cōtrariatur motori. nec per se. nec per accidēs. sed sic est de celo respectu intelligentie. igit' et. maior est nota ex p'cedēti articulo. nam causa fatigationis est cōtrarietas. et resistētia per se vel per accidens reperta in actione mouētis. vel in aliqua alia p'supposita. ab actione mouētis. vel ipsam cōmītate. minor patet. quia celum oīno absolutus est a grauitate. leuitate. caliditate. et vniuersaliter ab omni tali qualitate cui aliqd' est d'riū. **S**cdo celū non resistit motori. ergo motor mouet ipsuz sine fatigatione. sequentia tenet ex p'cedenti articulo. antequam probatur. nam si resisteret motori. tūc inclinaretur ad quietem vel ad motū contrariozum. et si ita esset. tunc iam moueretur violēte: sed hoc est falsuz ex eo q' tūc nullo mō fuisset tādiu sic motum: p'pter hoc q' nullū violentum diu durat. **T**ertio arguitur ad idē. et hoc ex pte virtutis mouentis. nam si intelligentia fatigaretur in suo motu que facit in mouēdo celuz non posset mouere perpetuo. cuius tñ oppositus p'bat ar. octauo p'p'icoz. nisi ipsa esset infinita intensiue. modo hoc est falsum. nā tūc quelibet intelligentia mouens esset deus. qd' nullus concederet sane mentis. cōsequētia tenet per hoc. quia si continēte fatigaretur cōtinue remitteretur. sed non pōt cōtinue remitti. et cū hoc p'petuo mouere nisi esset infinita intensiue. ergo cōcluditur: q' vel intelligentia nō p'petuo moueret celum: vel mouet ipm sine fatigatione. vel de facto est infinita intensiue. sed p'mum et tertius sunt impossibilia. ergo d' est sustinendū. **Q**uarto. virtus mouens celum est indiuisibilis. ergo in fatigabilis. antequam patet. iz. metaphysice: cōsequētia p'bat. quia cum fatigatio sit diminutio virtutis. vel saltē dispositiua ad talem diminutionem. et cum indiuisibile non possit diminui. sequitur q' indiuisibile nō potest fatigari. **Q**ui to intelligentia mouens celum est inuariabilis et intrāsmutabilis. ideo dicit Aristo. p'mo huius. talia entia sicut itelligētiā nō mēsurari tēpore. ergo itelligētia non potest velle mouere vna vice velocius q' alia. vel tardius. ergo si fatigaret'. et moueret tardius q' velle esset coacta. et sic non esset libera. qd' est contra Aristo. iz. metaphysice.

Ad rationes ad primam. celum mouetur cum resistētia. negatur. ad probationem velocitas sequitur proportionem et. dico qd' hoc intelligitur de mouentibus mere naturaliter. non de agentibus voluntarijs. qualis est intelligentia mouens. **A**d scdm cōfirmationem. negatur consequentia. ex eo q' celuz mouetur ab agente voluntario. vnde quis dubitat quin potētia mo-

uens voluntaria pōt mouere aliqđ graue in vacuo successi
 ue. nō obstāte qđ moueret sine resistētia. nec ēt est simile
 de graui moto in vacuo a potentia naturali. r de celo moto
 sine resistētia. qz de natura grauis est esse: r pmanere deoz/
 sum. sed non sic est de natura celi in aliquo loco pmanere:
 non enī est de natura solis: magis eē in oriente. qz in occidē
 te. r ita quis nō sit resistētia vel violentia. nō tñ oportet qđ
 subito fiat in oriente r in occidente. ¶ Ad tertiam cōfirma
 tionē. dico qđ motus diuersi diuersoz orbū nō sibi inuicē
 resistunt: nec sūt sibi inuicē cōtrarij: qz dictū est p̄us: qđ mo
 tui circulari nihil est cōtrariū. r etiā ex eo qz motus diuersi
 ipsoz orbū celestiu: quoz vnus est versus vnā partem: r
 alter vsus alā sunt sup diuersis polis. r ideo non se mutuo
 impediūt. ¶ Ad quartā cōfirmationem. dico qđ hoc nō est
 ppter hoc qđ superiores orbēs plus violentent. sed hoc est
 ppter influētia supioris orbis. q̄ maior est i orbib⁹ planetaz
 supioribus q̄ inferiorib⁹. de hoc postea dices diffus⁹. ¶ Ad
 quintā cōfirmationē. concedo qđ vnum corpus simplex non
 habet secūdum naturā sibi appropriatā nisi vnum motuz
 simplicē naturalē: sed cuz hoc pōt stare qđ habet illū r vni
 aliū qui tamē nō est sibi naturalis nec violētus sed inest ei
 ppter naturā. r est ei impertinēs. quia nec ad ipsū sequitur
 secūdū naturā illius orbis. nec ei repugnat. Et quādo dice
 bat. qđ i motibus orbū planetaz sit quidā raptus. dico
 qđ hoc nō est bene dictū. lz ad bonū intellectū possit capi. s.
 qđ in orbibus planetaz recipit influētia ab orbe supremo
 regulariter moto ab oriēte in occidētē. que qdem influen
 tia mouet tales orbēs motu diurno cū b qđ dicti orbēs mo
 uentur motib⁹ p̄p̄rijs. lz talis mot⁹ diurnus. sicut dictū ē
 non est dictis orbibus nālis: nec violentus: sed pter nāz. de
 quo quidē motu pter nāz quid sit: r qualis sit lati⁹ dicebat
 p̄mo huius. ¶ Consiſt dicatur ad cōfirmationē vltimam.
 ¶ Ad 2^m p̄ncipale. dico qđ ibi aliqñ ē retrogradatio. r nō ē
 ppter latitudinē vel fatigationē potētie mouētis. nec ppter
 planetā motū cū resistētia. sed hoc accidit ppter aggregatōēz
 pluriū motū i vno mobili. ¶ Ad 3^m negat dīa: ppter hoc
 qđ intelligētia nō mouet celū cū resistētia: vtz tñ si moue
 ret cum resistētia. r cuz hoc nō eēt fatigabilis tūc seq̄retur
 ipsam eē infinitā intēsiue. sed qz nō mouet cū resistētia nō
 oiz sit infatigabilis qđ ppter hoc sit infinita intēsiue. ¶ Ad
 quartū p̄ncipale. dico qđ ari. hoc inllexit non simplr de oī
 virtute nāli. sed de omni virtute cognoscitina. qđ p longam
 eius actionē diminiūt. Et sic est finis qōnis.

¶ Necessē igit terrā esse. hec enī gescit in medio
 2ē. Tertū cōmēti decimioctauū Questio X.

Tertium p̄posito erat. vtrū illa dīa
 sit bona: celū mouetur. ergo
 necesse est terrā gescere. pbatur qđ nō. dīa
 est falsum: r aīs vtz. qđ dīa nō valet. dīa t3
 aīs pbat. qz nullā terrā necesse est gescere
 eo qđ nullā terrā necesse ē eē. r p dīa nullā
 terrā necesse est esse gescētē. r p dīa nullā
 terrā necesse ē gescere. alia aut p̄ aītis cōceditur cōiter ab
 oibus. ¶ Scđo cōfirmatur hoc. qz possibile est terrā moue
 ri. ergo nō necesse est ipsam quiescere. dīa t3. aīs pbat. qz
 possibile est qđ plus gnetur de gravitate ex vna pte qđ ex
 alia: r si sic fieret. ipsa moueretur. ¶ Probat tertio qđ de
 facto semp mouetur. qz semp gravitas ab aliq̄ parte plus
 diminiūt qđ ab alia. s. a parte quā respicit sol. que cōtinue
 est alia r alia s̄m qđ sol mouetur circulariter super terram.
 ergo ad hoc qđ mediū gravitatis terre maneat mediū mū
 diuidetur qđ oporteat terrā semp moueri. si cōtinue alia r
 alia p̄ terre efficiat leuior. ¶ Scđo ad p̄ncipale. opposituz
 dīa non interimit aīs. ergo dīa nō est bona. dīa t3 ex re
 gulis dīaz. aīs pbatur. qz non sequitur. terra nō gescit. q̄

celū non mouetur: ex eo qđ motus celi est prior naturaliter
 quiete terre. r ideo ex positōe vel remotōe getis terre nō
 segtur positio nec remotio mot⁹ celi. ¶ 3° si tota terra eēt
 in loco ignis. ipsa moueretur descendēdo sicut vult ari. in
 littera. r tñ nō ppter hoc celū desineret moueri. ¶ Quarto
 si dicta consequentia valeret: hoc videret esse pro tanto qđ
 si terra moueretur: r non gesceret. tunc celū nō haberet se
 aliter r aliter ad terrā. s. p̄bo qđ nō ppter hoc. qz licet hoc
 ita esset. si terra moueretur cū celo ab oriente in occidētē:
 tñ hoc nō sic esset si terra moueret cōtra celū. ¶ Quinto
 deus pōt mouere totam terram cum ipso celo. nec propter
 hoc celum quiesceret.

Oppositum

vult aristo. in littera.
 ¶ Pro ista qōne sciendū est qđ cū dicitur celū mouet.
 ergo necesse est terraz gescere li necesse pōt
 esse determinatio cōsequētie. v̄l pōt eē pars dītis. p̄mo mō
 esset sensus. hec cōsequētia est necessaria. celum mouetur.
 ergo terra gescit. scđo mō eēt sensus. ad istā celum mouet.
 segtur ista necesse est terrā gescere. modo in p̄posito li ne
 cesse debet accipi qđ sit nota dīe. r nō pars dītis. ¶ Scđo
 notādū est. qđ aliqñ dīam eē bonā itelligit dupliciter. vel
 eē bonā gratia forme. vel eē honam gratia materie. modo
 claz est dictā cōsequētia nō valere gratia forme. nō. n. tenet
 in oibus terminis. r ideo in p̄posito intendit vtz sit bona
 gratia materie. ¶ Et q̄tū ad hoc sciendū est. qđ plures sunt
 modi. qbus diuersi volūt oñdere dictā dīaz valere gratia
 materie. primus supponit qđ hec est necessaria. terra gescit.
 scđs supponit. qđ necessariū segt ad quolibet. sicut ex ipōsi
 segtur qđlibet. Tūc s̄m p̄mū. modū defendēdi p̄dictā cōse
 quētia diceret dīaz valere grā materie. virtute duaz di
 ctaz suppositionū. S3 hoc nō valet. qz terrā gescere nō est
 necessariū simplr. seu nō est tale necessarium qđ segtur ad
 qđlibet. vñ sicut nō ex omni ipōsi segtur qđlibet. s3 solū ex
 ipōsibili iplicante cōditionē. seu ex illo qđ est ipōsibile de
 forma. sicut eēt copulativa ex partibus sibi inuicēz cōdicēti
 bus cōposita. sic etiā nō qđlibet necessariū segtur ad qđli
 bet. ¶ Scđudo qđ hoc non intēdit Aristo. qz sic non magis
 sequit terrā quiescere ad celuz moueri. qz ad sortē moueri.
 ¶ Secundus modus defendēdi dictam consequentiam
 est iste. supponit enim qđ omne qđ mouetur idiget quiescē
 te fixo vt dicit ari. in libro de motib⁹ animalium. r ideo si
 celū mouetur: oportet qđ sit talis mot⁹ circa aliquod quie
 scens fixum. quod non videtur aliud qđ terra quiescens.
 ¶ Sed illud adhuc non sufficit. qz Aristo. in de motibus
 animalū solū loquitur de motu p̄gressiuo. ita qđ semper
 aīal in suo motu indiget aliquo appodiamēto fixo. nec ad
 huc oportet qđ illud quiescat simpliciter. sed qđ quiescat.
 vel moueatur aliter qđ ipsum aīal qđ mouetur: sicut patet
 de homine qui potest moueri in nauī mota. sed quia celuz
 non mouetur motu p̄gressiuo. ipsum non indiget aliquo
 tali apodiamēto fixo. super quo moueatur. ¶ Tertio mo
 dus defendēdi dictam consequentia est. supponēs qđ mo
 ueri est aliter se habere qđ prius respectu alicuius quiescē
 tis. ergo si nullum esset quiescens videretur qđ celum non
 moueretur. modo nullum est quiescens. nec ignis: nec aer:
 nec aqua: respectu cuius motus celi se babeat vniformiter
 aliter r aliter nisi terra: que est in centro. vnde si esset alibi
 qđ in centro celum non describeret equales angulos sup
 per eam in temporibus equalibus. ergo necesse est qđ illud
 quiescens respectu cuius celum mouetur: sit in centro. sed
 illud. non est aliud qđ terra. nec potest esse aliud. ergo ne
 cesse est ipsam quiescere in centro. ¶ Sed iste modus ad
 huc non videtur sufficere. nam ad hoc qđ aliquid moue
 atur. non oportet qđ habeat se aliter qđ prius ad aliquod
 extrinsecum. sed sufficit qđ habeat se aliter r aliter qđ pri
 us intrinsece. vnde si deus moueret totalem mundum

3
 et sic quod dicitur de deo
 ut sit religio
 et haec quod dicitur
 p̄mo
 ad quod dicitur p̄mo
 p̄mo
 2m

motu recto: sicut est possibile put dicit articulus parisensis
 q̄ totalis mundus nō h̄ret se aliter z alr ad aliq̄ extrinsecū
 licet bene haberet se cōtinue aliter z aliter intrinsece. sc̄z
 q̄ in ip̄o cōtinue eēt alia z alia pars motus. ¶ Sc̄do. nā fz
 astrologos: epicius mouetur circa centrū p̄p̄ius: in quo
 quidē centrō nō est aliq̄ quiescēs. sed totum mouet. ergo
 nō oz omnē motū eē circa aliq̄ quiescens. ¶ Tertio. nā si
 terra moueret s̄ motū celi. celū possz se h̄re alr z alr ad ter
 ram. z tñ tunc terra nō gesceret. sed moueretur. sed ipsum
 celū nō haberet se aliter ad terrā. cū terra moueret cū celo
 ab oriente in occidentē. circularitōe eque veloci. ¶ 4° mo
 dus defendēdi dictā p̄nam: ē magis pbabilis: z illū appro
 bo. p̄ quo supponitur p̄mo q̄ motus celi secundaria inten
 tione tanq̄ p̄pter finē. est p̄pter gnationē z corruptionem
 istoz inferiorū. put dicit cōmentator. ¶ Supponitur sc̄do
 q̄ si gnatio z corruptio sunt. necesse est elemēta z alia eē. et
 eo modo quo debēt ordinari respectu generationis z corru
 ptionis. z p̄ salute generabiliū z corruptibiliū. Tūc arguit
 sic. celum mouetur. ergo generationes z corruptiones isto
 rum inferiorū sunt. cōsequētia tenet: p̄ locuz ab effectu cāe
 finalis ad cām finalem: p̄ p̄mā suppositionē. tunc vltra. ge
 neratiōes z corruptiōes istoz inferiorū sunt. ergo eā z alia
 sunt. i. req̄sita ad generationē z corruptionē. z ad salutē
 generabiliū z corruptibiliū. sed hoc est terrā quiescere in
 medio. super cuius vna parte aquis discooperta generabi
 lia z corruptibilia: sicut sunt hoies. plante. z alia aialia sal
 uentur. ergo terra quiescit. cōsequētia tenet p̄ sc̄dam sup
 positionē. ergo a p̄mo ad vltimū. si celū mouet terra gescit
 ¶ Sc̄z notādus est q̄ illud non intelligitur de quiete terre
 simpliciter. sed de gete terre a motu circulari vna cū celo
 circulando eque velociter. Et sic patet quō dicta cōsequen
 tia est necessaria: nō simplr. sed supposita gnatione z corru
 ptione nāli. z ordine consueto.

Ad rationes Ad p̄mam pōt dici. q̄ semper ē eadē
 terra. saltē vnitatē cōtinuationis: eo
 modo quo dicimus secundā esse modo eūdem qui fuit sunt
 centū anni. lz non sit eadem terra semper idēitate simpli
 citer dicta quo mō dicimus celū esse modo idē qd fuit sunt
 cētū anni. Vel pōt dici. q̄ terra nō semper gescit. licet sem
 per gescat terra. ¶ Ad cōfirmationē sc̄dam bene cōcedo q̄
 nō est necessariū simpliciter terrā gescere. licet bene sit ne
 cessariū ex conditione. sicut dictū ē in questione. vel potest
 dici. q̄ semper terra gescit saltem taliter q̄ non pōt nāliter
 multuz amoueri de suo loco. licet quandoq̄ moueat tota.
 semper tñ adhuc manet in eodē loco vel p̄pe. Et per idem
 rīdeat ad 3^{am} cōfirmationē. z aliter pōt respōderi ad 3^{am}
 confirmationē dicendo q̄ nō quecūq̄ leuificatio ab vna
 parte facit eā moueri. z hoc p̄pter aerē resistētē ex alia pre.
 ¶ Ad sc̄dm p̄ncipale. dico q̄ illa rō bñ pbat: q̄ motus celi
 non est causa quietis terre nec eē. licet celū z influētie sint
 causē getis p̄ influētiam gnālem. ¶ Ad 3^{am} illa bene pbat
 dictā p̄nam nō esse necessariā simpliciter. sicut dictum est.
 ¶ Ad quartā pz ex quarto mō defendēdi dictā p̄nam va
 lere. ¶ Ad gntā dico q̄ bene probat dictā p̄naz nō esse bo
 nā simplr seu gratia forme. z hoc cōceditur sicut dictum ē.
 z sic est finis questionis.

Quoniā autem celū tale corpus eni quoddaz
 diuinū. p̄pter hoc habet circulare corpus qd na
 tura circūmoueat semper zc. Textu p̄mēti
 decimiseptimi. **Questio XI:**

Quartum p̄positoz erat. Utrū ista
 p̄na sit bona. celū semp mo
 uetur. ergo necesse est ipsuz moueri plurib⁹
 motibus. ¶ Et arguitur q̄ nō. aīis est vez
 z nō falsū. sed ex vero nō legf falsuz. ḡ di

cta p̄na nō valet. q̄ nō sit falsum. patet ex eo q̄ ipsius celi
 non sunt plures motus. patet ex eo. nam celū est vnū corp⁹
 naturale. vnius autē corporis naturalis non est nisi vn⁹ mo
 tus naturalis sicut dicebatur p̄mo huius. ¶ Et confirmat
 hec. nam alia simplicia sicut sunt ignis: aer: aqua: terra: non
 sunt mobilia nisi vno motu nāli. igr nec celū ē mobile plurib⁹
 motibus. ¶ 2° supremū celū sp̄ mouet z tñ n̄ mouet pluri
 bus motib⁹. ḡ p̄na p̄posita nō valet.

Oppositum vult Aristo. in littera.

Proista q̄one sciendum est q̄ ad hoc q̄ dicta conse
 quentia valeat non sufficit dicere q̄ conse
 quentia valeat. quia consequens est necessarium. z p̄pter
 hoc sequitur ad quodlibet. sed oz assignare aliam cām fm
 p̄cessum ari. sicut dicebatur in p̄iozi q̄one. ¶ Et ideo sc̄iē
 dum est p̄ responsione ad q̄onem. q̄ celum moueri pluri
 bus motibus nō intelligitur de toto celo cathegozematice
 sumpto. sed itelligitur q̄ vna pars celi moueat vno motu z
 alia alio. ¶ Deide sciendū est q̄ ari. in l̄ra gnqz facit p̄nas
 p̄ncipales. ¶ Prima est de qua dicebat in p̄cedenti q̄one
 celum semp mouetur. ergo necesse est terraz semp quiesce
 re. ¶ Sc̄da. necesse est si terra est: ignē esse. ¶ Tertia est.
 si duo elementa extrema sunt. necesse est intermedia esse
 scilicet aerez z aquā. ¶ Quarta ē. si ista elemēta sunt. neces
 se est generationē z corruptionē esse. ¶ Quinta est. si gene
 ratio z corruptio sunt. necesse est celū moueri plurib⁹ moti
 bus. Ex quibus sequitur sexta p̄ncipalis arguēdo a primo
 ad vltimū. i. si celū semp mouetur necesse esse ip̄m moueri
 pluribus motibus. Tunc de bonitate istaz cōsequētiāz
 videamus p̄ ordinē. ¶ De p̄ma visum est i p̄cedenti q̄one
 Sc̄da autē p̄batur. si vnū oppositoz est in nā. z reliquum.
 modo ignis z terra sunt tria fm suas qualitates. ergo si ter
 ra ē ignis ē. ¶ Secūdo si vnū extremū est aliud est: ita q̄
 si deoz sū est sursū ē. z impossibile est q̄ locus sursū sit vacū. z
 illud qd ibi est nāliter est leue sicut ignis. ḡ si terra est deoz
 sum ignis est sursum. ¶ Sed diceret aliq̄. videtur q̄ nō
 oportet q̄ si vnum cōtrariozum sit in natura. q̄ reliquum
 sit vel possit esse. nam plenū z vacuū sunt cōtraria. z tamē
 non oportet si plenus sit. q̄ ergo vacuum sit vel possit esse.
 Similiter finitum z infinitum sunt tria. z tamen nō oz si
 finitū sit. q̄ ergo infinitū sit vel possit eē. ¶ Secūdo dice
 ret aliq̄. nā videtur q̄ ignis z terra nō sunt tria: nam igni
 triatur aqua. ergo si cum hoc sibi triaretur terra. tunc vni
 plura essent tria. mō hoc est falsum. nā tantū vnū vni oppo
 nitur. p̄ ari. io. meta. ¶ Ad ista. Ad p̄mū dico q̄ plenū z va
 cuū nō sunt tria. sed sūt puatiue opposita. ita s̄ nec finitū
 z infinitū. ¶ Ad sc̄dm dico q̄ nō ē incōueniēs vni pla esse
 contraria fm diuerfas qualitates qualiter est in proposito.
 ¶ Tertia p̄na p̄bat. i. si terra z ignis sunt. alia elemēta in
 termedia sunt. Primo si vnū trioz est in nā. reliquū est in
 nā. mō ignis p̄ncipalr triat aque. z terra aeri. vt pz sc̄do de
 generatiōe. nā sicut arguit ibi. q̄litates p̄me. i. caliditas. frī
 giditas. humiditas. z siccitas. sex modis possunt cōbinari.
 quoz duo sunt ipoles: z alij q̄tuor sunt poles. sc̄z quos ac
 cipit numer⁹ q̄tuor elementoz. q̄ sunt terra. ignis. aer. z aq̄
 .i. duo extrema: z duo intermedia. ¶ Tertio posset adduci
 p̄ hoc rō platonicoz. q̄ imaginant q̄ duo elemēta. exte
 ma. i. ignis z terra. sint sicut duo numeri cubici. lz nēcio iter
 quoscūq̄ tales duos numeros sunt duo numeri medij p̄
 portioales. q̄ vidētur eē corrūdidēs duob⁹ elemētis medijs
 ¶ 4° p̄na p̄bat. qz si q̄tuor elemēta sūt. gnatio z corruptio
 sunt. qz sunt tria sc̄z suas q̄litates. ḡ alterabilia. z cōcātia
 in mā. ḡ gnabilia z corruptibilia. cū alteratio sit p̄pter ge
 nerationē. sicut pz p̄mo de generatiōe. ¶ Quia p̄na p̄bat
 .i. si gnatio z corruptio sunt. necesse est celū moueri pluribus
 motibus. supponēdo q̄ isti mot⁹ iferiores depēdent a celo
 moto. licet nō a motu celi. sicut pz p̄mo methozoz. z sc̄do

de generatione: et per experientiam. sed ad causandum generationes et corruptioes specierum non sufficeret vnus motus celi. imo necessario requiritur cum motu diurno motus solis et planetarum in obliquo circulo. aliter non fierent hyems. estas. et mutationes temporum. nec per consequens generationes et corruptioes. eo modo quo sunt. ergo si generationes et corruptioes istorum inferiorum sunt et debent fieri modo consueto oportet quod celum moueat pluribus motibus. **T**unc probatur sexta consequentia. arguendo a primo ad vltimum sic. si celum semper moueat. necesse est terram semper gescere. et per consequens semper esse. sed si terra est. ignis est. et si terra et ignis sunt. elementa intermedia. scilicet aer et aqua sunt. sed si quatuor elementa sunt. generationes et corruptiones diuerse sunt. et fiunt in istis inferioribus. sed si generationes et corruptioes diuerse sunt. et fiunt in istis inferioribus. necesse est celum moueri pluribus motibus. ergo de primo ad vltimum. si celum semper moueat. necesse est ipsum moueri pluribus motibus per illam regulam. quando ad aliquid antecedens sequitur consequens. quod sequitur ad consequens. sequitur ad antecedens. **S**ed diceretur quod consequentia predicta non sunt formales nec similes. sed tenentur per probatur per diuersa media. ergo in talibus non valet arguere de primo ad vltimum. sicut potest exemplificari sic arguendo. si nullum tempus est. dies non est. si dies non est. nox est. et si nox est. aliquid quod tempus est. non tamen sequitur a primo ad vltimum nullum tempus est ergo aliquid tempus est. **R**espondetur. quod omnia de primo ad vltimum est bona. si intermedia sunt bone. quantumcumque vario modo. probentur. quod patet per illam communem regulam consequentiarum. si aliquid sequitur ad aliud. sequitur ad aliud. **A**duertendum tamen quod illa omnia. de primo ad vltimum nunquam est melior vel formalior. quam sit debilior illarum intermediarum. ita quod si aliqua illarum sit ut nunc. vel malis. tunc illa de primo ad vltimum erit ut nunc. vel materialis. Et causa est. quia tenet in virtute illius intermedia. vel intermediorum si plures sunt. **T**unc ad illud exemplum quod adducebatur. si nullum tempus est. dico quod primo ante. vel est possibile vel impossibile. si nullum tempus est. si est possibile. tunc illa omnia intermedia non valet. dies non est ergo nox est. et ideo non mirum est etiam illa a primo ad vltimum non ualeat. nullum tempus est. ergo aliquid tempus est. **S**i autem primus ante est simpliciter impossibile. si nullum tempus est. tunc consequentia intermedia sunt bone. et etiam a primo ad vltimum. si nullum tempus est. ergo aliquid tempus est. cum ad impossibile simpliciter sequatur quodlibet. sicut in logica demonstratiue adduxi.

Ad primam dico. quod utique ipsius celi sunt plures motus. non secundum diuersas eius partes. nec huic obstat qui vnus corporis simplicis sit vnus motus naturalis simplex imo quod plus est aliquid celum omnino idem numero. scilicet aliquis omnibus potest moueri simul pluribus motibus. verum est tamen quod non ambo sibi insunt naturaliter. sed vnus est sibi naturalis. et alter est sibi impertinens. Et quantum dicebatur. alia simplicia. sicut elementa non mouentur pluribus motibus. dico quod non est sicut motu illorum et de motu celi. propter hoc quod plures motus recti non possunt adinuicem commiseri in eodem mobili. et hoc propter eorum repugnantiam. et contrarietatem. sed bene plures motus circulares adinuicem in eodem mobili miscentur. **A**d secundam illam bene probatur quod consequentia proposita non est formalis. cum quo tamen bene stat. quod est bona gratia materie.

Quod quidem igitur generationem esse necessarium ex his manifestum: si autem generationes necessarii et aliam esse lationem aut vnam aut plures etc. **T**extum meti vigesimi. **Q**uestio XII.

Quod autem propositum erat. verum ista omnia sunt bona. si necesse est generationes. et corruptioes esse hic inferius. necesse est esse plures motus celestes. Et arguitur quod

non. si celum gesceret. adhuc hic inferius essent generationes et corruptioes. quod ad hoc quod plures sint generationes: et corruptioes hic inferius. non oportet esse plures motus celestes: et per consequens consequentia proposita non valet. consequentia tenet. ante probatur. nam quantumvis celum gesceret. adhuc contraria sicut ista inferiora puta elementa essent adinuicem applicata. et per consequens agerent in se: vel iter se. et illud quod esset fortius corrumpere illud quod esset debilior: talis enim est contrariorum natura. quod sint adiuicem actiua et passiuia si fuerit adiuicem applicata. nec apparet quod prohiberet quin combureret et corrumpere stupida. si ei applicaretur ignis non obstat quod celum gesceret. **S**ecundo supposito quod celum nunc iuperet gescere non propter hoc alia lia et plate que motus sunt semper manent. sed si non semper manerent aliqui corrumpere: sed quando corrumpere: ex eis alia generarent. cum corruptio vni sit generatio alteri. primo de generatione. propter hoc quod materia non potest esse sine forma ideo non obstat quiete celi: adhuc fierent generationes et corruptiones in istis inferioribus. **T**ertio celum non agit in ista inferiora solum per motum. imo etiam per lumen. et influentiam. ideo motus a celo auferret: tamen adhuc ipsum ageret in ista inferiora per suum lumen et influentiam. et ita per illam actionem possent hic inferius aliqua generari. et aliqua corrumpi. **Q**uarto posito quod celum vnico motu moueat. adhuc per illum vnicum motum applicarentur nobis successive planete frigidi et calidi. et sic successive generarentur apud nos modo caliditas. modo frigiditas. sicut videmus per motum solis diurnum. in die est nobis calor. et in nocte est nobis frigus.

Oppositum vult Aristoteles hic. et etiam in secundo de generatione. Et arguitur sic ratione. id est essentia liter ordinatis remoto priori remouentur posteriora: sicut per se. metaphysice. sed intelligentie primo. et consequenter corpora celestia secundario. et deinde ista inferiora sunt agentia subordinata. ergo remoto motu: et actione celestium vario: remouentur varius motus et actioes in istis inferioribus: que appareret motus fieri. et per omnia si in istis inferioribus debent fieri varie generationes et corruptioes generabiliu. et corruptibiliu. videtur quod oporteat eorum motus et diuersos motus celi. **S**ecundo eorumdem generationes et corruptioes sunt diuersi. quod quod a causis diuersis pueniant. et sic cum ista inferiora regantur per superiora. puta per corpora celestia sicut omnibus est per meteororum. omnes generationes illas et corruptioes esse a diuersis agentibus celestibus diuersis. sicut virtualiter. sed non formaliter. et omnes successive illa nobis applicari. ita quod vnus post alter. sic videlicet quod illud quod per vnus diuersus est generatum. per alter corrumpatur. et ista successiua applicatio non potest esse. nisi per motum celi. quod sine motu celi non essent hic generationes et corruptioes. nec sufficeret vnus motus. quod tunc omnes dies naturales essent adinuicem similes. et corpora celestia sicut se haberent ad nos. licet hodie diei bene essent adinuicem dissimiles: essent. n. dissimilitudo quam sol esset in meridie. et quam esset in angulo noctis. et sic ex vnico motu celi non viderentur puenire generationes et corruptioes tales a vario modo. quales nunc appareret fieri si celum non moueret pluribus motibus. **T**ertio. si non esset motus celi. non esset tempus. quod tempus est motus celi. vel passio eius. scilicet motus per motus. ut patet quarto per philosophorum. sed si tempus non esset. nullus motus vel mutatio esset. quod necesse est omnem motum et mutationem esse in tempore. sicut patet quarto et sexto per philosophorum. sed si nullus esset motus neque mutatio nulla esset generatio et corruptio cum generationes et corruptioes. sint mutatioes. quito per philosophorum. **P**ro ista questione premitte da est per vnica suppositio. Deinde ponende sunt conclusiones.

Suppositio sit ista. quod celum agit in ista inferiora triplici instrumentum. scilicet motu. lumine. et influentia. **M**otum quidem. nam trahit ignem secundum vnica cum aere existente ultra motus altissimos sicut patet primo per meteororum. **L**umine etiam sicut patet ad experientiam. nam suo lumine calefacit ista inferiora. **I**fluentia etiam. quod in profundo terre vbi non attingit motus celi nec lumen. generantur quedam metalla. et hoc est mediante influentia

27

28

29

Sup.

§

entia celi: que est quedā qualitas spiritalis in medio: sicut
 spēs albedinis vel nigredinis: que q̄litas nō est p se sensibīl.
 Tunc sit p̄ma conclusio. si celū cessaret a motu stāte lumi-
 ne ⁊ influentia. adhuc i istis iferiorib⁹ multi fierēt
 motus ⁊ mutatiōes. ⁊ gnātiōes ⁊ corruptiōes. pbat. qz
 ablato ⁊ motu celi. sed stāte lumine ⁊ influentia. adhuc sol cale-
 faceret ista iferiora: ⁊ ipsuz celuz iflueret in ista iferiora. me-
 diantibus qbus. s. lumine ⁊ influentia adhuc in istis iferiori-
 bus fierēt gnātiōes ⁊ corruptiōes. C Secūdo sicut prius
 arguebat. si celū modo inciperet q̄scere. non ppter hoc aīa
 lia ⁊ plante. que mō sunt. manerēt perpetua. ⁊ sic aliquando
 corrūperent. ⁊ alia ex eis generarent. ⁊ sic adhuc fierent
 gnātiōes ⁊ corruptiōes. C Sc̄da cōclusio. si celuz cessaret
 a motu. non tamē a lumine ⁊ influentia. adhuc eternalr fierēt
 gnātiōes. ⁊ corruptiōes. alteratiōes. ⁊ motus locales. imo
 gnātiōes. ⁊ corruptiōes hominū. animalū. ⁊ plantaruz. pa-
 tet. qz licet sub sole eēt nimia caliditas. ⁊ essent oīa vstibilia
 vsta. ⁊ ex opposito eēt nimia frigiditas. tamē i quadris me-
 dys eēt tēperamentū mediū. ⁊ habitatio cōueniens pro sa-
 lute plantaz ⁊ animalū. C Probat hoc idem. quantū ad
 generatiōes elementoz. s. qz perpetuo fierent generatiō-
 nes. ⁊ elemētoz adinuicē: qz sub sole cōuerterentur omnes
 aq̄ in aerē. vel in ignē. ⁊ pportionalr ex opposito: ppter frigi-
 ditatē ibi existentē: ignis ⁊ aer corrūperent. ⁊ uerterent
 in aquā. ⁊ tunc aqua ibi valde augerēt. modo nāle est qz aq̄
 vbi est eleuatio. moueat ad locū decliuiozes. ⁊ ideo illa aq̄
 cōtinue moueret circa terrā ad locū existentē sub sole. ⁊ ille
 aer vel ignis gnātus sub sole moueretur etiā ad partē oppo-
 sitam. ⁊ semp aqua sic veniēs sub sole itez cōuerteretur in
 aerē. ⁊ aer vadēs ad oppositū cōuerteretur in aquā. Itaz
 cōclusionem pono cōtra aliquos. qui dicūt qz cessante mo-
 tu celi: nō tamē ifluentia ⁊ lumine: per aliq̄ tempus fierēt
 motus ⁊ mutatiōes. s. generatiōes ⁊ corruptiōes in istis ife-
 rioribus. sed tandē sicut dicūt ipsi: oīa ista iferiora cessarent
 ab hō motib⁹ ⁊ mutatiōibus. verbi ḡa. ponamus qz sol mō
 sit supra nos. ⁊ planete frigidī sint ex opposito. ⁊ qz celuz de
 cetero nō moueatur: tūc dicūt ipsi. qz sol omnia hic existētia
 calefacit ad summū. ⁊ ex opposita pte planete frigidī oīa fri-
 gefaciūt ad summū. ⁊ aliq̄. sicut dicūt ipsi: iste calefactiōes
 ⁊ ifrigidatiōes terminabunt. cū nulla alteratio possit esse p
 petua. sicut p̄ per Aristo. octauo physicorū. ⁊ sicut dicūt de
 calefactiōe ⁊ ifrigidatiōe. ita dicerēt pportionalr de bume-
 ctatione ⁊ de exiccatiōe. ⁊ de alijs alteratiōibus. qz sic fina-
 liter cessarent oēs alteratiōes. nec ampli⁹ fierēt generatiōes
 ⁊ corruptiōes. C Breuiter falsitas istius p̄ per cōclusionē
 sc̄dam ⁊ p̄bationē ei⁹. ⁊ etiā solutio motui istoz sic opinan-
 tium p̄ volētī p̄siderare. C Tertia cōclusio. cessante motu ce-
 li: non tñ lumine ⁊ influentia: licet fierēt gnātiōes ⁊ corrupti-
 ones in istis iferiorib⁹: aliter tamē fierent q̄ modo fiāt. nec
 ita vario mō fierent. sicut mō fiunt. p̄ hoc. ex eo qz sol ⁊ ce-
 teri planete nō diuersimode applicarent istis iferioribus. si-
 cut modo applicant cū celū mouetur. C Quarta cōclusio. si ce-
 lum nō moueret nisi vnico motu. adhuc fierēt gnātiōes ⁊
 corruptiōes in istis iferioribus. p̄batur. qz nō minus fierēt
 q̄ si celum quiesceret. sed si celū quiesceret dicte mutatiōes
 adhuc fierēt. sicut dicit sc̄da conclusio. C Quinta cōclusio. ⁊ ista
 est p̄ intentione Aristo. in littera. si celū nō. moueret nisi vni-
 co motu. nō fierent gnātiōes ⁊ corruptiōes tam elemētoz
 q̄ alioz sc̄dm illum ordinem. ⁊ sc̄dm illa loca. sc̄dm quez or-
 dinem. ⁊ sc̄dm que loca apparet nobis eē. ⁊ pmanere in hoc
 mundo. p̄batur. qz nō essent applicationes agentium cele-
 stium ad hoc sufficientes. C Ex hoc sequitur sexta cōclusio re-
 sponsalis ad questionē. qz si debēt generatiōes ⁊ corruptiō-
 nes in istis iferioribus fieri ⁊ pmanere sc̄dm ordinē. ⁊ sc̄dm
 loca sc̄dm que apparet fieri ⁊ pmanere. necessē celū moue-
 ri plurib⁹ motibus. s. motu diurno. ⁊ motu obliquo. qz mor⁹

obliquus est planetaz sub zodiaco. patet. nā secundum hoc
 sol ⁊ alij planete aliquando accedūt ad nos. ⁊ aliquando re-
 cedunt a nobis. ⁊ faciunt nobis diuersitatem temporum. sci-
 licet hyemem. ⁊ estatem. ⁊ diuersitatem generationū. ⁊ cor-
 ruptionum in istis inferioribus.

Ad rationes. Ille ratiōes que posite sunt ante op-
 positū adducte vident eē p̄tra nos. ⁊ ideo ad istas dicat.
 C Primo q̄dez ad auctoritatē Ari. qd sit dicendū patet ex
 gnta cōclusionē. C Deinde ad p̄mā ratiōē post hoc factā q̄
 arguebat de agentibus subordinatis. nos diceremus qz nul-
 la esset simplr necessaria subordinatio agentū. nisi ad ipm
 deū. vnde ita deus si vellet pōt cōburere ligna. si nō essent
 corpora celestia: sicut si eēt. C Ad sc̄dam. illa p̄bat sextam
 cōclusionem. C Ad terriā que fiebat de tēpore. dico qz nul-
 lus motus dicit tēpus nisi pro quāto vtimur ipso ad mensu-
 randū alios motus. ⁊ iō si nō esset motus celi. possemus vti
 vno alio motu pro tēpore. sicut faciunt aliqui aliq̄ non vt-
 dentes celū ppter nubes. vtunt operatiōibus suis pro tēp-
 pore. dicentes tñ opatus sum. tēpus ē prandēdi. ecce illi sua
 opatione vtunt pro tēpore. sed qz cōmuniter vtimur motu
 celi pro tēpore huius causa est. qz inter omnes motus ipse ē
 regularissimus. ⁊ oibus notior. ⁊ cōmuniōz. de quo videndū
 est in quarto physicoz. Et sic est finis questionis.

**De motu autem ipsius quia regularis ē ⁊ nō
 irregularis: deinceps vtique dictis erit pertransi-
 re ⁊ c.** Textu p̄menti trigessimū quinti.

Questio XIII.

Sertum propositoz erat. Utz motus
 celi ab oriēte in occidentē sit
 regularis. hic vnū supponit: ⁊ aliud q̄ritur.
 supponit. n. qz celuz mouet. quo supposito
 queritur vtrum motu regulari.

Contra suppositum arguit sic terra
 mouet ab oriēte in occiden-
 tem. ergo celū nō sic mouet. imo quiescit. Nequētia p̄bat.
 qz si ambo mouerētur ab oriēte in occidentē p̄tinue. idem
 p̄ctus celi eundē punctū terre eodē modo respiceret. saltē
 si sic mouerētur eque velociter: qd est falsum. p̄mo ad ex-
 perientia. nam tūc sol nobis nō oriretur nec occideret. postq̄
 semp eandē partē terre eodē modo respiceret. nec etiā tūc
 fierēt generationes ⁊ corruptiōes in istis iferioribus. sc̄dz
 illū ordinē. ⁊ sc̄dz illa loca. sc̄dz que apparet fieri. antecede-
 s p̄bat. qz ignis mouet ab oriente in occidentē: ⁊ aer similitr.
 ergo ⁊ terra cū aqua. Nequētia tenet. nā nō videt eē maior
 ratio neque minor de istis q̄z de illis. antecedens patet per
 Aristo. p̄mo metheoroz. Et probat etiā rōne. nā visum est
 qz comete que generātur in sup̄ma regione aeris mouent
 ab oriēte in occidentē. talē aut motū nō vidētur habere ex
 se. sed rōne p̄tinentis. puta aeris in quo sunt tanq̄ in loco.
 ergo taliter nō mouerent nisi aer sic moueret. C Secūdo
 adhuc p̄tra suppositū. si celū moueret hoc eēt motu locali
 sed hoc est falsum cū celū non sit in loco. C Arguit tertio.
 adhuc posito qz celū eēt in loco nō moueret localiter. p̄bo
 sic. nā p̄tinue maneret in illo loco nō mutādo illū nec f̄z se
 nec f̄z suas ptes. qz nō f̄m se p̄z. qz nō f̄z suas ptes p̄bat. nā
 medietas celi q̄ est ex vna pte egnocialis ita p̄tinue mane-
 ret i eodē loco sic medietas celi q̄ ē ex alia pte egnocialis.

Deinde arguit ad q̄stionē. mot⁹ celi est nālis. ergo mo-
 tus celi non est regularis. aīis notū est de se. ⁊
 p̄na p̄bat. qz motus nālis est in fine velocior q̄ in p̄ncipio.
 sed talis motus non est regularis. ex eo qz motus regularis
 est quo q̄rit ad suas partes in equalib⁹ partibus t̄pis eqlia
 pertransuntur spacia. talis aut nō est velocior in fine q̄ in
 p̄ncipio. sed eque velox ⁊ in p̄ncipio ⁊ in fine. C Sc̄do aliq̄

partes celi moueretur velocius ⁊ alique tardius. ergo totalis motus celi videt esse difformis. ⁊ per om̄s nō regularis. Quia tenet. an̄s pbat. naz partes celi ppe polos mouent̄ tardius q̄ partes celi ppe equinoctialem. qd̄ p̄. qz in equalib⁹ tēporibus minores circulos deseribūt. ¶ Tertio. stelle deseruntur in celo tāq̄ fixae ei. ⁊ ideo si stelle mouent̄ irregulariter tunc etiā celū mouet̄ irregulariter. s; stelle mouent̄ irregulariter. p̄ de luna ⁊ alijs planetis. qui aliqñ mouent̄ veloci⁹ ⁊ aliqñ tardi⁹. ppter qd̄ astrologi dicūt planetas eē aliqñ directos. aliqñ retrogrados. aliqñ stationarios.

Oppositum Probat Aristo. in littera. ¶ In ista q̄stione p̄mo exponēdi sunt ḡdas termini. Secundo videndum est de supposito in questione. Tertio videndum de quesito.

Quantum ad p̄mū. sciendū est q̄ d̄ria est iter motū regularē ⁊ vniformē. nā vniformitas motus attendit̄ quantū ad partes mobilis. ita q̄ ille mot⁹ dicitur vniformis quo mouet̄ aliq̄ mobile. cui⁹ vna pars mouetur ita velociter sic̄ alia. sicut si lapis aliq̄ descēderet. nō obstat̄ q̄ ille mot⁹ in fine eēt velocior q̄ in p̄ncipio. tamen diceret̄ vniformis sc̄dm p̄p̄iā significationez vocabuli. ex eo q̄ vna medietas illi⁹ lapidis descēderet ita velocior sicut alia. ¶ Motus aut̄ dicit̄ difformis cuius vna pars mouet̄ veloci⁹ ⁊ alia tardi⁹. sicut eēt motus rote. partes. n. ei⁹ circa axē nō mouent̄ ita velociter sic̄ partes circa circūferentiā. licet bñ ille partes eā velociter circūat̄. Et ideo non est icōueniens aliq̄ motū esse motū difformē. ⁊ tamē esse circulatiōnez vniformē. Penes enī aliud attēdit̄ velocitas motus. ⁊ penes aliud velocitas circūitiōis. vñ illi motus dicunt̄ esse eā veloces. q̄ in eālibus partib⁹ tēporis eālia spacia linearia p̄transseunt̄. Sed ille circūitiōes dicunt̄ esse eā veloces. q̄bus ip̄a cozpora circūetiā in eālibus partib⁹ tēporis eāles deseribūt angulos circa centz qd̄ circūit̄. Regularitas aut̄ motus attēdit̄ ex parte tēporis. ita q̄ motus ille dicit̄ regularis quādo ip̄m mobile mouet̄ eque velociter in vna parte tēporis sicut in alia. s; ille motus d̄r irregularis quo mouet̄ aliq̄ mobile qd̄ in vna parte mouetur velocius ⁊ in alia tardius. Verūtāmē sciendū est q̄ aliqui distinguūt de vniformitate motus. dicētes q̄ pōt attendi vel ex parte partū mobilis. vel ex parte partū tēporis. Vniformitas p̄mo mō dicta est oīno eadē cuz vniformitate distincta p̄ra regularitatez. sed vniformitas sc̄do modo dicta est eadē cuz regularitate. Sed illi nō vtunt̄ ita p̄p̄ie vniformitate sicut nos vtimur sc̄dm dictas descriptiones. ¶ Alterius sciendū est q̄ nō est icōueniens aliq̄ motū esse vniformē. ⁊ nō esse regularem p̄ de motu grauis deorsuz in medio vniformi. qd̄ mouetur vniformiter. qz vna ei⁹ pars mouet̄ ita velociter sicut alia. ⁊ tamen non mouet̄ regulariter. qz mouet̄ in fine velocius q̄ in p̄ncipio. ¶ Sicut nō est icōueniens aliq̄ motū esse regularē. ⁊ tñ nō esse vniformē. p̄ de rota que in eālib⁹ partib⁹ tēporis equalia spacia deseriberet. talis enī motus rote eēt regularis nō tamē vniformis. postq̄ partes illi⁹ rote centrales nō mouerent̄ ita velociter sicut partes circūferētiales. ¶ Similr sciendū est tertio. nō esse icōueniens aliq̄ motum simul esse vniformē ⁊ regularē. sicut si aliq̄. graue descēderet in aliquo medio sic̄ p̄portionato ex p̄te resistētie. ¶ Illud graue in equalib⁹ partib⁹ tēporis equalia p̄transiret spacia. tunc enī motus illius grauis esset vniformis ⁊ regularis simul. ¶ Alterius sciendū est q̄ in celo mot⁹ potest dici simplex. vel op̄positus. ⁊ vocatur mot⁹ circularis simplex. qz est vnus mobilis cōtinui. ⁊ sup eodē polos. ⁊ ab vno motore circūscripto oī motu. p̄terq̄ super illos polos. ¶ S; motus cōpositus dicit̄ resultans ex aggregatiōe pluriū motū simpliciu in eodē mobili sup diuersos polos a diuersis motoribus. Et iste motus cōpositus in ip̄s planetis est ille qui nobis apparet. Simples aut̄ non apparent nobis disti

eti abinuicem nisi per ratiocinationem. ¶ Ista notata valebunt nobis ad tertiu articulum huius questionis in quo respondetur ad quesitum.

Quantum ad sc̄dm. sciendū est q̄ quidā antiquoz erant talis opiniois q̄ terra moueret̄ ab occidente in orientē. cōplendo in die nāli vna circūlatōez: ⁊ q̄ celū quiesceret. ⁊ per hoc crediderūt posse saluare apparentia illa q̄ nos saluamus ex motu celi. sicut q̄ sol aliqñ est nobis in oriēte. aliqñ in medio celi. aliqñ in occidēte. aliqñ ad in angulo noctis. credētes terram se habere sicut assaturam. ⁊ solē sicut ignē assantē. modo sic̄ ignis non mouet̄ circa assaturā. s; assatura mouetur circa ignē. ita dixerūt soles nō moueri circa terrā. sed magis terrā circa solē. ppter hoc q̄ terra idiget sole. ⁊ nō ecōuerso. ¶ Quantū ad opinionez istam pono aliquas cōclusiones. quaz prima sit ista. q̄ terra non mouet̄ ab occidēte in orientē motu diurno. nec econuerso. p̄batur. nam si sic sequeret̄ q̄ esset difficilius ire contra occidentē q̄ cōtra orientem. qd̄ est cōtra experientiam. p̄batur p̄ntia. naz ex quo terra mouet̄ ab occidente versus orientē. ⁊ aer cū ea simul. tūc qui ambularet cōtra occidentem haberet̄ aerē contra se motū. qui autē contra orientem moueret̄ cuz aere moto: s; difficilius esset moueri cōtra aerem motū q̄ cum aere moto. ¶ Secūdo similr sequeret̄ p̄pter eandē cām q̄ difficilius esset p̄cere lapidē contra occidentē q̄ contra orientem. ¶ Tertio sequeret̄. q̄ aues nō possent bñ volare cōtra orientē. qz aer isequens tantuz eleuaret̄ p̄nas eaz q̄ non possent bene volare. vnde videmus q̄ aues nō volāt cuz vento: sed cōtra ventū. ¶ Quarto seq̄ retur. q̄ piectū directe sursum nō ecōuerso caderet ad locuz a quo icēpit moueri. qd̄ est falsuz. p̄ntia tenet. naz iterim q̄ graue p̄ceretur sursum terra vlt̄er⁹ moueret̄. ⁊ sic in descēdo directe nō caderet sup partē terre sibi suppositā tunc cū icēpit moueri. ¶ Secūda cōclusio. si terra sic moueret̄ ab occidente in orientē. bñ possemus ex hoc saluare aliq̄ que nobis apparet̄ ex motu celi: sicut ortū ⁊ occasuz solis ⁊ stellaz. p̄ hoc. nā sicut iaz sol nobis in termino n̄ri orizontis existēs cōtinue ascēdit plus ⁊ plus sup nostrū orizontez vsq̄ ad mediu celi. ⁊ tūc ad occidentē: ⁊ tunc ad angulū noctis mouet̄. ita si sol ḡsceret ⁊ terra moueret̄ ab occidēte versus orientez. ⁊ nos vna cū ea. sol cōtinue magis nobis. ⁊ magis eleuaret̄ tādiu q̄ appareret in medio celi. ⁊ tūc p̄ vlt̄erōz motum celi appareret nobis declinare ad occidentē. ⁊ sic tādē itez appareret nobis in oriēte. ¶ Tertia cōclusio. non oīa apparētia in celo possent saluari p̄ quietē celi. ⁊ talem motū diurnum terre. p̄batur. naz per quietē celi ⁊ motū talem diurnū terre nō possent saluari op̄positiōes. ⁊ cōiunctiones planetaz. ⁊ distantie eozum aliquando maiores. ⁊ aliqñ minores a stellis fixis: vnde ad saluādū ista oportet ponere celum moueri. ¶ Quarta cōclusio. celuz cōtinue circulariter mouet̄ ab oriente ad occidentē per meridiem. redeūdo ad orientē per angulū noctis. p̄batur per duo signa. p̄mum est. nos videmus q̄ stelle q̄ primo apparēt in ortu postea apparēt in occasu: s; hoc non pōt saluari per motū terre diurnū sicut dixit̄ p̄ma cōclusio. ergo o; q̄ hoc saluet̄ per motū celi: vel per motū stellaz in celo quiescēte celo. si dicat̄ primū habeo op̄posituz. si dicatur sc̄dm hoc non pōt esse. nam tunc celū eēt sc̄sibile ⁊ diuisibile. s; hoc est falsuz. nā tūc esset corruptibile. qd̄ est cōtra determinata p̄mo hui⁹. Quia tenet ex eo q̄ stelle mouerent̄ in ip̄o ip̄z sc̄indendo. sicut pisces mouetur in aqua diuidendo aquam.

Quantum ad tertium articulum sit prima conclusio ista. q̄ motus ipsius celi nō est vniformis. p̄batur ex eo q̄ non oēs partes celi mouent̄ eque velociter. partes enī celi circa equinoctialem mouent̄ velocius q̄ partes celi circa polos. ex eo q̄ in eālib⁹ partib⁹ tēporis maius spaciū lineale deseribunt. puta maiorē circūferentiā cir

§ 2

caorem mundi. consequentia tenet per diffinitionē motus
vniiformis. **C** Scōda conclusio. nullus motus simplex in celo
est irregularis. ita q̄ nec celū. nec aliq̄d astr̄. nec aliqua ps
celi mouet̄ velocius in vno tempore q̄ alio. ⁊ hoc motu sim
plici. s. circūscriptis alijs motibus. Et hoc pbat Aristō. sic. p̄
mo q̄ ois motus qui aliquādo est velocior aliquādo tardi
or: vel ille est velocior in p̄ncipio sicut est motus violētus.
vel ille est velocior in fine sicut est motus nālis grauiū ⁊ le
uiū. vel est velocior in medio sicut est motus aialis. sed mo
tus celi nec est velocior in p̄ncipio nec in fine nec in medio.
cū nec habeat p̄ncipiū neq̄ finē neq̄ mediū. ppter sui eter
nitatē ⁊ celi sphericitatē in quo nec est assignare p̄ncipiū neq̄
finē neq̄ mediū. **C** Scōda q̄ irregularitas motus nō pōt
venire nisi ppter mutatōnē mobilis aut motoris. mō mo
bile puta celū est ialterabile. Similr̄. motor mouēs celū est
imutabilis sicut itelligentia. ergo nō est vnde pōt velocitas
celi variari. **C** Tertio. si motus celi nō eēt regularis. sed ir
regularis. s. aliquādo velocior. ⁊ aliquādo tardior. vel ergo
veniret continue retardādo. ⁊ tūc si hoc eēt. pportionaliter iā
gesceret. ex eo q̄ ab eterno venisset retardādo. vel continue
velocitādo. ⁊ tūc si hoc eēt. pportionaliter iam moueret̄ subi
to. eo q̄ ab eterno fuisset velocitatū plus ⁊ plus. Si aut̄ di
cat̄ q̄ venisset retardādo ⁊ velocitādo alternatim. hoc mō
potest esse ex eo q̄ motor mouens ipsum est imutabilis. Ex
ista conclusio patet respōsio ad q̄stionē. **C** Tertia conclusio.
motus celi simplex est circulatio vniiformis. nō obstāte q̄
nō est motus vniiformis quēadmodū dicit̄ p̄ma conclusio hu
ius articuli. Probat̄. nā ex quo motus celi simplex est regu
laris. tūc partes eius i equalibus partibus tēporis equales
describūt̄ angulos circa axē mundi. ⁊ hoc sufficit ad hoc q̄
aligs motus sit vniiformis. **C** Quarta conclusio. motus in ce
lo vel in aliqua parte eius cōpositus ex pluribus pōt eē irre
gularis. patet hoc de motibus planetaz. qui aliquando mo
uēt̄ velocius. aliquādo tardius per aggregatōnē plurius
motuū in suis orbibus in tantū q̄ astrologi sicut arguebat̄
ante oppositū dicūt̄ eos esse aliquādo retrogrados. aliquā
do statioarios. aliquādo directos. aliquādo p̄cessiuos.

Ad rationes ad p̄mā. nego q̄ terra mouet̄ ab oriē
te in occidentem. ⁊ quādo dicebatur
de igne ⁊ aere sup̄ altissimos mōtes. bene cōcedo q̄ moueā
tur vna cū celo ab oriēte in occidentē. q̄ sunt ita ppe celum
q̄ virtute influentie celestis possunt sic moueri. sed hoc nō
oportet de terra. ppter magnā eius distantiā a celo. **C** Ad
scōdaz dico q̄d sepe p̄us dixi. q̄ motus torius celi vel celi vlti
mi nō est localis. ex quo vltimū celuz nō est in loco. bene tū
est eiusdē sp̄ei cum motu locali. ⁊ Auicena vocat talē motū
secundū sitū ⁊ nō secundū locū. **C** Ad tertiā. illa bene pbat
q̄ celū nō mouet̄ motu recto. cum quo bene stat q̄ mouet̄
motu circulari. nec est iconueniēs aliquid moueri motu cir
culari ⁊ continue secundū se totū cathegorematicē non muta
re locū: sed sufficit q̄ mutet̄ locū scōz suas medietates. quaz
vna est ex vna parte egnocialis: ⁊ alia ex alia. hoc p̄ceditur.
q̄ secundū talē diuisionē eius in partes nō mutaret locum
cum quo tamē stat q̄ mutaret locū s̄m partes ei⁹ assigna
tas s̄m aliā diuisionem. vt si imaginaremur celū diuidi s̄z
coluros. tūc nō est dubiū qn celū mutaret locum scōz tales
partes. ⁊ hoc si celū esset in loco. finali ergo dico nō esse in
cōueniens aliq̄d mobile mutare locū scōm partes assigna
tas scōm vnaz diuisionem. ⁊ non mutare locū scōm partes
assignatas s̄m aliā diuisionē. sic ergo solute sunt rōnes in q̄
bus repobatur suppositū in questioē.

Deinde respōdeatur ad rōnes factas ad questiones.
C Ad primā dico q̄ nō ois omnē motū natu
ralem in fine eē velociorē. sed solū hoc ē vez de motu nāli

locali recto. gratia cui⁹ tractabo septimū ppositōzū. **C** Ad
scōdam. illa bene pbat q̄ motus celi nō est vniiformis. cum
quo bene stat q̄ est regularis. **C** Ad tertiā illa vadit p vlti
ma cōclusionē scōi articuli. Et sic soluta est questio.

C Neq̄ veloci⁹ vtiq̄ in fine ferret̄ si vi ⁊ extru
sione. omnia enim a vlm inferēte longius facta
tardius ferunt̄. ⁊ vnde vi illuc feruntur non vi
⁊ c̄ primo celi. **Textu p̄mēti octuagesimi noni.**

Questio XIII.

Sep̄timū p̄pōsitōzū erat. q̄d di
xi esse icidentale. vtruz
ois motus nālis sit velocior in fine q̄ in p̄nci
pio. Uidet̄ primo q̄ nō. quia motus celi
est motus regularis per p̄cedentē questio
nem. ergo nō est velocior in fine q̄ in prin
cipio. ⁊ tamē est mor⁹ naturalis. q̄ nec vi
lentus nec p̄ter naturā. ⁊ etiā quia est a principio intrinseco.
ergo nō ois motus naturalis est in fine velocior q̄ in p̄nci
pio. **C** Scōda. q̄ augmētatio est motus nālis: ⁊ tamen non
oiz q̄ in fine sit velocior q̄ in principio. imo vt plurimū acci
dit oppositū. q̄ sit motus nālis. p̄z per Aristotelez in p̄mo
de generatiōe. ⁊ in scōdo de aia. **C** Similr̄ arguitur de alte
ratione. nā multe sunt alteratōes naturales que in fine nō
sunt velociores. **C** Tertio. naz sit vnū mixtū habēs duas
libras de igne. ⁊ duas de aere. duas de aqua. octo de terra.
⁊ sit in cōcauo orbis lune. tale mixtūz descēdendo cōtinue
tardatur in suo motu. ex eo q̄ cōtinue resistētia auget̄. ⁊
potētia motiua diminuitur. p̄z hoc ex eo. nā dum tale mix
tum est in cōcauo orbis lune. trahūt̄ taz terra q̄ aqua q̄
aer deorsum. Sed quando hoc pringit ad aerem: aer non
plus trahit deorsus: sed tunc solū trahunt aq̄ ⁊ terra. q̄ aer
in sphaera aeris nō trahat p̄z. q̄ elemēta appetunt manere in
suis locis: ⁊ nō iclinantur ad esse extra ea. qm̄ aut̄ dictū mix
tum pringit ad aquā. iam aer icipit resistere cū igne. nec aq̄
plus trahit deorsum. ex quo est in loco suo. sed solū terra. Ex
hoc p̄z quomō in dicto casu potētia motiua continue fit miōr.
⁊ resistētia maior. ⁊ per oīs segtur q̄ dicti mixti motus nā
lis. s. descensus nō sit in fine velocior. imo tardior q̄ in p̄nci
pio. **C** Quarto. nā si graue in descēdendo moueret̄ veloci⁹
in fine q̄ in p̄ncipio. hoc videt̄ esse ppter aliq̄d sibi acquisi
tum in descēdendo: q̄d inuaret potētia intrinsecā motiua
illius grauis ad mouendūz illud graue veloci⁹ in fine q̄ in
p̄ncipio. Tunc pono q̄ illud graue descendat in medio dif
formi. sic q̄ mediū iferi⁹ sit maioris resistētie in tāto in q̄to
potētia motiua intrinseca illi⁹ grauis pōt inuari a tali extrin
seco per talē motū sibi acquisito. ⁊ tūc saltē illud graue moue
bitur in illo medio. sic q̄ nō mouebitur i fine velocius q̄ in
p̄ncipio. **C** Quinto. sit vnū graue sicut q̄tuor i potētia. q̄d de
beat descēdere per aliq̄d mediū vt duo in resistētia. tunc vī
q̄ illud graue per illō mediū moueat̄ ita velociter in fine
sicut in p̄ncipio. ex eo q̄ oio videtur esse cōsimilis pportio
potētie mouētis ad resistētiā in fine qualis erat in p̄ncipio.
nam cōtinue videt̄ manere pportio potētie mouētis ad re
sistētiā. sicut q̄tuor ad duo. **C** Sexto. si ois motus nālis
esset in fine velocior q̄ in p̄ncipio. tunc nullus videretur eē
regularis mot⁹. q̄d est falsus. pbat̄ cōsequētia. quia ois
motus videt̄ esse nālis. violentus. vel animalis. modo mo
tus violētus nō est regularis. q̄ est in p̄ncipio velocior. simi
liter motus aialis nō videtur esse regularis. q̄ est in medio
velocior. si ergo ois motus naturalis eēt in fine velocior q̄
in principio: etiā nullus motus naturalis eēt regularis. ⁊ sic
simp̄r nullus motus esset regularis. q̄ nec violētus. nec ani
malis. nec nālis. **C** Septimo. si sic sequeretur. q̄ si aliquod
graue distaret a centro terre distātia ifinita. q̄ in descēdē
do versus centrum moueretur velocitate infinita ane q̄

tangeret centrum. sed hoc est falsum. consequentia videtur tenere ex eo qd motus nalis sic continue intendit plus & plus versus finem. falsitas autem patet. nam tunc sequeretur. qd tale graue haberet virtutem infinitam. ¶ Octavo quando motus naturalis non est. ipse non est velocior quam in principio: sed motus naturalis in fine non est. ergo tunc non est velocior quam erat in principio. tota ratio clara est.

Oppositum vult Aristoteles. & probatur ratione. nam graue descendens in fine fortius ledit quam in principio. quod non esset nisi in fine velocius moueret quam in principio. assumptum patet. nam si aliquis lapis descenderet de alto. & aliquis reciperet illum lapidem prope initium casus non lederet recipientem: sed si reciperet talem lapidem per magnas distantias ab initio casus illius lapidis multum lederet recipientem. quod non esset nisi talis lapis in descendendo continue tenderet suum motum. ¶ In ista questione primo erunt ponende distinctioes. Secundo opinionioes de causis velocitatis motus naturalis in fine cum suis improbatioibus. Tertio conclusiones responsales ad questionem cuius vna causa velocitatis motus naturalis in fine: cum quibusdam dubijs contra illam causam. & solutionibus illorum.

Quantum ad primum sit prima distinctio. motum naturalium alius est localis. alius est alteratiois. ¶ Secunda distinctio. motum localium naturalium quidam sunt recti quidam circulares. modo primo opposita intelligitur de motu locali naturali recto duntaxat. ¶ Tertia distinctio. motus naturales intendi in fine potest intelligi dupliciter. vno modo proprie accipiendo ly in fine. scilicet quando talis motus definit esse. & sic motus naturalis non intenditur in fine. patet hoc. quia tunc ipse non est. quia cuius motus naturalis definit esse. tunc non est & immediate ante erat. Alio modo capit in fine. hoc est versus finem. & sic capitur in proposito. ¶ Quarta distinctio. motum intendi potest intelligi dupliciter. vno modo per duplicem: triplicem: quadruplum. & sic ultra. Alio modo quod primo sit aliquatus. & secundo addatur sibi aliquis gradus velocitatis. & tertio medietas illius gradus velocitatis. & quarto quarta pars illius gradus velocitatis. & sic ultra. ¶ Tunc sit prima conclusio. si motus tenderetur primo modo. fieret infinitus. probatur ex quo primo esset aliquatus. et deinde in duplo velocior. & deinde in triplo. & deinde in quadruplo & sic ultra. ¶ Secunda conclusio. si tenderetur secundo modo non oporteret ipsum fieri infinitum. imo in casu posset in infinitum tendi. & adhuc nunquam fieri triplicem ad se ipsum recte in similibus. sicut si esset aliquod lignum pedale. & adderet sibi primo medietas semipedalis. & deinde medietas residui de semipedali. & deinde iterum medietas residui. & sic in infinitum. illud lignum quod primo erat pedale in infinitum augere. sicut infinitas partes proportionales ligni semipedalis sibi addendas. & tamen non propter hoc illud lignum pedale. sic auctum fieret duplicem vel triplicem ad se. imo si totale lignum semipedale esset sibi additum aggregatum ex persistente & addito non esset duplicem ad preexistens. imo solum sexquialterum. sic in proposito esset dicendum de intentione motus secundo modo dicta. ¶ Tertia conclusio. motus naturalis in fine hoc est eundo versus finem non statim quando incipit & vadit versus finem intenditur secundo modo patet hoc. nam aliter graue non moueretur velocitate infinita antequam veniret ad centrum: si distaret distantia infinita: cuius oppositum dicit Aristoteles. ¶ Sed sciendum est quod motus naturalis non intenditur per duplicem triplicem & sic. quod in prima parte proportionali hore sit aliquatus. & quod in secunda parte proportionali hore sit in duplo velocior. & sic ultra. necetiam sic quod quando est pertransita prima parte proportionalis spacy pura prima medietas. quod tunc sit aliquatus. & quando secunda pars proportionalis spacy sit pertransita. quod tunc in duplo sit velocior. & sic ultra. Nam tunc sequeretur quod quilibet motus naturalis qui per quantumcumque tempus paruum duraret. vel quo quantumcumque paruum spacy pertransiret. ad quemcumque gradum velocitatis peringeret ante finem. modo hoc est falsum

quia tenet ex hoc quod talis motus fieret per aliquod tempus in cuius prima parte proportionali esset aliquatus: & in secunda duplus. & sic ultra. & ita arguitur de spacio. Et ideo tertia conclusio intelligitur quod intenditur per duplicem triplicem & sic ad istum intellectum. quod quando ipso pertransitu est aliquod spacy est aliquatus. & quando ipso est pertransitum duplicem spacy est in duplo velocior. & quando ipso pertransitum est triplicem spacy est in triplo velocior. & sic ultra. Et ad istum intellectum vadit auctoritas Aristoteles de distantia infinita grauis a centro. scilicet quod tale graue moueret velocitate infinita versus finem.

Quantum ad secundum articulum premitto primo vnum generale omnibus opinionibus. scilicet quod omnis velocitatis intensio causatur vel ex cremeto potentie stante resistentia. vel ex decremento resistentie stante potentia. vel ex ambobus simul. ¶ Tunc est prima opinio de causa velocitatis motus naturalis in fine. qua supponit quod motus calefacit. modo imaginatur ista opinio quod quando aliquid graue descendit per aerem. calefacit ipsum aerem. & per consequens rarefacit. & sic aer ille rarefactus est facilioris diuisionis: & minus resistentis. & sic statim adest ibi vna causa velocitatis motus. scilicet decrementum resistentie. ¶ Sed ista dicta non sufficiunt. primo quia aer in estate est notabiliter calidior quam in hyeme. & tamen ideo lapis cadens ab equali distantia per aerem in estate & in hyeme non mouet notabiliter velocius in estate. nec sensibile magis ledit quam in hyeme. ¶ Secundo. nam aer non calefit per motum nisi animoueat. & diuidatur. & fricetur. & tunc cum antequam sit motus & diuisus resistat graui descendenti resistentia eius non est diminuta per eius calefactionem. ¶ Tertio. homo ita velociter mouet manum suam sicut lapis mouet versus principium sui motus. quod patet ex eo. quia percipiens alteram manu. lederet eum plus quam faceret ille lapis cadens prope principium sui motus. & cum homo sic moueatur ad aerem non calefaceret aerem sensibilibiter. quod vtiq; perciperet calefactionem. ergo similiter ille lapis saltem circa principium casus non ita sensibilibiter calefacit aerem. quod ex hoc deberet apparere tanta & ita manifesta velocitatio. ¶ Secunda opinio imaginatur quod locus naturalis est tanquam finis appetitus a corpore quod naturaliter mouetur ad ipsum. & ideo quanto mobile per suum motum propinquius efficitur suo loco naturali tanto intensius & cum maiori conatu mouet se ad suum locum. & propter hoc in fine mouetur velocius quam in principio. ad similitudinem hominis boni qui quanto efficitur melior tanto cum maiori conatu nititur ad felicitatem seu ad vitam commitem platiuam que est finis hominis. ¶ Sed breuiter illud non valet. quia cum appetitus sit ratione carentie. corpus naturale plus distans a suo loco naturali plus deberet appetere suum locum naturalem. & sic magis in principio velocius deberet moueri quam in fine. ¶ Secundo. nam incipiat aliquis lapis cadere de alto loco versus terram. & alter lapis similis incipiat cadere de basso loco versus terram. tunc isti lapides quando essent ad spacy pedale prope terram deberent eque velociter moueri. quod tamen est falsum. nam ille qui diutius est motus velocius mouetur. probatio autem. nam secundum dictam opinionem. tunc isti lapides cum sint consules in grauitate & equaliter distantes a loco eorum naturali equaliter haberent appetitum eundem in suis locis naturalibus. & cuius talis appetitus sit causa velocioris motus sicut quod dicit opinio. vtiq; tunc isti lapides deberent eque velociter ulterius descendere. ¶ Tertio. nam tunc difficilius esset leuare vnum lapidem prope terram quam eundem magis distantem a terra. hoc est falsum. quia probatur ex eo quod dicta opinio imaginatur graue maiorem habere appetitum & inclinationem eundem in suo loco naturali quando est prope suum locum naturalem quam quando est magis distans. ¶ Quarto. si a valde alto descendat lapis per spacy decem pedum. & ibi inuenies ob staculum gessat. & lapis consilis de basso etiam descendat per spacy decem pedum ad terram. vnus illorum motuum non percipitur velocior quam alter. licet vnus illorum sit propinquior suo loco naturali quam alter. ¶ Concludo ergo quod non ex maiori propinquitate ad locum naturale sunt motus grauium & leuium naturales velociores. propter hoc quod tunc talia corpora sunt propinquiora suo fini et plus appetunt

sentia illuz finem. nec est simile de istis corporibus natura-
libus nō cognitivis sui finis. & de boie tendēte ad felicitatē
q̄ sui finis est cognitivus. **Tertia** opinio imaginat q̄ in
loco nāli est quedā virtus alterativa vel attractiva locati. &
q̄ illa fortius trahit de ppe q̄ de longe. & q̄ propter hoc cor-
pus nāle velocius movet in fine cū est p̄p̄nquius suo loco
nāli q̄ monebatur in p̄ncipio cuz erat a suo loco nāli remo-
tius. **Cōtra** istā opinionē potest argui tribus vltimis rō-
nibus q̄bus arguebat cōtra opinionē precedentē. **Et** vlt-
tra hoc p̄bō cōtra ipsam argui p̄mo sic. si hoc esset vez seque-
retur q̄ mot' corpōz naturalū ad sua loca nō esset natura-
lis sed violētus. hoc est falsuz. n̄tia tenet. ex eo q̄ per dictam
opinionē entia nālia traherent ad sua loca nālia per virtu-
tem existentē in ipso loco. mō tractus est quidā motus vio-
lentus. **Secūdo**. sequit q̄ grauiora tardi' mouerent deoz-
sum q̄ minus grauia. sed hoc est falsū. n̄tia pbatur. naz gra-
uia plus resisterēt virtuti trahēti. **Tertio** sequeret. q̄
corpora plus resisterēt ad sua loca a q̄cunq̄ distātia. qd̄
est cōtra Aristo. p̄mo huius. pbatur cōsequētia. qz illa vir-
tus attractiva nō se extēderet ad quācunq̄ distantiā recte.
sicut neq̄ magnes trahit ad se ferrū a quacunque distantiā
p̄pter determinatā distantiā ad quā agit. ita neq̄ virtus at-
tractiva traheret ad se locatū a quacunq̄ distātia. & per n̄s
ipsuz locatū nō a quacunq̄ distātia moueret ad suū locum.
Quarto. seq̄retur q̄ non a quacūque distantiā a suo loco
naturali ipsuz graue iciperet moueri eque velociter ceteris
paribus: qd̄ est cōtra experientia. n̄tia tenet ex eo q̄ virtus
attractiva est fortior ppe q̄ longe: ideo si aliqd̄ corpus natu-
rale iciperet moueri ppe suū locū naturalē. velocius inci-
peret moueri q̄ si incepisset moueri remotius a suo loco na-
turali. **Quarta** opinio imaginatur q̄ q̄sto graue plus de-
scēdit tāto minus videtur eē de resisteria sub eo. scilicet de
aere. ergo cū grauitas maneat. & resisteria diminiuat: motus
cōtinue plus & plus velocitatur. **Breuiter** contra hoc ar-
guitur p̄mo. nam scdm̄ hoc sequeret q̄ si duo grauia cōsilia
caderēt versus terrā: vnū a loco alto sic q̄ haberet multuz:
de aere sub se. & aliud de loco basso: sic q̄ modicum haberet
de aere sub se. q̄ p̄mu' inciperet cadere tardius q̄ secundū.
hoc est falsuz. qz eā velociter iciperet cadere deorsum. qz p̄-
pe p̄ncipia suozū motū eque fortiter lederēt impediētes.
sequētia tenet per sic opinātes. **Secūdo**. qz non est veruz
q̄ ille minor aer in p̄dicto casu minus resistar: qz quando la-
pis est ppe terrā adhuc est tātus aer lateralis sicut si eēt re-
motior a terra. & id̄ ita difficile est q̄ aer diuisus cedat. & su-
giat lateralr sicut erat quādo lapis erat remotior. & eoz hoc
eque difficile vel difficilior est quādo lapis est ppe terram
q̄ aer sub eo cadat in directū. qz terra obuiat que forz' resi-
sit q̄ aer. **Tertio**. qz grauiā descēdēdo vel resistit tot'
aer q̄ est sub ipō vna cū terra. vel aer solus. si dicatur primū
tunc nullū graue sicut eēt vnus lapis magnus. vel aliqd̄ ta-
le descenderet. p̄pter hoc q̄ tunc resisteria esset maior q̄
potētia motiua illius grauis. si autem dicat q̄ solus aer re-
sistat. tūc sequeret q̄ illud graue itenderet motum suū vsq̄
ad gradū velocitatis ifinitum. ex eo q̄ resisteria talis dimi-
nueretur vsq̄ ad non gradū. ex eo q̄ illud graue in fine mo-
tus nō habet aliqd̄ sub se de aere resisterēte. **Quinta** opi-
nio vult q̄ talis velocitatio fiat per aerē ifequētē vel aquā
vel aliqd̄ aliū mediū. & imaginat sic q̄ post ipm̄ graue de-
scēdens ipse aer rarefit ifequendo ipsum graue descēdens.
ne fiat vacuū ibi vbi erat graue: & q̄ tali pulsu aeris & motu
iuuat ipm̄ graue & velocitatur in descēdēdo. **Istud** nō
valet. naz scdm̄ hoc illud qd̄ esset tale figure ceteris parib'
magis velocitaretur in descēdēdo. cui' oppositū docet ex-
perientia. pbatur consequētia. qz plus de aere insequitur
ipsuz. **Secūdo**. sint due sphaere equales. vna de plūbo alia de
ligno. tūc motus sphaere plūbee cum hoc q̄ est velocior semp

magis velocitatur q̄ motus sphaere lignee. & tamen equaliter
de aere insequitur vtranque. ergo insecutio talis ipsius ae-
ris non videtur esse talis velocitatis causa. **Tertio**.
quia si talis sphaera descēdens trāseat p̄ foramen: & statim fo-
ramen recludatur. ita q̄ aer insequens detineat. non mi-
nus motus velocitabitur. ideo talem velocitatem non fa-
cit aer insequens. **Quarto**. nam aer inferius per descen-
sum grauis condempnatur plus videtur resistere & impedi-
re velocitatem. q̄ aer superius rarefactus & insequens vi-
deatur iuuare. vel saltem tantum. **Quinto**. naz secundū
talem imaginationem graue in sphaera ignis minus debet et
suū motuz intendere. qd̄ tamē est falsum. sequētia tenet
ex hoc q̄ in descensu grauis in sphaera ignis ipse ignis existēs
super graue descēdens minus insequeretur ipsum graue
descēdēs. postq̄ ignis est magis leuis. & nature leuis repu-
gnat descendere descensum alicuius grauis insequendo.
Sexta opinio premitit sicut in his que scinduntur vbi
diuisio precedit diuidens. sicut patet in quibusdā lignis cū
diuiduntur secundum lōgum facilius est cōtinuare diuisio-
nem q̄ incipere. ita in proposito licet diuisio aeris non pre-
cedat ipsum graue. quia tunc esset vacuum. tamen propter
hoc q̄ aer subiectus recedit ad latera fit ibi quedam rare-
factio. que precedit ipsum graue. & ex hoc cōtinue mouetur
velocius & facilius. **Sed** ista opinio non valet. qz aer di-
recte sub graui magis condempnatur q̄ rarefiat. & illud pa-
tet bene in simili. si motus fiat per lunam vel aliquod tale
cuius cōdempsatio esset sensibilis. **Secundo**. nam ex ista
causa non potest reddi ratio aliquoz apparentium accidē-
tiū ex descensu grauis. sicut q̄ graue descēdēdo aliquan-
do reflectitur cum suenit obstaculū. & similiter cum plūbū
appēsū corde descēdit ecōuerso reflectitur. horū enī cau-
se non possunt reddi iuxta predictam opinionem. **Ter-
tio**. nec exemplū eozum de lignis est ad propositum. quia ta-
lis facilitas diuidendi lignum fit propter poros ordinatos
in illo ligno secundum longum. & quia non sunt sic ordinati
ex transuerso. non ita faciliter. secundum transuersum di-
uiditur sicut scdm̄ longū. sed sic nō est de aere. cū nō sit cor-
pus scissibile. sicut patet quarto methozozum.

Quantum ad tertiu' articulu' est alia opinio de cau-
sa velocitatis motus naturalis in fine.
illa approbo. vnde secundum istam opinionem imaginan-
dum est q̄ ipsum graue in suo motu ad suam grauitatem
naturalē acquirit sibi quandam impetum seu grauitatem
accidentalem. que iuuat grauitatem naturalem ad mouen-
dum ipsum graue velocius. & similiter dicenduz est de leui-
tate. & secundum q̄ ipsum corpus naturale mouetur diuti'
& diutius. fm̄ hoc sibi acquiritur maior & maior impetus. &
secundum hoc continue mouetur velocius & velocius. nisi
tamen hoc impediretur per maiorem crescentia' ipsius re-
sistentie q̄ esset impetus sic acquisitus. & imaginandum est
q̄ sicut ille impetus acquiritur consequenter ad motum.
ita consequenter minoratur vel deficit ad minorationem.
vel defectum motus. **Et** pro ista opinione experimentū
habemus tale. q̄ si mōla fabri magna vel valde grauis ve-
lociter moueretur motu versiois: quando cessares eā mo-
uere. adhuc ipsa diu moueretur. q̄ non videtur esse nisi a
quodam impetu ab extrinseco sibi acquisito & impresso si-
bi amouente. tunc vltorius cum cessas mouere illam mōla
cōtinue diminuitur donec mōla cessat a motu. propter hoc
qz forma naturalis mole illius tendit ad oppositum. Ita
imaginandum est proportionaliter in proposito de motu
nāli corporis naturalis ad suū locum. Et forte si ista mōla
sic mota semper duraret sine aliqua diminutione vel alte-
ratione. & non esset aliqua resisteria corrupens impetuz
talem ibi generatū mōla ab illo impetu p̄petuo moueret. &
sic si placeret possem' imaginari q̄ nō oz p̄cere itelligētia

3° opinio

4° opinio

3° opinio

5° opinio

o. Alj

mouentur orbes celestes. Potest enim dici quod quando deus
 creauit speras celestes ipse incepit mouere vna quacumque eaz
 sicut voluit. et sic ab ipetu quem dedit eis adhuc mouentur. quia
 ille ipetus ibi non corrumpitur nec diminuitur cum non habeat ibi
 corruptio. postquam mobile non inclinatur ad oppositum. Tunc secundum
 istam opinionem possent poni rationes. Prima est quod cum ve-
 locitatis motus naturalis est ipetus acquisitus in ipso mobili. quod se-
 quetur accipitur ad tale motum naturale. probatur in simili de mola
 fabri que post amotionem principalis mouentis adhuc mo-
 uetur. sed tunc non videtur moueri nisi a quodam tali ipetu sibi ab-
 extrinseco acquisito. Secundo probatur hoc a simili de boie cur-
 rere. qui postquam incepit currere et cucurrit bene velociter non
 potest bene arrestare quando vult. quod non videtur esse nisi propter
 tale ipetu in ipso acquisitum qui adhuc vltimus inclinatur ad mo-
 tum. Tercio ista opinio possent reddi causa que graue cum fo-
 riter descendit et inuenit resistentiam reflectitur versus partem a
 qua venit. Unde huius causa est. nam graue in descensu accipit
 sibi tale ipetu qui non subito corrumpitur. et ideo cum inuenit obsta-
 culum ille ipetus nondum corruptus inclinatur ad motum non po-
 teret ipsum mouere vltimus deorsum mouet ipsum e converso sur-
 sum. tamen diu quod ille ipetus corrumpitur. Tunc iuxta illud etiam dice-
 ret quod si terra esset perforata totaliter et per illud foramen descende-
 ret vnum graue bene velociter versus centrum. tunc quando medium graui-
 tatis illius corporis descendit esset medium mundi illud corpus
 adhuc vltimus moueret versus aliam partem celi ipetu nondum
 in ipso corruptum. et in sic ascendendo quoniam ille ipetus defice-
 ret illud graue e converso descenderet. et ita descensu iterum
 acciperet sibi quendam paruum ipetum quo iterum moueret ultra
 centrum. et illo ipetu corrupto iterum descenderet. et sic moueret
 circa centrum titubando tam diu quod non amplius in eo esset talis ipet-
 us. tunc quiesceret. Secunda ratio. ois motus naturalis localis
 quod fit in medio vniuersi velocior est in fine quam in principio. probatur
 ex eo quod resistentia manet eadem per hypotheseum quod medium sit
 vniuersum. et potentia motiua augetur. scilicet per ipetu acquisitum quod ipsum
 iuuat ad motum. per precedentem rationem. Tertia ratio. si aliquid
 motus alicuius mixti fieret in vacuo. vbi fuit locus naturalis ali-
 cuius elementi talis motus esset velocior in fine quam in principio.
 probatur iterum. quia resistentia manet eadem. scilicet resistentia intrinse-
 ca potentia motiua intendit per ipetu quod ibi accipitur. Quarta conclusio.
 medium in quo fieret motus potest sic disponi quod mobile sim-
 plex moueret in ipso eque velociter precise in fine sicut in prin-
 cipio. per hoc si medium esset difforme in resistentia et inferius plus
 resisteret quam superius in tanto in quanto posset iuuare talis ipet-
 us acquisitus ad intentionem velocitatis ipsius motus. in tali eni-
 casu motus grauis per totum medium esset vniuersum. et quod plus
 est. medium posset sic disponi quod motus naturalis factus in ipso
 in fine esset tardior quam in principio. per hoc si medium inferius
 esset plus resistentes quam superius. in tanto quod illa resistentia esset
 maior quantum ad remittendum motum quam esset ipetus acquisitus
 quantum ad intendendum motum. Quinta ratio. mobile potest sic dispo-
 ni quod in fine sui motus naturalis moueret tardius quam in prin-
 cipio. ista conclusionem sufficiens probauit tertia ratio facta
 ante oppositum. Sed verum est quod non totus ille motus fieret in
 medio vniuersum. sed difforme. Sexta conclusio. mobile potest sic
 disponi quod velocius moueret in pleno quam in vacuo. per hoc. nam sit
 vnum mobile compositum ex duobus gradibus aeris. et quatuor ter-
 re. et sit spera ignis plena et totum residuum vacuum. tunc illud mi-
 xtu cum descenderet in igne resisteret sicut vnum. verbi gratia. tunc
 aer quam terra traheret ipsius deorsum. quoniam autem illud mixtum
 veniret ad vacuum vbi plus erat naturalis locus aque. aer iam in-
 ciperet resistere terre traheri deorsum. et sic illud descenderet
 a portione quatuor ad duo in vacuo. vbi plus erat locus naturalis
 aque. quod plus in pleno puta in igne descenderet a portione
 sex ad vnum. que est maior quam portio quatuor ad duo. et per consequens
 illud mixtu velocius descenderet in pleno ut in igne. quia
 ex maior portione quam in vacuo. Ista ratio supponit quod a corpo-

re naturali in vacuo circumscribat appetitus ille generalis corporum
 quo appetit replere vacuum. Vltimus supponit quod corpora na-
 turalia grauiora et leuia appetunt manere in vacuo vbi plus
 fuit locus naturalis talium corporum. Tunc iuxta istam opinionem dubitatur
 si tale ipetu. Primo quod generet tale ipetu in motu naturali ipsius
 corporis. Secundo dubitatur a quo corrumpatur ille ipetus. Tertio du-
 bitatur que res sit talis ipetus. Ad primum dico quod tale ipet-
 um generat forma subalis mobilis mediante motu. Ad
 secundum dico quod talis ipetus corrumpitur per absentiam seruatis. pu-
 ta motus et inclinationem ipsius mobilis ad gerere. recte sic lumina
 in medio corrumpitur per remotioem et absentiam corporis luminosi.
 Ad tertium dico quod est quedam quantitas de secunda specie quantitatatis.
 est. nam quedam habilitas et facilitas ad motum. Deinde dubitatur si
 secunda ratio. nam dicunt auctores de ponderibus quod quanto ali-
 quid plus distat a centro tanto est grauius secundum situm. ex quo
 videtur sequi quod graue in principio sui motus quando multum distat
 a centro velocius debeat moueri. cum tunc sit grauius. Quod gra-
 ue descendendo continue fit calidius et leuius. ex quo motus cale-
 facit. et continue videtur moueri tardius et tardius. Ad istam am-
 bo simul dico. quod accipitur ibi plus de impetu in continuatione
 motus. quod plus facit ad intentionem motus in fine. quam poterat fa-
 cere illa grauitas secundum situm in principio. tertia ratio possent im-
 pedire tanta leuitas quanta ibi acquiritur ex caliditate ibi
 causata per motum.

Ad rationes. Ad prima dico quod illud quod dictum est
 intelligitur de motu naturali locali et recto.
 et non circulari. per hoc est soluitur secunda ratio. quia intelligitur de motu
 locali et non de alius motibus. Ad tertia. illa vadit per vna con-
 clusione posita. Ad quarta. illa et vadit per vna ratione posi-
 ta. Ad quinta. nego quod continue maneat eadem portio poten-
 tie mouentis ad resistentiam. nam per apponere talis ipetus potentia
 motiua continue intendit. Ad sexta. negatur. quia sic dicitur
 est in vna ratione medium potest sic disponi quod motus naturalis in ipso ma-
 neret per totum regularis. Ad septima. concedo quod tale graue
 haberet potentiam infinitam. concedo et quod non haberet potentiam infinitam. ga-
 aliud graue distare per distantiam infinitam a centro est impossibile. ad
 ipse autem sequitur quodlibet. Ad octaua. illa bene probatur quod motus natu-
 lis non intendit in fine capiendo finem quoniam motus definit esse. cum hinc
 stat quod bene intendit in fine. id est versus finem. Et sic est finis quoniam.

**In his enim que de subtilis plures iam ratio-
 nes conuenerunt in vnum etc. Textu commentum
 trigesimali quinti. Questio XV.**

Stauum ppositio erat. vtriusque spera cele-
 stes sic sunt spe planetarum plures
 mouentur motibus. scilicet ab oriente in occidentem mo-
 tu diurno. et ab occidentem in orientem motu proprio.
 Et ar. per quod non. nam tales diuersi motus videntur
 eque fortes et eque veloces. vel vnus esset velo-
 cior et alter tardior. si essent eque veloces. tunc

continue planete maneret in eodem situ et aspectu ad nos. sed
 hoc est falsum. quia probatur a simili. nam si aliqua musca ascen-
 dat super aliquid lancea aliquid velocitate. et lancea iterum descen-
 dat precise equali velocitate. musca non mutabit situm nec
 aspectum ad aliquod quiescens. sed continue habet se sibi modo
 et non aliter ad tale quiescens. sicut esset de boie quod moueret in nauis
 ita velociter ad vnam partem sicut nauis moueret ad alias. Si
 autem dicatur quod motus ipsorum orbium planetarum. quos aliquid sunt ad
 vnam partem et aliquid ad aliam. sic se habent quod vnus est velocior alio. capiatur
 ergo speram solis. et quero vtrum velocius moueatur ab orien-
 te in occidentem motu diurno vel velocius ab occidentem
 in orientem motu proprio. si dicatur primum. tunc non moue-
 tur nisi motu diurno. probatur sic in simili de musca mota su-
 per lancea. nam si descensus lancee sit velocior. musca non de-
 scenderet. sed descenderet solus. aliter enim idem simul moueret
 motibus contrariis. Si autem motus proprius spera solis esset

velocior motu diurno eiusdem. tunc propter omnes rationes non videtur moveri ut videtur nisi motu proprio. quod tamen est falsum. Et confirmat Bernardus. nam spera solis quasi omni die naturali facit vna reuolutione motu diurno. vbi in vno integro anno non facit nisi vna reuolutione motu proprio. ergo non potest dici quod motus proprius spera solis sit velocior motu diurno eiusdem. Et primo ipse est idem sicut moueri pluribus motibus localibus. quod questio falsum. Nam tunc. ante probatur. quod impossibile est idem corpus sicut esse in diuersis locis. et quod diuersi motus locales sunt ad diuersa loca vnde etiam quod impossibile sit idem corpus sicut et eque pro moueri ad diuersa loca. sed si mouetur ad diuersa loca. plus tamen mouet ad vnum et postea ad aliud. Et tertio si quod esset vera sequeretur quod vno illo motu esset tali orbi naturali. et alter violenter. et sic ille alter non diu duraret in tali orbe. cum nullum violenter diu dureret. pro huiusmodi. sed non est falsum. nam omnes motus qui nunc sunt in celo quasi omnes erant in eodem. et semper erunt. supposita eternitate mundi. Nam probatur ex eo quod omnium est pro huiusmodi vni corpus simplicis non esse nisi vnum motum naturale simplicem. cum ergo spera celestes sint corpora naturalia simplicia. neutra eorum habebit plus quam vnum motum sibi naturale simplicem. et ideo si alius alter ei inest. vnde ei esse violenter.

Oppositum vult Ari. in libro. et sicut oppositum volunt Ptolemaeus et alii astrologi quod plures. Et in ista questione primo recitanda est vna opinio de questione cuius est improbatione. Secundo respondendum est ad questionem.

Quantum ad primum. sciendum est quod erat vna opinio. scilicet alpebragi. quod omnes orbes celestes mouerentur ab oriente in occidentem. et quod nullus orbium celestium mouetur ab occidentem in orientem. sed orbes planetarum ab orientem ad occidentem mouerentur super aliis polis quasi primum mobile et cum hoc non faceret completas circulations in die naturali sicut facit primum mobile. vnde imaginabatur quod in die naturali mobile faceret vnam completam reuolutionem super polis mundi ab orientem in occidentem. et quod interim etiam orbes planetarum mouerentur ab orientem in occidentem. super aliis tamen polis: suos motus incurtando in tantum quod orbis saturni in die naturali tantum deficit quod non facit vnam completam circuitionem: quod in triginta vel tredecim annis facit vnam reuolutionem minus quam primum mobile. sed orbis iouis. quod est remotior a primo mobili plus deficit in die naturali quod non facit vnam completam circuitionem: in tantum quod in minori tempore quam saturnus facit vnam reuolutionem minus quam primum mobile. et proportionalem suo modo dicit de orbe martis. et aliis orbibus planetarum. vnde motus solis ab orientem in occidentem tantum incurtatur a motu primi mobilis quod in vno anno facit vnam reuolutionem minus quam primum mobile. sed orbis lune quod est in fine orbium planetarum et maxime distant a primo mobili. in tantum incurtatur in suo motu ab orientem in occidentem quod in vno mense facit vnam circuitionem minus quam primum mobile. ita quod ille imaginatur quod finem quod orbes planetarum plus distant a primo mobili finem hoc plus suos motus ab orientem in occidentem incurtant. propter hoc quod omnis virtus finita ab aliquo agente deriuata fortior est propinqua quam remota. et ideo orbes propinquiores orbi primo velocius ab orientem ad occidentem mouentur et remotiores tardius. et ulterius dicit quod propter hanc incurtationem apparet sensui quod orbes planetarum moueantur motu primo mobilis. et declarat hoc exemplo. nam cum duo homines mouentur non eque velociter ad idem vbi vnde alii longe distanti quod tardior ad vbi huiusmodi moueatur a quo velocior recedere dignoscitur. Sed breuiter ista opinio est opinio nem Ptolemaei. et omnium astrologorum. Et potest et ipsas argui duabus rationibus. Prima est si non esset in motibus orbium nisi dicitur incurtationis tunc venus et mercurius ceteris temporibus deberent esse oppositi radijs solis. quod nunquam visum est. vel non sunt sub radijs solaribus vel sunt vespertini vel matutini. vnde finem alpebraganum in libro suo triginta dicitur. dicitur gntadecima. dicitur quod ad plus venus a sole elongatur per quadraginta octo gradus. et mercurius per 26. Secunda ratio. nam tunc finem per portione distantie orbium planetarum a primo mobili deberet esse proportio incurtationis. quod falsum est. cum solvenus: et mer

curius in suis deferentibus quasi equaliter moueatur. luna autem multum unequaliter. cum tamen mercurius sequatur immediate. **Quantum** ad secundum sciendum est quod aliqd moueri sit pluribus motibus circularibus potest intelligi duobus modis. vno modo super eisdem polis. alio modo super diuersis polis. sic quod vno motu aliqd mobile moueatur super aliquo polis. et alio motu super alijs. Tunc sit prima conclusio ipse est eundem orbem moueri ab orientem in occidentem et cum hoc ab occidentem in orientem super eisdem polis. ista conclusio sufficenter probatur prima et secunda rationes posite ante operatur. Et tunc conclusio. orbes planetarum mouentur ab orientem in occidentem super polis mundi. et cum hoc ab occidentem versus orientem. super alijs tamen polis. Probatur. Primo quod moueatur ab orientem ad occidentem notum est ad experientiam. sed per se probatur. quod nos videmus quod si aliquis planeta motus est in arietem posita est in thaurum: et postea in signo geminorum. et sic de alijs signis zodiaci. sed hoc non potest saluari nisi per motum planetarum ad orientem vel per incurtationem suorum motuum ab orientem in occidentem. si dicatur primum. cum hoc non possit saluari. super eisdem polis. quod mouetur ab orientem in occidentem per predictam conclusionem. quod hoc fit super alijs polis. et hoc dicit secunda conclusio. si autem diceretur quod hoc posset saluari per incurtationem motus planetarum ab orientem in occidentem. hoc non valet finem quod per se primo articulo. ex hoc per se ratio ad questionem. scilicet quod orbes planetarum sicut et semel mouentur pluribus motibus. scilicet ab orientem in occidentem per meridiem. et ab occidentem in orientem in orientem. sed tamen super alijs polis. Sed sciendum est quod illi motus non pueniunt ab eadem intelligentia. Sed imaginandum est quod orbes planetarum mouentur ab orientem in occidentem ex influentia quam recipiunt a primo mobili. et cum hoc glibet orbis planete hanc intelligentiam sibi appropriatam que mouet ipsum ab occidentem in orientem. et ille motus est illi orbi proprio.

Ad rationes. Prima et secunda vadunt per prima conclusionem secundi articuli. Ad tertiam dico quod non est quod si alicui mobili sunt plures motus locales. quod si vno illo sit ei naturalis quod alter sit ei violenter. sed sufficit quod ei inest per naturam. Et sic est finis questionis.

Manifestum autem ex his quoniam et dicere fieri laetorum armoniarum tanquam consonantibus factis sonis: leuiter quidem dictum est: et superflue a dicitibus etc. Textu promerit quinquagesimi secundi.

Questio XVI.

Quoniam propositum erat vtrum corpora celestia suis motibus causent sonum: et videtur quod sic. quod sunt corpora magna et solida non condensabilia nec rarefactibilia. et confractione eorum adinuicem per suum motum videntur causare sonum. quod sic videmus fieri in alijs corporibus. Et secundo quod ex motu violento corporum solidorum causatur sonus: modo primum mobile videtur violenter rapere secum orbes planetarum. ergo ex tali violentia videtur causari sonus. Tertio. nam videmus hic in feris quod corpora velociter mota causant sonum. sicut per de virga velociter percussa ad aerem. sed quod celum velocissime mouetur videtur vti quod suo motu causare sonum. Quarto arguitur ad idem auctoritate antiquorum qui talem sonum vocant musicam mundanam.

Oppositum vult Ari. et commentator secundo huius. Et in ista questione primo videtur sunt de hoc opiniones antiquorum. Secundo respondendum est ad questionem secundum intentionem Aristotelis.

Quantum ad primum sciendum est quod de ista questione fuit vna opinio sicut tamen Ari. in libro. quod corpora celestia causarunt armoniam suo motu. et hoc posuerunt multum philosophi. sicut est pythagoras. plato. tullius. macrobius. et probatur rationibus ante oppositum positum. vnde dixit macrobius quod secundum hoc theologi illius temporis posuerunt nouem musas ita quod octaua erat celus stellatum. et alie erant septem orbes

pit. pla. tulig. macrobius

planetarum. et nona aggregati ex illis orbibus continens totam illam consonantiam. Secundo de hoc dixit plato quod in singulis celestibus orbibus site sunt syrenes. i. decantantes laudis dei. unde syren grece idem est quod deo canens latine. Tertio de hoc dixit pithagoras et tullius volentes reddere causam quare anima delectatur in musica. dicunt quod hoc est ideo. quia anima originem sumpsit ex celo. ubi est musica. et ideo delectatur in musica quia tunc quodam modo rememoratur de illa musica celesti dulcissima. Quarto dicunt quidam quod orbibus celestibus dicitur est illud. scilicet scribitur. in omnem terram exiit sonus eorum. et quasi dicebatur istis bonis antiquis pribus cur non audimus tale sonum musicam et armoniam que faciunt corpora celestia suo motu dicerent quod propter consuetudinem illi sonum non percipimus recte. sicut fabri propter consuetudinem audiendi sonum maleorum illi sonum non ita percipiunt sicut non assueti. quod patet. quia non obstat tali sono fabri loquuntur adinuicem. nec impediuntur per tale sonum. quod tamen non esset de alijs quod non essent assueti habere audire sonum. sicut sic est de illis quod morantur circa strepitum aquarum. illi et propter consuetudinem audiendi illi sonum non sic iudicant de eo nec sic impediuntur per ipsos quemadmodum faciunt illi quod tale sonum audire non sunt assueti. Aliter posset dici supponendo quod sonus est quedam qualitas in corporibus sonantibus et non qualitas existens in aere medio. quia si esset qualitas realis existens in medio. tunc pueniret ad sensum et supponeretur auditui et non fieret sensatio. et ideo sicut dicimus de colore quod est qualitas non existens in medio reali. sed multiplicat speciem suam et similitudinem versus ad visum. et sic videtur. ita dicendum de sono quod esset qualitas existens in corporibus sonantibus. et non audiretur nisi per speciem eius multiplicatam per medium versus ad auditum. Secundo supponerent quod sicut ad hoc quod species colorum multiplicatur in medio requiritur lumen existens in medio tanquam dispositio disponens medium ad recipiendum speciem visibilem. sic ad hoc quod sonus multiplicat speciem suam per medium requiritur quod aer circumstet corpora sonantia. et sit tremibilis ad hoc quod percipitur multiplicari species soni. et tunc diceretur quod in corporibus celestibus esset sonus. sed non audiretur. propter hoc quod aer terribus ipsis non tremat. et ideo species illi soni non multiplicatur per ipsum versus ad nos. Quia aer terribus eis non tremat. patet. quia ipsa suo motu non mouet aerem motu saltu tremoris. Contra istam opinionem licet non possit demonstrari. tamen ipsam potest argui taliter. Primo quia si corpora celestia facerent tale sonum. ille utique variaretur sicut velocitates et tarditates in corporibus celestibus variantur. et sic utique sonus quod modo esset talis qualis sonus precedens non erat. a nobis deberet percipi ex eo quod audire tale non essemus assueti. Et quia. quod bene percipimus sonos minores. quam magis debemus percipere illos. Tertio. quia talis sonus est ita magnus quod destrueret omnia ista hic inferiora. Quarto maxime destrueret organum auditus. cum excellens sensibile corrumpat sensum. imo bene minores soni quam essent illi sunt destructivi organum auditus. ergo magis illi. Quinto arguitur idem ex causis soni. quia ibi non fit violenta fricatio. ex eo quod corpora celestia sunt simpliciter plana et leuia. et tamen violenta fricatio requiritur ad hoc quod corpora suo motu causent sonum.

Quantum ad secundam pono unicam rationem rursalem ad rationem secundam opinionem ari. quod corpora celestia in mundo non faciunt sonum. probatur. nam frustra esset ibi talis sonus. ex quo toto tempore eterno talis sonus non audiretur. probatur etiam per rationes improbatas opinionem recitatam.

Tunc ad rationes. ad primam dico quod licet corpora celestia sint corpora magna et solida. tamen non est ibi aliqua percussio vel expulsio aeris que requiritur ad sonum. Et si dicatur quod talis expulsio aeris solum requiritur ad multiplicandum speciem et non ad generationem soni. hoc non valet. quia sic ego possum dicere similibi ratione quod in quolibet corpore quiescente esset sonus sed non audiretur. quod tale corpus gescens non moueret aere propter se motu tremoris quod quidem tremor requiritur ad hoc quod sonus audiat per speciem suam multiplicatam

per aerem sic tremetem. Ad secundam nego quod vnus orbis rapit violenter alium. unde ibi non est aliquis raptus vnus orbis per alium. ex eo quod corpora celestia sunt lenia secundum eorum superficies in tantum quod ibi deficit illud quo vnus orbis posset se tenere ad alium quo vnus rapet alium. Ad tertiam dico quod verum est quod motus proprii sui velocitates causet sonum. dum tamen ibi esset adfuit alia requisita ad generationem soni. sicut fricatio aeris. expulsio et similia. sed illa deficiunt in motu corporum celestium. Ad quartam dico quod illi boni antiqui pres fuerunt illius opinionis. ari. at fuit alteri. Et sic est finis rationis.

Celeritorem enim esse maioris circuli velocitate rationale eorum qui circa idem centrum collocantur: sicut enim in alijs maioribus corpus velocius fertur propria latrone: sic et in circularibus etc. Textu mentem quadragesimi sexti.

Questio XVII.

Decimum propositum erat. vtrum orbibus inferioribus planetarum velocius debeant moueri motibus proprijs quam orbibus superioribus. vt verbi gratia orbis iouis velocius debeat moueri motu proprio quam orbis saturni. et orbis martis velocius quam orbis iouis. et sic sequenter. Et arguitur per quod non. nam primum mobile. scilicet orbis supremus velocissime mouetur motu proprio. scilicet ab oriente in occidentem super polis mundi. quod non esset nisi velocissime moueri seu velociter moueri argueret perfectiores in orbibus celestibus. Tunc sic. quanto orbis sunt superiores tanto sunt nobiliores. et quanto sunt nobiliores tanto velocius debent moueri motibus proprijs. quod orbis planetarum superiores velocius debent moueri motibus proprijs quam orbis inferiores. et per istos orbis saturni velocius mouetur vel deberet moueri motu proprio quam orbis iouis. cuius oppositum queritur quod. Et de orbibus celestibus. vtrum esse imaginandum proportionaliter sicut de corporibus infra speram lune. sed sic est de corporibus infra speram lune. quod maiora velocius mouentur. patet hoc. nam equum velocius mouetur quam formica. et magnus lapis velocius mouetur vel descendit quam puus. sicut sicut videtur quod orbis maiores debeant moueri velocius. sed hi sunt orbis superiores. et cetera. Et spera mercurij et veneris sunt inferiores spera solis. et tamen non mouentur velocius. nam ille tres spera eque tempore apponunt ad perficiendum suas circulationes. scilicet vnum annum. ergo non est vltimum verum quod orbis inferiores velocius mouentur motibus proprijs quam superiores.

Oppositum vult Aristo. et alij astrologi. quod dicunt saturnum complere suam circulationem motu proprio in longiori tempore quam iupiter. et iupiter in longiori tempore quam mars. et mars in longiori tempore quam sol. ex quo sequitur quod spera inferiores velocius complent suas circulationes quam superiores. cum iupiter sit sub saturno. et mars sub ioue. et sol sub marte. Pro ista ratione sit prima ratio ista. quod ista ratio non valet. orbis iouis citius perficit suam circulationem quam orbis saturni quod orbis iouis velocius mouetur quam orbis saturni. probatur ex eo quod penes aliud mensurat et cogitatur velocitas circulationis. et penes aliud velocitas motus. vtrum si orbis saturni quantum ad suam magnitudinem habet se in eadem proportione ad magnitudinem orbis iouis in qua se habet tempus in quo saturnus facit vnā circulationem ad tempus in quo iupiter facit vnā. iupiter posset suam circulationem facere in minori tempore quam saturnus. et tamen eque velociter mouerentur. vel adhuc iupiter tardius moueretur saturno. nam si iupiter duas faceret circulationes inter quod saturnus faceret vnā. adhuc iupiter non tamen pertransiret de spacio sicut saturnus in faciendo vnā. et ideo bene stat orbis planetarum inequaliter circuire centrum motibus proprijs. et tamen eque velociter moueri. vel adhuc orbis illi velocius moueri qui tardius complet suam circulationem. et ideo magna est differentia inter moueri velocius. et circuire velocius. nam pres circumferentiales alicuius circuli moti circa

Handwritten marginal notes in Latin, including phrases like 'velocitas n. arantip', 'penes destribere p', 'impulsus in celi', 'velocitas motus p', 'transire egle', 'in iuyurij tepore'.

cetrū suū quiescēs mouētur veloci⁹ q̄ partes cētrales. ⁊ t̄
 mē nō circūit veloci⁹. ¶ ⁊ cōclusio. aliqui orbēs iferio
 res aliquib⁹ orbib⁹ superioribus veloci⁹ p̄lent suas circui
 tiones motib⁹ p̄p̄ys. p̄. nā docet experientia iouē citi⁹ cir
 cuire cētrū mundi eūdo de signo i signū q̄ saturnū. ⁊ mars
 circuit citi⁹ iouē. ⁊ sol citi⁹ marie. ⁊ luna citi⁹ sole. ¶ ⁊ cō
 clusio. nō oꝝ q̄ quāto orbēs planetarū sunt inferiores tāto
 veloci⁹ p̄pleant suas circuitiones: ⁊ semper itelligit de mo
 tib⁹ p̄p̄ys. p̄. de venere ⁊ de mercurio q̄ sunt iferiores so
 le. ⁊ tamē non p̄plet suas circuitiones tardius. ⁊ si modico
 tardius vel veloci⁹. hoc tamē nō est secundū illaz p̄portio
 nē secundū quā sunt iferiores. ¶ Sed iuxta istā p̄bationē
 est sciēdum q̄ aliqui posuerūt soles ⁊ mercuriū ⁊ venere
 in eodē orbe. s̄ diuersitates apparētes in eoz motibus sal
 uabāt ex hoc q̄ posuerunt solē non habere epicicliū in illo
 orbe. sed mercuriū habere vnus epicicliū. ⁊ venere vnum
 aliū. ¶ Sed p̄tra istud. q̄ ven⁹ sit sub sole ⁊ mercurius sit
 sub venere arguitur p̄. q̄ cū sol sit fons calozis ⁊ luminis ⁊
 regula omniū planetarū ad modū cordis oꝝ esse in medio
 eoz. ⁊ hec ē snia p̄tholomei ⁊ alfragani ceteroz q̄ ex p̄toꝝ
 in astrologia. ¶ Sed oꝝ q̄ maior diuersitas aspectus repit
 in mercurio q̄ in venere. ⁊ maior in venere q̄ in sole. ⁊ hoc
 ipsis se hntibus vniformiter ad cēt capitis ⁊ ad quēlibet
 p̄ctū orizontis. Ubi autē ceteris paribus maior est aspect⁹
 diuersitas ibi est maior ad terrā p̄p̄nitas. ¶ De ea at
 quare orbēs inferiores orbib⁹ superioribus suas cōpleant cir
 cuitiones veloci⁹ sunt opinionēs. ¶ Prima est opinio q̄
 imaginat q̄ hoc sit p̄pter maioritātē resistētie. Un⁹ q̄ or
 bēs planetarū mouētur plib⁹ motibus. s̄ motu diurno ⁊ mo
 tu in obliquo circulo. ⁊ q̄ mot⁹ diurn⁹ maiorē h̄ virtutem
 in orbib⁹ supiorib⁹ q̄ inferiorib⁹. id magis retardat motū
 orbū supior q̄ inferior. ⁊ maiorē ibi facit resistētiā q̄
 faciat in orbibus inferiorib⁹. p̄pter hoc q̄ mot⁹ diurnus et
 mot⁹ orbū planetarū in obliq̄ circulo sūt ad diuersas or̄as
 pōnis. q̄ aut motus diurnus maiorē faciat resistētiā i or
 bibus planetarū supioribus q̄ inferiorib⁹. v̄ ē eo q̄ or
 bēs planetarū supiores sūt p̄p̄nquiores p̄mo mobili qd̄ ex
 se mouetur motu diurno. ⁊ suo motu mouet alios orbēs ife
 riores cōsimili motu. ¶ Sed breuiter istud non pōt stare
 q̄ i celo nō est aliqua talis resistētia seu impedimētum. nā il
 la esset rōne contrarietatis vel cōtrarie inclinationis. nō in
 celo nō videt esse talis cōtrarietas. Et ex alio. nā p̄us p̄ba
 tum ē motui circulari nō esse aliū motū cōtrariū. ⁊ per d̄ns
 mot⁹ diurnus motui planetarū i obliquo circulo nō ē con
 trari⁹. nec resistēs nec impediens aliquo mō motū planetarū
 propriuz. ¶ Alia opinio imaginat q̄ causa q̄ orbēs plane
 tarū superiores tardius p̄pleant suas circuitiones est p̄pter
 magnitudinē orbū. Unde nō obstat q̄ itelligētie orbū
 superiorū sunt maioris virtutis ⁊ maioris p̄fectionis q̄ i
 telligētie orbū inferiorū. t̄ q̄ habēt reuoluere orbēs mul
 to maiores q̄ sint orbēs planetarū inferiorū idē est q̄ reuol
 uūt eos tardi⁹. v̄bi gratia. itelligētia orbis saturni est mul
 tum maioris p̄fectionis q̄ itelligētia orbis lune. Et ideo
 bene cederē si orbis saturni esset ita paruus sicut orbis lu
 ne q̄ sua itelligētia multum citius ipsum reuolueret q̄
 reuoluat orbis lune. Et etiā si orbis saturni haberet cōsi
 milē p̄portionem in magnitudine ad orbē lune quales ha
 bet p̄portionē itelligētia orbis saturni in perfectione
 ad itelligētia orbis lune. tūc eque velociter precise orbis
 saturni ⁊ orbis lune reuoluerent. Sed q̄ orbis saturni ad
 orbē lune multo maiorē habet p̄portionem i magnitu
 dine q̄ habeat itelligētia orbis saturni ad itelligētia
 orbis lune i perfectione. inde est q̄ multo tardius reuolui
 tur orbis saturni q̄ orbis lune. ⁊ hoc motu p̄p̄zio. non ob
 stante q̄ sua itelligētia est maioris perfectionis q̄ intelli
 gētia orbis lune. ita q̄ finaliter ista opinio imaginatur cau

tas questionis p̄p̄osite. scilicet q̄ vnus orbis planete reuol
 uūt tardius ⁊ alter veloci⁹ esse determinatū excessum in
 telligētiarum iuicem in vigore. cōbinando adiuicem magni
 tudines mobiliuz ⁊ velocitates circulationū. cum enim v̄t⁹
 itelligētie mouentis sicut terminata ipsa nō moueret quā
 tūcunq̄ mobile nec quacūq̄ velocitate. licet nulla cēt resi
 stentia. qd̄ p̄ in simili de lucido finite potētie qd̄ nō illumi
 nat dyaphanum in infinitum licet nō sit resistētia in ipso
 dyafano. ita et in proposito imaginandum est. s̄ in orbib⁹
 non sit resistētia ad itelligentiam mouentē. tamen quia
 sunt finite potētie non mouēt orbēs quātūcūq̄ magnos
 q̄tracūq̄ velocitate motu reuolutiōis ⁊ circuitiōis. ¶ De
 orbib⁹ autē solis. veneris ⁊ mercurij. qui eque velociter re
 uoluūtur. dico q̄ hoc est p̄pter hoc q̄ ibi eadez est p̄portio
 p̄fectiōis itelligentiarū adiuicē: qualis est p̄portio ma
 gnitudinum suoz orbū adiuicē quos mouēt. ita q̄ q̄lem
 p̄portionē habet orbis solis ad orbē veneris i magnitudie
 talē ē p̄portionē h̄z itelligētia orbis solis ad itelligētia
 orbis veneris i p̄fectiōe. ⁊ id ita cito sicut itelligētia solis re
 uoluit suū orbē magnū: itelligētia veneris minoris p̄fectio
 nis reuoluit suū orbē minoris magnitudinis. ⁊ mercurius
 s̄tr suū. Sed q̄ quātū ad alios orbēs planetarū nō ē illis
 p̄portio p̄fectiōis itelligentiarū adiuicē q̄lis est p̄portio
 magnitudinū orbū adiuicem. inde est q̄ illi orbēs a suis
 itelligentijs dissimiliter reuoluūtur.

Ad rōnes. prime due bñ probāt q̄ orbēs planetarū
 supior mouētur veloci⁹ q̄ inferior. s̄ p̄
 hoc nō oꝝ q̄ reuoluūtur ⁊ circūat veloci⁹. v̄nde si cēt duo
 hoies. s̄. for. ⁊ plo. ⁊ for. deberet circuire ecclesiāz n̄re d̄ne. ⁊
 plo villā parisiēsem: possibile cēt p̄ponē i centuplo veloci⁹
 moueri q̄ fortes. ⁊ t̄n for. citi⁹ cōpleret suā circuitiōez q̄ plo
 De 3^a rōne qd̄ sit dicēdū p̄ ex q̄one. Et sic finitur qd̄.

¶ P̄tioribus eniz sol ⁊ luna mouentur moti
 bus q̄ erraticozum astroꝝ quedam ⁊ c. Textu
 cōmēti sexagesimi. **Questio XVIII.**

Vadecimū p̄p̄ositoꝝ erat. v̄trum
 sol ⁊ luna pauciorib⁹ de
 beāt moueri motibus q̄ aly planete. Et ar
 guitur primo q̄ nō. q̄ naturalia debēt esse
 rōnabiliter ordinata. ⁊ q̄ sup̄ma s̄pera vno
 solo motu mouetur. rōnabile ē q̄ s̄pere quā
 to sūt sibi p̄pingozes tāto pauciorib⁹ mo
 ueant motib⁹ ⁊ ideo videt q̄ s̄pera imēdiate post sup̄mā
 debeat moueri duob⁹ motibus. ⁊ 3^a tribus. ⁊ 4^a quatuor.
 ⁊ sic v̄teri⁹. ⁊ si ē sic tūc s̄pera solis plurib⁹ mouet motibus
 q̄ s̄pera martis. ⁊ similiter q̄ s̄pera iouis. ⁊ sic v̄teri⁹ ascen
 dedo. istā rōnem facit Ari. i littera. ¶ ⁊ corpus nobilit⁹ plu
 res debet h̄re operationes. v̄i homo plures h̄z opationes
 q̄ brutū. ⁊ brutū plures q̄ planta. s̄ sol ē nobilit⁹ planeta
 q̄ venus ⁊ mercuri⁹. ergo etiā debet habere plures motus
 q̄ habeat ven⁹ ⁊ mercurius.

Oppositum vult Ari. ⁊ s̄tr astrologi.
De ista q̄one quātū ad q̄ ē. nō dubitat i p̄posito. imo
 p̄supponit q̄ sol ⁊ luna pauciorib⁹ mouent i mo
 tib⁹ q̄ aly planete. hoc p̄supposito dubitat p̄ qd̄ ita sit.
 Istā dubitatōez nitit soluiere Ari. i l̄ra. ⁊ ē illis dubitatio
 huic. cū p̄nceps h̄eat paucā actiōez q̄re q̄ sūt sibi p̄ping sic
 p̄positi vel balliui h̄nt valde mltiplices actiōes: ⁊ itez bur
 genses q̄ sūt remoti ab ipso h̄nt pauciores actiōes. i hoc. n.
 nō v̄ ē eōdo quēniēs. Et ita i celestib⁹. Cōs̄tr dubitat cū
 p̄imum mobile habeat vnicam actionem siue vnicū mo
 tum. quō erit q̄ saturnus iuppiter ⁊ mars qui post sequū
 tur: habent plures. ⁊ sol qui postea sequitur habet paucos
 ⁊ venus ⁊ mercurius qui solē sequuntur habēt plures. ⁊ itez
 luna habet paucos. hoc videtur esse valde mirabile cū nō

appareat hic aliqua ordinatio: Aristo. soluit omnia illa per ordinem omnium ad unum finem ultimum. quem finem optime se habens attingit cum pauca actione. non autem optime se habens cum pluri actione. Alter autem non potest ad illum finem attingere attingeret ad unum finem inferiorum. quod tamen est ordinatus et deserviens ad illum finem principale. et tunc ad illum finem inferiorum attingendum non indiget nisi pauca actione. sed alter sequens ad eundem finem attingendum pluri indiget actione. et sic in multis alijs. Contra videtur de principe et balliuo et burgensibus. princeps enim et balliuus intendunt eodem bonum populi. ad quem finem princeps attingit cum pauca actione. scilicet consulendo et precipiendo. sed balliuus et propositi ad illum finem attingendum indigent pluribus actionibus. sed postea vult burgensibus qui remotior est a principe non attingit illum finem nec intendit: imo intendit unum finem inferiorum. scilicet divitias et regimen proprie domus. qui tamen finis subordinat finis primo: ad quem tendit princeps cum balliuo. quod ex divitijs et bono regimine bonorum partialius resultat bonum commune civitatis. Non burgensibus siue prefamilias et filij sui et alij principaliores sui servitores omnes ad eundem finem intendunt. scilicet ad commune profectum domus: et ad illum finem attingendum prefamilias pauca videtur actio. scilicet consulendo et precipiendo. sed filij quantum ad hoc pluribus videntur actioibus. et servitores principales adhuc pluribus. Postea magis recedendo venit coquus et pistoz et non intendit ad eodem bonum domus. sed quilibet eorum intendit quoddam partiale bonum: quod indiget multa actioe. Sic imaginandum de intelligentijs. hominibus. brutis. et plantis. homines enim et intelligentie tendunt ad contemplationem divinam. scilicet intelligentie cum sint perfectiores attingunt ad hoc per suas essentias sine actioe eis inherere. sed homines qui est remotior a perfectione indiget ad hoc multis actioibus ut dictum finem attingat. bruta autem ad hoc non intendunt: sed ad aliquid multo minus. scilicet ad cognitionem sensitivam. ad quam non indiget tanta actioe sicut homo ad intelligere. et tunc vltima platea non attingentes ad sensationem etiam pauca indiget actioe. Ita sicut de corporibus supercelestibus est imaginandum. et hoc facit ad propositum. nam supponendum est quod corpora celestia ordinantur ad regimen huius mundi inferioris sed differenter. quod spera stellata cum saturno iove et marte habent proprietatem super eam et durationem reipsum et bonam habitudinem earum. et ad hoc consequendum spera stellata propter eorum nobilitatem proficit suum officium vno motu. multe enim stelle plus operantur per unum motum quam vna stella per multos. et ita tres dicti planete ad suum finem intentum consequendum indigent iam pluribus motibus. scilicet sol venus et mercurius dictum finem non sunt intendentes. scilicet unum alium. quod eorum influentia est super motum et mutationes reipsum que est inferior sine primo. et illum finem attingit sol pauca actioe. venus autem et mercurius cum sint inferiores sole ad id indigent pluri actioe. Deinde est luna que ad illum finem non intendit. scilicet ad alium inferiorum. sed ad disponendum materiam in istis inferioribus ad bene recipiendum influentias aliarum stellarum. et ad illum finem attingendum non indiget multa actioe. Ex his patet responsio ad questionem. scilicet quod sol et luna debent moveri paucioribus motibus quam alij planete. causa huius patet ex his que dicta sunt.

Ad rationes Ad primam. illa bene prederet si omnes planete suis motibus ad eundem finem intenderent ut pervenirent. scilicet quod omnes orbis super solem intendunt ad unum finem. scilicet sol cum venere et mercurio intendunt ad alium. et luna ad alium. non oportet tale esse ordinem in multitudine motuum qualis est ordo in situ orbium. Ad secundam. nego quod corpus nobile debet habere plures operationes in attingendo eundem finem. imo dico quod pauciores. bene tamen concedo quod assignato vno corpore tendente ad unum finem. et vno alio tendente ad unum alium. verbi gratia sicut homo et bruto. bene est possibile iter ista corpora corporum nobilium habere plures operationes. et non mirum quod tendit in finem nobiliores. Et sic est finis questionis.

Ad Aerez autem sub circularis corporis spera exi

stentem necesse est lata illa incalescere. Et hac maxime cui sol extat infusus. Propter quod appropinquante ipso et oriente: et super nos existere generatur calor. et cetera. Textu comenti quadragesimi secundi.

Questio XIX.

Dodecimum propositorum erat. Utrum spera solis per suum motum magis calefaciat ista inferiora quam alie spera. Et videtur quod non: motus calidior sicut ostendit Aristoteles per meteororum. ergo motus velocior videtur causare maiorem calorem. sed primum mobile velocius movetur quam spera solis. ergo per suum motum maiorem videtur causare calorem in istis inferioribus quam spera solis.

Secundo spera solis non potest causare calorem in istis inferioribus. ergo quod falsa. prima nota est de se. astra probatur. nam dato quod posset. tunc spera solis potest esse calida. sed hoc est falsum ex eo quod orbis celestes non sunt susceptivi caliditatis alterationis ad corruptionem: de numero quantum ad caliditatem. Et si sic vel hoc esset immediate vel mediate. non immediate. patet hoc. quia spera solis non tangit ista inferiora. si mediate hoc esset mediantibus alijs speris intermedys inter ista inferiora et solem. sed probatur quod non. quia si calefaceret ista inferiora mediantibus illis speris hoc esset agendo aliquid in illas speras. sed non apparet quod spera solis aliquid agat in spera lune. quia vel hoc esset motus localis vel aliqua quantitas. non potest dici primum. quia nullus est motus localis qui est in orbe lune agere a spera solis sed ab intelligentia orbi lune approperata vel a primo mobili vel ab orbe celesti sibi immediato. nec etiam potest dici quod spera solis agat in spera lune aliqua quantitate per suum motum. non enim agit in ipsa caliditate ex eo quod spera lune non est calefactibilis. Si autem agat in eam lumen de se non agit in proposito. quia non quantum ad motum nisi de actioe per motum localem. modo equaliter spera solis ageret in spera lune. et in ista inferiora si gesseret sicut modo cum movetur. Et si hoc non calefacit nisi disgregando vel alterando. scilicet motus spera solis. et sicut in istis inferioribus non disgregat nec alterat ista inferiora. quod patet de terra aqua et aere nobis propinquis. quia sepe videmus omnia ista esse in tranquillitate magna et quiete non obstantem. continue celum moveatur: nec potest dici quod celum disgreget per suum motum spera ignis sibi iuncta. nam illa movetur sicut cum celo motu diurno. sicut ostendit Aristoteles per meteororum. modo illud quod movetur sicut cum alio non disgregat ab ipso. sicut patet de hominibus exantibus in navi. qui cum movetur ad motum navis non disgregatur per ipsos. Et si spera solis ageret in ista inferiora per suum motum maiorem caliditate quam alie spera. vel si esset ratione sue magnitudinis. vel esset ratione velocitatis sui motus. vel ratione propinquitatis ad nos. vel diceretur. quod hoc esset ratione lucis solis. Si dicatur primum hoc non valet. quia tunc maiores spera spera solis que sunt super solem maiorem deberent generare calorem in istis inferioribus quam spera solis. et hoc propositum. Si dicatur secundum hoc item non valet. quia tunc primum mobile cum velocius moveatur spera solis: et sicut spera lune maiorem deberet causare calorem in istis inferioribus quam spera solis. Et si dicatur tertium hoc item non valet. quia tunc spera lune cum sit nobis propinquior quam spera solis. Si dicatur vltimum hoc non est ad propositum. quia non quantum ad motum localis. scilicet solus de actioe celi per motum localem. Videtur esse Aristoteles hic et per meteororum. et et experientia. In ista questione est supponendum quod res sit motus localis. scilicet hoc pertinet ad philosophorum. Sicut hic supponendum est quod motus localis calefacit. scilicet hoc pertinet ad philosophum librum meteororum. Et ideo istis dimissis et suppositis videndum est de questione.

In oppositum etiam comit auctoritas astrologorum. et et experientia.

In ista questione est supponendum quod res sit motus localis. scilicet hoc pertinet ad philosophorum. Sicut hic supponendum est quod motus localis calefacit. scilicet hoc pertinet ad philosophum librum meteororum. Et ideo istis dimissis et suppositis videndum est de questione.

Pro quo propono istam rationem contra cessam. quod celum agit in ista inferiora per suum motum localem. patet hoc. quia suo motu trahit secum spera ignis et aere superiorum et ignium igni. cuius signum est. nam aliter comete et irruptiones generantur in superma

Res superiora pauciores operationes habent Res inferiora plures operationes habent

regione aeris non mouerentur circulariter circa terram ni si mouerent sic ad motu continentis. s. aeris. cuius tñ oppositū sepe visum est. imo de qbusdā comētis visum est sicut dicunt auctores q mouebantur de oriente ad occidentem. r occidebāt sicut sol. r de mane oriebātur sicut sol. **C** Scda dolo. celū nō agit in ista inferiora caliditatez per suū motū rone disgregationis facte in istis inferioribus ppter motū celi. p3 hoc ex eo q ppter motū celi ista inferiora nō disgre gantur sicut arguebatur p quartā rōnem ante oppositum. **C** Tertia dolo. celū p suū motū localē agit i ista inferiora caliditate frigiditate humiditate r siccitate. ea rōe. qz p ipz celū p suū motū applicātur i istis inferiorib⁹ planete r stelle agentes in ea mō caliditate mō frigiditate mō humiditate mō siccitate. **C** Quarta dolo rñsalis ad qōnē. s. spera solis p suū motū magis calefacit ista inferiora qz alie spera. proba tur. qz motus spera solis applicat nobis planetā. s. solē. qui est magis calefactiuus istorum inferiorum qz alij planete. r hoc caliditate pullulatiua r viuificatiua istorum inferiorū. qd bene p3 ex hoc. qz cū sol igreditur p mū pūctū arietis r incipit accedere versus zenit capitis nostri. aues incipiūt cantare. r cuncta vegetalia pullulate plus qz ante. **C** Sed diceret. hoc equaliter faceret spera solis si nō moueret. sed quiesceret. **C** Rñdetur pmo q nō. nā si spa solis gesceret tunc inferiora gbus esset pñs oīo suo calore destrueret r cō sumeret. r calore ipsa destruentē nō viuificantē induceret. illud q dicitū est intelligitur de calore viuificatiuo r gene ratiuo q̄lus inducī in ista inferiora p motū spera solis plus qz per motū aliaz speraz mō quo dicitū est. **C** Juxta istaz dclōnez dubitatur de mō p quē modū sol agit in ista infe riora caliditatez. **C** Ad qd respondet q isto mō q ipse sol agit in speras inferiores nō caliditate. qz nō sunt calefactibi les. sed aliquā aliā qualitate. puta influentiā seu qualitatē nō sensibile. q̄le etiā agit i ista inferiora. r talis q̄litas lz pdu eat in ista inferiora caliditate. tñ nō pducit caliditate i spe ris infra solē. r hoc est bñ possibile. nam ista inferiora sunt disposita ad recipiendū caliditate. orbes autē celestes nō. Et ē simile de hoc. nā magnes attrahit ferruz. r tñ nō attra hit aerē intermediū. qz natura aeris nō ē ad hoc disposita sicut nā ferri. r ideo licet talē qualitatē qualē agit in ferrū agit in aerē. cū nō possit agere in remotū nisi p̄us agit in p pinquū. tñ talis qualitas opatur aliqd i ferrū. s. motū ferri ad magnetē. qd nō opatur in aerē intermediū. sic recte est i pposito de influenza multiplicata a sole p speras celestes sub sole ad ista inferiora. talis enī qualitas seu influentia lz agit calore i istis inferioribus. nō tñ in celestib⁹. r hoc totuz puenit ppter dispositionez r indisponēz recipientiū talem qualitatē seu talē influentiā. **C** Consimili mō dicat d mō agendi alioz planetaz in ista inferiora quoz aliqui agunt in ista inferiora humiditate aliq siccitate aliq frigiditatez.

Ad rationes Ad primaz illa bene pbat q spera so lis nō magis calefaceret ista inferiora per suū motū ratione disgregationis facte i istis inferiorib⁹ propter motū spera solis. r hoc bñ dcedit sicut dicitū est. cū quo tamē stat q motus spera solis plus calefacit ista infe riora ppter hoc. qz corpus plus calefactiuū. s. corpus sola reapplicat istis inferioribus. **C** Ad scdaz. illa bene pbat q spera solis r similiter sol nō est calidus formaliter sicut ē ignis vel aliqd tale. tamē cum hoc bñ stat q ē pductiuus caloris i istis inferioribus mō quo dicitū ē. s. p suā influentiā. **C** Ad tertiā dico. q hoc ē mediate. s. mediātibus orzib⁹ inferioribus agēdo i ipsos talem qualitatē r etiam p3 ex dicitis in qōnē. **C** Ad quartam illa vadit pro scda dclōne **C** Ad quintā. dico q ppter nullum istorū solum. sed p ppter hoc sic dicituz est in questione q p motum orbis ipsi us solis applicat istis inferiorib⁹ corpus solare magis cale factiuū istorū inferiorū calore viuificatiuo qz per motum

alicui⁹ alterius orbis. qui quidē calor viuificatiuus i istis inferioribus non fieret sine motu orbis solis. sicut iam in questione dicebatur.

Quoniam quidem igitur neqz vtraqz moueri rationabile: neqz astrum solum relinquē cir culos quidez moueri: astra autez quiescere rē. **Textu** mēti qdragesimisepti **Questio** XX.

De **Ecimūtertium** propofitorum erat. vtrū stel

le moueantur p se. vel moueant solū ad mo tū sui orbis. arguitur q p se. qz corpozi sim plici debetur aliqs motus simplex p suam naturā. sicut dicitū est pmo huius. r per dñs debetur ei aliquis motus per se. qd enī inest alicui per suā naturā inest ei per se. sed stelle seu astra sunt corpora simplicia. igitur rē. **C** Scdo stelle apparent moueri de oriente ad occidentē. aut ergo sic mouētur nāliter aut violenter. si nālī tūc p se. r si violēter hoc est falsū. qz in cor pozibus supcelestib⁹ non est aliqd violentū. **C** Tertio sol bz aliquē motū p se g debetur ei vltra motū sui orbis. ergo similiter alie stelle. Nequētia tenet: nā videtur esse cōsimi lis rō vtrobiqz. añs pbat. pmo. qz sol de mane cū oritur apparet moueri motu saltatiōis. **C** Secūdo. nā qñ sol for titer aspicitur apparet rotari r moueri circa centrū ppiuz **C** Tertio. nam qñ radius solis transit per paruū foramen bene lōge. tūc videtur scintillare. ac si sol iret retrocedēdo **C** Quarto ad pncipale. naz quelibet stella que nō ē plane ta cū aspicitur apparet scintillare r per se moueri. **C** Quin to. nam s̄m Aristo. quelibet stella est sperica. mō mot⁹ sperici debet esse spericus circa centrū ppiū. sicut p3 de motib⁹ orbium celestiu. **C** Sexto luna bz spālē motū circa suū cē trum in epiciclo. ergo videt⁹ p̄similiter alie stelle debet moueri circa sua centra ppa. Nequentia r3. nam videt esse p̄similis rō hic r ibi. añs pbat qz cū luna moueat ad motū sui epicicli. r sit aliqñ i supiori pte epicicli. aliqñ i inferiori. opoz teret q macula que apparet in luna aliquando appareret euerfa nisi luna moueretur circa centrū ppiū motu oppo sito. s. cōtra motuz epicicli. vnde aliter nō videtur bñ posse saluari lunā habere epiciclum r maculā que appet in luna semper p̄simili mō nobis apparere nisi dicto mō poneret luna moueri. per se circa suū centrū ppiū.

Oppositum vult Ari. **C** In ista qōnē p̄io ponēde sunt aliqz distinctiōes. Deinde con clusiones ad questum.

Prima distinctio. stellam moueri per se pōt intelligi duplr̄ s̄no mō per se. qz per suā naturā licet cū orbe r ad motū orbis sicut pars ad motū totius vel cō tentū in aliquo ad motū sui r̄tinētis. alio mō pōt itelligi qz stelle mouēt p se. id est solitarie. qz nō ad motū orbis vel nō solū ad motū orbis. s3 aliq motu g inest eis ex pte eoz ppa. **C** 2° distinctio. stellas moueri p se hoc est solitarie non ad motū orbis pōt itelligi duplr̄ s̄no mō ab oriēte ad occidē tē. nō tanqz de late ab orbe. sed diuidētes orbe sicut anis cū volat p aerē. vel piscis cū natat in aq. **Alio** mō p se. i. solita rie circa centra eaz p̄zia. qui motus potest vocari motus girationis vel volutationis.

Tunc sit pma dclō. nullū astz mouēt p se hoc est solita rie in orbe ab oriēte ad occidentē diuidēdo orbe sicut auis volans per aerē diuidit aerem. r piscis natās per aquā diuidit aquā. pbat. pmo qz tūc celū esset diuisibile r scissibile. r per consequens corruptibile. cum diuisibilitas disponat ad corruptionē. sed dñs est falsū. g rē. **C** 2°. si stel le sic mouent p se tunc stelle circa polos hñtes describere minores circulos citius pficerēt suas circuitiones qz stelle circa equinoctialē que habēt describere maiores. r sic stel

*no in re...
od nat alioz
bz in feruorib⁹
mō vltā influentiā
p̄pa a sole q in
a vellet ḡuare
lores in interm
s̄s̄o lz sit nō
quāly mō est
ex ne p̄sitak
dñi naz alioz
tr̄ am̄ret*

ad scdaz

le nō manerēt fixe eq̄lr ab inuicē distātes: cuius opposituz manifeste apparet: saltem de stellis que non sunt planete. **Tertio**, si stelle sic mouerent per se diuidētes orbes i q̄ bus eēt. tunc stelle idigerent organis ad talē motuz. vt pedibus vel alis vel huiusmodi. q̄ in eis non inueniunt. euz sint sperice figure. **Sz** iuxta istā rōnem forte aliqs instaret. z diceret q̄ hoc nō oportet. qz graue descendit de loco ad locum sine talib⁹ instrumentis seu organis. **Respondet**. q̄ est dissile hic z ibi. qz graue descendit deorsum ex eo. qz per suā naturā determinat sibi illū locū si non sit alibi volante detentū. sz astz non magis determinat sibi locū i oriente q̄ in occidēte. modo q̄ est indifferens ad diuersa loca indiget talib⁹ organis. **Scōda cōclusio**. nullum astrū p̄ter lunam mouetur p se circa centrū suum p̄prium. p̄batur. p̄ pro quo supponit q̄ quodlibet astrū p̄ter lunaz sit vniforme per totum. sic q̄ vna eius pars apta nata est causare oēm cōsimilē influentiā in istis iferiozibus qualē alia. **Uterius** supponit q̄ mot⁹ q̄ fiunt in supioribus corporib⁹ sicut in corporibus celestibus fiūt p̄pter diuersas influēcias causandas in ista iferioza: **Tūc** arguit sic. si astra mouerent per se motu volutationis circa centra eoz p̄pria tunc motus fieret p̄pter diuersas influēcias cādas in ista iferioza. patet per scōdam suppositionē. sed hoc nō. naz ex tali motu volutationis astri nō causaret diuersa influēcia in ista iferioza. p̄pter hoc q̄ q̄dlibet astz excepta luna est vniforme per totū sicut dixit p̄ma suppositio. z iō si aliq̄ astrū vertit iā vnaz sui partē ad nos z postea aliā verteret ad nos. non p̄pter hoc causaret in nob aliā z aliā influentiā: sed semper cōsimilē. p̄pter similitudinem nature suaz partiuz. **Tertia cōclusio**. si luna hz epicyclū. tūc luna mouet per se circa centrū suū p̄prium ztra motum quo mouet in circūferentia epicyclis. p̄batur. qz aliter nō posset saluari sicut p̄zi⁹ arguebat: enī illa macula que apparet in luna aliquādo apparet euerfa. sic. s. q̄ si modo apparet caput supra: z pedes infra. postea apparent pedes supra: z caput infra. modo p̄sequēs est fallum. **Et** si dicatur. talis motus lune circa centrū p̄prium videtur esse frustra. euz ex tali motu non pueniat aliqua diuersitas influēcie in ista iferioza. cum luna cōsili videatur influere fm vnā ei⁹ partē in ista iferioza sicut fm aliā. cum luna videatur eē vniformis nature per totū. **Respondet** q̄ imo talis motus lune nō est frustra. nā est concedendū q̄ luna sit vniformis nature per totū sicut alia astra. vñ est valde diuersa in raritate z dempsitate in suis partibus. sicut postea videbit. z iō non cōsimilr̄ influit scōm vnā partē sicut scōm aliam. z p̄pter hoc talis motus lune circa centrū p̄prium non est frustra. imo vtilis p̄pter diuersam influēciam causandā in ista iferioza. **Quarta cōclusio**. omnia astra mouent per se z hz eozum naturā ad motū orbium in q̄bus sunt. nam astra apparent moueri de oriente ad occidentē. sz hoc nō est diuidēdo orbes. sicut dixit p̄ma conclusio. ergo o3 q̄ hoc sit ad motum orbū. sed talis motus iest astris p se. z fm eozum naturā. ex eo q̄ astra sunt partes orbū. dicit enī commentator q̄ stella est dēpsior pars sui orbis. modo motus naturalis q̄ toti etiā est naturalis parti. ergo zc.

Ad rationes. Ad p̄mā dico sicut iā dicebat. q̄ stella est quedā pars orbis cui est infixa ideo nō oportet q̄ habeat motuz simplicē aliū a motu cui⁹ est pars. z adhuc si stella esset vnū corpus totale diuisus ab orbe sufficeret q̄ moueret delata a p̄prio cōtinente. z tunc licet nō haberet per se aliquem motū passiuē. haberet tamē per se aliquem motū actiuē. scōm quez alteraret ista inferiora. quia adhuc stella alr̄ influeret in ista inferioza q̄ orbis. **Ad secundaz**. illa bene pbat quartam cōclusionem. s. q̄ stellis debentur aliq motus per se. idest secundum earum naturaz. sed non probat q̄ debeant eis aliq motus per se. i. solitarie. qui non insint eis rōne orbū. **Ad tertiam**. nego

antecedēs. **Ad p̄batiōes.** **Ad primam** de saltatione solis. dico q̄ hoc fit p̄pter motū vaporū medioz qui refrangunt radios. **Ad scōdaz** dico q̄ hoc q̄ sol appareat rotari z moueri circa centrū p̄prium cum aspicitur. est p̄pter debilitatē oculi. ita q̄ ob fortē lucē solis visam ab oculo cū labore spiritus missi ad oculuz pro cōfortando virtutes visūa mouent z vertunt circa axē visus. z p̄pter talez motum ip̄ceptum a potētia visūa apparet talis mot⁹ in sole. **Ad tertiaz**. de radio scitillate. dico q̄ hoc est p̄pter vapores positos in medio. vel p̄pter diuersitatē dempsitatis iter ignem z aerem. vbi fit quasi gdā motus inundatiōis: p̄pter quez motum radus solaris apparet dicto mō scintillare. z titubare. recte sicut tremat ymbra in fūdo aq̄: cui⁹ superficies fluctuat z mouetur. hinc ide. **Ad quartū** p̄ncipale de scintillatiōe stellaz que nō sunt planete. dico q̄ hoc est aut p̄pter medium. aut p̄pter debilitatē visus. aut p̄pter earū magnam distantia a visu aut p̄pter ista simul. **Ad gntam** dico. q̄ nō oportet omne corpus spericū h̄re motū p̄prium circa centrū suum. sz sufficit multis corporib⁹ sp̄cis moueri circulariter ad motū corporū q̄bus sunt ifixa. z sic ē de stellis q̄ mouent circulariter ad motū orbū q̄bus dferunt. z hoc sufficit eis absq̄ hoc q̄ vltra hoc habeat speciales mot⁹ circa cētra p̄pria. **Ad sextā**. illa vadit p̄tertia r̄lone. z est dissile q̄tū ad B de luna z alyz astris. qz luna nō est sp̄ilis nāe q̄tū ad oēs suas partes sic alia astra. z ideo nō mirum si luna mouet circa centrū p̄prium p̄pter diuersas influēcias causandas in ista iferioza. z alia astra nō. Et sic est finis questionis.

De vocatis autem astris p̄sequens vtiqz erit dicere ex quibus constat. zc. Tertia commenti quadragesimiprimi. **Questio XXI.**

Nunc q̄tū ad scōm tractatū huius scōi libri de celo z mūdo restat p̄ncipalr̄ tractare illa que d̄cernunt partes celi minores sicut sunt astra. postq̄ tractatū est de d̄ferētis positionis in celo. z de figura celi. z de illis q̄ d̄cernūt partes celi maiores. sicut sunt orbes. z cū hoc que d̄cernūt partes celi minores. sicut sunt astra. q̄tū ad eoz motū.

Quantum ergo ad istū scōz tractatū volo q̄rere aliqua. p̄mo vtz oia astra sint adiucē eiusdē speciei specialissime. Scōdo vtz oia astra alia a sole habeāt lumē suū a se vel a sole. **Tertio** vtz astra p̄ suū lumē sint generatiua calozis in istis iferiozib⁹. **Quarto** vtz macula apparet in luna perueniat ex diuersitate partiū lune vel ab aliquo extrinseco.

Quantum ad primū. s. vtz oia astra sint eiusdē sp̄i sp̄alissime. Arguit p̄mo q̄ sic. oēs orbes celestes sunt eiusdē sp̄i sp̄alissime. q̄ oia astra. n̄a p̄batur. qz astrū est eiusdē sp̄i cū orbe in quo est. z iō si oēs orbes sunt eiusdē sp̄i. vtiqz oia astra erunt eiusdē sp̄i. assumprū p̄bat. s. q̄ stella est eiusdē sp̄i cū orbe in quo ē. **Primo**. naz dicit aristot. in isto scōo. z commentator s̄llr̄ q̄ stella est dēpsior pars sui orbis. mō rapz z dēpsuz nō diuersificāt sp̄em. **Et** confirmatur. qz astra z orbes eodē motu mouent n̄aliter. qd nō esset si eēt diuersaz sp̄ez. an̄s p̄bat. qz orbes distincti magis sunt siles q̄ orbis z stella cū suo orbe: sed orbis z stella ip̄i sunt eiusdē sp̄i sicut iā p̄bat est. q̄ orbis cū orbe est eiusdē sp̄i: z nō magis duo orbes distincti sunt eiusdē sp̄i q̄ oēs s̄ll. **Et** cōfirmat hoc scōo. oīuz orbū celestū est locus idē in numero. vt p̄bat in isto scōo a cōmētatoze i p̄bado ecētricos sz illa simplicia q̄z est idē loc⁹ in numero sūt eiusdē sp̄i sp̄alissime sic dictū est p̄ hui⁹. **Et** cōfirmat **B** tertio. mot⁹ simplicēs ip̄oz orbū sunt eiusdē sp̄i specialissime. q̄ z ip̄i erūt eiusdēz speciei sp̄alissime. consequentia tenet ex his que dicta sunt p̄mo hui⁹. an̄s p̄z ex eo q̄ oīs mot⁹ circularis omni

motui circulari videtur esse eiusdem speciei spaliissime. motus autem naturales ipsorum orbium celestium sunt motus circulares. **Secundo** ad principale. ois ignis saltim purus est eiusdem spei cum alio igne. ois aer cum alio aere est eiusdem spei. et ita sicut est in alijs corporib' elementarib' simplicibus. ergo a sibi argumeto videtur sic esse in corpore simplici celesti. s. in celo. q' ois portio celi cuiuslibet alia est eiusdem spei. et magis adhuc hoc videtur de celo q' de alijs: cum celus sit simplicius elementis. sed si quilibet portio celi cuius alia est eiusdem spei. et stelle sunt quedam portiones celi sicut deductus est videtur q' quilibet cum alia sit eiusdem spei. **Tertio**. si stelle distinguerentur contra se iuicem spe. tunc multo plura essent in mundo corpora simplicia q' quicquid distincta sunt simplicia. sed hoc est falsum. quia tenentur ex eo q' valde multe sunt stelle in celo. falsitas patet per. ex his que dicta sunt primo huius. nam probatum est ibi q' non sunt nisi quicquid corpora simplicia distincta scilicet species. scilicet quatuor elementa: et quatuor entia. scilicet celum. **Quarto**. si stelle differrent ab invicem spe. vel essent orbis. non oporteret ipsos moveri diversis motibus ad influendum et candum diversas influentias in ista inferiora. cuius oppositum apparet esse verum. quia probatur. nam ad candum huius diversam influentiam videretur sufficere diversitas specifica ipsorum non obstante q' ois eisdem moverentur motibus. **Quinto** nos videmus in animalibus et in plantis q' illa que determinant sibi similes figuras sunt eiusdem spei. et e converso. et que dissimiles sunt dissimiles spei. et e converso. modo omnes stelle sunt dissimiles figure: quia omnes sunt sperice. id videtur q' omnes sunt eiusdem spei. **Sexto**. nam commentator ponit super isto libro q' totum celum est sicut unum animal. et sperie celestes et stelle sunt sicut membra. eius ideo toti celi primus motor est quasi anima. ergo totum celum sicut ab illo primo motore movetur modo quo animal movetur a sua anima. modo unum animal et membra eius sunt eiusdem spei specialissime in genere sube. quia sunt informata una forma subali. scilicet anima sensitiva. ergo sicut sic videtur esse dicendum de toto celo. et si sicut tamen orbis q' stelle videntur esse eiusdem spei spaliissime. **Septimo**. totale celum est una entia simplex. ergo non videtur esse compositum ex entibus diversis species. et cuius sit compositum ex multis orbibus et multis stellis. sequitur huius non distinguere ab invicem specie. nisi probatur ex eo q' movetur a motore simplici. q' non produceret nisi motum simplicem: q' motus simplex non esset naturaliter nisi corpori simplici.

Oppositum Arguitur. quicquid sunt eiusdem spei spaliissime debet habere similes proprietates naturales. sed sic non est de stellis. patet hoc. quia quedam stelle influunt in ista inferiora caliditate. quedam frigiditate. quedam humiditate. quedam siccitate. quedam inimicitias. quedam amicitias. et sic de alijs diversis proprietatibus. que in isto mundo inferiori inveniuntur. et perveniunt a diversis proprietatibus et virtutibus stellarum. tales autem diversitates virtutum et operationum specificas videntur arguere diversitatem specificam stellarum. **Secundo**. natura non fecit sub una specie plura individua nisi propter corrupti onem individuum. ut salvaretur species. id est cuius omnes stelle sunt perpetue: si omnes essent eiusdem speciei frustra essent plures cum species illa posset salvari et perpetuari in una illarum. **Tertio**. illa non sunt eiusdem spei quorum unum habet ex se lucem. alia autem non: sed ab alio. sed sic est de stellis. quia sol habet lucem ex se. alia autem astra capiunt lucem suam a sole. quod maxime patet de luna que deficit a lumine. cui iter ipsa a sole in ponitur terra impediens illustrationem lune a sole. **In ista questione** premitenda est una distinctio. **Secundo** videndum est utrum omnes orbis celestes iter se sint eiusdem spei. **Tertio** an omnes stelle iter se sint eiusdem spei. siue sint in diversis orbibus siue in eodem orbe. **Quarto**. utrum orbis sint alteri spei ab astris que sunt in ipsis.

Quantum ad primum sit distinctio ista. q' aliqua dicuntur eadem spei dupliciter. Uno modo. quia sunt termini significativi sub eodem termino specifico et tunc in recta linea predicamentali. sicut sunt isti termini sortes. et plato. contenti

sub isto termino homo. Et per oppositum diversa specie dicuntur termini significativi et tunc sub diversis terminis specifici in linea predicamentali. isto modo isti termini for. et brunellus dicuntur differre ab invicem spe. **Alio** modo aliqua dicuntur esse eiusdem spei. quia sunt res significate per eundem terminum specificum. et hoc de predicamento sube. et sic diversa spei dicuntur res significate. vel etiam significabiles per terminos differetes spei etiam exites in predicamento sube. **Isto** modo tu et ego dicimur eiusdem spei. s. tu et brunellus diversarum species. **Modo** sciendum est q' in proposito non intendit de eisdem spei vel diversis primo sed secundo modo. in quo notat appositum ly de predicamento sube. Nam sciendum est q' res sunt significabiles per diversos terminos spei. de predicamento sube vel de predicamento accitit. modo ad hoc q' alij res sint ab invicem diversarum species non sufficit ipas esse significabiles per spes diversas diversorum predicamentorum accidit. nam sic eadem res posset esse diversarum species. imo etiam diversorum generum. nam eadem res puta homo. sicut for. verbi gratia. est significabilis per spes diversorum predicamentorum. si ipse sit magnus. si ipse sit albus. si ipse sit filius. si ipse sit sedens. si ipse sit currens. et sic de alijs. isti enim termini sunt spes diversorum predicamentorum non obstante q' possunt supponere per una eadez re. **Sicut** ad hoc q' alij res dicantur eiusdem spei non sufficit ipas esse significabiles per eundem terminum specificum de predicamento accitit. Nam sic homo. equus. lapis. eent eiusdem spei spaliissime. si tamen homo. q' equus. q' lapis. eent albus. quia iste terminus albus est una spes spaliissima de predicamento qualitatis. modo dicitur est falsum. ita q' finaliter in proposito intendit de eisdem spei vel diversis quod ad spes de predicamento sube. s. q' illa dicimur esse eadez spei q' significabilia sunt per eandem spes de predicamento sube. et illa diversa spei que significabilia sunt per diversas spes seu terminos específicos de predicamento substantie.

Quantum ad secundum sit prima distinctio. omnes orbis celestes et omnes stelle sunt eiusdem nature secundum spes in genere substantie. et etiam in genere corporum simplicium. patet. quia diversis motibus simplicibus orbis concludere diversas natures subales. s. tres sunt spes diverse motuum simplicium. scilicet a medio sicut est motus sursus. ad medium sicut est motus deorsus. circa medium sicut motus circularis. id sequitur q' tres sunt spes corporum simplicium. scilicet gravia. levia. et celestia. et non est vis si predicta noia non sint de predicamento substantie. quia non oibus quibus et spes subalternis in predicamento substantie sunt noia imposita. ut generi propter quod ad equum et asinum non est impositum nomen. nec etiam generi propter quod ad canem et lupum. s. huius per noia accidentalia circulo logmur. **Ideo** ponamus q' oia gravia absolute sine notatione effe nea significantur commiter per hoc nomen a. et oia levia per hoc nomen b. et oia celestia per hoc nomen c. tunc illi termini. a. b. c. eent tres spes diverse de predicamento substantie significantes oia corpora simplicia. **Secundo** dicitur. ille tres spes. non sunt spes spaliissime. patet hoc quia gravium sunt due spes. scilicet terra et aqua. et levium due. scilicet aer et ignis. et ita possumus dicere q' cum Aristoteles dixit in isto secundo stella esse de natura sui orbis. intellexit q' esset secum eiusdem nature. non scilicet spes spaliissima. s. scilicet spes subalterna distincta contra spes gravium et levium. quia stelle et orbis neque sunt gravia neque sunt lenes. **Tertia** dicitur. intelligentie ad invicem sunt diversarum species spaliissimarum. patet hoc quia in intelligentibus non sunt aliqua accidentia. **Ideo** intelligentie si eent eiusdem spei spaliissime omnes eent siles scilicet virtutes et operationes quicquid. quod est falsum. quia sic nulla esset ratio que illum orbem moveret magis una intelligentia q' alia. Similiter nec una eaz esset nobilior alia. **Sicut** sic in separatis a materia eent plura individua sub una specie spaliissima. quia ois oppositum ostendit in ista meta. **Quarta** dicitur. orbis moti appropiate a diversis intelligentibus sunt ab invicem diversarum species spaliissimarum. probatur. diversarum carum sunt simplicia spaliissima. s. effectus primi et immediati sunt diversi s. sunt spes spaliissima. s. sic est effectus primi et immediati intelligentiarum et quicquid que eam di hoc sit sunt orbis quibus intelligentie ille appropriant. ergo

cum tales intelligentie sint diuersarum specierum per pre-
cedentē dōnē. seq̄ etiā eoz effect⁹ puta orbes eē spēz di-
uerfaz. ¶ C² si nō. non posset reddi rō q̄re aliq̄ motor eēt
appropiat⁹ orbi sol magis q̄ ip̄e eēt appropiat⁹ orbi lune.
ū. n. pōt dici q̄ sit appropiat⁹ magis vni orbi q̄ alteri rōne
accitū. nā rōnabile ē q̄ p³ r̄ imediata appropatio sit rōne
subaz. q̄ sunt pōzes nālī ip̄is accitib⁹. ¶ C³. si oēs orbes ce-
lestes eēt eiūsdē spēi spālissime tē q̄cūq̄ itelligētia mouēs
vni orbē posset mouere oēs. qd̄ ē falsū. nā pbat. qz si mobi-
lia sint eiūsdē rōnis r̄ p̄lis nāe. q̄cūq̄ motor posset moue-
re vni istoꝝ mobiliū ip̄e posset mouere alteꝝ. si eō bñ esset
sibi applicat⁹. v̄l saltē q̄cūq̄ posset mouere mai⁹ mobile ip̄e
posset mouere min⁹. r̄ sic itelligentia saturni posset mouere
orbē sol⁹ r̄ orbē lune. nō. n. obstarēt debita applicatio. Intel-
ligentie. n. sunt separte a magnitudine nullū hūtes sitū d̄ter-
minatū. r̄ iō q̄z itelligētia posset eē cuilz orbi p̄is. r̄ idistās.
r̄ applicata. r̄ sic frustra ponerent tot itelligētie q̄t ponunt.
¶ C⁴. nō oēs orbes hñt p̄lles. p̄p̄tates nāles. q̄ nō oēs sūt
eiūsdē spēi spālissime. assumptū p̄z de p̄ mobili. r̄ de sp̄is pla-
netaz. qz ista q̄si mō d̄rio hñt sua d̄xtra r̄ sua sinistra. sic p̄us
dicebat. vñ ad illā p̄tē vbi est sinistra p̄mi mobil⁹ ibi ē d̄xtra
orbū planetaz. ¶ C⁵ si orbes nō differēt abinuicē spē. tē nō
eēt ordinati nisi accitālī vñ sup̄ aliū. qd̄ tñ est falsū. ¶ C⁶
si oēs eēt eiūsdē spēi. tūc eēt adinuicē d̄tinui. qd̄ est falsū.
qz diuersis mouent motib⁹. nā pbat. qz ad d̄tinuatōez ali-
quoz sufficit imediatio rez oīo silū. sicut p̄z de cōtinuatio-
ne duaz aq̄z adinuicē. vñ nisi b̄ sufficeret posset dici q̄ ali-
bet ptes eēt discōtinue abinuicē. qd̄ tñ nō esset bene dictū

Quantum ad tertiū sit p̄ma d̄clo. sol est alteri⁹ spēi a
luna r̄ alyz stellis. Istā d̄clusionē ponit r̄
pbat Ari. in li. de pprietatibus eloz. r̄ dicit sic. dico autē q̄
suba corporis ē alia a suba corporoz stellaz r̄ lune. qd̄ ē. qz sol
de se h̄z lumē r̄ lucē. lumē autē lune r̄ stellaz est acq̄sitū a so-
le. ita q̄ Aristo. fundat se sup̄ hoc q̄ sube eiūsdē spēi spālissi-
me d̄bet h̄re accitū. pp̄ria r̄ nālia p̄lilia. r̄ si habeāt disticta
hoc ē ppter ex̄nea agētia r̄ d̄currētia ad corruptiōez. vel p̄-
pter diuersas dispōnes sue m̄ae aut suoz agentū. talia autē
nō hñt locū in celo. ¶ Scd̄a d̄clo r̄nālis ad q̄sitū est. q̄ pla-
nete adinuicē. r̄ oēs stelle fixe sunt diuersaz spēz. pbat. qz
hñt pprietates r̄ vtutes nāles valde diuersas. r̄ actiuas ef-
fectū spē diuersoz. r̄ d̄noꝝ in hoc mūdo iferioꝝ. sic cōiter
cōcedunt oēs astrologi. r̄ sicut p̄us arguebat.

Quantum ad 4^m sit ista d̄clo. q̄ orbes sūt alteri⁹ spēi
ab atriis q̄ sunt i eis. istā d̄clonēz ponit. r̄
pbat Ari. in li. de pprietatibus eloz dicit. r̄ sicut suba corporis
orbis ē alia a suba corporis stellaz. qd̄ p̄z. qz stelle illustrāt a
sole. r̄ nō orbes. ¶ Et cōfirmat hoc. si orbis octau⁹ eēt eiūsdē
spēi spālissime cū stellis suis. tūc oēs ille stelle eēt eiūsdē
dem spēi. cui⁹ oppositū dixit d̄clo imediate p̄cedens.

Ad rationes. Ad primam negat̄ aīis. s. q̄ oēs orbes
sunt iter se eiūsdē spēi. r̄ nature r̄ nega-
tur etiā vñū assumptū iprobando n̄iam. s. q̄ astz sit eiūsdē
spēi cū orbe in quo est. r̄ quādo pbat. astz est eiūsdē speciei
cum suo orbe sic. nā dicunt Ari. r̄ mentator qd̄ stella ē dē
p̄fioꝝ ps sui orbis. bñ cōcedo. r̄ vltē cōcedo q̄ bñ vez eēt
si stella nō differret ab orbe nisi f̄m d̄p̄sitatez r̄ raritatem
qd̄ tūc esset eiūsdem speciei cum orbe. s. qz stelle ēt alr̄ d̄nt
ab orbib⁹. s. f̄m vtutes eaz nāles sicut d̄m̄ est. ip̄se nō sunt
eiūsdē. s. alteri⁹ spēi ab orbib⁹. ¶ Vltē q̄ dicebat. astz
r̄ orbes oīno mouēt eodē motu. pōt dici q̄ lz stella moueat
ad motū orbis r̄ nō h̄eat motū p̄ se passiuē. tñ actiue h̄z di-
uersam opationē r̄ vtutē. mō ita bñ vel meli⁹ d̄z argui disti-
ctio specifica ex diuersa actiōe sicut ex diuersa passione. cū
forme sit agere r̄ m̄ae sit pati. r̄ specifica distinctio in subys
est pot⁹ f̄m formas q̄ f̄m m̄as. ¶ Deide ad p̄batiōez qb⁹
pbat orbes eē adinuicē eiūsdē spēi. ¶ Ad p̄maz. orbes disti-

eti sūt magis siles q̄ orbis r̄ stella. admittat̄. s. stella ē eiūsdē
spēi cū suo orbe. negat̄. ¶ Deide ad aliā d̄firmationē.
oīz orbū est idē loc⁹. negat̄. r̄ q̄ arguebat auctē cōmēta-
toris. negat̄ cōmētator in hac pte. qz b̄ dixit ad destruedū
ecētricos q̄s ponūt astrologi in quo magis crededū ē eis q̄
cōmētator. ¶ Ad aliā d̄firmationē. q̄ dicebat. mot⁹ sim-
plices ip̄oz orbū sunt eiūsdē spēi spālissime. breuiter b̄ ne-
gat̄. qz sic n̄ oīs mot⁹ d̄orsū oi motu d̄orsū ē eiūsdē spēi spā-
lissime. lz bñ sbalterne. ita. nec oīs mot⁹ circlar⁹ oi motui cir-
clari ē eiūsdē spēi spālissime. ¶ Alr̄ posz dici. q̄ licz diuersi-
tas motū arguat diuersas nās corporoz simpliciū. tñ nō oꝝ
q̄ siles mot⁹ arguat eādē nāz saltē f̄m spēz spālissimā. licet
bñ arguat nās eadē scōz gen⁹ vel scōm spēz subalternā. vñ
equ⁹ r̄ mulus r̄ asin⁹ bñ hñt siles mot⁹ nāles. ¶ Ad 2^m p̄n-
cipale. oīs ignis r̄. dico q̄ non est similitudo. qz totū elemētū
ignis est hōgeneū. s. sic nō est de celo ppter diuersitatē mo-
tuū ex̄ntiū i ip̄o q̄tū ad suas ptes. s. orbes. vnde lz celū sic
magis simplex p̄ puationē cōpōnis ex p̄tib⁹ eēntialib⁹ sicut
sūt mā r̄ forma. nō tñ p̄ puationē d̄p̄ositionis ex p̄tib⁹ ite-
gralibus. ¶ Ad 3^m cōcedo q̄ plura sūt corpa simplicita di-
sticta secūdū spēm specialissimā. q̄ q̄nq̄. cum q̄ stat q̄ nō
sūt nisi q̄nq̄ corpa simplicita secūdū spēm subalternā. qz ce-
lū nō ē spēz specialissimā. sed subalternā. ¶ Ad 4^m dico.
qz lz orbes r̄ stelle sint diuersaz spēz. tamē illa diuersitas
specifica nō sufficeret ad talē diuersitatē effectū q̄lis appa-
ret in istis iferioꝝ. nisi cū b̄ diuersi orbes diuersis moue-
rent motibus. sicut dicebat p̄us. ¶ Ad q̄ntā. posset dici q̄
diuerse figure nāles bñ arguūt diuersas nās: sed non oꝝ q̄
siles figure arguāt idēritatē scōz spēz spālissimā vbi iueniū-
tur alie diuersitates nāles. imo sufficit qd̄ arguat idēritatē
scōm gen⁹. vel scōz spēz subalternā. ¶ Ad sextā. posset dici
admittēdo q̄ totū celū sit sicut vñū aial. r̄ stelle r̄ orbes sūt
sicut mēbra ei⁹. r̄ vltē posset cōcedi qd̄ p̄m⁹ motor appro-
priatē totali aggregato ex orbibus. licet cū b̄ cuilibet orbi
spāli eēt appropata spālīs itelligētia disticta spē ab itelligē-
tia appropata alteri. recte sicut in hoīe licet aīa intellectina
sit tota in toto r̄ tota in q̄libet pte corporis. tñ cū b̄ in diuersis
p̄tib⁹ corporis sūt diuerse forme p̄tiales qb⁹ ille partes disti-
guūt abinuicē spē. vñ in carne ē vna spālīs forma. r̄ i osse alia.
per q̄s os r̄ caro distinguunt abinuicē specie. sic recte in p̄-
posito videt̄ esse dicendū. ¶ Ad septimā bene cōcedo q̄ to-
tum celū est vna eēntia simplex. r̄ hoc per puationēz cōpō-
sitionis ex materia r̄ forma. cū quo tamē bene stat q̄ est cō-
positum ex diuersis partib⁹ itegralib⁹ distictis abinuicē specie
nec est icōueniēs totale illud aggregato ex illis partib⁹ mo-
ueri sil vnicō simplici motu. s. diurno ab vna simplici itelli-
gentia. sicut a p̄mo motore. sicut nec est icōueniēs animam
itellectiuam que est forma simplex mouere corpus huma-
num: qd̄ est corpus etherogeneum.

Caloz aut̄ ab ipsis r̄ lumē gñat̄ atrito aere ab
illoꝝ latione r̄ c. Textu commentī quadragesi-
mi secundi.

Questio XXXII.

Secundum p̄positoꝝ erat. vtruz
oīa astra alia a sole habe-
ant lumē suum a sole. vel a se. p̄bat p̄mo
de luna q̄ h̄eat lumē ex se. nā aere ex̄nte se-
reno r̄ luna ex̄nte in p̄ma q̄dravideat̄ totale
corp⁹ lune: licet illa pars q̄ est versa ad soles
videat̄ lucidior q̄ alia pars versa a sole. r̄
cū illa pars que est versa a sole videat̄. r̄ nō rōne coloris. cū
color sit q̄litas scōa que nō reperit̄ in corporib⁹ celestib⁹. oꝝ
q̄ videat̄ rōne lucis: r̄ si rōne lucis pp̄zie. habet̄ p̄positum.
si dicat̄ q̄ rōne lucis vel luminis recepti a sole. hoc non pōt
esse. qz ad illā partē lune versam a sole non p̄tendunt̄ rady
solares. ¶ Secundo p̄bat q̄ omnia alia astra habent̄ lux

*negat̄ vni
in hoc pte*

29

men suum ex se & non a sole. tunc secundum accessum. & recessus solis ad ipsa vel ipsoz ad sole deberet apparere coznuta sicut luna ita qd talia astra sz pres eoꝝ vsas ad sole debet ee illuminata: & fm alias no. & si sic ytiq; apparet similibus figure. qlis apparet luna cu est an opponez vel post. s. figure arcualis. qd tamen nunq; visum est.

Oppositum arguit. pmo de luna qd heat lumē suuz a sole. p3 manifeste ex ei⁹ augmēto & de cremēto in lumine p ei⁹ accessuz & recessuz a sole. p3 hoc ē p eclipses lune. qz cū terra iterponit diametrālī soli & lune: luna deficit a lumine. hoc nō eēt nisi qz lumē nō pōt recipe a sole ppter impedimentū qd facit terra. ¶ De astris aut alyz arguit qd et heat lumē suū a sole. qz vī eē silis rō de ipis & de luna. ¶ Et confirmat hoc. nā ppter B videt sol eē posit⁹ in medio planetaz: vt tā planetē sferiores q̄ supiores possint ab ipso recipe lumē. ¶ In ista qōne p recitabo duas opiniones q̄s qdā hūerūt de sole luna & alyz astris. Scōo videbit de questo. quantum est de luna. Tertio videbit de questo quantum est de alyz astris.

Quantum ad p̄mū sciēdū est qd qdaz imaginant stel las nō esse pres dēptiores orbū. nec etiaz solē nec lunā. sz imaginant qd supremū celū ē oīo lucidū fm se & oēm ei⁹ partē. Ulteri⁹ imaginant qd in celo ifra illd sūt qdā foramina. qdā maiora. qdā minora. per q̄ videm⁹ aliq̄s pres illi⁹ supmi celi: ita lucidi. & illd qd p maius foramē videmus dicim⁹ eē soles. & qd per minora videm⁹ dicim⁹ esse alia astra. & scōz qd illa foramina mouent vna cū celo in quo sūt & oriunt⁹ & occidūt. fm hoc nūc in occidēte nūc in oriēte videm⁹ tales partes tal⁹ celi ita lucidi. ¶ Ista opinio nō valet. qz fm ipam nō hñ possit reddi rō augmēti & decremēti luminis lune. ¶ Scōo. p hoc etiā nō pōt saluari diuersitas colorū qd apparet i stellis & planetis. vñ Mars apparet coloris valde rubei. & ita silr stelle fixe q̄ sunt de nā martis. Saturnus aut appet coloris plūbei. & silr stelle fixe de nā ei⁹. & sic d alyz planetis & stellis: talis diuersitas i apparitiōe coloris nō pōt saluari p talia foramina. ¶ Alia opinio ē qd totū celum est immobile. tñ sunt qdaz spirit⁹ seu itelligētie. q̄ isto mō mouent in celo. & volūtarie assūt nūc vni parti deide alteri. & cū illa ps cui assūt vīte sua sit luminosa apparet sic vna stella. ¶ Sed illa opinio nō valet. nā videt irrōnabile qd sint tot itelligētie sic sūt stelle fixe. & moueāt ita ordiate sic mouent stelle fixe. Et ē qz nihil mouetur nisi sit corp⁹ vel moueāt cū corpore: qz qd d3 moueri saltē localr os qd heat partē in termino a quo & partē in termino ad quez. & si sic os qd sit corporeū. vel saltē magnitudo. vel hñs magnitudinē. & nō idiuisibile queadmodū sunt tales spūs seu itelligētie. Imaginandū est ergo qd astra sunt dēptiores pres soꝝ orbū existētes in suis orbib⁹ cōtigue ipis & diuise vel diuerse ab eis queadmodū locatū a suo loco.

Quantum ad scōm ponovnicā cōclusionē in q̄ cōiter q̄si oēs cōcordāt. luna recipit a sole lucem vel lumē quo ipa nos illuminat notabilr. hoc apparet ex eo qd sic arguebatur. qñ luna eclipsatur nō nos illuminat ppter hoc qd radū solares nō attingūt ad eam. ¶ Scōo. p3 hoc ex eo qd quādo luna est crescēs vel decrescēs nō illuminat nos nisi sz partē illā ad quā attingūt radū solares. Uex ē tamē qd aliq̄ imaginantur lunam scōm vnam medietatem habere lucem ex se. & secundum aliam non. & qd luna in orbe suo mouetur circa centrum propriū cōplendo in mensē vnam circuitiōnem motu distincto a motu quē habet ex suo orbe. & qd successiue vertit partē lucidā ad nos. & in oppōne illa tota pars lucida eēt versa ad nos. & alia retro ipsaz eēt versa a nobis. & post oppositiōnē itez icipit se abscondere aliq̄ pars lune lucida. & aliq̄ pars n̄ lucida vertere se versus nos. Isto mō isti voluerūt saluare cremētū & decremētū luminis lune absq; hoc qd luna reciperet lumē suū a sole. ¶ Breuiter

licet isti scōz istā imaginatiōnē hñ saluarēt cremētū & decremētū luminis lune. nō tñ p dictā imaginatiōnē possent saluare illa q̄ apparet in eclypsi lune. & iō tutius videt eē dicēdū lunā hñe lucē vel lumē suū a sole quo illuminat nos notabilr. ¶ Iuxta istā cōclōnē dubitat de mō p quez recipiat illud lumē a sole. De quo sunt opiniones. Nā dicit vna opinio qd superficies lune est pfecte lenis sine aliq̄ aspitare. sic qd ab ea hñ reflectit lumē solis ad nos. sicut a speculo hñ terfo & polito reflectūt spēs coloris. & per talē reflexiōnē luminis solis sup lunā ipsa luna videt lucere. Sed illud nō valz. qz licet a corpore leni & hñ polito reflectātū radū ad vīū. tñ hoc nō est ab oī parte illi⁹ corporis lenis. sicut p3 de speculo. nā cū facies mea est obiecta speculo. licet a qlibet parte speculi reflectat cuiusq; ptis faciei mee spēs seu radi⁹. tñ nō a qlibet parte speculi fit reflexio cuiuslibet radū ad oculū meū. sz aliquoz ad oculū meū. & alioꝝ ad alias partē. & h est iō. qz radi⁹ nō reflectit ad visū meū nisi ab illa parte speculi in q̄ radi⁹ a facie mea cadēs sup speculū & radi⁹ veniēs ad oculū. stituūt angulos eq̄les ad superficiem speculi qd dñr angulus icidētie & angulus reflexiōis. sed hoc nō est i qlibz parte speculi. & ppter hoc accidit qd moto speculo vī mota facie ad lat⁹ apparet partes faciei in alyz & in alyz ptib⁹ speculi. & iō si dicto mō lumē solis reflecteret a luna ad nos tāq; a speculo. licz tñ i tota superficie lune hñ apparet nobis aliq̄ modica claritas. tñ itensa claritas nō deberet apparere nobis nisi in qdā parua parte. s. in illa in q̄ angulus icidētie. & angulus reflexiōis ad oculos nros eēt eq̄les. ¶ Sz forte aliq; possent ipedire istā rōnē p hoc. nā si radū solis cadāt super parietē paries appebit totū illuminat⁹. & nō solū vbi radius icidēs & radi⁹ reflexus ad oculū cānt angulos eq̄les. s. angulos icidētie & reflexiōis. Sed illud nō valet. naz q̄tū ab hoc nō ē sile de pariete & corpore lunari. nā ppter aspitatē parietis pōt accedere qd a multis ptib⁹ parietis pñt reflecti radū ad oculū nrs. & ppter h tūc apparet nobis magna ps parietis illuminata bene lumine claro. Nihilomin⁹ si paries eēt pfecte lenis sicut speculū. vel sic corp⁹ lune. tunc ex icidētie radioꝝ solariū sup illū parietē. nō apparet nobis magna claritas p totū parietē. sed solū in parua parte. s. ibi vbi radi⁹ nō imaginat⁹ p̄tendi ab oculo sup parietē cū radio veniēte a sole sup eundē cōstitueret angulos eq̄les. s. angulū icidētie. & angulū reflexiōis. & hoc manifeste apparet in aq̄ gese te. vñ in ea vna sola parua ps representat nobis itense lucē solis vel alicui⁹ alteri⁹ astri. sz si illa eadē aqua moueāt aliqua liter vt nō sit ita lenis scōm ei⁹ superficie appebit nobis itense lux solis p maiore partē eiusdem aq̄. Et iō dicendū est aliter. vnde dico qd lumē solis icorporatur in luna. ita qd luna est corp⁹ perspicuū. & trasparēs. saltē circa superficies eius. & forte per totū. licet ppter magnitudinē corporis lunaris lumen solis nō possit totū corpus lunare penetrare. sic qd eq̄ itense appareat lumē in parte lune versa a sole sicut in parte lune versa ad solē. sic ergo lumē lune qd videm⁹ non est solū lumē solis reflexū sup corp⁹ lune sed lumē sol lune ibibitū & icorporatū. ¶ Etiā aliter possit dici. s. qd licet luna non sit actu lucida. nec de se possit mouere dyapbanū. tamen est in potentia p̄pina per suā naturalem dispositionem ad luciditatem. que quidē potentia reducitur ad actū luciditatis per casum luminis solis sup eam. recte sicut colores nō sunt in actu sufficienti ex se ad mouendū visum. sed fiūt in actu sufficienti per lumē cadēs super ipsos.

Quantum ad 3° articulū sciēdū ē qd de hoc sūt opinio nes. In hoc eni Aristoteles cum auerroy contrariant Auicenne Macrobio. & pluribus alyz. Aristoteles enim in libro de pprietatib⁹ elementoz vult dicere qd oēs stelle habēt lumen a sole sicut luna. & qd nō sūt de se lucide. quia apparet sibi qd cōsimili modo debeat eē de luna & alyz astris. sed Auicenna cum suis focys licet concedat lunā ha

bere lumen a sole. ponit tamen istam conclusionem. q̄ oia alia astra habēt lumē a se. Et ad hoc possent adduci aliquē rōnes. **Prima**. q̄ si alij planete ⁊ alia astra haberēt lumē suū a sole. tūc p̄ eoz recessū a sole. ⁊ accessus eoz ad solē deberēt p̄ illi modo suscipere clementiā ⁊ decemētū luminis sicut luna. q̄ tamē nō videmus. **Secūda**. q̄ si venus ⁊ mercuri⁹ q̄ ponunt sub sole nō hēnt lumē ex se s; ex sole. s; ex se eēt cozpora sine luce. tūc per iterpositionē veneris vel mercurij inter visū nostrū ⁊ solē deberēt eclipsare solē sicut faciunt luna. ⁊ tamē hoc nō est visum. **Tertio**. videt saltē q̄ planete supra solē ⁊ stelle fixe nō habeāt lumen a sole. ex eo q̄ inferiora non insuūt in superiora. ⁊ ex eo q̄ q̄to astra sunt superiora tanto vident eē nobiliora. ⁊ ideo si sol habet lumē ex se. tūc magis astra super solē viderētur habere lumen ex se nō a sole. **Quarto**. tūc p̄ similitudinē per iterpositionē terre iter saturnū vel iter Jovē vel iter Martē ⁊ solē deberet fieri eclipsis ⁊ defectus luminis saturni vel iouis vel martis sicut fit eclipsis lune p̄pter iterpositionē terre iter ipam ⁊ solē. ex quo dicti planete nō haberēt lumē ex se. sed a sole sicut luna. **Quinto**. si oia astra haberēt lumē a sole. tūc cuiuslibet astri lumē calefaceret ⁊ exiccaret sic lumen solis. post q̄ cuiuslibet astri lumen nō est aliud a lumine solis. **Sexto**. lumē martis est sile luminis ignis. ⁊ lumē saturni ē sile albedini tēdenti ad plūbeitatez. ita q̄ lumina planetaz sunt diversē apparitōis. ⁊ tamē oia deberēt esse cōsiliis apparitōis si oēs planete ⁊ oia astra haberēt lumē suum a sole. **Septimo**. inter ista dubitatio. vtrū oia astra p̄ter lunā ⁊ solē habeāt lumen suū a sole est quasi vnum p̄blema neutrū. sic q̄ rōnes q̄ fiūt pro vna parte possūt solui facili. sicut rōnes adducte p̄ alia. **Et** id ob amorē Aristotelis p̄ncipis philosophoz solū rōnes sex iā factas pro opinioe Auicēne cōtra Aristotelem. tenēdo cum Aristotele. q̄ oēs stelle p̄ter lunam ⁊ solem. siue sint planete. siue stelle fixe hēt lumina sua a sole.

Tūc rēndetur ad rōnes factas p̄tra hoc. **Ad primam**. sequeretur q̄ p̄ illi rōne per accessus ⁊ recessus a sole deberēt appere arcua figure sicut luna. ⁊ maxie h̄ videret de venere ⁊ mercurio. qui sunt sub sole. negat h̄. ⁊ rō est q̄ venus ⁊ mercurius sunt tāte trāsparetie ⁊ tante p̄spicuitatis q̄ lumen solis icorporat eis ⁊ ibibit scōz oēs eoz partes. q̄liter nō est de luna. q̄ illa nō est corpus ita p̄spicū ⁊ ita trāsparens. Et p̄ hoc idē soluit etiā rō scōz. **Ad tertiā** dico q̄ licet spera solis sit minus nobilis q̄tū est ex situ ⁊ motu eius imo etiā itelligentia appropriata soli nō est ita nobilis sicut itelligentia saturni. tamen ipse sol habet nobilitatē a motoze diurno appropriato toti celo recte. sicut cor hominis ratiōe anime totius cozporis habet influentiā tam i partes superiores q̄ inferiores. nō obstante q̄ cerebz habet nobiliozem situm corde. ita recte in proposito dicatur de sole in ordine ad alia astra. **Ad quartū**. tunc p̄ similitudinē ratione alie stelle deberent eclipsari per iterpositionē terre iter solē ⁊ ipas. dico q̄ nō. ⁊ hoc est ideo. q̄ vmbra terre nō p̄tendit vsq; ad orbē alioz astroz. saltē que sunt sup solē. **Sed** diceret ad minus mercurius pōt eclipsari per iterpositionē terre iter ipam ⁊ solem si nō haberet lumē ex se sed a sole. quia per cāpanū in sua theozica vmbra quā facit terra ex eius obiectione ad solē p̄tendit vsq; ad sperā mercurij. Respondet negando consequentiā. propter hoc q̄ licet vmbra terre bene p̄tendatur vsq; ad speram mercurij. tamen mercurius nunq̄ tantum recedit a sole q̄ inter ipsum ⁊ solem sit interposita terra diametraliter. **Ad quintā** negatur cōsequentiā. q̄ q̄ lumē vnus astri causat calozem. ⁊ lumen alterius frigiditatē in istis inferioribus hoc est propter diuersas naturas ipsoz astroz quib⁹ illud lumen incorporetur ⁊ imbibitur. secundum quas illud lumen aliam ⁊ aliam operatur actionem in istis inferioribus. p̄portionaliter respondeatur ad sextam.

Tūc ad rōnes p̄ncipales. **Ad primā** bñ dicit q̄ luna ⁊ q̄libet aliud astr⁹ h̄ lumē debile ⁊ remissū ex se. sed q̄ h̄ lumē notabile q̄ nos notabilr illuminat hoc ē a sole. **Ad scōz**. illa soluta est in soluēdo rōes adductas pro opinioe Auicēne. Et sic est finis q̄stionis.

Eozum autē que sursum vnumq̄q; in spera fertur vt ipsa q̄dem non igniantur. aerē autem sub circularis cozporis spera existētē necesse ē lata illa icalescere. ⁊ c. **Textu** cōmenti quadragēsimi secūdi.

Questio XXXIII.

Tertium p̄posito erat. vtrū oia astra sint ḡnatiua caliditatis p̄ lumē in istis inferioribus. Arguit q̄ nō. ⁊ p̄mo. q̄ tūc nulla eēt astra frige factiua. q̄ est p̄tra astrologos q̄ dicūt aliqua astra eē actiua caliditatis. aliq̄ frigiditatis. aliq̄ humiditatis aliq̄ siccitatis. p̄bat h̄. q̄ astra nō agūt in ista inferiora nisi p̄ sua lumina. ⁊ p̄ suos mot⁹. ideo si sunt aliqua q̄ agūt frigiditatē i ista inferiora. sicut sūt. p̄ astrologos. vel q̄ illa agūt frigiditatē in ista inferiora p̄ sua lumina. ⁊ habeat p̄positū. vel p̄ suos mot⁹. ⁊ hoc nō. q̄ mot⁹ est calefacere sicut dicit primo methozoz. **Secūdo**. si q̄ esset vera sequeret q̄ magis calefaceret montes altos q̄ vales. ⁊ magis mediā regionē aeris q̄ inferiorē. hec oia sunt falsa. sicut p̄ libro methozoz. h̄a tenet ex eo q̄ lumina eoz rū prius attingunt ad loca alta. q̄ ad loca bassa. ⁊ etiā fortius. ex eo q̄ agēs fortius agit in propinquū q̄ in remotū. **Tertio** caliditas cā a motu sicut sepe dictū ⁊ allegatū est p̄us. ergo nō a lumine. h̄a t̄. ex eo q̄ p̄siles effectus debēt eē a p̄silib⁹ causis. **4°** sequeret q̄ q̄stio eēt vera q̄ h̄iū calozis generaret a h̄io luminis. sed hoc est falsū. q̄ lumē nō habet cōtrariū. h̄a tenet. q̄ cōtrarioz p̄trarie sunt cause. scōz de generatiōe. **Quinto**. lumē in medio nō habet nisi esse itentionale ⁊ spirituale. tale autē nō videt agere calozem realē. **Sexto**. sequeret q̄ lumē esset qualitas p̄ naturalr q̄ caliditas. ⁊ sic caliditas nō esset vna de qualitibus p̄mis. q̄ est falsū. **Septimo**. sequitur q̄ sol calefaceret speras celestes inferiores. q̄ est falsum. q̄ nō sunt calefactibiles. cōsequentiā tenet ex hoc q̄ agens prius agit in p̄pinquū q̄ in remotum.

Oppositum patet de sole per experientiam. De luna autēz probatur. auctoritate Aristotelis in quarto de partibus animalū. dicit enī q̄ noctes in plenilunio sunt calidiores p̄pter plenilunium. Et sicut est de luna sic etiā videtur esse de alijs astris. quia non videtur q̄ lumen lune debeat magis calefacere q̄ lumen alioz astroz. cum secundū astrologos luna secundū eius naturam propriā sit frigida ⁊ humida. **In** ista questione erūt duo articuli. Nam primo ponam conclusiones. quibus positus patet responsio ad q̄sitū. **Secūdo** videbitur de modo per quem lumen causat calozem.

Quantum ad primū sit p̄ma conclusio. q̄ sol per suū lumen cāt calozē. istud patet ad sensum. nam existēs in radys solaribus statim calefit. patet hoc idē scōz. q̄ si p̄ speculū cōcauū vel per aliqua p̄similia istrumēta fiat multa cōgregatio radiozū solis non solūz cātur calefactio. imo cōbustio. ⁊ quia sol non est formaliter calidus. s; virtualiter. videtur q̄ hoc fiat per lumē solis. ⁊ nō per calozem solis ei inexistētē. Unde si aliqs poneret digitū suū super solē nō sentiret calozē. si tamē poneret super ignēz vtrūq; calozē p̄ciperet. ⁊ ideo sol nō est formaliter calidus sicut ignis. ⁊ idē q̄ calefaciat videt esse per lumē q̄ est calozis generatiūz. **Secūda** conclusio. omnia alia astra per sua lumina calefaciunt. p̄batur. nam alioz astroz lumen nō est nisi lumen solis sicut p̄. ex p̄cedenti q̄stioe in qua dictum est

omnia astra habere lumen ex sole. & cū oē lumen solis sit calefactiū per precedentem conclusionem. sequitur etiam qd lūmē aliorū astroz sit calefactiū: cum lūmē alioz astroz nō sit aliud q̄ lūmē solis. ¶ 2°. nā congregādo radios plane taz p speculū sup certā māz pnt gnāri aialia p putrefactio nē. qd nō sit sine calefactōe. sic p 4°. merbeoz. & hoc vī eē signū lūmē taliū astroz eē calefactiū. ¶ 3°. dco. hoc non obstatē aliqua astra sunt cā tūa frigiditatis in istis inferiori- b^o. p 3°. p astrologos dicētes B. ¶ Scdo. nā sola remorio & ca- rentia calozis nō sufficeret ad frigiditatē ita itensā & ita mo- mentaneā causandā. sic tñ apparet sepe euenire. & id tal' fri- giditas ita itensā q̄ aliqñ satis cito post magnū calozem eue- nit videt cāri ab aliquibus astris. ¶ 3°. mūdus iste inferior re- git a celo in oibus suis dispōnib^o. sic p 3°. pmo merbeoz. et scdo de gnatione. nā dispōnes nāles aliquoz eloz. s. terre & aq̄ sunt frigiditas. id oz aliq̄ celestia cozpora sic aliq̄ astra eē vtuāl' frīgida. ¶ 4°. dco. oz stellas h're vtutes alias a suis luminib^o. p 3°. nā aliq̄ stelle frige factiūt per pcedentē dclonē. sed nō per eaz lūmē. ex quo p lūmē calefactiūt. p scdaz dco- nem. & qd nō per idē pnt calefacere & frige facere. opz qd pter lūmē habeat alias vtutes mediāribus qb^o frige factiūt.

Quantum ad 2^m. sciēdū est qd de hoc sūt ptes opinio nes. Quidā. n. dicūt qd lūmē astroz trās- iens p sperā ignis icorporat sibi caliditate p quā ptingēs ad inferiora calefac ea. recte sic lūmē trāsies p vitz coloratū co- lorē vitri videt sibi icorporare. ¶ 3°. illud nō valet. qz ex quo lūmē nō est cozp^o vī pbat ab Aristo. 2°. de aia. nihil vī sibi icorporare. ¶ Scdo. qz multiplicatio luminis vī eē su- bito. calozis aut nō. id videt qd dicto mō lūmē cozpoz cele- stiū nō calefacit ista inferiora. s. p icorporationē talē. nā tūc sic lūmē subito venit ad nos. ita caloz ei icorporatus subito veniret ad nos. qd est ctra nāz calozis. cū cōditio ei^o sit mul- tiplicari successiue. ¶ 3°. nā si tali lumini eēt caloz notabilis icorporat^o stati notabilr sentiret. & sic ad causandū in nobis maiorē calozē nō regreret lōgiōz moza luminis sup nos. qd est falsū. si aut talis caloz icorporat^o nō eēt notabilis stati a frigiditate p̄nētis corūperet. ¶ 4°. nam qua rōne lūmē astroz icorporaret sibi caliditate in spera ignis. pari rōne i- icorporaret sibi frigiditate trāsēdō p mediā regione aeris q̄ semp est frīgida. & sic h'ret i se caliditate & frigiditatez. & p- cōns idē lūmē eēt calefactiū & frige factiū eiusdē cozpozis. ¶ 5°. nā ista opinio imaginat ac si lūmē astroz i spera ignis accipiēs in se calozē descēderet ad nos per morū locale. mō hoc eē falsū. cū nunq̄ lūmē qd recipit i spera ignis veniat ad nos cū accēs nō trāseat de subo i subz. ¶ 2°. opinio dicit qd radz diuersi luminis emissi ad terrā itersecātes se i aere di- strahūt ptes aeris & distrabēdo rarefactiūt & calefactiūt. quō- ēt dicūt motū calefacere. & sic dicūt gnāri calozem p lūmē. ¶ 3°. illd vī eē falsū. nā exīte maximo lumine sol' & maxi- ma caliditate ex ipō pueniēte sic p̄tigit i estate bñ est maxi- ma aeris serenitas & trāglitas. qd nō eēt si ptes aeris sic per lūmē distraberēt. 2°. nā radz cū nō sint cozpa. s. q̄litas qdā nō didūt aerē. alr. n. opozteret qd aer eēt tor' vbiqz diuisus qd ē ipōtē. ¶ Alia ē opinio quā reputo eē verā. qd sic nālis p̄p- tas grauitatis ē mouere deorsū subz in q̄ est si nō sit deorsūz & nō sit resistētia excedēs vtutē grauitatis: ita nālis p̄p- tas luminis ē calefacere subz si sit calefactibile & resistētia non sit formalior q̄ actiuitas lumis. Nā sic lūmē ē nobilissima q̄litas & multū cōmēdata ab antiqs phis. ita bñ rōnabile est qd ips sit eductiū & pductiū nobilioris. q̄litaris actiue. sic caliditatis. cui^o ē dispōere ad formā nobiliorē. s. ignis. qd oibus alyis est nobili^o. cui^o nobilitas p 3°. ex hoc qd caldei adorabāt & colebāt ignea tanq̄ deos. Et sic nō oz q̄rere pp- qd grauitas mouet deorsū nisi. qz hec est nālis ei^o p̄p- tias. sic nō oz q̄rere p̄p- ter qd lūmē calefac nisi qz nālis p̄p- tias luminis est calefacere. ¶ Uex est tñ qd lūmē nō ē q̄litarūqz

calefactiū: sed mediāte reflexione. ¶ ad rōnes. Ad p̄mā dico qd bñ multe stelle frige fa- ciunt: s. bñ nō est p eaz lūmē: s. p alias vtutes suas q̄s influūt in ista inferiora. ¶ Ad 2^{am}. dico qd lūmē nō magis calefac mōtes q̄ valles. qz i vallib^o p reflexionē luminis sit maior congregatio radioz q̄ p mōtes. sic p specula p̄caua ma- gis q̄ gibbosa. & si mōtes sint valde alti. tē attigūt ad mediā regione aeris q̄ est nāl' frīgida. & id lūmē solis hz ibi parū posse. & ergo ibi lūmē nō iducit calozē pp nimā resistētia. ibi exīte ad calozis pductionē. ¶ Ad 3^{am}. dico qd hz cōsiles cāe pducāt nāl' effect^o siles. tñ cū b stat qd sepe effect^o si- miles pducunt a cāis dissilib^o. qd p 3°. nā mures aliqñ gnānt p putrefactioez. aliqñ p p̄lificationez. & id nō seqt si caliditas gñat a motu. qd ergo non gñet a lumine. sic nec seqt. mures gñant p putrefactioez. gñō gnānt per p̄lificationez. ¶ Ad 4^{am}. dico qd nō oz d'ioz eē d'ias cās formatr. sed sufficit qd vtuāl'. ¶ Ad gntā. dico qd eē itentōale est eē vepz & eē reale. scie enī vtutes in aia sunt res viores et nobiliores q̄ calidi- tas & frigiditas. & id si lūmē hz eē itētōale in aere. nō p̄p- ter hoc sequit. gn hēat eē reale. & gn possit facere effectū reale. ¶ Ad sextā. dco qd multe q̄litates celestes & ifluxē istis inferioribus a cozpozib^o celestib^o sūt ptes nāl' q̄s sit calidi- tas frigiditas hūiditas & siccitas. vepz ē tñ qd ille q̄tuor q̄l- itates caliditas & alie tres dñr p̄me iter q̄litates tāgibiles & elares. ¶ Ad septimā. dico qd lūmē astroz nō calefacit spe- ras celestes. qz tales nō sunt calefactibiles: nec disposite ad recipiendū calozē: sicut etiā dicebat p̄us in illa qōne. vīruz orbis solis calefaciat ista inferiora per suum lūmē plusq̄ oz- bes aliozum planetarum.

Lune autē semp patēs ē qd vocatur facies & c. Textū cōmēti quadragesimi nomi.

Questio. XXXIII. **Quantum** p̄posito erat. Utz macu- la illa q̄ appet i luna causet ex diuersitate partiū lune vī ab aliq̄ extrise- co. Et ar. p qd nō ex diuersitate partiū lune. ex- co qz ipa luna ē cozp^o simplex. cozpis at sim- plicis ptes sūt siles eiusdē rōnis. sicut p 3° de aq̄. & silt de aere. & sic de alyz cozpib^o simplicib^o. ¶ 2° solis & aliaz stellaz ptes sūt siles & vniformes i raritate & dēpsu- tate. q̄ silt ptes ipsi^o lune. & p cōns non ex diuersitate partiū lu- ne videt puenire appitio macule i luna. ¶ 3°. nā si sic. h' eēt qz aliq̄ ptes lune eēt magis rare & aliq̄ min^o. s. pbat qd nō. nā tūc i eclipsi solis radi^o luminis a sole transiret ad nos p ptes lune magis raras. qd tñ apparet falsū. ¶ Deide pbat qd talis macule fantasia pueniat ab aliq̄ extriseo. nā eqz cozp^o ipi^o lune ē cozp^o tersū & bñ pollitū & specularē: videt qd terra oba lune causet snā silitudinē & imaginē in ipa lu- na tanq̄ in speculo. & per cōns nobis ispicientib^o lunā & vidē- tibus terrā i luna reflexe appareat nobis tal' macula. ¶ In ista qōne p̄mo videndū est de q̄s̄to. ponēdo opinioēs de h. & iprobatōes eaz. Scdo ponā d hoc opionē quā reputo eē verā. ¶ Tertio videbit de figura talis macule.

De primo erat vna opinio qd cā macule apparētis i luna est vapor eleuat^o ab ipsa luna iterpo- situs iter nos & lunā. per quē nobis obūbrat aliq̄ pars lune. ¶ Et dic' cōmētatoz qd aliq̄ dixerūt ipam lunā attrahere ad se talē vaporē ad sui nutritionē. ¶ Aliq̄ dixerūt qd lūa hz magnā p̄prietatē sup aq̄s & humiditatez: id sūenāe ē attra- here sub se talē vaporē. & isti h'rent cōcedere dictā maculas i luna apparētē nō ex diuersitate partiū lune: s. ab extriseo p- uenire. ¶ S' ista opinio nō valet. p qz exalationes & vapores nō vniformiter attrahunt oī tpe & in oī sili figura. s. valde dif- forme. & tñ illa macula appet semp vniformis & eiusdē fi- gure. & p cōns nō causat ex tali exalatoē & vaporē iterposito iter nos & lunā. ¶ Scdo. si semp eēt talis vapor sub luna tñ

propter diuersitatē aspectū nō appareret i eadē parte lune qz scdm q luna eēt ppingoz vel remotior a nobis talis macula deberet appere in alia z i alia pte lune. Nec valet p̄cipue illud q dixerūt p̄mi. q luna attrahit ad se vaporē ad sui nutrionē postq̄ corpa celestia nō sūt nutribilia. cū nec sint ḡnabilia nec corruptibilia. nec alterabilia. Cz^o opio erat q illa macula non est aliud q̄ imago rep̄ntatiua aliquoz corpoz hic iferi^o. sic terre. v̄l motiū. vel aliquoz h̄s. q̄ qdē corpa vident i luna ad modū ad quē possum^o videre corpa in speculo reflexe. Et h̄ iō. qz sic dixit illa opinio luna est corp^o pollitū r̄sū z specularē. sed illō nō valet nā oporteret q ad motū lune tal^o imago apperet i alia z in alia pte lune recte sic speclo moto imagines appent i alia z in alia pte ei^o. sed n̄s ē falsū. Sc̄do si luna h̄ret sic virtutē reflectēdi imagines corpoz. tūc imago totalis terre deberet nobis appere sicut in ipsa luna. sed hoc est falsum. qz nō est talis figure sicut est illa macula.

De secundo est tertia opinio. s. c̄m̄etatoris quā re-puto eē verā. q talis macula puenit ex diuersitate p̄tiū lune s̄m raritatē z dēpsitatē maiorē z minorē. nā p̄tes i q̄b^o apparet macula sūt rariores. z iō minus b̄n possūt lucere. p̄tes autē iūz illas sūt dēpsiores. z iō magis p̄nt lucere. p̄z h̄ i s̄ti de alabaastro. vnde illa ps q̄ est b̄n dēpsa vel nō trāspārēs ē valde alba. z illa q̄ ē trāspārēs ad modū vitri ē obscura z tēdēs ad nigredinē. Et si q̄ratū q̄re luna ē talr̄ difformis i suis p̄tib^o dicat q hoc ē de ei^o nā

Quantum Ad 3°. s. de figura talis macule. dic̄ albert^o q̄ ibi ē q̄si figura leonis cuius caput ē v̄sus oriētē z sup dorū ei^o ē quasi arbor transuersaliter sita z similt̄ imago hominis lateraliter apodiari. cuius pedes sūt versūs posteriora leonis. z dic̄ q talis figura melius p̄t videri aliquantulū post plenilunū. z circa ortū solis. qz tūc aer est purus z serenus.

Ad rationes. Ad p̄mā dico q corpa lune bene est simplex subalr. cuius h̄ tū stat q p̄t h̄re aliq̄ diuersitatē i suis p̄tib^o q̄tū ad raritatē z dēpsitatē i suis p̄tib^o. Ad sc̄daz dico q n̄ ē silē d̄ sole z alys stell̄ eyrna p̄te. z luna ex altera. nec ōz assignare cāz difformitatis nisi qz de nā istoz corpoz sit. Ad tertiā. dico q licet vna ps lune sit aliquantulū rarioz alia. tamē nō ē ita rara q lumē solis possit trāsire totā pfunditatē lune. Ad vlti mā p̄z ex i probatione fecūde opinionis.

Manifestum igitur q necesse in medio esse terram z c. Textu c̄m̄eti centesimi p̄mi.

Questio XXV.

Rost̄ q̄ circa illū scdm de celo tractata sūt q̄ xernūt torū. celū. z deide que xernūt p̄tes ei^o maiores. sic sūt orbes. z deide q̄ xernūt p̄tes ei^o minores. sic sūt astra. Nūc tractādū de his q̄ xernūt cētrū ei^o sicut ē terra. iuxta qd̄ q̄ro q̄tuo^o. p̄. vtrū terra sit i medio mūdi sicut p̄ct^o respectu celi nālr̄ situata. Sc̄do vtz ipa terra i medio celi seu mūdi i sp̄ ḡscat v̄l sp̄ moueat. 3° vtrū ipsa terra sit sp̄ica. 4° vtrū totalis terra sit hitabilis. vbi videbitur vtruz sub eq noctiali sit hitatio. z silr. vtrū iter tropicū capricorni z circulum antarcticū sit habitatio.

Quantum ad p̄mū. s. vtz terra sit i medio mūdi sic p̄ctus respectu celi nālr̄ situata. p̄bat q nō. nā si terra eēt i medo mūdi. tūc videret q terra eēt nobiliss^o elm. mō h̄ ē falsū. qz n̄ ē nisi sic fex alioz eloz. p̄batio n̄e. nā nos videm^o sic eē i corpe hūano q nobiliss^o ma ei^o ps ē situata i medio. sicut cor. silr h̄ videm^o i reḡ. nā nobiliss^o regni. sicut rex hitat z ponit se i medio regni. et ita v̄l q si terra eēt i medio mūdi situata q ceteris corpo

ribus mūdi eēt nobilioz. Deinde p̄bat q nō se h̄at sic p̄ctus respectu celi. nā luna nō se h̄z sic p̄ct^o respectu celi q ps ad exp̄tiā. z tamē luna est minor terra. ḡ multo minus terra se h̄z sicut p̄ct^o respectu firmamēti. n̄a z. assūptū p̄bat. qz nisi terra eēt maior z luna minor. nūq̄ ex iter positōe terre dyametrāl̄ iter solē z lunaz posset tota luna eclipsari. ex eo q vmbra quā facit terra continue vadit diminuēdo versūs circūferentiā celi. z iō si vmbra versūs illaz p̄tē p̄t totalē lunā eclipsare. signū ē q dyameter lune est mltio mior q̄ sit dyameter illi^o vmbre tornatilt̄ z piramidalt̄ extēse. s. z tal^o vmbre dyameter ē dyameter ipsi^o terre.

Deide p̄bat q terra n̄ sit i medio mūdi nālr̄ situata. nā dixerūt antig^o q pp motū velocē celi ipsa terra eēt pulsa ad mediū. z sic tūc nō ē illic nālr̄. s. violēt̄. Sc̄do q̄z pars terre ē situata violēt̄. ḡ n̄ totalis terra ē situata nālr̄. n̄a z. an̄s p̄bat. nā nō cuiuslibet p̄tis terre mediū grauitatis est mediū mūdi. ḡ nō q̄libet ps terre ē nālr̄ situata. n̄a z ex eo q ad sitū nālr̄ corpoz grauiū regrit q cētrū grauitatis eoz sit mediū mūdi. an̄s notū est de se.

Oppositum Vult Ari. illa. In ista qōne p̄mo videbit vtrū terra sit i medio mūdi. Sc̄do vtz terra sit sicut p̄ctus respectu celi. Tertio vtrū tota terra sit situata nālr̄.

De primo Pono p̄mo duas distinctiōes. quaz prima ē ista. corpoz grauiū duplicia d̄nr esse media vel cētra. s. cētz magnitudinis. z cētz grauitatis. i corpozib^o. n. grauib^o difformiter nō ē idē cētrū magnitudinis z grauitatis. sed i corpozibus grauib^o vniuniformiter p̄t b̄n eē idē cētz magnitudinis z grauitat̄. Sc̄da distinctio. aliqd eē in medio mūdi itelligit̄ dupl̄. Uno mō qz cētz sue magnitudinis est i medio mūdi. Alio mō. qz cētz sue grauitatis ē i medio mūdi. Tūc suppono q terra nō est vniiformiter grauis. qd̄ p̄z ex eo. qz vna ps terre ē disc̄opta ags pp hitatōes aialii z plantaz. z ps opposita est coopta ags. mō aer q̄ ē nālr̄ calidus z sol calefaciūt p̄tē terre disc̄optā ags. z sic eā aliq̄ mō subtiliāt z rarefaciūt z alleniāt. z ps terre coopra ags remanet magis cōpacta. z magis grauis. Ex hoc stat̄ seq̄ q. ipsi^o terre aliō ē mediū ipsius grauitatis. z aliud ē mediū magnitudinis. Tūc sit p̄ma c̄clusio q terra nō est in medio mūdi q̄tū ad cētz sue magnitudinis. p̄batur. nā si sic. tūc tota terra eēt coopta aquis. mō hoc est falsum. n̄a p̄bat. nā postq̄ terra eēt in medio mundi s̄m centrum sue magnitudinis. tūc ipsa terra vndiq̄ secūdū suas partes exteriores eēt equaliter distans a celo postq̄ ponit̄ esse spherice figure. z sic nō esset ratio quare aque plus fluerent ad vnā partem q̄ ad aliaz cum non magis inuenirent locum decliuiōē in vna parte q̄ in alia. Sc̄da conclusio. q terra est in medio mundi quo ad cētrū sue grauitatis. p̄batur. nam omnes p̄tes terre tendunt ad mediū per suam grauitatē. sicut dicit Aristoteles in littera. z verum est. modo pars que esset grauior depelleret aliam tam diu q̄ mediū grauitatis totalis terre esset i medio mundi. z tūc starēt due partes eque graues. licet vna maior z alia minor quātum ad magnitudinem contra se inuicem. sicut duo pondera in equilibra.

Ex quo sequitur q terra est p̄p̄nquior celo in parte disc̄cooperta aquis q̄ in parte cooperta aquis. z ita ad partē coopertam aquis est maior decliuitas. z sic ad illam partē fluūt aque. tan q̄ ad locum decliuiōē. z tāq̄ ad locum eis naturales. Sed videres videt q cētz grauitatis terre nō sit mediū mūdi. sed magis cētrū grauitatis aggregati ex terra z aqua. nāz ex quo terra est coopra. ags ex vna parte videtur q illa aqua vna cum illa parte terre ex aqua contra ponderet contra aliaz z debeat depellere aliā sic qz tādē cētrū toti^o aggregati ex aq̄ z terra sit mediū toti^o mūdi. R̄ndet̄ negādo qd̄ cētz grauitatis toti^o aggregati ex

terra & aqua sit mediū mūdi. nā si ad imaginationē totalis aqua amoueret. mediū grauitatis terre eēt mediū mūdi iuxta scōdas cōclusionem. & qz terra essentialiter est grauior q̄ aqua. q̄ patet de vna parua terra que descendit in vna magna aqua. ideo q̄tūcūq̄ de aqua positū sit ad vnā pte terre & nō ad aliā. nō ppter hoc vna ps terre recipit adiuto riū in ponderādo & ipellēdo aliā plus q̄ an. ex eo q̄ aqua est minus grauis essentialiter q̄ sit terra. Ex hoc pz ad argumentū. dico enī q̄ ps terre coopra ags nō ponderat plus q̄ aliā q̄ si nō eēt cooperta aquis.

Quantum ad scōdas articulū pmitto istā distinctionē. terrā eē sicut pūctū respectu celi itelligitur triplr: vno mō sicut pūctus. i. sic aliqd indiuisibile. alio mō eē sic pūctū respectu celi. i. nō facit diuersitate i pceptōe stellaz fixaz & aliaz partiu celi oculo exīte sup terram & ipso exīte in cētro terre supposito q̄ vna ei' medietas eēt amota tertio mō terrā eē sicut pūctū respectu celi itelligitur sic q̄ si terra eēt posita i celo stellato nō videret. s̄ eēt insensibilis nō obstante q̄ eēt scā lucida sic vna alia stella. Tūc sit p̄ma cōclō. terra nō se h̄z sicut pūctū respectu celi. & hoc p̄mo mō. p̄z statim ex eo qz tūc terra esset indiuisibilis. qd ē falsū. Cōcludō cōclō. terra bñ se h̄z sicut pūctus respectu celi. & hoc secūdo mō. p̄batur. qz nō faceret diuersitate i perceptione stellarū fixarū oculo existente in cētro terre. posito q̄ vna medietas terre esset amota. & oculo exīstete i superficie terre vna qz vtrobiqz videret medietatem celi & nō plus saltē sensibilibiter hic q̄ ibi. Tertia cōclusio. terra bñ ē sicut pūctus respectu celi stellati seu firmamēti. & hoc tertio mō. p̄z hoc. nā plures sūt stelle i firmamēto q̄ vixā nobis vidētur q̄ru3 q̄lz ē multo maior q̄ sit terra. sic pz p̄ alfraganū i libro. 30. dīaz. Ideo si terra eēt in firmamēto posita nullo mō videret nō obstatē q̄ eēt facta lucida sicut vna alia stella. Cōcludō. lz terra respectu firmamēti h̄bet se pūctū. & hoc tertio mō. nō tñ sic se h̄bet si eēt posita i orbe lune. & eēt facta lucida sic luna. p̄z hoc ex eo q̄ luna q̄ ē minor terra sic arguebat p̄. n̄ apperet sic pūctū. & B respectu sui celi. iō min' ipa terra. cū sit maior luna.

Quantum ad 3° sit p̄ cōclō. q̄ totalis terra est nālī situata. p̄bat. qz totalis terra est grauis nālī sicut suppono. & v̄z est. & centrū grauitatis ei' ē mediū mūdi sicut dicitū ē i p̄ articulo. q̄ ipsa ē nālīter situata. nā t̄z ex eo q̄ tūc graua nālīter sūt situata cū cētra suaz grauitatū sūt mediū mūdi. Cōcludō. fm vnā diuisionem partiu ipsi' terre nulla ei' ps ē nālīter situata. p̄z hoc. nā si diuideret p̄ superficie planā trāseūtē p̄ centrū sue grauitatis nec vna ps eēt nālīter situata. nec alia. ex eo q̄ nec vni' medietatis centrū grauitatis ē cētrū mūdi nec alteri'. Cōcludō. fm aliā diuisionē priuz terre qlibet ps ei' ē nālīter situata. p̄z hoc si terra diuideret p̄ orbes. t̄c enī qlibet illorū orbiū terrestriū esset nālīter situat' ex quo medium sue grauitatis est mediū mundi.

Ad rōnes. Ad p̄maz dico q̄ terra nō ponit i medio mūdi pp hoc q̄ ipsa sit nobilior alyz elemētis. sed iō qz ē grauior alyz elemētis. & ē sicut sex alioz elemētōz. & iō ē posita bassissime recte sicut videm' i vino & ceruissia. q̄ feces i eis cadūt ad fundū. sed q̄ cor positū ē i medio corpis hoc ē ad istū finē q̄ meli' possit influere spm & calozē singulis mēbris. meli'. n. hoc fac cū ē in medio q̄z cū eēt i circūferētia. & qz celū fatis potēs est ad influēdū. nō obstatē q̄ sit i circūferētia terra ē i medio tāq̄ min' nobil' & alia ela i circūferētia tāq̄ magis nobilia. Ad scōdas illa bñ p̄bat q̄ nō se h̄z sic pūctū p̄ mō. nec ē sic pūctū. & hoc respectu orbis lunaris. cū quo bñ stat qz se h̄z sic pūctū. & Cōcludō. Ad 3° dico q̄ illi antiq̄ erāt illi' opionis. & ari. ip̄bat eaz sufficēter in lra. Ad cōfirmationē ei' p̄z ex vltio articulo. & sic est finis questionis.

Quod quidē igit neqz mouet neqz extra medium ponit terra manifestū. & c. Textu p̄menti cētēsimi primi. Questio XXXVI.

Secundum p̄positoꝝ erat. v̄z terra i medio celi seu i medio mūdi sp̄ gescat. vel sp̄ moueat. v̄z q̄ nō sp̄ gescat. p̄. qz illō qd h̄z i se p̄n' & potētia mouēdi n̄ sp̄ gescit. terra ē h̄z. ḡ. & c. maior ē nō. nā alr illō p̄n' & illa pō eēt i eo frustra. m̄i noz p̄batur. nā terra ē cozp' nālē. iō h̄z in se nāz. & p̄ n̄s p̄n' & pōz mouēdi. qd p̄z p̄ diffōnē nāe positaz scōdo p̄hy. q̄ dī. nā ē p̄n' mouēdi. & c. Cōcludō. terra ē alterabil' & de scō alterat'. q̄ n̄ sp̄ quiescit. nā t̄z ex eo q̄ alteratio est sp̄s mot' an̄s ps. qz d̄ scō ē applicatū sibi d̄m̄ ex vna pte. s̄. aq̄ q̄ ē hūida. terra at sicca. & ex alia pte aer q̄ ē calid' & hūidus. terra at frigida & sicca. & t̄z qz ipsa cōtinue alterat' a calore & lumie & alyz influētys cozpoz celestiu. Cōcludō. qz cōtinue terra ex illa pte sup quā directe ē sol lenificat'. ḡ cū cētrū grauitatis terre debeat eē mediū mūdi. seq̄ q̄ alia ps istā lenificatā pellit surū tā diu q̄ cētrū grauitatis totū sit mediū mūdi. & iō qz cōtinue sic aliq̄ ps terre lenificat'. v̄z q̄ cōtinue sic terra moueat'. Cōcludō. terra cōtinue mouet circularit'. q̄ n̄ sp̄ gescit. nā t̄z. an̄s p̄bat. qz celum gescit. & stelle celi cessant nobis oziū & occidūt. ḡ terra cōtinue mouet circularit'. nā scita ē eē bona. qz si celū gescit. ortus & occasus stellaz nō pōt saluari nisi p̄ motū. & an̄s est dubiū. qz p̄ nulas experiētias nec apparētias possum' scire celū moueri. ḡ dubiū est. v̄z celū moueatur. cū ḡ nā sit scita eē bona. & an̄s dubiū. n̄s nō est simplr negādū. s̄. terrā moueri circularit'. Et p̄nt adduci aliq̄ persuasiones ad hoc q̄ terra moueat' & celū gescat. qz p̄ma sit ista. celū nō indiget ad aliqd sibi acgrēdū terra. & terra indiget celo ad aliqd acgrēdū. s̄. influētia. ḡ rōnabili' videt' q̄ terra moueat' & celū gescat. qz eē. Cōfirmat'. mot' est ppter indigētia. mō illō. qd pluri indiget plus d̄z moueri. terra aut plibus indiget q̄ celū. ḡ. Cōcludō. qz est nobilior conditio q̄ mot'. qz est finis motus. ḡ ges debet attribui cozpozib' nobilib' sicut est celum & motus min' nobilibus. de quozum numero est terra. Quarto melius est saluare apparētia per pauciora q̄ per plura. patet. nam primo p̄hycozorum. dictum est peccatū est fieri per plura & c. modo cum facilius sit moueri parū q̄ magnū. meli' & rōabili' v̄z q̄ terra q̄ ē valde parua velocissime moueat': & spera sup̄ma quiescat. q̄ ecōuerso Cōcludō. ad p̄ncipale. oī cozpoz simplici d̄bet nālīralis mot' simplex. p̄ h̄. terra ē h̄z cū sit vnuz de quoz elis. ḡ. Cōcludō. terra ē figur' sp̄ice. figur' aut sp̄ica ē mltū apta ad motū & maxime circularē. iō nisi terra d̄ scō moueret circularit'. v̄z aliq̄ saltēz videret' q̄ talis aptitudo terre ad motū eēt frustra.

Deinde probat' q̄ nō semp moueat' aucte Ari. & maxime circa p̄ncipiū hui'. vbi ponit istā p̄nas tanq̄ bonā. celū semp mouet. ergo necesse est terrā semp gescere. In ista qōne p̄mo ponēde sūt distinctiōes. & cōclōnes.

Quantum ad p̄mū sit p̄ma distinctio. q̄ terram moueri pōt itelligi v̄z q̄ q̄litate. v̄z q̄ q̄ntitate. vel vbi. v̄z q̄ mutationē ei' in suba. accipiēdo motū largo mō. i p̄posito nō itelligo nisi de motu s̄z vbi. Cōcludō. distinctio terrā moueri s̄z vbi pōt imaginari duplr. s̄. motu recto. vel motu circulari. & itelligo p̄positū de tota lra cuius mediū grauitatis est mediū mūdi. Cōcludō. distinctio terrā moueri clarit' pōt itelligi. vno mō circa cētrū sibi extrisecū. mō q̄ stelle mouent' circa cētrū mūdi. & modo circa cētrū p̄p̄riū & sup polos p̄pos. & B pōt imaginari vel ab oziēte ad occidētē. v̄z ecōuerso. v̄z a meridie ad septētrionē. v̄z ecōuerso. Cōcludō. sit p̄ma cōclō. terra nō mouet circularit' circa cētrū sibi extrisecū. p̄z B. nā tūc cētrū grauitatis terre nō eēt i

2.9.
2.9.
3.9.

medio mudi. cuius oppositum dicitur est in alia ratione. Et etiam 2°.
 na tunc aliquid stelle deberet nobis appere aliquando maiores ali-
 quando minores. sed est falsum. 2^ona t3. ex eo quod per tale motum terre
 nos aliquando eorum aliquibus stellis propinquiores et aliquando ab eis de-
 remotiores. C³ 2° dco. nec terra mouet circuli a meridie
 ad septentrionem vel eorum. circa cetrum proprium et circa polos proprios
 probatur. quia tunc non per polos apparet nobis equator elevatus. cuius
 oppositum docet experientia. C³ 2° dco. nec terra mouet circuli ab
 oriente ad occidentem nec e converso. saltem motu diurno sic quodam
 antiqui voluerunt. dixerunt. n. celus quiescere et terram moueri.
 huiusmodi dclonis probatio: et horum antiquorum improbatio fiebat prius
 in illa ratione. videlicet motus celi ab oriente in occidentem sit regularis.
 Circa tamen istam rationem vel dclonem est aduertendum quod vniuersum dicitur ma-
 gistris meis velle quod non sit demerabile quod possit saluari
 terram moueri et celum quiescere. sed appet mihi sua reuerentia
 salua quod imo. et hoc per tale rationem. nam nullo modo per motum terre
 motus celi possem saluare oppositas et diuisiones planetarum.
 nec eclipses solis: et lune. vix est quod istam rationem non ponit nec sol-
 nit. sed plures alias persuasiones quibus persuaderetur terram quiescere
 et celum moueri ponat. et soluat. C⁴ 2° dco bene verisimile est quod
 si quilibet per terram totaliter moueat motu recto. quod persuadet sic.
 nam continue de ista terra elementari discoopta agens cum fluuijs
 fluunt multe partes terre. ad profundum maris. et sic auget terra in
 parte coopta agens. et in parte discoopta agens diminuit. et per omnes
 non remanet idem medium grauitatis sic antequam. medio autem grauita-
 tis mutato illud quod dicitur nouo scilicet est medium grauitatis mouet
 ut sit medium mundi. et illud quod antequam erat medium grauitatis ascen-
 dit versus partem discooptam agens. et tandem per tale motum fluxum et mo-
 tum illa terra que aliquando erat in medio erit in circumferentia. et econ-
 uerso. Et in illud potest appere quod generati sunt magni motus.
 nam non est dubium quod aliquando partes terre magis tenent se sicut quod alie. et
 id quod ille partes que non tenent se sicut fluunt cum fluuijs ad mare. re-
 lique tenentes se sicut manent et faciunt eminentiam super terram. sed ve-
 rum est quod tandem per motum terre. vel alio modo evertuntur et cadunt et
 destruuntur. C³ Iuxta istam dclonem dubitatur. posito quod aliquid gra-
 ue vniuersum in grauitate haberet medium sue grauitatis ex me-
 dium mundi. ob impedimento extrinsecum amoto. nihil sibi addere
 do. nec aliquid ab eo remouendo. an sic moueret quod tandem me-
 dium sue grauitatis esset medium mundi. Dico quod non. quia prius quam
 medium sue grauitatis fieret medium mundi descenderet aliquando
 tarditate et dupla ad illam. et quadrupla ad illam. et sic in infinitum. et
 id si perpetuo maneret perpetuo descenderet. et nunquam medium
 sue grauitatis fieret medium mundi.

Ad rationes. Ad primam. dico quod illa non probat terram se
 moueri in suo loco naturali. sed bene moueret
 si esset ex ipso. et talis potest non reducat ad actum in totali terra
 tamen bene in suis partibus. C³ Ad 2^{am}. illa non arguit ad propositum. quia in
 proposito intelligitur de motu locali. et de gete sibi opposita. et
 non de motu alteratois. C³ Ad 3^{am}. illa bene arguit per vltima
 dclonem. C³ Ad 4^{am}. dico quod vtiq; per ceteras experientias haberi
 potest quod celum non quiescit. vniuersum si quiesceret. quod tunc sol et luna et cete-
 ri planete aliquando essent propinquiores aliquando remotiores. certe im-
 possibile esset nisi celum moueret. Quod aliquando sint adiuuicem per-
 pingiores. et aliquando remotiores docet experientia. C³ Deinde
 respondeo ad persuasiones illas quibus probabatur terram moueri et celum
 quiescere. C³ Ad primam bene concedo quod terra recipit influentias a ce-
 lo. sed ad hoc non requirit terram se habere actiue. sed sufficit se habere pas-
 siue. sic quod ipsa illa influentia recipiat. et ipsum celum illa influentia
 causet per suum motum per hoc quod celum est perfectius terra. magis autem
 de ratione perfecti est dare alijs perfectiores quamuis ex hoc nihil recipiat
 e converso. C³ Ad secundam bene concedo quod quicquid plene indiget plus
 moueri nisi alio moueret ad vadium sibi quo indiget. sed
 sic est in proposito. quod terra quiescente celum mouet dando ei illud
 quod indiget. C³ Ad tertiam bene concedo quod bene perfectius est esse in gete quam
 in motu quantum ad illa que mouentur ad finem veniendi ad sua lo-
 ca naturalia. sed de illis que semper sunt in suis locis naturalibus et que non mo-

uent ad aliquid acquirendum sibi aliud a motu. ita quod motus locali-
 lis est perfectio finalis eorum. dico quod talibus perfectius est moueri quam
 esse in gete. et sic est de corporibus celestibus. C³ Ad quartam. dico quod
 vix est quod facilius esset mouere corpus primum quam magnus. si cetera
 essent paria. sed non est ita. quia corpora grauiora. et terrestria sunt icepta
 ad motum. Vniuersum clarum est quod facilius mouemur aquam quam terram. et
 adhuc facilius aerem. et sic ascendendo corpora celestia sunt per suas
 naturas facilius mobilia. C³ Ad quintam. bene concedo quod terre debet
 aliquid motus simplicis. quoniam est ex locum suum. licet si non oporteat
 quoniam est in loco suo. vniuersum nisi pres terre dco modo transponerentur
 modo que dicebatur in probatione quarte dclonis totalis terra simpli-
 quiesceret et non moueret. cum que bene stat quod si totalis terra esset ex
 locum suum. vel aliquid per se. moueret motu simplici et naturali sibi
 debito. C³ Ad vltimam. dico quod his quibus debet motus circularis
 ueniens est figura spica. et sicut quibus debet quod naturalis circa idem
 cetrum etiam ueniens est figura spherica. modo ad propositum dico quod
 terre non uenit figura spherica propter moueri circulariter.
 sed propter ipsam quiescere circa cetrum mundi.

Figura autem habere sphericam necessariam est ipsam. et cetera. Textu comentum ceterisimi quarti.

Questio. XXVII.

Tertium propositum erat. vtrum total-
 terra sit spherica. Arguitur per
 quod non. nam si sic sequeret quod oculus extrinsecus in superfi-
 cie terre non videret medietatem celi. cuius op-
 positum dicitur astrologi. imo videret minus.
 probatur contra. quia si esset spica et proponatur in medio
 celi sic prius dicebatur tunc linea ipas contingens ima-
 ginata predicti extrinsecus partes versus ad cauum celi ressecaret a ce-
 lo arcum multum minorem medietate celi sic potest appere in figu-
 ra. sed illa eadem linea contingeret oculum extrinsecum in superficie terre
 et ille oculus non videret plus de celo quam esset super illam lineam.
 C³ si terra esset spica sequeret quod oculus modicum elevat super
 superficie terre sic est oculus alicuius hominis stans super terram vide-
 ret plusquam medietatem celi quod iteque est astrologos. probatur contra
 ex eo. quia si oculus esset directe in centro terre. et vna medietas
 terre esset amota. tunc videret precise medietatem celi. sed oculus
 extrinsecus super superficie terre est altior quam si esset in centro quod cum esset super
 superficie terre videbit plusquam medietatem celi. si terra esset
 spica. sequitur quod sol deberet appere super superficie arcuale in eius
 ortu. et sicut in eius occasu. cuius oppositum videmus. probatur contra. quia cum
 sol non dicitur totaliter esse ortus vna eius partes versus: et alia occultatur. sed ille
 partes distinguunt adiuuicem que ad appere et non appere ratione terre.
 id si ipsa esset spica vtiq; partes versus sol super terram deberet nobis appere
 arcualis figure et hoc caue recte. sic appet nobis partes versus sol non. ab
 secula per lunam et eclipsi solis. C³ si quod esset vna sequitur quod terra to-
 taliter esset coopta agens. sed est falsitas partes versus sensum. probatur contra. per
 cuius probatione suppono per quod aq; sit spica. vel tunc debet ad spicitatem
 2° suppono quod terra et aq; tunc dicitur ad idem cetrum. tunc sic ipse est
 duo esse spica nisi vnum circundet aliud. et si si eorum idem sit cetrum. quod
 cum aq; sit spica per vna supponere. et cum vnum sit cetrum terre et aq.
 tunc si terra esset spica vtiq; esset totaliter aq; circūdata. C³ 5°. nam
 ad sensum appareret in terra multe gibbositates et cauitates mo-
 tium et vallium. et vbi non sunt motus et valles appet esse plana: quod
 non esset si esset spica. C³ 6°. mobilibus motu circulari naturaliter debet
 figura spica sic partes versus de celo. quod mobilibus motu recto naturaliter debet
 figura recta et non spica: sed terra est naturaliter mobilis motu recto. quod et cetera.

Oppositum vult ari. i. lra. C³ In ista ratione. per ponam
 dclones. Secundo. quodam correlaria.
Quantum ad primam sciendum est per quod sphericus prope dicitur quod
 quod ad eius superficie exterior est sine aliquo aspici-
 tate. et cum si a puncto eius medio omnes linee ducibiles ad superficie
 eius exterior est sunt equales. sed rotundum per dicitur quod accedit ad spici-
 tatem. sed non sit perfectus spicu. Ex replu per dicitur quod mudus. mudus. n.
 quod ad eius superficie exterior est sine aliquo aspicitate. et perfectissime
 curuat per tornat a per motore. ex feco. sic est pomum vel aliquid

tale. C^z nōn^o q^o accipiēdo large spiciū r rotūdū solet ca-
pi vnu p alio. C^z ūc sit p^o celo. terra n̄ ē pfcē spica. p^z q^z
multos h^z mōtes r valles. C^z celo. terra ē rotunda iter
ozietē r occidētē. pbat. nā si n̄ seqret q^o eedē stelle eq cito
ozirent r occidēt hitātib^o vsus occidētē sic hitātib^o vsus
ozietē. s^z b̄ ē falsū. nā t^z ex eo q^o cā tal diuersitatis n̄ v^o ē
alia nisi tumor terre r gibbositas. falsitas dñt. p^z ex eo q^o
hitātib^o vsus ozietē citi^o fit dies. r citi^o fit nox q^o hitātibus
versus occidētē. q^o p^z ex eo q^o plies eadē eclipsis lune visa
fuit ab ozietalib^o i tertia hora noctis. r ab occidētalib^o i p^o
hora vel scōda. fm q^o erat magis v^o min^o occidētales. mō b̄
nō fuisset nisi ozietalib^o citi^o scā fuisset nox. C^z celo. silr
terra h^z rotūditatē a septētrione ad meridiē. pbat. nā ali
qs pōt a meridiē pcedere tñ vsus septētrionē q^o pol^o sibi
sensibilr magis eleuat. mō illō n̄ v^o puenire nisi pp qndā
tumorē terre exntē iter meridiē r septētrionē. C^z nā ali
qs pōt tātū ābulare a septētrione vsus meridiē. q^o aliq stel
le sibi apparēt q^o pus sibi nō apparebāt. r aliq sibi occultā
tur q^o pus sibi appebāt. mō b̄ nō v^o ē nisi pp tumorē terre
iter septētrionē r meridiē. C^z celo. terra vndiq^z ē rotū
da sic q^o eleuatōdes mōtiū sūt pue i respectu totalis terre.
r q^o si nō notabiles. pbat p. q^z graua vbi cadūt sup terras
nō mōtosā nec vallosā cadūt ad eqles āgulos. q^o nō ēēt ni
si graua peterēt idē cētrū. r cū oēs ptes terre sint graues.
seqtur q^o oēs petūt idē cētrū. b̄ n̄ ēēt nisi terra cēt rotūda
vel tenderet nātr ad rotūditatē. C^z ptes terre eq^z ten
dunt ad medium mūdi. r descēdūt ad loca decliuioza. nisi
vna aliā sustineat. sicut p^z de mōtib^o. nihilomin^o p^o lapsū
tpis q^z descēdet r ruet vsus mediū mūdi. q^o v^o ē cā rotūdi
tatis terre. C^z ūn scien^o ē q^o si terra cēt fluxibilr sic aq. ita
q^o vna ps n̄ sustineret aliā. flueret ad oimodā rotūditatē r
pfectā spicitatē. C^z si terra cēt plana r nō rotūda mōtes
m^z alti deberēt videri a m^zto rēotiozi q^z videntē. sed q^o n̄
ab ita remotovidēt h^o cā nō v^o ēē alia nisi tumor terre
exntē iter tales mōtes r vsus n^os. C^z luna cū eclipsat
pp iter pōnē terre iter ipsā r solē ps nō eclipsata v^o arcuali
fig^o. s^z b̄ nō ēēt nisi terra cēt rotūda quā rīgūt radj sola
res ptes vsqz ad lunā. q^o distinguūt pte lune vsqz r nō ecli
psata a pte lune eclipsata q^o ē posita i ymbza cāta ex iterpo
sitiōe terre iter solē r lunā. q^z g^o vbiq^z appet tal eclipsis
lune ps n̄ eclipsata appet arcualis figure signū ē q^o vndiqz
terra sit rotūda. C^z totalis mūd^o ē spic^o. g^o bñ rōnabile
v^o q^o ela q^o sūt ptes pncipales mūdi d^o quoz nūero ē terra
etiā iclinētur ad spicitatē. C^z Jux istā rōnē est sciēdū q^o
isto mō posset expiri q^o terra ē rotūda saltē inter meridiē
r septētrionē: q^o aliq ābularet ab aliquo loco versus septē
trionē tādiu q^o polus ēēt sibi eleuatus plus vno gradu q^z
a^z. r tūc mēsuraret spaciū ptrasitū. b̄ seō rediret ad locuz
pstinū. r ab eodē loco ābularet versus meridiē. tādiu q^o po
lus ēēt sibi eleuat^o minus vno gradu q^z erat in loco signa
to a quo ambulauit. r itez mēsuraret illō spaciū ptrasitū.
tūc si illa spacia iuenirent eq^zlia. signū ēēt rotūditatis ter
re iter septētrionē r meridiē. si at n̄ iueniret eq^zlia sig^o ēēt
q^o terra nō ēēt rotūda iter septētrionē r meridiē.

Quantum ad scdm p seq^o ex b̄ q^o terra ē rotūda q^o
linee exētes directē d^o supficie terre ex
teriozi versus cētrū rōtine vadūt appropinquādo. r i cētro
currūt. C^z seq^o q^o si fierēt due turres ad ppendiculum
q^zto irēt alti^o tāto elongarentur plus abinuicē: r q^zto irēt
bassius tāto appropinquarent plus adinuicē. C^z seq^o q^o
si fieret aliq puteus ad ppendiculū iferi^o ēēt strictior. r su
peri^o ēēt latior. C^z seq^o q^o oislinea eq^z distās fm quēz
ei^o pūctū a cētro mūdi ē curua. p^z nā si erecta. tūc aliq^z pu
ct^o ei^o ē ppinquior cētro. r ali^o remotior. r sic n̄ eq^zl^o distat
a cētro seu a deozū. fm quēlibet ei^o pūctū. vñ q^z cūq^z linea
recta data rtingente supficie terre r pūctū ei^o mediū ipa

est ppingoz cētro terre fm pūctū ei^o mediū fm quē rtingit
terrā. q^z fm pūcta ei^o extrema. Ex hoc seq^o q^o q^z cūq^z ambu
lās fm lineā rectā p pte tpis descēdit. r p alia pte ascēdit.
nā p pte tpis p q^o mouet versus pūctū q^o ē ppingoz centro
ipse descēdit. sed p alia pte tpis p q^o mouet ab illo puncto
ipse ascēdit. p^z ex eo q^o i pma pte pte cōtinue appropinq^z
plus r plus centro mūdi. i alio at tpe rōtine elongat ab eo.
dē. mō appropinq^z cētro mūdi ē descēdere. r elōgare ab
eodē est ascendere. C^z Ex h^o v^o lteri^o seq^o q^o aliq^z mobile q^o
rōtine mouet ascēdēdo vel descēdēdo ad aliq^z terminū.
minozē lineā describit. q^z aliud q^o mouet ab eodē termin
in eūdē terminū sine ascensū r descēsu. p^z hoc si aliq^z mo
uere^z ab vno termino dyametri terre ad reliquoz. r aliud
mouere^z p circūferētiā medietatis terre. cui^o q^z dē circūfe
rētie illa dyameter ēēt chozda. C^z seq^o q^o ambulatiū
sup terrā caput mouet veloci^o pedib^o. nā caput in aere de
scribit maiorē circūferētiā q^z pedes sup terrā. vñ hō pos
set ēē ita magn^o q^o caput moueret i duplo veloci^o q^z pedes
quia in duplo maiorē circūferētiā describeret in aere
q^z pedes super terram.

Ad rōnes. Ad p^o mā rcedo q^o oculus si cēt ifix^o sup
ficiē terre videret multū min^o q^z
medietatē celi. sic rō dem^ostrauit. nihilomin^o bene rcedo q^o
oculus pōt in tali pportioe ēē eleuat^o sup supficie terre q^o
videret p^oscie medietatē. ita q^o sius ozion diuideret celū i
duo eq^zlia. r cū b̄ stat q^o oculus pōt ēēt tñ eleuat^o sup supfi
cie terre q^o videret plus q^z medietatē celi. Et ex b̄ tunc p^z
ad z^o ar^o. C^z Ad z^o dicunt aliq de mag^zis meis q^o fm rei
vitatē cū vna ps solis est orta r alia nō orta linea diuidens
ptē ortā a pte nō orta ipsi^o est linea curua r arcualis. sed tñ
ps orta ipsius solis nō appet nobis figure arcualis. pp b̄ q^o
qñ linea curua a remotis v^o apparēt recta. C^z b̄ v^o b̄ v^o b̄ v^o
put mihi appet b̄ non est vez. vñ dico q^o fm rei vitatē ps
solis orta nō d^z appere arcualis figure: s^z d^z appere sic me
diatas vel sic portio vni^o circū ei^o mō q^o appet. vñ imaginoz
q^o n̄ ozio^z d^z imaginari sic circulus resecās r diuidēs ptē
solis ortā a pte solis nō orta. mō qñ vn^o circulus r ei^o pife
riā cadit sup supficie latā alteri^o circū didit r resecat vñā
ptē ab alia sine q^z cūq^z iteriozi rcauatōe illaz ptiū r^z vira
tē v^o apparētiā. recte ac si ille ptes distinguerent ab inuicē p
lineas rectā. r pp b̄ ps sol nobis orta d^z nobis appere r^z illi
mō ac si distingueret a pte nō orta p lineā rectā. v^o ac si cēt
oculus i cētro terre vna medietate terre amota. ita q^o gib
bositas terre nihil fac ad b̄ q^o sol i ei^o ortū r^z eius ptē ortā
dberet nob appere arcualis figure. s^z ad b̄ q^o sol nobis talr
appet sic ozit fac n̄ ozio^z. C^z Ad q^z tā illa bñ pcederet si cē
trū magnitudis terre cēt cētrū mūdi: s^z q^o sic nō ē: s^z m^zltū ē
eleuatū sup cētrū mūdi nō o^z q^o terra sit totalr coopta ags
lz tā ipa q^z aq^z sit rotūda. C^z Ad q^z tā illa bñ pbat q^o terra
n̄ sit pfecte spica sic dixit p^o celo. C^z Ad vltimā dico q^o n̄ o^z
mobile motu recto ēē figure recte. s^z bene oporteat motū
ei^o nālē simplicē ēē p lineā rectā. Et sic est finis qōnis.

Reliquum autē de terra dicere vbi existat po
sita. r c. Tertū rmenti septuagesimisecūdi.

Questio

XXVIII.

Quantum

ppositoz erat. vtz totalis
terra sit habitabilis. Ur p q^o
nulla ps terre sit habitabil. naz ex quo terra ē
spica. vt dcm ē alia qōne. r aq^z silr. vt pbat
ari. i b̄ z^o r cū terra sit grauior aq^z r i medio
mūdi situata vt dictū ē pus. v^o q^o terra vn
dique sit coopta ags. r p n̄s vndiqz inhabitabil ppter aq^z.
Nec valet si diceret q^o eleuatōdes mōtiū q^o sūt i terra ipe
diūt ne total terra sit coopta ags. r q^z tū ad h^z eleuaciones
ipsa terra est habitabilis. Nā ex quo mūdus fuit ab eterno vt
credidit ari. si aliqñ fuisset mōtes r tales eleuatiōes tā oū

essent consumpti. propter hoc qd omne graue tendit deorsu nec perpetuo pot sic sursum sustineri. qre iam totalis terra esset facta sperica r vndiqz aqs coopra. C Secdo sicut spa aeris excedit spera aque. ita spera aque dz excedere spera terre. r per ois dz tota terra coopire. r p ois dz tota ipsa terra vndiqz inhabitabile facere. C Deinde pbatur q tota lis terra e habitabilis. na vna qrtia ei e habitabilis. vt coter oes xcedunt. r no vt esse maior ro de vna qz de alia. igr zc.

Oppositum amboz iam pbatoz pz p experientiaz. na aliqua pars terre e habitabilis. vt pz. r aliqua inhabitabilis ppter aquas. r aliqua ppter nimuz frigus sicut illa que est supposita polo arctico vel antarctico. qz terra pot esse inhabitabilis ppter excessum alicuius qualitatatis pme de qualitatib' actiuis. vputa ppter excessu frigiditatis vel caliditatis. vel pot esse inhabitabilis ppter excessu aquarum. id in qone duo erut articuli. na in pmo videbis de habitatione vel ihabitatione terre ppter tepericem vel excessu caliditatis vel frigiditatis. Secudo videbis de hitatioe terre vel ibitatioe qtu e ex pre aquaz.

Quantum ad pimum. supponedu est pmo terra diuisa di. i. s. pres. feciduz. s. zonas imaginatas in celo quaz vna e supposita illi parti celi q est inter circu lu arcticu r polum arcticum. scda autem e supposita illi pti que e inter circu lu antarcticum r polu antarcticu. 3a autem supponit illi pti que e inter tropicu cactri r circu lu arcticu. quarta supponitur illi pti que e inter tropicu capricorni r circu lu antarcticu. 5a aut r vltima supponit illi pti celi que est iter duos tropicos directe sub eqnoctiali. C Tuc sit pma dco. due pme ptes terre sunt inhabitabiles ppter defectu calozis r abudantia frigiditatis. pimum pz. qz bz ptes nimis distant a sole qui est ca calozis i istis inferiorib'. r qz ad ee r viuere plantaz r aialiu regitur calor segtur q ibi necerescut plate nec hitant aialia. r hoc. s. ppter defectum calozis. scda pars pz. qz ibi excessus frigois ppeleuatione vaporu mixtoz aeri. qui no pnt ibi flumi pp defectu calozis: r illi tantu aer e ibi exntē ingrossant r infrigidat r co depfant: q nulla viuētia pnt ibi manere. C Scda dco. 3a ps terre e habitabil pp teperie frigois r calozis r illa ps terre est i q nos hitamus. r q in ea e teperies calozis r frigois e ex eo q in estate nra sol est ppe sua augē. r sic non facit nobis nimiu calozē pp maiorē ei' distātia a terra. r in hyeme nra est pp oppositu sue augis. r sic no catur nobis nimiu frigus sui absentia. ppter hoc q licet no diu morat super nos. n e terre tuc ppingoz ex eo q oppositu augis ecētrici solis est pntus ecētrici ppingoz terre. C Iusta ista dclone r eius pbationē bñ segtur q bz mutationē augis ipst' solis aliqz partes terre redduntur peius vel meli' habitabiles.

Tertia dclustio. quarta pars terre est inhabitabilis pp nimia abudantia calozis i estate. r nimia abudantia frigiditatis i hyeme. r e illa ps terre q e opposita illi pti terre in qua nos hitam'. Sed vez e q i ista dclone no oes xcordat. r p bo ea sic. na ex quo aux solis iaz e ppe finē geminoz. r op' augis ppe finē sagittary. r cu exntib' i dca pte terre. si aliqz ibi existerēt sit estas sole exntē iuz op' sue augis. sol eis in estate nimiu facit calozē pp nimia ei' ppingtatē ad terras r cu eisdem sit hyems sole exntē iuz augē i hyeme pp absentia solis r nimia ei' distātia a terra est nimiu frig' ibidē. C 4a dco. 5a ps terre. s. q e iter duos tropicos sub eqnoctiali est habitabilis. qtu e ex pte frigiditatis vel calozis. imo non solu habitabilis. sed locus tepatissim' p hitatione. C In ista itez dclone no oes xcordant. vnde auctor spere manifeste dicit oppositu. ista tñ dclonē ponit Auicēna in sua physica. Et pbatur sic primo aucte ysi. in libro ethimologiaz. q dicit q padisus e situs i loco alto versus oriētem ferre attinēz globu lune r sub eqnoctiali. s. stat q paradisus terre r tris e locus amenissimus r optime habitabilis. 3dē pz ex

vno qd semel legi i vno libro. na i anglia fuit quidaz homo sancte uite. q asserbat se fuisse i quoda loco vbi fuit sca in cātatio r citatio cuiusdā spūs q dixit se velle portare ficus maturos. p quolibet tpe ani ne ampli' sic citaret. tuc dixit incantator quō b eēt. dixit spūs. e loc' i terra q estimat iba bitabilis ab hoib'. vbi i oi tpe ani fruct' maturi s3 diuersi tatē genez fructuū inueniuntur. r de illo loco dixit se velle portare fruct' r sic' stati i seqnti die circa festu natalis dñi: r sic' ac pla alia fructuū gña recētia sibi apporauit. r certe vt q talis loc' sit sub eqnoctiali. na de illo vles dicūt q sit inhabitabilis pp intēperie r excessu calozis. C Deinde pbat dca dco rōnib'. p p quo suppoit q celu r astra sūt ordina ta ad gubnadū istū mūdū. r maxie hoies. r aialia. r platas de qb' nā pp eoz nobilitatē maxie dz ee sollicita. 3o rōna bile e q i illo loco sit hoīuz pfectissima hitatio ad que oes stelle celi ordinate. r sil hnt aspectu. sed b e ad locu sub eq noctiali. illis. n. oes stelle oriuntur r occidūt. nobis vero no oriuntur nec occidūt ille stelle q sūt circa polu antarcticuz. C 2a rō r cā teperiei dci loci sub eqnoctiali e eqalitas distā tie ab vtroqz polo. caloz. n. illi' loci obtēpat pp frigiditatē vtriusqz loci eq'lr respiciētis locū illū. C 3a cā e equalitas diei r noctis i oi tpe ani. frigiditas. n. noctis obtēpat calozē diei. C 4a cā e breuitas estatis r hyemis. nā nec hyemalis frigiditas excedit. nec caloz estatis nimis adurit. C 5a cā e paucitas moze sol' sup genit capiti eoz q hitat sb eqno ctiali. cu. n. duplex sit cā caloz. s. appropinqtio sol' ad genit. r moza eiusdē. p' cā e modica respēu z'. vt pz qñ sol e i me ridie qñ i meridie no e tant' caloz sic post meridie. r tñ sol ppingoz e capiti b' nris i meridie qz post. qre moza sol plus facit ad calozē qz ei' appropinqtio. qz g sol hitantib' sub eq noctiali no morat diu sup genit capitis eoz. s3 cito trāsit. id e q no e ibi tāt' caloz sic circa altez tropicu. vbi sol diu ti' morat. C 6a cā est accēntalis eleuatio multoz vaporu a mari meridiano. r a flumibus exntib' ibidē. q in dco loco hnt obtēpare calozē. C 7a rō pot esse. qz cu terre remotio res ab eqnoctiali. puta ille sb poll' sint ibiliozes ad hitadū. r ppingozes biliozes vt q sub eqnoctiali sit loc' bilissim' p hitadē. r ista rō pcedit a sig' magis qz a cā. C Lōtra ista dclonē dubitat p rōnes illoz q tenēt pre oppositā. p gdez arguunt sic. aliqs est locus inhabitabilis pp nimium frigus. ergo etiam videtur q aliquis sit inhabitabilis propter nimium calozē. sed talis no videtur esse alius qz ille sub eqnoctiali. C 2o si hitaret ibi aliq. vtiqz de tlib' aliq veniret ad nos. r de nris ad illos. qd tñ nunqz est pceptū. C 3o nā cu vadim' vsus tropicu cactri. tādez iuenim' hoies valde nigros sicut sunt ethyopes. r b est ppter magnū calozē ibi exntē. g si p cederem' vltra tropicu. tñ iuenirem' calozē: vt vt: q nul lus posset hitare. C 4o nā ibi exntib' sol bis i āno currit p zenit capitu eoz. id vt eis facere tñ calozē q no est eis cō ueniēs hitatio: vñ videm' q nobis i estate qñ adhuc no e i zenit aliqñ e tāt' caloz q e mirabile. r id si curreret bis i āno p zenit. videret tñ obere cāre calozē q nullo mō pos sem' viuere. C 5o nā videm' q ex reflexione radioz icidē tiū ppēdiculariter sup superficie speculi dcaui catur ignis. id eū sol puciat bis i āno. sic qñ e i pncipio arietis r libre: r a dios suos ppēdiculariter sup terrā suppositā eqnoctiali. vt q tal' terra sit inhabitabil' pp nimiu calozem adustiuū catur ex tali icidētia radioz solis ppēdiculariū. C Ad p' dco. dico q s3 sit repire terras inhabitabile pp nimia elogationē a sole r b sub vtroqz polo. no tñ pp b oz q aliq sit inhabitabilis pp appropinqtionē ad solē. qz cu frig' sit mortificatiuū. r caloz viuificatiuū. r cā vite. id est q nā melius cōpatif' sicū excessiuū calozis qz frigois. nec etiā sub eqnoctiali est ex cessus calozis. sed tepamentum optimū. vt dictum est. C Ad scd' dco. q ideo nullus pot illuc ire nec aliqs veni re vsqz buc. qz oporteret talem trāstre p terrā suppositam

in anglia
8
p' r.
3a r.
4a r.
5a r.
am. p. p. p. p. r. al.
mona. qñ r. r.
6a r.
7a r.
p' r.
33.
7a r.
5a r.
ad p3
Scm3

tropico cancri. vbi est nima calor ppter nima morā solis sup orizontē. saltē in estate. Nec etiā q̄ in hyeme sola nec estate p̄t trahere p̄ illā p̄tem. ppter hoc q̄ auctoritate quorū dā versus egnociale sūt qdā montes qui habēt naturā attrahendi carnē humanā sicut magnes attrahit ferrū. & hec est cā quare nullus trāsit. Aliter dicunt quidā q̄ locus intermedius inter illos & nos ē desert⁹ multū & plen⁹ serpētib⁹. & deficiens aq̄s dulcib⁹ ita q̄ nullus p̄t illū locū transire. & ppter hoc nō p̄cipimus aliqua noua de illis. nec ipsi de nobis. ¶ Ad tertiā bñ p̄cedo q̄ sub tropico cācri ē maior calor q̄ sub egnociali. & hoc ideo. q̄ lz sol bis currat in anno p̄ cenit capitū habitantiū sub egnociali. & nō nisi sel⁹ in anno p̄ cenit capitū morantiū sub cancro. tñ q̄ min⁹ morat sup cenit capitis exritū sub egnociali. & diutius sup cenit capitū exritū sub tropico cācri. ide est q̄ maiores facit calozē sub tropico cācri q̄ sub egnociali. Per hoc ideoz nō deat ad q̄rtā. ¶ Ad q̄ntaz dico q̄ nō est silē de reflexione radioz icidētū p̄pendiculariter sup superficiē speculi cāui & de radys p̄p̄diculariter icidētibus sup superficiē terre. lz bene aliquo mō esset silē de icidētia radioz p̄p̄diculariū sup superficiē speculi p̄uexi & sup superficiē terre. cū terra non sit cāua. sed v̄uexa vel sperica. & ideo sicut rady icidentes sup superficiē speculi p̄uexi nō cānt ignē ex reflexione eoz. qd̄ tñ bñ faciūt cū icidūt sup cāuū. ita dico q̄ nec rady p̄p̄diculariter icidētes super superficiē terre p̄uexam causant tantū calozē sicut causarēt si caderēt super superficiē terre cāuā. & ex hoc patet ad argumentū.

Quantum Ad secundū articulū ē vna opinio q̄ imaginatur q̄ aqua & terra sil⁹ faciūt vnam sperā. Et q̄ nō plus hēmus de aq̄s nisi q̄tū. est i vallib⁹ terre. Et ita ponūt p̄tes terre bitatas nō eē nisi quas dā isulas. Et imaginatur i qualibz p̄te terre de dictis. 5. p̄tibus terre eē multas tales p̄tes aquis discoptas. & tales dicerēt i qualibet dictaz. 5. p̄tibus esse habitationē. saltez quātum. est ex parte aquaz. lz aliquo eaz sint inhabitabiles p̄ defectuz vel ab hādātiā frigozis vel calozis. ¶ Sc̄d̄ ista opinio nō valet ppter duo. p̄mo ex quo ab eterno fuit mundus. diu illa canalīa aquaz fuisset repleta p̄ fluxū p̄tū terrestriū cū aq̄ i illa canalīa. & sic iā terra vndiqz eēt aq̄s coopta. ppter repletionē taliū canalium. ¶ Sc̄do. tūc vtiqz oēs aque eēt faciliter p̄meabiles. si nō eēt plus de aqua q̄ currat in tali bus canalibus & vallibus terre. sed oīs est falsum ex eo q̄ est vni mare impmeabile in cuius signū q̄ est impmeabile hercules posuit ibi colūnas. vt nullus tentet ipm p̄meare. ¶ Sc̄da opinio. & illaz approbo. imaginatur q̄ nō ē idē cētrū grauitatis & magnitudinis terre. & ideo terra ex vna eius parte est p̄p̄inquoze celo & aq̄s discoopta. & ex alia parte est remotior a celo. & aquis coopta. & ad illā p̄tē fluūt aque quia ibi erūt p̄p̄inquoze medio mundi. Et ideo p̄ distinctione partiū terre habitabiliū a p̄tibus terre inhabitabilibus ppter aquas imaginandū est in terra vnā eē lineam transeuntē ab oriēte in occidentē directe suppositam egnociali eque distantē secūde linee imagnate in terra sup posite circulo arctico. iter quas imaginat tertia linea eque distans vtiqz. Ulterius imaginatur totū qd̄ ē ab equinoctiali p̄ polum meridionalē. & p̄ polū septētrionalē vsqz ad circulū arcticū esse cooptuz aquis & residuū qd̄ nō est nisi vna quartate terre. imo adhuc nō integrē esse discooptū aq̄s & vltērius imaginatur a medio illi⁹ lineē supposite in terra discoopta aquis p̄trahi vnā lineā p̄pendiculariter versus lineā eā distantē ei suppositā circulo arctico. ¶ His lineis sic imaginatis manifestū ē i figura quō ista ps terre discoopta aquis est diuisa in quattuor p̄tes quaz due sūt versus occidentē. & due versus orientē. & iter illas que sūt versus occidentē illa que est p̄p̄inquoze equinoctiali vocatur africa. & q̄ ē p̄p̄inquoze septētrioni vocatur europa. de ideo

alie due sunt versus orientē. & inter eas illa que est versus equinoctialem vocatur asia maior. sed p̄p̄inquoze septētrioni vocatur asia minor. Quantum ad huius p̄tes terre cooptas & discooptas aquis. dicit cāpanus i sua theozica in ca. de luna h̄ verba. Aggregent̄ autem aque que sub celo sunt in locū vni. vt appeat terra arida. & hitet homo. q̄ quodaz mō est finis oīz. locū sue habitationis & gruentē. ideoque credendū est solū illū locum terre detectū eē ab aquis qui humano vsui fuerit necessari⁹. quia ergo sola quarta pars terre quā cōtinēt duo semicirculi. quoz vn⁹ ab oriēte i occidentē sub equatoze p̄tēditur. & alius p̄ polū septētrionalē ab oriente in occidentem inhabitatur. vt oēs aiūt. o3 alias tres quartas terre eē cooptas aquis. ¶ Sed dicerēs sicut prius arguebat. ex quo cōtinue cū fluxus fluūt p̄tes terre ad mare. q̄re ergo tandē terra ex alia parte vbi ē cooperta aquis nō efficit̄ eque p̄p̄inqua celo sicut illa q̄ ē discoopta aq̄s. vñ cū hoc fieret terra vndiqz coopiret̄ aq̄s. ¶ R̄nde tur q̄ hoc nūqz fiet. & hoc ideo. q̄ qñ particule terre fluūt ad aliā partē. tūc alia pars fiet magis grauis. & pellet̄ alias sursum. vt p̄us dicebatur in vna alia q̄one. & sic semper erit. & hoc ppter difformitatē grauitatis terre. quā difformitates ab eterno deus ordinauit p̄ salute aiālū & plātaz. ¶ Uerū tamen credo q̄ ppter mutationez augis eccentrici solis. illa ps terre que mō est coopta aquis prius erat discoopta & que mō est discoopta prius erat cooperta. & hoc videtur velle fati manifeste Ari. in sc̄do methozoz. licet nō expi mat q̄ B sit ppter mutationē augis solaris.

Ad rationes. Ad p̄mam cū suis cōfirmationibus nō p̄cedit iuxta sc̄dam opinionem vna cū hoc q̄ nō est idē cētrū grauitatis & magnitudinis terre. ¶ Ad sc̄daz dico q̄ ordinatū ē a deo q̄ spera aq̄ nō deberet tātū excedere sperā terre quantū spera aeris speram aque. & hoc ordinatū est ppter salutē animalū & plantaz. nam si esset tantus excessus aque ad terrā. sicut aeris ad aquā tota terra esset cooperta aq̄s. & sic non possent saluari plante & aiālia. ¶ Ad vltimā dictū ē in q̄one q̄ nō est eadez rō de vna quarta sicut de alia quantū ad ipsam esse habitabile vel inhabitabile. Et sic cū dei adiutorio finite sunt q̄ones super 3^m de celo & mundo.

¶ Explicit liber secundus. incipit tertius
De primo quidem igitur celo. & c.
De graui autem & leui. & c.

Dicitur q̄ tractauit circa p̄mū huius quas daz dubitationes & cernētes totalē mūdū. & similr tractaui circa 2° huius dubitationes & cernētes partē nobiliozē mūdū. sc̄. celū. & cum hoc terrā. put est cētrū celū & totalis mūdū. nūc volo tractare dubia cōcernētia grauita & lenia. sicut sūt elemēta. que sunt partes mūdū totalis min⁹ nobiles q̄

sit celum. De quibus quidē grauib⁹ & leuib⁹. Ari. i tercio huius determinat s̄m opinionē antiquoz. & in quarto huius s̄m opinionē p̄p̄riā. & ideo sil⁹ q̄ones circa hos duos libros intendo p̄tractare tales obfūādo ordinem. q̄ p̄mo tractabo q̄ones q̄tū ad grauitatē & lenitatē ipoz grauiū & leniū. Secundo q̄tū ad motum & getē eoz. Tertio q̄tū ad figurā eoz idē. ita q̄ erunt tres particule huius vltime partis icēpti operis. Et differt hec cōsideratio d̄ grauib⁹ & leuib⁹ simplicib⁹ seu de elemētis a cōsideratiōe que fit de

ad. 3. 93.

Et

2^a opinio.

eisdem in secundo de generatiōe. quia h̄ consideratio respicit ad q̄litates motiuas eoz motu locali. sicut sunt grauitas et leuitas. Cōsideratio autē de eis in sc̄do de gn̄atione respicit ad q̄litates eoz alterariuas. seu motiuas motu alteratiōis. sic sunt caliditas. frigiditas. humiditas. et siccitas. et sic motus localis p̄cedit motū alteratiōis: cū iter oēs motus motus localis sit p̄or. sic cōsideratio de eis in isto tertio et q̄rto. ante cōsiderationē de eis in sc̄do de generatione eoz poni.

Quoniam autē est vnū solū qd̄ omnibus supferit: et vnus qd̄ omnibus substat: necesse ē du o alia esse que et substat cu idā: et supferuntur cuiusdam et c. quarto celi. Textu cōmenti trigesimi septimi.

Questio I.

His p̄missis s̄m exigentiā p̄me p̄ticle sex q̄rā per ordinē. p̄mo vtrū aliqd̄ elm̄ sit simplr̄ graue. et aliqd̄ simplr̄ leue. et aliqd̄ in respectu. Sc̄do. vtrū qd̄ libet corp⁹ qd̄ est alio graui⁹ in aere sit eodez graui⁹ in aq̄. 3. vtruz aliqd̄ elm̄ sit graue in suo loco p̄prio. 4. vtruz grauitas et leuitas sint forme subales grauiū et leuiū. 5. vtz ex pte grauitatē et leuitatis cōcludi possit corpa nō eē p̄posita ex iduisibilib⁹. 6. vtz ex parte grauitatis et leuitatis concludi possit numerus quaternarius elementorum.

Quantum ad p̄mum p̄positoꝝ. Arguit̄ p̄ qd̄ nihil sit simplr̄ graue. nā si sic. hoc videt̄ esse terra pura. sicut dicit Ari. in l̄ra. mō hoc ē falsū. nā sit illa terra. at tūc arguo sic. a. est aliqd̄ graui⁹. et aliqd̄ min⁹ graue. ergo a. nō ē simplr̄ graue. nā t̄z. nā graue simplr̄ d̄z eē graue i summo. s̄z graui in sumo nihil ē graui⁹. nā alr̄ non eēt summū. āns p̄bat. qz a. terra ē minoz terra grauior. et maiori terra minus grauis. Cōsilt̄ p̄bat qd̄ ignis nō est simplr̄ leuis. de quo t̄n̄ b̄ maxime videt̄. si eēt aliqd̄ simplr̄ leue. nā si aliqd̄ eēt talis. sit ille b. p̄bo qd̄ b. nō est simplr̄ leue. qz. b. ignis minoz igne ē lenior. et maiori igne ē min⁹ leuis: cū magn⁹ ignis sit lenior minoz igne. sic maiori terra ē grauior minoz terra. C̄ Deinde p̄bat. qd̄ libet elz ē graue vel leue simplr̄. p̄mo sic. qz si nō. hoc eēt ex eo qd̄ aq̄ non eēt grauis simplr̄. et aer nō eēt leuis simplr̄. sed p̄bo qd̄ imo. et arguo sic de aq̄. illd̄ qd̄ grauior simplr̄ ē graui⁹ vtriqz ē graue simplr̄. sic est de aq̄ p̄z. nā vnū doliū de aq̄ est graui⁹ in aere. q̄s sit vn⁹ pugillū terre. et t̄n̄ talis terra per Ari. in l̄ra dicit̄ esse simplr̄ grauis. assumptū p̄z. nā cuius manifestū est qd̄ difficulti multo ē sustinere magnū p̄dus aque q̄ vnū pugillū terre. C̄ Et cōfirmat. de aq̄ et de aere sit. nāz illd̄ d̄ graue simplr̄ qd̄ d̄ graue sine addito. et il lud leue simplr̄ qd̄ d̄ leue sine addito. sic ē de aq̄ et de aere. p̄z hoc. nā quā dicim⁹ eē graue sine addito. et aerē leue sine addito. C̄ Sc̄do. nō nisi aq̄ eēt simplr̄ grauis. et aer simplr̄ leuis oporteret qd̄ grauitati aq̄ eēt cōmixti qdā gradus leuitatis. et leuitati aeris eēt cōmixti qdā gradus grauitatis: sed hoc est falsū. nā t̄z. ex eo qd̄ alr̄ aq̄ esset simplr̄ grauis. et aer simplr̄ leuis. illud. n. qd̄ h̄z grauitatē sine leuitate ē simplr̄ graue. et qd̄ h̄z leuitatē sine grauitate ē simplr̄ leue: recte sic est in alijs q̄litatib⁹. s̄z falsitas h̄ris p̄bat. p̄mo. nāz si sic tūc aq̄ simplex posset successiue descēdere i vacuo. et aer simplex posset successiue ascēdere i eodē si eēt. qd̄ est Ari. et cōmetatorē. in q̄rto p̄hycoꝝ. nā t̄z. ex eo qd̄ h̄rent sufficientē resistentiā intrinsecā. vn̄ in aq̄ leuitas resisteret grauitati. et in aere grauitas resisteret leuitati. C̄ Et cōfirmat̄ b̄. qz forma subalis aq̄ est simplex. et silr̄ forma subalis aeris. q̄ grauitas q̄ est q̄litas motiua aq̄ n̄ns illā formā subalē etiā d̄z eē simplex. et silr̄ leuitas ip̄i aeris. et si sic aq̄ ē grauis sine leuitate. et aer leuis sine grauitate. et p̄ n̄ns aq̄ est grauis simplr̄. et aer leuis simplr̄ qd̄ erat p̄bādū.

Oppositum vult Ari. et cōmetator i multis locis. qui

plies distiguūt graue i graue simplr̄ et i graue i resp̄cū vn̄ vo lūt terrā eē graue simplr̄ et ignē leue simplr̄. et aq̄ et aerē graue et leue i resp̄cū. In ista q̄ōe p̄ponā q̄sdā distictiōes. et p̄nes.

Quantū ad p̄mū sit p̄ distictio. aliqd̄ d̄ graue simplr̄. 4. modis. vno. qz eo ex̄te graui nihil ē eo. graui sc̄do mō. qz grauitati sue null⁹ grad⁹ leuitatis ē cōmixt⁹. tertio mō. qz de p̄noie dem̄fante ip̄s ē p̄dicabil' iste termin⁹ graue absqz addito iux̄ illd̄. h̄ simplr̄ dico qd̄ sine addito dico q̄rto mō. qz i q̄cūqz illoꝝ triū eloꝝ ponat̄ q̄ sūt ignis. aer. et aq̄. ip̄m aptū natū ē descēdere. C̄ 2. distictio. p̄portioāl'r se h̄z de leui simplr̄. nā vno mō. aliqd̄ d̄ leue simplr̄. qz ip̄so ex̄te leui nihil ē eo leui⁹. sc̄do mō qz leuitati ei null⁹ grad⁹ grauitatis ē cōmixt⁹. tertio mō. qz ly' leue ē p̄dicabile d̄ eo sine addito. 4. mō. qz i q̄cūqz istoꝝ triū eloꝝ ponat̄ q̄ sūt terra. aq̄. aer ip̄s ē aptū natū ascēdere. C̄ 3. distictio. graue nō simplr̄ s̄z in resp̄cū d̄ duob⁹ modis. vno mō. qz sue grauitati ē aliqs gradus leuitatis p̄mixt⁹. 2. mō. qz i aliq̄ eloꝝ aptū natū est ascēdere. et i aliq̄ aptū natū ē descēdere. C̄ 4. distictio ponat̄ p̄portioāl'r de leui nō simplr̄. sed in respectu.

Quantum ad 2. sit p̄ d̄clo nulla p̄ticle terre ē grauis simplr̄ p̄ mō. p̄bat. qz q̄cūqz p̄ticle terre data vna maior ē ea grauior. C̄ 2. d̄clo. q̄libet p̄ticle terre pure est grauis simplr̄ 2. 3. et 4. mō. de 2. mō. p̄z qz sue grauitati nullus gradus leuitatis est p̄mixt⁹. Alr̄. n. n̄ eēt terra pura. qd̄ ē h̄ hypothetis. de 3. mō p̄z. nā li graue ē p̄dicabile de p̄noie dem̄fante illā p̄ticle simplr̄ et sine addito. De q̄rto mō p̄z. nā q̄cūqz p̄ticle terre pura data siue eēt i igne. siue i aere. siue i aq̄ ipsa apta nata eēt descēdere. sic docet̄ ex̄p̄riētia. et si nō descēderet. h̄ esset p̄ p̄b̄bes et violētās ip̄as. C̄ Nōndū t̄n̄ qd̄ i p̄posito solū dicimus aliqd̄ graue simplr̄. p̄ hoc qd̄ i q̄cūqz poneret̄ dictoꝝ triuz eloꝝ ip̄m aptū natū eēt descēdere. C̄ S̄z diceret̄. vtr̄ qd̄ isto 4. mō. nō q̄lz p̄ticle terre sit simplr̄ grauis. qz nō q̄lz tal' descendit in aere pater de illis paruis corporibus athomali' lib⁹ q̄ apparēt i aere i radys solarib⁹. p̄iectis p̄ aliquā fenest'ra. C̄ R̄idēf qd̄ vtriqz p̄ticle tales apte nate sunt descēdere. s̄z qd̄ nō descēdit. ē p̄ p̄ h̄ qd̄ nō sufficiūt diuidere aerē sub se ex̄te p̄ eoz p̄uitatē. et iō qd̄ ibi retinētur. h̄ ē eis violētū C̄ S̄z diceret̄ imo q̄nqz ascendunt in aere. R̄ndeo qd̄ vez ē. s̄z h̄ est p̄ alterationē sc̄as i eis p̄ calozē solis i ducētē i eis leuitatē et trahētē eas a simplicitate et n̄alitate sua. C̄ 3. cōclo. nulla p̄ticle ignis ē leuis simplr̄ loq̄ndo de leui simplr̄ p̄ mō d̄clo. p̄bat qz q̄cūqz data maior ea ē lenior. C̄ 4. d̄clo q̄libet p̄ticle ignis ē leuis simplr̄ 2. et tertio et q̄rto mō. s̄z i p̄posito dicat̄ eē leuis simplr̄ iux̄ 4. modū. p̄bat p̄portio nāl'r sic p̄bat d̄clo 2. de grauitate terre. Ex̄ istis d̄clonib⁹ seq̄t̄ aliqd̄ elz eē graue simplr̄. et aliqd̄ eē leue simplr̄. qd̄ erat p̄ ps q̄onis p̄posite. C̄ 5. d̄clo. aq̄ et aer nō d̄nr graues nec leues i resp̄cū p̄ mō. p̄bat. qz si sic. t̄c i q̄lz eoz eēt aliqs gradus leuitatis: et aliqs grad⁹ grauitatē. s̄z h̄ ē flz p̄. nā t̄c qd̄lz eoz possz successiue moueri i vacuo. et nā t̄c eoz nullū eēt elz simplex n̄z puz. ex eo qd̄ sua q̄litas motiua n̄ eēt simplex. C̄ 6. d̄clo tā aq̄ q̄ aer ē grauis et leuis i resp̄cū 2. mō. p̄bat qz aq̄ i aliq̄ elo posita ascēderet. et i aliq̄ posita descēderet. et silr̄ sic ē de aere. iō qd̄lz eoz d̄ graue et leue i respectu sc̄do mō. nā t̄z. ex̄ distictiōe 3. et 4. p̄mi articli. s̄z āns p̄bat. nāz tal' ē ordo entiu n̄aliū. qd̄ grauiora appetūt eē sub leuib⁹. et leuiora appetūt eē sup grauiora. p̄z h̄. nā alr̄ lignū n̄ ascēderet i aq̄. nec oleū silr̄. cui⁹ opp̄m videm⁹. Et iō q̄nqz aq̄ h̄ret sup se terrā imediatā ei vbi cūqz eēt. moueret̄ et ascēderet sup eā. si nō eēt ipedimētū. s̄z si aq̄ h̄ret sub se ignē vel aerē vbi cūqz eēt. descēderet si nō ipediret. vt eēt sub eisdē. id ē p̄z de aere. qd̄ si h̄ret sub se imediatē ignē descēderet vt eēt sub eo. s̄z si h̄ret sup se imediatē aquā vel terrā ascēderet. si non ipedi ref. radiū qd̄ eēt sup eā. sic q̄ p̄z. qd̄ aq̄ i aliq̄ elo. ascēderet. et in aliq̄ descēderet. et aer silr̄. Ex̄ q̄ d̄cludit aerē et aq̄ eē graua

7 lenia in respectu: ex quo ulterius concluditur aliquid esse
 elm graue 7 leue i respctū. qđ erat scđa ps qđnis pposita. vñ
 de grauib' 7 leuib' i respctū. sic sunt aer 7 aq̄ imaginatū est. si
 qđ in eis sit grauitas mixta leuitati. s. qđ i eis ē vna q̄litas
 simplex: moriua q̄ facit ea dscēdere qñ sub eis ē aliqđ leui'.
 7 eadē q̄litas facit ea ascēdere qñ sup ea ē aliqđ graui'. C 7°
 dclō. graue 7 leue in respctū pōt vbiq; ascēdere nāliter. 7 vbi
 qđ dscēdere nālit. pbat. nā vbiq; eēt aq̄ dū tñ sub ipa ime
 diate eēt aer. ipa dscēderet. 7 silr vbiq; eēt aq̄. dū tñ sup
 ipaz eēt terra. ipa apta nata eēt ascēdere: 7 ascēderet nāliter
 si nō ipediret. qz sic dictū ē: sp min' graue appetit eē sup ma
 gis graue. mō terra ē grauior q̄ sit aq̄. alr. n. nō dscēderet i
 aqua. Ex isto pz dñā iter graue simplr. 7 graue in respectu. 7
 leue simplr. 7 leue i respectu. qz graue simplr. nullibi ascēde
 ret nāliter. 7 leue simplr nullibi dscēderet nāliter. s. graue
 7 leue in respectu vbiq; pñt ascēdere. 7 vbiq; pñt dscēdere
 nālit. C 8° dubitat iux' hoc pmo. nā dicit Aristo. 4. hui' qđ
 aer dscēdit violēte i elo ignis. C Scđo dubitat. naz iuxta
 dicta videret seg qđ aqua nō dberet dici magis grauis aere.
 qz sic vbiq; aer pōt nāliter ascēdere vel dscēdere. ita 7 aq̄
 cū vtrūq; sit graue 7 leue in respctū. C Tertio. si graue 7 le
 ue i respctū sic aqua 7 aer. possent vbiq; nāliter ascēdere. 7
 vbiq; nāliter dscēdere: tūc idē mobile simplex posset mo
 ueri nāliter motib' dñis. cui' oppositū demonstratū vel de
 terminatū est p hui'. C Ad ista rñdet. Ad pñm dicēduz est
 qđ dictū Ari. dñtelligi qđ aer violēte ascēderet in spa ignis.
 qñ ibi eēt ignis. cū hoc tñ stat qđ aer ascēderet ibi nāliter. vl
 saltē apt' nat' eēt ibi ascēdere. si in spa ignis eēt aliqđ corp'
 graui' aere. ppter nālē ordinē grauiū 7 leuiū. C Ad 2° di
 co. qđ aqua vtiq; ē grauior aere. s. nō ppter B qđ aqua dscē
 deret alicubi nālit vbi aer nō posset dscēdere casu ad volū
 tatē posito. s. iō aqua dñt grauior aere. qz aqua apta nata est
 dscēdere in aere. 7 eē sub aere. aer aut nō apt' nat' est dscē
 dere i aqua. C Ad tercia nego. qđ illi mot' eēt dñy. licz pos
 sint eē a terminatē dñis ad terminos dñis. vñ dñy qđ B non
 sufficit ad dñietatē motuū. s. cū hoc requir' qđ tales mot' fie
 rent p' dñia media in grauitate vel in lenitate. C 8° dclō. si
 aliqd ascēdit nāliter. saltē i medio plēo. aliqd dscēdit nāli
 ter. 7 silr si aliqd dscēdit nāliter. aliqd ascēdit nāliter. parz.
 nā si ignis ascēdit nāliter i aere. aer qđ sup ipm dscēdit nā
 liter: cū graui' appetat eē sub leuiori. silr si terra dscēdit nā
 liter per aerē. tunc aer qui est leuior terra ascēdit natura. r.
 qz vult grauius esse sub ipso.

Ad rōnes pma bene pbat qđ terra nō ē grauis simplr
 p mō. nec ē ignis est leuis simplr p' sic pz
 ex dclōnib' positis. cū qđ tñ bñ stat qđ terra est simplr grauis
 scđo. 7 tertio. 7 q̄rto modis. 7 ignis similiter ē leuis simplr
 scđo 7 tertio 7 q̄rto modis. C Ad scđaz nego qđ aq̄ vl aer sit
 grauis vel leuis simplr. Et qñ dicebat vñ doliū aq̄ i aere ē
 graui' q̄ vñ pugillus terre. bñ dcedo. s. non ppter hoc segē
 qđ vñ doliū aq̄ sit grauius vno pugillo terre simplr. nā nō
 segē ē graui' i aere. ergo est graui'. nā grauitates 7 leuitates
 simplr sic pz ex p articulo. cōparant iter elā q̄tū ad motuz
 vni' elī in altero. q̄cqd. n. ascēderet in aere dñ leui' aere. 7 q̄
 gd dscēderet i aq̄ dñ graui' aq̄. C Ad dñmationē bñ dce
 do qđ vñ aēr acceptōez grauis simplr aq̄ diceret grauis sim
 pliciter. 7 aer silr. s. put illd diceret graue simplr de cuius p
 noie dem'ante vificat' ly graue simplr absq; addito. verū nō
 nec aq̄ nec aer dñ graue simplr. put graue simplr dñ qđ i aq̄
 qđ elo alio ab ipō dscēderet. quō graue simplr accipit i ppo
 sito. Alia rō bñ pbat qđ nec aqua nec aer dñ grauis i respe
 ctu. put graue i respectu dñ cui' grauitati aliqd de leuitate ē
 cōmixtū. cū B tñ stat qđ tā aqua qđ aer dicit grauis in respe
 ctu. put graue in respectu dñ qđ in elo leuiori eo dscēdit. 7 i
 elo grauiore eo ascēdit. put ex dñib' añpositis pōt appere.
 C Et in aere multo magis quāto magis diuisibi

lis aq̄ est. 7 c. Quarto celi. Tertu pmeti vltimi.
 Questio II.
Secundū ppositoz erat. vtz qđlibet
 corp' qđ ē alio graui' i aere
 sit eodē graui' i aq̄. 7 ar. p qđ sic. nā si nō sit q̄
 a graui'. b. i aere. 7 b. ecōuerso. sit graui' ipō
 a. i aq̄. seg' qđ nō pōt sciri qđ i re iitate sit alio
 eoz graui'. nā si tu dicas qđ a. est graui' b. ex
 eo qđ a. dscēdit velocius in aere qđ b. ego dicā qđ b. est gra
 uius a. qz veloci' dscēdit in aqua qđ a.

Oppositum arguit. nam vñū magnū lignuz. partio
 plūbo in aere ē graui'. qz veloci' i aere
 dscēdit qđ parū plumbū. 7 tamē in aqua idē parū plum
 bum est grauius illo magno ligno. qđ patet. qđ illud parū
 plumbum dscēdit vsq; ad profundū aque. 7 lignum non.
 C Iuxta istam questionem. pñmo volo ponere conclu
 siones circa quesitū. secūdo iuxta hoc volo ponere quos
 dam modos: quibus possumus inuenire sine pōderatione
 pportionem corpōz grauiū 7 leuiū adinuicez. in grauitate
 diuersaz grauitatum fin species.

Quantum ad pñm sit pma dclō. nō qđlz corp' qđ ē
 graui' alio in aere est eodē graui' in aqua.
 pz de magno ligno 7 paruo plūbo. sicut arguit post opposi
 tum. C 2° dclō. nō qđlibz corp' est eq̄ graue in aere 7 in aq̄.
 pz. de ligno qđ in aere dscēdit vsq; ad pfundum aeris. 7 in
 aqua non. qđ nō esset nisi in aere esset grauius. 7 in aqua mi
 nus graue. C Tertia dclō. nō qđlibz corpus est eq̄ graue in
 aqua 7 in oleo. patet de ligno qđ non ita profunde dscēdit
 in aqua sicut in oleo. Ex quo ulterius sequitur. quarta con
 clusio. nō qđlibet corpus qđ est grauius alio in aqua est gra
 uius eodem in oleo 7 ecōuerso. 7 non solū istud verū est de
 aqua 7 oleo. sed de omnibus corpōzibus diuersarum graui
 tatum secundum speciem.

Quantū ad 2°. supponēduz est p. qđ dicant' eq̄lz grauia
 s. spēs. 7 qđ ineq̄lz. vñ illa dñr eq̄lz grauia fm
 spēs qđ sic se hāt qđ eq̄les portioēs eoz in magnitudine eq̄lz
 pōderāt. illa vō dñr ineq̄alz grauia fm spēs qđ sic se hāt: qđ
 portioēs eoz eq̄les in magnitudine ineq̄alz pōderāt. vñ si
 capiāt due portioēs vna ligni 7 tāta plūbi portio plūbi plus
 pōderat. C Tūc sit p' dclō. datis duob' corpib' solidis. an
 sint eūsdē grauitatis in spē vel diuersaz. 7 qđ eoz sit gra
 uius pōt est sine pōderatiōe in eq̄libz inuenire. nā sint illa
 duo corpora a. 7 b. 7 capiātur d a. 7 b. portioēs eq̄les i magni
 tudine. si a. 7 b. sint ineq̄alia i magnitudine 7 dimittūtur i
 le portiones cadere in eādē aquā. tunc si eque velociter
 dscēdunt in pfundū aque. vel tāta ps de vna q̄ta de alia
 dic qđ dicta corpa sūt equalis grauitatis i specie. si autem i
 eque velociter dscēdūt vsq; ad pfūdū. vel plus de vna il
 laz portioū submergitur i aqua 7 minus de alia. dic qđ il
 lud ē grauius fm speciē. cuius portio veloci' dscēdit. vel
 cuius portio submergitur plus i aqua. fundamētū istū
 positiū ē pcedere qōne. C 2° dclō datis duob' corpib' so
 lidis diuersaz grauitatū in spē. ambob' tñ supnatātib' in
 aqua s. aliquas sui pres. nō solū sine pōderatiōe in eq̄libz
 dñgit inuenire qđ illoz sit graui'. s. ē pportioē i qua altez
 altero graui'. 7 B pōt inueniri sic. nā sint duo talia corpa duo
 ligna diuersaz spēs. 7 diuersaz grauitatū i spē. capiant de
 eis due portioēs eq̄les. 7 q̄libet illaz diuidat' i lat' in aliq̄t
 pres eq̄les. vbi gra. i. iz. qđ pres vocent' pūcta. qđ scō dimittā
 tur cadere i aquā. 7 videat' de quo plura pūcta submergunt'
 7 de qđ paucioza. 7 vltēri' videat' quot pūcta submergunt' de
 vno. 7 qđ de alio. 7 s. B iudicet' pportio eoz adinuenit' in gra
 uitate vbi gra. sit qđ vni' submergant' duo pūcta. 7 alteri' qđ
 tuoz. tūc dic qđ illud cui' q̄tuoz pūcta submergunt' est i ou
 plo graui' s. spēs qđ illud cui' solū. duo pūcta submergunt'.
 C 3° dclō. datis duob' corpibus ligdis diuersaz grauitatū

Handwritten notes:
 de pñm
 a 90
 vñm
 pñm
 ad pñm
 ad pñm
 in dclō

ad iuicē fm spēz ē pole sine pōdere iuenire qđ illoz sit grauius. nam sint duo talia aqua ⁊ oleum. ⁊ dimittatur vnus liqum in aquā primo. ⁊ deinde in oleū. si de illo ligno minus submergit in aq. ⁊ magis in oleo. dic qđ aq est grauior ⁊ oleū est leui⁹. p3. nam semp idē graue in leuiori pfundius descēdit qđ in grauiori. ¶ Quarta dclō. datis duob⁹ corporib⁹ liqđis diuersaz grauitatum in spē. pole est sine pōdere iuenire non solū qđ eoz sit altero graui⁹. sed et in qua pportioe alterū est altero grauius. nā sint duo talia corpora ligda aq ⁊ oleū. ⁊ capiat vnū lignū qđ dicto mō sit diuisus in. iz. partes eqles: ⁊ dimittat illud pmo in vnū eoz. verbi grā in aquā. ⁊ videat quot de illis partib⁹ submergant in aqua. ⁊ sit verbi grā. qđ qtuor ei⁹ pūcta. ⁊ deinde dimittat in oleū. ⁊ videatur quot pūcta eius submergant in oleo. ⁊ sint verbi gratia tria. hoc cōsiderato dic qđ in illa pportioe aq est grauior oleo fm spēm. in qua numer⁹ punctoz illi⁹ corporis submersoz in aqua se h3 ad numerū punctoz eiusdem corporis submersoz in oleo. ⁊ qz pportio illoz numeroz adiuicē est sexqui tertia. qz. 4. ad tria. dic qđ aqua i sextertia pportione ē grauior fm spēz qđ sit oleū. ¶ Quinta dclō. datis duob⁹ corporib⁹. vno solido. ⁊ altero ligdo. possibile est sine pōdere iuenire an sint eq graua fm spēm: vel vnū eoz sit altero grauius fm spēm nā sit corp⁹ liquidū aqua. ⁊ corp⁹ solidū sit plūbum vel lignū. vel aliqd h3. ⁊ dimittatur illud in aquā. tūc si descēdit in aqua vsqz ad pfundū: dic qđ est graui⁹ aqua h3 speciem. si aut descēdit vsqz quo superficies eius superior sit at eq alta cum superficie superior aque. dic qđ illud corpus solidum ⁊ aqua sunt eq graua scdm speciē. si autē secundū aliquas ei⁹ partes descendit in aquā. ⁊ scdm aliquas supnatat: dic qđ est leuius aq fm spēm. sicut est lignū. ¶ Sexta dclō. datis duob⁹ corporib⁹. vno solido ⁊ altero ligdo diuersarum spēz in grauitate. corpore tñ solido natante in ligdo. ⁊ nō descēdente ad pfundū: pole est iuenire in qua pportioe vnū illoz sit alio graui⁹ fm spēz. nā sit corp⁹ ligdū aq. ⁊ corpus solidū sit vnū lignū. ⁊ diuidat illud lignū dicto modo. iz. portiones eqles. quo facto dimittat in aqua. ⁊ videat quot ei⁹ pūcta submergant in aqua. ⁊ sint verbi grā. qtuor quo facto videat in qua pportione total numerus punctoz duodecim habeat se ad numez punctoz submersoz in aq. si ad qtuor dic qđ in ea. f. tripla pportioe illud ligdū est graui⁹ fm spēm illo solido. p3. nā si illud lignū fm oīa ei⁹ pūcta descendit in aqua vsqz qđ ei⁹ superficies superior fieret eq alta cū superficie aq superior. eet p̄cise eque. graue cū aqua. iō in quāto min⁹ de ligno descēdit in aqua. in tāto aq est grauior ligno. iō si medietas illi⁹ ligni. f. sex pūcta descēderet in aquā. aqua esset p̄cise in duplo grauior. sed si min⁹ qđ medietas. f. tertia. vt puta qtuor pūcta. aq esset in triplo grauior. q̄lis est pportio. iz. ad qtuor. sic qđ posite sunt sex dclones. ⁊ iuz pmas duas pferunt solida ad solida. fm sequētes duas cōferunt ligda ad ligda. fm vltimas duas solida ad ligda. ¶ Tunc rñ deatur ad rōnē ante oppositū. Qñ dicebat si sic. tūc nō posset sciri qđ illoz h3 rei vitatē eet graui⁹ fm spēz. dico qđ imo. nā illd i rei vitatē ē graui⁹ h3 spēz. qđ ē graui⁹ i grauidi. puta i aq sic est plūbū. sic p3 ex tā dictis in qōne. et in qōne pcedēte.

riri forma seu qualitas h3 quā cōparant adiuicē. ¶ Tertio si aer eet in spha ignis descēderet ad suuz locū pprium per suā grauitatē quā tamē grauitatē nō amitteret. h3 retineret ipō existente in suo pprio loco. ergo aer in suo pprio loco est grauis. ¶ Quarto ad idē. nā dic̄ cōmetatoz mto. 38. qrti bñius. qđ si auferat aq qđ ē sub aere. aer descēdit ad replenduz locū aq sine difficultate ⁊ violentia. tñ si auferret aliq pars aeris sup aquā. aq nō ascēderet nisi cū qđā violētia p replēdo locū aeris. Silt si aliq pars ignis in spha sua ppria exñs sit per aerē auferret. aer nō ascēderet ad replēdū locū illū nisi cū quadā violētia. istō videt eē signū qđ tā aer qđ aq sūt graua in suis locis. ⁊ nō leuia. ¶ 5. terra in pprio suo loco ē grauis adhuc grauitate actuali. qđ qđ va. dñā t3 de se. añs pbat. tur. nā si aliq niteret elenare. aliqua parte terre adhuc ipa exñte in suo loco ipa resisteret elenari. sed nō nisi p grauitatē. qđ rē. ¶ 6. nā ptes inferiores terre sūt solidiores qđ superiores. qđ nō vñ eet nisi ex eo qđ superiores eas p̄mitt. h3 talis p̄ficio ē vtute grauitatis. qđ rē. ¶ 7. ignis vbicūqz sit. est calid⁹ actuali. qđ vñ eet vbicūqz sit. sit leuis actuali. ⁊ p dñs i suo loco ē leuis. ⁊ pari rōe terra i suo loco p̄pō ē grauis. ¶ 8. ar: de aq. nā si fiat foramē i terra aq descēdit i terrā. nō obstat qđ aq existit i suo loco p̄pō. h3 nō vñ eet nisi p grauitatē.

Oppositum arguit. nā si aliqđ elm eet graue in suo p̄pō loco. h3 nō magis videret de vno eloz grauiū qđ de alio. nec min⁹. ⁊ iō si aliqđ elz eet graue i suo loco p̄pō. aq eet grauis i suo loco p̄pō. h3 h3 ē fallū. nā si eet grauis i suo loco p̄pō. tūc ille. qđ b̄ret supra se cētū vel iooo. dolia aq. ipē bñ dberet sētire grauedinē ei⁹. h3 tñ ipē nō sētit. p3 h3 de nautis. qđ aliq aliqñ grauedinē vsqz ad fidū maris. ⁊ tūc hñt sup se plusqz cētū dolia aq. ⁊ tñ nullā ei⁹ graue dinē sentiūt. Silt si aer in suo loco eet grauis. vtiqz debere mus illā grauitatē pcipe. cū multū de aere existat sup nos. ¶ 2. ar. aucte archimēdis i li. suo d pōderib⁹. vbi dic̄ nullū cōp⁹ i se ipō graue eē. vñ nec aq i aq. nec oleū i oleo ē graue.

Prorndendo ad istā qōnē pono p̄ vnā d̄fictio nē. ⁊ ē ista. qđ dupl̄ pōt capi grauitas. vno mō p dispōne qđā bituali ⁊ potēriali dñte formas grauis. siue actuali iclinet ad motū. siue nō. ⁊ illa vocet grauitas habitual seu potērial. Alio mō accipit grauitas p tali dispōne actuali iclinatē ad motū. ⁊ illa vocat grauitas actualis. Cōsimilis d̄fictio pōt poni de leuitate.

Tunc sit pma dclō. vbicūqz sit elm graue ipm h3 grauitatē bituale. pbat. nā tal grauitas est q̄litas qđā dñs formā subalē ipi⁹ grauis. nec pōt tolli nec auferri nisi p corruptionē forme subalis. et nō p solū motū locales. ¶ 2. dclō. elz graue in suo pprio loco h3 grauitatē bituale. pbat. p pcedētē dclōnē. scdo. nā p eadē q̄litate p quā elz mouet ad suū locū ppriū cū fuerit ex ipz: gescet nāliter i suo pprio loco cū fuerit in ipō. h3 h3 est grauitas q̄tū ad elā grauia. nā ipa p suā grauitatē mouent nātr ad sua loca nālia. ⁊ ipa cūz pueniūt ad sua loca nālia p eadē grauitatē gescūt in ipis. Et sic eadē grauitas qđ aliqñ d̄f actual. sic qñ actuali iclinat ad motū deorsū. Aliqñ d̄f bitualis ⁊ potērialis sic qñ nō actuali iclinat ad motū. ¶ Cōsilt p̄nt poni due dclones d elis leuib⁹. ¶ 3. dclō nullū elz i suo loco pprio h3 grauitatez actualē. pbat. qz nullū elz exñs i suo loco pprio iclinat actuali ad motū deorsū. qđ nullū elm i suo loco pprio h3 grauitatē actualē. dñā t3 ex qđ nois grauitatis actuali. añs p3. ad experiētā. Sic silt mō dicere de leuitate respē elozū leuiū. ¶ 4. cōtra. istā dclōnē dubitat pmo. nā posito qđ aqua sit in loco suo pprio ⁊ dimittat aliqua magna ps terre in ipaz. tūc illa aqua nāliter ascēdit supra ipsā terrā. cū min⁹ graue appetat eē sup magis graue. qđ nō d̄f eet nisi p eadē qualitate per quā aqua descēderet ad suū locū pprium. f. eet extra ipsum. S3 h3 esset grauitas actualis per quā descenderet. ergo videtur qđ bec etiā sit grauitas actualis per quā ascendit

De graui autem ⁊ leui quid est vtrumqz ⁊ q natura ipsoz cōsiderādū ⁊ ē. Quarto celi. Textu p̄menti primi.

Tertium ppositoz erat. vtz aliqđ elz i suo pprio loco sit graue. ⁊ videtur pmo qđ sic: qz vesica repleta aere plus trahit in egliba qđ si non eet repleta. qđ nō esset nisi aer in suo pprio loco eet grauis. ¶ Scdo aliqđ est aere existente in suo pprio loco graui⁹. iō aer in suo pprio loco grauis est. dñā tenet. ex eo qđ in vtroqz cōparatorū debet repe-

32
47
540
archimēdis
Grauitas
Actuali
habituali

super terrā. non obstante q̄ ipsa aqua sit in suo loco sibi pro-
prio. ergo videt̄ q̄ aqua in suo loco pprio habet gravitate
actualē. ex q̄ bz gravitate actuali inclināte ad motū. Scōs si
sup aerem auferret aliqua ps ignis. ipse ascēderet. ne fieret
vacuū. ⁊ nō nisi per leuitatē actualē. ergo aer in sua ppria re-
gione videt̄ h̄re leuitatē actualē. ¶ Ad p̄mū istoz cōcedo.
q̄ per eadē qualitātē per quā aqua d̄scēderet nālīter ad suū
locū propriū si esset ex ip̄z etiā ascēdit super terrā dimissam
in eā. vnde nō est imaginādū q̄ in aqua sit vna q̄litas. s. gra-
uitas p̄ quā d̄scēdit ifra aerē. ⁊ vna alia q̄ sit leuitas per quā
ascēdit sup terrā. nam tūc aqua nō eēt elm simplex. verū est
tamē. q̄ illa eadē qualitas vocat̄ grauitas cuz inclināt ad de-
scensum. vel getē deorsū. Sed vocat̄ leuitas cuz inclināt ad
motū sursum. vel getē sursum. Tūc ad p̄positū dico. q̄ quādo
aqua exiit in sua ppria regione ascēdit super terrā dimissā
in ip̄am. hoc nō est per gravitatē actualē. licet hoc sit per eā-
dem qualitātē q̄ aliq̄n dicit̄ grauitas actualis: sicut quādo
actuali inclināt ad motū deorsū. ⁊ nō ad motū sursum. ¶ Sc̄s
diceret. ad min⁹ q̄ aqua i sua ppria regiōe est actuali leuis.
Nā terra missa in ip̄am existentē in sua ppria regione: ipsa
ascēdit super terrā grauiorē ea. qd̄ nō videt̄ eē nisi p̄leuita-
tem actualē. ¶ Ad istud dico q̄ ita cito q̄ ponit̄ terra ime-
diatē sup aquā: ipsa aqua desinit esse nālīter locata. ex eo q̄
ip̄a exiit min⁹ grauis est situata imediate sub exiite magis
grauī. ¶ Et ideo cōcedo q̄ tūc aqua per suā leuitatē actua-
lem ascēdit super terrā. nec p̄pter hoc potest concludi eā in
suo loco pprio esse actuali leuē. ¶ Nam tūc non est in loco
sibi pprio et nālī. ¶ Ad sc̄dam dico q̄ si sup aerem amoue-
ret aliqua pars ignis. ⁊ latera ignis nō cōfluere. vtiq̄ aer
ascēderet ne fieret vacuū. ⁊ quando dicebat̄. ergo aer in sua
ppria regiōe haberet leuitatē actualē. cōcedo. Et quando
dicebat̄ oppositū dicit̄ conclusio. respondetur q̄ conclusio d̄s
intelligi ⁊ modificari. q̄ elemēta grauiā ⁊ leuiā i suis locis p̄-
pprijs non h̄nt gravitatez actualēz nec leuitatem actualē.
⁊ hoc rebus nālībus dimissis in sua naturalitate. Sed quā-
do super aerē amoueret aliqua pars ignis. aliqua fieret vio-
lentia in reb⁹ naturalib⁹. ergo ⁊c. Vel aliter. ⁊ concordat̄ so-
lutioni p̄ime dubitationis. quando dicebat̄. si amoueret
super aerē aliqua pars ignis ⁊c. cōcedo q̄ aer mouetur sur-
sum per leuitatē actualē. Et quando dicebat̄. ergo aer in
suo loco pprio ⁊ naturali haberet leuitatē actualē. nego. nā
dico q̄ tunc aer nō eēt in suo loco nālī. ex eo q̄ ad aerē natu-
raliter esse locatū requiritur ip̄sz secundū eius superficiem cō-
ueram esse imediatum igni. Sed si aliqua pars ignis supe-
rius amoueret: aer desineret esse immediatus igni. ⁊ per cōse-
quēs desineret esse nālīter locatus. id nō est mirū: si p̄ suā le-
uitatē exiret in actū ascēdendi seu mouēdi sursum.

Ad rationes

principales. Ad primā dico q̄ si aer exi-
tens in vesica cū vesica plus pōderat
in aere q̄ vesica soluz. hoc est p̄pter h̄ q̄ aer in vesica est ali-
qualiter cōdēpsatus ⁊ cōpressus ⁊ factus grauior q̄ aer ex-
terior: qz graui⁹ in min⁹ graui⁹ descēdit. ergo ⁊c. ¶ Ad sc̄daz
dico q̄ quādo est existēs aliq̄ lignū in aere. tūc iste aer sub
ligno existēs nō est naturalr locatus. ex eo q̄ iste aer qui est
minus grauis est sub ligno magis graui. ⁊ p̄pter hoc tūc li-
gnū descēdit. ⁊ aer ascēdit. nec p̄pter hoc cōcedi pōt elemē-
tuz in suo loco nālī esse actuali graue vel leue ⁊c. ¶ Ad ter-
tiam. illa h̄n p̄bat q̄ aer in suo loco nālī bz gravitatē vel le-
uitatē habitualē. non tñ actualē. ¶ Ad quartā quādo dicit̄
d̄mentator. q̄ si ifra aerez amoueat̄ aqua. ip̄e aer nālīter
descēdit. sed si sup aerē amoueat̄ ignis. ip̄e aer ascēdit cū
violētia. dico q̄ hoc intellexit sic. et si intellexit sicut verba so-
nant ip̄e male dixit. Pro quo supponendū. q̄ latera ignis
abiniicē diuisa facili⁹ ⁊ citius cōfluunt q̄ latera aq̄ abiniicēz
diuisa. Sicut sic est de laterib⁹ aeris abiniicē diuisis. q̄ etiā fa-
cili⁹ ⁊ citi⁹ cōfluunt q̄ latera aque abiniicē diuisa. Sicut la-

tera aq̄ abiniicē diuisa facili⁹ ⁊ citius. cōfluunt adiniicē q̄
latera terre. ⁊ hoc p̄pter grossitiē ⁊ soliditatē terre. ¶ Tūc
ad p̄positū dico. q̄ si ifra aerē amoueat̄ aliqua ps aq̄. aer
nālīter descēdit ad replendū locū. ⁊ valde cito. ⁊ hoc est iō
ne fiat vacuū. ⁊ q̄ latera aq̄ abiniicē diuisa non ita cito p̄nt
cōfluere sic aer pōt descēdere ⁊ illū locū replere. Sed si sup
aerē amoueret̄ aliqua ps ignis. nō ita cito aer ascēderet.
qz citi⁹ ille loc⁹ repleret̄. Itē sic est de igne resp̄cū aeris p̄-
fluxuz latez ignis adiniicē. q̄ ignis citi⁹ pōset hoc facere q̄
aer. Sic sicut mō est de aqua resp̄cū terre ⁊ aeris. Nāz si aliq̄
pars terre ifra aquā moueat̄: statim aqua descēdit ad replen-
dum istū locū. p̄pter hoc q̄ latera ip̄i⁹ terre nō possent ita
cito cōfluere ad replendū istū locū: Sc̄s si sup aquā amoueat̄
aliq̄ ps aeris. nō p̄pter h̄ aqua ascēderet. Nā statim latera ae-
ris remanētis cōfluūt ad replendū istū locū: ⁊ citius q̄ face-
ret aqua ascēdens. ¶ Ad q̄ntā. nego. an̄s. ⁊ q̄n dicebat̄ si ali-
qs vellet eleuare aliquā partē terre d̄ loco suo ip̄a resisteret
cōcedo. qz ita cito sicut aliqs vellet violentare terrā. illa gra-
uitas terre que p̄ri⁹ dicebat̄ habitualis solū. exiret in actuz
resistēdi eleuari. ⁊ tūc diceret̄ grauitas actual. ⁊ ideo h̄n cō-
cedo. qd̄ graue in suo loco nālī. cuz violentaret̄ haberet gra-
uitatem actualē. Nā grauitas non ex hoc solo dicit̄ actual.
qz actuali inclināt ad motum deorsum. sed etiam ex eo q̄ re-
sistit ⁊ nititur d̄ violentas. ⁊ iuxta hoc cōcedendū est q̄ gra-
ue phibitū ⁊ detentū sursum per aliquā columna est actua-
liter graue. Nam licet eius grauitas nō actualiter moueat.
tñ actualiter nititur dep̄mere detinens ip̄z violentē. ¶ Ad
sextā dico q̄ partes cētrales terre non p̄pter hoc sunt dem-
p̄iores q̄ cōprimantur a superiorib⁹. Nam supiores nō pō-
derant super ip̄as. Sed hoc est ex eo q̄ supiores sunt magis
mixte. ⁊ sunt magis porose. q̄ porzi sunt repleti aere. ¶ Sc̄s
cētrales sunt magis solide. qz minus mixte partib⁹ alteri⁹
rōnis. ¶ Ad septimā. ignis vbicūq̄ est calid⁹ actualiter. id
negatur. qz nō vbicūq̄ est: actualiter cōburit. sic nec graui-
tas vbicūq̄ est actualiter pōderat. vñ ignis immediatus cō-
cauo orbis lune nō actualiter cōburit. cū nō sit sibi cōbusti-
bile approximatus. ¶ Ad octauā dico q̄ statim sublata aliq̄
parte terre ifra aquā: ista aqua d̄sinit esse locata nālīter: cuz
nō habeat ifra se imediate aliq̄ grauius se. Et iō nō miruz
q̄ tunc pōderat ⁊ descendit. Et per totā istā q̄stionē per lo-
cum ppriū intelligo locū naturalē. Finis.

¶ Nos autem dicimus primum determinantes
de quo maxime dubitant quidā propter quid h̄
quidem sursum ferūtur: hec autem deorsū cor-
porū semp̄ secundū naturam. hec autē ⁊ sursum ⁊
deorsum. ⁊c. Quarto celi. Textu ⁊ menti vige-
simiprimi.

Questio III.

Quartum propositoz erat. Utrū gra-
uitas ⁊ leuitas sint forme
subales grauis ⁊ leuis. Et videt̄ q̄ sic. graui-
tati ⁊ leuitati cōperit d̄fō nāe. Ideo vtraz
earū est natura. n̄a tenet. nāz cuiq̄z cōpe-
rit d̄finitio eidez cōperit d̄finitum. mō si
vtraz eaz est nā. ⁊ nō nā q̄ est mā sic claz ē
de se cū mā nulli⁹ sit actiuitatis. grauitas autē ⁊ leuitas alicui⁹
sunt actiuitatis: agūt. n. ad motū deorsum ⁊ ad motū sur-
sum. segtur q̄ vtraz earum sit forma subalis. sed non alio-
rum q̄ grauiū ⁊ leuium. ergo ⁊c. an̄s p̄batur. qz grauitas est
per se principū mor⁹ localis deorsū. ⁊ leuitas sursum: qd̄ p̄pe-
tit soli nāe nec aliq̄ d̄ficat grauitati. ⁊ leuitati de d̄fōne na-
ture. nā manēte eadē forma subali idē mobile aliq̄ nālīter
ascēdit ⁊ aliq̄ naturaliter descēdit. p̄pter solā variationēz
grauitatis ⁊ leuitatis. ¶ Sed hoc videt̄ esse signū q̄ tales
motus per se proueniunt a dictis qualitātibus: ⁊ non a for-

ma substantiali. Assumptum patet. quia idem vapor calefactus & leuificatus ascendit nātr. & postea refrigeratus descendit nāliter. semp manēte eadē forma subali. Ex quo sequitur qd̄ tales motus diuersi actiue pueniāt. z per se pducātur a grauitate & leuitate. **C** Secdo nisi grauitas & leuitas essent nature & forme subales grauiū & leuiū. sequitur qd̄ vapor leuefactus nō moueret sursum nātr. & refrigeratus & grauefactus nō descēderet nātr. pbat̄. nā. qz tales motus nō puenirēt a forma subali vaporis. cū leuitas nō poneret formā subalis leuis. nec grauitas forma subalis grauis. **C** Tertio. grauitas & leuitas sūt forme pōres caliditate frigiditate humiditate & siccitate. q̄ grauitas & leuitas sunt forme subales grauiū & leuiū. nā pbat̄. nā dato qd̄ sint pōres dictis q̄litateb⁹ alteratiuis. & nō sint forme subales. sed accitales. sequitur qd̄ caliditas frigiditas humiditas & siccitas nō sunt qualitates p̄me. p̄z qz grauitas & leuitas eēt q̄litate eīs pōres. nā est falsus p̄ Ari. in scdo de ḡnatiōe. & 4. metheoz. an̄. pbat̄. qz sicut se h̄z mor⁹ localis ad motū alterationis. sic q̄litate moriue localr. s̄ grauitas & leuitas se h̄nt ad q̄litate alteratiuas. sicut sūt caliditas frigiditas humiditas & siccitas. S̄z mor⁹ localis ē pōr motū alterationis p̄ Ari. i lra dicētē. p̄mus erit vtiqz scd̄z subaz hic mor⁹. s̄ localis grauiū & leuiū zc.

Oppositum arguit. grauitas & leuitas sūt p se sensibiles. s̄ sensu tact⁹. Nā aliqz scd̄z tactū sentit grauitatē lapidis. sed nulla forma subalis. nec aliqua suba est p se s̄sibilis. p̄z p̄ Ari. 2o de aia. igit̄ zc. **C** Secdo. forme subales elemētoz grauiū & leuiū nō manēt i mixtis. sic ad p̄ns supponit̄. Sed grauitas & leuitas elemētoz manēt i mixtis. q̄ grauitas & leuitas elemētoz nō sūt forme subales eoz. **C** Tertio. suba nō est tria sube. p̄ Ari. in p̄dicamentis. Sed grauitas est tria leuitati. q̄ grauitas & leuitas non sunt sube. & p̄ n̄s nec forme subales grauiū & leuiū. **C** Quarto suba nō suscipit magis & minus. p̄ Ari. in p̄dicamētis. sed grauitas & leuitas suscipiūt magis & minus. p̄z hoc. qz aliq̄d graue est altero graui grauius. sicut terra est grauior aq̄. & aliq̄d leue est altero leui leui⁹. sicut ignis est leuior aere. **C** Quito manēte eadē forma subali variant̄ grauitas & leuitas. Ideo nō sunt forme subales grauiū & leuiū. nā tenz. an̄. pbat̄. de fumo. q̄ qn̄ est bñ calidus est leuis. & qn̄ est refrigeratus est grauis. & tñ manet eadē forma subalis.

Pro ista questione sit p̄ma cōclusio. grauitas non est forma substantialis grauis. nec leuitas leuis. probat̄ per rationes qn̄qz imediate positas. **C** Scda cōclusio. grauitas nō est idē qd̄ dempsitas. nec leuitas est idēz qd̄ raritas. sicut qdam dixerūt. pbat̄. nā fumus calefactus est leuior aere. ex quo ascendit in aere. & tamē nō est rarioz. sed dep̄sior aere. ex quo sequitur cōclusio qd̄ leuitas non est raritas. nec grauitas est dep̄sitas. **C** Tertia cōclusio. grauitas nec leuitas sunt q̄litate scdē nāliter posteriores caliditate frigiditate humiditate & siccitate. pbat̄. qz calefactus p̄mo itendit pducere caliditate: ad quā n̄r generatur grauitas vel leuitas. scdm̄ qd̄ materia est apta nata recipere iuxta exigētiā forme subalis sibi iherētis. sic sili mō frige factiēs p̄ncipalr itendit & gnāt frigiditatē. ad quā sili r̄legitur grauitas vel leuitas. scd̄z qd̄ mā est apta nata recipere altez illoz. qd̄ nō eēt nisi grauitas & leuitas eēt nātr q̄litate p̄steriores dictis qualitatibus alteratiuis. que sunt caliditas. frigiditas humiditas. & siccitas.

Ad rōnes. Ad p̄mā. nego qd̄ grauitati & leuitati cōpetat diffinitio nature. vñ dato qd̄ mor⁹ locales grauiū & leuiū imediate puenirēt a grauitate & leuitate. nō p̄pter hoc adhuc grauitas & leuitas essent nature. Nā ad hoc qd̄ aliq̄d sit nā. nō sufficit qd̄ sit p̄ncipiū p se mouēdi & gescēdi. sed vltra hoc regrit̄. qd̄ sit in illo p̄ cui⁹ est p̄ncipiū p se mouēdi & gescēdi. mō h̄ nō puenit dictis q̄litatebus. nā nō i sunt p̄mo grauib⁹ & leuib⁹. sed scdō. s̄. post q̄litate p̄mas

alteratiuas. & post formā subalē grauis & leuis. **C** Ad scd̄az p̄ nūc dicat̄ motū vaporis sursum eē nālē. vel q̄tū est ex pte materie. vel q̄tū est ex parte forme. De h̄ postea diffusū dicit̄. **C** Ad tertiā nego an̄. & qn̄ dicebat̄ mor⁹ locales grauiū & leuiū sūt pōres motib⁹ alteratiuis. dico qd̄ h̄ est vtz via p̄fectiōis. Sed nō via gn̄atiōis. Nā mor⁹ locales grauiū & leuiū zc aialii h̄nt cōmuniter subiecta magis p̄fecta. nā graue & leue p̄fectū illd̄ qd̄ optime mouet localr. nihilomin⁹ an̄ istas p̄fectiōes p̄cedūt bñ. s̄z tēp⁹ alterationes. & h̄ nota uit̄ Ari. dices qd̄ latio. i. mor⁹ localis est p̄fectior & est vltim⁹ scd̄z gn̄atiōe. ex quo cōcludit̄ qd̄ est p̄uius scdm̄ substātiā. & perfectionē. modo predicto. zc.

C Si itaqz ipossibiliū ē vtroqz nullam habente grauitatē ambo habere grauitatē: sensibilia aut corpora omnia aut quedā grauitatē habent zc. **Tertio celi. Tertu cōmēti octauī Qd̄ V.**

Vinum p̄positoz erat. Utruz ex parte grauitatis & leuitatis cōcludi possit corpa nō eē cōposita ex idiuisibilibus. **C** Circa qd̄ sciēdū est de multis demonstrationib⁹ satis euidentibus p̄r demōstrari qd̄ corpa n̄ sunt cōposita ex idiuisibilib⁹ sicut h̄z videri in sexto physicoz. S̄z ille nō sunt ad p̄positū. S̄z solū ille q̄ fieri p̄nt ex parte grauitatis et leuitatis. Hoc notato arguit̄ p̄mo qd̄ ex parte grauitatis. et leuitatis nō possit cōcludi corpa nō esse cōposita ex idiuisibilib⁹. Nā si sic hoc v̄r eē sicut Aristo. facit in lra. S̄z p̄bo qd̄ non. nā Ari. volēs p̄bare hic ex parte grauitatis et leuitatis corpa nō eē cōposita ex idiuisibilibus: sup̄pōit duo. quoz vtrūqz p̄batur eē falsus. quo p̄bato sua demonstratio est aquasata. p̄mū qd̄ supponit̄ est illd̄. qd̄ nullū idiuisibile ē graue aut leue. nec eēt graue nec leue si eēt. Scd̄z supponit̄ est. qd̄ nullū graue p̄ponit̄ ex nō grauib⁹. et nullū leue p̄ponit̄ ex nō leuib⁹. S̄z ois ps grauis ex qua p̄ponit̄ graue est grauis. & ois ps leuis ex q̄ p̄ponit̄ leue est leuis. **C** Cōtra p̄ arguit̄ sic. qz idiuisibile si eēt. vel eēt suba vel acc̄ns. Si suba seq̄ret̄ qd̄ ip̄z eēt graue v̄r leue. qz ois suba nālis ē grauitas v̄r leuis. Si acc̄ns. tē oporteret illi acc̄nti assignar̄ subaz ei subiectā adēq̄te. & sic ista suba eēt idiuisibile. & tñ erit grauis sic dicebat̄. q̄ idiuisibile si eēt graue. **C** Cōtra 2o funda mētū arguit̄ sic. ex nō s̄sibilib⁹ p̄t fieri s̄sibile. q̄ ex nō grauib⁹ p̄t fieri graue. nā t̄z a sili. an̄. pbat̄ p̄ Aristo. in de s̄sifu & s̄sato. vbi d̄clarat qd̄ aliq̄d corpa eē s̄sibile cui⁹. ioo. ps se parata ē īsensibil. scdō ex n̄ rubeis p̄t fieri rubeū. sic ex mixtione coloz. q̄ pari rōne ex nō grauib⁹ p̄t fieri graue. **C** 3o nā h̄ est grauis. & tñ p̄ponit̄ ex nō grauib⁹. s̄. ex p̄ma mā q̄ n̄ ē grauis de se. & ex aia intellectiua q̄ s̄l̄r nō est grauis. **C** 4o multe p̄ticle terre nō sunt graues. sic ille q̄ volāt in aere. & apparent i radys solarib⁹ t̄rantib⁹ per fenestrā. & tamen si m̄tre tales cōponerent̄ faceret̄ vñ graue. S̄z illud v̄r eē cōpositū ex non grauib⁹. tales. n. p̄ticle terre postqz mouent̄ sursum in aere. vident̄ esse nō graues.

Oppositum vult Aristo. in littera.

Breuiter sicut dcm̄ est Ari. ad dem̄andū ex pte grauitatis & leuitatis corpa nō eē cōposita ex idiuisibilib⁹. p̄demōstrat̄ duas cōclones p̄eābulas. qz p̄ma est ista. qd̄ nullū idiuisibile est graue. quā pbat̄ sic. oē graue est aliq̄d graui⁹. Sed omne qd̄ est aliq̄d graui⁹ est diuisibile. q̄ oē graue est diuisibile. Sed breuiter ista rō nō eēt dem̄fatiua aduersariū. qz statim aduersari⁹ negaret vtrāqz p̄missaz. diceret. n. qd̄ nō solū terra. s̄z ēt aq̄ & aer h̄ent grauitatē. Et diceret vlteri⁹ qd̄ eēt dare pla idiuisibilia ex qb⁹ cōponeret̄ terra. Et s̄l̄r eēt dare pla idiuisibilia ex qb⁹ cōponeret̄ aq̄. Et s̄l̄r plura. ex qb⁹ cōponeret̄ aer. Et diceret vltra oia ista. idiuisibilia eē grauia. Et vltim⁹ diceretur idiuisibile aeris

ee graue. licet nullo alio sit grauius. & sic eet iterēpta maior.
 postea vterius dicere qd vnu idiuisibile terre est grauius
 vno idiuisibili aq. & silt vno idiuisibili aeris. nec ppter hoc
 sequitur qd ipm sit diuisibile. qz nō o3 qz subz diuidat ad diui
 sionē gradualē forme. Nā in eodē subo nō facto maiori vel
 minori pōt itēdi q̄litas & remitti. Immo adhuc i subo idiu
 sibili. sic p3 de itellectu & habitib⁹ ei⁹. Deide Ari. fac vnā
 rōnem ad dictā d̄clonē. q̄ magis videt ee demonstratiua. Et
 est ista. oē simplr graue ē dēssū. & oē simplr leue ē rap. sed oē
 rap vel dēssū est diuisibile. ergo oē graue vel leue ē diuisibi
 le. maior vř ee nota. qz ois terra q̄ est simplr grauis est den
 sa. & ois ignis q̄ est simplr leuis est rar⁹. Sz minor declaraf.
 qz nō d̄r dēpsū nisi qz multū bz de mā. sub parua q̄titate
 Sz oē qd bz multū de mā est diuisibile. Silt rar⁹ dicit qd
 paz bz de mā sub multa q̄titate: sz qd multā bz q̄titate est
 diuisibile. & sic oē dēssū vel rar⁹ ē diuisibile. P. adhuc ex
 parte rari & dēpsū pōt argui ad dictā d̄clonē. Nā aliq̄ dēpsū
 videm⁹ fieri rara. & eodē modo id ex quo ex raro pōt fieri dēssū
 & ex dēpsū rap. o3 qd cōponatur ex eisdē idiuisibilib⁹. salte3
 q̄tuz ad materiā. qz mā3 oporteret manere i eis q̄ sūt ex se
 iuicē. sit q̄ rap cōpositū ex trib⁹ idiuisibilibus. s. a. b. c. & dē
 p̄let vn̄ fiat minus q̄ an: & adhuc erit cōpositū ex tot partib⁹
 p̄let an. s. ex. a. b. c. imō nō est pole qd B & illud sint cōposita
 ex tot eisdē partib⁹ vnū sicut altez. & qd vnū sit min⁹ altero.
 nisi pres sint facte minores q̄ an. & q̄ nece est in dēplatiōe
 qd idiuisibile fiat min⁹ q̄ an. & hoc iplicat d̄clonē. si qd idi
 uisibile fiat aliq̄n min⁹: & aliq̄n mai⁹. C. 2. d̄clo fūdāntal ē
 ista. qd ois ps ex q̄ cōponit graue est grauis. itelligēdo B nō
 de trib⁹ eēntialib⁹. sicut sint mā et forma: q̄ nō sunt situatr
 ee se iuicē. sed itelligēdo de trib⁹ q̄titatiuis. q̄ sunt situatr
 ee se iuicē. nā est bñ pole qd pars eēntialis alicui⁹ grauis sit
 nō grauis. sicut arguebat an opp⁹ de aia itellectiua. Ad
 ppositū ergo suppono de simplr grauib⁹ sic est terra. qd illd
 qd est mai⁹ illud ē graui⁹. B. n. glibet exp̄it. vn̄ glibet exp̄iri
 pōt qd maior terra ē grauior minor ceteris parib⁹. Tūc ca
 pio vnū graue cōpositū ex trib⁹ partib⁹. scz. a. b. c. & d. sibi addat
 q̄rta ps oīno d̄ssū p̄cedētib⁹. q̄ sit. d. tunc sequitur qd. a. b. c. d.
 est maius q̄. a. b. c. qz hoc est d̄ rōne partis q̄titatiue: qd red
 dat totū mai⁹ & extēsius q̄ esset si auferret. & vltra p suppo
 situm sequitur qd. a. b. c. d. ppter additionē ipsi⁹. d. ē graui⁹ q̄
 eet. a. b. c. qz dēssū fuit qd mai⁹ est graui⁹: sz nō est pole qd ali
 qd fiat grauius p additionē alicui⁹. qd nō hēat grauitatē. q̄
 d. hēbat grauitatē. Ex quo sequitur qd etiā. a. hēbat grauitatē.
 & silt. b. & c. qz ponebam⁹ qd ista ps. d. addita eet oīno d̄ssū
 partib⁹ p̄cedētib⁹. & sic q̄libet ps ex q̄ illud graue cōponebat
 erat grauis. & h̄ erat d̄clo. Et ista rō pōt declarari p sile. si
 d̄sideret quō aliqd fiat calidi⁹. Nā h̄ pōt imaginari tribus
 modis. vno mō sine additiōe alicui⁹ per solā cōdēpsationē.
 tūc. n. pres caliditatis q̄ magis distabāt sūt ad iuicē p̄p̄n/
 gozes magis vnite. & vni⁹ vnita est fortior seīpa dispersa. & iō
 illud apparet calidi⁹ & forti⁹ calafaceret. vn̄ caliditas stati
 i paruo ferro: q̄ stati cōbureret vnū lignū: sic se h̄ret qd si eet
 extēsa per vnū magnū corpus ipa vix sentiret. Sz iste mo
 dus nō h̄z locū in pposito. Nā positū est qd. a. b. c. fieret cali
 dius p additionē ipsi⁹. d. Scōdo mō pōt imaginari qd aliqd
 fiat calidi⁹ per additionē alicui⁹ gradus caliditatis in eodēz
 subo sine additiōe alicui⁹ ptis q̄titatiue. vt si aq̄ calefaciat.
 & hoc etiā non h̄z locū in pposito. qz. d. erat pars q̄titatiua
 addita h̄is sūt extra partes alias. 3. mō pōt imaginari ali
 qd fieri calidi⁹ extēsiue. & h̄ nō eet nisi ista ps addita eet ca
 lida. & ita ē i pposito. qz. a. b. c. d. h̄z plurē grauitatem. q̄ hē
 at. a. b. c. & nō h̄ret plurē grauitatē nisi. d. h̄ret grauitatē.

Ad rōnes. Ad p̄mā q̄ pbat qd idiuisibile si eet. esset
 leue. nā idiuisibile si eet. vel eet suba vel
 accidēs. dico qd eet substātia. & eet accidēs. & eet diuisibile. &
 non eet diuisibile. & eet graue. & nō esset graue. Nā idiuisi

bile esse est impossibile. sicut h̄z oīdi alibi. Et ad ipole sequitur
 qdlibet & illud itelligit de idiuisibili habēte positionē in cō
 tinuo. Deide ad rōnes p̄ra scōz fundamentuz. qbus p
 batur qd ex nō grauib⁹ posset cōponi graue. & arguebatur
 primo. ex non sensibilib⁹ rē. dico qd lz alique partes tales
 sint isensibiles separate. tamē sunt sensibiles cū inexistunt
 toti. qz vna sentit cū alia. & sic bene d̄cederē qd ex illis quoz
 seorsum grauitas nō p̄ciperet bñ posset p̄poni graue. nec h̄
 est p̄ra itentionē Ari. Ad scōz de coloribus. dico qd nō
 est sile. Nā rubedo ē vna q̄litas mixta ex extremis ei ierū
 rib⁹ formalr: vř saltē v̄uatr. Sz sic nō est de grauitate. Nā
 illa est q̄litas simplex. Vel alr bñ d̄cedo qd ex nō rubeis sit
 rubeū. Nā tales pres nō rubeet ex qb⁹ cōponit rubeū sunt
 pres diuersaz rōnū. Sz in pposito loqmur de trib⁹ q̄tita
 tiuis q̄ it adiuicē eiusdē rōnis. Cū. n. vnū sit vnus coloris.
 & altez alteri⁹. nō est pole qd aggregatum sit eiusdē coloris
 cū altero eoz t̄m. Sz pres terre vel aeris sūt iter se eiusdez
 rōnis. Iō nō erat sile. Ad tertiā dico qd dēssū Ari. itelligit
 de partib⁹ integralib⁹. rō aut p̄cedit de partib⁹ eēntialib⁹. rē.
 Ad vltimā dico qd v̄tqz iste pres terrestres volantes in
 aere in radys solarib⁹ sūt graues. Sz qd nō d̄scēdūt causa
 est. qz nō h̄nt tantā grauitatē qd sufficiāt diuidere mediū. &
 etiā. qz alterate sunt p calore ipsius solis. Et sic est finis.

**Quonia aut ē vnū solū qd omnibus supferē &
 vnū qd omnibus substat necesse ē duo alia eē:
 que & substant cuidam & supferunt cuidā. & ē.
 Quarto celi. Tertio p̄mēri. XXXVII. Qd. VI.**

Sextum propositoz erat. Utz ex par
 te grauitatis & leuitatis possit
 cludi numer⁹ q̄ternari⁹ eoz. Pro quo
 sciendum est qd numerus quaternarius ele
 mentoz i secūdo de generatione ostēditur
 ex quatuor p̄binationib⁹ possibilibus q̄tuoz
 qualitātū p̄maz. q̄ sūt qualitates alteratiue
 de qbus d̄siderare non p̄inet ad p̄sentem librum. Sed hic
 ostēditur numerus q̄ternari⁹ elemētoz ex pte grauitatis &
 leuitatis q̄ d̄ssū qualitates motiue localr de quibus ad p̄ns
 ppositū p̄inet d̄siderare. Ex quo p3 qualiter p̄batio qua
 Ari. pbat quatuor eē elemēta i secūdo de gnatione d̄r a
 probatione qua probat quatuor eē elemēta hic in isto loco
 Hoc notato arguit ad q̄stionē sic p̄bando qd nō possit d̄clu
 di numerus quaternari⁹ elemētoz ex pte grauitatis & leui
 tat. Nā si sic. hoc vř ee p istū modū p quē Ari. itēdit hic fa
 cere. Un̄ arguit sic. vnū ē elz simplr leue. sic ē ignis. Et aliō
 simplr graue: sic terra. & illa sūt tria h̄z grauitatē & leuitatē.
 Et iter tria oporteret eē media. Iō sūt q̄tuoz ela qz vnū est
 simplr graue & vnū ē simplr leue. & vnū ē graue in respectu.
 & reliquū ē leue i resp̄cū. & sic erūt q̄tuoz. Sz pbat qd tal
 mod⁹ n̄ valet ad oīdēdū qd ela sint q̄tuoz & nō pla. P̄rio
 qz mediū nō o3 poni elz. cū mediū sit ppositū ex extrēis for
 malr vel v̄uatr. Sic p3 de tepiditate. & de medys colorib⁹
 Sz elz nō o3 eē ppositū ex extremis: sz simplex. B. n. p̄inet
 ad nāz elz. q̄re rē. C. 2. qz posset eē mediū iter illa tria ex
 tremas. s. iter grauitatē simplr & leuitatē simplr. & h̄ p egdi
 stātia. Et iō d̄ret qd iter terrā & ignē nō eet nisi vnū mediū p
 egdistātia. Et si tu d̄res qd iter terrā & ignē eet vnū mediū. s.
 aer & iter aerē & terrā vnū aliud mediū. s. aq̄. & sic eēt q̄
 tuoz elemēta. Ego silt dicere qd inter aerē & ignē esset vnū
 mediū. sicut iter aerē & terram. & sic non essent quatuor. sed
 quinqz. Tertio. contrariozum nihil prohibet esse plura
 media q̄ duo. sicut patet in coloribus et in saporibus. Si
 milt iter albedinē et nigredinē sunt plēs colores iter medy
 Iō iter elemētū graue simplr & elemētū leue simplr nihil
 prohibet eē plura elemēta iter media q̄ duo. & p̄ns nihil
 p̄hibet eē plura elemēta q̄ quatuor.

r. azp.
duar
25. p. azp.

In oppositum est Arist. et cōmētator. nā necesse est esse quatuor quālitates simplices distinctas spēs. et nō plēs iclinātes ad diuersos motus locales sursum et deorsum. Ex ad getes in diuersis locis. quas quālitates vocamus grauitates. Sed istis debent correspondere quatuor corpora simplicia grauiā et leuiā. et nō plura distincta spēs. mobilia motibus rectis. simplicibus et ista vocamus elementa. igitur etc. In ista quōne p̄ vidēdū ē. vtrū ad saluādū oēs motus grauiū et leuiū simplices nobis apparētes oporteat ponere quatuor quālitates motiuas simplices. et non plēs quas vocamus grauitates et leuitates. Secūdo respondēdum est de quēsito. etc.

Quantum ad primū est sciēdū quod motus simplices recti nobis apparētes distincti specie specialissima a ipsoz grauiū et leuiū nō sūt nisi quatuor. scilicet motus simpliciter ad mediū. et motus simpliciter a medio et motus ad locū vbi est aq̄ tāq̄ i loco sibi nāli. scilicet immediate sup̄ terrā. et motus ad locū vbi ē aer immediate sub igne. Tūc sūt p̄ma deo. ad saluādū tales motus simplices nō sufficit vna quālitā motiua. quā si sic seq̄ret quod oīa mobilia motu recto inclinaref̄ sursum. h̄z p̄m magis et min⁹. vel oīa deorsū. h̄z ētm magis et min⁹. h̄z p̄m plus vel minus h̄ret de ista quālitāte vna motiua localis. nō ē falsū. quod tūc nihil eēt simpliciter graue. vel nihil eēt simpliciter leue. cui⁹ op⁹ p̄us ē p̄batū. oīa p̄bat ex hoc quod vna quālitā motiua simplex nō iclinat nisi ad vnu locū. et nō ad loca d̄ria nec motus d̄rios. licet forte iclinat h̄z magis et min⁹. h̄z quod magis vel min⁹ abūdat. Secūdo deo. ad saluādū d̄cos motus simplices nō sufficiūt due quālitates motiue d̄rie et cū medys ex mixtione eaz pueniētibus. Ista s̄ p̄bat p̄ h̄z quod h̄z nō possent saluari apparentia. et hoc declarat sic. nā sint iste due nāe d̄rie. scilicet a. et b. ita quod a. iclinet deorsū et b. sursum. Tunc quod quere aq̄ est grauior aere. et magis iclinat deorsū q̄ aer. et nō pot̄ r̄deri s̄m istas duas nās nisi altero triū modoz. vnu est quod aq̄ plus h̄z de a. q̄ aer. Secūdo modus ē quod aq̄ minus h̄z de b. q̄ aer. Tertio modus ē quod p̄portio ipsi⁹. a. ad b. est maior in aqua q̄ i aere. S̄z null⁹ istoz modoz sufficit. quod p̄m p̄mū modū magn⁹ aer eēt grauior pua aq̄. nā plus eēt i mag aere de ipo. a. q̄ i pua aq̄. S̄z iux̄ z⁹ modum pu⁹ aer eēt grauior magna aq̄. quod pu⁹ aer min⁹ h̄ret de ipo. b. q̄ magna aqua. S̄z si ponat̄ tertio mod⁹. tūc erūt eq̄les gradus adiuicē i magna aq̄ et i pua aq̄. et t̄ magn⁹ aer. et pu⁹ aer. quod eadē eēt p̄portio. a. et b. adiuicē i magna aq̄ et i pua aqua. Sicut si aliq̄ sit vniformiter tepidū quālis ē p̄portio caliditatis ad frigiditātē i toto. tal⁹ et p̄te. vt si i toto eēnt quatuor grad⁹ caliditatis. et duo frigiditatis. tūc immediate ei⁹ eēnt duo caliditatis et vnu frigiditatis. mō eadē ē p̄portio quatuor ad duo et duo ad vnu. et tūc appet̄ quod oīa dicta sequētia sūt falsa. rō ista pot̄ trahi ex l̄ra Ari. Et ad idē. et non possent saluari quere i regione aeris vna magna p̄portio aq̄ eēt grauior vno p̄uo globo terre. et in regione aq̄ eēt eōuerso. Nulla enī cōbinatio ex duobus sufficeret ad hoc saluādū. Et d̄ria adiuicē miscibilia ifinitis p̄nt misceri p̄portioibus. idē vt quod p̄nt esse p̄la ela media q̄ duo. et p̄ oīs p̄la q̄ quatuor. quod nō sufficiūt due quālitates motiue d̄rie. et cū medys ex mixtione eaz pueniētibus ad saluādū appentia in motus localis rectos simplices grauiū et leuiū. Et d̄rio deo. ad saluādū dictos motus quatuor simplices sufficiūt quatuor quālitates motiue distincte spēs. nec requirūt plēs. p̄bat. quod p̄ illas sufficiēt possūt saluari apparentia iux̄ta dictos quatuor motus simplices grauiū et leuiū. nā sint iste quatuor qualitates. a. b. c. d. tūc pot̄ dici. quod a. iclinat ad motū simpliciter deorsū. vt ad locū terre. et ad motū simpliciter sursum. vt ad locū ignis. et b. ad locū deorsū i respectu. vt ad aquā q̄ ē sup̄ terrā. et sub aere. et c. ad locū sursum i respectu vbi est aer q̄ ē sup̄ aquā. et sub igne. et per dictas ēt qualitates oīa alia apparentia circa dictos motus possūt saluari. quoz aliqua grā exēpli recitabo.

Un̄ p̄mo p̄ istas pot̄ saluari quare oīs aqua est oīa aere grauior. et oīs aer oīa aqua leuior. Un̄ hoc ē idē. quod oē b. iclinat ad esse sub. c. et oē c. ad esse supra. b. quia sic se h̄nt loca naturalia ad q̄ iclinat. Secūdo iux̄ta d̄cā pot̄ saluari quare in regione aeris magna aqua est grauior paruo globo terre cū tñ pu⁹ glob⁹ terre sit simpliciter grauior. vñ h̄z idē quod tā quālitātas. b. ipsi⁹ aque. q̄ quālitātas. a. ipsi⁹ terre exiēs i aere iclinat deorsum. Et posito quod eēnt equalis magnitudinis. tunc terra fortius iclinaret. et velocius descenderet. Sed tñ nō in ifinitū veloci⁹. imo secūdū aliq̄ p̄portione d̄terminatā. et tūc pot̄ aq̄ et vtrū ei⁹ itatū multiplicari. quod vtrū ei⁹ excedit virtutē illi⁹ p̄te terre. Et idē ista aqua magna i aere ē grauior illa pua terra. etc. Tertio iux̄ d̄cā pot̄ saluari i q̄ p̄portio in terra sit grauior aqua. Un̄ possēt dici quod i aere vel i igne eēt terra p̄portio. quod vtrūq̄ eoz moueret velocitate finita sed finiti ad finitū certa ē p̄portio. h̄z i aq̄ vel i terra nulla apparet p̄portio terre ad aquā i grauitate siue i iclinatione deorsū. in terra enī aqua nō diceret̄ grauis sed leuis. S̄z in aqua terra bñ diceretur grauis. sed aqua non diceretur grauis aut leuis. ad intellectū p̄us dictū i vna quōne. scilicet vtrū el̄m in sua regione sit graue vel leue. et oīa ista pueniūt ex d̄cis quatuor quālitatibus simplicibus. scilicet a. b. c. d. Quarto iux̄ dicta pot̄ saluari quare lignū et oleū i aere sunt grauiā. et in aqua sūt leuiā. Nam hoc ē ex eo quod in ligno abūdat terra et aer. et est ibi multū de aere p̄pter porositates. itatū quod aer exiēs i ligno. si lignū sit in aqua h̄z fortiorē tractū sursum q̄ terra deorsū. idē facit lignū ascēdere a superficie aq̄. S̄z i aere iste aer nō h̄ret tractū nec supra nec infra. et i terra traheret. idē lignū descēderet. Et ita diceretur de oleo in quo magis abūdat aqua q̄ aer. idē si oleū sit in fundo aq̄ aer trahit ipsū sup̄ aquā. cū aqua nō h̄eat tractū i suo loco. sicut dictū est p̄m. Sed si sit in aere tūc aqua trahit oleū deorsū. et aer nō trahit. Idē oleū descēdit. Et illud totū puenit ex d̄cis quatuor qualitatibus. scilicet a. b. c. d. Quare a. est motiua terre. et b. aq̄ et c. aeris. et d. ignis. et sic ista appentia iā recitata circa motus grauiū et leuiū simplices possūt saluari p̄ d̄cās quatuor qualitates motiuas. vt et omnia alia.

Quantum ad sc̄dm articulū pono vnicā d̄clonē r̄v salē ad quōnē. De ex p̄te grauitatis et leuitatis pot̄ p̄bari numerus quaternarius eloz q̄ d̄nt corpora simplicia mobilia motibus rectis. p̄bat. nā p̄mo ex hoc quod ad sensū apparēt nobis quatuor motus simplices grauiū et leuiū et nō plēs distincti spēs d̄cludim⁹ tāq̄ ab effectu ad cās quatuor eē qualitates motiuas distinctas spēs. et nō plures quas vocamus grauitates vel leuitates. cū d̄ci quatuor motus simplices nō possint saluari p̄ pauciores. nec ad saluādū eas oīz ponere plēs sic d̄cā ē i p̄ articulo. ḡcōuerso arguēdo a cā ad effectū. ex nūero d̄cāz quālitatuz motiuaz quaternario d̄cludim⁹ eē quatuor motus simplices rectos et nō plēs neqz pauciores distinctos spēs. et cū qlibet eoz d̄cat eē vni⁹ mobilis simplicis. nec possit inē nāl̄ pl̄ib⁹ corporib⁹ simplicib⁹ distinctis spēs seḡ quod d̄cis quatuor motibus distinctis spēs cor̄r̄idēt quatuor corpora simplicia distincta spēs. et nō plā. et ista vocamus quatuor ela. quare ex p̄te grauitatis et leuitatis p̄t d̄cludi de mōstratōe p̄p̄ qd nūer⁹ quaternarius elemētōz etc.

Ad rationes dico quod oēs rōnes facte nō arguūt cōtra p̄dicta. Nā p̄cedūt ac si grauitas et leuitas aeris et aque pueniāt ex mixtione grauitatis terre et leuitatis ignis. mō hoc est falsū. Nā oēs dicte qualitates quatuor motiue sunt eque simplices. Et sic est finis.

Et si igitur ad sursum et deorsum motus quod quod grauis factus et quod leuis factus: Mobile aut quod potētia graue et leue: In eis aut quod sui ipsius locū ferri vnu quod quod ad sui ipsi⁹ spēs ē ferri. etc. Quarto celi. Textu cōmēti vigesimi sc̄di. Qd VII.

f. egrē simplici

Sequitur nūc tractare de motib⁹ grauiū z leuiū. po sūq̄ tractata sūt aliqua d̄cernentia grauitatē z leuitatē. z quātū ad illud queratur. Primo. vtrū loca nālia grauiū z leuiū sūt cause suoz motuū. Scōdyt⁹ graue vel leue moueat nālr̄ sursum vel deorsum a suo generāte vel a remouēte p̄hibēs. Tertio vtz grauia z leuia moueāt actiue a grauitate vel leuitate vel a suis formis subalibus. Quarto. vtz forme fm̄ q̄s sūt mot⁹ grauiū z leuiū vt grauitas i terra. z leuitas i igne sint nāliter mobiles. Quinto. vtz grauia z leuia appetāt moueri p̄ lineas breuissimas. vt p̄ alias v̄puta p̄ obliq̄s. Sexto. vtrū aer nāliter moueatur i p̄tione lapidis vel alteri⁹ p̄iecti in eo.

Quantum ad primū arguitur q̄ loca nālia grauiū z leuiū nō sint cause suoz motuum. Nam si sic. vel eēt cāe māles vel formales vel efficientes. vel finales. Nullū istoz pōt dici. ḡ r̄c. maior ē nota. p̄bat̄ minor nō enī pōt dici q̄ sint cause māles vel formales. Nā mā z forma nō sūt separte ab eo cui⁹ sūt cause. cū sint cāe intrinsece. ḡ locus nālis ipsius grauis nō ē cā mālis aut formalis ip̄i⁹ grauis. vel motus ei⁹. Nā qm̄ mouetur. sepatū ē a suo loco. Sitr̄ ē d̄ leui. C̄ Deide p̄bat̄ q̄ nō sit cā efficiēs seu mouēs. Nā dicit ari. q̄ graue mouetur a ḡnante vel a remouēte p̄hibens. neutruū aut̄ istoz ē loc⁹. C̄ Et c̄firmat̄. nā mouēs dz ē s̄l cū moto. Sz loc⁹ nāl̄ ip̄i⁹ grauis n̄ ē s̄l cū graui qm̄ mouet̄ deorsū. nec loc⁹ nāl̄ ip̄i⁹ leuis nāl̄ ē s̄l cū leui qm̄ mouet̄ sursum. ḡ r̄c. C̄ Deide ēt p̄bat̄ q̄ loc⁹ nāl̄ grauis n̄ sit cā finalis ip̄i⁹ mot⁹. Et sitr̄ erit d̄ leui. Nā for⁹ z finis coīcidūt sic ari. oñdit̄ z⁹ phy. Sz loc⁹ nālis ip̄i⁹ graui⁹ n̄ ē cā formal̄ ip̄i⁹ grauis sic p̄us p̄batur. ḡ ēt n̄ cā finalis. Et c̄firmatur hoc. finis dz ē nobilioz z melioz his q̄ sūt ordinata ad finē. sz loca nālia grauiū z leuiū nō sūt nobilioza grauib⁹ z leuib⁹. probatur. qz loc⁹ est sup̄ficies corp̄is. vt d̄r̄ quarto phy. graue autēz est corpus z leue similit̄. Sed sup̄ficies n̄ ē nobilioz corpore. ergo r̄c.

Oppositum arguit̄ p̄mo auctoritate d̄metatoris d̄ntis. q̄ loca nālia grauiū z leuiū sūt fines eoz. nō tñ fines intrinseci. sic ē forma subalis. sz fines extrinseci. C̄ Scōdo. auctoritate Ari. d̄ntis eē simile i p̄posito de motu augmētationis z de motu alterationis z d̄ istis motib⁹ localib⁹. Nā videtur velle q̄ sic sanitas se habet ad sanabile z sanationē. z p̄fecta magnitudo ad augmētabile z ad augmētationē. Ista loc⁹ deorsū se habet ad graue. z ad motū ei⁹. Sz sanitas ē finis ad quē tēdit̄ sanatio z ē p̄fectio formalis ip̄i⁹ sanabilis cū acq̄sita fuerit. Et sic etiāz est d̄ p̄fecta magnitudine ad augmētationē z augmētabile. ergo a s̄l dz cecidi de loco deorsūz q̄tū ad ipsū graue z ad motuz ei⁹. C̄ Tertio. nā d̄c Ari. q̄ i sui ip̄i⁹ locū ferri ē ad sui ip̄i⁹ speciē ferri. z p̄ speciē nō pōt̄ itelligere nisi p̄fectōz finalē vel formalē. C̄ Quarto. nā d̄c Ari. q̄ p̄portio d̄tinēt̄is ad d̄tētū ē sic p̄portio forme ad mās. Sed loc⁹ ē d̄tinēs locatū. Iō c̄cludit̄ q̄ loc⁹ se hz ad locatū sic sp̄s seu forma ad mās. C̄ Quinto. nā dicit Ari. q̄rto phy. q̄ motus nāles grauiū z leuiū nō solū oñdūt q̄ loc⁹ ē aliqd̄ imo ēt q̄ loc⁹ hz potentiā nālē. Et cū potētia diuidat̄ i actiua z passiuā. z loc⁹ respectu locati nō hēat potētia passiuā. cū non sit mā eius. ḡ non hz potentiā eius actiua. z hoc ē ip̄m esse causam agentem vel mouentem.

De ista qōne sit p̄ma c̄clusio. loc⁹ nālis ip̄i⁹ grauis sic est loc⁹ deorsū nō mouet̄ actiue ip̄m graue. qm̄ graue mouetur. deorsū. Et similit̄ dicat̄ de leui i ordine ad suū locū. p̄batur. nā mouēs dz ē s̄l cū moto. Sz talis loc⁹ n̄ ē simul cū graui descēdēte. qz multū distat̄ ab eo. ḡ r̄c. C̄ Scōda c̄clusio. nec loc⁹ grauis vel leuis attrahit̄ graue vel leue eo mō quo adamas attrahit̄ ferrū quēadmodū

qdā imaginātur. Nā si sic tunc loc⁹ nālis ip̄i⁹ grauis attraheret̄ forzi⁹ z veloci⁹ graue sibi p̄p̄inquū q̄ remotū. Et sic graue p̄p̄inquū veloci⁹ moueretur. sic est de ferro ad magnētē seu ad adamātē. mō est falsū. Nā q̄uis graue descēdens velocitē d̄tinue i suo motu. nō tñ veloci⁹ incipit̄ moueri qm̄ est p̄p̄inquū suo loco. q̄ quādo ē remotū ab eo scōdo. nā hz hoc graui⁹ tardi⁹ debet̄ descēdere. qd̄ ē falsū. c̄na p̄z p̄ s̄le. Nā ferrū graui⁹ tardi⁹ mouetur ad magnētē q̄ ferz min⁹ graue. C̄ 3° c̄clusio. loc⁹ nālis ē cā agēs respectu locati nō p̄ motū producēt̄is ip̄m. sed p̄ motū d̄seruāt̄is qm̄ locatū iā fuerit in eo. Nā locus cōseruat̄ locatū tā p̄ virtutē elemētārē. qz secū d̄uenit̄ i vna q̄litate elemētari. qz p̄ virtutē acelo isfurā. C̄ 4° c̄clusio. loc⁹ deorsū pōt̄ dici cā finalis grauis. Et sitr̄ mot⁹ eiusdē. rōne illi⁹ virtutis d̄seruatiue. qz p̄pter h̄ graue nāliter appetit̄ z itedit̄ eē deorsum. s. vt ibi nāl̄ d̄seruetur. C̄ 5° c̄clusio si locus accipiat̄ non pro loco d̄tinēte. nec pro sup̄ficie eius. sz pro ista virtute d̄seruatiua quā celū ad talē distātiā influit. tūc locus pōt̄ dici cā formalis ip̄i⁹ locati sibi inherēs. qm̄ locatū est i suo loco nāli. p̄batur. qz ista isfluentia veniens a celo. multiplicata vsq̄ i locū nālē alicui⁹ corp̄is. vlt̄er⁹ multiplicatur i ip̄m locatū. et ē sibi dispō nālis z d̄ueniēs p̄ quā ip̄m graue nāl̄r̄ mouetur ad istū locū. vñ cū hō localiter mouet̄ ad ignē nō soluz mouet̄ ad ignem. vt d̄iugatur igni. sed vt ab igne recipiat̄ calorem sibi inherētē. C̄ Sz aliq̄s diceret. vñ q̄ nihil sit de tali isfluentia quā sic d̄icis multiplicatā a celo. Nā si eēt aliq̄ talis isfluentia vtiḡ eā s̄t̄irem. Scōdo. nā si virt⁹ d̄seruatiua ip̄i⁹ grauis isfluit̄ a celo ista forzi⁹ isfluitur p̄pe celum. s. in spera ignis q̄ remotū a celo. Corp⁹ enī nālē forzi⁹ isfluit p̄pe q̄ lōge. ḡ illic puta ad sperā ignis p̄pe celū graue magis debet̄ d̄seruari. z illuc nāl̄r̄ moueri. C̄ Ad ista r̄idet̄. Ad p̄^o. dico q̄ n̄ debem⁹ negare talē isfluentiā ex eo q̄ n̄ p̄cipim⁹ eā sensibilt̄. qz ēt n̄ p̄cipim⁹ istā q̄ d̄ magnetē multiplicatā vsq̄ ad ferrū. q̄ tñ n̄ min⁹ ē i rez nā. C̄ Ad scōdz dico q̄ debem⁹ imagiari a toto celo vnā isfluentiā d̄tinuā vsq̄ ad c̄t̄z n̄b̄r̄ lomin⁹ ista isfluentia p̄pe celū z remote hz aliā p̄petatē z virtutē. z p̄ istā isfluentiā sic vtualr̄ diuersificatā sup̄ z inferius ordināt̄ se grauia z leuia i hoc mundo inferiori.

Ad rōnes scās an oppo^o. r̄idet̄ facilt̄ p̄ ista q̄ iā d̄cā sūt i c̄clonib⁹. z sic est finis hui⁹ qōnis.

Abouetaur̄ z qd̄ a principio fec̄ z ipedimentū remouēs. z c̄. Quarto celi. Textu cōmēti vi gesimi quinti.

Questio VIII.

Secundū p̄posito erat. Vtz graue vel leue moueat nāl̄r̄ sursum vel deorsū a suo ḡnante vel remouēte p̄hibēs. Et ar. p̄ q̄ nō. qz si ḡnans vel remouēs p̄hibēs ānihilaret̄ n̄ min⁹ graue descēderet si eēt sursum. ḡ nō mouet̄ ab aliq̄ istoz. C̄ 2° mouēs z motū dz ē s̄l p̄ idistātiā. sic p̄z. 7. phy. sz graue. puta sagitta qm̄ descēdit̄ deorsū n̄ ē cū suo ḡnante nec cū remouēte p̄hibēs. cū descēdat. ḡ r̄c. C̄ 3° diuersoz motuū z effectū debet̄ eē diuerse cāe. nā d̄r̄ z d̄ ḡnātōe q̄ idē inq̄rū idē sp̄ ē aptū natū facere idē. Sz ḡnatio ip̄i⁹ grauis. z mot⁹ ei⁹ deorsū sūt diuersi mot⁹ siue diuersi effect⁹. ḡ debet̄ h̄re cās diuersas z p̄pas. Sz ḡnātōis cā. p̄p̄a ē ip̄z generās. ḡ illd̄ n̄ ē cā p̄p̄a mot⁹ deorsū. C̄ Quarto mot⁹ grauis deorsū ē nāl̄. ḡ dz eē a nā. z p̄ d̄ns a p̄n⁹ intrinsecō. nā. n̄ ē p̄n⁹ mot⁹ ei⁹ in q̄ ē. sic p̄z. 3. phy. Sed ḡnans vel remouēs p̄hibēs nō sūt intrinseca ip̄i⁹ graui moto. ḡ nō mouet̄ ab illis.

Oppositum ar. auct̄e Ari. i. 8° phy. z 4° b^o. nā i isto 4° ari. d̄c. mouet̄ at̄ qd̄ a p̄n. venit̄ z i pedimētū remouēs. z addidit̄ q̄ nihil hoz. s. grauiū z leuiū seipsum mouet. C̄ In ista qōne p̄ponā cōclones. Secūdo dubitationes aliquas d̄ scōm c̄clonem.

De primo fit prima dco. mor^o nalis ipsi^o graue de orzu no est imediate r actiue a generate ipm graue. nec et a remouete prohibes. pbatur p rones po fitas an op^o. ¶ 2^a dco. ad B q graue icipiat moueri deoz su regitur generas vel remoues phibens. pbatur. qz qn graue icipit moueri deozsu ipm e surfu: vel gancz icepit moueri. deozsu erat graue vel i actu vel solu i potentia. si erat i actu graue. r tn si mouebatur. hoc erat pp aliqd ipe diens. qd oportuit remoueri anqz moueretur deozsu. Et sic indigebat remouete phibes. Sed si no erat actu graue: sz solu i potetia anqz incipit moueri nuqz incepisset nstr moueri deozsu. nisi fuisset factuz actu graue. r ad hoc indige bat generate. r p rns ad hoc q icipiat nalter moueri de orzu necesse est currere generas vel remoues phibens.

¶ **Tertia dclufio.** si graue sit i potetia nali r eentiali ad moueri deozsu. tuc idiget gnante ad hoc q icipiat moueri deozsu. pz hoc. na si sit in potentia nali ad moueri deozsu. tuc e actu leue. Sz si e actu leue no mouebitur nstr deoz su. nisi currat gnans qd faciat ipm actu graue. ¶ 4^a con clufio. si aliqd sit i potetia accntali ad moueri deozsu. r de tineatur violete necesse e q currat remouens phibes ad hoc q illud moueatur deozsu. pz hoc. qz si hoc est violete surfu. r no descedit. tuc e ipeditu. r p rns oz currere aliqd remoues illd impedimtu. si illd debeat descdere. ¶ Se cudu istas duas dclones vltimas debet itelligi plura vba Ari. r emetatoris qb^o dicit q generas mouet ipm graue de potetia nali r eentiali. r remoues phibes mouet ipsum graue de potetia accidntali r violeta etia. Secudu ista pot exponi differetia posita ab Ari. iteraiaa ex vna pre qtu ad eoz motu. r grauia r leuia inaiata ex altera pre. s. q aialia mouentur ex se. grauia at r leuia iaiata no mouetur. ex se. hoc e aial mouet ex se. qz ad icipiendu motu no idiget ex trinseco motore. Sz graue inaiatu no sic mouetur ex se. qn idigeat extrinseco motore ad incipiendu motu. s. vel generan te vl remouete phibes. Verutame nec generas nec remo uens phibes mouet ppe loquendo ipm graue deozsu. imo remoues phibes mouet ipm phibes. r no mouet ipm gra ue. sed prohibete amoto ipm graue mouet se deozsu. Silr generas no mouet ipz graue deozsu. sed bn gnat grauitate p qua ipsum graue mouet se deozsum.

¶ **Quatu** ad scdm dubitatur d scdam dclufione. na po natur q lapis sit supra colunas. ita q coluna prohibeat ipm cadere tuc no oz remouere coluna ad B q lapis cadat. Sz sufficit trahere vel pellere lapide ex colu na. Rndetur q p eode debz reputari i pposito si phibes remoueat r si graue auferat a phibente. ¶ Scdo dubitaf na si sagitta moueat surfu. postea icipit moueri deozsu: r ta me nullu phibes auferret. qz si erat aliqd phibes. illud no erat nisi aer. sed iste no auferet. ¶ Respondez q phibes erat illd qd mouebat sagitta surfus. sic erat iper^o siue aliqd aliud. que oz auferri r destrui anqz sagitta descadat. r si fuisset aer ipulsus cu sagitta pulsu suo moues sagitta et oportet ret motu illi^o aeris destrui r remoueri pus qz sagitta descē deret. ¶ Tercio dubitaf. na vapor aq eleuat^o ab aq vide tur ee adhuc subalr aq. r tamen iste pmo ascendit. et postea descedit sine B q remoueat ibi aliqd phibes. silr sine B q ibi currat aliqd generas. q aut vapor eleuat^o sit subaliter aq videtur patere ex B. na si sit sup^o aliqd ipediens: sicut e in distillatione aquaz: statim apparebit ee aq. ¶ Rndet q cu vapor eleuat^o r ecouerso descedit: oz vtiqz currere ge neras. no tn generas aqua. sed generas grauitate i isto qd erat lenifactu. Consilis posset fieri dubitatio de argeto vni uo. qd si poat sup igne statim euaporat p fumum. r si iste fum^o supius detineatur p aliqd obstaculu supius positu statim re uertetur argentu viuū. r sic videt q nuqz fuit corruptu. cu tale detines sup^o no videat hre naz r potetia gnandi tale

metallu. Ex q sequitur q iste fum^o erat substancialiter argē tu viuū. r cu pmo ascendat r postea descēdat sine remouete phibes r sine gnante. videt q 2^a dco sit falsa. Ista dubita tio soluit sic dubitatio imediate pcedes. aut facte hic r ide ambulat vvs suis.

¶ **Quoniam** autem r aliorum hec quidem ha bent grauitatem: hec autem leuitatem manife stum quia horum quidem causa omnium que i cōpositis differentia r c. Quarto celi. Textu cō menti vigesimi octau. ¶ **Questio XI.**

¶ **Tertium** pposito erat. Utz grauia r leuia moueant actiue a gra uitate r leuitate. Et arguit pmo q no. nam grauia r leuia mouetur actiue a suis formis subalibus. Sz iste no sut grauitas r leuitas. sicut p dicebat. g r c. assuptu pbat. Na ex q mot^o grauiū r leuiū e nāl. oz q sit a nā: r cu non sit a nā q e mā: cuz mā nullius sit actiuitatis. oz q sit a nā q e forma subalis. cum nā no dicat nisi de mā r forma ¶ 2^a mot^o grauiū r leuiū e nālis. Io est a nā. Sz nec graui tas nec leuitas sut nature. g motus grauiū r leuiū non pue nit actiue a grauitate r leuitate. maior est nota. Sz pbatur minor. qz grauitas r leuitas sut accidētia. sicut pus dicitur est. Sz accidētia non sūt nāe. sed entia sz naz sicut dicit Ari. z. phy. g r c. ¶ 3^a si graue moueret a grauitate: r cu ad motu grauis oporteat moueri grauitatem. sequeret q grauitas moueret a grauitate. r sic idē moueret a seipso. qd e ipossi bile. sicut ondit Arist. 7. r 8. phy. ¶ 4^a si graue moueret a grauitate. r cu grauitas sit intrinseca graui. tuc graue moue ret a pncipio intrinseco. r p rns graue moueret a se. cui oppo situz dicitur in isto 4^a r 8. phy.

¶ **Oppositum** arguit. Ab illo mouet graue q itenso intēdit mot^o ceteris parib^o. r quo re misso remittitur mot^o. Sed sic e de grauitate. vñ videmus q ceteris parib^o graui^o veloci^o descēdit. r min^o graue mi mus veloci^o. ¶ Secudo. sicut se hnt caliditas r frigiditas. humiditas r siccitas ad alteratōez. Ita grauitas r leui tas. ad motuū localē. Sz caliditas r frigiditas. r c. sut pnci pia actiua alterationū. g grauitas r leuitas sut pnci actiua mo tuū localiu grauiū r leuiū. ¶ In ista qōne p recitabo vna z opinionē cū aliqli ei^o probatione. ¶ 2ª rñdebo ad qōnē.

¶ **Quantum** ad pmo. e vna opinio q imaginatur gra ue obrines formā subalem grauis posse moueri nstr duplr. Uno mō dōzsu. Alio mō surfu. vbi gra. sic e vapor r fum^o. vñ qdlibet istorum manēte eadē forma subali aliqn ascendit nāl: sic qn e i eo leuitas. deide cū fue rit refrigeratū r dēspatū descēdit nāl: r declaratur B p simile. de aq q aliqn nāl: frige facit. sicut qn e actu alr frigi da. et aliqn nāl: iter calefacit sicut qn est actualiter calida. Deide ista opinio pōit duas dclones ad qōnē. ¶ Prima e. q aq cū actualr habet grauitatē mouet actiue a forma ei^o subali r istrumntali a grauitate. Scda dco. qn aq actualr habet leuitatē. sicut qn e fum^o vel vapor mouet actiue a le uitate: r nullo mō ab ei^o forma subali. ¶ Pri^o dco pbatur per simile de aq actualr existēte frigida. frige factio. n. acti ua talis aq pcedit a forma subali illi^o aq tāqz ab agēte pnci pali. Sz pcedit a frigiditate tāqz ab agēte istrumntali. ita i pposito videtur de descēsu ipsi^o grauis. ¶ 2ª dclonē et pbat p file. nā calefactio actiua pcedes ab aqua calefacta pcedit actiue a caliditate tāqz ab agēte pncipali r nō a for^o subali aq. ex eo q forma subalis aq magis trahit ipazaquā a caliditate vsus frigiditate porē. ita vñ i pposito q qn aq q est vapor ascendit. q pncipale pncipium actiuū illi^o ascen sus no videtur esse forma substancialis aque. Sed magis leuitas inextris vaporū. r maxie iō q forma aque est forma

simplex. Et p̄ n̄s nō pōt eē p̄ncipiū actiū p̄ncipale mot̄
deorsuz z̄mor̄ sur̄sū. ¶ Breuiter v̄f q̄ ista op̄io nō sit oio
vera. p̄mo qd̄ p̄ p̄. q̄ supponit aliqd̄ acc̄is esse p̄ncipa
le p̄ncipiū actiū alicuius effectus. sicut v̄bi gr̄a q̄ calidi
tas i aqua calefacta sit p̄ncipale p̄ncipiū calefactōis. z̄ nō
forma subalis aque. z̄ s̄l̄r asc̄sus ipsius vaporis dic̄t̄ p̄n
cipale p̄ncipiū actiū esse leuitatem. z̄ nō formā subalē.
Sed illud non valet. Nam si caliditas se sola sine forma
subali ipsius calidi posset p̄ducere caliditate. etiam sic pos
set p̄ducere ignē. modo hoc ē impossibile. Nam tunc p̄du
cens esset minus nobile q̄ p̄ductum. Nam p̄ducens est
acc̄is. puta caliditas. z̄ p̄ductū esset forma. puta ignis. mō
subst̄tia ē nobilior accid̄te. falsitas z̄ sequētis p̄z pillam
cōmunē regulā videlicet q̄ nihil agit v̄tra gradū p̄prium
sue speciei. Nec valet rō istius opinionis. s. q̄ si vapor z̄ ascē
deret p̄ suam formam subalē h̄ns leuitatem. z̄ postea descē
deret p̄ eandem h̄ns grauitatē. eadē forma simplex esset p̄
ductiua distinctoz̄ motū. Certe verū ē. nec hoc reputo i
conueniēs. quādo h̄ fit mediātibus diuersis instrumentis.
Nōne anima it̄lectiua q̄ est forma valde simplex valde
diuersas habet op̄ationes mediātibus diuersis instrumē
tis. v̄nde p̄ aliqua instrumēta videt. z̄ per aliqua tāgit. z̄ p̄
aliqua audit. z̄c. Sic dico i proposito non esse inconueniēs
eadē formam subalē aque mediāte caliditate calefacere. z̄
mediāte frigiditate frigefacere. z̄ mediāte leuitate p̄duce
re motū sur̄sū. z̄ mediāte grauitate p̄ducere motū deorsū.

Quantū ad scōz̄ sit p̄ma z̄clo. Mōtus grauiū z̄ leuiū
nāles nullo mō pueniūt a grauitate z̄ leui
tate tanq̄ a p̄ncipis actiuis p̄ncipalib̄. ¶ Scōda z̄clo. d̄c̄i
motus pueniūt a formis subst̄tialib̄ grauiū z̄ leuiū tanq̄
ab agētibus p̄ncipalibus. licet a grauitate z̄ leuitate pueni
ant tanq̄ ab agētibus instrumētalis. ¶ p̄ma z̄clo. p̄ba
tur. nā dato opposito z̄clōnis seq̄ret q̄ grauitates z̄ leui
tates eēt nature. S̄z h̄ est falsū. ex eo q̄ ois nā est suba. S̄z
grauitates z̄ leuitates nō sūt sube. s̄z acc̄is. sic dicebat̄ p̄us.
igif̄ z̄c. n̄a z̄. ex eo q̄ b̄ d̄ eē nā qd̄ est p̄ncipiū actiū p̄n
cipale mot̄ nālis. sic p̄z p̄ diffōnē nature. ¶ 2° z̄clo. p̄ba
t̄. nā tales mot̄ sūt nāles. sic supponit i z̄clōnib̄. 3° z̄clo. p̄
ueniāt actiue a nā grauiū z̄ leuiū tanq̄ ab agēte p̄ncipali. Et
cū i graui. z̄ s̄l̄r i leui n̄ sint nisi due nāe. s. mā z̄ forma. ōz q̄
d̄c̄i mot̄ pueniāt actiue v̄l a mā v̄l a forma z̄ h̄ subali. S̄z
nā mā. cū ip̄a nulli sit actiuitat. reliq̄ ḡ q̄ a forma subali.

Ad rōnes dico. q̄ iste q̄ posite sūt an̄ oppositū b̄n p̄
niūt a grauitate z̄ leuitate. tanq̄ a p̄ncipis actiuis p̄ncipali
bus. sed magis a forma subali. cū h̄ t̄n b̄n stat q̄ a d̄cis q̄li
tatib̄ dicti mot̄ pueniūt tanq̄ ab agētibus instrumētalis.
¶ Ad alias rōnes post opp̄. Ad p̄mā. ad it̄fōnē grauita
tis it̄d̄it̄ velocitas z̄c. dico q̄ p̄ illā rōnē b̄n z̄cludit̄ q̄ gra
uitas ē p̄ncipiū actiū instrumētale mot̄. nō t̄n p̄ncipale ali
cui. p̄ri. n. ratione cōcluderē q̄ calefactio p̄cedens acti
ue ab igne p̄cederet a caliditate ignis tanq̄ a p̄ncipio acti
uo p̄ncipali. cuius oppositū d̄nt aduersary. Probare n̄iaz
per hoc q̄ ad it̄fōnē caliditatis it̄nd̄it̄ calefactio ignis
¶ Ad secundam. z̄cedo maiorē. sed nego minorē. v̄nde di
co q̄ caliditas z̄ frigiditas. z̄c. nō sunt p̄ncipia actiua p̄nci
palia calefactionis. frigefactionis. z̄c. s̄z instrumētalia d̄i
taxat. p̄ncipalia autē z̄ dictaz̄ operationuz̄ sūt forme suba
les. que mediātibus dictis qualitibus agūt dictos effect̄
tanq̄ mediātibus instrumētis. Et sic ē finis q̄ōnis. Ad laudē
dei omnipotētis q̄ regnat p̄ infinita secula. Amē.

¶ Magis aut̄ grane z̄ leue hoz̄ in seipsis vident̄
habere p̄ncipiū p̄pter propinquissimā subst̄
tie hoz̄ esse materiā z̄c. Quarto celi. Textu
cōmēri vigesimi quarti. **Questio. X.**

Quartum propositoz̄ erat. Verum
forme s̄z q̄s sūt mot̄ gra
uiū z̄ leuiū sint nālr̄ mobiles s̄z locū sic est
forma terre v̄l forma ignis. z̄ p̄bať q̄ nō.
omnis motus nālis d̄z eē a p̄ncipio intrin
seco. sed forme s̄z quas fiunt mot̄ grauiū
z̄ leuiū non h̄nt p̄ncipia intrinseca. ergo z̄c.

maior est nota. Nā p̄ hoc differt mot̄ nālis a violento. mi
nor p̄z. q̄z tales forme sunt simplices. saltē simplicitate op̄
posita z̄pōni ex p̄tribus eētialib̄. q̄ vocantur mā z̄ forma
quaz̄ forma d̄z eē p̄n̄ intrinsecū actiū mot̄. mā v̄o passiū
¶ Scōda. si qd̄ eēt v̄a seq̄retur q̄ idē mot̄ nālis i sp̄e z̄p̄ete
ret distinctis corpib̄ nālib̄ in sp̄e. cui op̄m̄ oñsuz ē i p̄ huī.
p̄bať n̄ia. Nā si forma terre scōz̄ quā terra ē mobilis deoz̄
sum eēt mobilis fm̄ locū nālr̄. ip̄a nō eēt mobilis. s̄z locū
nālr̄ nisi ēt deorsū. z̄ cū forma terre distinguat̄ sp̄e a totali
terra. cū forma terre sit simplex. z̄ terra sit cōposita. seq̄re
tur q̄ idē mot̄ deorsuz simplex cōpeteret duob̄ distinctis
corpib̄ in sp̄e. s. terre z̄ forme sue motiue deorsū. ¶ 3°. nā si
forma terre eēt nālr̄ mobilis deorsū. q̄ro a quo vel a se. vel
ab alio. non a se. nam d̄r 7° p̄hicoz̄uz qd̄ oē q̄ mouetur ab
alio mouet̄. Et z̄firmat̄. nā si a se. idē sel̄ z̄ sil̄ eēt i actu z̄ i
potētia. ex eo q̄ eadē for̄ moueret z̄ moueret̄. Nec ēt p̄
dici q̄ ab alio. nā hoc eēt a mā terre. vel a grauitate terre.
nō a mā. q̄z illa nulli ē actiuitatis. nec p̄t dici q̄ a grauita
te. Nam illa n̄ faceret talē motū i alio sine p̄n̄ actiūo p̄n
cipali qd̄ eēt nā sicut dictū ē i alia q̄ōne. 3^{is} ḡ p̄n̄ p̄ncipa
le actiū. qd̄ eēt nā z̄currēs vna cū grauitate ad talē motū
p̄ducēdū. vel eēt ip̄amet forma subalis grauis. z̄ h̄ si. q̄z tē
idē eēt i actu z̄ i potētia respectu eiusdē. v̄l eēt vna alia nā
sed h̄ nō. ex eo q̄ i terra nō ē nisi vna mā z̄ vna forma subal
z̄ caliditas z̄ frigiditas z̄ siccitas q̄ nihil faciūt ad p̄positū.
ex eo q̄ nō sūt q̄litates motiue local̄. sed alteratiue soluz̄.
¶ 4° si qd̄ eēt vera. videret̄ q̄ si tales forme eēt sepate
a mā. z̄ ipsi sic sepatis z̄seruarent̄ p̄ aliqua potētia i eoz̄
esse eēt mobiles nāliter. S̄z p̄bo q̄ nō. nā si forma subal
terre eēt sepata a sua mā. non videret̄ descēdere p̄ hoc. ex
eo qd̄ sibi deficeret instrumentum. s. grauitas qua debet se
mouere deorsum z̄c.

Oppositum arguit̄. nā cū grauia z̄ leuia moueant̄
nālr̄ manifestū ē q̄ forme eoz̄ q̄ sūt i
eis. fm̄ quas sūt illi mot̄ moueret̄ur. iux̄ illd̄. motis nobis
mouent̄ oia q̄ sūt i nobis. Lū ḡ aliqua terra moueat̄ deorsū
forma sua q̄ ē i ea secūdū quā fit iste mot̄. etiā mouet̄ deoz̄
sū. vel ḡ nāliter. vel violēte. Si nāliter habet̄ p̄positū. Si
violēte. ḡ mot̄ motui deorsū 3^{ri} teet̄ ei nālr̄. z̄ sic adhuc
eēt nālr̄ mobilis. n̄ia p̄bať. Nā sic oñsū ē p̄ h̄. si alicui test̄
aliqs mot̄ violēte. eidē test̄ nālr̄ mot̄ z̄ius illi q̄ test̄ ei v̄io
lēte. ¶ Instā q̄ōne p̄videbit̄ nūqd̄ forme fm̄ q̄s sūt mot̄
grauiū z̄ leuiū eēt nālr̄ mobiles q̄o existerent̄ p̄ se sepate a
suis materiēb̄. z̄ videbitur a quo mouēt̄. Quib̄ visis pa
tebit̄ etiaz̄ quid sit dicēdū de eis q̄ntū ad hoc ipsis existenti
bus in suis materiēbus.

Quantum ad primū. sit p̄ z̄clo. si forma motiua ter
re deorsuz eēt sepata a mā. nec eēt ei gra
uitas z̄iucta. nec moueret̄ nāliter deorsum. posito adhuc
q̄ eēt posita sur̄sū. p̄baťur. q̄z dato opposito z̄clōnis. sequi
tur q̄ forma subalis grauis posset p̄ducere motū deorsū
sine grauitate. sed h̄ ē falsū. n̄ia nota ē de se. falsitas z̄ntis
probat̄ur. nā tunc natura frustra dedisset grauitatē ipsis
grauib̄ v̄tra formā subst̄tialē eoz̄um. postq̄ sine gra
uitate forma subst̄tialis grauis naturaliter vel equali
ter posset mouere graue deorsum. Consimili modo dice
retur de forma subst̄tiali leuis z̄ de leuitate. ¶ Sed tu
dicerēs. si talis forma subalis sic posita sur̄sum non descen
deret cum nō haberet grauitatē sibi annexā. oporteret q̄

quiesceret. vel ergo nāl vel violente. nō nāl. ex eo q̄ tūc nāl moueretur ad illū locū. si esset extra ipsū. qd̄ ē falsū. Si violente q̄rif de violētate. R̄ndet q̄ gesceret ibi violēte. 7 q̄n queritur de violētate dico q̄ aliqd̄ p̄t imaginari. quiescere violente dupl̄. vno mō pp̄ aliqd̄ violentās potētius ipsū detinēs 7 p̄hibens. alio mō pp̄ defectū 7 carentiā alicuius req̄siti ad suū motū nālē. ¶ Tunc dico q̄ dicta forma in dicto casu nō gesceret violēte p̄mo mō. Sed sc̄do mō. p̄ hoc ī simili. q̄ aliqs nō p̄t a se extendere b̄z/chiū suū. p̄t esse pp̄ aliqd̄ ipediēs 7 p̄hibēs talē extēsiōem vel p̄pter defectū loci vel receptaculi in quo deberet fieri extēsiō. sicut si hō eēt extra celū nō posset extendere b̄z/chiū nō pp̄ aliqd̄ ipediens positū. sed p̄pter defectū loci requisiti ad istam extēsiōem. Sic dico q̄ eēt ī simili mō ī p̄posito q̄ talis forma gesceret violēter p̄pter defectum grauitatis req̄siti ad suū motū nālē. ¶ Sc̄da d̄clo. grauitas sepata a mā 7 a forma subali ex̄ns sursum nō descendere. nisi forme subalis vices supplerēt aliūde. p̄bat̄. q̄ instrumentū sine dirigente ex se nō agit. cū ergo grauitas se habeat sicut instr̄m mediante quo forma subalis p̄ducit motum deorsū. sequitur q̄ ipsa grauitas sine forma substantiali nō descēderet nec aliq̄m motū deorsū efficeret. Et notanter dixi nisi forme subalis vices aliūde supplerētur pp̄ sac̄z eucharistie seu altar̄. vbi sūt accētia sine subo. s. albedo grauitas 7c. 7 tñ grauitas ī illo sac̄o descēdit nō obstāte q̄ nō sit diūcta forme subali grauis. v̄z ē tñ q̄ ibi forme subal vices supplerēt aliūde. s. p̄ p̄mā cāz. ¶ 3° cōclusio. si forma substantialis terre esset sepata a mā. 7 eēt sil diūcta grauitas: 7 eēt posita sursum. nec eēt aliqd̄ ipediēs seu p̄hibens. moueret deorsū. p̄ hoc. q̄ ibi eēt p̄ncipiū actiū p̄ncipale motus deorsū. 7 instrumentale silr. 7 eēt ibi subz receptiū motus deorsū sufficiens. s. forma subalis. et silr grauitas. iō vtiq̄ fieret ibi motus postq̄ nulluz ibi eēt ipediens sicut ponit p̄p̄thesis. ¶ Quarta d̄clo. talis motus eēt nāl. p̄batur. q̄ talis pueniret ex inclinātiōe naturali effendi deorsū talis forme subalis. ¶ Cōtra tertiā d̄clonē dubitatur. nā dicit ari. p̄mo de ḡnatiōe. q̄ si caliditas esset sepata a mā. bene ageret ī frigiditatē existētē ī mā. sed nō pateret ab ea. iō etiā v̄ q̄ forma grauis sepata a mā non moueretur. cū moueri sit pati. ¶ R̄ndet negādo p̄ntiam. Et rō q̄ frigiditas nō ageret ī caliditatē sepata. nisi corrūpēdo illā caliditatē. 7 q̄ ad corruptionē istī caliditatis seperate nō seq̄ret alicui alteri ḡnatio. Et cū nāl nō corrūpat aliqd̄ nisi p̄pter aliud ḡnari. ibi nō fieret actio ī illā caliditatē sepata. Sed si forma subalis grauis ē sepata. 7 si ī ipsa agit motus localis. hoc b̄n p̄t fieri. nā nō p̄pter talez motū ipsa corrūpit. imo magis saluat. Et iō quātū ad hoc dissimile est de motu alteratiōis q̄ cū corrūptōe v̄ dispōne ad corrūptōez. 7 de motu locali. q̄ p̄t fieri tā absq̄ corrūptione q̄ absq̄ dispōne ad corrūptionē.

Quantum ad sc̄dm dico q̄ talis motus puenit effectiue a forma subali tāq̄ ab agēte p̄ncipali. nō tñ p̄ncipalissimo 7 a grauitate tanq̄ ab agēte instrumentali. probatur. nā si forma 7 accēs in ḡne cause efficientis d̄currat ad p̄ductionē alicui effect̄. tūc suba. cuz sit nobilior accēte 7 locū agētis p̄ncipalis. accēs āt 7 locū agētis instrumentalis. Sed sic ē ī p̄posito. Nam talis motus puenit effectiue ab ambob̄. nō. n. appet a quo alio tāq̄ ab efficiēte pueniret ex quo nō ē ibi plus q̄ forma subalis 7 grauitas. Et notāter dixi ī d̄clonē nō tñ tāq̄ ab agēte p̄ncipalissimo q̄ agēs p̄ncipalissimū ī isto motu. sicut ē ī alyz est cā p̄ma que sua ḡnālī influētia ad quēcūq̄ motū p̄ducendū ī istis inferiorib̄ d̄currat effectiue.

Ad rōnes Omnis motus nāl puenit a p̄ncipio intrinseco. dico q̄ hoc v̄z est de motu nālī corpōrū cōpositoz ex mā 7 forma q̄ vulgo magis sūt manifesta

q̄ forme subales. que nō min⁹ talib⁹ corpōrib⁹ cōpositis ex mā 7 forma sūt nālī mobiles. ¶ Ad sc̄daz dico q̄ nullus motus simplex ī sp̄e puenit nālī distinctio corpōrib⁹ ī specie. corpōrib⁹. dico cōpositis ex mā 7 forma quō tñ bene stat q̄ idēz motus simplex p̄t cōpetere nālīter pluribus corpōrib⁹ quozū vnuz est forma subalis alterius. ¶ Ad tertiā si forma terre esset naturaliter mobilis deorsū. vel a se vel ab alio. dico q̄ a se. non tamen solum a se. sed etiam ab alio. puta a causa p̄ma concurrente. ¶ Et per hoc tunc soluitur auctoritas de septimo physicozum. omne quod mouetur ab alio mouetur. etiam si vellemus allegare litteram sicut iacet nō esset extra hoc. nam ī littera sicut quilibet videre p̄t nō est ab alio. sed ab aliquo. sed expositores exponūt ab aliquo. i. ab alio. ¶ Ad cōfirmationē. idē simul esset in actu 7 ī potētia. dico q̄ hoc nō ē incōueniens respectu diuersoz. qualiter ē ī p̄posito. Nā talis forma esset in actu actualiter se mouēdo deorsū. 7 ī potētia sedēdo deorsū. ¶ Et sylteri⁹ diceret. Idē esset agēs 7 paties q̄ ageret istū motū. 7 reciperet eundē. Dico non esse incōueniens idē eēt p̄tiale agēs 7 totale recipiēs. 7 sic ē ī p̄posito. Nā totale agens istum motū est illa forma substantialis 7 ista grauitas. Et p̄ma causa. ē cui⁹ totalis agregati quelibet istarū formarū ē pars. Totale autē recipiēs est illa forma. vel saltē agregatū ex illis formis ambab⁹. quarū vna cōcurrit sic agēs p̄ncipale. alie autē sicut instrumentale. ¶ Ad quartā p̄z ex p̄mo articulo 7c.

Simpliciter quidē igitur leue dicitur qd̄ sursum fertur 7 ad extremū. graue autē qd̄ simpliciter deorsū 7 ad medium. Ad aliud autem leue 7 c. Quarto celi. Tertio p̄meti sexti. **Questio XI.**

Quantum p̄posito erat. Utz grauiā appetat descēdere p̄ lineas b̄neissimas. ¶ Et ar. p̄ q̄ nō. Nāz sic. vari rōne leuia appeteret ascēdere p̄ lineas b̄neissimas puta p̄ rectas. 7 nō p̄ obliqs. S̄z b̄ ē falsū. Nā si sic. tūc terra pura deberet descēdere ita velociter 7 nō veloci⁹ ī igne sic ī aere. nō ē falsū eo q̄ ignis ē rarior q̄ aer. 7 per nō resistens eidem mobili q̄ aer. 7 per consuetudinem. si idem mobile descēdat p̄ ignē. 7 postea p̄ aerē vel loci⁹ d̄z descēdere p̄ ignē q̄ p̄ aerem. nō p̄bat̄. Pro quo suppono q̄ leui⁹ plus appetit esse sup̄ aliqd̄ graui q̄ minus leue. vbi gra. si aliqd̄ graue ponat̄ sup̄ ignē. 7 deinde p̄atur sup̄ aerē ignis quia est lenior aere. plus appetit esse sup̄ illō graue q̄ aer appetat esse super idēz graue. ¶ Tunc sic. si aliqua terra pura debeat descēdere in igne. sicut illa appetit esse sub igne ita ignis appetit esse super illā terrā. 7 ideo sicut terra descendit vt sit sub igne. ita ignis existēs sub terra ascendit vt sit super terram. Et quia grauiā appetūt descēdere per lineas rectas. 7 leuia ascēdere per lineas rectas sequitur q̄ per eandē lineam per quā terra appetit descēdere in ignem. ipse ignis obuiando terre appetit ascēdere super terrā. Et q̄ ignis plus appetit esse super terrā q̄ aer. sequitur q̄ ignis cum maiori appetitū 7 conatu mouetur contra terram. cuz illud graue descendit in igne. q̄ faciat aer cum idē graue descēdit in aere. Ergo videt̄ qd̄ tantuz vel plus impediatur graue ī descendēdo ī ignem q̄ impediatur in descendēdo in aerē. ¶ Sc̄do. si sic. seq̄retur q̄ graue nūq̄ descenderet oblique. Sed hoc est falsū. falsitas p̄z Nam sepe videmus aliq̄m lapidē bene descendere super aliquā tabulā trāsmersaliter positā cōsequētia arguit. Nā sit aliqd̄ graue positū in sūmitate alicuius tabule trāsmersaliter posite. Ita q̄ linea recta nō possit p̄trahi p̄ sūficiē tabule ad cētū mūdi. 7 sit. d. cētū. 7. b. c. tabula. Et si possit a. descēdere nisi p̄ b. c. q̄ sc̄d illō a. graue v̄l appetit descēdere

aw 207

part

290

320

alqs est motus nāl p̄t nō capere in hysca

equali p lineā rectā z p lineā obliquā. vel plus p rectā q̄ p obliquā. vel plus p obliquā q̄ p rectā. Si dicat primū vel scdm. segtur q̄ illud graue positū sup dictā tabulā nō descendet p lineā. b. c. ex quo tātus vel maior appetitus eius est descendere per lineā. b. d. cui? tñ oppositū docet expientia. Si dicat tertiū questio est falsa. s. q̄ grauia magis appetant descendere p lineas rectas q̄ per obliquas. Et posset ista rō declarari exēplo. Nam p̄sentatis duobus contrarijs i cōpossibilitibus voluntati. s. a. b. Tunc si ista mouent equaliter volūtate. volūtates p̄lectitur ad p̄sequendū vnuz vel alterum p̄pter hoc q̄ equaliter appetit ea. z sic appetitus vnus retrahit volūtates a p̄secutione alterius. Si autem a. magis mouet voluntatem q̄. b. vel e conuerso. tunc voluntas vadit in p̄secutionē illi? qd magis appetit z a quo magis mouetur. Sic in proposito a graui dicto mō posito super tabulā trāsuersaliter positā. vel equaliter appetit descendere per lineā rectam z per lineā obliquā. z si sic neutro mō descendit. qz vnus illoz appetitū ipedit. p̄secutio nē scdm aliter. z si magis appetit descendere recte q̄ oblique. tūc nō descendit oblique. ex eo q̄ tūc appetitus descendit p lineā rectā ipedit descendū ei? per lineā obliquā. cui? tamē oppositū videmus. si aut magis appetit descendere p lineā obliquā q̄ rectā. hoc est extra q̄dones.

Oppositum arguit. grauia per easdem lineas appetunt descendere p. quas descendūt. cū nō fuerint impedita. Sed h̄ est p lineas breuissimas q̄ posunt p̄trahi ab eis vsqz ad centrū mūdi. ergo rē. maior est nota. p̄bat minor. qz p̄cedūt per semidyametros mūdi. vel p lineas que sūt p̄tes semidyametroz mūdi. Sz ille sunt breuissime q̄ p̄nt ab eis p̄trahi vsqz ad centrū. assūptū p̄ per hoc. nam datis duob? grauibz descendētib? illa descendūt per lineas cōcurrentes in centro mūdi. ex quo qdlibet illoz grauiū tendit ad centrū mūdi. Sed tales linee sunt semidyametri mūdi. vel p̄tes eaz. ergo rē. De ista q̄dōne dicit quidam q̄ grauia appetit descendere p lineas rectas q̄ nō sunt z non sunt ipedita. Sed q̄ ipediuntur ne possint descendere p lineam rectā. tūc mutat appetitū descendendi per lineā rectā in appetitū descendēdi p lineas obliquas quam tunc saltē possint fieri p̄p̄inquoza centro q̄ prius. Sed breuiter ista opinio non valet ex eo q̄ si appetitus forme grauis sic mutaret. tūc forma grauis eēt forma cognoscitiua. qd ē falsum. cōsequētia tenet. qz sic mutare appetitū solū debetur formis cognoscitiuis. Sz cōdo graui intrinsece nullo mō mutato pōt vna vice descendere per lineā obliquā. et postea p lineam rectam. p̄pter solam mutationē medij extrinseci. ergo nō mutatur de vno appetitu in alium. Nam cū tali mutatione appetitus nullo mō posset stare q̄ idē graue h̄ret se omnino eodē mō intrinsece nunc z prius. Aliter ergo dicendum est q̄ graue nō appetit descendere plus p vnā lineā q̄ per aliā. Sed q̄ descendit per vnā lineā z nō per aliā. hoc est scdm q̄ applicatur tali vel tali resistētie. ita q̄ finaliter ex applicatiōe alia z alia ipsi? grauis ad mediū extrinsecū determinat q̄ p talē vl? p talē lineā descendit. Ita q̄ bñ ex se appetit descendere. Sz modulus descendēdi determinat fm aliā z aliā applicatiōē ei? ad mediū extrinsecū. et rō huius est. Nam si aliqui plus appeteret descendere per vnā. Et aliquando plus p aliam oportet concedere appetitū ei? intrinsece mutari. z sic oportet concedere formā grauis esse formā cognoscitiuā. Et oportet vt ulterius concedere q̄ graue nō possit nūc descendere p lineā obliquā. z postea p rectā nisi ipsum graue intrinsece mutaretur. Sz diceret aliq̄. videt vtiqz q̄ graue plus appetat descendere p lineā rectā q̄ per obliquā. Nā videmus q̄ quando graue descendit p lineā rectā. difficil? pōt arrestari z impediri ab eius descendū q̄ q̄ descendit per lineā obliquā. h̄ aut videt esse signū q̄ plus appetit descē

dere p lineā rectā q̄ p obliquā. Ad istud dico q̄ graue quando descendit per lineā rectā difficil? arrestat q̄ q̄ descendit per lineā obliquā. Sed hui? causa non est maior appetitus descendendi p lineā rectam q̄ per obliquam. sed hoc est p̄pter hoc q̄ q̄ descendit p lineā rectā minorē h̄ resistētia q̄ q̄ descendit p lineā obliquā. v̄puta sup tabulā trāsuersaliter positā. mō difficil? est idē impedies cum minori resistētia ipedire motum alicuius potentie mouentis q̄ cum maiori.

Ad rōnes ergo factas hinc inde. Ad p̄mā negat q̄ ignis nō appetit ascendere p eandē viā p quā descendit terra. ex eo q̄ terra ipm a tali ascēsu ipediret. Et iō tunc ignis p̄pter resistētia extrinsecā determinat ad ascēdēdū per aliā viā: vbi inuenit resistētia minorē. Ad sc̄bas. seq̄ret q̄ graue nūq̄ descendere oblique. negat q̄ nō dico q̄ graue ex se magis appetat descendere p lineā rectā q̄ p lineā obliquā. sed qz appetit eē p̄p̄inquoza centro. descendit p q̄cū q̄ lineā pōt. z qd sic vel aliter descendit. ad hoc determinatur ex alia z alia applicatiōe ei? ad resistētia. qz q̄ ex descēsu p lineā rectā h̄ret maiorē resistētia. descendit p lineā obliquā. Nā autē ex descēsu ei? p lineā obliquā h̄ret maiorē resistētia. tūc descendere p lineā rectā. Tūc ad rōnē factā i op? p easdē lineas grauia appetit descendere rē. dico q̄ non oz. Sed sufficit q̄ eoz descēsus per tales lineas determinetur ex tali applicatiōe grauiū ad talē resistētia.

Etiam quidē igit que sursum faciet lationē secū cūdum q̄ leuis cum ferat z sumat p̄ncipiū a virtute q̄ deorsuz iterū secundū q̄ grauis velut enim iprimens tradit v̄risqz rē. tertio celi. Tertio p̄meti v̄gesimo etiani. Questio XIII.

Etiam p̄posito erat. Utz aer nā liter moueat i proiectione lapidis vel alterius p̄iecti i eo. arguit q̄ nō. Nā si sic sequerē q̄ aer nūq̄ in tali motu desineret moueri saltē q̄diu maneret i loco p̄prio. n̄is est falsū. n̄a videtur tenere. Nā si aer moueret nāliter versus sursum vel ad latus ipso exiite in loco p̄prio. qua rōne moueret p aliqd tēpus: eadē rōne per aliud. nā si quiescat hoc non est p̄p̄ nouū locuz i ip̄e. nec p̄p̄ aliq̄ locum sibi nālē de nouo acq̄situm. ex eo q̄ tali motu aer mouetur in loco proprio. Sz cōdo. nam ponat q̄ p̄iectum p̄yciat ad latus. tūc si in tali motu aer moueretur nāliter. oporteret vtiqz q̄ hoc esset mediāte grauitate vel leuitate ipsi? aeris. Sed h̄ nō ex eo q̄ grauitas z leuitas nō iclinant nāliter nisi ad motum sursum vel deorsū. Sz tertio si questio esset v̄a pari rōne p̄iectū moueretur nāliter. Sed hoc est falsū. n̄a p̄batur. Nā sicut aer i p̄iectiōe pellitur a p̄ncipiēte. ita p̄iectuz. z p̄ n̄is qua rōne motus vnus esset nāl̄is: eadē rōne mot? alteri? falsitas n̄is p̄bat. nā si mot? p̄iecti eēt nāl̄is. p̄yciat q̄ aliq̄ lapis sursum. manifestū est q̄ talis lapis nō mouet a sua mā. cū illa nulli? sit actiuitatis. nec mouet a sua forma vl? grauitate. qz illa magis iclinat ad oppositū. nec apparet aliqd aliud in lapide intrinsecū lapidi. qd aptum natū sit mouere dco mō illū lapidē. q̄re talis lapis mouet dco mō violēte. cū nō moueat a p̄ncipio intrinsecō. ḡ rē.

Oppositum Arguit. nāz i proiectione lapidis aer retro lapidē isequitur lapidē ne fiat vacuū. ergo in p̄iectione lapidis aer mouet nāliter. n̄ia tenet ex eo q̄ motus cor? quo mouent ad replēduz vacuū est corporibus nāl̄is. n̄is p̄z qz nisi lapidē p̄iectuz seque- ref aer maneret vacuū in loco quē exiuit lapis intrando aliū locum i tali motu. Sz in ista q̄dōne primo vidēdum ē de p̄ncipali questio. sc̄do vidēdum ē de p̄iecto a quo mo-

*p̄ctā plus p̄ h̄m
p̄ q̄ p̄ alia*

neat. & vtrū nāliter vel violente post recessū a pyciēte.

Quantum Ad p̄mum sciēdum est. q̄ i projectione lapidis ē duplex mot⁹ aeris. scilicet aeris aī suam condempnatur per ipsum proiectum. alius est aeris q̄ retro ipsum proiectum insequitur ad fines q̄ nō remaneat vacuum. **C** Tunc sit prima conclusio. in projectione lapidis motus aeris antecedentis proiectum non est naturalis. probatur. nam tunc sequeretur q̄ non resisteret proiecto. quod est falsus. talis enim aer non minus resistit proiecto q̄ aer resistat graui descendenti vel leui ascendenti naturalr. **C** Secundo. nam condempnatio aeris vltra suam naturalem raritatem est sibi violenta. Sed in tali motu talis aer antecedens condempnatur vltra dēp̄sitatē sibi naturalē. q̄ rē. **C** Secunda conclusio. motus aeris insequentis proiectū est naturalis. probatur. quia est a principio intrinseco. scilicet a forma substantiali ipsius aeris. que inclinatur ipsum aerem ad insequendum proiectum. ad finem q̄ non fiat vacuum. **C** Sed contra istam conclusionem arguitur. Nam iuxta hoc esset concedendum idem elementuz simplex habere duos motus naturales distinctos specie. q̄ est contra dicta primo huius. consequentia probatur. Nam aer vel aliud quod aliud corpus haberet motum naturalem quo moueretur ad suuz locum naturalem. & vnum aliū motū naturalem quo moueretur ad replendum vacuum. **C** Ad istud respondetur q̄ alicui corpori simplici inesse naturaliter plures motus intelligitur dupliciter. Uno modo q̄ ambo in sint illi corpori secundum naturam propriam illius corporis. Alio modo q̄ vnus illoz motuz in sit illi corpori secundum naturam propriam. & alter secundum naturam cōmunem illi & alijs corporibus naturalibus. Tunc dico q̄ bene ostensum est primo huius q̄ impossibile est eidem corpori inesse naturaliter distinctos motus in specie secundum naturam propriam. cū hoc tamen bene stat vni corpori simplici inesse plures motus distinctos specie. & hoc naturaliter. quozum vnus inest ei secundum naturam propriam. alter vero secundum naturam communem. **C** Circa illud dubitatur quis illoz motuum sit magis naturalis. Vtrū ille qui inest corpori secundum naturam propriam. vel ille qui inest corpori secundum naturam cōmunē. vel an sint eque naturales. **C** Respondetur q̄ motus qui inest corpori secundum naturam cōmunem est magis naturalis. puta motus quo mouerentur corpora ad replendum vacuum. Et ratio huius est ista. quia videmus q̄ corpora dimittunt sua loca propria & naturalia. ad que sunt mobilia naturaliter secundum naturam eozum propriam. & mouerentur ne fiat vacuum motu qui est eis secundum naturam communem q̄ patet. nam cum aliquis ponit aliquam fistulam ad aquaz & extrahit per os aerem de fistula. aqua dimittit locum suū & ascendit in fistulam. et hoc est signum q̄ plus inclinatur ad motū per quem cauetur vacuum. q̄ ad motum quo est mobile ad locum proprium. **C** Et nota q̄ per naturam cōmūnem non intelligo aliquam rem que in sit pluribus corporibus. Sed hoc voco inesse corporibus secundum naturam communem. q̄ inest vni corpori naturaliter: et cōsimiliter inest alijs corporibus distinctis ab illo specie. Et sic est de moueri ne fiat vacuum. hoc enim inest omnibus corporibus. vnde anteq̄ natura permetteret vacuum: celum descenderet & impleteret. sicut di. commentator quaretophysicorum. verum est tamen q̄ aliqui dixerunt. q̄ sic insequi corpora ne fiat vacuum inest solū aeri et aque. que sunt elementa media. que quia sunt grauiā et leuiā possunt moueri indifferenter huc vel illuc. sed sicut dicunt non sic est de elementis extremis. quozum vnū est simpliciter graue. et aliud simpliciter leue. **C** Sed breuiter illud non valet. Nam ad sensuz videmus q̄ puluis ascēdit per fistulam

subtracto aere. per q̄ cōstat terram ascendere ad sequendum corpus aliud nāliter. sicut facit aer vel aqua.

Quantum ad secundum articulum sciēdū q̄ de hoc sunt plures opinioniones. vna est opinio q̄ proiectū post exitum eius a manu pycientis mouetur ab aere insequente. proiectum. vnde imaginatur ista opinio q̄ cū proiectum erit velociter a loco in quo erat natura abhorrens vacuū velociter mittit aerē ad replendū locū. qui quidem aer velociter sequens attingit ad proiectum. & ipsuz vltra pellit. **C** Breuiter ista opinio nō videt esse sufficiens. nam licet proiectum bene insequatur aer ne fiat vacuū. tñ ille aer nō v̄ eē cā mot⁹ ipsi⁹ p̄iecti. nā ille aer q̄ insequeret proiectum & tāgeret ipm. q̄ aer est facilliter diuisibilis: & proiectum non: latera aeris diuiderentur abinuicē. & sic nō impelleret proiectum vltra. **C** Scdo. nam scdm istam opinionem non posset reddi causa que moueret rotam vel molam fabri longo tempore postq̄ manns mouens esset ablata. vnde non potest dici q̄ hoc sit aer insequens ex eo q̄ cōtinue illa mouentur in eodē aere. nec ita aer illa insequit. sicut bene insequitur sagittā vel aliqd̄ tali modo proiectum. **C** Tertio. naz videmus q̄ si aliqua nauis plena feno vel straminibus moueretur ab oriente versus occidentē i aliquo fluuio post ablationem trahentis sepe pallee retro nauem mouentur cōtra orientez. Et tñ deberet esse opposito modo: si aer insequens moueret. **C** Secūda est opinio q̄ manus mouendo proiectuz moueret etiā aerē circūstantē & locantē ipsum p̄iectū. & iste aer qui est innatus velociter moueri defert secū p̄iectuz tanq̄ vas illud q̄ est in vase. Ista opinio etiā nō est sufficiens. Nā dubitat a quo moueā ille aer postq̄ manus cessat ipellere & mouere. & sic manet tanta dubitatio de illo aere a quo moueatur sicut erat de proiecto. **C** Si dicat q̄ iste aer mouet a sua leuitate q̄ q̄ dez leuitas aere velociter moto innata ē retinere diu vim motiua. hoc non valet. quia leuitas nō ē nata mouere nisi sursum. & proiectio pōt fieri tā sursum. q̄ deorsum. q̄ ad latera. **C** Scdo. ista opinio non posset saluare quid moueret molam fabri. que velociter impulsa valde diu adhuc verte retur non obstante q̄ aer vndiqz circūstans abstergeret vel astrigeret. **C** Tertio. nā aer quantūcūqz est velociter motus. ipse est valde facilliter diuisibilis. Ideo non apparet quomodo posset tam longo tēpore sustinere in alto lapidem ponderis centū vel mille librarū proiectum p̄ machinam. vel p̄ aliqd̄ aliud instrumentuz. **C** Quarto iuxta istam opinionē sequeretur q̄ longius possemus proyicere plumā q̄ lapidem. & minus graue q̄ magis graue. Si eēnt similia in figuris & in magnitudinibus. cōsequens est contra experientiam. consequentia tenet ex eo q̄ magis graue v̄ magis resistere aeri moueri ipm sursum q̄ pluma. vel min⁹ graue. **C** 5. si aer que pyciēs mouet cū lapide ē tante virtutis q̄ possit velociter ferre magnuz lapidem proiectū tunc videretur q̄ si sine lapide aliquis proyiciens pelleret aerem contra socium suuz. q̄ ille contra que pelleretur aer multo maiorem impetum deberet percipere q̄ percipit. **C** Tertia est opinio quam reputo veriozem. q̄ proiectum post exitum eius a manu vel recessum a proyiciente mouetur a quadam vi seu impetu sibi impresso ab ipso proyiciente. Et sicut tandem illa virtus motiua sic sibi impressa remittitur vsqz ad non gradum proiectum: desinit moueri motu projectionis. Et secundum istam opinionem possunt saluari apparentia iuxta motū projectionis. Primo quidez quare proyiciens remotius proyicit lapidem q̄ plumam. huius quidem ratio est ista. quia in lapide plus est de materia q̄ in pluma. & etiam est magis compacta. & ideo illa virtus motiua fortior. & maior imprimitur lapidi q̄ plume. & etiaz diutius retinetur recte sicut videm⁹ q̄ ferro fortior imprimitur calor quā ligno. & hoc p̄pter dēp̄sitatē & compacitatem

tatem materie. Juxta etiam istam opinionem redditur causa propter quam lancea longa plus perforaret quam ferrum sine lancea. huius quidem causa est. quia in lancea longa plus recipitur de illo impetu quam in ferro solum. Et si queritur que res sit talis impetus. certe hoc magis pertinet ad investigationem metaphisicam quam ad investigationem naturalem. Ex his patet quod motus proiecti non est projectio naturalis sed violenter. patet hoc. quia talis motus provenit ab aliquo impresso ipsi proiecto ab extrinseco. Sed dices. contra talis motus est a principio intrinseco moti. ergo naturalis. Respondeo negando consequentiam. nam ultra hoc requiritur quod naturalis inclinatio mobilis non sit ad oppositum.

Ad rationes Ad primam quando dicebatur. sequetur quod aer in tali motu nunquam desineret moveri. negatur consequentia. et ratio huius est. quia in tali motu aer rarefit et condempnatur ultra gradum raritatis vel densitatis sibi debitum. et ideo aer appetens redire ad statum pristinum tandem desinit a tali motu. Ad secundam proyiciatur projectum ad latus. placet mihi. tu dicebas quod aer tunc non insequitur naturaliter. dico quod imo. et ulterius dico quod hoc est mediante forma tanquam mediante principio activo principali. et mediante leuitate. tanquam instrumentali et quando dicebatur leuitas non inclinat nisi ad motum sursum. dico quod hoc est verum quando mobile mouetur motu sibi naturali secundum naturam sibi propriam. tamen quando mobile mouetur motu sibi naturali secundum naturam commuem sibi et alijs sicut est in proposito ne fiat vacuum. leuitas bene mouet ad latus. seu ad aliam differentiam positionis quam sursum. Ad tertiam. ista bene probat quod proiectum moueretur naturaliter. et hoc si aer precedens ipsum moueretur naturaliter. quia ille pellitur sicut proiectum. tamen non oportet: si aer insequens proiectum moueatur naturaliter: quod ergo proiectum moueatur naturaliter. quia aer insequens non pellitur sicut pellitur proiectum. Et ideo dissimile est de motu proiecti. et de motu aeris insequentis proiectum. quare etc.

Totaliter autem temptare simplicia corpora figurare irrationabile etc. Tertio celi. Textu commenci sexagesimi sexti. **Questio XIII.**

Nunc restat vltimo querere circa figuram corporum simplicium elementarium et quantum ad hoc queram vnicam questionem scilicet. vtrum elementa quatuor determinant sibi figuras a natura. et videtur quod sic. Nam quintus corpus simplex. scilicet celum determinat sibi figuram a natura. scilicet sphericam vt prius dictum est. ergo videtur quod alia quattuor corpora simplicia. scilicet elementa determinant sibi figuras a natura. Secundo. quia per rationes geometricas probatum est quod non sint nisi quinque figure corporum regularium secundum speciem que sunt simplicissime. igitur videtur quod illas figuras sibi determinant quinque corpora simplicia. scilicet celum et quattuor elementa: sic quod quodlibet eorum determinat sibi vnam earum. Tertio. corpora determinata ad maximum vel ad minimum vti que determinant sibi aliquam figuram a natura. quia determinata ad maximum vel ad minimum determinantur ad finitatem. omne autem finitum est figuratum. corpora autem elementaria determinantur naturaliter ad maximum vel ad minimum. quod patet ex secundo de anima. vbi dicitur omnium natura constantius posita est ratio magnitudinis et augmenti. Hoc idem videtur posse elici ex secundo physicoz. Quarto aqua determinat sibi aliquam figuram a natura. ergo et cetera elementa. consequentia tenet. quia non vide-

tur esse maior ratio de vno elemento quam de alio. Antecedens videtur esse euidenter ex intentione Aristote. secundo huius. vbi probat quod ipsa est spherica. quia aliter partes eius superficiales non equaliter distarent a centro. Quinto. eadem est figura totius homogenei et cuiuslibet eius partis. aliter enim non esset homogeneum. sed particule aque videntur tendere ad sphericitatem. sicut patet de gutta rosis et pluuie. ergo ita videtur esse de tota sphaera aque. Sexto ignis determinat sibi aliquam figuram a natura. ergo et alia elementa. consequentia tenet. antecedens probatur. quia determinat sibi figuram pyramidalem. patet hoc. quia cum ascendit non ascendit nisi secundum figuram istam scilicet pyramidalem sicut docet experientia. ergo etc.

Oppositum videtur esse de intentione ari. i littera In ista questione erunt quattuor articuli principales. In quorum primo recitabo opinionem antiquorum de figura corporum simplicium. In secundo improbationem eorum antiquorum quam ponit ari. et commentator. In tertio dubitabit de vno quod ari. et commentator assument in improbando opinionem antiquorum. In quarto articulo respondetur ad questum.

Quantum ad primum sciendum est quod erat opinio antiquorum. quod corpora simplicia. sicut celum et elementa determinarent sibi figuras a natura. vnde considerauerunt quod corpora mathematica regularia sunt. et non plura. scilicet tetraedron. exaedron. octaedron. duodecedron. et ycoedron. Et quia etiam corpora simplicia naturaliter sunt. et non plura. scilicet quattuor elementa et quinta essentia. crediderunt quod quodlibet istorum corporum simplicium determinaret sibi vnam illarum quinque figurarum regularium. Unde dixerunt terram esse corpus exaedron. seu corpus cubice figure. seu corpus sex superficierum regularium. Et hoc ideo. quia corpus cubicum seu exaedron est magis fixum et immobile et minus aptum ad motum. Et quia sic est de terra. ideo attribuerunt terre figuram cubicam seu figuram exaedron. Dixerunt autem aquam esse corpus ycoedron. seu corpus ex duabus superficieribus regularibus. quia aqua omnibus alijs est corpus magis rotabile et minus stabile. terminabile terminis alienis. et difficulter terminum angulorum. et hoc ipsi attribuerunt aque propter multitudinem angulorum. quos habet corpus ycoedron. Attribuerunt autem aeri figuram octaedron. et igni figuram tetraedron. scilicet figuram pyramidalem. et celo figuram duodecedron. et hoc propter causas que erant expresse in vna questione facta circa primum huius. Et illud potest intelligi vel quod dicta corpora sibi se tota essent taliter figurata vel ex paruis partibus sic figuratis. vbi dicitur quod terra secundum se tota sit cubice figure. vel quod particule ex quibus ipsa est composita sint cubice figure.

Quantum ad secundum Articulum sciendum est. quod ari. et commentator improbant istam opinionem sic. nam si dicta opinio esset vera necessario sequeretur vacuum. quod tamen ipsi antiqui negabant. probat consequentia. quia cum huiusmodi corpora simplicia sic figurata componerentur: non ita possent coniungi circa eundem punctum: quin inter ea remaneret vacuum. quia in superficialibus figuris regularibus tantum sunt tres figure que replent spacium superficiale scilicet circa eundem punctum scilicet trigonus quadratus et exagonus. In corporalibus autem figuris. sicut dicunt ari. et commentator. sunt due tantum que spatium replent corporale circa eundem punctum scilicet pyramis et cubus. propter quod oportet solum illa duo corpora. scilicet. quorum vnum est pyramidale. vel ex pyramidibus compositum. et aliud cubicum vel ex cubicis compositum in aliquo numero accepta replere locum sine vacuo. Et ideo quantum esset de alijs tribus opo-

teret eē vacuum. 13 B euitaret p cubita 7 pyramidalia.

Quantum Ad tertium articulum. dubitatur de B
qđ suppositum iam fuit in improbatione
opinionis antiquorum. supponitur enim qđ corpora pyra-
midalia regularia i aliquo numero accepta possint replere
locum. **C** Dubitatur vtrum hoc sit verum. pro quo pri-
mo oportet supponere quid intelligatur in proposito per
replere locum. pro quo sciendum qđ replere locum pōt itel-
ligi vel in superficie vel in solido. replere locum in super-
ficie non est aliud qđ replere totale spacium superficiale
circūstans aliquē punctū in ista superficie imaginatū. Sed
replere locū in solido est replere totū spacium corporale cir-
cūstans aliquē pūctū imaginatū. **C** Tūc pro clusionibus
aliquibus ponēdis supponitur. qđ quēlibet punctū in super-
ficie imaginatū circūstat spacium superficiale. qđ valet quatuor
angulos rectos. ista p3 ex primo elemētoꝝ euclidis. **C** Tūc
fit vna clusio. Qđ tres sunt figure regulares superficiales
potentes replere locū in superficie. .i. quadratū triangulus
7 exagonus. Istud probatur de quadrato. Nā si aliquē pun-
ctū circūponantur quatuor quadrata. occupabunt totū spa-
ciū superficiale circūstans illū punctū. qđ patet. Nā totale
illud spacium circūstans istū punctū valet quatuor angulos
rectos precise: 7 tantū precise valet quatuor anguli quatuor
quadratoꝝ. qđ cuiuslibet quadrati quilibet angulus est re-
ctus. **C** Dico secūdo qđ sex anguli triāguli regulares replēt
locū. quia angulus trianguli regularis seu equilateri valet
duas tertias vnus recti. sicut elici potest ex ppositione. 30°
primo elemētoꝝ euclidis. ergo sex tales anguli valent .i. 2.
tertias anguli recti. sed tales. .i. tertie faciūt quatuor itegra
.i. quatuor angulos rectos. qđ tūc est p̄cise spacium superficiale
circūstans aliquē punctū in superficie imaginatū: ideo sex
anguli trianguli regulares circa eūdē pūctū positi replebūt
locū. **C** Dico tertio qđ tres exagoni regulares replent locū
qđ angulus exagoni habet quatuor tertias vnus recti. sicut
pōt elici ex iā allegata p̄pōne primi elemētoꝝ euclidis. ergo
tres tales que faciūt q̄tuor itegra. .i. q̄tuor angulos rectos re-
plerent locū superficiale circūstantē aliquē pūctū in super-
ficie imaginatū. **C** Dico q̄rto qđ anguli p̄tagonoz vel epta-
gonoz vel octogonoz: 7 sic in infinitū in nullo numero cōbi-
nati possunt precise replere locū. angulus enim pentagoni
habet vnū rectū 7 q̄ntaz huius recti. tales aut tres cōbinati
min^o faciunt q̄ q̄tuor rectos. Quatuor vero cōbinati plus
faciūt q̄ q̄tuor rectos. deinde nec eptagonus replēt locum.
qđ angulus eptagoni valet vnū rectū 7 q̄ncz septimas vni-
us recti. ergo duo tales sunt minores q̄ q̄tuor recti: 7 tres
sūt maiores q̄ q̄tuor recti. Et breuiter vltra exagonum nul-
laz figuraz regulariū anguli replent locum. qđ omniū figu-
raz regularium vltra exagonum duo anguli sunt minores
quatuor rectis. 7 tres sūt maiores q̄tuor rectis. **C** Et vt qđ
dicitur melius intelligatur. pro sciēdo quantum alicuius fi-
gure regularis angulus valeat 7 etiam q̄tuoz omnes simul.
sciendum est qđ cuiuslibet quadrati angulus est rectus. hoc
patet per diffinitionē quadrati. 7 cuiuslibet trianguli. regu-
laris angulus valet duas tertias recti. istud patet. nā cuiusli-
bet trianguli anguli valent duos rectos. vt demonstratū est
primo elemētoꝝ euclidis. 7 cū anguli trianguli regularis
sint sibi inuicē equales. vt patet per diffinitionē figure regu-
laris. sequit̄ qđ quilibet angulus trianguli regularis valet
duas tertias recti. vii figura regulari or cui^o oia latera sūt si-
bi inuicē eq̄lia: 7 oēs āguli sūt sibi inuicē eq̄les. sic ḡscim^o q̄tū
valent anguli q̄drati. 7 similr trianguli. **C** Ad sciendū autē
confimile de alijs figuris regularibus superficialibus: sicut
de pentagono. exagono. eptagono. 7 sic de alijs. est sciendū
qđ p̄mo cōsiderādus est numerus anguloꝝ talis figure. quo
cōsiderato ab illo remoueant̄ duo. 7 illud residuum ostendet
no bis numerum trianguloꝝ in quos illa figura est reso-

lubilis. hoc aut scito duplicem^o numez trianguloꝝ in quos
ista figura ē resoluta. 7 resultās ex tali duplicatiōe est nume-
rus anguloꝝ rectoꝝ quos valēt oēs anguli sil iūcti illi^o figu-
re: cui^o anguloꝝ valor querebat. **C** Erbi gratia. Si volo sci-
re quot angulis rectis equalent anguli pentagoni regula-
ris cōsiderabo qđ q̄ncz sūt anguli p̄tagonis: a q̄bus remoue-
bo duos. 7 remanebūt tres. dico ergo qđ pentagonus reso-
lubilis est in tres triangulos. 7 qđ triū trianguloꝝ anguli va-
lēt sex rectos: qđ patet duplicādo tria. dicā qđ omnes angu-
li pentagoni regularis sil iūcti valent sex rectos. 7 per cō-
sequēs vnus angulus pentagoni valet vnū rectū. 7 quintā
partē recti. 7 qđ exagoni sunt sex āguli: remouebo a sex duo:
7 remanebūt quatuor: in tot ergo triāguloꝝ exagonus est
resolubilis. .i. in quatuor. 7 si quatuor duplicem^o resultāt
oculo. 7 tot angulis rectis equalent anguli exagoni simul iū-
cti. ppter qđ vnus angulus exagoni regularis valet vnū re-
ctum 7 tertiaz recti. qđ patet. Nā si octo anguli recti distri-
buantur sex angulis exagoni. cuiuslibet angulo exagoni cadit
vnus rectus. cum sexta parte duoꝝ rectoꝝ. sexta autē pars
duoꝝ rectoꝝ est vna tertia recti. 7 sic qlibet angulus exago-
ni regularis valet quinqz tertias vnus recti. **C** Finalr ergo
recolligēdo conclusionē primā. dico qđ solū tres figure regu-
lares superficiales replerēt locū superficiale. .i. triangulus
quadratū 7 exagonus non distinguēdo quadratū cōtra qua-
drāgūlū vel triangulū. De corporibus aut replentibus locū
in solidis dicūt Aristoteles. 7 cōmentator qđ talia sunt duo.
.i. cubus. 7 pyramis. de cubo non est dubiū. Et ideo sit secun-
da clusio. qđ in solidis. .i. cubi aggregati circa vnū punctū
totū spacium circa ipsū replēt ad omnē differentiā. qđ patet.
Si intelligamus tres lineas in aere itersecare se. octogonāl-
r. sicut apparet in tribus pallis sibi mutuo applicatis. que fa-
ciūt duodecim angulos rectos. sicut patet inter illas lineas
superius itercipiētur quatuor cubi sine iteruallo. Et iterius
aliq̄ quatuor. ita qđ quatuor supra sectionē. 7 quatuor infra se-
ctionē. que simul faciūt octo totū spacium circūstans sectionē
occupabūt. De pyramidalibus aut regularibus dicit cōmē-
tator qđ duodecim pyramides regulares replēt locū. 7 hoc
ipse sic nititur pbare tertio huius. quoz cūqz anguloꝝ cor-
poraliū anguli superficiales equiualet angulis superficiali-
bus anguloꝝ octo cubozum illi anguli possunt replere lo-
cum in solidis. Sed anguli superficiales duodecim angu-
loꝝ pyramidalium. equiualet angulis superficialibus
octo cubozum. ergo 2c. maiorē relinquit tanq̄ per se ma-
nifestam. ex eo qđ anguli octo cubozum replent locum. sed
minores probat. pro quo supponit qđ angulus cubi solidus
claudit trib^o angulis superficialib^o rectis. 7 sic octo anguli
cuboz solidi claudunt viginti quatuor angulis rectis supfi-
cialibus. Sed quia angulus solidus pyramidis regularis
triū superficiez claudit tribus angulis superficialib^o equi-
ualetibus duob^o angulis superficialib^o rectis: sequit̄ qđ an-
guli solidi duodeci pyramidū claudunt etiā viginti q̄tuor
angulis rectis superficialib^o. 7 sic tot angulis rectis supfi-
cialibus clauduntur anguli solidi. .i. pyramidum regularium
quot claudunt anguli solidi octo cuboz. 7 hoc erat itentū.
C Scōo. nam sicut se hz triangulus in plano ita se hz pyra-
mis in solido. Sed aliquot triāguli replēt locū in plano. iō
aliquot pyramides replebūt locum in solido. Et ex quo sex
triāguli regulares replēt locū in plano videt̄ qđ. .i. pyrami-
des repleāt locū in solido. cōsequētia videt̄ tenere per hoc.
Nam sicut numerus cuboz replentiū locū in solido est du-
plus ad numerū quadratoꝝ replentiū locū in plano. qđ oc-
to cubi replēt locū in solido. 7 quatuor quadrata replēt lo-
cum in plano. Ita videt̄ qđ numerus pyramidū replentiū
locū in solido debeat esse duplus ad numerū trianguloꝝ
replentiū locū in plano. **C** Cōtra istaz opinionē salua reue-
rentia commentatoris sit tertia conclusio. qđ duodecim py-

*In modo dicitur in huiusmodi numeris
triangulorum in figura.*

ramides regulares non replent locum in solido. qđ probat sic. nā recipiā aliquā superficiē planā. ⁊ signabo in ea punctū. ⁊ sit. a. ⁊ assignabo sup punctū istū sex triangulos equilateros qui replēt locū in superficie circa punctū istū. qđ est possibile sicut cōmentator cōcedit. ⁊ ostēdit est prius demōstratiue: deinde supra quēlibet istorū triangulorū tanquā sit pra basim erigā pyramidē regulārē triūlaterum: quo facto erūt ibi sex pyramides oēs cōringentes vel cōtinentes se in puncto a. deinde imaginor vñā lineā perpendicularē in illa superficie erectā directē. ad. a. punctū in surfuz. que sit. a. b. quo facto iste sex pyramides nunq̄ tangūt istā lineam nisi īferius in puncto. a. sicut p̄ volenti cōsiderare. ⁊ per dñs iste sex pyramides nullū oīo solidū cōstituit. Deinde ex alia parte eiusdē superficie imagoꝝ alias sex pyramides supra easdē sex bases cōstitutas. ⁊ in eodē puncto. a. cōringentes se. ⁊ imaginor. b. a. p̄trahi directē i deorsū i. c. erit g. b. a. c. linea tota in vacuo ex vtraq̄ parte: ⁊ nihil solidū cōstitutū est circa punctū in quo cōringunt se. i. z. pyramides. imo sunt ibi sex corpora. quoz qđlibet cōstitutū est ex duabus pyramidibus in cōmuni base diuisis. quoz nullū alteri adiungitur scđs superficie. Sed tantū eoz superficies lineis se cōtingūt. patet ergo qđ duodecim pyramides bene possunt se cōringere circa eundē punctū cōmune: sed nullo modo implebūt locū. nec ratio cōmentatoris salua sui gratia est alicuius valoris. supponit. n. qđ quicūq̄ anguli corporales cōtinent ab angulis superficialibus equialentibus viginti quatuor angulis superficialibus rectis. qđ illi impleat precise locū. modo hoc est falsum. Nā si hoc esset verū. sequeret qđ tres cubi vna cū sex corporibus superficialibus resultantibus ex diuisione trium cuboz replerēt locū. modo hoc est falsū. ex eo qđ tales tres cubi vna cum talib⁹ sex corporib⁹ superficialibus nō valent nisi sex cubos: sex autē cubi non replēt locū. probat cōsequētia. ex eo qđ oēs anguli solidi simul iuncti triū cuboz ⁊ sex talium corporum superficialiū claudunt angulis superficialib⁹ equialentibus viginti quatuor angulis superficialib⁹ rectis. Ex eo qđ angulus cubi solidus cōtinet trib⁹ angulis superficialib⁹ rectis. ⁊ angulus solidus talis corpis superficialis claudit duob⁹ angulis rectis superficialib⁹ cū dimidio. ⁊ sic anguli solidi taliū sex corporū superficialiū claudunt angulis superficialibus rectis equialentibus quādecim angulis rectis. ⁊ tres anguli triū cuboz nouē rectis. Sed quādecim ⁊ nouem faciunt viginti quatuor. ergo ⁊c. Cōsecō sequitur qđ octo cubi non impleant locū. probat dñs. qđ s̄m dictā suppositionē cōmentatoris sedeci corpora superficialia equalentia octo cubis non impleant locum: ex eo qđ sedecim anguli solidi superficialium corporum clauduntur angulis superficialibus non equalentibus precise. 24. angulis superficialibus rectis. patet hoc ex eo qđ angulus corporis superficialis solidus versus illā partē vbi fiebat diuisio cui claudit duobus angulis rectis cū dimidio. ⁊ sic tales. 16. clauduntur angulis superficialibus equialentibus. 4. angulis rectis: ⁊ ne laboremus in equiuoco. corpus superficiale dicitur esse quōlibet illoꝝ duoz que resultant ex diuisione cubi. cum cubus diuiditur diametraliter. qđ diuisio cadit super angulos cubi apparentes. Ex quo patet qđ precise tantū valent duo corpora superficialia qđtū vnus cubus. sic ergo primo visa est opinio cōmentatoris. s. qđ. i. z. pyramides regulares replent locum. Et secundo ratio sua. ⁊ tertio improbatio sue opinionis. Et quarto ostēdit est defectus sue ratiois qua credidit se demonstrasse. Nec propter hoc volo improbare Aristo. quia. Aristo. nō dicit qđ. i. z. pyramides regulares replēt locum. Sed bene dicitur qđ pyramis est vnum de corporibus que in aliquo numero accepta possunt replere locum. Sed quot pyramides hoc faciunt non exprimit. Et ideo secundum Aristote. diceretur ad dubitationem motam. quantum ad tertium articulum

questionis. qđ pyramides regulares in aliquo numero accepte replent locum. sed in quo numero hoc faciant ipse nō dixit. Et si in aliquo numero forte hoc sunt viginti. De hoc autē alias si deo placuerit profundius perscrutabor.

Quantum terminare sibi figurā a nā est ipsum habere aliq̄ figuram determinatā. ⁊ non posse habere aliam nisi violente. Cōsecō est sciēdum qđ questio potest intelligi. vel de totali elemento vel de parte eius. Cōsecō sit prima conclusio. qđ particule elementoz non determinant sibi figuram naturaliter. probatur. quia aliter ⁊ aliter possunt figurari. nunc triangulariter nunc quadrata. secundum alias ⁊ aliam figuram corporis continentis. sicut patet de aere ⁊ de aqua absq̄ eozum violentia ⁊ corruptione. qualiter non posset fieri de homine vel de asino. Cōsecō. omne recipiens debet esse denudatum a natura recepti. modo elementa per mixtionē quōlibet figurā possunt recipere. nec aliq̄ sibi determinant nec aliquā habent sibi cōnaturalem: iam enim non possent aliā recipere. sic enī arguit Aristo. in p̄mo physicoꝝ. ⁊ cōmentator in de substantia orbis. qđ materia p̄ma nullā determinat sibi formā substantialē. Nam tunc nullā aliā posset recipere. Cōsecō cōtra istas p̄batōes dubitat. prima quidē p̄batō non videtur p̄cedere de omnibus elementis: nō enī cōcludit de terra: que est solida. illa. n. nō potest diuersimode figurari. scđm diuersam figurā continentis. Cōtra secundā probationem dubitatur similiter. quādo dicitur recipiens debet esse ⁊c. Nam s̄ hoc oportet qđ etiā elementa nō haberēt formas substantialē. ex eo qđ in mixtione quālibet formā substantialē possunt recipere. Cōtra ista respondetur. Ad primū dico qđ lz terra non figuretur ad figuram cōtinentis. hoc non est quia forma eius substantialis determinet sibi figurā quā habet. sed hoc solum est propter duritiē: quia non est fluxibilis. Etiā sufficit qđ sine corruptione ipsa terra posset diuidi ⁊ figurari aliter ⁊ aliter sine eius violentia. Cōtra scđm. ista bene probant qđ oportet elementa carere formis substantialib⁹ elementozū mixtoꝝ. nam tales recipiunt imixtionez. non tamen propter hoc oportet elementa carere formis substantialibus elementaribus. Cōtra ista conclusio sequitur. qđ nō potest fieri trāsmutatio. particule elementi de figura in figuram que sit ei violenta. patet hoc ex eo quia nulla est sibi naturalis. verū tamen potest esse violentia aliunde in tali trāsmutatione. sicut propter motum localem vel rarefactionem vel condensationem vel diuisionem. lz non ratione figurationis. Cōtra conclusio qđ totalis sphaera elementi non determinat sibi aliquam figuram naturaliter. probatur quia totum homogeneū ⁊ quōlibet eius pars separata sunt eiusdem rationis. ⁊ non differunt nisi secundum magnum ⁊ paruum. ⁊ ideo consimilis est motus ⁊ locus talis totius. ⁊ sue partis. ⁊ similiter consimilis figura. sed per precedentem conclusionem pars elementi non determinat sibi aliquam figuram naturaliter. igitur nec totum. Cōtra. si elementa totalia determinarent sibi aliq̄ figuram naturalem. tunc sicut differunt specie determinarent sibi figurā distinctas specie. modo hoc est falsum. Nam omnia quasi sunt spherica: sed illam non determinant sibi a natura. sed habent illam rationem continentis. consequentia probatur. Nam sicut videmus in animalibus et alijs differentibus specie. qđ distincta specie si determinant sibi figurā: determinant sibi figurā distinctas specie. Cōtra. Sed dubitatur primo de hoc qđ eadem est figura totius homogenei et sue partis. Nam aliqua particula aque trāsmutatur de vna figura in aliam. Et tamen tota sphaera aque manet consimilis figure. cuius fuit ante. Cōtra. Secundo dubitatur. contra conclusionem in se. nam terra vndique naturaliter mouet ad mediū. ex hoc sequitur ipsa eē rotūdas

sicut dicebat scdo huius. id ipsam ee rotundam videt ei esse naturaliter sicut inest ei naturaliter vndiqz moueri ad mediū. Ad qd sequitur ipsas esse vndiqz rotundā. **C** Tertio ignis necesse sario est speric^o. nā aliter esset vacuū ppe sperā lune igit vi det q talē figurā ignis sibi dterminat. **C** Ad ista rñdē Ad pmiū. bñ cōcedo q tota spera aque z vna ps aq quodā modo se habet aliter quantū ad figuraz. Sed tñ hoc nō est de p se. nec rōne forme subalis aque. sed p accñs. z ex pñē te. z rōne motus. qz facile ē vnā parūā pñiculam aque. trāsmutare z mouere de continēte i pñēs. z nō est ita de tota spera aque. tñ si sic fieret. non ppter hoc corruperetur nec violentaretur. **C** Ad scdm. dico q nō sequitur si motus sit naturalis z ex motu sequitur talis figuratio q talis figura sit nālis figuratio. **C** Ad tertium. dico q lz ignis sit necessario spericus. non tamē naturaliter a forma sua. sed ab alio. s. a pñēte. s. a celo q est spericus.

Ad rōnes. Ad pñā ista bñ pbat q quodlibet elemētū est figuratū. lz q istā figurā p suā nām sibi determinet hoc non concluditur. **C** Ad scdam dico q lz non sint nisi quinqz corpora regularia fm spēm. non tñ oportet q quodlibet corpoz simplicium vnam illaz figurarū talis corpozis sibi determinet. Nāz si sic sicut arguit Aristotle. oportet esse vacuum. qd nā abhorret. nec ratio ista est aliud q quedam concordantia z persuasio secundū quas non est procedendum in naturalibus. sed magis ibi est pcedendum fz experientias. **C** Ad tertiā dico q elemēta ex sui natura non determinata sunt ad maximū vel ad minimum. Nam dicitur secundo de anima. q ignis cresceret in infinitum si infinitum combustibile apponeret. Sz si elemēta determinata sūt ad maximum vel ad minimum. hoc non est ex eoz natura. sed magis a continēte. Et iuxta hoc proportionaliter exponatur illud qd dicitur est. omniū natura constātium. zc. **C** Ad quartaz dico q aqua habet figuram spericam. hoc aut non est imediate a forma sua. lz

quodāmodo ex sequēte. s. ppter locum z distantia eius a centro mundi sicut ostensum est scdo huius. **C** Ad quintā de guttulis aque que sūt sperice. dico q hoc nō est a forma aque. sed magis ppter fugam contrarij. nam illa est figura scilicet sperica in qua partes sunt magis vnite z magis possunt resistere cōrūpenti. z ideo quodlibet quātum potest tendit ad istam figuraz nisi aliud impediatur. sicut grauitas vel durities. Et maxime quando est in pua quantitate. nec hoc solum cōuenit aque. sed alyz liquidis. sicut patet de argento viuo. **C** Ad sextā dico q hoc nō est. pp B q ignis talē figuram sibi determinet. sed hoc magis est propter aerem circūstantē corruptentē illā flāmā. z diminentē quanto est remotius ab eius origine.

C Et sic cuz dei laude terminat qstio. z p pñs terti^o liber: sicqz totalis liber. g vt vñū ē. i tres pñales libros distribut^o est. cui^o pmi oēs qstiones fundate sunt super textus pñmi libri aristot. preter vltimā que sūdāta est super primo textu secūdi libri d celo aristotelis. Sicut qñes oēs secūdi libri fūdāte sūt super textus secūdi libri de celo aristot. preter de cimā quartā qñem que fundata ē sup octuagesimū nonū textū pñmi celi aristot. Questiones autem huius terty oēs sunt fundate super textus quarti libri de celo ari. preter qñtā. duodecimā. z decimā tertiā. que fundate sūt sup textus terty libri de celo aristot. vt patuit.

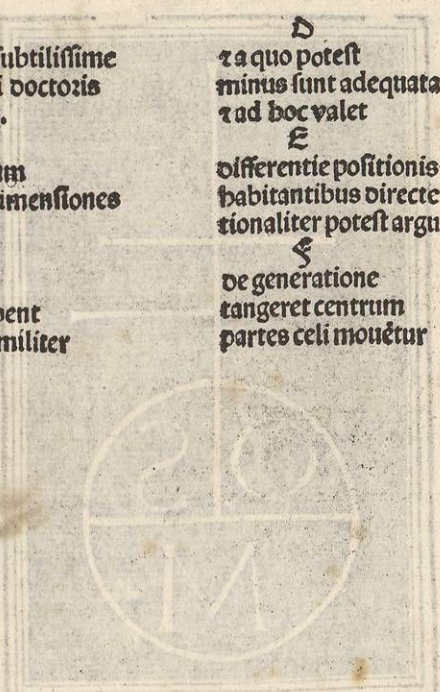
C Expliciūt questiones preclarissimi doctoris alberti de saxonia sup qrtuoz libros d celo z mūdo Ari. diligētissime emēdate p eximū artū z medicie doctorē magist^o hieronymū Surianū Venetū filiū dñi magri Jacobi Suriani phisici pñtātissimi. Impisse at Venetys Arte Boneti d locatellis Bergomēsis. Impensa vō nobilis viri Octauiani scoti civis modoctēs. Anno salutis nre. 1492. nono kalē. nouēbris Ducante inclito pncipe Augustino barbadico.

Registrum

A
Questiones subtilissime
Clarissimi doctoris
p puationem.
B
mobile. s. celum
sunt plures dimensiones
ca naturalia
L
rum non est
id est non habent
pncipio z similiter

D
z a quo potest
minus sunt adequata
z ad hoc valet
E
differentie positionis
habitantibus directe
tionaliter potest argui
S
de generatione
tangeret centrum
partes celi mouetur

S
Manifeste apparet
cum tales intelligentie
bere lumen a sole
D
eisdem in secundo
adinuicem fz spēm
ma substantiali
J
ueatur z ytrum
teret esse vacuū
SINIS.

Incipiunt tituli questionum primi libri.

Utrum cuiuslibet corpori simplici insit nãr tantũ vnus motus simplex. **Questio. I.**

Utrum in mundo sint quinqz corpora simplicia distincta specie. s. quattuor elemẽta z gnta essentia. **2.**

Utrum preter gngz dicta corpora simplicia sit ponẽdum sextũ corpus simplex fm spẽm. **3.**

Utrum totalis mũdus aggregatus ex dictis gngz corporibus simplicibus sit vnum ens continuũ. **4.**

Utrum mũdus sit pfectus. **5.**

Utrũ possit esse aliqđ corpus infinitũ immobile. **6.**

Utrum possit esse aliquod corpus infinituz immobile circulariter. **7.**

Utrũ possit esse aliqđ corp^o infinituz mobile motu recto. **8.**

Utrũ aliqua magnitudo siue corporalis siue linealis siue superficialis sit vel possit esse infinita. **9.**

Utrũ vnũ infinitũ possit eẽ maius vel min^o alio si eẽnt pla infinita. siue vtrũ vnũ infinitũ sit pabile alteri. **10.**

Utrũ total mũdus sit magnitudo finita vel infinita. **11.**

Utrũ supposito qđ essent plures mũdi terra vni^o mũdi moueretur ad mediũ alterius mundi. **12.**

Utrũ sint vel possint esse plures mundi. **13.**

Utrũ quelibet potẽtia actiua determinetur p maximum in quod potest agere. **14.**

Utrũ quelibet potentia passiuã terminetur p minimum a quo potest pati. **15.**

Utrũ omne ens habeat potẽtiã respectu siue durationis per maximum tẽpus per qđ põt durare. **16.**

Utrũ oẽ corruptibile necessario corrupetur. **17.**

Utrũ aliqđ de nouo genitũ possit ppetuari. z aliqđ eternũ possit corrupi. **18.**

Utrũ gnabile z corruptibile puertatur adinuicẽ. **19.**

Utrũ mũdus sit perpetuus. **20.**

Incipiunt tituli questionũ secũdi libri.

Utrũ i celo sint sursum z deorsum. ante z retro. dextrũ z sinistrũ. **Questio. I.**

Utrũ in celo debeat sumi sursum z deorsũ fz polos. **2.**

Utrũ polus arcticus sit deorsũ z antarcticus sursum. **3.**

Utrũ sursum deorsũ zc. repiantur i celo ex natura rei. vel solum in habitudine ad nos. **4.**

Utrum celũ sit figure spherice. **5.**

Utrũ spere celestes sint octo vel nouẽ vel plures vel pauciores. **6.**

Utrũ ad saluandũ ea que apparẽt ex motibus planetaruz oporteat ponere orbes eccentricoz z epiciclos. **7.**

Utrũ omne celũ sit mobile. **8.**

Utrũ celũ moueat cũ fatigatione z pena. **9.**

Utrũ ista pna sit bona. celũ mouetur. ergo necesse ẽ terrã quiescere. **10.**

Utrũ ista pna sit bona celũ sp mouetur. ergo necesse ẽ ipm moueri pluribus moribus. **11.**

Utrũ ista pna sit bona. si necesse est eẽ gnationes z corripõdes hic inferius necesse est plẽs motus celestes. **12.**

Utrũ motus celi ab occidente i oriẽtẽ sit regularis. **13.**

Utrũ ois motus regularis sit velocior i sine qđ i pn^o. **14.**

Utrũ spere celestes planetaz plib^o moueant motib^o. **15.**

Utrũ corpora celestia suis motib^o causent sonũ. **16.**

Utrũ orbes inferiores planetaz velocius moueãtur motibus proprijs qđ orbes superiores. **17.**

Utruz sol z luna paucioribus moueantur motibus qđ aly planete. **18.**

Utrũ spera solis p suũ motũ magis calefaciat ista inferiora qđ aly planete. **19.**

Utrũ stelle moueant p se vel solũ ad motũ sui orbis. **20.**

Utrũ oia astra sint adinuicẽ eiusdẽ spẽi spãlissime. **21.**

Utrum omnia astra alia a sole. habeant lumen suum a so-

le vela se. **22.**

Utrũ oia astra sint generatiua caliditatis per lumẽ in istis inferioribus. **23.**

Utrũ macula illa apparẽs in luna causetur ex diuersitate partiu lune vel ab aliquo extrinseco. **24.**

Utrũ terra sit in medio mundi sicut punctus respectu celi naturaliter situata. **25.**

Utrũ terra in medio celi siue in medio mũdi semper quiescat vel semp moueatur. **26.**

Utrũ totalis terra sit spherica. **27.**

Utrũ totalis terra sit habitabilis. **28.**

Incipiunt tituli questionũ terty libri.

Utrũ aliqđ elementum sit simplr graue z aliqđ simplr leue. z aliqđ i respectu. **Questio I.**

Utrũ qđlibet corpus qđ est alio grauius in aere sit eodem grauius in aqua. **2.**

Utrũ aliqđ elementũ sit graue in suo loco pprio. **3.**

Utrũ grauitas z leuitas sint forme substantiales grauiũ z leuium. **4.**

Utrũ ex parte grauitatis z leuitatis cõcludi possit corpora non esse cõposita ex indiuisibilibus. **5.**

Utrũ ex parte grauitatis z leuitatis cõcludi possit numerus quaternarius elementorum. **6.**

Utrũ loca naturalia grauium z leuium sint cause suorum motuum. **7.**

Utrũ graue vel leue moueãt naturaliter sursum vel deorsum a suo generãte vel remouẽte phibẽs. **8.**

Utrum grania z leuia moueantur actiue a grauitate z leuitate. **9.**

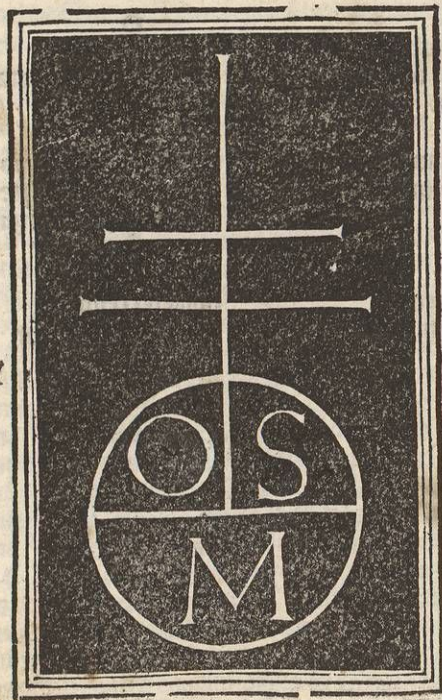
Utrũ forme scõz quas fiũt motus grauiũ z leuiũ sint naturaliter mobiles scõz locũ. **10.**

Utrũ grania appetãt descẽdere p lineas breuissimas. **11.**

Utrũ aer naturaliter moueatur i piccione lapidis vel alterius proiecti in eo. **12.**

Utrũ quatuor elemẽta determinẽt sibi figuras a natura. **13.**

FINIS

Abnalon
de Castilia

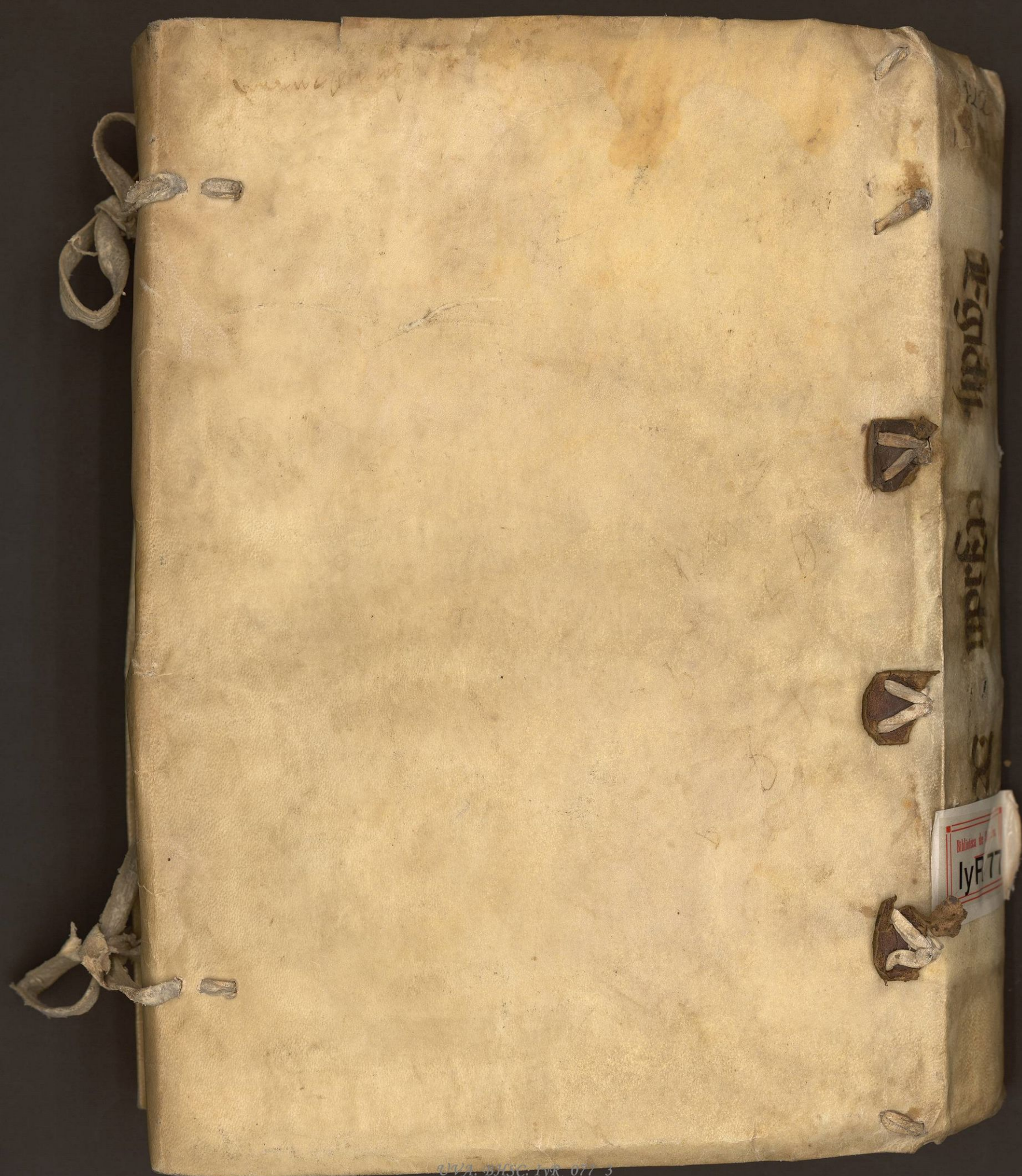

122

122

122

122

Biblioteca de Santa Cruz

IyR 77